LUWAWANU LUAMONA

LUASEKULWA MU KIFIOTI

KWA

N. WESTLIND.

SWEDISH MISSIONARY SOCIETY,
ETAT INDEPENDANT DU CONGO.
1897.

MINKANDA:

Nsamü wambote waMateosi.

Kapu 1.

Mase ye ngiakulu ye nküngii ye mbutukulu biaYesu.

Nkanda wabutukulwa Yesu Kilisto, imwana aDavidi ye Davidi imwana waAbalami.

2. Abalami wabuta Isaki, Isaki wabuta Yakobi, Yakobi wabuta Yuda ye zimpangi zandi.

3. Yuda ye Tamali babutana Falesi ye Zala, Falesi wabuta Esolomi, Esolomi wabuta Alami.

4. Alami wabuta Aminadabi, Aminadabi wabuta Nasoni, Nasoni wabuta Salamoni.

5. Salamoni ye Lakabi babutana Boesi, Boesi ye Luti babutana Yobedi, Yobedi wabuta Yese.

6. Yese wabuta mfumu Davidi, Davidi ye nkento aUlia babutana Salomoni.

7. Salomoni wabuta Loboami, Loboami wabuta Abia, Abia wabuta Asafi.

8. Asafi wabuta Yosafati, Yosafati wabuta Yolami, Yolami wabuta Ozia.

9. Ozia wabuta Yoatami, Yoatami wabuta Akazi, Akazi wabuta Ezekia.

10. Ezekia wabuta Manase, Manase wabuta Amosi, Amosi wabuta Yosia.

11. Yosia wabuta Yekonia ye zimpangi zandi, bubamana natuka kuna Babeloni.

12. Bubakinatukina kuna Babeloni, Yekonia wabuta Zalatieli, Zalatieli wabuta Zolobabeli.

13. Zolobabeli wabuta Abiudi, Abiudi wabuta Eleakimi, Eleakimi wabuta Azoli.

14. Azoli wabuta Sadoki, Sadoki wabuta Akimi, Akimi wabuta Eliudi.

15. Eliudi wabuta Eliezali, Eliezali wabuta Matani, Matani wabuta Yakobi.

16. Kansi Yakobi wabuta Yosefi ibakala diaMalia imbuti aYesu ubikwanga Kilisto.

17. Nkiangunu zimbandu zazonsono zatuka mu Abalami nate ye Davidi ikümi ye zimbandu zia; ye zimbandu zatuka mu Davidi nate ye bamana natuka kuna Babeloni ikümi ye zimbandu zia; ye zimbandu za-

tuka mu banatuka kuna Babe-
loni nate ye Kilisto ikümi ye
zimbandu zia.
18. Kansi Yesu Kilisto wa-
butukulwa ena: mbuti 'ndi Ma-
lia wakambana ye Yosefi, Malia
wateka bakulwa vo vümü kiena
yandi kiatukidi kwa Mpeve ya-
nlongo bukababundana ye bakala
diandiko.
19. Kansi Yosefi, bakala di-
andi, imuntu wamfonga kazola
kuntungüdila mu nsoniko, nkia-
ngunu kambanzila: sia kunya-
mbula mu nsweki.
20. Bukayindulawo, tala,
mpofi yaMfumu yamonika kwa
yandi mu ntu atulu ye yavova:
kutinani bundana ye nkento aku
Maliako, kadi yina yandi yatu-
kidi kwa Mpeve yanlongo.
21. Yandi una buta mwana
wabakala uwuna kumbika nkü-
mbü Yesu, kadi waü una lalula
bantu bandi mu masumü maü.
22. Momo mamonsono ma-
vangwa, kidi mambu mavova
Mfumu mu nkambi makwenda
detila:
23. Tala, ndumba yina kala
vümü ye yina buta mwana wa-
bakala. Yaü bana kumbika
nkümbü Emanueli, imbangu-
dulu: Nzambi wena yeto.
24. Yosefi wasikama kunsi
atulu ya wasa bonso bwakamba
mpofi aMfumu ya wabundana
ye nkento andi.
25. Yandi kanzayako nate
ya kamana buta mwana. Yandi
wabika nkümbü andi Yesu.

Kapu 2.

Bantu banduka, Elodesi wavonda bana, Yesu wanatwa kuna Ngipiti ye wavutuka.

Kansi Yesu bukabutukulwa
muna Betelemi mu nsi aYudaya
mu lumbu biamfumu Elodesi,
tala, bantu banduka batuka
muselükilanga ntangu baluaka
ku Yelusalemi.
2. Yaü bavova: mfumu aba-
yudayo yanswa kwe yena? 'Kadi
yeto tuamweni mbwetete yandi
muselükilanga ntangu ye tui-
zidi kunsambila.
3. Kansi mfumu Elodesi bu-
kawawo, kiadi kiakingi kiakala
yandi ye divata diamvimba dia-
Yelusalemi.
4. Yandi wakutikisa bangüdi
zanganga ye minsoniki miabantu
ya wabayuvula: Kilisto kwe
kana butwa?
5. Yaü bavova kwa yandi:
muna Betelemi mwamü nsi
aYudaya, kadi bobo bwasonika
nkambi:
6. Ngeye Betelemi mu nsi
aYudaya kunleke abakuluntu
baYudako, kadi mu Ngeye mu-
na tuka ndiona una vünganga
bantu bami baIsaleli.
7. Buna Elodesi watedisa
bantu banduka mbila mu nsweki

ya watoma kubayuvuzula lumbu kiamonekene mbwetete.

8. Yandi wabayendisa kuna Betelemi ya wavova: luenda tomi fwandi fimwana mwana, kansi bulunafio mona, lunkamba, kidi ngienda kunsambila mpe.

9. Kansi bubamana wa mfumu bobo, bayenda kwaü ya tala, mbwetete yibamona muselükilanga ntangu yabavitila kuntu nate ya yaluaka ya yasimpama vana mbata vakadila fimwana mwana.

10. Bubamona mbwetete, bakala mbidi akiese.

11. Yaü bakota mu nzo ya bamona fimwana mwana ye mbuta 'ndi Malia ya bafukama ya basambilafio ya babündümüna bikebolo biambongo zaü ya banatinafio minkaylu: wola ye libanosi ye similana.

12. Mboki yaü bakambwa mu ntu atulu: kaluvutukani kwa Elodesiko. Yaü bayendila nyila yankaka kuna nsi aü.

13. Kansi bubakivutukila, tala, mpofi aMfumu yamonika kwa Yosefi mu ntu atulu ya yavova: natelami wabonga fimwana mwana ye mbuta 'ndi ya natinino kuna nsi aNgipiti ya nakadi kuna nate ye ngina kukamba, kadi Elodesi una fwanda fimwana mwana mu vondafio.

14. Yandi watelama va wabonga fimwana mwana ye mbuta 'ndi mu fükü ya wayenda kuna nsi aNgipiti.

15. Yandi wakala kuna nate ye Elodesi wasuka, kidi mambu mavova Mfumu mu nkambi makwenda detila, bukavova: mono yatela mwana 'mi mbila mu nsi aNgipiti.

16. Elodesi bukamona vo bantu banduka bantungüdidi, yandi wakala mbidi anganzi ya wafidikisa ya wavondisa bana babonsono bababakala muna Betelemi ya vana nsi yakimfini bakala mimvu miole ya bazimünina, bonso bukayuvuzula bilumbu kwa bantu banduka.

17. Buna mambu makamba Yelemia inkambi mayenda detila, bonso bukavova:

18. Mbembo yawakana muna Lama: dilu ye ndingi wawingi. Lakeli udilanga mu bana bandi ye kazolele bombwako, kadi bana kwanana.

19. Elodesi bukasuka, tala, mpofi aMfumu yamonika kwa Yosefi mu ntu atulu mu nsi aNgipiti.

20. Yaü yavova: nanangüki wabonga fimwana mwana ye mbuta 'ndi ye wenda kuna nsi aIsaleli, kadi batomba moyo afimwana mwana bafwidi kwaü.

21. Yandi wanangüka ya wabonga mwana ya mbuta 'ndi ya wayenda kuna nsi aIsaleli.

22. Kansi bukawa vo Alekelao weti yala mu sandi Elodesi mu nsi aYudaya, buna watina vutuka koko, kansi yandi wakambwa mu ntu atulu: wenda kuna nsi aNgalilea.

23. Yandi wayenda kala mu divata diabikwa Nazaleti, kidi mambu mavova nkambi makwenda detila: yandi una bikwanga mwisi Nazaleti.

Kapu 3.

Yoane Mbotiki wakamba nsamü mu nsi yankatu, Yesu wabotukwa.

Yina lumbu Yoane Mbotiki wayiza kamba nsamü mu nsi yankatu yaYudaya.

2. Yandi wavova: luvilula madiela, kadi kimfumu kiamazulu kifinangene.

3. Kadi ndiena wabikwa kwa Esaya nkambi, bukavova: mbembo yibokanga mu nsi yankatu: lukübika nyila yaMfumu, lusungika bipmambu mpambu biandi.

4. Kansi Yoane wakala mvwatu wamika miakamela ye nkiti wankanda mu luketo luandi ye dia kwandi imakonko ye niosi.

5. Buna Yelusalemi ye nsi yamvimba yaYudaya ye nsi yamvimba yakimfini kiaYolodani bavayka kwa yandi.

6. Yaü babotukwa kwa yandi mu Yolodani bubakamba masumü maü.

7. Kansi bukamona bafalisea babingi ya basadukaya bayiza botukwa, yandi wavova kwa yaü: lubana banioka zambalu, nani waluluengese vo luna taba mu nganzi yina kwiza?

8. Nkiangunu navangino kweno bilekwa bifwanane mu mvilulu adiela.

9. Kalubanzani mu vovasanako, vo tuena dise iAbalami kwandi, kadi mono ngina kulukamba, vo Nzambi lenda fulukisa bana mu matadi momo kwa Abalami.

10. Bwabü kiubi kialambudukulu mu mianzi miaminti. Wonso kanti kaubutanga bana babizako una kwangwa ye tubwa ku tia.

11. Mono ikulubotikanga mu nlangu mu mvilulu adiela, kansi ndiena una kwiza ku manima mami undutidi mu zingolo. Mono kifweni mu nata zinsampatu zandiko. Yandi una kulubotika mu Mpeve yanlongo ye mu tia.

12. Yandi wena ye kivevomono mu koko kwandi ye una toma vedisa kianu kiandi, buna sika yonzika mbongo andi mu kebolo, kansi mvümvünia sika yokisa mu tia tukatuzimi.

13. Buna Yesu watuka mu nsi aNgalilea ya wayenda kwa

Yoane kuna Yolodani mu botukwa kwa yandi.

14. Kansi yandi watina ya wavova: mono vele ngiena nsatu abotukwa kwa Ngeye, kansi Ngeye vele siukwiza kwa monoe?

15. Yesu wavutula ya wavova kwa yandi: nasebo, kadi bobo bufweni vo tuna mana mfonga zazonsono. Buna kansabo.

16. Kansi Yesu bukabotukwa intumbü tombüka mu nlangu, ya tala, mazulu mazibüka ya yandi wamona Mpeve aNzambi yakülümüka nkievo bembe ye yayiza mu yandi.

17. Ya tala, ndinga mu mazulu yavova: ndieyo imwana 'mi watondwa unzolele kwami.

Kapu 4.

Yesu wasindusulwa kwa Satana, wabadika kamba mambu, wasola minlongüki, waniakisa baycla.

Mboki Yesu wanatwa kwa Mpeve kuna nsi yankatu mu sindusulwa kwa Satana.

2. Bukamana mina nsoki makümaya mabilumbu ye makümaya mamafukü, nsatu yeka yandi.

3. Buna nsindisidi wayenda ya wavova kwa yandi: Ngeye vo umwana aNzambi, seti vo matadi momo makituka mampa.

4. Yandi wavutula ya wavova: mwasonukwa: muntu kavümünanga mu mampa ya mampako kansi mu zinküngü zazonsono zivaykanga mu nwa aNzambi.

5. Mboki Satana wanata kuna divata dianlongo ya wantula vantumba anzo aNzambi

6. Ya wavova kwa yandi: Ngeye vo umwana aNzambi, dumüketi, kadi mwasonukwa: yandi una kukambila kwa zimpofi zandi, kidi zakunata mu moko maü kwidi ta nsaküba mu külü kwaku mu ditadi.

7. Yandi wavutula kwa yandi: mwasonukwa diaka: kuna tonta Nzambi iMfumu akuko.

8. Satana wavutuka nata yandi vana mongo wanda beni ya wansonga zinsi zamfumu zazo ye ntoko zaü

9. Ya wavova kwa yandi: mono ngina kuvana yoyo yayonsono vo siwa fukama ye kunsambila.

10. Buna Yesu wavova kwa yandi: Satana, nakatuki kwaku, kadi mwasonukwa: Nzambi iMfumu aku siwa sambila ye yandi kaka siwa sadila.

11. Buna Satana wanyambula, ye tala, mpofi zayenda kunsadila.

12. Kansi bukawa vo Yoane wayekolo, yandi wavutuka kuna nsi aNgalilea.

13. Yandi wasisa Nazaleti ya wayenda kala mu Kapale-

namu mu mbela ambu mu zi-
nsi zaSebuloni ye Nafatali,
14. Kidi mambu mavova
Esaya, nkambi, makwenda de-
tila, bonso bukavova:
15. Nsi aSebuloni ye nsi
aNafatali, nyila yambu kuna
simü diaYolodani, iNgalilea
abankwa miambümbümbü;
16. Bantu bavwandanga mu
tombe bamweni kia kwakünene
ya bavwandanga mu nsi ye bini
bialufwa bakienzelo kwa kia.
17. Buna Yesu watukidila
kamba nsamü ya wavova: lu-
vilula madiela, kadi kimfumu
kiamazulu kifinangene.
18. Kansi bukadiata mu
nseko amwanza waNgalilea,
yandi wamona mpangi zole:
Simona ubikwanga Petolo ya
Andela impangi andi batamba
makonde maü mu mbu, kadi
yaü imintambi.
19. Yandi wavova kwa yaü:
lundama ku manima!
20. Yaü intumbu sisa ma-
konde maü ye nama yandi.
21. Bukasisa vüma vovo
ku manima, yandi wamona zi-
mpangi zole zankaka: Yakobi
imwana aZebede ye Yoane
impangi andi bakala mu bota
ye saü Zebede ya basuküla
makonde maü. Yandi waba-
tela mbila.
22. Yaü intumbu sisa bota
ye nama yandi
23. Yandi wazenzila mu nsi
yamvimba yaNgalilea ya wa-
longanga mu zinzo zaü zatu-
kutukunu ya wakambanga nsa-
mü wambote wakimfumu ya
waniakisanga yela kwakonsono
ye kindakana kwakonsono mu
bantu.
24. Yandi wawakana muna
nsi yamvimba yaSilia. Yaü
banata kwa yandi babonsono
bakala yela kwampila mu mpila
ya balungwa kwa miangala ya
babakama kwa mpeve zambi
ya bambikulu zangonda ya ba-
tila mianzi. Yandi wamana
kubaniakisa.
25. Bantu babingi batuka
mu nsi aNgalilea ye mu De-
kapoli ye mu Yelusalemi ye
muna simü diaYolodani ba-
nama yandi.

Kapu 5.

Yesu wakamba nsamü vana mongo.

Bukamona bantu, yandi wa-
maka mongo ye bukamana za-
kala, minlongüki miandi mia-
yenda kwa yandi.
2. Yandi wabandula nwa
ya wabalonga ya wavova:
3. Kiese kiena ya bankwa
miabumputu mu mpeve, kadi
kimfumu kiamazulu kina yaü.
4. Kiese kiena ya bankwa
mianlembami, kadi yaü bana
vingila nsi.

5. Kiese kiena ya badilanga, kadi yaü bana bombwa.

6. Kiese kiena ya bafwanga nsatu ye mpwila zamfonga, kadi yaü bana yuküta.

7. Kiese kiena ya bafwilanga kiadi, kadi yaü bana fwilwa kiadi.

8. Kiese kiena ya bavelele mu mintima, kadi yaü bana mona Nzambi.

9. Kiese kiena ya bavangikisanga yenge, kadi yaü bana bikwa vo bana baNzambi.

10. Kiese kiena ya bazomwanga mu diambu diamfonga, kadi kimfumu kiamazulu kina yaü.

11. Kiese kiena yeno bubana kulutiakanga ye kuluzomanga ye vovanga yonso yonso yambi mu zinitu zeno ye vunanga mu diambu diami.

12. Lukala kiese ye luyangalala, kadi nsendo eno mu mazulu wena waünene, kadi bobo yaü bazomina minkambi miatekidila mu yeno.

13. Yeno lumüngwa ansi; kansi vo müngwa una kituka natimpükutu, mu nki tuna ludisilawo? Waü kauvutukidi fwanana mu lekwako, kansi mu loswa ye diatwa kwa bantu.

14. Yeno lukia kwanza. Divata diena vana mongo kadilendi swamako.

15. Bantu kabakwikanga mwinda ye tulanga kunsi akizongoloko, kansi batulangawo va kebolo kiamwinda, kidi wawangüdila babonsono bena mu nzo.

16. Ibobò luwangüsila kia kweno kwa bantu, kidi bamona mavanga meno mabiza, mpasi basika seno diena mu mazulu.

17. Kalubanzaniko vo yayizi fükisa mina vo minkambi. Kiayizi fükisako kansi mu lungisa.

18. Kadi mu kedika mono ngina kulukamba: nate ye dizulu ye ntoto bina füka, widi yota kimosi vo dinotika kadina katulwa mu minako nate ye dina vangwa.

19. Nkiangunu mina miomio miamizio, wonso una zezisa umosi nkutu ye longanga bantu keti kabobo, buna yandi sika bikwa vo muntu waüke mu kimfumu kiamazulu, kansi wonso una vanganga mwina ye longangawo, buna yandi una bikwa vo muntu waünene mu kimfumu kiamazulu.

20. Kadi mono ngina kulukamba: vo mfonga zeno kazina lutila mu zimfonga zaminsonikiko ye mu zimfonga zabafalisoako, buna kaluna kota nkutu mu kimfumu kiamazuluko.

21. Yeno luawilu vo bakülü bakambwa: kuvondaniko, kansi wonso una vonda una fwanana mu kongüdulwa.

22. Kansi mono ngina kulukamba: vo wonso una vwa mpangi andi nganzi, buna una fwanana mu kongüdulwa, kansi wonso una vova kwa mpangi andi: unkwa akifutu, buna yandi una fwanana mu kongüdulwa kwa bangüdi zaminkongüdidi, kansi wonso una vova: ukilaü, buna yandi una fwanana mu tia tuankadi ampemba.

23. Nkiangunu vo una nata nkaylu aku va disalu ye vana una bambüka moyo, vo mpangi aku yikuvwidi mambu,

24. Buna sisa nkaylu aku vana va mbela adisalu ye teka kwenda luawawana ye mpangi aku, mboki wiza nati nkaylu aku.

25. Kala ngünda zawawanana ye ntantu aku, buluakidi yandi mu nyila, ntantu aku kawidi kuyeküla kwa nkongüdidi ye nkongüdidi kwa nkebi akebolo kuwidi tubwa mu kebolo.

26. Mu kedika mono ngina kukamba: kunamo vaykako, nate ye una mana futa vanza kina zimünina.

27. Yeno luawilu vo mwakambwa: kuyanganiko.

28. Kansi mono ngina kulukamba: vo wonso una tala nkento mu bikisa yandi, ukiyangidi ye nkento mu ntima 'ndi.

29. Vo disu diaku dialubakala dina kufwemisa, nakodidio ye losadio, kadi buna siwa toma nitu, kiela kiaku kimosi bukina füka, kansi nitu yamvimba kayina tubwa ku nkadi ampembako.

30. Vo koko kwaku kwalubakala kuna kufwemisa, nazakiko ye losako, kadi buna siwa toma nitu, kiela kiaku kimosi bukina füka, kansi nitu yamvimba kayina tubwa ku nkadi ampembako.

31. Mwavovwa: wonso una vambana ye nkento andi, yandi una kumvana nkanda aluvambunu.

32. Kansi mono ngina kulukamba: wonso una vambana ye nkento andi, vo waü kawayengiko, buna yandi una kunyangisa ye wonso una kwela nkento wasisulu, yandi uyanganga.

33. Diaka luawilu vo bakülü bakambwa: kudiani zindefi zamakutuko, kansi luvana kwa Nzambi biluandila ndefi.

34. Kansi mono ngina kulukamba: kudiani ndefi nkutu mu dizuluko, kadi ikiandu kiaNzambi.

35. Kudiani ndefi mu ntotoko, kadi imfiduku amalu mandi, kamu Yelusalemiko, kadi idivata diaMfumu yayinene.

36. Kudiani ndefi mu ntu akuko, kadi kulendi kitula lu-

suki lumosi vo luampembe vo luampiukiko.

37. Bika mambu meno makala: inga, inga, aa, aa, mana lutila mu momo matukidi mu nkwa wambi.

38. Yeno luawilu vo mwavovwa: disu mu disu ye dinu mu dinu.

39. Kansi mono ngina kulukamba: kukakilani nkwa wambiko, kansi vo muntu una kubanda va mpükünia yalubakala, buna umbangümükina yankaka mpe.

40. Vo muntu una zola kuvwa mambu mu tambula kinkuti kiaku, buna unyambudila vünga mpe.

41. Vo muntu una kutatimisa mu kwenda yandi kombe dimosi, buna wenda yandi makombe mole.

42. Vana una kulomba ye kufilani uzolele kusompa nimako.

43. Yeno luawilu, vo mwavovwa: tonda nzika 'ku ye bela ntantu aku.

44. Kansi mono ngina kulukamba: lutondanga mintantu mieno ye ludilanga bakuluzomanga mvutu,

45. Kidi luakala bana baseno mu mazulu, kadi diaü diselükisanga ntangu andi ye kwa bambote ye kwa bambi ye dinokisanga zimvula va bantu bamfonga ye va balembolo fonga.

46. Kadi vo luna tondasananga ye bakulutondanga nki ansendo luna tambula? Kadi mimvakusi kamivangangabokoe?

47. Vo luna kambasananga mavimpi ye zimpangi zeno kaka, buna nki amangu kiokio, kadi bankwa miambümbümbü kabasangabokoe?

48. Nkiangunu lumana fonga bonso bufongele seno mu mazulu.

Kapu 6.

Nsamii vana mongo.

Lutina kaluidi vanga mfonga zeno kwa bantu mu monika kwa yaü, kadi vo lusa bobo, kaluna tambula nsendo kwa seno mu mazuluko.

2. Nkiangunu buuna vanga bunkete, kusikisani mpüngi kuntuala 'kuko bonso bweti sa bankwa miameso kunsi alukaya mu zinzo zatukutukunu ye mu zinzila mu zituswa kwa bantu. Kedika mono ikuluvovele: bakitambudidi nsendo aü.

3. Kansi Ngeye buuna vanga bunkete, kuzaykisani koko kwaku kwalumosoko yeti vanga koko kwalubakala,

4. Kidi bunkete bwaku bwakala mu nsweki, ye saku dimonanga mu nsweki sidia kusenda.

5. Bulusambilanga, kalusani nkievo bankwa miameso kunsi

alukayako, kadi bazolele telama mu sambila mu zinzo zatukutukunu ye mu bifüma biazinzila, kidi bamonika kwa bantu. Kedika mono ikuluvovele: bakitambudidi nsendo aü.

6. Kansi Ngeye buuna sambila, kota mu vinga kiaku ye buukibindikidi kielo, sambila saku mu nsweki, ye saku dimonanga mu nsweki sidia kusenda.

7. Kansi bulusambilanga, kalubolümükani nkievo bankwa miambümbümbüko, kadi beti banza, vo bana wilwa mu diambu diamambu maü mamingi.

8. Nkiangunu kaludedakanani ye yaüko, kadi seno dikizabidi nsatu ziluena buluna kunlomba.

9. Nkiangunu silua sambila kweno ebü: Useto mu mazulu, bika nkümbü aku yavangulwa!

10. Bika kimfumu kiaku kiiza ye luzolo luaku luavangwa va ntoto mpe nkievo mu dizulu!

11. Lumbuki utuvana dia ye mbazi!

12. Utuyambudila mfuka zeto, bonso yeto mpe tuayambudidi batuavwidi mfuka!

13. Kututuadikisani mu vükümünwako, kansi ututanina mu nkwa wambi!

14. Kadi vo luna yambudila bantu küsuküsu biaü, seno diamazulu dina kuluyambudila mpe.

15. Kansi vo kaluna yambudila bantuko, buna seno kadina kuluyambudila küsuküsu bienoko.

16. Kansi buluna minansoki, kalukalani nayembele nkievo bankwa miameso kunsi alukayako, kadi bavilulanga bizizi biaü kidi bamonika kwa bantu, vo beti mina nsoki. Kedika mono ikuluvovele: bakitambudidi nsendo aü.

17. Kansi Ngeye buuna mina nsoki, loba ntu aku ye suküla zizi kiaku,

18. Kwidi monika kwa bantu vo weti mina nsoki, kansi kwa saku dia mu nsweki, ye saku dimonanga mu nsweki sidia kusenda.

19. Kalukiyudikilani zimbongo va ntotoko vazifükuswanga kwa zinkinia ye nkazunkazu ye vakakünanga ye valabulanga mivi.

20. Kansi lukiyudikila zimbongo mu dizulu muzina lembwa fükuswa kwa zinkinia ye nkazunkazu. Muna mivi kamina kaküna ye labulako.

21. Kadi kwena mbongo zaku ikuna ntima 'ku mpe.

22. Kia kwanitu idisu. Vo disu diaku diena diakedika, buna nitu aku yamvimba yena kia.

23. Kansi vo disu diaku diena diambi, buna nitu aku yamvimba yena tombe, kansi vo

kia kwena mu Ngeye itombe, buna tombe kiakingi.

24. Muntu kalendi sadila mfumu zoleko,- kadi buna sika bela yimosi ye tonda yankaka, vo sika nanamana yimosi ye vweza yankaka. Kalulendi sadila Nzambi ye Nsondeko.

25. Nkiangunu mono ikuluvovele: kalubanzani mu miela mieno kiluna diako ye kiluna nwako ye mu zinitu zeno kiluna vwatako, kadi mwela vele ima kiakinene ye dia ima kiakike ye nitu vele ima kiakinene ye mvwatu ima kiakikie?

26. Lutala zinuni zadizulu, kadi zaü kazikünangako ye kaziyonzikangako ye kazitulanga mu lunduluko, ye seno diadizulu diyundulangazo, kadi yeno kalulutidizokoe?

27. Buna luena, nani lenda yikikisa ntela 'ndi nkwanga yimosi mu kiadi kiandi?

28. Ye mu mvwatu munki luena kiadi? Lutonwa bifulu biatiti bonso bubimenanga. Biaü kabisalangako ye kabizietangako.

29. Kansi mono ikuluvovele vo Salomoni mu nzitusu andi wamvimba kafwanana mvwatu ye fulu kimosiko.

30. Kansi vo bobo Nzambi uvwikanga bititi biansi biena bwabü ye bina tubwa va tia mbazi, buna vele sika kuluvwika lubankwa miafiminu minu.

31. Nkiangunu kalukalani kiadiko ye kaluvovaniko: nki tuadia, vo nki tuanwa, vo nki tuavwata?

32. Kadi bankwa miambümbümbü mitombanga yina yayonsono, kadi seno diadizulu dizebi vo luena nsatu abina biabionsono.

33. Kansi luteka tomba kimfumu ye mfonga zandi, ye yeno luna küdukülwa yina yayonsono.

34. Nkiangunu kalufwani kiadi mu lumbu kiambaziko, kadi lumbu ye kwandi kwama bina dedakana.

Kapu 7.

Yesu wamana nsamii vana mongo.

Kalukongüdilaniko, kaluidi kongüdulwa!

2. Kadi lukongodolo luluna kongüdila lunalo kongüdulwa, ye tezo kiluna tezila lunakio tezulwa.

3. Bwe mweni mfümfüta mu disu diampangi aku, kansi kumweni mvwambu mu diaku disuko?

4. Vo bwe vovele kwa mpangi aku: yambula yakola mfümfüta mu disu diaku, ye tala mvwambu mu diaku disu.

5. Udisu kunsi alukaya, teka kola mvwambu mu diaku disu,

ye mboki siwa tonwa mu kola mfümfüta mu disu diampangi aku.

6. Kaluvanani biena nlongo kwa zimbwako, ye kalutubani nzimbü zeno kwa zinguluko, kazidi diatilazo ye bangümüka kuluyanzuna.

7. Lulomba ye yeno luna vewa, lutomba ye yeno luna mona, lukünküta ye yeno luna zibüdulwa!

8. Kadi wonso una lomba, sika vewa ye una tomba, sika mona ye una künküta, sika zibüdulwa.

9. Buna luena, nki amuntu una vana mwana 'ndi tadi, vo waü una lomba dimpa?

10. Ye vo waü una lomba mbizi, kadi nioka sika kumvane?

11. Kansi vo yeno luena bambi luzaydi vana bana beno minkaylu miabiza, buna seno mu mazulu vele dina vana bana kunlomba bilekwa biabiza.

12. Nkiangunu yonso yiluzolele vo bantu bana kuluvangila, yina luna kubavangila kweno mpe, kadi bobo bwenina mina ye minkambi.

13. Lukota mu mwelo wafietama, kadi mwelo wena wasadila ye nzila yena yayalumüka yitualanga ku mbüngülu, ye babingi bena bakotanga mu waü.

14. Kansi mwelo wena wafietama ye nzila yena yamfinangani yitualanga ku moyo, ye bafiuma bena bamonangayo.

15. Lutinanga minkambi miamakutu miluakanga kwa yeno ye mimvwatu miamameme, kadi mungüdi miaü ibimbüngü bitananga.

16. Yeno luna kubazaya mu ndandu zaü, kadi bana bavinia, kabavelwanga mu zimpangako ye bana bakuyu kabavelwanga mu nsolokotoko.

17. Ibobo mpe minti miamionsono miabiza mibutanga bana babiza, kansi nti wambi ubutanga bana bambi.

18. Nti wabiza kaulendi buta bana bambiko, ye nti wambi kaulendi buta bana babizako.

19. Minti miamionsono mikamibutanga bana babizako mina kwangwa ye tubwa va tia.

20. Nkiangunu siluamio zaya mu ndandu zaü.

21. Wonso wonso una kumbika Mfumu, Mfumu, kana kota mu kimfumu kiamazuluko, kansi una vanga luzolo luasami diena mu mazulu.

22. Kina lumbu bantu babingi bana vova kwa mono: Mfumu, Mfumu, kadi katuakembi lekwa yina kwiza mu nkümbü akukoe, kadi katuavaykisi mpeve zambi mu nkümbü akukoe, kadi katuavengi

tulendo tuatuingi mu nkümbü akukoe?

23. Buna sia vutula kwa yaü: kasi kiluzaydiko, lunkatukila, lumimvondi miamina.

24. Nkiangunu wonso uwilu nküngü zami zazi ye unazo vanga, una fwanukuswa ye muntu wanduka watunga nzo andi va tadi,

25. Ye mvula zabwa ye nküka zakümba ye tembo biakima ye bianiekama mu nzo yina, kansi yaü kayabwako, kadi yatulwa lufulu va tadi.

26. Ye wonso uwilu nküngü zami zazi, kansi kanazo vangako una fwanukuswa ye nkwa abuzengi watunga nzo andi va nienge,

27. Ye mvula zabwa ye nküka zakümba ye tembo biakima ye bianiekama mu nzo yina ye yaü yabwa, ye mbwilu andi yakala yayinene.

28. Ibobo bwakala, Yesu bukamana zinküngü zandi zozo vo bantu bayitukulwa ndongolo zandi,

29. Kadi yandi wabalonga bonso muntu wena zingolo, kansi kabonso minsoniki miaüko.

Kapu 8.

Yesu waniakisa nkwa abwazi, mwana ankülunt abinwani, ko waPetolo ye bankaka, wadingimisa tembo, wavaykisa mpeve zambi.

Kansi bantu babingi banama yandi bukakülümüka mongo.

2. Ye tala, nkwa abwazi wayenda ye wansambila ye wavova: Mfumu, vo zolele, lenda kumpedisa.

3. Yandi walambüla koko ye wamvalakana ye wavova: nzolele, navedila kwaku. Yandi intumbu vedila mu bwazi bwandi.

4. Yesu wavova kwa yandi: tina kwidi kamba muntu, kansi wenda wakisonga kwa nganga ye nata nkaylu wakamba Mose mu kimbangi kwa yaü.

5. Kansi bukakota mu Kapalenamu, buna nkuluntu abinwani wayenda kwa yandi ye wantela mbila

6. Ye wavova: mfumu, mwana 'mi lambalele mu nzo mu yela kwatila mianzi. Waü weti lungwa beni.

7. Yandi wavova kwa yandi: mono ngina kwendawo niakisa.

8. Kansi nkuluntu .abinwani wavutula ye wavova: Mfumu kifweni vo wakota yami kunsi anludi amiko, kansi nate diambu dimosi kaka, ye mwana 'mi una niaka.

9. Kadi mono mpe imuntu utumwanga kwa zingolo. Mono mbakidi binwani bikuntumamananga, ye mpovele kwa kiaki: wenda, ye kiaü kiele, ye kwa, kiankaka: wiza, ye kiaü kiizidi, ye kwa sielo kiami: vangakio, ye kiaü kivengikio.

10. Kansi Yesu bukawawo, yandi wayitukwa ye wavova kwa banama yandi: kedika mono ikuluvovele: kasi kimweni minu kiokio mu Isaleliko.

11. Kansi mono ikuluvovele, vo bantu babingi bana tuka muselükilanga ntangu ye mudimininanga ntangu ye bana vwanda ye Abalami ye Isaki ye Yakobi mu kimfumu kiamazulu,

12. Kansi bana bakimfumu bana kübwa ku tombe kia kumbazi kwena dilu ye nkwetoso ameno.

13. Yesu wavova kwa nkuluntu abinwani: wenda, bonso buulekele minu siwabo mona, ye mwana 'ndi waniaka yina ntangu.

14. Yesu wayenda ku nzo aPetolo ye wamona ko wandi lambalele ye nitu nabazibazi.

15. Yandi wasimba koko kwandi. ye yuküyukü diansisa. Yandi watelama ye wansadila.

16. Kansi nkokila buyabwa, yaü banata kwa yandi babingi babakama kwa zimpeve zambi, ye yandi wavaykisa zimpeve mu diambu ye waniakisa babo bakala yela,

17. Kidi mambu matewa kwa Isaya, nkambi, makwenda dedila, bukavova: yandi watambula kindakana kweto ye wanata biana bieto.

18. Kansi Yesu bukamona bantu babingi bananamana yandi, yandi wakamba: tusabükeno kuna simü.

19. Ye nsoniki wayenda ye wavova kwa yandi: nlongi ngina kunama kuuna kwenda.

20. Yesu wavova kwa yandi: mbulu zena minlungü ye zinuni zadizulu zena mazanza, kansi mwana amuntu kabeki kikana yekika ntuko.

21. Kansi nlongüki wankaka wavova kwa yandi: Mfumu, umvutusa yateka kwenda zika sami.

22. Kansi yandi wavova kwa yandi: undama ye yambula bafwa bazika bafwa yaü.

23. Yandi bukakülümüka mu bota, minlongüki miandi mianama yandi.

24. Ye tala mansampa mamanene mayiza mu mbu ye bota kiafukwa kwa zimbüla kansi yandi waleka.

25. Miaü miayenda kunsikimisa ye miavova: Mfumu, utulalula, situa vila!

26. Yandi wavova kwa miaü: mu nki luena wonga, lubankwa miafiminu minu. Mboki katelama ye wavümisa tembo ye mbu, ye mwakala mbidi anapi.

27. Kansi bantu bayitukwa ye bavova: nki amuntu waü, tembo ye mbu bieti kuntumamana?

28. Ye bukaluaka kuna simü kuna nsi abisi Ngadalena, buna

bantu bole babakama kwa mpeve zambi batuka mu zindiamu ye bankika. Yaü bakala mbidi ansisi, nkiangunu muntu kalenda kwendila nzila yinako.

29. Ye tala, yaü baboka ye bavova: Ngeye umwana aNzambi, nki amambu mena beto yeno? Wizidi vava watukwamisa ntangu buyilembolo fwane?

30. Kansi nlaka wakala dikabü diazingulu zazingi zakala dianga.

31. Kansi mpeve zambi zanleba ye zavova: vo una kutuvaykisa, utufidisa ku dikabü dianzingulu.

32. Yandi wavova kwa zaü: luenda! Kansi zaü zavayka ye zayenda ku zingulu. Ye tala, dikabü diamvimba diapasumüka mwabetamana mongo ku mbu ye diafwa mu nlangu.

33. Kansi bavüngazo batabu ye bayenda ku vata ye bakamba yayo ye bonso bwamona babakama kwa mpeve zambi.

34. Ye tala, babonsono bakala mu vata bayenda kika Yesu ye bubamona yandi, yaü banleba kakatuka mu nzaku zansi aü.

Kapu 9.

Yesu waniakisa muntu watila mianzi, wabokila Mateosi, wakamba bonso buminunwanga nsoki, waniakisa nkento wakala nkübü, wafulukisa mwana waYayilo, wamwesa bantu bole bafwa meso, waniakisa baba.

Yandi wakülümüka mu bota ye wasabüka kuna simü ye waluaka ku diandi divata.

2. Ye tala, yaü banata kwa yandi muntu watila mianzi walambalala va ntanda. Yesu bukamona minu kiaü, yandi wavova kwa watila mianzi: mwana, yangalala, masumü maku mayambulu.

3. Ye tala, minsoniki miankaka miavovasana: ndieu tieki.

4. Yesu wamona mabanza maü ye wavova: mu nki lueti banza yambi mu ntima mieno?

5. Kadi nkiama kilutidi nayakiyaki mu vova: masumü maku mayambulu, vo telama ye diata.

6. Kansi kidi luazaya, vo mwana amuntu wena ye zingolo zayambudila masumü va ntoto, buna kavova kwa watila mianzi: telama wabonga ntanda 'ku ye wenda ku nzo aku.

7. Ye yandi watelama ye wayenda ku nzo andi.

8. Kansi bantu bubamonabo, bayitukwa ye basika Nzambi waveni zingolo zozo kwa bantu.

9. Yesu bukakatuka kuna, yandi wamona muntu vwendi vakana vakuswanga, nkümbü andi Mateosi. Yandi wavova kwa yandi: undama! Yandi watelama wanama yandi.

10. Ye bwakala bukavwanda va meza mu nzo, tala mimvakusi miamingi ye bankwa mia-

masumü miayiza miavwanda ye Yesu ye minlongüki miandi.

11. Ye bafalisea bamonabo ye bavova kwa minlongüki miandi: nlongi eno nki keti dila ye mimvakusi ye bankwa miamasumü?

12. Kansi yandi wawabo ye wavova: bena mavimpi kabena nsatu ambükiko kansi bena yela.

13. Kansi luenda lualongüka bonso bwenina: nzolele nlemvo, kizolele kwami nkaylu adisaluko, kadi kiayiza bokila bamfongako, kansi bankwa miamasumü.

14. Buna minlongüki mia Yoane miayenda kwa yandi ye miavova: mu nki beto ye bafalisea tuminanga nsoki, kansi minlongüki miaku kamiminanga nsokiko?

15. Yesu wavova kwa yaü: bana bandambisa kabalendi kala kiadiko, ditoko diandambisa budiena yaü, kansi lumbu kina kwiza, ditoko diandambisa budina katulwa mu yaü, buna bana mina nsoki.

16. Tetila kianlele ulembolo kütama kakitulwanga va mvwatu wanküluko, kadi tetila kina lungila sikia tiasuna mvwatu ye vulu dina neniva.

17. Yaü kabatulanga vinia kiamona mu maküba manküluko, kadi vo banabo sa, buna maküba mana büka ye vinia kina bülümüka, kansi batulanga vinia kiamona mu maküba mamona, ye vinia ye maküba bina kütwa.

18. Bukamana vova momo kwa yaü, tala nkuluntu wayiza ye wansambila ye wavova: mwana 'mi wankento bübü ufwidi, kansi wizeti watula koko kwaku va waü, kidi wavümüna.

19. Yesu wanangüka ye minlongüki miandi ye mianama yandi.

20. Ye tala, nkento wakala nkübü kümi ye mvu miole wayiza kumanima ye wavalakana nsuka amvwatu andi.

21. Kadi waü wavüngüta: vo ngina valakana nlele andi kaka, sia niaka.

22. Kansi yandi wabangümüka ye wamona nkento ye wavova: mwana, yangalala, minu kiaku kikuniakisi, ye nkento waniaka mu ntangu yina.

23. Ye Yesu waluaka ku nzo ankuluntu ye wamona basika bipitulu ye bantu baboma ye wavova:

24. Lukatuka, kadi fimwana mwana kafifwidiko, kansi filele, ye yaü bambeka nkiadi.

25. Kansi bantu bubavaykuswa yandi wakota ye wasimba koko kwandi ye fimwana mwana fiafuluka.

26. Ye kümü kiandi kiayenda mu nsi yina yamvimba.

27. Yesu bukatuka kuna, buna bantu bole bafwa meso banama yandi ye baboka ye bavova: mwana aDavidi, utufwila kiadi!
28. Kansi bukaluaka mu nzo, buna bafwa meso bayenda kwa yandi, ye Yesu wavova kwa yaü: lulekele minu, vo ngina lendabo vange? Yaü bavova kwa yandi: ngeta, Mfumu.
29. Buna kavalakana meso maü ye wavova: bika luakala bonso bululekele minu!
30. Ye meso maü mazibüka. Yesu wabakanikina ye wavova: lutina kidi muntu kanabo zayako.
31. Kansi yaü bavayka ye banyendisa kümü mu nsi yina yamvimba.
32. Kansi bubakivaykila, tala batuala kwa yandi baba diabakama kwa mpeve yambi.
33. Ye bukavaykisa mpeve yambi, buna baba diavova, ye bantu bayitukwa ye bavova: kasi kabwamonekene mu Isaleliko.
34. Kansi bafalisea bavova: mu nkuluntu ampeve zambi kavaykisanga mpeve zambi.
35. Kansi Yesu wazenzila mu mavata mamonsono ye bimpata mpata ye walonga mu zinzo zaü zatukutukunu ye wakamba nsamü wambote wakimfumu ye waniakisa yela kwakonsono ye biana biabionsono.
36. Kansi bukamona bantu, yandi wabafwila kiadi, kadi bakwamuswa ye basansukuswa nkievo mameme makondolo mvüngi.
37. Buna kavova kwa minlongüki miandi: mbongo yayingi, kansi bisadi biafiuma.
38. Nkiangunu luyuvula mfumu ambongo kafidisa bisadi mu mbongo andi.

Kapu 10.

Yesu wafidisa kümi ye nlongüki miandi miole.

Yandi wabokila kümi ye nlongüki miandi miole ye wabavana zingolo mu mpeve zansobo mu vaykisazo ye mu niakisa yela kwakonsono ye biana biabionsono.
2. Kansi nkümbü zakümi ye ntumwa zole zazi: Simona, ubikwanga Petolo, wavita ye Andela impangi andi ye Yakobi imwana aZebede ye Yoane impangi andi,
3. Filipo ye Balotolomeo, Tomasi ye Mateosi imvakusi, Yakobi imwana a Alafeo ye Lebeo,
4. Simona watuka mu Kana ye Yuda Iskalioti wanyeküla mpe.
5. Kümi ye bantu bole bobo Yesu wafidisa ye wabakamba ye wavova: kaluendani mu nzila yabankwa miambümbümbüko ye kalukotani mu vata diabisi Samaliako,
6. Kansi luenda ye kiese kwa mameme mazimbala manzo aIsaleli.
7. Luenda luakamba ye lu-

vova, vo kimfumu kiamazulu kifinangene.

8. Luniakisa bena nakindakani, lufulukisa bafwa, luvedisa bankwa miabwazi, luvaykisa mpeve zambi. Luatambudi mu kalekwako, luvana mu kalekwako.

9. Kalukalani wola vo palata vo nsongo mu mponda zenoko,

10. Vo nkutu mu nzila, vo binkuti biole, vo zinsampatu, vo nkawako, kadi kisadi kifweni ye dia kwandi.

11. Kansi dionso vata vo kimpata mpata kiluna kotila, luyuvula vo ufwanane wena momo, ye lukalamo nate ye luna katuka.

12. Kansi buluna luaka ku nzo, lukamba malembe.

13. Ye vo nzo yifwanane, buna malembe meno mana kala mu yaü, kansi vo kayifwananeko, buna malembe meno mana vutuka kwa yeno.

14. Ye wonso una lembwa kulutambula vo kuluwa, buluna vayka mu nzo yina vo mu vata dina, lukübüla fundufundu mu malu meno.

15. Kedika mono ikuluvovele: vata dina dina vioka Sodoma ye Ngomola mu lumbu kina kongüdulwa.

16. Tala, mono ngina kulufidisa nkievo mameme mu monakanda diabimbüngü, nkiangunu luluka bonso zinioka ye lukondwa bungübi bonso mabembe.

17. Kansi lutina bantu, kadi yaü bana kuluyeküla mu lukongodolo luabangüdi zabantu ye bana kulubüfa nate ye nkanda una bünuka mu zinzo zaü zatukutukunu.

18. Kansi mu diambu diami luna natwa mpe kwena minyadi ye zimfumu mu kimbangi kwa yaü ye kwa bankwa miambümbümbü.

19. Kansi bubana kuluyeküla, kalukalani kiadiko, bonso buluna vovila ye kiluna vova, kadi yiluna vova, yeno lunayo vewa yina ntangu.

20. Kadi kayeno luna vovako, kansi mpeve yaseno yina vova mu yeno.

21. Kansi mpangi yina yeküla mpangi andi mu vondwa ye se mwana, ye bana bana nangüka mu mase ye zingüdi zaü ye bana kubavonda.

22. Ye yeno luna belwa kwa babonsono mu diambu diami, kansi una vekamana nate ye nsukulu una lalulwa.

23. Kansi bubana kuluzoma mu vata dimosi, lutinina ku vata diankaka. Kedika mono ikuluvovele: yeno kaluna mana mavata maIsaleliko nate ye mwana amuntu una kwiza.

24. Nlongüki kaviokele nlongi andiko, ye nanga kaviokele mfumu andiko.

25. Nlongüki una lunga bukana kala bonso nlongi andi ye

nanga bonso mfumu andi. Vo babikidi mfumu anzo Belezebulu, buna vele bana luta bika bantu banzo andi.

26. Nkiangunu kalubatinaniko, kadi kakwena lekwa yaswekwa yina lembwa monikako ye yansweki yina lembwa zayakanako.

27. Yimpovele kwa yeno mu tombe luvovayo mu mwini, ye yiluwilu mu kutu lukambayo vana ntandu anludi.

28. Kalutinani bavondanga nituko, kansi kabalendi vonda mwelako, kansi lutina beni ulenda büngа ye mwela ye nitu ku nkadi ampemba.

29. Kadi nsokusa zole kazitaykidi mu vanza kimosikoe, ye buna zena, yimosi nkutu kayina sotuka va ntotoko, vo seno ngodi andi.

30. Kansi nsuki zeno zazonsono zamintu zatengo mpe.

31. Nkiangunu kalutinaniko, kadi luviokele nsokusa zazingi.

32. Nkiangunu wonso una kunta kwa bantu, mono mpe ngina kunta kwa sami mu mazulu,

33. Kansi wonso una kunkadila kwa bantu, mono mpe ngina kunkadila kwa sami mu mazulu.

34. Kalubanzaniko vo yayizi sa yenge va ntoto, kiayizidi mu sa yengeko, kansi mu sa sabala.

35. Kadi yayizidi mu swaswasa muntu ye sandi, ye mwana wankento ye mbuta 'ndi, ye nzitu wankento ye ko wandi wankento,

36. Ye mintantu miamuntu ibantu banzo andi.

37. Wonso utondele se vo ngüdi kwakwingi ye mono safiuma kafwanane mu monoko, ye utondele mwana wabakala vo wankento kwakwingi ye mono kwafiuma kafwanane mu monoko.

38. Ye wonso ulembolo tambula kulunsi diandi ye nama ku nima 'mi kafwanane mu monoko.

39. Una mona mwela 'ndi unawo vidisa, ye una vidisa mwela 'ndi mu diambu diami unawo mona.

40. Una kulutambula untambudi, ye una kuntambula tambudi wamfidisa.

41. Una tambula nkambi mu nkümbü ankambi una tambula nsendo ankambi, ye una tambula muntu wamfonga mu nkümbü amuntu wamfonga una tambula nsendo amuntu wamfonga.

42. Bimbana mbana biobio, wonso una nwika kimosi kompe kimosi kianlangu wakiosi mu nkümbü anlongüki, kedika mono ikuluvovele: yandi kana kondwa nsendo andiko.

Kapu 11.

Yoane wafidisa nsamü kwa Yesu (1—6), *Yesu wata kimbangi mu Yoane* (7—15), *walonga badimbula minu* (16—19), *watumba Kapelenamu ye mavata mankaka* (20—25), *wazitisa sandi ye watela bantu bakiadi mbila* (25—30).

Bwakala Yesu bukamana kamba kümi ye minlongüki miandi miole, yandi wakatuka kuna ye walonga ye wakamba nsamü wambote mu mavata maü.

2. Kansi Yoane bukawa mu kebolo mavanga maKilisto, buna yandi wafidikisa nsamü mu minlongüki miandi,

3. Ye wavova kwa yandi: iNgeye yoyo una kwize, vo tuna vingila wankake?

4. Yesu wavutula ye wavova kwa yaü: luenda luakamba Yoane yiluwilu ye yilumweni:

5. Bafwa meso bamonanga, batembila batoma diatanga, bankwa miabwazi bavedilanga, bafwa matu bawanga, ye bafwa bafulukanga, ye bankwa miabumputu bakambwanga nsamü wambote.

6. Ye kiese kiena ye wonso kafwemene monoko.

7. Kansi miaü bumiayenda, buna Yesu wabadika bika Yoane kwa bantu: nki luayendila ku nsi yankatu mu mona? Kani diadia dinikuswanga kwa mpevie?

8. Kadi nki luayenda mona? Kani muntu wavwata nlele wena nalengwalengwe? Tala, bavwatanga minlele miena nalengwalengwa bena mu zinzo zazimfumu.

9. Kadi nki luayendila? Mu mona nkambie? Inga, mono ikuluvovele: uviokele nkambi.

10. Iyandi wasonukunwa: tala, mono ngina fidisa mpofi ami kuntuala 'ku yina kübika nzila kuntuala 'ku.

11. Kedika mono ikuluvovele: buna bena babutwa kwa bakento Yoane Mbotiki waünene, kansi waüke mu kimfumu kiamazulu viokele Yoane mu nene.

12. Kansi kasi ye lumbu biaYoane Mbotiki ye nate ye bwabü kimfumu kiamazulu kitanwanga, ye bankwa miazingolo batanangakio.

13. Kadi minkambi miamionsono ye mina mikambanga nate ye Yoane.

14. Vo luzolele tambudila, vo yandi iElaya una kwiza.

15. Wena matu bika kawa!

16. Kansi nani ngina fwanikisa ye mbandu yayi? Yaü yifwanane ye zintaudi zivwendi va mazandu ye zibokele kwa zankaka,

17. Ye zivovele: tuasikidi bipitulu kansi kaluakininiko, tuadididi kansi yeno kaluabundidi zintuluko.

18. Yoane wayiza ye kadiangako ye kanwangako ye bavovele: yandi wena mpeve yambi.

19. Mwana amuntu wayizidi ye udianga ye unwanga ye bavovele: tala, imuntu wakindiafu ye kinduvü kiavinia, inkündi amimvakusi ye bankwa miamasumü. Induka zifonguswanga kwa mavanga maü.

20. Buna kabadika tondula mavata makavangila mavanga mandi mamingi, kadi kabavilula madielako.

21. Engwa, Ngeye Kolazini, engwa, Betesayda, kadi vo mu Tilo ye Sidoni mwavangwa tulendo tuavangulwa mu yeno, nga ntama baviludi madiela mu küba ye ntoto wampolo.

22. Kansi mono ikuluvovele mpe: Tilo ye Sidoni mana mona kwama kwafiuma ye yeno kwakwingi mu lumbu kina kongüdulwa.

23. Ye Ngeye Kapalenamu, kadi kwabalulu nate ye dizulukoe? Ngeye una kululwa nate ye küma kwena bafwa, kadi vo mu Sodoma mwavangwa tulendo tuavangulwa mu Ngeye, nga diena nate ye bwabü.

24. Mono ikuluvovele mpe, vo Sodoma dina kala kwama kwafiuma ye Ngeye kwakwingi mu lumbu kina kongüdulwa.

25. Yina ntangu Yesu wavutula ye wavova: mono ikuzitisa se, Mfumu adizulu ye ntoto, kadi waswekele yina kwa bantu banduka ye banduenga ye wamonekeseyo kwa bana.

26. Inga, tata, kadi bobo bwatondolo kwa Ngeye.

27. Mono yavewa yoyo kwa sami, ye muntu kazaydi mwanako kansi dise, ye muntu kazaydi diseko kansi mwana, ye wonso una zolwa kwa mwana mu zaykuswa.

28. Luiza kwa mono babo lueti sala ye luena mbidi azitu, ye mono ngina kuluvundisa!

29. Lukituika mwangüla wami ye longüka kwa mono, kadi mono ngiena wanlembami ye kimpombo mu ntima, ye yeno luna mona luvundulu mu miela mieno.

30. Kadi mwangüla wami wena wabiza ye zitu kiami kiena nayakiyaki.

Kapu 12.

Minlongüki miakola masangü mu lumingü (1—8), Yesu waniakisa muntu wakala koko kwasioka (9—14), watina mpaka zabafalisea (15—21), waniakisa baba (22—23), bafalisea bavola masumü kwa mpeve Yanlongo ye balongwa kwa Yesu (24—37), minsoniki mialomba mangu kwa Yesu (38—45), mbuta aYesu ye mpangi zandi.

Bina lumbu Yesu wavioka mu mavia mu lumingü, kansi minlongüki miandi miafwa nsatu ye miabadika kola masangü ye dia.

2. Kansi bafalisea bamonabo ye bavova kwa yandi: tala, minlogüki miaku mivengi biakanukunwa vanga mu lumingü.

3. Kansi yandi wavova kwa yaü: kadi kaluatengikoe biava-

nga Davidi ye bayandi bukafwa nsatu?

4. Bonso bukakota mu nzo aNzambi, ye yaü badia mampa matensukuswa makanukunwa mu yandi ye bayandi, kansi zinganga kaka.

5. Kaluatengi mu minakoe, vo mu lumingü zinganga zisumünanga lumingu mu nzo aNzambi ye kazena nkanuko?

6. Kansi mono ikuluvovele, vo viokele lumingü wena vava.

7. Kansi vo luzaydi bonso bwenina: nzolele nlemvo, kankaylu adisaluko, nga kalukongodele bakembo nkanuko,

8. Kadi mwana amuntu imfumu alumingü mpe.

9. Ye bukakatuka kuna, yandi wayenda ku nzo aü alukutukunu,

10. Ye tala, muntu wakala koko kwasioka. Yaü banyuvula ye bavova: bufwanane mu niakisa mu lumingüe, kidi bamfunda.

11. Kansi yandi wavova kwa yaü: buna luena, nki amuntu wena meme dimosi, vo diaü dina sotuka mu bulu mu lumingü, kadi kanadio simba ye tombülakoe?

12. Kansi muntu vele viokele meme, iküma bufwanane mu vanga bunkete mu lumingü.

13. Buna kavova kwa muntu: lambüla koko kwaku. Yandi walambülako ye kwaü kwadedakana ye kwankaka.

14. Kansi bafalisea bavayka ye bawawasana bonso bubakana kumbünga.

15. Kansi Yesu bukazayawo, yandi wakatuka kuna, ye bantu babingi banama yandi, ye waniakisa babo.

16. Yandi wabakanikina kabidi kunzaykisako,

17. Kidi mambu mavovwa kwa Esaya nkambi makwenda detila bukavova:

18. Tala, sielo kiami kiyazolele, intondolo ami; kizolele mwela 'mi. Mono ngina kunsila mpeve ami, yandi una kamba bankwa miambümbümbü nkongodolo.

19. Yandi kana zonzako vo bokako ye ndinga 'ndi kayina wakana mu zinzilako.

20. Yandi kana yanzuna dikolokolo diatiabüzukako, ye nsinga wamwinda weti fwita mwisi kanawo zimako nate ye kana kitula nkongodolo mu bedisa.

21. Bankwa miambümbümbü bana sa vüvü mu nkümbü andi.

22. Buna muntu wabakama kwa mpeve yambi ye wafwa meso, ibaba, wanatwa kukakala, ye yandi waniakisa yandi, buna wafwa meso wavova ye wamona,

23. Ye bantu babo bayitukwa ye bavova: kadi ndioyo kamwana aDavidikoe?

24. Kansi bafalisea bubawawo bavova: ndieyu kavaykisanga mpeve zambiko vo kamu Belezebuluko, inkuluntu ampeve zambi.

25. Kansi bukazaba mabanza maü, yandi wavova kwa yaü: kionso kimfumu kina kabana kina füka, ye dionso vata vo nzo yina kabana kayina sikilako.

26. Vo Satana una vaykisa Satana buna kakabana, nkiangunu kimfumu kiandi bwe kina sikila?

27. Vo mono ivaykisanga mpeve zambi mu Belezebulu, buna bana beno mu nki bavaykisangazo, nkiangunu yaü iminkongüdidi mieno.

28. Kansi vo mono ivaykisanga mpeve zambi mu Mpeve aNzambi, buna kimfumu kiaNzambi kialueki kwa yeno.

29. Muntu bwe kana lenda kotila mu nzo ankwa azingolo ye tana bilekwa biandi, vo kana teka kanga nkwa azingoloko, ye mboki sika tana nzo andi.

30. Wonso kena yamiko ukunkakilanga, ye kayonzikanga yamiko umwangisanga.

31. Nkiangunu mono ikuluvovele: bantu bana yambudulwa masumü mamonsono ye lutiakulu, kansi utieki Mpeve kana yambudulwako.

32. Wonso una tesa mwana amuntu diambu una yambudulwa, kansi wonso una bangisa Mpeve yanlongo kana yambudulwa mu mvu mianza yayiko ye mimvu mina landako.

33. Luvanga nti wabiza, buna bana bandi babiza, vo luvanga nti wambi, buna bana bandi bambi. Nti una zayakana mu bana bandi.

34. Lubana banioka zambalu, bwe lulenda vova yambote buluena bambi? Kadi nwa uvovanga yizedi mu ntima.

35. Muntu wabiza uvaykisanga yabiza mu lundulu kiandi kiabiza, ye muntu wambi uvaykisanga yambi mu lundulu kiandi kiambi.

36. Kansi mono ikuluvovele, vo bantu bana dedisa mambu mu mambu mamonsono manana mabavovele mu lumbu kina kongüdulwa.

37. Kadi Ngeye una fonguswa mu mambu maku, ye Ngeye una kongüdulwa nkanu mu mambu maku.

38. Buna minsoniki miankaka ye bafalisea bavutula kwa yandi ye bavova: nlongi, tuzolele mweswa mangu kwa Ngeye.

39. Kansi yandi wavutula ye wavova kwa yaü: lumbandu yambi ye mbidi ayanga, yifwandanga mangu, kansi kayina vewa manguko, kansi mangu kiaYona inkambi kaka.

40. Kadi bonso bwakala Yona mu vümü kiambizi yambafu, lumbu tatu ye mafukü matatu ibuna buna kala mwana amuntu kunsi antoto lumbu tatu ye mafukü matatu.

41. Bisi Nineve bana fuluka ye mbandu yayi mu nkongodolo ye banayo kongüdila nkanu, kadi yaü bavilula madiela mu lukambulu luaYona, ye tala, viokele Yona wena vava.

42. Nkama wayala ntini zalubakala yina fuluka ye mbandu yayi mu nkongodolo ye kongüdilayo nkanu, kadi yaü yatuka mu nsukulu zansi mu wa nduka zaSalomoni, ye tala, viokele Salomoni wena vava.

43. Kansi mpeve yansobo buyavaykidi mu muntu yizietanga mu müma mwena nayokoso ye yitombanga mvundulu ye kayimonangayoko.

44. Buna yaü yivovele: ngina vutuka ku nzo ami yiyavaykidi, ye buyina kwenda, yaü yinayo mona vo yanana ye yakombolo ye yatomoso.

45. Buna yaü yina kwenda ye nata mpeve nsambodia zankaka zinlutidi mu bi ye zina kota ye kala momo, buna mambu mazimünini mamuntu mana lutila mantete mu bi. Ibobo buna kala mbandu yayi yambi.

46. Buketi vova kwa bantu, buna mbuta 'ndi ye mpangi zandi batelama kumbazi ye batonta kumbudisa mbembo.

47. Kansi muntu wavova kwa yandi: tala, mbuta 'ku ye mpangi zaku beti telama kumbazi ye tonta kubudisa mbembo.

48. Kansi yandi wavutula ye wavova kwa wambudisa mbembo: nani imbuta 'mi ye nani impangi zami?

49. Yandi wazangüla koko kwandi va minlongüki miandi ye wavova: tala mbuta 'mi ye mpangi zami.

50. Kadi wonso uvanganga luzolo luasami mu mazulu, yandi imbuta 'mi ye busi kiami ye mpangi ami.

Kapu 13.

Ngana mu mambu maNzambi (1—23), *ngana zakimfumu kiamazulu* (24—52), *bantu bayitukwa* (53—58).

Kina lumbu Yesu wavayka mu nzo ye wazakala mu nzengo ambu.

2. Ye mbidi abantu bakutakana kwa yandi, buna kakota mu bota ye wazakala, ye bantu babonsono batelama va simü.

3. Yandi wabamokisa beni mu zingana ye wavova: tala, nküni wayele küni.

4. Ye buketi küna, yankaka yabwidi va sambwa nzila ye zinuni zaluekiyo dia.

5. Kansi yankaka yabwidi va tadi diansenzebele vakondolo ntoto wawingi ye intumbu somba, kadi kayakedi ntoto wansinako.

6. Kansi ntangu buyatubukidi, yaü yalendokele ye yayumini, kadi kayakedi mianziko.

7. Kansi yankaka yabwidi mu zimpanga ye mpanga zamenene ye zafübisiyo.

8. Kansi yankaka yabwidi mu ntoto wena navüdudu ye yabutidi mbongo, yankaka nkama nkama, yankaka makümasambanu masambanu, yankaka makümatatu matatu.

9. Wena matu bika kawa.

10. Minlongüki miayenda ye miavova kwa yandi: mu nki weti kubamokisina mu zingana?

11. Yandi wavutula ye wavova: yeno luaveno luazaya mambu mansweki makimfumu kiamazulu, kansi yaü kabavenomoko.

12. Kadi wonso bakidi una vewa ye una lunga, kansi wonso kabakidiko una zionwa yena yandi mpe,

13. Nkiangunu mono ikubamokisanga mu zingana, kadi bubeti mona ye kabamweniko, ye beti wa kabawiluko ye kabavisidiko.

14. Mu yaü muna kwenda detila lukambulu luaEsaya luavovele: luna wa mu matu ye kaluna visako, ye bulueti mona luna mona, kansi kaluna zayako.

15. Kadi ntima miabantu baba miavwidi viba, ye mu matu bawilu fiuma ye bazimini meso, kabidi mona mu meso ye wa mu matu ye visa mu mintima ye bangümüka, kidi yabaniakisa.

16. Kansi kiese kiena ye meso meno, kadi mamonanga, ye matu meno, kadi mawanga.

17. Kadi mono iluvovele, vo minkambi miamingi ye bankwa miamfonga bazina ntima mu mona yilumweni, kansi kabamonayoko, ye mu wa yiluwilu, kansi kabawayoko.

18. Nkiangunu luwa kweno ngana anküni.

19. Babonsono bubawilu nküngü zakimfumu ye kabavisidizoko, buna nkwa akimfunia una kwiza ye tana yakününu mu ntima miaü. Ibobo yakününu vasambwa nzila.

20. Kansi yabwidi va tadi diansenzebele, iyandi uwanga mambu ye intumbu tambulamo mu kiese.

21. Kansi kayena mianziko mu yandi kibeni, kansi muna kala mu lumbu yafiuma, kansi kiadi ye luzomono bubina kala mu diambu diamambu, buna yandi intumbu fwema.

22. Kansi yakününu mu mpanga iyandi uwilu mambu, ye

kiadi kianza yayi ye mampiaka makimvwama bifubisanga mambu, ye maü mana kondwa ndandu.

23. Kansi yakünunu mu ntoto wena navüdudu iyandi wilu mambu ye visidimo ye vengi ndandu, mbatu nkama nkama, mbatu makümasambanu masambanu, mbatu makümatatu matatu.

24. Yandi wabatela ngana yankaka ye wavova: kimfumu kiamazulu kifwanane ye muntu waküna mbongo yabiza mu via diandi.

25. Kansi bantu bubaleka, ntantu andi wayiza küni masangü mankuyu mu mbongo yabiza ye wakatuka.

26. Kansi mbongo buyamena ye yabuta bana, masangü mamonika mpe.

27. Kansi minanga miamfumu anzo miayenda ye miavova kwa yandi: mfumu, kadi kwakünini aku mbongo yabiza mu via diakukoe, kansi masangü mankuyu kwe matukidi?

28. Yandi wavova kwa miaü: ntantu wasidibo. Kansi minanga miavova kwa yandi: zolele tuendamo vüze?

29. Yandi wavova: aa, luyambula kaluidi vüza mbongo buluna vüza masangü mankuyu.

30. Luyambula biabiole biamenina va mosi nate ye vula kina yonzukwa, ye mu vula kina yonzukwa ngina kamba biyonziki biateka yonzika masangü mankuyu ye kangamo mu mita mu yokamo, kansi mbongo bina yonzika mu lundulu kiami.

31. Yandi wabatela ngana yankaka ye wavova: kimfumu kiamazulu kifwanane ye mwingidi wasinapi wabonga muntu ye wakünawo mu via diandi.

32. Waü ulutidi mingidi miankaka mu ke, kansi buuna mena, buna una vioka mbongo yankaka mu nene ye una kala nti una luakila nuni zadizulu ye tunga mazanza maü mu mavala mandi.

33. Yandi wabamokisa mu ngana yankaka: kimfumu kiamazulu kifwanane ye vümvü diabonga nkento ye waswekadio mu tezo bitatu biamfümfüta nate ye yayonsono yamana funa.

34. Yina yayonsono Yesu wavova mu zingana kwa bantu ye kavova büma kwa yaüko kansi mu zingana,

35. Kidi mambu mavova Esaya nkambi makwenda detila bukavova: ngina bandula nwa 'mi mu ngana, ngina kamba yaswekolo kasi ye luvangulu luanza.

36. Buna kasindika bantu ye wayenda ku nzo, ye nlongüki miandi miayenda kwa yandi ye

miavova: utubangüdila masangü mankuyu madivia.

37. Kansi yandi wavutula ye wavova: wakünini mbongo yabiza imwana amuntu.

38. Kansi via inza, mbongo yabiza ibana bakimfumu, kansi masangü mankuyu ibana bankwa akimfunia.

39. Kansi ntantu wakünini-mo iSatana, ye vula kiambongo insukulu anza, ye biyonziki izimpofi.

40. Nkiangunu masangü mankuyu bonso bumayonzokolo ye mayokolo, ibuna buna kala mu nsukulu anza.

41. Mwana amuntu una fidisa mpofi zandi, ye zaü zina yonzika mfwemoso zazonsono ye bavondanga mina mu kimfumu kiandi

42. Ye zina kubatuba ku zikwa diatia. Kuna kuna kala dilu ye nkwetoso ameno.

43. Buna bamfonga bana tentina nkievo ntangu mu kimfumu kiasaü. Wena matu bika kawa.

44. Kimfumu kiamazulu kifwanane ye mbongo zaswekwa mu via zamona muntu ye waswekazo, ye mu kiese yandi wayenda teka yayandi yayonsono ye wasumba via diadina.

45. Diaka kimfumu kiamazulu kifwanane ye muntu wankiti watomba nzimbu zabiza.

46. Ye bukamona lumosi luantalu beni, buna kayenda teka yayandi yayonsono ye kasumbalo.

47. Diaka kimfumu kiamazulu kiafwanane ye konde diatubwa mu mbu ye diayonzika mbizi zampila mu mpila.

48. Diaü budiazala batuntadio va simü ye bavwanda mu tula zabiza mu bisiulu, kansi balosa zambi kumbazi.

49. Ibuna buna kala mu nsukulu anza. Mpofi zina kwenda mu vambisa bambi mu monakanda diabamfonga

50. Ye zina kubatuba ku zikwa diatia, kuna kala dilu ye nkwetoso ameno.

51. Luvisidi yayi yayonsonoe? Bavova kwa yandi: inga!

52. Kansi yandi wavova kwa yaü: nkiangunu minsoniki miamionsono mialongolo mu kimfumu kiamazulu mifwanane ye muntu imfumu anzo, uvaykisanga mu lundulu kiandi ye yamona ye yankülu.

53. Bobo bwakala, Yesu bukamana ngana zazina, kakatuka kuna.

54. Yandi wayenda ku nsi amase mandi ye wabalonga mu nzo aü yalukutukunu ye bayitukwa ye bavova: nduka zozo ye tulendo kwe kabakidibio?

55. Kadi yandi kamwana anketi antikoe, kadi mbuta 'ndi kabikwanga Maliakoe, ye mpangi

zandi kaYakobi ye Yosefi ye Simona ye Yudakoe?

56. Ye bibusi biandi biabionsono kadi kabiena yetokoe, kansi kwe kabakidi yina yayonsono?

57. Yaü bamfwemina. Kansi Yesu wavova kwa yaü: kadi nkambi kavwezwangako, kansi mu nsi amase mandi ye mu nzo andi.

58. Vana kavanga tulendo tuatuingiko mu diambu dialudimbulu luaü luaminu.

Kapu 14.

Yoane Mbotiki wazakwa ntu (1—12), *Yesu wadikila mafunda matanu mabantu* (13—21), *wadiatava nlangu* (22—33), *waniakisa bayela* (34—36).

Bina lumbu Elodesi, inyadi andambu ansi, wawa kümü kiayendila Yesu

2. Ye wavova kwa bisielo biandi: ndiena iYoane Mbotiki. Yandi wafulukidi mu bafwa, iküma tulendo toto tusadilanga mu yandi.

3. Kadi Elodesi wabakisa Yoane ye wankangisa ye wantudisa mu kebolo mu diambu diaElodia, inkento aFilipo impangi andi.

4. Kadi Yoane wakivovila kwa yandi: nkanu wenayaku mu keba nkento wowo.

5. Yandi wazola kumvonda kansi watina bantu, kadi bambanzila vo inkambi kwandi.

6. Kansi lumbu kiakembila Elodesi mbutulu andi, buna mwana aElodia wankento wakina mu monakanda diaü, ye Elodesi wazolabo.

7. Buna kansila mu ndefi mu vana kionso kikana lomba.

8. Kansi waü walongusulwa kwa ngüdi andi ye wavova: vava umpana ntu aYoane Mbotiki va lubaki.

9. Ye mfumu wakala kiadi mu diambu diandefi ye bavwanda yandi va meza ye wakamba: namvanawo.

10. Yandi wafidisa ye wazakisa ntu aYoane mu kebolo.

11. Ye ntu andi wanatwa va lubaki ye wavewa mwana wankento, ye waü wanatawo kwa mbuta 'ndi.

12. Nlongüki miandi miayenda ye miabonga kindibidi kiandi ye miazikakio ye miayendawo kamba kwa Yesu.

13. Kansi Yesu bukawawo, wakatuka kuna mu bota ye waluaka ye bayandi kuna nsi yankatu. Bantu mu mavata bubawawo banama yandi mu malu.

14. Bukavayka kamona bantu babingi ye wabafwila kiadi ye waniakisa mbevo zaü.

15. Kansi nkokila buyabwa, minlongüki miayenda kwa yandi ye miavova: vüma vena vankatu ye ntangu yikiyendele, nkiangunu sindika bantu, kidi bakwenda ku mavata bakisumbila dia.

16. Kansi yandi wavovа kwa miaü: kabena nsatu akwendako, lubavana kweno dia.

17. Kansi miaü miavova kwa yandi: vava katubakidi lekwako, kansi mampa matanu ye mbizi zole.

18. Yandi wavova: santuadilenobio vava.

19. Yandi wakamba bantu bavwanda va ntoto ye wabonga mampa matanu ye mbizi zole ye wasendula meso ku zulu ye wasakümüna ye wabüküna ye wavana minlongüki mampa, kansi minlongüki miavana bantu.

20. Babonsono badia ye bayuküta, mboki bayonzika mansadusulwa kümi ye mpidi zole.

21. Kansi badia imafunda matanu mababakala ye mboki bakento ye bana.

22. Yandi watatimisa nlongüki miandi miakülümüka mu bota ye miatekila kuna simü, bukasindika bantu.

23. Bukamana sindika bantu, yandi wamaka mongo yandi kaka mu sambila, kansi nkokila buyabwa, kakala kuna yandi kaka.

24. Kansi bota kiakiluakila ku monakanda diambu ye kiakankuswa kwa zimbüla, kadi tembo kiakübama.

25. Kansi mu nkübü yandi wayiza kwa miaü ye wadiata va mbu.

26. Kansi bumiamona yandi, vo keti diata va mbu, miaü miatina ye miavova: wauna inkuyu ye miaboka mu wonga.

27. Yandi intumbu kubabudisa mbembo ye vova: luyangalala, imono kwami, kalutinaniko!

28. Petolo wavutula kwa yandi ye wavova: Mfumu, vo Ngeye, unkamba ngiiza kwa Ngeye va nlangu!

29. Yandi wavova: wiza. Petolo wavayka mu bota ye wadiata va nlangu ye waluaka kwa Yesu.

30. Kansi bukamona tembo, katina ye bukabadika sinda, kaboka ye kavova: Mfumu, undalula!

31. Kansi Yesu intumbu lambüla koko ye kunsimba ye vova kwa yandi: nkwa afiminu minu, mu nki weti zietisa mabanza?

32. Ye bubamana kota mu bota, buna tembo kiadingama.

33. Kansi bakala mu bota bansambila ye bavova: kedika, Ngeye imwana aNzambi.

34. Ye bubamana sabüka, bayenda kuna nsi aNgenesaleti.

35. Kansi babakala bansi yina banzaya ye bafidisa nsamü mu nsi zakimfini, ye yaü banata babo bakala yela kwa yandi,

36. Ye banleba bavalakana nsuka anlele andi kaka, ye babo bavalakanayo bamana niaka.

Kapu 15.

Yesu walonga bafalisea ye minsoniki (1—20), wasadisa nkento aKanana (21—28), waniakisa mbevo zazingi (29—31), wadikila mafunda maya mabantu (32—39).

Buna bafalisea ye minsoniki batuka mu Yelusalemi bayenda kwa Yesu ye bavova:

2. Nlongüki miaku mu nki mividingisanga mina miabakülu, kadi kamisukülanga mokoko, bumidianga mampa?

3. Kansi yandi wavutula ye wavova kwa yaü: kansi yeno mpe mu nki luvidingisanga mina miaNzambi mu diambu diankondo mieno?

4. Kadi Nzambi wakamba ye wavova: vümina saku ye ngüdi aku; ye wonso una vova mambu mambi mu se vo ngüdi una sukila mu lufwa.

5. Kansi yeno luvovele: wonso uvovele kwa se vo ngüdi: inkaylu uyakutu kusadila. Yandi kavümini sandi ye ngüdi andiko.

6. Yeno lukatulanga mina miaNzambi mu diambu diankondo mieno.

7. Lumeso kunsi alukaya, Esaya watoma kamba mu yeno bukavova:

8. Bantu baba bakumvüminanga mu bikoba, kansi mintima miaü miantatukidi beni.

9. Mu nkatu bakunsambilanga, bubeti longanga ndongolo zamina miabantu.

10. Yandi watela bantu mbila ye wavova kwa yaü: luwa ye luvisa!

11. Yikotele mu nwa kayisumünanga muntuko, kansi yivaykidi mu nwa yisumünanga muntu.

12. Buna milongüki miayenda ye miavova kwa yandi: zaydie vo bafalisea bafwemene bubawilu mambu momo?

13. Kansi 'yandi wavutula ye wavova: yonso nkünunu yilembolo küna sami diadizulu yina vüzwa ye mianzi.

14. Lubayambula. Yaü izintungi zanzila zafwa meso kwa bafwa meso. Kansi vo fwidi meso una songa wafwa meso nzila, buna babole bana sotuka mu lubulu.

15. Kansi Petolo wavutula ye wavova kwa yandi: utubangudila ngana yoyo.

16. Kansi yandi wavova: kadi ye mu bwabü kaluvisidikoe?

17. Kadi kaluvisidikoe, vo yayonsono yikotanga mu nwa yikwendanga ku vümü ye yivaykanga muvaykilanga dia,

18. Kansi yivaykanga mu nwa yitukidi mu ntima. Yina yisumünanga muntu.

19. Kadi mu ntima muvaykanga mabanza mambi, zimpondolo, kinsuza, luyangulu, wivi, kimbangi kiamakutu, zintiakulu.

20. Yina kwandi yisumüñanga muntu, kansi dia ye mo-

ko malembolo sukülwa kakusumünanga muntuko.

21. Yesu wakatuka kuna ye waluaka kuna nsi aTilo ye Sidoni,

22. Ye tala, nkento imwisi Kanana watuka mu nsi yina. Waü waluaka ye waboka ye wavova: mwana aDavidi, umfwila kiadi, mwana 'mi wankento wabakama beni kwa mpeve yambi.

23. Kansi yandi kamvutula diambuko. Buna minlongüki miandi miayenda ye mianyuvula ye miavova: unsindika, kadi weti bokila ku manima meto.

24. Kansi yandi wavutula ye wavova: kiafiduswako kansi kwa mameme mazimbala manzo aIsaleli.

25. Kansi waü wayiza ye wansambila ye wavova: Mfumu, unsadisa!

26. Yandi wavutula ye wavova: kabufweniko mu bonga mampa mabana ye losamo kwa bimbwa mbwa.

27. Kansi waü wavova: ngeta, Mfumu, kadi bimbwa mbwa mpe bidianga mansadusulwa manengümükanga va meza mazimfumu zaü.

28. Buna Yesu wavutula ye wavova kwa waü: unkento, minu kiaku kiena kiakinene. Bika wakala bonso buuzolele, ye mwana 'ndi waniaka mu yela yina ntangu.

29. Yesu wakatuka kuna ye wayenda ku mbu aNgalilea ye wamaka mongo ye wavwanda.

30. Bantu babingi baluaka kwa yandi ye banata batembila ye bafwa meso ye mababa ye batila mianzi ye babatula va malu mandi, ye yandi wabaniakisa.

31. Ye bantu bayitukwa bubamona, vo mababa mavova, ye batila mianzi baniaka, ye batembila batoma diata, ye bafwa meso bamona, ye yaü bazitisa Nzambi aIsaleli.

32. Kansi Yesu watela nlongüki miandi mbila ye wavova: mono mfwididi bantu kiadi, kadi bakikadidi yami lumbu tatu ye kababakidi kiandiako, ye kizolele kubasindika ye nsatuko, kabidi noka nitu mu nzila.

33. Minlongüki miavova kwa yandi: kwempi tuabaka mampa momo mu yukütisa bantu baba?

34. Yesu wavova kwa miaü: mampa makwa mena yeno? Miaü miavova: nsambodia ye bimbizi mbizi biafiuma.

35. Yandi wakamba bantu bavwanda va ntoto,

36. Ye wabonga mampa nsambodia ye zimbizi ye watonda ye wabüküna ye wavana kwa minlongüki, ye minlongüki miavana kwa bantu.

37. Babonsono badia ye bayuküta, ye mansadusulwa ma-

yonzukwa mpidi nsambodia zafuluka.

38. Badia imafunda maya mababakala, mboki bana ye bakento.

39. Bukasindika bantu, yandi wakülümüka mu bota ye waluaka kuna nsi aMangàda.

Kapu 16.

Bafalisea ye basadukaya balomba mangu mu dizulu (1—4), *Yesu walubula minlongüki mu tina ndongolo zabafalisea ye basadukaya* (5—12), *kimbangi kiaPetolo* (13—39), *Yesu wasamüna kwama kukana lungwa* 21—25) *ye walonga nlongüki miandi* (24—28).

Bafalisea ye basadukaya bayenda ye bamvükümüna ye banlomba kabasonga mangu kiadizulu,

2. Kansi yandi wavutula ye wavova kwa yaü: nkokila buyibwidi luvovele: mini mina teka, kadi dizulu dibweki,

3. Mu nsuka vo: bwabü mvula, kadi dizulu dibweki ye dilombele. Yeno luzaydi kongudila luse luadizulu, kansi kalulendi dimbu kiamimvuko.

4. Mbandu yambi yena mbidi ayanga yifwandanga mangu, kansi kayina vewa manguko kansi mangu kiaYona. Yandi wabasisa ye wayenda.

5. Minlongüki bumialuaka kuna simü, miavilakana vitika mampa.

6. Kansi Yesu wavova kwa miaü: luluenga luatina vümvü diabafalisea ye basadukaya.

7. Kansi miaü miabanzasana ye miavova: katuvitikidi mampako.

8. Kansi Yesu bukazayabo, wavova: lubankwa miafiminu minu, mu nki lueti kukibanzila: katuvitikidi mampako?

9. Ye mu bwabü kaluvisidikoe ye kalubambükidi moyoko mu mampa matanu ye mafunda matanu mabantu ye mpidi ziluayonzikidi?

10. Vo kamu mampa nsambodia ye mafunda maya mabantu ye mpidi ziluayonzikidikoe?

11. Mu nkiama kaluzaydiko, vo kibikidi mampa kwa yenoko? Kansi lutina vümvü diabafalisea ye basadukaya.

12. Buna miaü miazaya, vo kavovako, vo lutina vümvü diabafalisea ye basadukaya kansi ndongolo zabafalisea ye basadukaya.

13. Kansi Yesu bukaluaka kuna nsi aSesalea Filipi, buna kayuvula nlongüki miandi ye wavova: bantu bavovele, vo mwana amuntu inani?

14. Miaü miavova: bankaka vo Yoane Mbotiki, bankaka vo Elaya, bankaka vo Yelemia vo nkambi wankaka.

15. Yandi wavova kwa miaü: kansi yeno vo inani kwami?
16. Simona Petolo wavutula ye wavova: Ngeye iKilisto kwaku, imwana aNzambi amoyo.
17. Kansi Yesu wavutula ye wavova kwa yandi: Simona, mwana aYona, kiese kiena yaku, kadi nsuni ye menga kabiakuzaykisiboko, kansi sami mu dizulu.
18. Kansi mono ivovele mpe, vo NgeyeiPetolo ye va tadi diodio ngina tunga dibundu diami, ye mielo miankadi ampemba kaminadio vingisa kunsiko.
19. Mono ngina kuvana nsabi zakimfumu kiamazulu, ye yonso yiuna kanga va ntoto yina kangwa mu mazulu, ye yonso yiuna kutula va ntoto yina kutulwa mu mazulu.
20. Buna kakanikina minlongüki mu vova kwa muntu, vo yandi iKilisto.
21. Buna Yesu watukidila kamba nlongüki miandi vo kana kwenda kuna Yelusalemi ye lungwa beni kwa baküluntu ye bangüdi zanganga ye minsoniki ye vondwa ye fuluka mu lumbu kiantatu.
22. Petolo wanata yandi ku nenga ye wabadika kunlongidika ye wavova: ukilemvükila, Mfumu, kunabo monako!
23. Kansi yandi wabangümüka ye wavova kwa Petolo: Satana, wenda ku nima 'mi, Ngeye imbwisi ami, kadi kuvisidi biaNzambiko kansi biabantu.
24. Buna Yesu wavova kwa nlongüki miandi: vo muntu zolele nama ku nima 'mi, buna kana kukikadila ye bonga kulunsi diandi ye kundama,
25. Kadi zolele lalula mwela 'ndi, unawo vidisa, kansi una vidisa mwela 'ndi mu diambu diami, unawo mona.
26. Kadi muntu nki una tomina nitu vo vengi nza yamvimba ndandu, kansi kana büngisa mwela 'ndi, vo muntu nki kana vena mwela 'ndi nküdulu?
27. Kadi mwana amuntu una kwiza mu nzitusu asandi ye zimpofi zandi, buna sika vana muntu muntu bonso bwenina mavanga maü.
28. Kedika mono ikuluvovele, vo bankaka beti telama vava kabana bimba lufwako, nate ye bana mona mwana amuntu una kwiza mu kimfumu kiandi.

Kapu 17.

Yesu wazituswa (1—8), *wabika Yoane Mbotiki Elaya* (9—13), *waniakisa muntu wakala mbikulu angonda* (14—21), *wakamba kwama kwandi* (22—23), *wafuta mpaku* (24—27).

Lumbu sambanu mboki Yesu wanata Petolo ye Yakobi ye Yoane ye wabatuala va mongo waüla mu kinsona.
2. Yandi wakituka bubantala ye zizi kiandi kiatentina bo-

nso ntangu, ye minlele miandi miavembüka nkievo kia.

3. Ye tala, Mose ye Elaya bamonika kwa yaü ye bamokisa yandi.

4. Kansi Petolo wavutula ye wavova kwa Yesu: Mfumu, vambote vena butuena vava. Vo zolele, sia tunga mafwoküla matatu vava, dimosi kwa Ngeye ye dimosi kwa Mose ye dimosi kwa Elaya.

5. Bukavova, tala dituti diawangüka diabafuka, ye tala, ndinga mu dituti yavova: yandiyoyo imwana 'mi, intondolo, yinzolele kwami, lunwa.

6. Minlongüki bumiawayo, miabunda zizi biaü va ntoto ye miatina beni.

7. Yesu wayenda ye wabavalakana ye wavova: lutelama, kalutinaniko!

8. Kansi bumiavümbüla meso, miaü kamiamona muntuko, kansi Yesu kaka.

9. Bubakülümüka va mongo, Yesu wabakanikina ye wavova: kalukambani muntu mbona yilumweniko, nate ye mwana amuntu una fuluka mu bafwa.

10. Ye minlongüki mianyuvula ye miavova: kansi minsoniki, mu nki mivovanga, vo Elaya una tekila?

11. Kansi yandi wavutula ye wavova: Elaya una kwiza ye kübika yayonsono.

12. Kansi mono ikuluvovele, vo Elaya wakiyizila ye kabanzayako, kansi bansila yonso yibazola. Ibobo mwana amuntu mpe una kwamuswa kwa yaü.

13. Buna minlongüki miazaya, vo kabayikila Yoane Mbotiki.

14. Bubaluaka kwa bantu, muntu wayiza kwa yandi ye wafukama kwa yandi

15. Ye wavova: Mfumu, fwila mwana 'mi kiadi, kadi imbikulu angonda ye ulungwanga beni, kadi fintama ntama bwidi va tia, ye fintama ntama bwidi mu nlangu,

16. Ye mono intuedi kwa nlongüki miaku, ye miaü milembane kuniakisa.

17. Kansi Yesu wavutula ye wavova: umbandu yadimbüdi minu ye yilembolo songa, lumbu kwa ngina kala yeno, lumbu kwa ngina kuluvibidila? Lutualawo vava.

18. Yesu wamvümisa, ye mpeve yambi yavayka mu yandi, ye mwana waniaka yina ntangu.

19. Buna minlongüki miayenda kwa Yesu mu kinsona ye miavova: yeto mu nki tulembaneyo vaykisa?

20. Kansi yandi wavova kwa miaü: mu diambu diafiminu minu fieno, kadi mu kedika mono ikuluvovele: vo luena minu nkievo mwingidi wasinapi, buna luvova kwa mongo wauna: katu-

ka vava, wafinketi kuna, ye waü una katuka, ye yeno kaluna lembana lekwako.

21. Kansi bubakala mu Ngalilea, buna Yesu wavova kwa yaü: mwana amuntu una yekülwa mu moko mabantu.

22. Yaü bana kumvonda, ye lumbu kiantatu kana fuluka. Yaü bakala mbidi akiadi.

23. Kansi bubaluaka ku Kapalenamu, buna bavakusa bayenda kwa Petolo ye bavova: nlongi eno kafutanga mpakukoe?

24. Yandi wavova: ufutanga kwandi. Bukaluaka mu nzo, buna Yesu wantekila ye wavova: Simona, bwe weti banza? Mfumu zansi kwa nani zitambulanga mpaku ye mfutu, kwa bana baü vo kwa banzenze?

25. Kansi bukavova: kwa banzenza, buna Yesu wavova kwa yandi: kiongo bana balembolo kwaü.

26. Kansi katuna kubafwemisako, wenda ku mbu watamba luvaku, ye mbizi yiuna teka vüza, bongayo, ye buuna yasula nwa 'ndi una mona kivanza, bonga kiokio ye vana kwa yaü mu beto yaku.

Kapu 18.

Yesu walonga mu nene kwakedika (1—4), *ntalu abindende mu Nzambi* (5—14), *ndubudulu ampangi zavola masumü* (15—17), *ngolo zakutudila ye zankangila* (18), *lutambudulu luasambila* (19—20), *ngiambudulu amasumü* (21—35).

Yina ntangu minlongüki miayenda kwa Yesu ye miavova: buna nani waünene mu kimfumu kiamazulu?

2. Ye bukatela mwana mbila, yandi watulawo mu monakanda diaü,

3. Ye wavova kwa miaü: kedika mono ikuluvovele: vo kaluna bangümüka ye kala bonso banako, kaluna kota mu kimfumu kiamazuluko.

4. Nkiangunu wonso una kukiyina bonso fimwana mwana fiofio, yandi waünene mu kimfumu kiamazulu.

5. Wonso una tambula mwana mosi wena bobo mu nkümbü ami, yandi untambudi.

6. Kansi buna bena babake, wonso una fwemisa umosi undekele minu, yandi ukutu toma nitu, vo tadi dinikunwanga mfümfüta dikengo mu laka diandi, ye yandi sindusu mu nsina ambu.

7. Engwa nza mu diambu diafwema. Kadi fwema kuna katwa kwiza, kansi engwa muntu una tukisa fwema.

8. Kansi vo koko kwaku vo külu kwaku kuna kufwemisa, zakako ye losa, kadi una toma nitu, vo una kota mu moyo ye kieta ye tembila, ye una biva nitu, vo wena moko mole ye

malu mole, kansi una tubwa va tia tukatulembwa.

9. Ye vo disu diaku dina kufwemisa, koladio ye losa. Ngeye una toma nitu, vo una kota mu moyo ye disu dimosi, ye una biva nitu, buwena ye meso mole ye una tubwa va tia tuankadi ampemba.

10. Buna bena babake, lutala kaluidi vweza imosi nkutu, kadi mono ikuluvovele, vo mpofi zaü mu mazulu lumbu kalumbu zimonanga zizi kiasami mu mazulu.

11. Bwe lueti banza? Vo muntu wena nkama amameme ye dimosi dina zimbala, kadi kana sisa luvwa ye vwa va miongokoe ye kwenda tomba diazimbala?

12. Ye vo kanadio mona, kedika mono ikuluvovele, vo sika yangalala beni mu diaü ye safiuma mu luvwa ye vwa malembolo zimbala.

13. Ibobo buna bena babake, kabwena luzolo luasami mu mazuluko, vo mosi nkutu una zimbala.

14. Kansi vo mpangi aku yina vola masumü, wenda wanlonga beno yandi. Vo sika kuwa, buna vengi mpangi aku ndandu.

15. Kansi vo kana kuwako, nata mosi vo bole kidi mambu mamonsono mazengwa mu minwa miazimbangi zole vo zitatu.

16. Kansi vo sika kubawidikila, kamba kwa dibundu, kansi vo sika widikila dibundu mpe, buna Ngeye una kunsa, vo inkwa ambümbümbü ye mvakusi.

17. Kedika mono ikuluvovele: yonso yiluna kanga va ntoto yina kangwa mu dizulu, ye yonso yiluna kutula va ntoto yina kutulwa mu dizulu.

18. Diaka mono ikuluvovele: buna luena, vo bole bana wawana va ntoto mu kionso lekwa kibana lomba, yaü banakio vewa kwa sami mu mazulu,

19. Kadi konso kuna kutakana bantu bole vo batatu mu nkümbü ami, ikoko ngiena mu monakanda diaü.

20. Buna Petolo wayenda ye wavova kwa yandi: Mfumu, mpangi ami, mpodila kwa sika kumpodila masumü, ye mono ngina kunyambudila? Nanga nsambodia zilungidie?

21. Yesu wavova kwa yandi: mono kikembi nsambodiako, kansi tusambodia tuansambodia.

22. Nkiangunu kimfumu kiamazulu kifwanane ye muntu wamfumu wazola dedisa ntalu ye minanga miandi.

23. Kansi bukabadika dedisayo, buna muntu wandia mfuka

mu kümi diamafunda matalanta watualwa.

24. Kansi bukakondwa lekwa kiamfutila, buna mfumu wakamba: una tekwa ye nkento andi ye bana bandi ye yonso yena yandi mu diambu diafuta.

25. Buna nanga una wafukama ye wansambila ye wavova: umbwisila ntima, buna sia kufuta yayonsono.

26. Mfumu wamfwila kiadi ye wansindika ye wanyambudila mfuka.

27. Kansi nanga una bukavayka, kamona nanga wankaka wamfumu andi wadia nkama mosi abivanza. Yandi wamfika ye wavova: futa mfuka 'mi.

28. Buna nanga wafukama ye wanleba ye wavova: umbwisila ntima, buna sia kufuta.

29. Yandi ngodi andi. Buna kayenda kuntula mu kebolo nate ye kafuta mfuka.

30. Kansi minanga miankaka bumiamona büma bobo, miakala mbidi akiadi ye miayenda kamba mfumu aü buvengo.

31. Buna mfumu andi wantela mbila ye wavova kwa yandi: nanga wambi, mfuka yina yamvimba yayambudidi, kadi wandebele.

32. Kadi kabwafwenikoe, vo Ngeye wafwididi nanga wankaka iadi, bonso buyafwididi kiadi?

33. Ye mfumu andi wafwema ye wanyeküla kwa bakeba kebolo, nate ye kana mana futa mfuka yamvimba.

34. Sami diadizulu ibobo dina kuluvangila, vo kaluna yambu dila muntu ye mpangi andi mu mintima mienoko.

Kapu 19.

Yesu walonga bantu mu nkwedolo (1—12), *wasaküminna bana* (13—15), *walonga toko diamvwama nzila yamoyo* (16—26), *nsendo wabanamanga Yesu* (27—30).

Bwakala vo Yesu wamana mambu momo ye wakatuka mu Ngalilea ye waluaka ku miongo miaYuda ye kuna simü diaYolodani.

2. Bantu babingi banama yandi ye wabaniakisa kuna.

3. Bafalisea bayenda kwa yandi ye bamvükümüna ye bavova: keti bufweni vo muntu una sisa nkento andi mu dionso dionso büngüe?

4. Kansi yandi wavutula ye wavova: kadi kaluatengikoe, vo wavanga vana kintete ntete kabavanga bakala ye nkento?

5. Ye wavova: mu diambu diodio muntu una sisa se ye ngüdi ye tatamana ye nkento andi, ye baü bole bana kala nsuni umosi.

6. Ibuna kabena boleko, ka-

nsi nsuni umosi. Nkiangunu yabamingisa Nzambi kayina vambuswa kwa bantuko.

7. Yaü bavova kwa yandi: buna Mose mu nki kakamba, vo tuna vana nkanda aluvambunu ye kunsisa?

8. Yandi wavova kwa yaü: Mose waluyambula luasisa bakento beno mu diambu dialubadusu luamintima mieno, kansi mu mbadukulu kamwakala boboko.

9. Kansi mono ikuluvovele: vo wonso una sisa nkento andi ulembolo yanga ye kwela wankaka, yandi yengi.

10. Minlongüki miavova kwa yandi: vo mwina wenina bobo ye bakala ye nkento, buna kabutomene mu kwelako.

11. Kansi yandi wavova kwa miaü: babonsono kabadezakana ye mambu mamako, kansi bavewamo.

12. Kadi bena ntuka vümü babutwa bobo mu vümü kiangüdi, ye bena ntuka vümü basiwa bobo kwa bantu, ye bena ntuka vümü bakisila bobo mu diambu diakimfumu kiamazulu. Ulenda dezakana ye mambu momo, bika kadezakana.

13. Buna banata bana kwa yandi, kidi kabasa moko ye sambila, kansi minlongüki miabakanikina.

14. Kansi Yesu wavova kwa miaü: lubika bana ye kalubakanikinani biiza kwa monoko, kadi kimfumu kiamazulu kiena yaü.

15. Yandi wabasa moko ye wakatuka kuna.

16. Ye tala, muntu wayenda kwa yandi ye wavova: nlongi, nki alekwa kiabiza ngina vanga, kidi yakala moyo ukaumgani?

17. Kansi yandi wavova kwa yandi: mu nki weti kungiuvula mu nkwa wambote? Mosi wena wambote, kansi vo zolele kota mu moyo, keba mina.

18. Yandi wayuvula: nki amina? Kansi Yesu wavova: kuvondaniko, kuyanganiko, kutani kimbangi kiamakutuko,

19. Vümina saku ye mbuta 'ku, tonda nzika 'ku nkievo Ngeye kibeni.

20. Ditoko diavova kwa yandi: yina yayonsono yakebele kwami. Nki nkondolo diaka?

21. Yesu wavova kwa yandi: vo zolele lunga, wenda wateka yena yaku ye vana bankwa miabumputu, ye mbongo zina kala yaku mu dizulu, ye wiza wandama.

22. Kansi ditoko budiawabo, diayenda ye kiadi, kadi mbongo zazingi zakala yandi.

23. Yesu wavova kwa nlongüki miandi: kedika mono ikuluvovele, vo nkwa akimvwama wena mbidi ampasi mu kota mu kimfumu kiamazulu.

24. Kansi mono ikuluvovele

diaka, vo kamela kuna fionunuka nswalu mu disu diansoma, ye muntu wamvwama una suta kota mu kimfumu kiamazulu.
25. Kansi minlongüki bumiawawo miayitukwa beni ye miavova: buna nani una lalulwa?
26. Kansi Yesu wabatala ye wavova kwa miaü: büma bobo kabulendolo kwa bantuko, kansi Nzambi lenda yayonsono.
27. Buna Petolo wavutula ye wavova kwa yandi: tala, yeto tuasisidi yayonsono ye tukunamanga, buna nki situa tambula?
28. Kansi Yesu wavova kwa miaü: kedika mono ikuluvovele, vo yeno luandemi, yeno kibeni luna vwanda va kümi ye biandu biole, ye luna kongüdila kümi ye makanda mole maIsaleli mu mbutukulu yamona, mwana amuntu bukana vwanda va kiandu kiandi kianzitusu.
29. Bonso bana sisa zimpangi vo bibusi vo se vo ngüdi vo bana vo mavia vo zinzo mu diambu diankümbü ami, bana tambula biabingi beni ye vingila moyo ukaumani.
30. Kansi babingi batekila bana zimünina, ye bazimünina bana tekila.

Kapu 20.

Ngana yabisadi biavia diavinia (1—16), *Yesu wavutuka samüna kwama kukana lungwa* (17—19), *bana bole baZebede balomba bifulu bianzitusu mu kimfumu kiaNzambi* (20—28), *Yesu watemusa bantu bole bafwa meso* (29—34).

Kadi kimfumu kiamazulu kifwanane ye muntu imfumu anzo wayenda nsuka nabu mu tomba bisadi biavia diandi diavinia.
2. Kansi bukawawasana ye bisadi mu vanza kimosi kimosi mu lumbu lumbu, yandi wafidisabio ku via diandi.
3. Yandi wayenda diaka, ntangu buyasanama, ye wamona biankaka bitelamene va boko ye bidingalale.
4. Yandi wavova kwa biaü: luenda kweno mpe ku via, ye mono ngina kulufuta kionso kisongele.
5. Biaü biayenda. Kansi yandi wayenda diaka ye nsinza ye ntangu buyabendüka ye wasa büma bumosi.
6. Kansi kümi ye loküla kiantete yandi wayenda ye wamona biankaka bitelamene ye wavova kwa biaü: mu nki lutelamene lumbu kiamvimba ye ludingalale?
7. Biaü biavova kwa yandi: kadi muntu katusadisiko. Yandi wavova kwa biaü: luenda kweno mpe ku via.
8. Kansi nkokila buyabwa, mfumu avia wavova kwa nkengi alekwa biandi: tela bisadi mbila wabafuta.
9. Bisadi bialuaka kümi ye

lokülа kiantete biayenda tambula vanza kimosi kimosi.

10. Kansi biatekila biayenda ye biabanza, vo bina lutila, kansi biatambula kwaü mpe vanza kimosi kimosi.

11. Kansi bubiatambulabio, biaü biabamina mfumu anzo

12. Ye biavova: baba bazimünini basedi loküla kimosi ye ubafwanikisi ye yeto, ye yeto tumweni mpasi zalumbu ye mwini.

13. Buna bakala, yandi wavutula kwa umosi ye wavova: nkündi, kibebiko. Kadi katuwawasene mu vanza kimosikoe?

14. Bonga kiaku ye wenda. Kansi nzolele vana uzimünini bonso buiveni.

15. Kadi kilendi sa bonso bunzolele mu biamikoe? Kani disu diaku diambi diena, bungiena wabize?

16. Ibuna bazimünina bana tekila, ye batekila bana zimünina.

17. Yesu bukabalüka kuna Yelusalemi, yandi watela kümi ye nlongüki miole mbila ku nenga mu nzila ye wavova kwa miaü:

18. Tala, tueti balüka ku Yelusalemi, ye mwana amuntu una yekülwa mu moko mangüdi zanganga ye minsoniki. Yaü bana kunkongüdila nkanu afwa.

19. Bana kunyeküla kwa bankwa miambümbümbü mu diambu diatiakwa ye büfwa nate ye nkanda una bünüka ye komwa va kulunsi, ye lumbu kiantatu sika fuluka.

20. Buna mbuta abana baZebede yayenda ye bana bandi kwa yandi ye wafukama ye wanlomba lekwa.

21. Kansi yandi wavova kwa yandi: nki zolele? Yandi wavova kwa yandi: kamba, kidi bana bami baba babole bana vwanda umosi va lubakala luaku, wankaka va lumoso luaku mu kimfumu kiaku.

22. Kansi Yesu wavutula ye wavova: kaluzaydi yilulombeleko. Lulenda nwa kompe kingina nwe? Yaü bavova kwa yandi: tulenda.

23. Yandi wavova kwa yaü: luna nwa kompe kiami, kansi vwanda va lubakala luami ye va lumoso luami mono kilendibo kwami vanako, kansi kwa yaü batotolobo kwa sami.

24. Kansi kümi diaminlongüki bumiawawo, miafwemina mpangi zozo zazole.

25. Kansi Yesu wabatela mbila ye wavova: luzaydi vo baküluntu babantu bakubayalanga, ye babanene babavwidi mu zingolo.

26. Kansi mu yeno kamuna kala boboko, kansi wonso wena yeno uzolele kala waünene, yandi una sadila babonsono.

27. Ye wonso wena yeno uzo-

lele tekila yandi una kala sie-
lo kieno.
28. Ibobo mwana amuntu ka-
yizidi mu sadulwako, kansi mu
sadila ye vana mwela 'ndi mu
küla babingi.
29. Bubavayka mu Yeliko,
bantu babingi banama yandi.
30. Ye tala, bantu bole ba-
fwa meso bavwanda va mbela
anzila ye bubawa, vo Yesu weti
vioka, yaü baboka ye bavova:
mwana aDavidi, utufwila kiadi!
31. Kansi bantu babakani-
kina, kidi badingalala, kansi
yaü baluta boka ye bavova:
Mfumu, mwana aDavidi, utu-
fwila kiadi!
32. Yesu wasimpama ye wa-
batela mbila ye wavova: nki
luzolele vo ngina kulusa?
33. Yaü bavova kwa yandi:
Mfumu, mpasi meso meto mazi-
büka.
34. Ye Yesu wabafwila kia-
di ye wavalakana meso maü.
Yaü intumbu mona ye nama
yandi.

Kapu 21.

Yesu wakota mu Yelusalemi (1—11), *wavedisa nzo aNzambi* (12—17), *watumba nti wakuyu* (18—22), *wazikwa biuvu kwa ngüdi zamindikidi* (23—27), *wata ngana mu bana bole batumwa ku salu kwa saü* (28—32) *ye ngana mu muntu watuidisa via diandi diavinia* (33—46).

Bubafinangana ye Yelusale-
mi ye baluaka ku Betefange,
ku Mongo wamazi, buna Yesu
wafidisa nlongüki miole.
2. Ye wavova kwa miaü:
luenda ku vata dilutadisi, yeno
intumbu mona mpünda ye mwa-
na wambakala wena yandi, lu-
kutula ye lutualazo kwa mono.
3. Vo muntu una vova: nkia-
ma, buna luvova: Mfumu we-
nazo nsatu, buna yandi intumbu
fidisazo.
4. Kansi ibuna bwakala, ki-
di mambu makamba nkambi
mayenda detila bukavova:
5. Luvova kwa Zioni imwa-
na wankento: tala, mfumu aku
weti kwiza kwa Ngeye mu nle-
mbami. Yandi tentamene va
mpünda ye va mwana wampü-
nda imwana wabulu kiazitu.
6. Kansi minlongüki miaye-
nda vangi bonso bwabakamba
Yesu.
7. Miaü miatuala mpünda ye
mwana ye miatula nlele miaü
vana ntandu abibulu.
8. Kansi bantu babingi baya-
la nlele miaü va nzila, banka-
ka bazaka mavala manti ye ba-
samo va nzila.
9. Kansi batekila ye banama
baboka ye bavova: Osana kwa
mwana aDavidi! Wizidi mu nkü-
mbü aMfumu bika kasakümü-
nwa, Osana vana kayengele!
10. Ye bukaluaka ku Yelu-

salemi, buna vata diamvimba diakala, viongolo viongolo ye bavova: ndiewo inani?

11. Kansi bantu bavova: yandi iYesu nkambi mu Nazaleti mu Ngalilea.

12. Yesu wayenda ku nzo aNzambi ye waluanzula babo bateka ye basumba mu nzo ye watengüla meza mababudisa bivanza ye biandu biabateka mabembe

13. Ye wavova: bwasonokono: nzo ami yina bikwa nzo yisambulwanga, kansi yeno luasidiyo nlungü abitani.

14. Bantu bafwa meso ye batembila bayenda kwa yandi mu nzo aNzambi, ye yandi wabaniakisa.

15. Kansi bangüdi zanganga ye minsoniki, bubamona bimangu bikavanga ye zintaudi zaboka mu nzo aNzambi ye zavova: Osana, mwana aDavidi, buna bafuta ntima

16. Ye bavova kwa yandi: wilu bubeti te? Kansi Yesu wavova kwa yaü: inga, kadi kasi kaluatengikoe, vo mu minwa miabana ye bana banswa Ngeye wakübika nzitusu?

17. Yandi wabasisa ye wavayka mu vata ye wayenda kuna Betania ye wakieludulwa kuna.

18. Kansi nsuka nabu bukavutuka ku vata, yandi wamona nsatu.

19. Ye bukamona nti wakuyu va nzila, yandi wayenda kwa waü, kansi kamona lekwa mu waüko, kansi makaya ye makaya ye wavova kwa waü: kasi kuna buta bana diakako mimvu mikamimani, ye kuyu intumbu yuma.

20 Minlongüki miamonabo ye miayitukwa ye miavova: kuyu bwe kiyumini?

21. Kansi Yesu wavutula ye wavova kwa miaü: kedika mono ikuluvovele: vo luena minu ye kaluna zietisa mabanzako, kaluna vanga bonso busilulu kuyu kakako, kansi vo luna vova kwa mongo wauna: nangüka wadumüketi mu mbu, buna buna vangwa.

22. Ye yayonsono yiluna lomba, vo lulekele minu bulusambilanga, siluayo tambula.

23. Bukaluaka ku nzo aNzambi, buna bangüdi zanganga ye baküluntu babantu bayenda kwa yandi bukalonga ye bavova: mu nki angolo uvanganga bobo ye nani wakuveni ngolo zozo?

24. Kansi Yesu wavutula ye wavova kwa yaü: mono mpe ngina kuluyuvula diambu dimosi. Vo luna kunkamba, buna mono mpe ngina kulukamba ngolo ziivangilanga bobo.

25. Lubotokolo luaYoane kwe luatuka? Mu dizulu vo mu bantu? Kansi yaü bayindula ye bavovasana:

26. Vo tuna vova: mu di-

zulu, sika vova kwa yeto: buna mu nki kaluanlekele minuko? Kansi vo tuna vova: mu bantu, buna tuna tina bantu, kadi babonsono basa Yoane nkambi.

27. Yaü bavutula kwa Yesu ye bavova: katuzebiko. Yandi wavova kwa yaü: mono mpe kina kulukamba ngolo ziivangilanga boboko.

28. Kansi bwe lueti banza? Muntu wakala bana bole bababakala wayenda kwa umosi ye wavova: mwana, wenda bwabü wasala mu via diami.

29. Kansi waü wavutula ye wavova: ngodi ami, mboki waniongüluka ye wayenda.

30. Kansi yandi wayenda kwa wankaka ye wavova bumosi. Waü wavutula ye wavova: ngeta mfumu, kansi kayendako.

31. Babole, nani wavanga luzolo luasandi? Bavova: wantete. Yesu wavova kwa yaü: kedika mono ikuluvovele, vo mimvakusi ye bankwa abunsuza bana kulutekila mu kimfumu kiaNzambi.

32. Kadi Yoane wayiza kwa yeno mu nzila yamfonga ye kaluanlekila minuko, kansi mimvakusi ye bankwa abunsuza banlekila minu, kansi yeno buluamonabo kaluaniongüluka vazimüninako ye kaluanlekila minuko.

33. Luwa ngana yankaka: muntu imfumu anzo wakünisa via diavinia ye wasadio lumbu ye watimisa lekwa kikamunwanga vinia ye watungisa nzo yayingudulwanga via ye watambikadio kwa bisadi ye wayenda zenzila.

34. Kansi vula kiavinia bukialuaka, yandi wafidisa nanga miandi mu tambula bana.

35. Bisadi biasimba nanga miandi, umosi biambüfa nate ye nkanda wabünüka, umosi biamvonda, umosi biamvonda mu matadi tuba.

36. Mboki kafidisa nanga miankaka miamingi. Biaü biabasila bobo mpe.

37. Vazimünina kafidisa mwana 'ndi kwa biaü ye wavova: bina vümina mwana 'mi.

38. Kansi bisadi bubiamona mwana, biavovasana: yandi una vingila via, ntolono tuamvonda tuadia difwa diandi.

39. Biaü biansimba ye biantuba kumbazi avia ye biamvonda.

40. Kansi mfumu avia bukana kwiza, bwe kana sa bisadi biobio?

41. Yaü bavova kwa yandi: bubena bambi, yandi una kubabünga beni ye tambika via kwa bisadi biankaka bina kumvana bana bavinia mu vula kina songa.

42. Yesu wavova kwa yaü: kadi kasi kaluatengi mu masonukwakoe, vo tadi diavweza

mintungi, diaü beni diakituka tadi diantu afüma. Bobo bwavangwa kwa Mfumu ye bwena bwanzenza mu meso meto.

43. Nkiangunu mono ikuluvovele, vo kimfumu kiaNzambi kina katulwa mu yeno ye kina vewa bankwa miambümbümbü bana sa ndandu zandi.

44. Bangüdi zanganga ye bafalisea bawa ngana zandi ye bazaya vo kababika.

45. Yaü batonta kunsimba, kansi batina bantu kadi bansa, vo inkambi.

Kapu 22.

Yesu wakamba ngana mu mimvwatu miandambisa (1—14), *wayuvulwa kwa bafalisea mu diambu diampaku antinu* (15—22) *ye kwa basadukaya mu mfulukulu* (23—33), *wakamba mwina walutila waüinene mu mina* (34—40), *wayuvula bafalisea mu mvila aMesia* (41—46).

Diaka Yesu wavutula ye wabamokisa mu zingana ye wavova:

2. Kimfumu kiamazulu kifwanane ye muntu wamfumu walambila mwana 'ndi wabakala ndambisa.

3. Yandi wafidisa nanga miandi mu landa bakambwa biiza ku ndambisa, kansi yaü ngodi aü kwiza.

4. Diaka kafidisa nanga miankaka ye wavova: luvova kwa bakambwa: tala, mbuluku ami ansuka mvwidi kübika, ye zingombe zami ye bibulu biena nitu bivondolongo, ye yayo yitotolo, luiza ku ndambisa!

5. Kansi yaü bavüna kwenda. Umosi wayenda ku via diandi, wankaka mu kiba.

6. Kansi bankaka basimba nanga miandi ye basilamio mayama ye bavondamio.

7. Kansi mfumu wafwema ye wafidisa bibüka biabinwani biandi mu vonda mvondi miomio ye yoka vata diaü.

8. Buna kavova kwa nanga miandi: ndambisa yiübulungu, kansi bakambwa kabafweniko.

9. Nkiangunu luenda mu zimpambu ye lutuala babo baluna mona ku ndambisa.

10. Ye nanga mina miayenda mu zinzila ye mianata babo bamona ye bambi ye bambote, ye nzo yazala ye bantu bavwanda va meza.

11. Kansi mfumu wakota mu tala bavwanda ye wamona muntu walembwa vwata mvwatu wandambisa

12. Ye wavova kwa yandi: nkündi, bwe kotele mwanüi, bukwena mvwatu wandambisako? Kansi yandi wadingama.

13. Buna mfumu wavova kwa bisielo: lukanga malu mandi ye moko ye luntuba ku tombe kiena kumbazi. Kuna kuna kala

dilu ye nkwetoso ameno.
14. Kadi babingi batelwa mbila, kansi bafiuma basolwa.
15. Buna bafalisea bayenda wawasana bonso bubakana kumbaka mu mambu.
16. Yaü bafidisa nlongüki miaü ye bantu baElodesi ye bavova: nlongi, tuzaydi, vo wena wakedika ye ulonganga nzila yaNzambi mu kedika ye kumonanga muntu vümiko, kadi kutalanga zizi kiamuntuko.
17. Nkiangunu utukamba bonso buweti banza, busongele mu vana ntinu mpaku, vo kabwakoe?
18. Kansi Yesu wazaya kimfunia kiaü ye wavova: lubankwa miameso kunsi alukaya, mu nki lueti kumpükumünina?
19. Lunsonga vanza kiampaku. Yaü banata vanza kwa yandi.
20. Yesu wavova kwa yaü: zizi kianani kiaki ye bisono?
21. Yaü bavova: biantinu. Buna kavova kwa yaü: luvana biantinu kwa ntinu ye biaNzambi kwa Nzambi.
22. Bubawawo, yaü bayitukwa ye bansisa ye bayenda.
23. Kina lumbu basadukaya bavovanga, vo mfulukulu kwanana, bayenda kwa yandi ye banyuvula
24. Ye bavova: nlongi, Mose wavova, vo muntu una kondwa bana bukana fwa, buna mpangi andi una vingila nkento andi ye butila mpangi andi bana.
25. Kansi mpangi nsambodia zakala yeto, ye mpangi yantete yakwela ye yafwa, ye bukakondwa bana kayambudila mpangi andi nkento.
26. Ibobo bwakala yanzole ye yantatu nate ye yansambodia.
27. Buna bakala nkento wazimünina fwa.
28. Kansi bansambodia bubana fuluka, buna bena, nani una tambula nkento?
29. Kansi Yesu wavutula ye wavova kwa yaü: yeno luavidungusu, kaluzaydi masonukwako ye lulendo luaNzambiko.
30. Kadi mu mfulukulu kabana kwelako ye kabana kwelwako, kansi bana kala bonso mpofi zaNzambi zena mu dizulu.
31. Kansi kaluatengi lufulukulu luabafwa mu mambu matewa kwa Nzambikoe bukavova:
32. Mono iNzambi aAbalami ye Nzambi aIsaki ye Nzambi aYakobi, Nzambi kaiNzambi abafwako kansi bavümüna.
33. Bantu bawawo ye bayitukwa mu ndongolo zandi.
34. Kansi bafalisea bubawa vo kadingimisa basadukaya, yaü bakutakana,
35. Ye umosi wayaü insoniki wamvükümüna ye wayuvula:
36. Mina buna miena, nki amwina wena waünene?
37. Kansi Yesu wavova kwa

yandi: una tonda Nzambi iMfumu aku mu ntima 'ku wamvimba ye mu mwela 'ku wamvimba ye mu zingolo zaku zazonsono.

38. Wowo imwina waünene ye wantete.

39. Mwina wanzole ufwanane ye waü: una tonda nzika 'ku nkievo Ngeye kibeni.

40. Mu mina miamiomio miamiole mwena mina miamio ye minkambi.

41. Kansi bafalisea bubakutakana, buna Yesu wabayuvula

42. Ye wavova: bwe lueti banzila Kilisto? Yandi imwana anani? Yaü bavova kwa yandi: imwana aDavidi.

43. Yandi wavova kwa yaü: buna Davidi bwe kambika mfumu mu mpeve, bukavova:

44. Mfumu wavova kwa mfumu ami: vwanda va lubakala luami, nate ye ngina tula mintantu miaku kunsi amalu maku?

45. Buna Davidi bukambika mfumu, bwe kana kala mwana 'ndi?

46. Muntu nkutu kalenda kumvutula diambuko, ye kina lumbu bantu bakala wonga mu kunyuvula lekwa diaka.

Kapu 23.

Yesu walonga bantu batina mavanga mabafalisea (1—7), walubula minlongüki miandi (8—12), waboka »engwa» kwa minsoniki ye bafalisea (13—36) ye wasamüna nkongodolo aYelusalemi (37—39).

Buna Yesu wamokisa bantu ye nlongüki miandi

2. Ye wavova: minsoniki ye bafalisea beti vwanda va kiandu kiaMose.

3. Nkiangunu yonso yibeti kulukamba, luvangeti ye lukebeti, kansi mavanga maü kaluvükümükinaniko, kadi bavovanga kansi kabavangangako.

4. Yaü bakanganga bizitu biangolo ye batuikangabio va mavembo mabantu, kansi yaü kibeni kabazolelebio finkisa mu nlembo nkutuko.

5. Kansi yaü bavanganga mavanga maü mamonsono mu monika kwa bantu, kadi yaü basadisanga minkanda miambambukulu amoyo ye banenivisanga zinsoso zanlele.

6. Bazolele büka kianzitusu va meza mu mimbuluku ye biandu bianzitusu mu zinzo zatukutukunu

7. Ye kambwa malembe mu mazandu ye bikwa labi kwa bantu.

8. Kansi yeno kaluna bikwa labiko, kadi nlongi mosi wena yeno, kansi beno babo luzimpangi,

9. Buna luena, kaluna bikwa se va ntotoko, kadi seno dimosi diena diadizulu.

10. Kaluna kukibika bakü-

luntuko, kadi nküluntu umosi wena yeno iKilisto.

11. Kansi wena waünene mu yeno, yandi isielo kieno.

12. Kansi wonso una kukibalula una külulwa, ye una kukiyina una balulwa.

13. Engwa yeno minsoniki ye bafalisea, lumeso kunsi alukaya, kadi lubindikanga kimfumu kiamazulu kwa bantu, kadi yeno kalukotangako, ye kaluyambulanga beti kotako.

(14. Engwa yeno minsoniki ye bafalisea, lumeso kunsi alukaya, vo lukenkanga zinzo zamafwola, ye mu mana lusambilanga kwakwingi! Nkiangunu luna kongüdulwa nkongodolo yangolo.)

15. Engwa yeno minsoniki ye bafalisea, lumeso kunsi alukaya, vo luzenzilanga mu mbu ye mu nsi kidi luavanga nseküdi aminu, ye bukakivangulu, yeno luamvengi mwana ankadi ampemba beni ye yeno büke.

16. Engwa yeno zintungi zafwa meso luvovanga: didi ndefi mu nzo aNzambi kalekwako, kansi didi ndefi mu wola wanzo aNzambi, yandi wena nkanu.

17. Lumazengi ye bafwa meso, kadi nkiama kiakinene vo wola vo nzo aNzambi yivangüdi wole?

18. Ye vo: didi ndefi mu disalu kalekwako, kansi didi ndefi mu nkaylu va disalu, yandi wena nkanu.

19. Lubafwa meso, nkiama kiakinene vo nkaylu vo disalu divangüdi nkaylue?

20. Nkiangunu didi ndefi mu disalu, didi ndefi mu diaü ye mu yilekwa yayonsono yena va diaü.

21. Didi ndefi mu nzo aNzambi, didi ndefi mu yaü ye mu ndiena wena mu yaü.

22. Ye didi ndefi mu dizulu, didi ndefi mu kiandu kiaNzambi ye mu uvwandanga va kiaü.

23. Engwa yeno minsoniki ye bafalisea, lumeso kunsi alukaya, luvananga bükü kiakümi kümi kiafüka ye mangwanzia ye ndungü ye luyambulanga yena zitu mu mina: nkongodolo ye nlemvo ye mina. Yayi yina vangwa, ye yina kayina yambulwako.

24. Luzintungi zafwa meso, lukelanga zimbu ye luminanga kamela.

25. Engwa yeno minsoniki ye bafalisea, lumeso kunsi alukaya, vo luvedisanga kompe ye lubaki kumbazi, kansi mu ngüdi mwazedi kwa lekwa yatanwa ye kindiafu.

26. Falisea wafwa meso, teka vedisa mu ngüdi akompe, kidi kumbazi kwavedila mpe.

27. Engwa yeno minsoniki ye bafalisea, lumeso kunsi alu-

kaya, kadi lufwanane ye ndiamü zasiwa mpemba kumbazi, kansi mu ngüdi mwazedi kwa bivisi biabafwa ye yansobo yayo.

28. Ibobo yeno mpe lumonikanga bamfonga kwa bantu, kansi mu ngüdi luazedi kwa disu kunsi alukaya ye mpondolo amina.

29. Engwa yeno minsoniki ye bafalisea, lumeso kunsi alukaya, kadi lutunganga ndiamü zaminkambi ye lusanga nkala miabamfonga zintoko

30. Ye luvovanga: vo tuakala mu lumbu biamase meto, nga katuakala salu kiantuadi ye maü mu menga maminkambiko.

31. Kiongo luatambudidi, vo lubana babantu bavonda minkambi.

32. Yeno lufuluzanga tezo kiamase meno.

33. Luzinioka ye bana banioka zambalu, bwe luna taba mu nkongodolo yankadi ampemba?

34. Yiküma tala, mono ngieti fidisa kwa yeno minkambi ye banduka ye minsoniki. Bankaka luna vonda, bankaka luna koma va kulunsi, bankaka luna büfa nate ye nkanda una bünüka mu zinzo zeno zatukutukunu ye kubazoma mu vata ye ku vata.

35. Kadi menga mamonsono mamfonga mana luaka va yeno, kasi ye menga maAbeli mamfonga ye nate ye menga maZakalia imwana aBalakia wavondwa muna nkati anzo aNzambi ye disalu.

36. Kedika mono ikuluvovele: yina yayonsono yina bwila mbandu yayi.

37. Yelusalemi, Yelusalemi, uvondanga minkambi ye utubanga bafiduswa kwa Ngeye matadi mu vonda! Nkutikisa zazingi yazola kwami kutikisa bana baku, bonso bukutikisanga nuni bana bandi kunsi amaveve mandi, kansi yeno ngodi eno.

38. Tala yeno luna yambulwa nzo eno yanana.

39. Kadi mono ikuluvovele: kaluna kumbona diakako ye mu bwabü ye nate ye luna vova: wizidi mu nkümbü aMfumu, bika kasaküмünwa!

Kapu 24.

Yesu wasamüna nsukulu aYelusalemi (1—28) *ye ngüzulu andi yanzole* (29—31), *wakamba bimangu bina vangwa mu lumbu bina* (32—41) *ye walucngisa bantu kidi bakubama* (42—51).

Yesu wavayka mu nzo aNzambi ye wayenda, ye nlongüki miandi miayenda kwa yandi mu kunsonga lutungulu luanzo aNzambi.

2. Kansi yandi wavutula ye wavova kwa miaü: kadi kalumweni yina yayonsonokoe? Kedika mono ikuluvovele: vava

kavana yambulwa tadi va ntandu atadi dina lembwa tululwako.

3. Kansi bukazakala va Mongo wamazi, buna minlongüki miayenda kwa yandi ku nenga ye miavova: utukamba lumbu kina vangwa yina, ye dimbu kiangiizulu aku, ye nsukulu anza nani?

4. Yesu wavutula ye wavova kwa miaü: lutina kaluidi vidunguswa.

5. Kadi babingi bana kwiza mu nkümbü ami ye vova: mono kwami iKilisto. Yaü bana vidingisa bantu babingi.

6. Kansi yeno luna wa vo zimvita ye kümü kiazimvita. Lutala kaluidi bwilwa wonga, kadi yina yina kala, kansi ye mu bwabü nsukulu kayizidiko.

7. Kadi bantu bana wonzama mu bantu ye kimfumu mu kimfumu, ye malema mana kala ye lunikunu luantoto mu müma mwamwingi.

8. Kansi yina yayonsono imbadukulu aminsongo.

9. Buna bana kuluyeküla mu kwama ye kuluvonda, ye yeno luna belwa kwa bantu babonsono mu diambu diami.

10. Buna babingi bana fwema ye yekasana ye belasana,

11. Ye minkambi miamakutu mina kala ye mina vidingisa bantu babingi.

12. Ye mu diambu dialufuluzu luavonda mina, tonda kuna vola ye bantu babingi.

13. Kansi una vekamana nate ye nsukulu una lalulwa.

14. Ye nsamü waü wambote wakimfumu una kambwa mu nza yamvimba mu kimbangi kwa bantu babonsono, ye buna nsukulu yina kwiza.

15. Nkiangunu buluna mona lukankümükü luambüngulu luakambwa kwa Danieli inkambi, vo lüna telama va vüma vanlongo. Utengimo katonwamo.

16. Buna bena mu Yudaya bika batinina vana miongo.

17. Wena va nludi kana külümüka mu bonga yena mu nzo andiko.

18. Wena mu via kana bangümüka mu bonga dizwele diandiko.

19. Kansi engwa bena vümü ye bayemikanga mu lumbu yina.

20. Kansi ludila, kaluidi taba mu zimvula ye mu lumingü.

21. Kadi buna buna kala kwama kwakwingi, ikwama kwalembwa dedakana kasi ye mpangulu anza ye bwabü, ye kakuna dedakanako.

22. Vo lumbu yayina kayaküfukwako, nga nsuni nkutu kawalaluluko, kansi mu dia-

mbu diabasolwa lumbu yoyo yaküfukulu.

23. Buna vo muntu una vova kwa yeno: tala, vava vena Kilisto, vo vana, kalulekani minuko.

24. Kadi baKilisto bamakutu ye minkambi miamakutu bana kwiza ye songa mangu ye lekwa bianzenza, kidi bavidingisa basolwa vo bana lenda.

25. Tala mono ikikambidiwo kwa yeno.

26. Nkiangunu vo bana vova kwa yeno: tala, wena mu nsi yankatu, kaluendaniko, tala, wena mu bivinga, kalulekani minuko.

27. Kadi bonso butubükanga luvezomo muselükilanga ntangu ye lumonikanga nate ye kudimininanga ntangu, ibobo buna kala ngiizulu amwana amuntu.

28. Kwena nkülu kukutakananga zingo zazulu.

29. Kansi kwama kwabilumbu bina, buna ntangu intumbu lomba, ye ngonda kayina vana ntentina kwandiko, ye mbwetete zina sotuka mu dizulu, ye tulendo tuadizulu tuna fwambama.

30. Buna dimbu kiamwana amuntu kina monika mu dizulu, ye makanda mamonsono mansi mana banda zintulu ye mona mwana amuntu una kwiza mu matuti madizulu ye ngolo ye nzitusu biabingi.

31. Yandi una fidisa mpofi zandi ye mpüngi yayinene. Zaü zina tota basolwa bandi mu ntini zia zampeve, ye mu nsukulu azulu ye mu nsukulu azulu.

32. Kansi lulongüka ngana mu kuyu. Mavala mandi bumana kala nayululu ye makaya mana somba, buna luzebi vo nsungi amvula yena mu kwiza.

33. Ibobo yeno mpe luzebi, buluna mona yina yayonsono, vo yoyo yena va mielo.

34. Kedika mono ikuluvovele: vo mbandu yayi kayina lalako nate ye yina yayo yina vangwa.

35. Dizulu ye ntoto bina lala, kansi mambu mami kamana lalako.

36. Kansi kina lumbu ye kina loküla muntu kazaydibioko, kampofi zadizuluko, kamwanako, kansi se kaka.

37. Kansi bonso bwakala lumbu biaNoa, ibuna buna kala ngiizulu amwana amuntu.

38. Kadi bonso bwakala mu lumbu biatekila nküka, badianga, banwanga, bakwelanga, bakwelwanga nate ye lumbu kiakota Noa mu nzaza.

39. Yaü kabazaya bümako nate ye nküka yayiza ye yakatula babo. Ibuna buna kala ngiizulu amwana amuntu.

40. Buna bantu bole bana

kala mu via, umosi una balulwa, umosi una siswa.

41. Bakento bole bana nika mfümfüta va tadi, umosi una balulwa, umosi una siswa.

42. Nkiangunu lukaya meso, kadi kaluzaydi lumbu kina luaka mfumu enoko.

43. Kansi nazayieno bwabü, vo mfumu anzo zaydi lokûla kina luaka mwivi, nga katemone ye kayambudi nzo andi yakakunwako.

44. Nkiangunu beno mpe lukübama, kadi lumbu kiluna lembwa zaya kina kwiza mwana amuntu.

45. Kansi nani inanga wakwikama ye wanduenga wayaduswa kwa mfumu andi mu bantu banzo andi, kidi kabavana dia mu yandi ntangu?

46. Kiese kiena ye nanga wowo una monwa kwa mfumu andi vo uvanganga bobo!

47. Kedika mono ikuluvovele: yandi una yaduswa kwa mfumu andi mu mbongo zandi zazonsono.

48. Kansi vo nanga wambi una vova mu ntima 'ndi: mfumu ami una zingila,

49. Ye una badika büfa minanga miena yandi ye dia ye nwa bena basansala.

50. Buna mfumu ananga wauna una kwiza lumbu kikana vingilako ye lokûla kikana zayako,

51. Ye una kunzenguzula ye sa künkü kiandi vena bankwa ameso kunsi alukaya. Kuna kwena dilu ye nkwetoso ameno.

Kapu 25.

Yesu wafwanikisa kimfumu kiamazulu ye kümi diazindumba (1—13) *ye muntu wavana mu nkita atalanta kwa minanga miandi* (14—30), *wasamiina lukongodolo luna zimüinina* (31—46).

Buna kimfumu kiamazulu kina fwanana ye kümi diazindumba zabonga kebolo biaü biaminda zayenda kiki toko diandamdisa.

2. Kansi ndumba zitanu zakala mazengi ye zitanu zakala nduenga.

3. Kadi zakala zamazengi zanata bikebolo, kansi kazavitika maziko.

4. Kansi zakala zanduenga zavitika mazi mu mimvüngü ye bikebolo biaü biaminda.

5. Kansi toko diandambisa budiazingila, buna zaü zazo zanungina ye zaleka.

6. Kansi mu ndingü ansi mwabokulwa: tala, toko diandambisa! Luvayka luankika!

7. Buna ndumba zozo zazo zatelama ye zakübika minda miaü.

8. Kansi zakala zamazengi

zavova kwa ndumba zanduka: lutuvana mazi mena yeno, kadi minda mieto mieti zima.

9. Kansi zanduka zavutula ye zavova: kasi, luenda vele kwa batekangamo luasumba, katuidi kondwamo beto yeno.

10. Kansi buzayenda sumbi, buna toko diandambisa dialuaka, ye baküb
ama bayenda yandi ku nzo andambisa ye babindika kielo.

11. Kansi ndumba zankaka zazimünina luaka ye zavova: Mfumu, Mfumu, utuzibüdila!

12. Kansi yandi wavutula ye wavova: kedika mono ikuluvovele: kiluzaydiko.

13. Nkiangunu lukaya meso, kadi kaluzaydi lumbu ye lokülako.

14. Kadi bonso bwakala muntu bukayenda zenzila, yandi watela nanga miandi mbila ye wabatambika mbongo zandi.

15. Yandi watambika talanta bitanu kwa umosi, ye biole kwa wankaka, ye kimosi kwa wankaka, bonso bwakala muntu ye luandi lulendo, ye wayenda.

16. Watambula talanta bitanu intumbu kwendabio kitila ye wavanga talanta bitanu ndandu.

17. Ibobo mpe watambula biole wavanga biole ndandu.

18. Kansi watambula kimosi wayenda tima mu ntoto ye wasweka talanta kiamfumu andi.

19. Kansi lumbu yayingi mboki mfumu ananga miomio wayiza ye wadedisa ntalu ye miaü.

20. Ye watambula talanta bitanu wayiza ye wanata talanta bitanu biankaka ye wavova: Mfumu, wantambika talanta bitanu, tala, talanta bitanu biankaka yavengi ndandu.

21. Mfumu andi wavova kwa yandi: mbote, unanga wabiza ye wakwikama; Ngeye wakwikamene mu safiuma, ngina kuyadisa mu yayingi; kota mu kiese kiamfumu aku.

22. Watambula talanta biole wayiza mpe ye wavova: Ngeye wantambika talanta biole, tala, talanta biole biankaka yavengi ndandu.

23. Mfumu andi wavova kwa yandi: mbote, unanga wabiza ye wakwikama; Ngeye wakwikamene mu safiuma, ngina kuyadisa mu yayingi; kota mu kiese kiamfumu aku.

24. Kansi watambula talanta kimosi wayiza mpe ye wavova; Mfumu, nzaydi vo Ngeye imuntu wambalu, uyonzikanga vakwaküniniko ye utotanga vakwamwangisiko.

25. Mono yatina ye yayenda sweka talanta kiaku mu ntoto, tala, kiaku ikiaki.

26. Kansi mfumu andi wavutula ye wavova kwa yandi: unanga wambi ye umfuwa kiela, zaydi vo iyonzikanga vakiaküniniko ye itotanga vakiamwangisikoe?

27. Buna wakutwa tambika palata biami kwa babudisanga bivanza, nga buyavutukidi yatambudi biami ye ndandu.

28. Nkiangunu lunziona talanta ye luvana kwa wena kümi diabitalanta.

29. Kadi wonso wena ye lekwa una vewa ye una lunga, kansi kena lekwako una •zionwa yena yandi.

30. Luluanzula nanga wena mfuwa kiela ku tombe kia kumbazi; kuna kuna kala dilu ye nkwetoso ameno.

31. Kansi mwana amuntu buuna kwiza mu nzitusu andi ye mpofi zandi zazonsono ye yandi, buna sika vwanda va kiandu kiandi kianzitusu.

32. Ye bantu babonsono bana yonzama va luse luandi, buna yandi una kubavambisa bonso buvambisanga mvüngi mameme ye binkombo nkombo.

33. Yandi una tula mameme va lubakala luandi, kansi binkombo nkombo va lumoso.

34. Buna Mfumu una vova kwa bena va lubakala luandi: beno basami basaküмünwa, luiza luatambula kimfumu kilua kübukulwa kasi ye mbadukulu anza.

35 Kadi yafwa nsatu ye luampana dia, yafwa mpwila anlangu ye luandwikawo, inzenza ye luandikila,

36. Yakala mpene ye luamvwika, yakindakana ye luambedisa, yakala mu kebolo ye luayiza kwa mono.

37. Bamfonga buna bana vutula ye vova: Mfumu, nki alumbu tuamweni Ngeye, vo fwidi nsatu ye tuaveni dia, vo fwidi mpwila anlangu ye tuanwikiniwoe?

38. Kadi nki alumbu tuamweni vo unzenza ye tuadikididi ye mpene ye tuavwikidi?

39. Kadi nki alumbu tuamweni vo wena kindakana vo mu kebolo ye tuayizidi kwa Ngeye?

40. Ye Mfumu una vutula ye vova kwa yaü: kedika mono ikuluvovele: mpangi zami zazi zazike buna zena, kadi vo luavengibo kwa yimosi, buna luampengibo.

41. Mboki una vova kwa bena va lumoso: luatumbulu, lunkatukila ye luenda ku tia tukatunani, tuaкübukwa mu Satana ye mpofi zandi.

42. Kadi yafwa nsatu ye kaluampana diako, yafwa mpwila anlangu ye kaluandwikawoko,

43. Inzenza ye kaluandikilako, yakala mpene ye kaluamvwikako, kindakana ye mu kebolo ye kaluabümina kwa monoko.

44. Buna yaü mpe bana vutula ye vova: Mfumu, nki alumbu tuamweni Ngeye vo fwidi nsatu adia vo nlangu vo unzenza vo mpene vo kindakana vo mu kebolo ye katuasadidi Ngeyekoe?

45. Buna una vutula ye vova kwa yaü: kedika mono ikuluvovele: mpangi zami zazi zazike buna zena, kadi vo kaluavengibo kwa yimosiko, buna kaluavengibo kwa monoko.

46. Buna yaü bana kwenda ku mbüngulu yikayimani, kansi bamfonga ku moyo ukaumani.

Kapu 26.

Banganga ye bakülunta babantu bawawasana mu vonda Yesu (1–5). Yesu wakuswa (6–13), wavekolwa (14–16), wadia dimeme diampiokolo (17–25), wasoka mbuluku ankokila (26–29), wayenda ku Mongo Wamevi (30–35), wasambila mu Ngetsemane (36–46), wakangwa (47–56), wanatwa ku nzo aKayfa (57–68), wazañulwa kwa Petelo (69–[illegible]).

Buna bwakala vo Yesu wamana mambu mono mamonsono ye wavova kwa nlongüki miandi:

2. Luzaydi vo lumbu biole mboki lumbu kiampiokolo kina bwa ye mwana amuntu una yekülwa mu komwa va kulunsi.

3. Buna bangüdi zanganga ye bakuluntu babantu bakutakana ku vula diangüdi azinganga, nkünbü andi Kayfa,

4. Ye bawawasana, kidi babaka Yesu mu bungübi ye bamvonda.

5. Kansi bavova: kamu bilumbu biampiokoloko, kayidi bwa nkindü mu bantu.

6. Kansi Yesu bukakala mu Betania mu nzo aSimona wabwazi,

7. Buna nkento wakala foya diamvwazu wansunga wantalu beni, wayenda kwa yandi ye wadukülawo va ntu andi bukazakala va meza.

8. Kansi minlongüki bumiamonabo miafwema ye miavova: kadi nki alubüngulu lolo?

9. Kadi ukutu lenda tayka mu ntalu yayinene ye vewa bena bumputu.

10. Kansi Yesu wazayabo ye wavova kwa miaü: mu nki lueti yamisa nkento? Kadi waü uvengi salu kiabiza mu mono.

11. Kadi lumbu yayonsono bankwa abumputu bena yeno, kansi mono kiena yeno lumbu yayonsonoko.

12. Kadi waü bundukidi

mvwazu waü va nitu ami, buna
uvengibo mu kunkübika mu dia-
muswa.
13. Kedika mono ikuluvovele:
kouso kuna kambwa nsamü waü
wambote mu nza yamvimba,
kuna kuna kambwa bukavengi
mu lubambükulu luandi lua-
moyo.
14. Buna mosi waküml ye
nlongüki miole, nkümbü andi
Yuda Iskalio, wayenda kwa ba-
ngüdi zangauga.
15. Ye wavova: nki luzolele
kumpana, ye mono ngina ku-
nyeküdila kwa yeno? Kansi yaü
bantezila makümatatu mabiva-
nza biapalata.
16. Buna kabadika yindula
lumbu kikakunyeküla.
17. Kansi lumbu kiantete
kialembwa diwa mampa mafu-
muswa, buna minlongüki mia-
yenda kwa Yesu ye miavova:
kwempi zolele, vo tuna kübika,
kidi wadia meme diampiokolo.
18. Kansi yandi wavova: lue-
nda ku vata kwa kifwaü ye luvova
kwa yandi: nlongi vovele: ntangu
ami yifinangene. Ngina kembila
mpiokolo mu nzo aku ye nlo-
ngüki miami.
19. Ye minlongüki miavanga
bonso bwababakamba Yesu ye
miaküblka meme diampiokolo.
20. Kansi nkokila buyabwa,
yandi wavwanda ye nlongüki
miandi va meza.
21. Bubadia yandi wavova
kwa miaü: kedika mono ikuluvo-
vele: buna luena, mosi una ku-
ngieküla.
22. Miaü miakala kiadi beni
ye miabadika vova kwa yandi
muntu mosi mosi: Mfumu, kadi
imonoe?
23. Kansi yandi wavutula ye
wavova: uvwengi yani koko mu
lubaki una kungieküla.
24. Mwana amuntu una
katuka bonso bwasonukunwa.
Kansi engwa muntu una, una
yeküla mwana amuntu. Muntu
una muweni büma bwambote vo
kabatwa nkutuko.
25. Kansi Yuda wanyeküla
wavutula ye wavova: nlongi,
kadi imonoe? Yandi wavova
kwa yandi: Ngeye telebo.
26. Kansi bubadia Yesu wa-
bonga dimpa ye wasakümüna
ye wabükünadio ye wavana mi-
nlongüki ye wavova: lutambula
luadia, diodio initu ami.
27. Ye wabonga kompe ye
watonda ye wabavanakio ye wavo-
va: lunwakio beno babo.
28. Kadi kiokio imenga mami
maluwawanu, makelwa mu babi-
ngi mu luyambudulu luamasumü.
29. Kansi mono ikuluvovele:
kina vutuka nwa yitukidi mu
nti wavimako nate ye lumbu
kinginayo nwa yamona ye yeno
mu kimfumu kiasami.
30. Bubamana yimbila, ba-

yenda ku Mongo Wamazi.
31. Buna Yesu wavova kwa miaü: mu fukü diadi beno babonsono luna kumfwemina, kadi kwasonukwa: ngina banda mvüngi ye mameme madikabü mana sansukuswa.
32. Kansi bungina fuluka, buna ngina kulutekila kuna Ngalilea.
33. Kansi Petolo wavutula ye wavova: vo babonsono bana kufwemina, nga mono kina kufweminako.
34. Yesu wavova kwa yandi: kedika mono ivovele, vo mu fukü diadi Ngeye una teka kunkadila nkadila zitatu, mboki dikoko dina küba.
35. Petolo wavova kwa yandi: vo ngina fwa yaku, kina kukadilako. Ibobo bwavova minlongüki miamio mpe.
36. Buna Yesu waluaka yaü ku via, nkümbü avia Ngetesemane, ye wavova kwa minlongüki: luvwanda vava, bungina kwenda kuna ye sambila.
37. Yandi wanata Petolo ye bana bole baZebede ye wabadika kala kiadi ye ncita.
38. Buna kavova kwa yaü: mwela 'mi wena kiadi nate ye fwa. Lusala vava ye lukaya meso ye mono.
39. Yandi wayenda fintama ntama ye wabunda zizi va ntoto ye wasambila ye wavova: se, vo sibwa lendwa, katula kompe kiaki mu mono, kansi kabuna kala bonso bunzoleleko, kansi bonso buuzolele.
40. Yandi wayenda kwa minlongüki ye wamona vo milele ye wavova kwa Petolo: kiongo kalulendi kaya meso ye mono lokūla kimosikoe?
41. Lukaya meso ye lusambila, kaluidi bwa mu vükümunwa. Mpeve yizolele, kansi nsuni wena kindakana.
42. Diaka wayenda ngienda yanzole ye wasambila ye wavova: usami, vo kilendi katudulwa kompeko, vo ngina lembwa nwa, buna luzolo luaku luna vangwa.
43. Yandi wayiza diaka ye wabamona balele, kadi meso maü makala nandende.
44. Yandi wabasisa ye wayenda ye wasambila nsambila yantatu ye wavova diaka mambu mamosi.
45. Buna wayiza kwa minlongüki ye wavova kwa miaü: luleketi bwabü ye luvunda. Tala, ntangu yina yekülwa mwana amuntu mu moko mabankwa amasumü yena mu luaka.
46. Lutelama tuenda. Tala, una kungieküla weti finangana.
47. Bukavova, tala, Yuda wakala ye kümi ye nlongüki miole waluaka, ye bantu ba-

bingi bakala yandi, banata bisabala ye minkawa, bafiduswa kwa bangüdi zanganga ye bakülunt u babantu.

48. Kansi wanyeküla wabasila dimbu ye wavova: wonso ungina fiba, iyandi, lunsimba.

49. Yandi intumbu kwenda kwa Yesu ye vova: malembe, nlongi, ye wamfibuzula.

50. Kansi Yesu wavova kwa yandi: nkündi, kwe tukidi? Buna bayenda sa moko mu Yesu ye bansimba.

51. Ye tala, umosi wakala ye Yesu walambüla koko ye wavola sabala kiandi ye wabanda nanga wangüdi azinganga ye wazaka kutu kwandi.

52. Buna Yesu wavova kwa yandi: vutula sabala mukikedi, kadi babonsono basimbanga sabala bana büngwa mu sabala.

53. Kani benzi, vo kilendi lomba kwa samiko, vo kana lutisila kümi ye lengio biole biazimpofi mu kunsadise?

54. Buna masonukwa bwe mana kwenda detila vo bobo sibwa vangwa?

55. Yina ntangu Yesu wavova kwa bantu: yeno luizidi nkievo kwa ntani mu bisabala ye minkawa mu kunsimba. Lumbu kalumbu yazakale mu nzo aNzambi mu longa, ye kaluansimbidiko.

56. Kansi yina yivengo, kidi masonukwa maminkambi makwenda detila. Buna minlongüki miamionsono miansisa ye miataba.

57. Kansi basimba Yesu bantuala kwa Kayfa, ingüdi azinganga, kwakutakana minsoniki ye bakülunt u.

58. Kansi Petolo wanama yandi nseke nate ye vula diangüdi azinganga ye wakota muna ye wavwanda ye bisielo mu tala nsukulu.

59. Kansi bangüdi zanganga ye minkongüdidi miamio bafwanda mbangi zamakutu mu nitu aYesu, kidi bamvonda,

60. Ye kabamonaboko, babingi bubayiza ta kimbangi kiamakutu. Kansi vazimünina bole baluaka

61. Ye bavova: nduna wavovele: mono lenda tulula nzo aNzambi, ye mu lumbu bitatu nginayo tungudila.

62. Ngüdi azinganga watelama ye wavova kwa yandi: kuna vutula diambu mu mambu meti ta baba mu nitu akukoe?

63. Kansi Yesu wadingama. Ngüdi azinganga wavutula ye wavova kwa yandi: ngieti kudikisa ndefi mu Nzambi amoyo, kidi watukamba voNgeye iKilisto mwana aNzambi.

64. Yesu wavova kwa yandi: Ngeye telebo. Diaka mono ikuluvovele, vo mboki luna mona mwana amuntu una vwa-

nda va lubakala luatulendo ye kwiza mu matuti madizulu.

65. Buna ngüdi azinganga watiasuna nlele miandi ye wavova: yandi tieki. Nki ansatu akimbangi tuna vutuka kala? Tala, bwabü luwilu ntiakulu zandi.

66. Nki lueti banza? Kansi yaü bavutula ye bavova: yandi wena nkanu avondwa.

67. Buna banlobüdila mante va zizi kiandi ye bambanda zinkome, kansi bankaka bambanda mu nzamvüla

68. Ye bavova: Kilisto, utukamba lekwa yina kwiza. Nani ubendi?

69. Kansi Petolo wavwanda va kianzala kiavula, ye sielo kiankento kiayenda kwa yandi ye kiavova: Ngeye mpe ukedi ye Yesu, imwisi Ngalilea.

70. Kansi yandi wakala kwa babonsono ye wavova: kizaydi diuvoveleko.

71. Kansi yandi bukayenda ku mwelo, buna sielo kiankaka kiamona yandi ye kiavova kwa bakala vana: ndieu ukedi ye Yesu, imwisi Nazaleti.

72. Diaka kakadila mu ndefi, vo kazaydi muntu wowoko.

73. Kansi fintama ntama mboki batelama vana bayenda ye bavova kwa Petolo: kedika, Ngeye wena yaü, kadi luvovolo luaku mpe lueti kuzaykisa.

74. Buna kabadika kukidila ndefi ye wavova mu ndefi: kizaydi muntu wowoko. Koko intumbu küba.

75. Ye Petolo wabambüka moyo mu mambu mavova Yesu, vo una kunkadila nkadila zitatu, mboki koko dina küba. Yandi wavayka ye wadila beni.

Kapu 27.

Yesu wanatwa kwa Pilato (1—2), *Yuda Iskalio wakironda* (3—10), *Yesu wakongüdulwa kwa Pilato* (11—26), *wavwezwa kwa binwani* (27—31), *wakomwa va kulunsi* (32—38), *watiakwa* (39—44), *wafwa* (45—56), *wadiamuswa* (57—66).

Kansi mvüngütutu bangüdi zanganga ye baküluntu babantu bawawasana mu nitu aYesu mu vonda yandi.

2. Yaü bankanga ye banvitika ye banyeküla kwa nyadi Pilato.

3. Yuda wanyeküla bukamona, vo weti kongüdulwa nkanu, yandi waniongüluka ye wavutula makümatatu mabivanza biapalata kwa bangüdi zanganga ye minsoniki,

4. Ye wavova: mpolelenge masumü bungiekolenge menga makondolo nkanu. Kansi yaü bavova: kadi mambu meto momoe? Ngeye vwidimo.

5. Yandi watuba bivanza mu nzo aNzambi ye wakatuka ye wayenda kukiketika.

6. Kansi bangüdi zanganga batota bivanza ye bavova: kabufweni mu tulabio mu lunduluko, kadi intalu amenga.
7. Yaü bawawasana ye basumbilabio via diambümbi mu zika banzenza.
8. Yiküma via diodio dibikwanga via diamenga nate ye bwabü.
9. Buna mambu mavova Yelemia inkambi mayenda detila bukavova: ye yaü babonga makümatatu mabivanza biapalata, intalu yadeduswa mu nitu andiena ubadedisila ntalu mu bana baIsaleli,
10. Ye bavana mu via diambümbi bonso bwankamba mfumu.
11. Kansi Yesu watelama va luse luanyadi, ye nyadi wanyuvula ye wavova: Ngeye imfumu abayudayoe? Yesu wavova: Ngeye telebo.
12. Ye bukafunduswa beni kwa bangüdi zanganga ye baküluntu, kavutula diambuko.
13. Buna Pilato wavutula kwa yandi: kadi kuwilu bonso bubeti ta kimbangi mu nitu akukoe?
14. Ye yandi kavutula diambu mu mambu momoko, nkiangunu nyadi wayitukwa beni.
15. Kansi mu lumbu kiampiokolo, nyadi wavulusanga nkole kwa bantu wonso ubazola.
16. Yaü bakala nkole yayenda kümü, nkümbü andi Balaba.
17. Kansi bubakutakana, Pilato wavova kwa yaü: nani luzolele vo ngina kuluvulusila, Balaba vo Yesu, ubikwanga Kilisto?
18. Kadi wazaya vo banyeküla mu diambu diansoki.
19. Kansi bukazakala va kiandu kiankongüdidi, buna nkento andi wafidikisa kwa yandi mu vova: kuvangani büma kwa muntu wowo wamfongako, kadi mbweni mpasi beni bwabü ku ntu atulu mu diambu diandi.
20. Kansi bangüdi zanganga ye baküluntu bakwika bantu balomba Balaba kansi babünga Yesu.
21. Kansi nyadi wavutula ye wavova kwa yaü: babole, nani luzolele vo ngina kuluvulusila? Kansi yaü bavova: Balaba.
22. Pilato wavova kwa yaü: buna bwe yasa Yesu, ubikwanga Kilisto? Babo bavova: bika kakomwa va kulunsi.
23. Kansi yandi wavova: kadi nki kiambi kavengi? Kansi yaü baluta boka ye bavova: bika kakomwa va kulunsi.
24. Kansi Pilato bukamona, vo walembana zezisa mambu, kansi mazu maluta, buna kabonga nlangu ye wasuküla moko mandi vabana tala bantu ye wavova: mono kivwidi nkanu mu

menga momoko. Yeno lunamo tala.

25. Bantu bavutula ye bavova: bika menga mandi makala va yeto ye va bana beto.

26. Buna kabavulusila Balaba, kansi yandi wabüfisa Yesu nate ye nkanda wabünüka ye wanyeküla mu komwa va kulunsi.

27. Buna binwani bianyadi bianata Yesu ku divula, ye kabü diamvimba diakutakana.

28. Biaü biamvula nlele ye biamvwika yunga diambwaki

29. Ye biavanda mpu ansende ye biatula va ntu andi ye nkawa mu koko kwandi kwalubakala ye biafükama kwa yandi ye biamvweza ye biavova: mfumu abayudayo, tuawa binga!

30. Biaü bianlobüdila mante ye biasimba nkawa ye biambanda mu ntu.

31. Ye bubiamvweza biamvüla yunga ye biamvwika nlele miandi ye bianata yandi mu komwa va kulunsi.

32. Kansi bubavayka, yaü bamona mwisi Kilene, nkümbü andi Simona, ye bantatimisa kanata kulunsi diandi.

33. Bubaluaka ku vüma kibikwanga Ngolongata, ivüma kiavisi kiantu kwandi,

34. Buna bamvana kanwa vinia kiasangwa nlangu andümbü andudi, ye bukalevitakio, ngodi andi nwa.

35. Kansi bubankoma va kulunsi, yaü bakaba nlele miandi ye batamio wadi,

36. Ye bavwanda mu kunkenga kuna.

37. Yaü batula mambu vantandu antu andi masonukwa: ndieu iYesu, mfumu abayudayo.

38. Buna mintani miole miakomwa yandi va makulunsi, umosi va lubakala, umosi va lumoso.

39. Kansi bavioka bamvweza ye banziküna

40. Ye bavova: una tulula nzo aNzambi ye tungüdilayo mu lumbu bitatu, bikà kakilalula; vo mwana aNzambi bika kakülümüka mu kulunsi.

41. Ibobo mpe bangüdi zanganga ye minsoniki ye baküluntu bamvweza ye bavova:

42. Yandi walaludi bankaka, kalendi kukilalulako. Yandi imfumu aIsaleli, bika kakülümüka bwabü mu kulunsi, buna situa kunlekila minu.

43. Yandi sidi vüvü mu Nzambi, bika kantanina, vo unzolele, kadi kavovele, vo mono imwana aNzambi.

44. Mintani miakomwa yandi va makulunsi miamvweza bonso babana mpe.

45. Kansi ntangu va mbata tombe kiabwa mu nsi yamvimba

nate ye ntangu yabendüka.
46. Kansi loküla kiavwa
Yesu waboka mu ndinga yayi-
nene ye wavova: Eli, Eli, lama
sabakatani, imbangüdulu: Nza-
mbi ami, Nzambi ami, mu nki
unsisidi?
47. Bankaka batelama vana
bubawawo bavova: Elaya kate-
lele mbila.
48. Muntu wakala yaü intu-
mbu yungüsa ye simba pongo
ye fuluzakio vinia kiandeki ye
tulakio mu nkawa ye kunwi-
kakio.
49. Kansi bankaka bavova:
bika tuamona, vo Elaya una
kwiza kunlalula.
50. Kansi Yesu waboka diaka
mu ndinga yayinene ye watabüla
vümünü.
51. Ye tala, ngümbü anzo
aNzambi yatiasuka ye vanta-
ndu ye kunsi mu bükü biole,
ye ntoto wanikūka ye matadi
mabasuka,
52. Ye ndiamü zazibüka, ye
nitu zazingi zabantu bamfonga
zafuluka,
53. Ye bukafuluka, zaü za-
vayka mu zindiamü ye zakota
mu vata dianlongo ye zamoni-
ka kwa bantu babingi.
54. Kansi nküluntu abinwa-
ni ye bakala yandi mu kenga
Yesu, bubamona lunikunu lua-
ntoto ye yayo yavangwa, batina
beni ye bavova: kedika, yandi
imwana aNzambi.
55. Kansi kuna kwakala
bakento babingi batadilabio nse-
ke. Yaü banama Yesu bukatu-
ka mu Ngalilea ye bansadisa.
56. Mu yaü mwakala Malia
Mangadalena ye Malia, imbuta
aYakobi, ye Yosefi ye mbuta
abana baZebede.
57. Kansi nkokila buyabwa,
buna muntu wamvwama watuka
mu Alimatia, nkümbü andi
Yosefi inlongüki aYesu mpe,
wayiza.
58. Yandi wayenda kwa Pi-
lato ye walomba nitu aYesu. Bu-
na Pilato wakamba: lumvanayo.
59. Yandi wabonga nitu aYe-
su ye wazingayo nlele miampe-
mbe miavedila,
60. Ye watulayo mu ndiamü
yamona yakwempwa mu tadi
ye wanengümünina tadi diadi-
nene mu nwa andiamü ye wa-
yenda.
61. Kansi Malia Mangadale-
na ye Malia mankaka bakala va-
na ye bazakala mu tala ndiamü.
62. Kansi vana kiasuka, ilu-
mbu kialanda lumbu kiantoti-
la, buna bangüdi zanganga ye
bafalisea bakutakana kwa Pilato
63. Ye bavova: mfumu, tu-
bambükidi moyo, vo mvidingi-
si wowo wavova bukavümüna:
lumbu bitatu mboki ngina fuluka.
64. Nkiangunu kamba, vo

ndiamü yina kengwa nate ye lumbu kiantatu, minlongüki kamidi kwiza kunlabula ye vova kwa bantu: wafulukidi mu bafwa, buna luvunu luna zimünina luna luta luatekila.

65. Pilato wavova kwa yaü: lutambula bana kenga ye luenda luakenga bonso buluzaydi.

66. Kansi yaü bayenda sa dimbu va tadi ye bakengisa ndiamü.

Kapu 28.

Yesu wafuluka mu bafwa (1—7), *wamonika kwa baMalia* (8—10), *minkengi miandiamü miatambula bivanza mu sweka nsamü* (11—15), *minlongüki miayenda kiki Yesu ku Ngalilea ye miakambwa kwa yandi mu vanga bantu babonsono minlongüki miandi* (16—20).

Kansi lumingü buluasuka, ye kia kwatendüka mu lumbu kiantete mu lumingü, buna Malia Mangadalena ye Malia mankaka bayenda tala ndiamü.

2. Ye tala lunikunu lualunene luautoto luakala, kadi mpofi aMfumu yakülümüka mu dizulu ye yayenda ye yanengümüna tadi ye yavwandadio.

3. Kansi nkadulu andi yafwanana ye luvezomo, ye mvwatu andi wakala nkievo mvula yampembe.

4. Kansi mu diambu diawonga bakenga bazakama ye bakala nkievo bafwa.

5. Kansi mpofi yavutula ye yavova kwa bakento: kalutinani kwenoko, kadi nzaydi vo lutombele Yesu, wakomono va kulunsi.

6. Kenavoko, kadi fulukidi bonso bukatele. Luiza tala vüma vakatululu.

7. Luenda nswalu luakamba nlongüki miandi, vo fulukidi mu bafwa, kansi tala, yandi una kulutekila kuna Ngalilea. Kuna silua mona yandi. Tala, mono ikuluvovelewo.

8. Ye yaü bakatuka nswalu ku ndiamü ye wonga ye kiese kiakingi ye bayungüsa mu samüna kwa nlongüki miandi.

9. Ye tala, Yesu wabwabana ye bakento ye wavova: malembe. Kansi yaü bayenda simba malu mandi ye bansambila.

10. Buna Yesu wavova kwa yaü: kalutinaniko, luenda luakamba mpangi zami, vo zina kwenda kuna Ngalilea. Kuna zaü zina kumbona.

11. Kansi bubayenda, tala, bankaka bakenga bayenda ku vata mu kamba kwa bangüdi zanganga yayo yavengo.

12. Yaü bakutakana ye baküluntu ye bawawasana ye babonga bivanza biabingi ye bavana binwani

13. Ye bavova: luvoya, vo nlongüki miandi miizidi mu fukü ye minlabudi butulele.

14. Ye vo nyadi unawo wa,

buna yeto tuna kumbwisa ntima ye tuna kulukatudila nkanu.

15. Kansi yaü batambula bivanza ye bavanga bonso bubalongwa, ye mambu momo matengüka mu bayudayo nate ye bwabü.

16. Kansi kümi ye nlongüki umosi miayenda kuna Ngalilea, kuna mongo wabakamba Yesu.

17. Ye bubamona yandi, yaü bansambila, kansi bankaka bazietisa mabanza.

18. Yesu wayenda ye wabamokisa ye wavova: mono yaveno ngolo zazonsono mu dizulu ye ntoto.

19. Luenda luavanga bantu babonsono nlongüki miami, lubabotika mu nkümbü aSe ye Mwana ye Mpeve yanlongo.

20. Lubalonga bakeba yayonsono yiyalukembi, ye tala, mono ngiena yeno lumbu yayonsono nate ye nsukulu aminivu.

Nsamü wambote waMalakosi.

Kapu 1.

Salu kiaYoane Mbotiki (1—8), *Yesu wabotukwa* (9—11), *wasindusulwa* (12—16), *wabadika kamba nsamü* (14—15), *watela nlongüki miandi miia miantete mbila* (16—20), *walonga mu Kapalenamu* (21—22), *waniakisa muntu wakala mpeve yansobo* (23—28), *waniakisa nzitu aPetolo ye bankaka* (29—39), *wazieta mu Ngalilea* (35—39, *waniakisa nkwa abwazi* (40—45).

Imbadukulu ansamü wambote waYesu Kilisto,

2. Bonso bwasonwa mu Esaya, inkambi: tala, mono ngina fidisa mpofi ami kuntuala azizi kiaku. Yaü yina kübika nzila'ku.

3. Ndinga yibokanga mu nsi yankatu: lukübika nzila yaMfumu, lusadisa nzila zandi zafinangana!

4. Vakala Yoane wabotikilanga mu nsi yankatu ye wakambanga lubotokolo luampilulu amadiela mu luyambudulu luamasumü.

5. Bisi Yudaya babo ye bisi Yelusalemi babo bayenda kwa yandi ye babotukwa kwa yandi mu Yolodani, imwila, bubakamba masumü maü.

6. Yoane wavwatanga mvwatu wamika miakamela ye nkiti wankanda mu luketo luandi ye wadianga makonko ye niosi yansi.

7. Yandi wakamba ye wavova: undutidi mu ngolo una kwiza kunima 'mi. Mono kifwanane mu yinama ye kutula nsinga miansampatu zandiko.

8. Mono yalubotekele mu nlangu, kansi yandi una kulubotika mu Mpeve yanlongo.

9. Vakala bina lumbu, Yesu watuka mu Nazaleti mu Ngalilea ye wabotukwa mu Yolodani kwa Yoane.

10. Ye bukatombüka mu nlangu, yandi intumbu mona mazulu matendokele ye Mpeve yikülümükini va yandi nkievo bembe.

11. Ye ndinga yatuka mu mazulu vo: Ngeye imwana 'mi, yintondolo ami, yanzolele kwami.

12. Ye Mpeve intumbu kunküba ku nsi yankatu.

13. Yandi wakala mu nsi yankatu makümaya malumbu ye wasindusulwa kwa Satana, ye wakala ye bibulu biatiti ye mpofi zansadila.

14. Kansi Yoane bukayekülwa, buna Yesu wayenda ku Ngalilea ye wakamba nsamü wambote waNzambi,

15. Vo ntangu yalueki ye kimfumu kiaNzambi kiafinangene, luvilula madiela ye luleka minu mu nsamü wambote.

16. Kansi bukazieta mu nseko ambu waNgalilea, wamona Simona ye Andela impangi aSimona, vo batamba makonde mu mbu, kadi yaü imintambi miazimbizi.

17. Yesu wavova kwa yaü: lunama kunima 'mi, ye ngina kuluvanga mintambi miabantu.

18. Yaü intumbu sisa makonde ye nama yandi.

19. Mboki kayenda finseke diaka ye wamona Yakobi, imwana aZebede, ye Yoane impangi andi. Yaü mpe bakala mu bota ye bakübika makonde maü.

20. Yandi intumbu kubatela mbila. Yaü basisa saü Zebede mu bota ye bisielo biandi ye bayenda nama yandi.

21. Yaü bakota mu Kapalenamu. Yandi intumbu longa mu kialumingü mu nzo aü yalukutukunu.

22. Yaü bayitukwa mu ndongi zandi, kadi yandi wabalonga bonso muntu wena zingolo, kansi kabonso m nsonikiko.

23. Buna mu nzo yalukutukunu mwakala muntu wakala mpeve yansobo. Yandi waboka

24. Ye wavova: nki amambu mena beto yaku, Yesu, umwisi Nazaleti? Ngeye wizidi kutubünge? Tuzaydi, vo unkwa wamfonga aNzambi.

25. Yesu wamvümisa, vo yadingama ye yavayka mu yandi.

26. Ye mpeve yansobo yantuntumüna ye yaboka mu ndinga yayinene ye yavayka mu yandi.

27. Babonsono bayitukwa ye bayuvasana ye bavova: nki kio-kio, nki andongolo yamona yangolo? Yandi ukambanga kwa zimpeve zansobo ye zitumamanga kwa yandi.

28. Yandi intumbu kwenda kümü mwamonsono mu nsi yamvimba yaNgalilea.

29. Yaü intumbu vayka mu nzo yalukutukunu ye kwenda ye Yakobi ye Yoane ku nzo aSimona ye Andela.

30. Kansi ko waSimona walambalala ye nitu nabazibazi. Yaü intumbu kunkamba mu yandi.

31. Yandi wayenda ye wasimba koko kwandi ye wantedimisa, ye nlemo wansisa ye yandi wabasadila.

32. Kansi nkokila buyabwa ye ntangu yakidiminina, buna banata kwa yandi babo bakala yela ye mpeve zansobo,

33. Ye divata diamvimba diakutakana ku mwelo.

34. Yandi waniakisa babingi bakala yela kwampila mu mpila ye waküba mpeve zansobo ye kayambula mpeve zansobo zavovako, kadi zanzaya.

35. Ye mvüngütutu yandi watelama ye wayenda ku nsi yankatu kukasambila.

36. Simona ye bayandi bayenda kunlandi.

37. Yaü bubamona yandi, bavova kwa yandi: babo beti kutomba.

38. Yandi wavova kwa yaü: bika tuenda mwankaka ku bimpata mpata biakimfini, kidi yakamba nsamü, kadi mu diodio mpaykidingi.

39. Yandi wayenda kambingi nsamü mu zinzo zaü zatukutukunu mu nsi yamvimba yaNgalilea ye waküba mpeve zansobo.

40. Ye nkwa abwazi wayiza kwa yandi ye wanleba ye wafukama ye wavova kwa yandi: vo zolele, lenda kumpedisa.

41. Yandi wamfwila kiadi ye walambüla koko ye wamvalakana ye wavova: nzolele, navedila kwaku.

42. Ye bwazi intumbu katuka mu yandi ye wavedila.

43. Yandi wankanikina ye intumbu kunyendisa

44. Ye wavova kwa yandi: tina kuwidiwo kamba muntu, kansi nayendi wakisonga kwa nganga ye nata biakamba Mose mu kimbangi kwa yaü mu luvedosolo luaku.

45. Kansi bukayenda, yandi wabadika kamba biabionsono ye kunyendisa kümü mu diambu diodio, nkiangunu kalenda kota mu vata va yutiko, kansi wakala müma mwankatu, ye bantu bayiza kwa yandi mwamonsono.

Kapu 2.

Yesu waniakisa muntu watila mianzi (1—12), *watela Matcosi mbila* (13—17), *walonga buminunvanga nsoki* (18—22). *Minlongiiki miakola masangii mu lumingii* (23—28).

Lumbu bikwa mboki kavutuka kota mu Kapalenamu, ye kümü kiayenda vo wena mu nzo,

2. Ye babingi bakutakana nate ye kabafwana nkutu va kianzala kianzoko. Yandi wabakamba mambu.

3. Yaü bayiza tuadi kwa yandi muntu watila mianzi wanatwa kwa bantu baya.

4. Yaü kabalenda luaka kwa yandi mu diambu diabantuko, kansi bafuküla nludi mukakala ye bavavüla ye baküllümüna ntanda walambalala muntu watila mianzi.

5. Yesu bukamona minu kiaü, buna wavova kwa watila mianzi: mwana, masumü maku mayambudulu!

6. Kansi muna mwavwanda minsoniki miankaka miabanza mu ntima miaü:

7. Ndieu bwe katelele bobo? Tieki kwandi. Nani lenda yambudila masumü kansi umosi, iNzambi?

8. Yesu intumbu zaya mu mpeve andi, vo mieti banza bobo, ye wavova kwa miaü: mu nki lueti banzasana bobo mu ntima mieno?

9. Nki kilutidi nayakiyaki, vo vova: masumü maku mayambudulu, vo vova: telama, wabonga ntanda 'ku ye wenda?

10. Kansi kidi luazaya vo ngolo zena ye mwana amuntu va ntoto mu yambudila masumü, yiküma kavova kwa watila mianzi:

11. Mono ivovele: telama, bonga ntanda 'ku, wenda ku nzo aku!

12. Yandi watelama ye intumbu bonga ntanda ye vayka babo bubatala, nkiangunu babo bayitukwa ye bazitisa Nzambi ye bavova: kasi katuamweni boboko.

13. Yandi wavutuka kwenda ku mbu, ye bantu babonsono bayiza kwa yandi ye wabalonga.

14. Bukavioka kamona Levi, imwana aAlafei, vwendi vabakana vakusa. Yandi wavova kwa yandi: undama! Yandi watelama ye wanama yandi.

15. Vakala bukavwanda va meza mu nzo andi, buna mimvakusi miamingi ye bankwa miamasumü bavwanda ye Yesu ye nlongüki miandi va meza, kadi miamingi mianama yandi ye minsoniki miabafalisea.

16. Miaü bumiamona vo weti dia ye mimvakusi ye bankwa miamasumü, buna miavova kwa

nlongüki miandi: mu nki kadianga ye kanwanga ye mimvakusi ye bankwa miamasumü?

17. Yesu bukawawo, wavova kwa yaü: bena mavimpi kabena nsatu aniakisiko, kansi bena yela. Kiayizidi tela bamfonga mbilako kansi bankwa miamasumü.

18. Nlongüki miaYoane ye bafalisea bamina nsoki. Yaü bayiza ye bavova kwa yandi: nlongüki miaYoane ye nlongüki miabafalisea mu nki miminanga nsoki, kansi nlongüki miaku kamiminanga nsokiko?

19. Yesu wavova kwa yaü: bana bandambisa, kabalendi mina nsokiko, toko diandambisa budiena yaü. Lumbu bibenina ye toko diandambisa kabalendi mina nsokiko.

20. Kansi lumbu bina kwiza bibana katudulwa toko diandambisa, buna bana mina nsoki kina lumbu.

21. Muntu kabatikanga tetila kianlele walembwa kütama va mvwatu wanküluko, kadi vo unabo sa, buna tetila kiamona kina tiasuna nlele wankülu ye vulu dina neniva.

22. Muntu katulanga vinia kiamona mu maküba manküluko, kadi vo unabo sa, buna vinia kiamona kina bükisa maküba, ye vinia ye maküba bina füka.

23. Vakala yandi wavioka mu mavia kialumingü, ye nlongüki miandi miabadika kola masangü ye dia bumiayenda.

24. Bafalisea bavova kwa yandi: tala, mu nki beti vanga bwakanukunwa mu lumingü?

25. Yandi wavova kwa yaü: kadi kasi kaluatengikoe bwasa Davidi ye bakala yandi, bubakondwa lekwa ye bafwa nsatu?

26. Bonso bukakota mu nzo aNzambi, Abiatali bukakala ngüdi azinganga, ye wadia mampa makembukuswa, makanukunwa diwa kansi kwa zinganga kaka, ye wavana bayandi mpe.

27. Yandi wavova kwa yaü: lumingü luena mu diambu diamuntu, kansi muntu kena mu diambu dialumingüko.

28. Nkiangünu mwana amuntu imfumu alumingü mpe.

Kapu 3.

Yesu waniakisa wakala koko kwasioka (1—6), *waniakisa babingi* (7—12), *wavangüla küimi ye nlongüki miole* (13—19). *Masumü kwa Mpeve yanlongo* (20—30). *Mbuta aYesu ye mpangi zandi* (31—35).

Yandi wakota diaka mu nzo yalukutukunu, ye muna mwakala muntu wakala koko kwasioka.

2. Bankenga vo kakana nia-

kisa mu kialumingü, mpasi bamfunda.

3. Yandi wavova kwa muntu wakala koko kwasioka: telama va monakanda!

4. Yandi wavova kwa yaü: bufweni mu vanga biambote mu lumingü vo mu vanga biambie, mu lalula mwela vo mu vonde? Kansi yaü badingama.

5. Yandi wabatala mu nganzi ye wakala kiadi mu lubadusu luantima miaü ye wavova kwa muntu: lambula koko! Yandi walambulako, ye koko kwandi kwamana niaka.

6. Bafalisea intumbu vayka ye bantu baElodesi ye bawawasana mu yandi, bonso bubakana kumbüngila.

7. Yandi wavutuka ye nlongüki miandi ku mbu, ye kabü diangolo diaNgalilea ye Yudaya dianama yandi,

8. Ye mu Yelusalemi ye Idumaya ye muna simü diaYolodani ye mu Tilo ye Sidoni kabü diangolo, bubawa lekwa yikavengi.

9. Yandi wavova kwa nlongüki miandi, vo miakübika bota kwa yandi mu diambu diabantu kabidi kumfietikisa.

10. Kadi waniakisa babingi, nkiangunu babo bakala yela bambwila, kidi bamvalakana.

11. Ye mpeve zansobo buzamona yandi zafukama kwa yandi ye zaboka ye zavova: Ngeye umwana aNzambi!

12. Yandi wakanikinazo beni kazidi kunzaykisa.

13. Yandi wamaka mongo ye watela bonso bakazola mbila, buna bayenda kwa yandi.

14. Yandi wavangüla kümi ye nlongüki miole, kidi miakala yandi ye kidi kafidisamio mu kamba nsamü

15. Ye kala ngolo mu vaykisa mpeve zambi.

16. Yandi wavangüla kümi ye nlongüki miole ye wayika Simona Petolo

17. Ye Yakobi, imwana aZebede, ye Yoane, impangi aYakobi. Yandi wabayika nkümbü Bwanelenge, imbangudulu anküinbü aü: bana bambandanu.

18. Ye Andela ye Filipo ye Balotolomeo ye Mateosi ye Tomasi ye Yakobi, imwana aAlafei, ye Tadeo ye Simona, imwisi Kana,

19. Ye Yuda Iskalio wanyeküla.

20. Yandi wayenda ku nzo, ye bantu bavutuka kutakana kwa yandi, nkiangunu kabalenda dia nkutuko.

21. Bayandi bubawawo, bayenda kunsimba, kadi bavova: yandi walaukidi.

22. Minsoniki miakülümüka mu Yelusalemi miavova: Belezebulu kiena yandi, ye yandi

uvaykisanga mpeve zambi mu nkülunta ampeve zambi.

23. Yandi wabatela mbila ye wavova mu zingana kwa yaü: Satana bwe kalenda Satana vaykisa?

24. Vo kimfumu kina kabana, buna kimfumu kiokio kakilendi sikilako.

25. Vo nzo yina kabana, buna nzo yoyo kayilendi sikilako.

26. Vo Satana una kukizoma kakabana ye kalendi sikilako, kansi una suka.

27. Kansi muntu kalendi kota mu nzo amuntu wangolo ye tana bilekwa biandiko, kansi kana teka kanga muntu wangolo, buna sika tana nzo andi.

28. Kedika mono ikuluvovele, vo bana babantu bana yambudulwa masumü mamonsono ye zintiakulu zibatiakilanga.

29. Kansi wonso una tiaka Mpeve yanlongo kana tambula luyambuduluko mimvu mikamimani, kansi una vwa nkanu amasumü makamamani.

30. Kadi bavova: yandi wena mpeve yansobo.

31. Ye mbuta 'ndi ye mpangi zandi bayiza ye batelama kumbazi ye bafidisa mpofi kwa yandi mu kuntela mbila.

32. Ye bantu bavwanda yandi ye bavova kwa yandi: tala, mbuta 'ku ye mpangi zaku ye bibusi biaku beti kutomba kumbazi.

33. Yesu wavutula kwa yaü: nani imbuta 'mi ye zimpangi zami?

34. Yandi watala bazakala yandi ye wavova: tala, mbuta 'mi ye mpangi zami.

35. Wonso weti vanga luzolo luaNzambi, yandi impangi ami ye busi kiami ye mbuta 'mi.

Kapu 4.

Ngana zamambu maNzambi (1—9), *mbangudulu zaü* (10—20). *Mambu maNzambi ikia* (21—25). *Kimfumu kiaNzambi kiafwanukuswa ye zintombo* (26—29) *ye mwingidi wasinapi* (30—32). *Yesu wata ngana zankaka zazingi* (33—34), *wadingimisa tembo* (35—41).

Yandi wabadika diaka longa va nseko ambu. Bantu babingi bakutakana kwa yandi, nkiangunu wakülümüka mu bota ye wavwanda va mbu ye bantu babonsono batelama va nzengo ambu.

2. Yandi wabalonga beni mu zingana ye wavova kwa yaü bukalonga:

3. Luwa, tala nküni wayele küningi.

4. Vakala buketi küna, yankaka yabwidi vasambwa nzila ye zinuni zayizidiyo dia.

5. Yankaka yabwidi va ta-

di diansenzebele vakondolo ntoto wawingi ye intumbu somba, kadi kayakedi ntoto wansinako.

6. Ntangu buyatubukidi, yaü yalendokele, ye buyakondolo mianzi yaü yayumini.

7. Yankaka yabwidi mu zimpanga, ye zimpanga zamenene ye zafübisiyo. Yaü kayabutidi mbongoko.

8. Yankaka yabwidi va ntoto wena navüdüdü ye yabutidi mbongo zasombele ye zamenene ye zabutidi, zankaka makümatatu matatu, zankaka makümasambanu masambanu, zankaka nkama nkama.

9. Yandi wavova: wena matu bika kawa.

10. Bukakala yandi kaka, buna bakala yandi ye kümi ye nlongüki miole banyuvula ngana yoyo.

11. Yandi wavova kwa yaü: yeno luaveno kidi luazaya mambu mansweki makimfumu kiaNzambi, kansi bena kumbazi bana kala yoyo mu zingana.

12. Kadi bamona bubeti mona ye kabana visako, ye bawa bubeti wa ye kabana zayako, kabidi bangümüka ye yambudulwa masumü.

13. Yandi wavova kwa yaü: kaluzaydi ngana yoyokoe, buna bwe silua zaya ngana zazonsono?

14. Nküni ukünanga mambu.

15. Kansi bakünunu vasambwa nzila ibaba: vakünunu mambu bubanamo wa, Satana intumbu kwiza ye katula mambu makünunu mu yaü.

16. Bakünunu va tadi diansenzebele ibobo mpe: iyaü bubawilu mambu intumbu tambulamo mu kiese.

17. Kabena mianzi mu yaüko, kansi bena kwaü lumbu yafiuma, mboki kiadi vo luzomono buluna kala mu diambu diamambu buna intumbu fwema.

18. Bakünunu mu zimpanga ibaba: yaü bawanga mambu,

19. Buna kiadi kianza yayi ye mampia makimvwama ye ngünda zabilekwa biankaka bina kwiza ye fübisa mambu, ye kamana sa ndanduko.

20. Bakünunu mu ntoto wena navüdudu ibaba: iyaü bawanga mambu ye batambulangamo ye basanga ndandu, bankaka makümatatu matatu, bankaka makümasambanu masambanu, bankaka nkama nkama.

21. Yandi wavova kwa yaü: kadi mwinda wizidi mu tulwa kunsi akizongolo vo kialutue? Mwanki kamu tulwa va kebolo kiamindakoe?

22. Kadi kakwenani lekwa yaswekwako, kansi kidi yamo-

nika, ye lekwa kayiswekwangako kansi kidi yazayakana diaka.

23. Vo muntu wena matu bika kawa.

24. Yandi wavova kwa yaü: lutala biluwanga! Yeno luna tezulwa tezo kilutezilanga ye luna küdukulwa.

25. Kadi wena lekwa una vewa, ye kena lekwako una zionwa kiena yandi mpe.

26. Yandi wavova: kimfumu kiaNzambi bonso bukünanga muntu ntombo mu ntoto,

27. Ye ulekanga ye usikamanga fukü ye mwini ye mbongo zisombanga ye zimenanga ye kazaydiboko.

28. Ntoto waü kibeni umenisanga mbongo vantete titi, mboki mpavi, mboki ntombo zayela mu mvindi.

29. Kansi mbongo buzina yela, buna kanazo zakisa, kadi ivula kina yonzukwa.

30. Yandi wavova: bwe tuna fwanikisa kimfumu kiaNzambi vo mu nki angana tunakio dedikisa?

31. Kiaü kifwanane ye mwingidi wasinapi ulutidi mingidi miamionsono miena va ntoto mu ke buuna künwa.

32. Waü buuna künwa una mena ye lutila mbongo zankaka mu nene ye una mena mavala mamanene, nkiangunu nuni zadizulu zina lenda tunga mazanza maü mu mpozi andi.

33. Mu ngana zazingi zozo kavova mambu kwa yaü, bonso bubalendamo wa.

34. Yandi kabamokisako kansi mu zingana, ye kunenga yandi wabangüdila nlongüki miandi zazonsono.

35. Kina lumbu nkokila buyabwa, yandi wavova kwa yaü: bika tuasabüka kuna simü.

36. Bukakisindikila bantu, yaü banata yandi mu bota bonso bukakadila, kansi bota biankaka mpe biakala yandi.

37. Ye tembo kiangolo kiayiza ye mbüla zakota mu bota nate ye bota kiabadika fuluka.

38. Yandi waleka va mfika mu vongo diabota. Yaü bansikimisa ye bavova kwa yandi: nlongi, una vibidila vo tuabüngane?

39. Bukatelama yandi wakanikina tembo ye wavova kwa mbu: dingama, nakadi napi, ye mpeve yavonga ye mbu wakala napi beni.

40. Yandi wavova kwa yaü: kadi mu nki luena wonga wowo? Kadi mu nki kaluena minuko?

41. Yaü bakala wonga beni ye bavovasana: buna ndieu inani, mpeve ye mbu bubieti kunwila?

Kapu 5.

Yesu warayikisa mpeve zansobo (1—20), waniakisa nkento wakala nkübu ye wafulukisa mwana wankento wa Yailo (21—43).

Yaü baluaka kuna simü diambu kuna nsi abisi Ngelasene.

2. Yandi bukatombüka mu bota, buna muntu wabakama kwa mpeve yansobo watuka mu zindiamü intumbu kunkika.

3. Yandi walekanga mu zindiamü ye kalendi kangwa mu luvambu nkutuko.

4. Kansi yandi wakangwa nkangwa zazingi mu zimbienga ye tuvambu ye tuvambu tuadaüka ye zimbienga zabükuzuka ye yandi kalenda tolulwa kwa muntuko.

5. Lumbu yayonsono ye fukü ye mwini yandi wakala mu zindiamü ye va miongo ye waboka ye wakibanda mu matadi.

6. Bukamona Yesu nseke, yandi wayungüsa ye wafukama kwa yandi,

7. Ye waboka mu ndinga yayinene ye wavova: Yesu, umwana aNzambi vana kayengele, nki amambu mena beto yaku? Ngina kudikisa ndefi mu Nzambi kwidi kunkwanisa.

8. Kadi Yesu wakivovila kwa yandi: mpeve yansobo navayki mu muntu!

9. Yandi wanyuvula: nkümbü aku nani? Yandi wavova kwa yandi: nkümbü ami Lengio, kadi babingi tuena.

10. Yandi wanleba beni kidi kakübani zimpeve mu nsiko.

11. Kansi vana mongo vakala kabü diadinene diazingulu diakala dianga.

12. Zaü zanleba ye zavova: utusindika mu zingulu, kidi tuakotazo.

13. Yandi wasindikazo. Mpeve zansobo zavayka ye zakota mu zingulu ye kabü diapasumüka mwabetumüka mongo ku mbu, kanivo mazunda mole ye diafwa mu mbu.

14. Bavüngazo batina ye basamünawo ku vata ye mu nsi. Yaü bayiza tadi yivengo.

15. Yaü bayiza kwa Yesu ye bamona wabakama kwa mpeve yakala nkümbü Lengio, vo vwendi ye vweti minlele ye luengele, buna batina.

16. Bamona bonso bwavangwa zingulu ye muntu wabakama mpeve yambi bakambawo kwa yaü.

17. Yaü babadika kunleba kakatuka mu ndambu ansi aü.

18. Bukakülümüka mu bota, buna wabakama mpeve yambi wanleba, kidi kakala yandi.

19. Yandi kanyambudilaboko, kansi wavova kwa yandi: wenda ku nzo aku kwa bayaku ye kamba kwa yaü bonso

buvangidi Nzambi ye ulemvokele.

20. Yandi wayenda ye wabadika kamba mu Dekapoli bonso bwamvangila Yesu ye babonsono bayitukwa.

21. Yesu bukasabüka kuna simü diaka mu bota, buna bantu babingi bakutakana kwa yandi, ye yandi wakala va nseko ambu.

22. Nkülunta mosi wanzo yalukutukunu, nkümbü andi Yailo, wayiza ye bukamona Yesu, yandi wafukama va malu mandi,

23. Ye wanleba beni ye wavova: mwana 'mi wankento weka mu fwa, wiza wasa moko mu waü, kidi waniaka ye wavümüna.

24. Yandi wayenda yandi, ye bantu babingi banama ye bamfietikisa.

25. Ye mwakala nkento wakala nkübü amenga kümi ye mvu miole.

26. Waü wakwamuswa beni 'kwa bibüki ye wafükisa mbongo zandi zazo ye kavonga nkutuko, kansi yela kwakoba beni.

27. Buwawa mu Yesu waü wayiza kumanima ye bantu ye wavalakana nlele miandi.

28. Kadi waü wavova: vo ngina valakana nlele miandi kaka, ngina niaka.

29. Nto amenga mandi intumbu yumina ye waü wazaya mu nitu andi, vo mieki mu kiana kiandi.

30. Yesu intumbu zaya mu nitu andi vo ngolo zavayka mu yandi ye wabangümüka mu bantu ye wavova: nani valakene nlele miami?

31. Nlongüki miandi miavova kwa yandi: Ngeye umweni, vo bantu beti kufietikisa ye uvovele: nani umpalakene?

32. Yandi wavengüzuka mu tala nkento wasabo.

33. Kansi nkento watina ye wazakama, kadi wazaya bonso bukavangulwa ye wayiza ye wafukama kwa yandi ye wankamba kiedika kiamvimba.

34. Kansi yandi wavova kwa waü: mwana, minu kiaku kikuniakisi wenda malembe ye kala mavimpi mu kiana kiaku.

35. Bukakana vova, bantu batuka mu nzo anküluntu anzo yalukutukunu ye bavova: mwana 'ku wankento ufwidi, mu nki una vutuka vunzila nlongi?

36. Kansi Yesu wawa mambu mavovwa ye wavova kwa nküluntu anzo yalukutukunu: kutinaniko, leka minu kaka!

37. Yandi kayambula muntu kanama yandiko kansi Petolo ye Yakobi ye Yoane impangi aYakobi.

38. Yaü baluaka ku nzo anküluntu anzo yalukutukunu

ye yandi wamona babingi basa mazu ye badila ye basanzana.

39. Yandi wakota ye wavova kwa yaü: mu nki lueti sa mazu ye ludila? Mwana kaufwidiko, kansi ulele.

40. Yaü bambeka nkiadi, kansi yandi waküba babonsono ye wanata se diamwana ye ngüdi ye bakala yandi ye wakota mwakala mwana.

41. Yandi wasimba koko kwamwana ye wavova kwa waü: talita kumi, imbangüdulu amambu: mwana, mono ikamba, telama!

42. Mwana intumbu telama ye diata, kadi waü wakala kümi ye mvu miole. Yaü intumbu yitukwa mu ngitukulu yayinene.

43. Yandi wabakanikina beni kabidi kunzaykisa ye wavova: luvana mwana dia.

Kapu 6.

Yesu wavwezwa mu Nazaleti (1—6), *wafidisa nlongüki miandi* (7—13), *Elodesi wawa kümü kiaYesu ye wabanza vo yandi iYoane Mbotiki* (17—29). *Minlongüki miavutuka kwa Yesu* (30—33). *Yesu wadikila mafunda matanu mababakala* (34—44), *wadiata va nlangu* (45—52), *waniakisa zimbevo* (53—56).

Yandi wakatuka kuna ye waluaka ku vata diamase mandi ye nlongüki miandi mianama yandi.

2. Vakala lumingü yandi wabadika longa mu nzo yalukutukunu ye babingi banwa ye bayitukwa ye bavova: biobio kwe kabekibio ye nki anduka zozo kaveno, ye tulendo toto tuvangwanga mu moko mandi?

3. Kadi yandi kanketi antikoe, imwana aMalia ye mpangi aYakobi ye Yoseto ye Yuda ye Simona? Ye busi biandi kadi kabiena vava ye yetokoe? Yaü bamfwemina.

4. Yesu wavova kwa yaü: nkambi kauvwezwangako kansi mu vata diamase mandi ye kwa bibutu biandi ye mu nzo andi.

5. Kuna kalenda vanga tulendo tuankakako kansi wasa moko va bantu bafiuma bakala yela ye wabaniakisa.

6. Yandi wayitukwa mu ludimbulu luaü luaminu ye wazieta mu mavata makimfini ye walonga.

7. Yandi watela kümi ye nlongüki miole mbila ye wabadikamio fidisa miole miole ye wavanamio zingolo mu mpeve zansobo,

8. Ye wakambamio kamidi nata lekwa mu nzila kansi nkawa kaka, kadiako, kankutuko, kabivanza mu mpondako.

9. Miaü miakana nata bibada kansi kamimvwatu mioleko.

10. Yandi wavova kwa miaü: konso kuluna kota, kuna

lukala nate ye luna katuka kuna.

11. Vonso vüma vabana lembwa kulutambula ye kuluwa, lukatuka kuna ye lukübüla zimfümfüta zena kunsi atambi bieno mu kimbangi kwa yaü.

12. Miaü miayenda kambingi vo bantu bana vilula madiela.

13. Miaü miavaykisa mpeve zazingi zambi ye miaküsa babingi bakala yela mazi ye miabaniakisa.

14. Elodesi imfumu wawawo, kadi nkümbü aYesu yazayakana, ye yandi wavova: Yoane Mbotiki wafulukidi mu bafwa, inkiangunu tulendo toto tusadilanga mu yandi.

15. Kansi bankaka bavova: Elaya kwandi ye bankaka vo: inkambi nkievo nkambi wankaka.

16. Kansi Elodesi wawawo ye wavova: iYoane uyazakisa ntu. Yandi wafulukidi.

17. Kadi yandi Elodesi wafidisa wabaka Yoane ye wankangisa mu kebolo mu diambu diaElodia inkento aFilipo impangi andi, kadi yandi wankwela.

18. Kadi Yoane wakivovila kwa Elodesi: Ngeye wakanukunwa kala ye nkento ampangi aku.

19. Kansi Elodia wambela ye wazola kumvonda kansi kalendako,

20. Kadi Elodesi watina Yoane kadi wazaya, vo yandi imuntu wamfonga ye wavangulwa. Yandi wantabila mpe ye bukanwa, buna kanwila mu lekwa yayingi ye wazola kunwa.

21. Lumbu bukiafwanana buna Elodesi bukakembila lumbu kiambutulu andi, yandi walambisila madingizi mandi ye baküluntu babinwani biandi ye baküluntu mu Ngalilea lambu.

22. Buna mwana waElodia wankento wakota ye wakina. Elodesi ye bazakala yandi va meza bazolabo. Kansi mfumu wavova kwa mwana wankento: undomba kionso kiuzolele, ye ngina kuvana.

23. Yandi wandila ndefi, vo kionso kiuna kundomba nginakio kumvana nate ye ndambu akimfumu kiami.

24. Waü wakota ye wavova kwa ngüdi andi: nki ngina lomba? Buna ngüdi wavova: ntu aYoane Mbotiki.

25. Mwana intumbu kota nswalu kwa mfumu ye walomba ye wavova: nzolele vo una kumpana ntu aYoane Mbotiki va lubaki bwabü.

26. Buna mfumu wakala mbidi akiadi, kansi kazola kuniofünako mu diambu diandefi

ye bazakala yandi va meza.

27. Mfumu intumbu fidisa nkülüntu abinwani ye wankamba katuala ntu aYoane.

28. Yandi wayenda ye wazaka ntu mu kebolo ye watuala ntu andi va lubaki ye wavanawo kwa mwana wankento, ye mwana wavanawo kwa ngüdi andi.

29. Nlongüki miandi bumiawawo miayenda ye miabonga kindibidi kiandi ye miazikakio.

30. Ntumwa zakutakana kwa Yesu ye zankamba yayonsono yizavanga ye yizalonga.

31. Yandi wavova kwa yaü: luendeti kunenga ku nsi yankatu ye luvundeti safiuma, kadi babingi bayizanga ye bayendanga ye kababaka ntangu yadia nkutuko.

32. Buna yaü bayenda mu bota ku nsi yankatu yaü ye yaü kaka.

33. Yaü babamona bubayenda ye bantu babingi babazaya, ye mu mavata mamonsono bayungüsa kuna mu malu ye malu ye babatekila.

34. Yesu wavayka ye wamona bantu babingi ye wabafwila kiadi, kadi bakala nkievo mameme makondolo mvüngi. Yandi wabadika kubalonga yayingi.

35. Ntangu buyakiviokila beni, buna nlongüki miandi miayenda ye miavova: vüma vena vankatu ye ntangu yikiviokele beni.

36. Ubasindika kidi benda ku zinzo ye mavata makimfini mu kukisumbila kiandia.

37. Kansi yandi wavutula ye wavova kwa miaü: lubavana kweno dia. Miaü miavova kwa yandi: tuna kwenda sumba mampa mu nkama zole zabivanza ye kubavana die?

38. Kansi Yesu wavova kwa miaü: mampa makwa mena yeno? Luendeti luatala. Bumiazayamo, miaü miavova: matanu ye mbizi zole.

39. Yandi wakambamio miakabisa bantu mabudi va titi biankünzu.

40. Yaü bavwanda mu makabü makabü, mankaka nkama nkama, mankaka makümatanu matanu.

41. Yandi wabonga mampa matanu ye mbizi zole ye wasendula meso ku zulu ye wasakümünabio ye wabüküna mampa ye wavana kwa nlongüki, kidi miabavana, ye wakaba mbizi zole kwa babonsono.

42. Babonsono badia ye bayuküta

43. Yaü bayonzika mansadusulwa kümi ye mpidi zole ye zimbizi mpe.

44. Badia mampa imafunda matanu mababakala.

45. Yandi intumbu tatimisa nlongüki miandi miakülümüka mu bota ye miatekila kuna simü kuna Betezayda, yandi bukasindika bantu.

46. Bukasindika bantu mu malembe, yandi wamaka mongo mu sambila.

47. Nkokila buyabwa, buna bota kiakàla va monakanda diambu ye yandi kaka va nseke.

48. Yandi wabamona vo beti mona mpasi mu sabüka, kadi tembo kiakübama yaü. Nkübü ansusu yandi wayiza kwa yaü ye wadiata va mbu ye wakana kubavioka.

49. Kansi yaü bamona yandi vo weti diata va mbu ye babanza, nkuyu wauna ye baboka.

50. Kadi babonsono bamona yandi ye batina. Kansi yandi intumbu kubabudisa mbembo ye vova kwa yaü: lukala kibakala, imono kwami, kalutinaniko.

51. Yandi wamaka mu bota mubakala ye tembo kiavonga. Yaü batina beni ye bayitukwa.

52. Kadi yaü kabavisa kiavangwa mu mampako, kansi mintima miaü miaviba.

53. Kansi bubasabüka kuna simü, yaü baluaka ku Ngenesaleti ye bakanga bota.

54. Bubatombüka mu botà yaü intumbu kunzaya.

55. Ye mu nsi yina yamvimba bayungüsa ye babadika tuala zimbevo va mintanda kubawa vo kena.

56. Konso kukakota vo mu bimpata mpata vo mavata vo mu zinzo, buna batula zimbevo va maboko ye banleba, kidi bavalakana nsoso anlele andi kaka, ye babo bavalakanayo baniaka.

Kapu 7.

Yesu walonga bafalisea ye minsoniki mu diambu diadisu kunsi aluka ya (1—23), *wasadisa nkento waKanana* (24—30), *waniakisa baba* (31—37).

Bafalisea ye nsoniki miankaka batuka mu Yelusalemi bakutakana kwa yandi.

2. Yaü bamona nlongüki miandi miankaka vo miadia mampa, moko bumasumünwa, imoko malembolo sukülwa momo.

3. Kadi bafalisea ye bayudayo babo bavüküműkinanga mina miabakülu ye kabadianga mampako, vo kabatomene sukülako.

4. Bubatukanga mu mazandu kabadiangako, vo kabakiyobedeleko, ye yilekwa yankaka yayingi babongedele vükümükina, bonso suküla biko-

mpe ye mimvüngü ye mafoya mansongo.

5. Bafalisea ye minsoniki banyuvula: nlongüki miaku mu nki kamivükümükinanga mina miabaküluko, kansi midianga mampa moko bumasumünwa?

6. Kansi yandi wavova kwa yaü: Esaya watoma kamba mu beno, lubankwa miameso kunsi alukaya, bonso bwasonwa: bantu baba bakumvüminanga mu koba biaü, kansi ntima miaü miantatukidi beni.

7. Mu nkatu bakunsambilanga bubalonganga ndongi zamina miabantu.

8. Yeno lusisanga mina miaNzambi ye luvükümükinanga mina miabantu.

9. Yandi wavova kwa yaü: kiongo mbote buluvondanga mina miaNzambi, kidi luavükümükina mina mienoe?

10. Kadi Mose wavova: vümina saku ye mbuta 'ku, ye. una finga se vo ngüdi fwa sika fwa.

11. Kansi yeno luvovele: vo muntu una vova kwa se vo ngüdi: ikoloba, inkaylu adisalu, ima kiwakutu saduswa kwa mono,

12. Buna kalukunyambudilanga diakako kasa büma kwa se vo ngüdi.

13. Yeno luvidingisanga mambu maNzambi mu diambu diamina mieno miluavanga ye lusanga yoyo yayingi.

14. Yandi wavutuka tela bantu mbila ye wavova kwa yaü: lungwa babo ye luvisa.

15. Kakwenani lekwa kumbazi amuntuko kikotanga mu yandi kina lenda kunsumüna, kansi bivaykanga mu muntu, ibiobio bisumünanga muntu.

16. Ye bubasisa bantu ye bakota mu nzo, buna nlongüki mianyuvula ngana yoyo.

17. Yandi wavova kwa miaü: buna yeno mpe lulembolo vise? Kaluzaydikoe, vo yoyo yena kumbazi yina kota mu muntu kayilendi kunsumünako.

18. Kadi yaü kayikotanga mu ntima 'ndiko, kansi mu vümü ye yivaykanga vavaykanga dia kwakonsono kwameni veduswa.

19. Kansi yandi wavova: yivaykanga mu muntu yoyo yisumünanga muntu,

20. Kadi mu ngüdi antima miabantu muvaykanga mabanza mambi, yanga, yiba, vonda,

21. Kinsuza, wimi, yayibi, mampia, kindiafu, disu diambi, zintiakulu, minza, buzengi.

22. Yoyo yayo yambi yitukanga mu ngüdi ye yisumünanga muntu.

23. Yandi wanangüka ye wayenda kuna nsi aTilo, ye bukakota mu nzo, kazola vo muntu unabo zayako, kansi kalenda swamako.

24. Kadi nkento wakala mwana wankento wabakama mpeve yansobo, bukawa mu yandi intumbu kwiza fukama va malu mandi.

25. Nkento inkento waElene, imvila 'ndi Silia Finisia, wanlomba kavaykisa mpeve yambi mu mwana 'ndi.

26. Yandi wavova kwa nkento: bika bana bateka yuküta, kadi kabusongeleko mu bonga mampa mabana ye losamo kwa zimbwa.

27. Nkento wavutula ye wavova: ngeta, Mfumu, kadi zimbwa zidianga mansadüsulwa mabana kunsi ameza.

28. Yandi wavova kwa nkento: mu diambu diodio wenda, mpeve yambi yivaykidi mu mwana 'ku.

29. Buwaluaka ku nzo andi waü wamona mwana ulambalele va ntanda, ye mpeve yambi yivaykidi.

30. Bukakatuka diaka mu nsi aTilo wavioka mu Sidoni kuna mbu waNgalilea mu monakanda diansi aDekapoli.

31. Yaü banata baba diafwa matu kwa yandi ye banleba kantula koko.

32. Yandi wankatula mu bantu ye wantuala kunenga ye wantula minlembo mu matu mandi ye walobüla mante ye wavalakana ludimi luandi

33. Ye wasendula meso ku zulu ye wavümüka ye wavova kwa yandi: Efata, imbangüdulu: zibüka kwaku.

34. Matu mandi mazibüka ye lubombümünu lualudimi luandi intumbu katuka, ye yandi watoma vova.

35. Yandi wabakanikinawo kamba kwa muntu, kansi bukakanikina beni, buna yaü bankamba beni.

36. Yaü bayitukwa beni beni ye bavova: yandi watoma kübika yayonsono, yandi uwisanga bafwa matu ye ubudisanga mababa mbembo.

Kapu 8.

Yesu wadikila mafunda maya mababakala (1—10), bafalisea balomba mangu mu zulu (11—13), Yesu watinisa bantu mu diambu diavümvü diabafalisea (14—21), watemusa muntu wafwa meso (22—26). Kimbangi kiaPetolo (27—30), Yesu wasamüina kwama kukana lungwa (31—33) ye wakamba nlongüki miandi bonso bubana mona mu nama yandi (34—38).

Bina lumbu bantu babingi bubakutakana ye kabakala kiandiako, buna watela nlongüki miandi mbila ye wavova kwa miaü:

2. Mfwididi bantu kiadi, kadi bakikadidi yami lumbu tatu ye kababakidi kiandiako.

3. Vo ngina kubasindika ye nsatu kuna zinzo zaü, buna siba noka nitu mu nzila, kadi bankaka batukidi nseke.

4. Nlongüki miandi miavutula kwa yandi: kwempi tuna lenda baka mampa mwamu nsi yankatu mu yukütisa baba?

5. Yandi wayuvulamio: mampa makwa mena yeno? Miaü miavova: nsambodia.

6. Yandi wakamba bantu bavwanda va nsi ye wabonga mampa nsambodia ye watonda ye wabüküna ye wavana kwa nlongüki miandi kidi miakaba, ye miaü miavana bantu.

7. Miaü miakala bimbizi mbizi biafiuma, ye bukasakümünabio wakababio.

8. Yaü badia ye bayukuta ye bayonzika mansadusulwa mpidi nsambodia.

9. Kansi yaü bakala kanivo mafunda maya. Yandi wabasindika.

10. Yesu intumbu külümüka mu bota ye nlongüki miandi ye wasabüka kuna nsi aDalamanuta.

11. Bafalisea bayenda ye babadika kumbindisa mpaka ye banlomba mangu kiadizulu ye bamvükümüna.

12. Yandi wavümüka mu mpeve andi ye wavova: mbandu yayi mu nki yitombanga mangu? Kedika mono ikuluvovele, vo mbandu yayi kayina vewa manguko.

13. Yandi wabasisa ye wakülümüka diaka mu bota ye wasabüka kuna simü.

14. Yaü bavilakana nata mampa ye bakala dimpa dimosi kaka ye yaü mu bota.

15. Yandi wabakamba ye wavova: tala, lutina vümvü diabafalisea ye vümvü diaElodesi.

16. Yaü bakambasana: katuena ye mampako.

17. Bukazayawo, yandi wavova kwa yaü: mu nki lueti kambasana vo kaluena ye mampako? Kadi ye mu bwabü kaluzaydikoe ye kaluvisidikoe? Kadi ye mu bwabü luena ye ntima mieno miavibe?

18. Buluena ye meso kalumonangakoe, ye buluena ye matu kaluwangakoe ye kalubambükanga moyokoe?

19. Buyabüküna mampa matanu kwa mafunda matanu, mpidi zikwa zafuluka mu mansadusulwa maluayonzika? Yaü bavova: kümi ye mpidi zole.

20. Buyabüküna mampa nsambodia kwa mafunda maya, mpidi zikwa zafuluka mu mansadusulwa maluayonzika? Yaü bavova: mpidi nsambodia.

21. Yandi wavova kwa yaü:

kadi buna mu nkiama kaluvisidiko?

22. Bayenda ku Betezayda. Kuna banata wafwa meso kwa yandi ye banleba kidi kamwesa yandi.

23. Ye bukasimba koko kwawafwa meso, yandi wantuala kumbazi avata ye walobüla mante va meso mandi ye watula moko va yandi ye wanyuvula, vo mweni lekwa.

24. Yandi wavümbüla meso ye wavova: mbweni bantu, ibamweni nkievo minti bubeti diata.

25. Mboki katula moko mandi diaka va meso mandi, ye yandi wavümbüla meso ye waniaka ye wamona yayonsono nadede.

26. Yandi wansindika ku nzo andi ye wavova: kukotani mu vatako.

27. Yesu ye nlongüki miandi bayenda ku mavata maSesalia Filipi, ye mu nzila wayuvula nlongüki miandi ye wavova kwa miaü: bantu bavovele vo mono inani?

28. Kansi miaü miavova kwa yandi: bavovanga vo iYoane Mbotiki, bankaka vo Elaya, bankaka vo nkambi wankaka.

29. Yandi wayuvulamio: kansi yeno lumbikidi vo mono inani kwami? Petolo wavutula ye wavova kwa yandi: Ngeye iKilisto kwaku.

30. Yandi wakanikinamio kamidiwo vova kwa muntu mu yandi.

31. Yandi wabadika longamio vo mwana amuntu una lungwa kwama beni ye niokunwa kwa baküluntu ye bangüdi zanganga ye minsoniki ye vondwa ye lumbu kiantatu una fuluka.

32. Yandi wavova mambu mazayakana kwa miaü. Petolo wantuala ku nenga ye wabadika kunlonga?

33. Kansi yandi wabangümüka ye watala nlongüki miandi ye walonga Petolo ye wavova: Satana, wenda ku manima 'mi, kadi kuvisidi biaNzambiko kansi biabantu.

34. Yandi watela bantu ye nlongüki miandi mbila ye wavova kwa yaü: wonso uzolele nama kunima 'mi, bika kakikadila ye kabonga kulunsi diandi ye kandama.

35. Kadi wonso uzolele küta mwela 'ndi unawo vidisa, kansi una zimbisa mwela 'ndi mu diambu diami ye nsamü wambote yandi unawo küta.

36. Kadi muntu nki sika tomina nitu vo vengi nza yamvimba ndandu kansi vidisi mwela 'ndi?

37. Kadi muntu nki kafwiti vana mu küla mwela 'ndi?

38. Kadi wonso una kumfwila zinsoni ye mambu mami mu mbandu yayanga ye masumü, yandi una fwilwa zinsoni kwa mwana amuntu buwuna kwiza mu nzitusu asandi ye zimpofi zanlongo ye yandi.

39. Yandi wavova kwa yaü: kedika mono ikuluvovele, vo bankaka beti telama vava kabana bimba lufwako nate ye bana mona kimfumu kiaNzambi kina kwiza mu zingolo.

Kapu 9.

Yesu wazituswa (1—8), wabika Yoane Mbotiki Elaya (9—13), waniakisa muntu wakala mbikulu angonda (14—29), wasamüna kwama kwandi (30—32), wasonga wonso wena waünene (33—37), wakanikina mfwemoso (38—50).

Lumbu bisambanu mboki Yesu wanata Petolo ye Yakobi ye Yoane ye wabatuala ku nenga va mongo wanda ye wakituka bubantala.

2. Ye minlele miandi miakala nacemicemi ye miampembe beni. Nlengi anlele nkutu kalendimio vembükisa boboko.

3. Ye Elaya ye Mose bamonika kwa yaü ye bamoka ye Yesu.

4. Petolo wavutula ye wavova kwa Yesu: vambote vena butuena vava; situa vanga mafwoküla matatu, dimosi kwa Ngeye, dimosi kwa Mose, dimosi kwa Elaya.

5. Kadi kazaya bonso bukavutulako, kadi bakala wonga.

6. Ye tuti diayiza kubafüka, ye ndinga yatuka mu tuti vo: ndiewo imwana 'mi watondwa, lunwa!

7. Kansi buna bubatala kabamona muntu diakako, kansi Yesu kaka wakala yaü.

8. Kansi bukakülümüka va mongo yandi wabakamba kabidi kamba yibamona kwa muntu nate ye buna mwana amuntu una fuluka mu bafwa.

9. Yaü basimba diambu diodio ye babindasana mpaka: fuluka mu bafwa inki kwandi?

10. Yaü banyuvula ye bavova: bafalisea ye minsoniki bavovanga vo Elaya una tekila.

11. Kansi yandi wavova kwa yaü: Elaya una tekila ye kübika yayonsono. Kansi bwe bwasonono mu mwana amuntu? Yandi una kwamuswa beni ye vwezwa.

12. Kansi mono ikuluvovele, vo Elaya wakiyizila ye bamvangila bonso bubazola, bonso bwasonukwa mu yandi.

13. Bubaluaka kwa minlongüki bamona bantu babingi ye miaü, ye minsoniki miabindisamio mpaka.

14. Bantu babonsono bubamona yandi yaü intumbu kala

wonga ye bayungüsa mu kunkamba malembe.

15. Yandi wabayuvula: mu nki lubindisimio mpaka?

16. Muntu wakala mu kabü wavutula kwa yandi: nlongi, ntuedi mwana 'mi kwa Ngeye. Waü wena ye mpeve yababa.

17. Mpeve buyibakangawo yaü yituntumünangawo, buna waü utubisanga mafulufulu ye ukwetanga meno ye utandanga. Mpovele kwa nlongüki miaku vo mina vaykisayo, kansi kamilendiko.

18. Yandi wavutula ye wavova kwa yaü: mbandu yikondolo minu, lumbu kwa ngina kala yeno, lumbu kwa ngina kuluvibidila? Lutualawo kwa mono.

19. Yaü batualawo kwa yandi. Mpeve buyamona yandi, yaü intumbu tuntumünawo ye waü wabwa va ntoto ye wavindumüka ye watubisa mafulufulu.

20. Yandi wayuvula se diamwana: nki alumbu wabakamene bobo? Kansi diaü diavova: küdulu kiandi.

21. Yaü yibonduzulangawo mu tia ye mu nlangu mpe, kidi yabüngawo, kansi vo lenda sa büma, utusadisa yo utufwila kiadi.

22. Kansi Yesu wavova kwa yandi: vo lenda, lekele minu lenda yayonsono.

23. Se diamwana intumbu boka ye vova: ndekele minu, unsadisa kina dimbüla minuko.

24. Yesu bukamona vo bantu betiwo kutakana, yandi wakanikina mpeve yansobo ye wavova kwa yaü: mpeve yababa ye yafwa matu, mono ikamba Ngeye, vayka mu waü ye kukotani diakako!

25. Buna mpeve yaboka ye yatuntumünawo ye yavayka. Mwana wakala nkatia vo wafwa, nkiangunu babingi bavova: ufwidi kwandi.

26. Kansi Yesu wasimba koko kwandi ye watedimisawo, ye waü watelama.

27. Bukakota mu nzo, buna nlongüki miandi mianyuvula kunenga: kadi yeto mu nki tulembaneneyo vaykisa?

28. Yesu wavova kwa miaü: mpila yoyo kayilendi vaykuswa mu lekwako kansi mu sambila kaka.

29. Yaü bakatuka kuna ye bavioka mu Ngalilea ye kazola vo muntu una zayako,

30. Kadi yandi walonga nlongüki miandi ye wavova kwa miaü, vo mwana amuntu una yekulwa mu moko mabantu. Yaü banawo vonda ye buwuna vondwa mboki una fuluka mu lumbu kiantatu.

31. Kansi miaü kamiazaya mambu momoko ye miatina kunyuvula.

32. Yaü baluaka ku Kapa-

lenamu, ye bukakala mu nzo, yandi wayuvulamio: nki lubindasanene mpaka mun zila?

33. Kansi miaü miadingama, kadi miaü miabindasana mpaka mu nzila mu wonso waünene.

34. Bukazakala yandi watela kümi ye nlongüki miole mbila ye wavova kwa miaü: vo muntu zolele kala waünene, yandi una zimünina ye una kala sielo kiabantu babo.

35. Yandi wabonga fimwana mwana ye watulafio mu monakanda diaü ye wabümbikilafio ye wavova kwa miaü:

36. Wonso una tambula mwana umosi wena bwabü mu nkümbü ami, yandi untambudi, ye wonso una kuntambula, katambudi monoko, kansi tambudi wamfidisa.

37. Yoane wavova kwa yandi: nlongi, tuamweni muntu uvaykisi mpeve zambi mu nkümbü aku, kansi kanamanga yetoko. Yeto tuankanikini bukalembolo kutunama.

38. Kansi Yesu wavova: kalunkanikinaniko, kadi kakwenani muntu uvanganga lulendo mu nkümbü ami una lenda vova mambu mambi nswalu mu monoko,

39. Kadi wonso ulembolo kutukakidila, yandi wena yeto.

40. Kadi wonso una kulunwika kompe kianlangu mu nkümbü ami, kadi luena ye Kilisto, kedika mono ikuluvovele, vo kana zimbisa nsendo andiko.

41. Buna bena babake bandekele minu, wonso una fwemisa mwana umosi, yandi kutu toma nitu vo tadi diadinene dinikunwanga mfümfüta dina kangwa mu laka diandi ye yandi una tubwa mu mbu.

42. Vo koko kwaku kuna kufwemisa, zakako. Ngeye una toma nitu vo una kota mu moyo ye kieta, ye una biva nitu, vo una kwenda ye moko mole ku nkadi ampemba ku tia tukatuzimi.

43. Vo külu kwaku kuna kufwemisa, zakako. Ngeye una toma nitu vo una kota mu moyo ye kieta kiatembila, ye una biva nitu vo una tubwa ye malu mole ku nkadi ampemba.

44. Vo disu diaku dina kufwemisa, koladio. Ngeye una toma nitu, vo una kota mu kimfumu kiaNzambi ye disu dimosi, ye una biva nitu vo una tubwa ye meso mole ku nkadi ampemba,

45. Kulembolo suka kimpiatu ye tia zima.

46. Kadi babonsono bana luduswa kwa tia.

47. Müngwa wambote kwandi, kansi vo müngwa una ka-

tuka ndudi andi, bwe siluayo vutula? Lukala müngwa mu yeno ye lukalasana yenge.

Kapu 10.

Yesu walonga mu nkwedolo (1—12), *wasaküimüina bana* (13—16), *walonga muntu wamvwama* (17—22). *Bamvwama bena mpasi mu kota mu kimfumu kiaNzambi* (23—27). *Nsendo wabanamanga Yesu* (28—31). *Yesu wavutuka samüina mfwilu andi* (32—34). *Yakobi ye Yoane balomba bifulu bianzitusu mu kimfumu kiaNzambi* (35—45). *Yesu waniakisa Balatimeo* (46—52).

Yandi wanangüka kuna ye wayenda ku Yudaya ye kuna simü. diaYolodani, ye bantu bavutuka kutakana kwa yandi, ye yandi wavutuka kubalonga bonso bwakala fu kiandi.

2. Bafalisea bayenda ye banyuvula, vo bakala dilenda vambana ye nkento andi, mu kuntonta.

3. Yandi wavutula ye wavova kwa yaü: Mose bwe kalukamba?

4. Kansi yaü bavova: Mose wasa vo nkanda wampambununu una vewa ye mboki vambana ye nkento.

5. Kansi Yesu wavova kwa yaü: yandi wasonika mwina wowo kwa yeno mu diambu dialubadusu luantima mieno.

6. Kansi kasi kiabadukulwa yilekwa vangwa, Nzambi wabavanga bakala ye nkento.

7. Mu diambu diodio muntu una sisa sandi ye ngüdi andi.

8. Baü bole bana kala nsuni umosi. Nkiangunu kabena boleko, kansi nsuni umosi.

9. Yikünia muntu kana vambisa babamunguswa kwa Nzambiko.

10. Mu nzo minlongüki miavutuka kunyuvula mu mambu momo.

11. Yandi wavova kwa miaü: wonso una vambana ye nkento andi ye kwela wankaka, yandi ukunyangisanga.

12. Ye vo nkento una vambana ye nlumi andi ye kwela bakala diankaka, waü uyanganga.

13. Yaü banata bana kwa yandi, kidi kabavalakana, kansi minlongüki miakanikina batuala bana.

14. Yesu bukamonabo kazolaboko ye wavova kwa miaü: lubika bimbana mbana biiza kwa mono ye kalukanikinanibioko, kadi kimfumu kiaNzambi kiena ye bana bobo.

15. Kedika mono ikuluvovele: wonso una lembwa tambula kimfumu kiaNzambi bonso bweti tambula mwana, kanakio kotako.

16. Yandi wabümbikilabio ye watulabio moko ye wasaküminabio.

17. Ye bukadiata mu nzila,

buna muntu wayiza yungüsi ye wafukama kwa yandi ye wanyuvula: nlongi wabiza, nki ngina sa, kidi yavingila moyo ukaumani?

18. Kansi Yesu wavova kwa yandi: munki weti kumbika wambote? Umosi kaka wambote, iNzambi kwandi.

19. Ngeye zaydi mina: kuyanganiko, kubemaniko, kuyibaniko, kutani kimbangi kiamakutuko, kubabaniko, vümina saku ye mbuta 'ku.

20. Kansi yandi wavova kwa yandi: nlongi, kasi nküdila ikebanga mina miomio miamionsono.

21. Yesu wantala ye wantonda ye wavova kwa yandi: Ngeye ukondolo lekwa kimosi. Wenda wateka mbongo zaku ye vanazo kwa bena bumputu ye una kala mbongo mu dizulu ye wiza wandama.

22. Yandi wakanga mbulu mu diambu diodio ye wayenda ye kiadi, kadi mbongo zazingi zakala yandi.

23. Yesu wavengüzuka ye wavova kwa nlongüki miandi: mwanki mpasi beni yena ye bena zimbongo mu kota mu kimfumu kiaNzambi.

24. Kansi minlongüki miayitukwa mu mambu mandi momo. Kansi Yesu wavutula ye wavova kwa miaü: lubana, mwanki mpasi beni zena mu kota mu kimfumu kiaNzambi.

25. Kamela kuna fionunuka nswalu mu disu diansoma, ye nkwa akimvwama una suta kota mu kimfumu kiaNzambi.

26. Miaü miayitukwa beni beni ye miavovasana, buna nani lenda lalulwa?

27. Yesu watalamio ye wavova: muntu unabo lembana, kansi Nzambi lenda, kadi Nzambi lenda lekwa yayonsono.

28. Petolo wabadika vova kwa yandi: tala, yeto tuasisidi yayonsono ye tukunamanga.

29. Yesu wavova: kedika mono ikuluvovele: kakwenani muntuko wasisidi nzo vo zimpangi vo bibusi vo ngudi vo se vo bana vo mavia mu diambu diansamü wambote,

30. Kansi yandi una tambula nkama nkama mu nza yayi, zinzo ye zimpangi ye bibusi ye zingüdi ye bana ye mavia bubeti zomwa, ye nvu mina kwiza moyo ukaumani.

31. Kansi babingi batekila bana zimünina ye bazimünina bana tekila.

32. Kansi bubakala mu nzila ye babaluka ku Yelusalemi, buna Yesu watekila kuntu kansi miaü miayitukwa ye mianama ye wonga. Yandi watela kümi ye nlongüki miole mbila

diaka ye wabadika kaunbamio yikana vangwa.

33. Tala, tuna baluka kuna Yelusalemi ye mwana amuntu una yekülwa mu moko mazingüdi zanganga ye minsoniki. Yaü bana kunkongüdila nkanu afwa ye kunyeküla kwa bankwa miambümbümbü.

34. Yaü bana kunvweza ye kunlobüdila mante ye kumbüfa nate ye nkanda una bünüka ye kumvonda, ye lumbu kiantatu sika fuluka.

35. Yakobi ye Yoane ibana baZebede bayenda kwa yandi ye bavova kwa yandi: nlongi, tuzolele vo una kutuvangila yonso yituna kulomba.

36. Kansi yandi wavova kwa yaü: nki luzolele vo ngina kuluvangila?

37. Yaü bavova kwa yandi: utubika tuavwanda umosi va lubakala luaku ye wankaka va lumoso luaku mu nzitusu aku.

38. Kansi Yesu wavova kwa yaü: kaluzaydi kilulombeleko. Lulenda nwa kompe kingina nwa ye botukulwa lubotokolo lungina botukulwe?

39. Yaü bavova kwa yandi: tulenda. Yesu wavova kwa yaü: yeno luna nwa kompe kingina nwa ye botukulwa lubotokolo lungina botukulwa.

40. Kansi vwanda va lubakala luami vo va lumoso kabiena yami mu vanako, kansi bakübukulwabo bana vewa.

41. Kansi kümi diaminlongüki budiawawo diabadika fwemina Yakobi ye Yoane.

42. Yesu watelamio mbila ye wavova kwa miaü: luzaydi vo babanzwanga baküluntu babantu bakubayalanga ye madingizi maü makubakebanga mu zingolo,

43. Kansi yeno kaluna kala boboko, kansi wonso wena yeno uzolele kala waünene, yandi una kala sielo kieno.

44. Ye wonso wena yeno uzolele kala wantete, yandi una kala sielo kiababonsono.

45. Kadi mwana amuntu mpe kawayiza mu sadulwako kansi mu sadila ye mu vana moyo andi mu nküdulu abantu babingi.

46. Yaü baluaka ku Yeliko ye nlongüki miandi ye bantu babingi, buna Balatimeo mwana aTamayo wavwanda mu mbela anzila ye walomba. Yandi wafwa meso.

47. Bukawa vo Yesu imwisi Nazaleti kwandi, yandi wabadika boka ye vova: Yesu mwana aDavidi, umfwila kiadi!

48. Babingi bankanikina kidi kadingama, kansi yandi waluta boka, mwana aDavidi umfwila kiadi!

49. Yesu wasimpama ye wavova: untela mbila. Yaü batela

wafwa meso mbila ye bavova kwa yandi: kala kiese, telama, weti kutela mbila.

50. Yandi walosa mvwatu andi ye watelama ye wayiza kwa Yesu.

51. Yesu wavutula kwa yandi ye wavova: nki zolele vo ngina kuvangila? Wafwa meso wavova kwa yandi: nlongi, kidi yamona.

52. Kansi Yesu wavova kwa yandi: wenda, minu kiaku kikuniakisi. Yandi intumbu mona ye wanama yandi mu nzila.

Kapu 11.

Yesu wakota mu Yelusalemi (1—11), *watumba nti wakuyu* (12—14), *wavedisa nzo aNzambi* (15—19). *Nti wakuyu wamana lengila* (20—25). *Yesu wavutuka kota mu nzo aNzambi ye wasindusulwa kwa bafalisea* (27—33).

Bubafinangana ye Yelusalemi ye Betania va Mongo wamazi, buna yandi wafidisa nlongüki miandi miole

2. Ye wavova kwa miaü: luenda ku vata dilutadisi. Bulunadio kota, buna luna mona mwana wampünda ukengo ulembolo tentamana muntu, lukutulawo ye lutualawo.

3. Vo muntu una kuluyuvula: nkiama lueti sila bobo, buna luvova: Mfumu wenawo nsatu, buna yandi una fidisawo vava.

4. Miaü miayenda ye miamona mwana wampünda wakangwa kumbazi va mwelo mu nzila. Miaü miakutulawo.

5. Bankaka batelama vana bavova kwa miaü: nkiama lueti sila bobo, lueti kutula mwana wampünde?

6. Kansi miaü miavova kwa yaü bonso bwakamba Yesu, buna yaü bayambulamio.

7. Miaü miatuala mwana wampünda kwa Yesu ye miatula nlele miaü va waü, ye Yesu watentama va ntandu.

8. Babingi bayalümüna nlele miaü mu nzila, kansi bankaka batolula lekwa biankünzu mu mavia ye basa mu nzila.

9. Ye batekila ye balanda baboka: Osana, wizidi mu nkümbü aMfumu, bika kasakümünwa!

10. Kimfumu kiaseto Davidi kiizidi, bika kiasakümünwa! Osana vana kayengele!

11. Yandi wakota mu Yelusalemi ye mu nzo aNzambi ye bukatala biabionsono ye nkokila yakibwila, yandi wavayka ye wayenda ye kümi ye nlongüki miole ku Betania.

12. Lumbu kiansuka bubavayka mu Betania yandi wafwa nsatu.

13. Bukamona kuyu nseke wakala makaya, yandi wayenda vana kidi katombawo lekwa. Ye

bukaluaka kwa waü, kamonawo lekwako kansi makaya ye makaya, kadi vula kikalanga bana bakuyu kakialuakako.

14. Yandi wavutula ye wavova kwa nti: kwele mvu kuvutukidi mvu muntu kana dia bana bakuko. Nlongüki miandi miawawo.

15. Yaü baluaka ku Yelusalemi ye bukakota mu nzo aNzambi, yandi wabadika küba bateka ye basumba mu nzo aNzambi ye wanengüna meza mababudisa bivanza ye biandu biabateka mabembe.

16. Yandi kayambula muntu kanata mbungu mu nzo aNzambiko.

17. Yandi walonga ye wavova kwa yaü: kadi kabwasonukwakoe, vo nzo asami yina bikwa nzo yalusambulu kwa bantu babonsono, kansi yeno luavengiyo nluka amintani?

18. Bangüdi zanganga ye minsoniki bawawo ye batomba bonso bubana kumbünga, kadi batina kadi bantu babonsono bayitukwa mu ndongi zandi.

19. Nkokila buyabwa yandi wavayka mu vata.

20. Nsuka bubavioka bamona kuyu vo wayumini nate ye mu mianzi.

21. Buna Petolo wabambükilawo moyo ye wavova kwa yandi: nlongi, tala, kuyu uwasembele wameni yuma.

22. Yesu wavutula ye wavova kwa yaü: lukala minu mu Nzambi!

23. Kedika mono ikuluvovele vo wonso una vova kwa mongo wauna: tombüka ye demüka muna mbu, vo kana sa mabanza mole mu ntimako, kansi lekele minu vo yikavovele yina vangwa, buna buna kala bobo.

24. Nkiangumu mono ikuluvovele: yonso yiluna lomba buluna sambila, luleka minu vo lunayo tambula, ye yeno lunayo vewa.

25. Bulueti telama ye sambila, lubikila wonso uluvwididi nkanu, kidi seno mu mazulu dialubikila küsuküsu bieno.

26. Yaü baluaka diaka ku Yelusalemi ye bukazieta mu nzo aNzambi, buna bangüdi zanganga ye minsoniki ye bakülutu bayenda kwa yandi

27. Ye bavova kwa yandi: mu nki azingolo weti silanga bobo, ye nani waveni Ngeye ngolo zozo kidi wasila bobo?

28. Kansi Yesu wavova kwa yaü: ngina kuluyuvula diambu dimosi mpe, lumvutudiladio ye mono mpe ngina kulukamba zingolo ziivangilanga bobo.

29. Lubotokolo lua Yoane luatuka mu zulu vo mu bantue? Lunkamba.

30. Yaü bayindula ye bavovasana: vo tuna vova mu dizulu, sika vova: buna mu nki kaluanlekele minuko.

31. Kansi tuna vova mu bantue? Yaü batina bantu, kadi babonsono basa Yoane vo nkambi mu kedika.

32. Yaü bavutula kwa Yesu ye bavova: katuzaydiko. Yesu wavova kwa yaü: mono mpe kia 'mi kulukamba zingolo ziivangilanga boboko.

Kapu 12.

Yesu wata ngana avia diavinia (1—12, *wayuvulwa kwa bafalisea mu mpaku antinu* (13—17) *ye kwa basadukaya mu mfulukulu abafwa* (18—27) *ye kwa nsoniki mu mwina ulutila waünene* (28—34), *wayuvula bantu mu mvila aMesia* (35—37), *watinisa bantu mu bafalisea* (38—40, *wavwanda va lundulu kiaminkaylu* (41—44).

Yandi wabadika kubamokisa mu zingana. Muntu wakü-na via diavinia ye wasa lumbu ye watimisa lekwa kikamunwanga vinia ye watungisa nzo yayingudulwanga via ye watambikadio kwa bisadi ye wayenda ku nsi yankaka.

2. Vula kiavinia bukialuaka, yandi wafidisa nanga kwa bisadi, kidi katambula bana bavinia kwa bisadi.

3. Biaü biansimba ye biambüfa nate ye nkanda wabünüka ye bianyendisa moko ye moko.

4. Yandi wafidisa diaka nanga wankaka kwa biaü. Biaü biatuba ndiena matadi mu ntu ye biamvweza.

5. Yandi wafidisa nanga wankaka. Biaü biamvonda. Yandi wafidisa miankaka miamingi mpe. Biaü biabüfa miankaka nate ye nkanda wabünüka ye biavonda miankaka.

6. Mwana mosi wabakala ukatonda beni wasala yandi. Vazimünina yandi wafidisawo kwa biaü ye wavova: sibia vümina mwana 'mi.

7. Kansi bisadi biavovasana: yandi una vingila via, ntuendino tuamvonda, kidi yeto tuadia difwa.

8. Biaü biansimba ye biamvonda ye biantuba kumbazi avia.

9. Mfumu avia bwe una sa? Yandi una kwiza mu bünga bisadi ye vana via kwa bisadi biankaka.

10. Kaluatengi masonukwa mamakoe: tadi diatiaka mintungi diakituka tadi diafüma kianzo?

11. Diaü diavangwa bobo kwa Mfumu, ye diena diangitukulu beni mu meso meto.

12. Yaü batonta kunsimba, kansi batina bantu, kadi bazaya, vo kavova ngana yoyo mu

yaü. Yaü bansisa ye bayenda.
13. Yaü bafidisa bafalisea bankaka ye bantu baElodesi kwa yandi mu neka yandi diambu.
14. Bubaluaka yaü bavova kwa yandi: nlongi, tuzaydi vo wena wakedika ye kumonanga muntu vümiko, kadi kutalanga zizi kiamuntuko, kansi ulonganga nzila aNzambi mu kedika. Busongele vo tuna vana ntinu mfutu vo kabwako? Situvana vo kutuna vanakoe?
15. Kansi yandi wamona vo disu kunsi alukaya diakala yaü ye wavova kwa yaü: mu nki lueti kunsindisila? Tualano vanza kidi yataletikio.
16. Yaü batualakio. Yandi wavova kwa yaü: zizi kianani kiaki ye bisono? Yaü bavova kwa yandi: biantinu.
17. Yesu wavova kwa yaü: luvana biantinu kwa ntinu ye biaNzambi kwa Nzambi. Yaü bayitukwa mu yandi.
18. Basadukaya bakana vovanga vo lufulukulu luankatu bayenda kwa yandi ye banyuvula ye bavova:
19. Nlongi, Mose watusonikina, vo muntu una fwilwa mpangi ye yina sisa fwola, kansi kayena ye mwanako, buna sika vingila nkento ampangi andi ye butila mpangi andi bana.
20. Vakala mpangi nsambodia, ye kota diakwela nkento ye budiafwa kadiasisa mwanako.
21. Mpangi yanzole yavingila fwola ye bukafwa kasisa mwanako, mboki yantatu yasa bobo mpe.
22. Yaü nsambodi basa bobo ye kabasisa mwanako. Buna bakala, nkento wazimünina fwa mpe.
23. Mu lufulukulu bubana fuluka, buna bena nani una vwa nkento, kadi yaü nsambodia bankwela?
24. Yesu wavova kwa yaü: mwanki yeno luavidungusue, kadi kaluzaydi masonukwako ye lulendo luaNzambiko?
25. Kadi bubana fuluka mu bafwa, buna kabana kwelako ye kabana kwelwako, kansi bana kala nkatiavo zimpofi mu mazulu.
26. Kansi vo bafwa bana fuluka, kadi kaluatengi eno mu nkanda waMosekoe, bonso bwavova Nzambi kwa yandi vana finti nti: Mono iNzambi aAbalami ye Nzambi aIsaki ye Nzambi aYakobi?
27. Nzambi kaiNzambi abafwako kansi Nzambi abavümüna. Yeno luavidungu beni.
28. Buna nsoniki wawa bubabindasana mpaka ye wazaya, vo kavutula diambu diabiza kwa yaü. Yandi wayenda ye

wanyuvula: mina buna miena nki amwina waünene?

29. Yesu wavutula: mwina waünene waü: Isaleli, dimba Mfumu Nzambi eto iMfumu yimosi kwandi.

30. Ngeye una tonda Nzambi imfumu aku mu ntima 'ku wamvimba ye mu mwela 'ku wamvimba ye mu diela diaku diamvimba ye mu zingolo zaku zazonsono.

31. Mwina walandila ye waü: tonda nzika 'ku nkievo Ngeye kibeni. Kakwenani mwina wankaka ulutidimio mu neneko.

32. Nsoniki wavova kwa yandi: mbote nlongi, Ngeye tele kedika, vo Nzambi yimosi ye vo kakwenani wankaka ye yandiko,

33. Ye vo tonda yandi mu ntima wamvimba ye mu nduenga zazonsono ye mu zingolo zazonsono ye tonda nzika bonso yandi kibeni bilutidi minkaylu miamionsono miyokwanga va disalu ye miankaka mpe.

34. Yesu wamona vo nsoniki wavutula mambu manduka ye wavova kwa yandi: kwena nseke ye kimfumu kiaNzambiko. Ye bantu batina mu vutuka yuvula yandi kiuvu.

35. Yesu wavutula ye wavova bukalonga mu nzo aNzambi: minsoniki bwe mivovanga, vo Kilisto imwana aDavidi?

36. Yandi Davidi wavova mu Mpeve yanlongo: Mfumu yavovele kwa Mfumu ami: vwanda va lubakala luami nate ye ngina tula ntantu miaku mfiduku amalu maku.

37. Yandi kibeni Davidi ukumbikanga Mfumu, buna bwe kalenda kala mwana 'ndi? Ye bantu babingi bazola beni kunwa.

38. Yandi wabalonga ye wavova: lutina minsoniki mizolele zietila mu maswele ye kambwa malembe mu mazandu.

39. Miaü mizolele biandu bianzitusu mu zinzo zatukutukunu ye biandu bianzitusu mu malambu.

40. Ye midianga zinzo zamafwola' ye mu mana midilanga tusambulu tuatula. Miaü mina tambula nkongodolo yangolo.

41. Yesu wavwanda ye watadisa lundülu kiaminkaylu ye watala, bonso bwatula bantu minkaylu mu lundulu, ye bantu babingi bamvwama batula miamingi.

42. Ye fwola diamputu diayiza ye diatula bimpanza mpanza biole biafwanana ye sentima.

43. Yesu watela nlongüki miandi mbila ye wavova kwa miaü: kedika mono ikuluvovele

vo buna bena batudidi mu lundulu fwola diadi dilutidi mu tula kwakwingi,

44. Kadi babonsono beti tula minkaylu miakimvwama kiaü, kansi fwola diadi ditudidi yayonsono yikakutu kebila moyo andi mu bumputu bwandi.

Kapu 13.

Yesu wasamüna nsukulu aYelusalemi ye mpasi zalumbu bina zimünina (1—23) ye ngiizulu andi yanzole (24—27), wata ngana mu lekwa bina kwiza (28—31), walubula bantu kidi baküzbama kwaü (32—37).

Bukavayka mu nzo aNzambi, buna nlongüki andi umosi wavova kwa yandi: tala, matadi bonso bumenina ye bonso bwenina lutungulu.

2. Yesu wavova kwa yandi: mweni ntungulu zozo zazinenie? Kakuna siswa tadi va tadi dina lembwa tululwako.

3. Bukazakala va Mongo wamazi ye watadisa nzo aNzambi, buna Petolo ye Yakobi ye Yoane ye Andela banyuvula kunenga:

4. Utukamba lumbu kina vangwa yoyo ye dimbu kina kwizila yoyo yayonsono detila.

5. Kansi Yesu wabadika vova kwa miaü: lutina kidi muntu kana kuluvidingisako.

6. Babingi bana kwiza mu nkümbü ami ye vova: imono kwami, ye bana vidingisa babingi.

7. Kansi buluna wa zimvita ye kümü kiazimvita, kalutinaniko, kadi yina yina vangwa, kansi nsukulu kayena ye biaüko.

8. Kadi bantu bana wonzama mu bantu ye kimfumu mu kimfumu, ye tunikunu tuantoto tuna kala müma kamüma ye malema.

9. Yoyo imbadukulu ansongo, kansi lutina kweno. Yaü bana kuluyeküla kwa minkongüdidi, ye luna büfwa mu zinzo zatukutukunu nate ye nkanda una bünüka. Yaü bana kulunata kwa minyadi ye zimfumu mu diambu diami mu kimbangi kwa yaü.

10. Kansi nsamü wambote una teka kambwa mu bantu babonsono.

11. Kansi bubana kulunata mu kuluyeküla, kalukalani kiadi mu mambu maluna vovako, kansi maluna vewa yina ntangu, luvovamo, kadi kabeno luvovangako, kansi Mpeve yanlongo.

12. Mpangi yina yeküla mpangi mu vondwa, ye se dina yeküla mwana, ye bana bana wonzama mu mase ye zingüdi, ye bana kubavonda.

13. Yeno luna belwa kwa babonsono mu diambu diankümbü ami, kansi una vekamana

nate ye nsukulu una lalulwa.

14. Kansi buluna mona lukankümükü luambüngulu, vo luna telama valuakanukunu; tengimo, bika kavisamo, buna bena mu Yudaya bika batinina va miongo.

15. Kansi wena va nludi kana külümüka mu bonga lekwa mu nzo andiko.

16. Wena mu via kana bangümüka mu bonga nlele miandiko.

17. Kansi bina lumbu, engwa bena vümü ye bayemikanga.

18. Kansi lulomba kaluidi taba mu zimvula.

19. Kadi bina lumbu bina kala kwama kukakukedi kasi ye mbadukulu alekwa yavanga Nzambi ye mu bwabü, ye kakuna kala diakako.

20. Vo Mfumu kaküfika lumbu biobioko, nga mosi nkutu kauna lalulwako, kansi biaü biaküfukwa mu diambu diabasolwa bakasola.

21. Buna vo muntu una vova kwa yeno: tala, Kilisto wena vava, tala, wena vana, kalulekani minuko.

22. Kadi bakilisto bamakutu ye minkambi miamakutu bana kwiza ye bana vanga bimangu ye lekwa bianzenza mu diambu diavidingisa basolwa vo sibalenda.

23. Kansi lutina kweno. Mono yakikambidi yeno yayonsono.

24. Kansi bina lumbu ncita buyina vioka, buna ntangu yina lomba, ye ngonda kayina vana tentina kwandiko.

25. Ye mbwetete zina sotuka mu dizulu, ye tulendo tua mu mazulu tuna niküka.

26. Buna siba mona mwana amuntu, vo weti kwiza mu matuti ye lulendo lualuingi ye nzitusu.

27. Buna sika fidisa zimpofi mu tota basolwa mu ntini zia zampeve ye mu nsukulu yantoto ye mu nsukulu yadizulu.

28. Lulongüka ngana mu nkaya. Mavala mandi bumana zeza ye makaya mana somba, luzaydi vo nsungi amvula yeka luküfi.

29. Ibobo yeno mpe buluna mona yina yina vangwa, buna luzaydi vo yina yeka luküfi.

30. Kedika mono ikuluvovele, vo mbandu yayi kayina lalako nate ye yina yayonsono yina vangwa.

31. Dizulu ye ntoto bina füka, kansi mambu mami kamana füka ko.

32. Kansi kina lumbu ye kina loküla muntu kazaydibioko,

kazimpofi mu dizuluko, kamwanako, kansi dise kaka.

33. Lutala ye lukaya meso, kadi kaluzaydi buna kala ntanguko.

34. Bonso muntu wayenda kuna nsi yankaka, bukasisa nzo andi ve wavana nanga miandi ngolo muntu ye kiandi salu, buna kakamba nkengi amwelo mpe, kidi kakaya meso.

35. Nkiangunu lukaya meso, kadi kaluzaydi ntangu yina luaka mfumu anzoko vo nkokila vo ndingü ansi vo nkübü ansusu vo nsuka,

36. Kidi bukana kwiza nswalu, kana kulubwana lualekako.

37. Kansi yiilukembi, nkembi kwa babo, lukaya meso.

Kapu 14.

Mintantu miawawasana mu kanga Yesu (1—2). *Yesu wakuswa mazi mu Betania* (3—9). *Yuda Iskalio wawawana ye bafalisea mu yeküla Yesu* (10—11). *Nlongüki miole miatotila meme diampiokolo* (12—16). *Yesu wadia meme diampiokolo* (17—21), *wasoka mbuluku ankokila* (22—25), *wayenda ku Mongo wamazi* (26—31), *wasambila mu Ngetsemane* (32—42), *wayekülwa ye wakangwa* (43—52), *wanatwa kwa ngüdi anganga* (53—54), *wakongudulwa* (55—65), *wakakudulwa kwa Petolo* (66—72).

Kansi lumbu biole mboki lumbu kiampiokolo kiakala ye lumbu kialembwa diwa mampa mafunuswa, ye bangüdi zanganga ye minsoniki batomba bambaka mu mampia, kidi bamvonda.

2. Kansi bavova: katunabo sa mu lumbu kiampiokoloko, nkindu kayidi bwa mu bantu.

3. Bukakala mu Betania muna nzo aSimona nkwa abwazi ye wavwanda va meza, buna nkento wakala luengwa luamvwazu, inalodo kayasangwa lekwa yankakako, intalu beni kwandi. Nkento wabula luengwa ye waduküla mvwazu va ntu andi.

4. Kansi bankaka bafwema ye bavovasana: mu nki büngidi mvwazu wowo?

5. Kadi mvwazu wowo ukutu lenda tayka mu nkama zitatu zabivanza zike ye vewa bena bumputu, ye yaü bantesa mambu mangolo.

6. Kansi Yesu wavova: lubika nkento, nkiama lueti kunsila kiadi? Yandi umpangidi büma bwabiza.

7. Kadi lumbu yayonsono bena bumputu bena yeno, ye yonso ntangu yiluzolele lulenda kubasila bunkete, kansi mono kiena yeno lumbu yayonsonoko.

8. Nkento vengi yikalendele. Yandi wakiküsidi nitu ami mu nzikulu ami.

9. Kedika mono ikuluvovele: vonso vonso vana kambwa nsamü wambote mu nza yamvimba, vana vana kambwa yikavengi mu bambukila yandi moyo.

10. Yuda Iskalio, nlongüki wakala ye kümi ye nlongüki miole, wayenda kwa bangüdi zanganga kidi kanyeküla kwa yaü.

11. Kansi yaü bubawawo bayangalala ye bansila mu vana vanza biapalata. Yandi watọmba lumbu kikakana kunyeküla.

12. Lumbu kiantete kialembwa diwa mampa mafunuswa bubavonda meme diampiokolo, buna nlongüki miandi miavova kwa yandi: kwe zolele, vo tuenda totila, kidi wadia meme diampiokolo.

13. Yandi wafidisa nlongüki miandi miole ye wavova kwa miaü: luenda ku vata ye muntu neti mvüngü wanlangu una bwabana yeno, lunama yandi.

14. Kukana kota, luvova kwa mfumu anzo: nlongi tele: nzo kwe yena yingina dila meme diampiokolo ye nlongüki miami?

15. Yandi una kulusonga soka diadinene va ntandu dikombolo ye ditomoso. Muna lututotiladio.

16. Minlongüki miavayka ye miayenda ku vata ye miamona, bonso bumiakambwa kwa Yesu ye miatotila meme diampiokolo.

17. Nkokila buyabwa, yandi waluaka ye kümi ye nlongüki miandi miole.

18. Bubavwanda va meza ye badia, Yesu wavọva: kedika mono ikuluvovele: buna luena, umosi weti dia yami una kungieküla.

19. Miaü miabadika kala kiadi ye miavova kwa yandi mosi mosi: kadi imonoe?

20. Kansi yandi wavov a kwa miaü: umosi wena ye kümi ye nlongüki miole weti vwanga yami mu lubaki una kungieküla.

21. Kadi mwana amuntu una katuka bonso bwasonwa mu waü, kansi engwa muntu wowo una yeküla mwana amuntu! Vo kabutwa nkutuko, nga bwabiza mu yandi.

22. Bubadia yandi wabonga dimpa ye wasaküműna ye wabükünadio ye wavana kwa miaü ye wavova: lubonga, diodio nitu ami.

23. Yandi wabonga kompe ye watonda ye wavana kwa miaü, ye miamionsono mianwakio.

24. Yandi wavova kwa miaü: kiokio menga mami maluwawanu matengulwa mu babingi.

25. Kedika mono ikuluvovele, vo kina nwa nlangu abana bavinia diakako nate ye kina lumbu kinginawo nwa wamona mu kimfumu kiaNzambi.

26. Bubamana yimbila bayenda ku Mongo wamazi.

27. Yesu wavova kwa yaü:

yeno babonsono luna fwema, kadi kwasonwa: ngina dita mvüngi, ye mameme mana mwanguswa.

28. Kansi bungina fuluka, ngina kulutekila kuna Ngalilea.

29. Kansi Petolo wavova kwa yandi: vo babonsono mpe bana fwema, kina kwami fwemako.

30. Yesu wavova kwa yandi: kedika mono ivovele, vo Ngeye bwabü mu fukü diadi una kunkadila nkadila zitatu, mboki koko dina küba nküba zole.

31. Buna wakanda: vo fwasia fwa yaku, kina kwami kukadila nkutuko. Babonsono bata mambu momo mpe.

32. Yaü baluaka ku via, nkümbü avia Ngetesemane, ye yandi wavova kwa nlongüki miandi: luvwanda vava bungina sambila.

33. Yandi wanata Petolo ye Yakobi ye Yoane ye wabadika zakama ntima ye wakala kiadi.

34. Yandi wavova kwa yaü: mwela 'mi wena kiadi beni nate ye mu fwa, lusala vava ye lukaya meso.

35. Yandi wavioka finseke nseke ye wafukama va ntoto ye wadila, kidi vo buna lendwa ntangu yoyo yakatulwa mu yandi.

36. Yandi wavova: Aba tata, Ngeye lenda yayonsono, unkatudila kompe kiaki, kansi kusani bonso bunzoleleko, kansi bonso buzolele.

37. Yandi wayiza ye wamona vo balele ye wavova kwa Petolo: Simona ulelie? Kulendi kaya meso loküla kimosikoe?

38. Lukaya meso ye lusambila kaluidi bwa mu mpükümüni, mpeve muzolwa, kansi nsuni wena kindakana.

39. Yandi wayenda diaka mu sambila ye wavova mambu mamosi.

40. Bukavutuka yandi wabamona diaka vo balele, kadi meso maü makala nandende ye kabazaya yibakana kumvutulako.

41. Yandi wavutuka mvutuka yantatu ye wavova kwa yaü: luleka bwabü ye luvunda, fweni kwandi, loküla kilueki, tala, mwana amuntu uyekolo mu moko mabankwa miamasumü.

42. Lutelama tuenda, tala, ungiekole weka luküfi.

43. Yina ntangu bukavova, buna Yuda, Iskalio wakala ye kümi ye nlongüki miole waluaka ye bantu banata bisabala ye minkawa batuka kwa bangüdi zanganga ye minsoniki ye baküluntu bayiza yandi.

44. Wanyeküla wabakamba dimbu ye wavova: wonso ungina

fiba iyandi kwandi, lunsimba ye lutoma kunata.

45. Bukaluaka yandi intumbu kwenda kwa yandi ye wavova: nlongi, ye wamfibuzula.

46. Kansi yaü basa moko mu Yesu ye bansimba.

47. Kansi umosi watelama vana wavola sabala kiandi ye wabanda nanga wangüdi azinganga ye wazaka kutu kwandi.

48. Yesu wavutula ye wavova kwa yaü: yeno luizidi ye bisabala ye minkawa mu simba mono nkievo intani.

49. Lumbu kalumbu mono yakedi yeno mu nzo aNzambi ye yalongele ye kaluambekiko, kansi kidi masonukwa makwenda detila.

50. Buna babonsono bansisa ye batabа.

51. Ye toko dimosi dianama yandi. Diaü diavwata nlele miampembe kaka ye yaü basimbadio,

52. Kansi diaü diasisa nlele ye diataba mpene.

53. Yaü banata Yesu kwa ngüdi azinganga ye minsoniki ye baküluntu bakutakana.

54. Petolo wanama yandi nseke nate ye va kianzala kiavula diangüdi azinganga ye wazakala ye bisielo ye wayotila va tia.

55. Kansi bangüdi zanganga ye minkongüdidi miamio batomba kimbangi mu nitu aYesu, kidi bamvonda, kansi kabamonakioko.

56. Kadi babingi bata kimbangi kiamakutu mu yandi, kansi kimbangi kiaü kakiadedakanako.

57. Bankaka batelama ye bata kimbangi kiamakutu mu yandi ye bavova:

58. Yeto tuawilu bukatele: mono ngina tulula nzo yayi yaNzambi yatungwa mu moko ye mu lumbu bitatu ngina tunga yankaka yikayitungulu mu moko.

59. Ye buna mpe kimbangi kiaü kakiadedakanako.

60. Buna ngüdi anganga watelama mu monakanda ye wayuvula Yesu ye wavova: kadi kuna vutula büngü mu mambu mabatelele kimbangi mu Ngeyekoe?

61. Kansi yandi wadingama ye kavutula diambuko. Ngüdi azinganga wanyuvula diaka ye wavova kwa yandi: kadi Ngeye iKilisto, mwana wandiena wasakümunwe?

62. Yesu wavova: ngiena kwami, ye yeno luna mona mwana amuntu vwendi va lubakala luatulendo ye una kwiza mu matuti madizulu.

63. Kansi ngüdi azinganga watiasuna nlele miandi ye wavo-

va: nki ansatu akimbangi situa vutuka kala?

64. Luwilu ntiakulu zandi, bwe lueti banza? Kansi babonsono bankongüdila nkanu avondwa.

65. Bankaka babadika kunlobüdila mante ye fuka zizi kiandi ye vova kwa yandi: utukamba yilekwa yina kwiza, ye bisielo biansimba ye biambanda zinkome.

66. Petolo bukakala va kianzala, buna sielo kimosi kiangüdi anganga kiankento kiayiza,

67. Ye kiamona Petolo vo weti yotila ye kiantala ye kiavova: Ngeye mpe ukedingi ye Yesu imwisi Nazaleti.

68. Kansi yandi wakala ye wavova: kizayidiko ye kivisidi yiuvoveleko. Yandi wavayka kumbazi va kianzala, ye koko diaküba.

69. Ye sielo kiankento bukiamona yandi, kiaü kiabadika vova diaka kwa batelama vana: ndiewo wena yaü.

70. Kansi yandi wakala diaka. Fintama ntama diaka batelama vana bavova kwa Petolo: ta kedika, Ngeye wena yaü, kadi Ngeye imwisi Ngalilea.

71. Kansi yandi wabadika kukitumba ye kukidila ndefi vo kazaya nkutu muntu ubabikako.

72. Buna koko diaküba nküba yanzole ye Petolo wabambüka moyo mu mambu mankamba Yesu, vo Ngeye una kunkadila nkadila zitatu, mboki koko dina küba nküba zole ye yandi wanifüka kwa dila.

Kapu 15.

Yesu wayuruzulwa kuna Pilato (1—5), *Pilato watonta kunivulusa* (6—15), *Yesu wavwezwa* (16—22), *wakomwa va kulunsi* (23—26), *walevüilwa* (27—32), *waboka* (33—37). *Bimangu biavangwa bukafwa* (38—39), *bakento bantala* (40—41), *Yesu wadiamuswa* (42—46).

Buna nsuka nale bangüdi zanganga ye baküluntu ye minsoniki ye minkongüdidi miamionsono baküba ma ye bawawasana ye bakanga Yesu ye banata ye banyeküla kwa Pilato.

2. Pilato wanyuvula: Ngeye imfumu abayudayoe? Yandi wavutula ye wavova kwa yandi: Ngeye telewe.

3. Bangüdi zanganga bamfunda beni.

4. Kansi Pilato wayuvula diaka: kadi kuna vutula diambukoe? Tala, bonso bubeti kufunda.

5. Kansi Yesu kavutula diambu nkutuko, nkiangunu Pilato wayitukwa.

6. Kansi mu lumbu kiampiokolo yandi wavulusanga nkole yonso yibalombanga.

7. Kwakala nkole, nkümbü andi Balaba, wakangwa ye bavola yandi nkanu mu nkindu. Yaü bavonda bantu mpe mu nkindu.

8. Bukabalüka, buna bantu babadika kunlomba kabavangila bonso bwakala fu kiandi.

9. Pilato wavutula ye wavova kwa yaü: luzolele vo ngina kuluvulusila mfumu abayudayoe?

10. Kadi yandi wazaya vo bangüdi zanganga banyeküla mu diambu diansoki.

11. Kansi bangüdi zanganga basindisila bantu, kidi kabavulusila Balaba.

12. Kansi Pilato wavutula diaka ye wavova kwa yaü: buna bwe luzolele vo ngina vanga ndiena ulubikidi mfumu abayudayo?

13. Kansi yaü baboka diaka: unkoma va kulunsi!

14. Pilato wavova kwa yaü: kansi nkiama kiambi kavengi? Kansi yaü baboka: unkoma va kulunsi!

15. Pilato wazola vanga bonso bwazola bantu ye wabavulusila Balaba ye wayeküla Yesu mu büfwa nate ye nkanda wabünüka, kidi kakomwa va kulunsi.

16. Kansi binwani biantuala va kianzala kiavula ye biatela kabü diamvimba mbila,

17. Ye biamvwika mvwatu wambwaki ye biavanda mpu yansende ye biatulayo va ntu,

18. Ye biabadika kunkamba mavimpi: tuawa binga, mfumu abayudayo!

19. Biaü biambanda nkawa mu ntu ye bianlobüdila mante ye biafükama ye biansambila.

20. Bubianlevüla, biaü biamvüla mvwatu wambwaki ye biamvwika nlele miandi ye biamvaykisa, kidi biankoma va kulunsi.

21. Biaü biatatimisa muntu wavioka, nkümbü andi Simona, mwisi Silene, se diaAlesandelo ye Lufi, kidi kanata kulunsi diandi. Simona watuka ku via.

22. Biaü biantuala ku vüma, Ngolongata, mbangudulu ankümbü, konzongolo kiantu.

23. Biaü biamvana vinia kiasangwa mila, kansi katambulakioko.

24. Bubiankoma va kulunsi ye biakaba nlele miandi, buna biaü biata wadi, kidi biazaya kina tambula muntu muntu.

25. Loküla kiantatu biaü biankoma va kulunsi.

26. Nkanda wamambu mandi wasonukunwa bwabü: mfumu abayudayo.

27. Biaü biakoma ntani miole ye yandi va makulunsi, umosi va lubakala luandi, umosi va lumoso.

28. Bavioka banlevüla ye banziküna ye bavova: sia, Nge-

ye una tulula nzo aNzambi ye tungayo mu lumbu bitatu.

29. Nakisadisa ye külümüka mu kulunsi!

30. Bangüdi zanganga ye minsoniki banlevüla kwaü bobo mpe ye bavova: yandi wasadisa bankaka. kansi kalendi kukisadisako.

31. Kilisto mfumu aIsaleli, nakülümükieti bwabü mu kulunsi, kidi tuamona ye tualeka minu, ye bakomwa yandi va makulunsi banlevüla mpe.

32. Mu loküla kiansambanu tombe kiabwa mu nsi yamvimba nate ye loküla kiavwa.

33. Mu loküla kiavwa Yesu waboka mu ndinga yayinene: eloi, eloi lama sabakatani, imbangudulu amambu yayi: Nzambi ami, Nzambi ami, mu nki unsisidi?

34. Bankaka batelama vana bubawawo bavova: tala, yandi telele Elaya mbila.

35. Muntu wayungüsa ye wafuluza pongo mu vinia kiandeki ye watulakio va nkawa ye wanwikakio kwa yandi ye wavova: bika tuamona vo Elaya una kwiza kunkola.

36. Yesu waboka mu ndinga yayinene ye watabüla vümünü.

37. Buna ngümbü yanzo aNzambi yatendüka mu ndambu zole ye kuntandu ye kunsi.

38. Kansi nküluntu abinwani watelama ye wantadisa. Bukamona vo Yesu watabüla vümünü bobo, buna wavova: kedika muntu waü imwana aNzambi.

39. Bakento mpe bakala vana bantala nseke. Mu baü mwakala Malia Mangadalene ye Malia imbuta aYakobi waüke ye Yoseto mboki Salome.

40. Yaü banama yandi bukakala muna Ngalilea ye bansadila ye bakento babingi bankaka mpe babalüka yandi ku Yelusalemi.

41. Nkokila buyabwa, ilumbu kiantotila kiatekila lumingü,

42. Buna Yosefi imwisi Alimatia, nkòngüdidi wadanuswa wavingila kimfumu kiaNzambi mpe wasa kibakala ye wayenda kwa Pilato ye walomba nitu aYesu.

43. Kansi Pilato wayitukwa vo Yesu ukifwididi ye watela nküluntu abinwani mbila ye wanyuvula vo ntama kafwidi.

44. Bukawawo kwa nküluntu abinwani, buna wakayla nitu aYesu kwa Yosefi.

45. Yandi wasumba nlele wampembe ye wankola mu kulunsi ye wanzinga nlele wampembe ye wantula mu ndiamü yakwempwa mu tadi ye wanengümüna tadi mu nwa andiamü.

46. Kansi Malia Mangadalene ye Malia imbuta aYoseto bamona mukatulwa.

Kapu 16.

Bakento bayenda ku ndiamü (1—8), *Yesu wamonika kwa Malia* (9—11) *ye kwa nlongüki miole* (12—13) *ye kwa kümi ye mosi* (14—18), *wabaluka ku zulu* (19—20).

Lumingü buluamana vioka, buna Malia Mangadalene ye Malia imbuta aYakobi ye Salome basumba mvwazu wansunga, kidi benda kunküsa.

2. Nsuka nabu mu lumbu kiavita mu lumingü yaü baluaka ku ndiamü ntangu buyatubüka.

3. Yaü bavovasana: nani una kutukatudila tadi mu nwa andiamü?

4. Kansi bubavümbüla meso yaü bamona vo tadi dinengomono, kadi tadi diakala mbidi anene beni.

5. Bubakota mu ndiamü yaü bamona toko vo diavwanda va lubakala ye diavwata diswele diampembe, ye yaü bakala wonga.

6. Diaü diavova kwa yaü: kalukalani wongako, yeno lueti tomba Yesu mwisi Nazaleti wakomono va kulunsi. Fulukidi, kenavoko, lutala vüma vabantudidi.

7. Kansi luenda luavova kwa nlongüki miandi ye kwa Petolo, vo yandi una kubatekila kuna Ngalilea. Kuna silua kumona bonso bukalukamba.

8. Yaü bavayka ye bataba mu ndiamü, kadi luzakumu ye wonga biababwila. Yaü kabakamba muntu diambuko, kadi bakala wonga.

9. Kansi bukafuluka mu nsuka mu lumbu kiavita mu lumingü, yandi wateka monika kwa Malia Mangadalene ukavaykisila mpeve nsambodia zambi.

10. Yandi wayendawo samüna kwa bateka kala yandi ye bakala kiadi ye badila.

11. Yaü bubawa vo Yesu wena moyo ye umonekene kwa nkento, yaü kabalekilawo minuko.

12. Mboki bantu bole bakala yaü bubazieta ye bayenda ku mavia, yandi wamonika kwa yaü mu kifwani kiankaka.

13. Yaü bayendawo kamba kwa bankaka, kansi yaü kababalekila minuko.

14. Mboki yandi wamonika kwa kümi ye nlongüki mosi bumiavwanda va meza ye walongidikamio mu ludimbulu luaü luaminu ye mintima miaü miambalu bumialembwa lekila bamona yandi minu vo wafuluka.

15. Yandi wavova kwa miaü: luenda mu nza yamvimba ye lukamba nsamü wambote kwa bionso biavangwa.

16. Wonso una leka minu ye botukwa una lalulwa, kansi una lembwa leka minu una kongüdulwa nkanu.

17. Kansi bimangu biabi bina nama ye balekele minu: mu nkümbü ami bana vaykisa mpeve zambi ye yaü bana vova mu tudimi tuamona.

18. Yaü bana nata zinioka ye vo bana nwa bilekwa bilenda vonda muntu kabana mona bümako, yaü bana tula moko kwa bena yela, ye yaü bana niaka.

19. Mfumu bukamoka ye miaü, buna wabalulwa kuna dizulu ye uvwandanga va lubakala luaNzambi.

20. Kansi miaü miayenda ye miakamba nsamü wambote mu müma mwamonsono ye Mfumu wasala ye miaü ye wasiamisa mambu mu bimangu bianamamo.

Nsamü wambote waLukasi.

Kapu 1.

Mambu mambadukulu (1—4), *mbutulu aYoane Mbotiki yasamiinwa* (5—25), *mbutulu aYesu yasamünwa* (26—38), *Malia wabumina kwa Elisabeti* (39—56), *Yoane Mbotiki wabutwa* (57—58), *wazabulwa* (59—79), *wakiidila mu nsi yankatu* (80).

Kadi bantu babingi babongidila kübika lukambulu luamavanga mamana kwenda mu yeto,

2. Bonso butuakambwa kwa bakala ye vana mbadukulu, izimbangi zamona meso ye bisielo biamambu.

3. Nkiangunu mono mpe, buyatomene baküla yayonsono nadede kasi ye mbadukulu, mbenzi mu sonikina Ngeye nkündi Teofilo mambu bonso bumalandanana,

4. Kidi wazaya kedika kiamambu mawakilongolo.

5. Mu lumbu biaElodesi imfumu mu nsi aYudaya mwakala kisadi kiadisalu, nkümbü andi Zakalia, mu künkü kiaAbia ye nkento andi mwana aAloni, nkümbü andi Elisabeti.

6. Baü bole balonga mu Nzambi ye banama mu mina miamionsono ye zimfonga zaMfumu ye bakondwa nkanu.

7. Yaü kabakala banako, kadi Elisabeti wakala sita ye baü bole banuna,

8. Kansi bwakala bukasala vana disalu mu Nzambi

mu lulandu luakünkü kiandi,

9. Yandi wakala muna ngüdi anzo aNzambi, bonso bwena fu kiabisadi biadisalu mu fwitisa mwisi wansunga.

10. Ye kabü diamvimba diabantu diasambila kumbazi mu loküla kiafwitila mwisi wansunga.

11. Kansi mpofi aMfumu yamonika kwa yandi. Yaü yatelama va lubakala luadisalu diamwisi wansunga.

12. Zakalia watina bukamonayo ye wonga wambwila.

13. Kansi mpofi yavova kwa yandi: Zakalia, kutinaniko, kadi lusambulu luaku luameni wakana ye Elisabeti, nkento aku, una buta mwana wabakala, ye Ngeye una bika nkümbü andi Yoane.

14. Ngeye una yangalala ye kala kiese, ye babingi bana kala kiese mu mbutulu andi.

15. Kadi yandi una kala waünene mu Mfumu ye kaŋa nwa vinia ye bilekwa biangoloko, ye yandi una fuluka kwa Mpeve Yanlongo kasi ye mu vümü kiambuta 'ndi.

16. Yandi una vutula bana baIsaleli babingi kwa Mfumu Nzambi aü.

17. Yandi una kuntekila mu mpeve ye zingolo biaElaya ye vutula mintima miamase kwa bana ye mintima miabakolama mu madiela mabamfonga ye kübika bantu bakübama kwa Nzambi.

18. Zakalia wavova kwa mpofi: bwe nginabo zayila, kadi mono yameni nuna ye nkento ami wanunini.

19. Mpofi yavutula ye yavova kwa yandi: mono iNgabileli itelamanga va luse luaNzambi ye mfidusu mu moka yaku ye mu kukambawo.

20. Tala, Ngeye una kala baba ye kuna lenda vovako nate ye lumbu kina vangwa yoyo, kadi kulekele minu mu mambu mami mana kwenda deṭila mu biaü lumbuko.

21. Ye bantu bavingila Zakalia ye bayitukwa vo weti zingila muna ngüdi anzo aNzambi.

22. Kansi bukavayka, kalenda moka yaüko, ye yaü bazaya vo kamweni mona meso muna ngüdi anzo aNzambi, ye yandi wabalabikisa ye wakala baba.

23. Vakala lumbu kiasalu biandi bubiamanwa, yandi wayenda kuna nzo andi.

24. Kansi bina lumbu mboki Elisabeti nkento andi wayaka ye waswama ngonda zitanu ye wavova:

25. Mfumu bobo kampangila bina lumbu bikantala mu katula luvwezolo luami mu bantu.

26. Kansi ngonda yansambanu Ngabileli impofi wafiduswa kwa Nzambi kuna vata diaNgalilea, nkümbü avata Nazaleti,
27. Kwa ndumba bakambana ye bakala, nkümbü abakala Yosefi mu kanda diaDavidi, ye nkümbü andumba Malia.
28. Mpofi yakota kwa yandi ye yavova: malembe, Ngeye wasakümünu; Mfumu wena yaku!
29. Kansi yandi wakala wonga mu mambu mandi ye wayindula lukambulu luandi lolo luamalembe.
30. Mpofi yavova kwa yandi: Malia, kutinaniko, kadi wamweni nlemvo kwa Nzambi.
31. Tala, una yaka ye buta mwana wabakala ye una bika nkümbü andi Yesu.
32. Yandi una kala waünene ye una bikwa mwana wandiena muna kayengele, ye Mfumu Nzambi una kumvana kiandu kiasandi Davidi.
33. Yandi una yala nzo a Yakobi kwele mvu kuvutukidi mvu, ye kimfumu kiandi kakina sukako.
34. Kansi Malia wavova kwa mpofi: büma bobo bwe buna kadila, kadi kizaydi bakalako?
35. Mpofi yavutula ye yavova kwa yandi: Mpeve yanlongo yina luaka va Ngeye ye zingolo zandiena muna kayengele zina kufuka, nkiangunu ndiena wanlongo uuna buta una bikwa mwana aNzambi.
36. Tala, Elisabeti ibutu kiaku yandi mpe wayeki mwana wabakala mu ndununu andi, ngonda zisambanu kasi kabikulwa sita.
37. Kadi Nzambi kalembananga mambu nkutuko.
38. Kansi Malia wavova: tala, sielo kiaMfumu! Bika yakala bonso buutele mu mambu maku, ye mpofi yakatuka kwa yandi.
39. Mu lumbu bina Malia wanangüka ye wayenda nswalu kuna nsi yamiongo kuna vata diaYuda
40. Ye wakota mu nzo aZakalia ye wakamba Elisabeti malembe.
41. Bwakala Elisabeti bukawa Malia wankamba malembe, buna mwana wavinduzuka mu vümü kiandi ye Elisabeti wazala kwa Mpeve yanlongo
42. Ye waboka mu mbokolo yayinene ye wavova: Ngeye wasakümünu mu bakento, ye mwana wena mu vümü kiaku wasakümünu.
43. Bwe mbwenini vo mbuta amfumu ami wizidi kwa mono?
44. Kadi tala, ndinga kiku yiunkambidi malembe buyikotele mu matu mami, buna

mwana uvinduzukidi kwa kiese mu vümü kiami.

45. Kiese kiena yaku ulekele minu, kadi yonso yakambwa kwa Mfumu yina kwenda detila.

46. Malia wavova: mwela 'mi weti sika Mfumu,

47. Ye mpeve ami yeti yangalala mu Nzambi inlaludi ami,

48. Kadi yandi wamweni luyinunu luasielo kiandi kiankento, kadi tala bwabu mboki zimbandu zazonsono zina kumbika vo kiese,

49. Kadi nkwa angolo wampangidi bilekwa biabinene. Nkümbü andi yena yanlongo.

50. Nlemvo andi usikilanga mu mbandu ye mbandu mu yaü bakumvüminanga.

51. Yandi wavengi lulendo mu koko kwandi; yandi wasansikisi bankwa mianza mu madiela mamintima miaü.

52. Yandi watuludi bena ngolo mu biandu ye wabaludi bakukiyinanga.

53. Bafwa nsatu, yandi wabayukütisi mu yilekwa yambote, ye bamvwama, yandi wabayendese moko ye moko.

54. Yandi walemvokele Isaleli isielo kiandi ye wabambükidi nlemvo andi moyo,

55. Bonso bukavova kwa mase meto, kwa Abalami ye bana bandi kwele mvu kuvutukidi mvu.

56. Kansi Malia wasala yandi kanivo ngonda zitatu ye wavutuka kuna nzo andi.

57. Kansi lumbu biaElisabeti bikabutila biafwanana, ye yandi wabuta mwana wabakala.

58. Bazika bandi ye bibutu biandi bawa, vo Mfumu wanenevese nlemvo andi mu yandi, ye yaü bayangalala yandi.

59. Vakala lumbu kianani yaü bayiza mu zabüla mwana ye babikawo nkümbü asandi Zakalia.

60. Mbuta 'ndi yavutula: kayako, kansi yandi una bikwa Yoane.

61. Yaü bavova kwa yandi: mu kanda diaku kamwenani muntu wena nkümbü yoyoko.

62. Kansi yaü balabikisa sandi mu yuvula nkümbü yikazola kumbika.

63. Yandi walomba tadi ye wasonika ye wavova: Yoane inkümbü andi, buna babonsono bayitukwa.

64. Kansi nwa 'ndi intumbu zibüka ye ludimi luandi, ye yandi wavova ye wasakümüna Nzambi.

65. Wonga wabwila bazika baü babonsono, ye mambu mana mamonsono mayenda kümü mu nsi yamvimba yamiongo miaYudaya.

66. Babonsono bawawo bakebawo mu ntima miaü ye bavova: kadi mwana wowo bwe una kadila, kadi koko kwa Mfumu kwena ye waü?

67. Zakalia isandi wafuluka kwa Mpeve yanlongo ye wakamba yilekwa yina kwiza ye wavova:

68. Bika Mfumu Nzambi aIsaleli kasakümünwa, kadi yandi wabümini ye wavangidi bantu bandi nküdulu.

69. Yandi watudidi mpoka yandalulu mu nzo aDavidi isielo kiandi,

70. Bonso bukavova mu mvu miankülu mu nwa miaminkambi mianlongo,

71. Lutanunu mu mintantu mieto ye mu moko mababonsono bakutubelanga,

72. Kidi kalemvükila mase meto ye kabambükila luwawanu luandi luanlongo moyo,

73. Indefi yikadila Abalami iseto mu kutuvana,

74. Kidi tuakondwa wonga ye tuansadila butuna tanunwa mu moko mamintantu mieto,

75. Mu ludede ye mfonga mu yandi lumbu bieto biabionsono.

76. Kansi Ngeye mwana una bikwa nkambi andiena muna kayengele, kadi una tekila ku zizi kiaMfumu mu kübika nzila zandi,

77. Kidi kavana bantu bandi nzayilu andalulu mu nkatudulu amasumü

78. Mu diambu dianlemvo beni waNzambi eto biayizidi ntubukulu antangu kwa yeto mu kayengele

79. Mu wangüsila bavwandanga mu tombe ye kini kialufwa mu vünga malu meto mu nzila ayenge.

80. Kansi mwana waküla ye wasiama mu Mpeve ye wakala mu nsi yankatu nate ye lumbu bikasala monika kwa Isaleli.

Kapu 2.

Yesu wabutwa (1—20), *wazabülwa* (21), *wanatwa ku nzo aNzambi* (22—24). *Simona wasakümüna Yesu* (25—35), *Ana wakamba nsamü mu Yesu* (36—38). *Yosefi ye Malia bavutuka ku Nazaleti* (39—40). *Yesu mu nzo aNzambi bukakala kümi ye mvu miole* (41—52).

Kansi vakala bina lumbu ntinu Angusto wafidisa nkanda, vo nsi yamvimba bana sonukwa.

2. Nsonokono yoyo yakala yantete yasonukwa, Kilinio bukakala nkülunta mu Silia.

3. Baü babonsono bayenda sonukwa muntu ye diandi vata muntu ye diandi vata.

4. Kansi Yosefi watuka mu Ngalilea mu vata, nkümbü avata Nazaleti, ye wayenda mpe ku Yudaya ku vata diaDavidi dibikwanga Betelemi, kadi yandi

watuka mu nzo aDavidi ye kanda diaDavidi.

5. Yandi wasonukwa ye Malia bakambana wakala vümü.

6. Kansi bwakala bubakala muna, buna lumbu biandi biafwanana mu buta.

7. Yandi wasemükina mwana 'ndi wabakala ye wazingawo nlele ye walambidikawo vabatülanga dia kwa bibulu, kadi kabunion nzo yilekilanga zinzenzako.

8. Mu nsi yina mwakala mimvüngi miatemüna ye miakenga bibulu biaü mu füku.

9. Mpofi aMfumu yatelama ye miaü, ye nzitusu aMfumu watentina va miaü, ye miaü miakala wonga wangolo.

10. Mpofi yavova kwa miaü: kalutinaniko, kadi tala mono ikulusamünini kiese kiakingi kina kala ye bantu babonsono,

11. Kadi lumbu kiaki yeno lubutulu nlaludi iKilisto Mfumu mu vata diaDavidi.

12. Ye dimbu kieno kiaki: yeno luna mona mwana uzingulu nlele vabatulanga dia kwa bibulu.

13. Ye kabü beni diadizulu intumbu kala ye mpofi ye yimbila kwa Nzambi ye vova:

14. Nzitusu kwa Nzambi muna kayengele ye yenge vava ntoto mu bantu bazolwa.

15. Bwakala zimpofi buzasisa mimvüngi ye zayenda ku zulu, buna miaü miavovasana: tuendeno ku Betelemi tuamona mambu mavengo matukembo kwa Mfumu.

16. Miaü miayenda nswalu ye miamona Malia ye Yosefi ye mwana ulambalele vabatulanga dia kwa bibulu.

17. Kansi bumiamonawo, miaü miakamba mambu mamiakambwa mu mwana wowo.

18. Babonsono bawawo bayitukwa mu lekwa yibakambwa kwa mimvüngi,

19. Kansi Malia wakeba mambu momo mamonsono ye wayindulamo mu ntima 'ndi.

20. Mimvüngi miavutuka ye miazitisa ye miayimbila kwa Nzambi mu yayonsono yimiawa ye yimiamona bonso bumiakambwa.

21. Nani dialumbu budiamana ye mwana wazabülwa, buna babika nkümbü andi Yesu, bonso bwakibikila mpofi, mwana bukawayakwa mu vümüko.

22. Lumbu biampedoso aü bubiamanwa, bonso bwenina mina miaMose, buna banata mwana ku Yelusalemi mu kuntuala kwa Mfumu,

23. Bonso bwasonwa mu mina miaMfumu, vo babakala babonsono basemükunwanga bana bikwa bankwa mianlongo mu Mfumu,

24. Ye minkaylu mina vewa bonso bwakambwa mu mina miaMfumu: biduka biole vo bana bole bamabembe.

25. Ye tala, mu Yelusalemi mwakala muntu, nkümbü andi Simoni, imuntu wamfonga ye nduenga. Yandi wavingila mbombolo aIsaleli ye Mpeve yanlongo yakala yandi.

26. Yandi wasilwa kwa Mpeve yanlongo, vo sika kimwena Kilisto waNzambi, mboki kana fwa.

27. Yandi watualwa kwa Mpeve mu nzo aNzambi. So ye ngüdi bubakotisa Yesu imwana, kidi bavangilawo bonso bwakambwa mu mina,

28. Buna yandi mpe wakambikawo mu moko ye wasika Nzambi ye wavova:

29. Mfumu, bika wayendisa sielo kiaku mu yenge bonso buwavova,

30. Kadi meso mami mamweni ndalulu aku

31. Yiwakübika mu meso mabantu babonsono,

32. Ikia mu wangüsila bankwa miambümbümbü ye nzitusu kwa bantu baku baIsaleli.

33. Sandi ye ngüdi andi bayitukwa mu mambu makambwa mu mwana.

34. Simoni wabasakümüna ye wavova kwa Malia, ingüdi amwana: tala, ndiowo wavengo mbwisi ye ntedimisi abantu babingi mu Isaleli ye dimbu kina banguswa.

35. Kansi mu waku mwela mpe muna zokwa sabala, kidi mabanza mabantu babingi mana fukulwa.

36. Kwakala Ana, inkambi wankento mwana aFanueli mu mvila aAseli. Yandi wamana nuna ye wakala ye nlumi andi mimvu nsambodia kasi kakadila ndumba.

37. Yandi ifwola walunga lunani ye mvu miia ye kasisa nzo aNzambiko, kansi wasadila Nzambi mu mina nsoki ye sambila fukü ye mwini.

38. Yina ntangu yandi watelama vana ye wasika Nzambi ye wambika kwa babonsono bavingila nküdulu aYelusalemi.

39. Bubamana biabionsono bonso bwenina mina miaMfumu, buna bavutuka ku Ngalilea ku Nazaleti ivata diaü.

40. Mwana waküla ye wasiama ye wafuluzwa kwa zinduka, ye nlemvo waNzambi wakala mu waü.

41. Sandi ye ngüdi andi bayendanga mvu kamvu ku Yelusalemi mu lumbu kiampiokolo.

42. Bukakala kümi ye mvu miole babaluka kwaü, bonso bwakala fu kialumbu biampiokolo.

43. Bubamana lumbu ye bavutuka, buna Yesu imwana wasala mu Yelusalemi, ye sandi ye ngüdi andi kabazayaboko.

44. Kansi yaü babanza: yandi wena mu büka kieto ye bayenda nzila yalumbu kiamvimba ye bamfwandila kwa bibutu biaü ye bazika baü.

45. Kansi bubalembana mona yandi, yaü bavutuka ku Yelusalemi ye bamfwanda.

46. Lumbu bitatu mboki bamona yandi mu nzo aNzambi mukavvwanda mu monakanda diaminlongi ye wadimbamio ye wayuvulamio.

47. Kansi babonsono banwa bayitukwa mu nduka zandi ye mvutudulu zandi.

48. Bubamona yandi, yaü bayitukwa, ye ngüdi andi wavova kwa yandi: mwana, mu nki watusididi bobo? Tala, beto ye saku tueti kufwanda mu kiadi.

49. Yandi wavova kwa yaü: mu nki lueti kumfwanda? Kadi kaluzaydikoe, vo ngina kala vena biasami?

50. Yaü kabavisa mambu makavova kwa yaüko.

51. Yandi wakülümüka yaü ye wayenda ku Nazaleti ye wabatumamana. Ngüdi andi wakeba mambu mamonsono mu ntima 'ndi.

52. Yesu wanieka zinduka ye mimvu ye nlemvo kwa Nzambi ye bantu.

Kapu 3.

Yoane Mbotiki wabadika kamba nsamii (1—14), *wazibula biuvu biabantu* (15—18), *watubwa mu kikebolo* (19—20). *Yesu wabotukwa* (21—22), *mwila aYesu* (23—38).

Kansi mu kümi ye mvu wantanu kasi kiabadikila Tibelio intinu yala, Pontio Pilato bukayala mu Yudaya, ye Elodesi wayala mu Ngalilea, ye Filipo impangi andi wayala mu Itulia ye mu nsi aTalakoniti, ye Lisania wayala mu nsi aAbilene,

2. **Ana ye Kayfa bubakala bangüdi zanganga, buna mambu maNzambi mayiza kwa Yoane imwana aZakalia mu nsi yankatu.**

3. **Yandi wayenda mu nsi yamvimba yaYolodani ye wakamba mbotokolo ampilulu adiela mu nkatudulu amasumü,**

4. **Bonso bwasonwa mu nkanda ankambulu zaEsaya inkambi: ndinga yibokanga mu nsi yankatu: nakübikeno nzila yaMfumu, nasungikeno nzila zandi.**

5. **Tumpoboko tuatonsono tuna fuluzwa, ye miongo miamionsono ye bintuntubulu bina betumunwa, ye yonso yena ya-**

tekalakana yina sungama, ye
yilembolo lengüka yina lengwa,
6. Ye nsuni miamionsono
mina mona lulalulu luaNzambi.
7. Buna yandi wavova kwa
bantu babüka mu botukwa kwa
yandi: lumbandu zanioka zamba-
lu, nani waluluengese mu taba
mu nganzi zina kwiza?
8. Nkiangunu navangieno
ndandu zampilulu adiela. Ka-
lubadikani mu vova mu ntima
mienoko vo tuena se iAbalami,
kadi mono ikuluvovele: Nzambi
lenda fulukisa bana mu mata-
di momo kwa Abalami.
9. Kansi bwabü kiubi kila-
mbudukulu mu mianzi mianti,
nkiangunu wonso nti ulembolo
buta bana babiza una kwa-
ngwa ye tubwa va tia.
10. Bantu banyuvula ye ba-
vova: bwe tuna sa?
11. Yandi wavutula ye wa-
vova kwa yaü: wonso wena
mvwatu miole una kaba kwa
kondolo mvwatu ye wena dia
bika kasabo mpe.
12. Kansi mimvakusi miaye-
nda mpe mu botukwa ye miavova
kwa yandi: nlongi, bwe tuna sa?
13. Yandi wavova kwa miaü:
vo ntalu yayike yazengwa ka-
lulombani yayingiko.
14. Binwani mpe bianyuvu-
la ye biavova: kansi yeto, bwe
tuna sa? Yandi wavova kwa
biaü: kalutanani muntuko, ka-
lunekinani muntu mu lumongo-
ko, lutambula nkuta zeno kaka.
15. Kansi bantu bubavingi-
la ye babonsono babanza mu
ntima miaü mu Yoane: kadi
yandi kaKilistokoe?
16. Buna Yoane wavutula
ye wavova kwa babonsono: mono
ikulubotikanga mu nlangu, ka-
nsi undutidi mu zingolo una
kwiza, mono kifweni mu kutu-
la minsinga miabibada biandiko;
yandi una kulubotika mu Mpe-
ve yanlongo ye mu tia.
17. Yandi wena kivevomo-
no mu koko kwandi, kidi wa-
vedisa ntombo zandi. Yandi
una sa ntombo mu lundulu
kiandi, kansi mvümvünia unazo
yuyisa va tia tukatuzimi.
18. Yandi walubüla bantu mu
mambu mankaka mamingi mpe
ye wakamba nsamü wambote.
19. Kansi yandi walonga
Elodesi inyadi mu diambu dia-
Elodia inkento ampangi andi
ye mu yayonsono yankaka ya-
mbi yavanga Elodesi.
20. Kansi yandi watudisa Yoa-
ne mu kebolo ye waküdika nka-
nu wowo mpe mu mambu
mandi.
21. Kansi kwakala Yoane
bukabotika bantu babonsono,
buna Yesu mpe wabotukwa ye
bukasambila, buna zulu diazibü-
ka.
22. Ye Mpeve yanlongo ya-

külümüka mu lunitu luabembe va yandi ye mu zulu mwakala ndinga: Ngeye imwana 'mi intondolo ami yiizolele kwami.

23. Yandi Yesu wabadika lunga makumatatu mamimvu, bukabadika longa ye wabanzwa vo imwana aYosefi imwana aEli,

24. Imwana aMatati, imwana aLevi, imwana aMeleki, imwana aYanai, imwana aYosefi,

25. Imwana aMatatio, imwana aAmosi, imwana aNaumi, imwana aEseli, imwana aNangai,

26. Imwana aMata, imwana aMalatio, imwana aSemie, imwana aYosefi, imwana aYuda,

27. Imwana aYoanani, imwana aLesa, imwana aZolobabeli, imwana aSalatieli, imwana aNeli,

28. Imwana aMeleki, imwana aAdi, imwana aKosami, imwana aElodami, imwana aEli,

29. Imwana aYose, imwana aEliezeli, imwana aYolemi, imwana aMatati, imwana aLevi,

30. Imwana aSimoni, imwana aYuda, imwana aYosefi, imwana aYonami, imwana aEliakimi,

31. Imwana aMelea, imwana aMena, imwana aMatata, imwana aNatami, imwana aDavidi,

32. Imwana aYese, imwana aYobedi, imwana aBosi, imwana aSala, imwana aNasoni,

33. Imwana aAminadabi, imwana aAdemini, imwana aAleni, imwana aEsolomi, imwana aFalesi, imwana aYuda,

34. Imwana aYakobi, imwana aIsaki, imwana aAbalami, imwana aTala, imwana aNakoli,

35. Imwana aSeluki, imwana aLanga, imwana aFalake, imwana aEbeli, imwana aSala,

36. Imwana aKainami, imwana aAlafazadi, imwana aSemi, imwana aNoa, imwana aLameki,

37. Imwana aMatusala, imwana aEnoki, imwana aYaleti, imwana aMelelehi, imwana aKainami,

38. Imwana aEnosi, imwana aSeti, imwana aAdami, imwana aNzambi.

Kapu 4.

Yesu wasindusulwa kwa Satana (1—13), *wavutuka ku Ngalilea* (14—15), *walonga mu Nazaleti* (16—30), *wayenda ku Kapalenamu* (31—32), *waniakisa muntu wakala mpeve yansobo* (33—37), *waniakisa ko wal'etolo ye bankaka* (38—41), *wazieta mu mavata* (42—44).

Yesu wazala kwa Mpeve yanlongo ye wakatuka mu Yolodani ye watualwa kwa Mpeve ku nsi yankatu.

2. Yandi wasindusulwa makümaya mabilumbu kwa Satana. Yandi kadia lekwako, kansi lumbu bubiamana, yandi wafwa nsatu.

3. Satana wavova kwa yandi: vo Ngeye imwana aNzambi, vova kwa tadi diodio, kidi diakituka dimpa.

4. Yesu wavutula kwa yandi: kwasonwa kwandi, muntu kavümünanga mu mampa kakako.

5. Yandi wanata Yesu ye wansonga zinsi zamfumu zazonsono mu nza mu nsonga yimosi.

6. Ye Satana wavova kwa yandi: mono ngina kuvana zingolo zina zazonsono ye nzitusu miaü, kadi mono yavewabio ye mono lendabio vana kwa wonso unzolele.

7. Nkiangunu vo una sambila kwa mono, buna biabionsono sibia kala biaku.

8. Yesu wavutula ye wavova kwa yandi: kwasonwa: una sambila Mfumu iNzambi aku, ye yandi kaka siwa sadila.

9. Yandi wantuala ku Yelusalemi ye wantula va ntumba anzo aNzambi ye wavova kwa yandi: vo Ngeye imwana aNzambi demüketi vava,

10. Kadi kwasonwa: yandi una kamba mpofi zandi mu Ngeye kidi zakukeba,

11. Ye kidi zakunata mu moko, kwidi ta saküba mu külü kwaku va tadi.

12. Yesu wavutula ye wavova kwa yandi: bwatelo: kuna sindisila Mfumu iNzambi akuko.

13. Satana bukamana usindusulu zazonsono, yandi wanyambula mu lumbu bikwa.

14. Yesu wavutuka mu zingolo zaMpeve ku Ngalilea, ye kümü kiandi kiawakana mu nsi yina yamvimba.

15. Yandi walonga mu zinzo zaü zatukutukunu ye wazituswa kwa babonsono.

16. Yandi waluaka ku Nazaleti kukaküdila ye wakota mu nzo aü yalukutukunu bonso bwakala fu kiandi mu lumbu kialumingü ye watelama mu tanga.

17. Yaü bamvana nkanda aEsaya inkambi. Bukabengula nkanda, yandi wamona vüma vasonwa:

18. Mpeve yanlongo yena va mono, kadi yandi wanküsa mu kamba nsamü wambote kwa bantu bamputu.

19. Yandi wamfidisa mu kamba mpulusu kwa zinkole ye kwa bafwa meso bana mona ye mu vulusa baluekwa ye mu kamba mvu waMfumu wabiza.

20. Yandi wabündika nkanda ye wavanawo kwa sielo ye wavwanda, ye meso mabantu ba-

bonsono mu nzo yalukutukunu mansungamana.

21. Yandi wabadika vova kwa yaü: kiki lumbu masonukwa mama mele detila mu matu meno.

22. Babonsono banungisa yandi ye bayitukwa mu mambu manlemvo mavayka mu nwa 'ndi ye bavova: kadi yandiena kamwana aYosefikoe?

23. Yandi wavova kwa yaü: kedika yeno lulenda vova ngana yayi kwa mono: mbüki ukibüka! Mavanga mamanene tuawilu vo mavengo mu Kapalenamu, navangietimo mwamü nsi aku mpe!

24. Kansi yandi wavova: kedika mono ikuluvovele: nkambi nkutu katondwanga mu nsi amase mandiko.

25. Mu kedika mono ikuluvovele: mu Isaleli mwakala mafwola mamingi mu lumbu biaElaya, dizulu budiakandama mu mvu mintatu ye ngonda zisambanu, ye mu nsi yamvimba mwakala nsatu yayingi.

26. Mafwola buna makala, Elaya kafiduswa kwa dimosi nkutuko, kansi wafiduswa kwa fwola mu Salefata mu Sidoni.

27. Mu Isaleli mwakala bankwa miabwazi miamingi mu lumbu biaElisa inkambi, ye buna bakala widi mosi nkutu kaveduswako kansi Namani watuka mu Silia.

28. Buna bakala mu nzo alukutukunu bamana kala zinganzi bubawabo.

29 Yaü banangüka mu kunküba kumbazi avata ye banata yandi nate ye vana luzuba luamongo watungulwa vata diaü, kidi banwolumüna.

30. Kansi yandi wavioka mu monakanda diaü ye wakatuka.

31. Yandi wakülümüka ku Kapalenamu vata diaNgalilea ye wabalonga mu lumingü.

32. Yaü bayitukwa ndongolo zandi, kadi mambu mandi makala mangolo.

33. Mu nzo yalukutukunu mwakala muntu wabakama kwa mpeve yambi yansobo. Yandi waboka mu ndinga yayinene:

34. Engwa Yesu mu Nazaleti, nki amambu mantuadi tuena beto yaku? Wizidi kutubünge? Izaydi vo unkwa amfonga waNzambi.

35. Yesu wavümisayo ye wavova: dingama ye vayka mu muntu, mpeve yambi yaniküzuna muntu ye yavayka ye kayamvanga diambuko.

36. Babonsono bakala wonga ye bamokasana ye bavova: nki adiambu diodio, kadi mu zingolo ye tulendo weti kamba mpeve zansobo ye zivaykanga?

37. Ye kümü kiandi kiawakana mu nsi yina yamvimba.

38. Yandi wanangüka mu nzo yalukutukunu ye wayenda ku nzo aSimona. Ko waSimona wankento wakala nitu nayukü-yukü beni. Yaü banyuvudila kwa yandi.

39. Yandi wayinama vakala nkento ye wakanikina yela kwayuküyukü ye kwaü kwansisa. Nkento intumbu telama ye wabasadila.

40. Kansi ntangu buyadimina, buna bantu babonsono bakala zimbevo zakindakana ye biana biampila mu mpila babanata kwa yandi. Yandi watula moko va muntu ye muntu ye wabaniakisa.

41. Mpeve zambi mpe zavayka mu bantu babingi ye zaboka ye zavova: Ngeye imwana aNzambi. Yandi wadingimisazo ye kayambulazo zavovako, kadi zanzaya vo yandi iKilisto.

42. Kansi kia bukwatendüka, yandi wayenda ku nsi yankatu, ye bantu bantomba ye bayenda kwa yandi ye bansimba, kidi katuka mu yaüko.

43. Yandi wavova kwa yaü: mavata mankaka mena mpe mangina kambila nsamü wambote wakimfumu kiaNzambi, kadi mu diodio yafidusu.

44. Yandi wakamba nsamü mu zinzo zatukutukunu zaNgalilea.

Kapu 5.

Ntambulu azimbizi (1—11), *Yesu waniakisa nkwa abwazi* (12—16) *ye muntu watila mianzi* (17—26), *wabokila Levi* (27—32), *walonga buminunwanga nsoki* (33—39).

Kwakala bantu babingi bamfiningisa mu wa mambu maNzambi. Yandi watelama va nzengo ambu aNgenesaleti.

2. Yandi wamona bota biole biakala va nzengo, kansi mintambi miambizi miakatuka mu suküla makonde maü.

3. Yandi wakülümüka mu bota kimosi kiavwa Simona ye wanyuvula katatula bota finseke nseke. Yandi wavwanda mu bota ye walonga bantu.

4. Kansi bukalembwa vova, yandi wavova kwa Simona: lutuala bota vena nsina ye lutamba makonde meno mu baka mbizi.

5. Simona wavutula: tusedingi fukü diamvimba ye katubeki lekwako, kansi mu diambu diaku situtamba makonde.

6. Bubavangabo, yaü babaka zimbizi zazingi beni ye makonde maü matiazuka.

7. Yaü balabikisa bayaü mu bota kiankaka, kidi biiza kubasadisa. Yaü baluaka ye bafuluza bota biabiole nate ye biabadika dimina.

8. Simona Petolo bukamonabo, yandi wafukama va ma-

lu maYesu ye wavova: Mfumu, katuka kwa mono, kadi mono inkwa wamasumü.

9. Kadi wonga wambwila ye babonsono bakala vana mu diambu diambakulu azimbizi zibabaka.

10. Wonga wabwila Yakobi ye Yoane ibana baZebede ye ibazika baSimóna. Yesu wavova kwa Simona: kutinaniko, mboki siwa tamba bantu.

11. Yaü batuala bibota ku simü ye basisa yayonsono ye banama yandi.

12. Bwakala, bukakala mu vata dimosi, tala, buna muntu wavwa kwa bwazi wakala muna. Bukamona Yesu, yandi wafukama va zizi ye wanlomba ye wavova: Mfumu, vo zolele, lenda kumpedisa.

13. Yandi walambüla koko ye wamvalakana ye wavova: nzolele, navedila kwaku. Bwazi intumbu kunsisa.

14. Yandi wankanikina kukambaniwo kwa muntuko, kansi wenda kukisonga kwa nganga ye nata nkaylu mu mpedolo aku, bonso bwakamba Mose mu kimbangi kwa yaü.

15. Kansi kümü kiandi kialuta wakana ye bantu babingi bakutakana, mu wa ye mu niakuswa mu kindakana kwaü.

16. Kansi yandi wavengümüka mu nsi yankatu ye wasambila.

17. Kiakala lumbu kimosi bukalonga, buna bafalisea ye minlongi miamina bavwanda vana. Yaü batuka mu mavata mamonsono maNgalilea ye Yudaya ye Yelusalemi, ye tulendo tuaMfumu tuakala yandi mu niakisa.

18. Tala, yaü banata muntu watila mianzi va ntanda kwa yandi ye batonta kuntula vakala Yesu.

19. Bubalembana baküla bonso bubakutwa kuntudila mu diambu diabantu, yaü bamaka va nludi, ye mu vulu dianludi yaü banküllümüna ye ntanda mwakala Yesu.

20. Bukamona minu kiaü, yandi wavova: muntu, masumü maku mayambulu!

21. Bafalisea ye minsoniki babadika banza ye bavova: ndieu weti ta zintiakulu inani? Nani lenda yambudila masumü, kansi umosi kaka, yandi iNzambi?

22. Kansi Yesu wazaya mabanza maü ye wavutula ye wavova kwa yaü: nki lueti banza mu ntima mieno?

23. Nki kilutidi nayakiyaki mu vova, masumü maku mayambulu, vo mu vova, telama wadiata?

24. Kansi kidi luazaya vo mwana amuntu wena zingolo mu yambudila masumü va ntoto, yandi wavova kwa watila mia-

nzi: mono ivovele, telama bonga ntanda 'ku, wenda ku nzo aku!
25. Yandi intumbu telama vabakala, ye wabonga ntanda 'ndi ye wayenda ku nzo andi ye wazitisa Nzambi.
26. Ngitukulu yabwila va babonsono. Yaü bazitisa Nzambi ye babwilwa kwa wonga ye bavova: lumbu kiaki tumweni lekwa kianzenza.
27. Mboki yandi wavayka ye wamona mvakusi, nkümbü andi Levi. Yandi wavwanda vakana vakuswanga. Yesu wavova kwa yandi: undama!
28. Yandi wasisa yayonsono ye watelama ye wanama Yesu.
29. Levi walambisa mbuluku waünene kwa yandi mu nzo andi. Muna mwakala kabü diamimvakusi ye bantu bankaka bavwanda yandi va meza.
30. Bafalisea ye minsoniki miaü bakaüla minlongüki miandi ye bavova: mu nki ludianga ye lunwanga ye mimvakusi ye bankwa miamasumü?
31. Yesu wavutula ye wavova kwa yaü: bena mavimpi kabena nsatu ambükiko kansi bena yela.
32. Kiayiza mu bokila bankwa miamfonga mu vilula madielako, kansi bankwa miamasumü.
33. Kansi yaü bavova kwa yandi: minlongüki mia Yoane minanga nsoki beni ye misambilanga, ibobo minlogüki miabafalisea mpe, kansi miaku midianga ye minwanga.
34. Yesu wavova kwa yaü: kadi luna lenda minisa bana bandambisa nsoki, toko diandambisa budiena yaüe?
35. Kansi lumbu bina kwiza, toko diandambisa budina katulwa mu yaü, buna bina lumbu bana mina nsoki.
36. Yandi wata ngana mpe kwa yaü: muntu kutulanga tetila kianlele wamona va mvwatu wanküluko, kadi vo unakio tula buna una vonda nlele wamona, ye tetila kiamona kakifwanane va mvwatu wanküluko.
37. Muntu katulanga vinia kiamona mu maküba manküluko, kadi vo unakio tula, buna vinia kiamona kina dukisa maküba, ye vinia kina tengüka ye maküba mana füka.
38. Kansi vinia kiamona kina tulwa mu maküba mamona.
39. Nwini vinia kiankülu kazolele kiamonako, kadi una vova: kiankülu kilutidi kiabiza.

Kapu 6.

Minlongüki miakola masangü mu lumingü (1—5), *Yesu waniakisa koko kwasioka* (6—11) *wavangula minlongüki ye waniakisa babingi* (12—19), *wakamba nsamii va mongo* (20—49).

Kiakala lumbu kialumingü

lualanda luantete, yandi wavioka mu yinza, ye minlongüki miandi miabadika kola masangü ye miazokunamo mu moko ye miadia.

2. Bafalisea bankaka bavova: mu nki lueti vanga yakanukunu vanga mu lumingü?

3. Yesu wavutula ye wavova kwa yaü: kadi kaluatengi bwavanga Davidikoe, bukafwa nsatu ye bakala yandi?

4. Bonso bukakota mu nzo aNzambi ye wabonga mampa matensukwa ye wadia ye wavanamo kwa bakala yandi. Mampa momo malenda diwa kwa zinganga kaka.

5. Yandi wavova kwa yaü: mwana amuntu imfumu alumingü mpe.

6. Kiakala lumbu kialumingü luankaka yandi wakota mu nzo yalukutukunu ye walonga. Muna mwakala muntu wakala koko kwalubakala kwasioka.

7. Kansi minsoniki ye bafalisea bankenga, vo kaniakisa mu lumingü, kidi babaka büngü diakumfundila.

8. Yandi wazaya mabanza maü ye wavova kwa muntu wakala koko kwasioka: nangüka watelama mu monakanda! Yandi wanangüka ye watelama.

9. Yesu wavova kwa yaü: mono ngina kuluyuvula vo bwena bwabiza mu vanga lekwa kiambote vo lekwa kiambie, vo vükisa mwela vo mu büngisawo mu lumingüe?

10. Yandi watala babonsono ye wavova kwa muntu: lambüla koko kwaku. Yandi walambülako, ye koko kwandi kwaniaka.

11. Kansi yaü bakala nganzi beni ye bamokasana mu lekwa kibakana vanga kwa Yesu.

12. Bwakala lumbu biabina yandi wabalüka mongo mu sambila ye wâkieludulwa mu sambila Nzambi.

13. Bukwa kia buna yandi watela nlongüki miandi mbila ye wasola kümi ye miole mibikwanga zintumwa mpe:

14. Simona ubikwanga Petolo ye Andela, impangi andi, ye Yakobi ye Yoane ye Filipo ye Balotolomeo

15. Ye Mateosi ye Tomasi ye Yakobi Alafei ye Simona ubikwanga Mavema

16. Ye Yuda, imwana aYakobi, ye Yuda imwisi Iskalio wanyeküla.

17. Yandi wakülümüka yaü ye watelama vakala nalengwalengwa. Vana vatelama kabü diaminlongüki miandi ye kabü diabantu diatuka mu nsi yamvimba yaYudaya ye mu Yelusalemi ye mu simü diaTilio ye Sidoni, ye bayiza mu wa yandi ye mu niakuswa kwa yandi.

18. Bakwamuswa kwa mpeve zansobo baniakuswa mpe.

19. Bantu babonsono batonta kumvalakana, kadi zingolo zavayka mu yandi ye zaniakisa babonsono.

20. Yandi wavümbüla meso kwa nlongüki miandi ye wavova: kiese kiena ye bantu bamputu, kadi kimfumu kiaNzambi kiena yaü.

21. Kiese kiena bafwanga nsatu bwabü, kadi yaü bana yuküta; kiese kiena ye badilanga bwabü, kadi yaü bana yangalala.

22. Kiese kiena yeno bantu bubakulubelanga ye bakuluvesunanga ye bakuludevanga ye bakübanga zinkümbü zeno nkievo zambi mu diambu diamwana amuntu.

23. Kina lumbu lukala kiese ye luyangalala, kadi tala, mu zulu mwena nsendo eno waünene, kadi ibobo bwavanga mase maü kwa minkambi.

24. Kansi engwa yeno lubankwa miakimvwama, kadi luakitambudidi mbombolo eno.

25. Engwa yeno luena navavala bwabü, kadi luna fwa nsatu; engwa yeno luyangalalanga bwabü, kadi luna kala kiadi ye dila.

26. Engwa yeno, bantu babonsono bubana kulusikanga, kadi bobo mpe bwavanga mase maü kwa minkambi miamakutu.

27. Kansi beno luwanga mono ikuluvovele: lutondanga mintantu mieno, luvangila bakulubelanga bwambote!

28. Lusakümünanga bakulufinganga ye ludilanga bakuluvwezanga mvutu!

29. Ubendi nkome va mpükünia yimosi umbangümunina yankaka, vo muntu una kulomba dizwele unyambudila kinkuti mpe.

30. Wonso ukulombele umvana, ye bongele biaku kunlombanibioko.

31. Bonso buluzolele vo bantu bana kuluvangila ibuna lubavangila mpe,

32. Vo lutondanga bakulutondanga, nki amatondo mena yeno? Kadi bankwa miamasumü mitondanga bakubatondanga mpe.

33. Vo luvanganga bwabiza kwa bakuluvangilanga bwabiza, nki amatondo mena yeno? Bankwa miamasumü mivanganga bobo mpe.

34. Vo lusompisanga kwa bantu balubanzilanga, vo bana futa, buna nki amatondo mena yeno? Bankwa miamasumü misompisanga kwa bankwa miamasumü mpe, kidi banabio vutudulwa.

35. Kansi lutondanga mintantu mieno ye luvanga bwambote ye lusompisanga kwa baluba-

nzilanga, vo kabanabio vutulako, ye nsendo waünene una kala yeno, ye luna kala bana bankwa akayengele, kadi yandi wena wanlembami kwa batondulanga ye bantu bambi.

36. Lufwilanga kiadi bonso bufwilanga seno kiadi.

37. Kalukongüdilaniko, kaluidi kongüdulwa, ye kalukongüdilani nkanuko, kaluidi kongüdulwa nkanu, luyambudila, ye yeno luna yambudulwa.

38. Luvana, silua vewa, tezo kiabiza kiakomwa ye kiazala beni siba kuluvana mu nkata zeno, kadi tezo kilutezilanga lunakio tezulwa.

39. Yandi wata ngana kwa yaü: nkwa afwa meso kalendi songa nkwa afwa meso nzilako, kadi babole kabana sotuka mu bulukoe?

40. Nlongüki kalutidi nlongi andiko, kansi babonsono bamana longüka bafwanane ye nlongi aü.

41. Kansi bwe weti mona lufümfüta mu disu diampangi aku, kansi luvwambu mu diaku disu kumweniloko?

42. Bwe lenda vova kwa mpangi aku: yambula yakola lufümfüta mu disu diaku, kansi Ngeye kibeni kumweni luvwambu mu diaku disuko? Udisu kunsi alukaya, teka kola luvwambu mu disu diaku mboki tala mu kola lufümfüta mu disu diampangi aku.

43. Kadi kamwenani nti wabiza ubutanga bana bambiko, ye kamwenani nti wambi ubutanga bana bamboteko.

44. Kadi minti miamionsono mina zayakana mu bana baü. Kabavelanga bana bakuyu mu zimpangako, ye kabavelanga bana bavinia mu nsolokotoko.

45. Muntu wabiza uvaykisanga lekwa biabiza mu lundulu kiabiza kiantima, ye muntu wambi uvaykisanga lekwa biambi mu lundulu kiambi, kadi nwa uvovanga yizedi mu ntima.

46. Kansi mu nki lukumbikanga mfumu, mfumu, kansi kaluvanganga yiivovangako?

47. Wonso una kwiza kwa mono ye wa mambu mami ye vangamo ngina kulusonga muntu ukafwanane.

48. Yandi fwanane ye muntu watima bulu diampinda ye wasa lufulu va tadi bukatunga, kansi nküka buyayiza ye mwila wakakama mu nzo, buna bialembana nzo, kadi yaü yatoma tungwa.

49. Kansi uwanga ye kavangangamoko fwanane ye muntu watunga nzo andi va ntoto ye katima lufuluko, ye nküka yayiza mu yaü. Yaü intumbu tuluka ye ntulukulu anzo yoyo yayinene.

Kapu 7.

Yesu waniakisa sielo kiankiiluntu abinwani (1—10), *wafulukisa ditoko mu Naini* (11—17), *Yoane Mbotiki wafidikisa nsamii kwa Yesu* (18—23), *Yesu wata Yoane kwa bantu* (24—30), *walubula bantu badimbula minu* (31—35), *wakota mu nzo amfalisea* (36—50).

Bukamana zinküngü zandi zazonsono kwa bantu badimba, yandi wayenda ku Kapalenamu.

2. Nküluntu abinwani wakala sielo kikatonda beni. Kiaü kiakala yela ye kiakatwa fwa.

3. Bukawa mu Yesu, yandi wafidisa baküluntu babayudayo kwa yandi mu yuvula yandi kiiza niakisa sielo kiandi.

4. Kansi bubaluaka, yaü banleba mu nswalu ye bavova: yandi fwanane mu vangulwa bobo,

5. Kadi yandi tondele bantu beto ye watutungisidi nzo yalukutukunu.

6. Yesu wayenda yaü. Kansi bukakiluakila lukufi ye nzo, buna nküluntu abinwani wafidisa bakündi mu vova: Mfumu, kukivangani mpasiko, kadi kifwaniko vo Ngeye una kota kunsi anludi ami.

7. Nkiangunu mono kiele mono kibeni kwa Ngeyeko, kansi vova diambu ye sielo kiami kina niaka.

8. Kadi mono mpe imuntu utumamananga zingolo zangana ye ngiena binwani. Bumpovele kwa kimosi: wenda, kiaü kiele, ye bumpovele kwa kiankaka: wiza, kiaü kiizidi, ye bumpovele kwa sielo kiami: vangakio, kiaü kivengikio.

9. Yesu bukawa bobo yandi wayitukwa mu yandi ye wabangümüka kwa bantu banama ye wavova: mono ikuluvovele kiamweni minu kiokio nkutu mu Isaleliko.

10. Bafiduswa bavutuka ku nzo ye bamona sielo kiniekl.

11. Kiakala lumbu kialanda, yandi wayenda ku vata, nkümbü avata Naini, ye bayenda yandi, minlongüki miandi miamingi ye bantu babingi.

12. Kansi bubafinangana ye mwelo avata, tala, mvümbi yanatwa, imwana umosi ye ngüdi andi ifwola, ye bisi vata babingi banama yandi.

13. Mfumu bukamona fwola, yandi wafwiladio kiadi ye wavova kwa diaü: kudilaniko!

14. Yandi wavioka ye wavalakana kibanatina mvümbi, ye banata basimpama. Yandi wavova kwa toko: mono ivovele: telama!

15. Wafwa wavümbüka ye wabadika vova. Yesu wamvana kwa ngüdi andi.

16. Wonga wabwila babonsono, ye yaü bazitisa Nzambi ye bavova: nkambi waünene walueki kwa yeto, ye Nzambi wabümini kwa bantu bandi.

17. Diambu diodio diatengüka mu yandi mu nsi yamvimba yaYudaya ye mu nsi yakimfini.

18. Nlongüki miaYoane miankamba yina yayonsono.

19. Yoane watela nlongüki miandi miole mbila ye wafidisamio kwa Mfumu mu vova: Ngeye indiena una kwiza, vo tuna vingila 'wankake?

20. Kansi bantu bubaluaka kwa yandi, yaü bavova: Yoane Mbotiki utufidisi kwa Ngeye mu vova: Ngeye indiena una kwiza, vo tuna vingila wankake?

21. Yina ntangu yandi waniakisa babingi mu biana ye miangala ye mpeve zambi, ye babingi bafwa meso bamweswa kwa yandi.

22. Yandi wavutula ye wavova kwa yaü: luenda luakamba Yoane yilumweni ye yiluwilu: bafwa meso bamonanga, bafwa malu badiatanga, bankwa miabwazi beveduswanga, bafwa matu bawiswanga, bafwa bafulukanga, bantu bamputu bakambwanga nsamü wambote.

23. Kiese kiena muntu ulembolo kumfwemina.

24. Kansi ntumwa zaYoane buzayenda, buna yandi wabadika bika Yoane kwa bantu: nki luayenda tala mu nsi yankatu? Kani nkawa utembuswanga kwa mpevie?

25. Kansi nki luayenda mona? Muntu uvwatanga nlele miabize? Tala, bavwatanga nlele miabiza ye batanga kindiafu bena mu zinzo zamfumu.

26. Kansi nki luayenda mona? Nkambie? Inga, mono ikuluvovele: lutidi mu nkambi mpe.

27. Yandi endiowo wasonukunwa: tala, mono ngina fidisa mpofi ami kuntuala azizi kiaku. Yaü yina kubika nzila 'ku kuntuala 'ku.

28. Mono ikuluvovele: mu bana babutwa kwa bakento kamwenani nkambi ulutidi Yoane mu neneko. Kansi wena waüke mu kimfumu kiaNzambi lutidi yandi.

29. Bantu babonsono banwa ye mimvaküsi mianungisa Nzambi ye babotukwa mu mbotokolo aYoane.

30. Kansi bafalisea ye minlongi miamina bavweza ndubudulu zaNzambi kwa yaü ye kabotukwa kwa yandiko.

31. Kansi mu nani ngina fwanikisa bantu bena mbandu yayi? Yaü bafwanane ye nani?

32. Yaü bafwanane ye zintaudi zivwandanga va zandu ye zibokasananga ye zivovanga: tusikidi mpüngi akulumeta kwa yeno, kansi kalukininiko, tudididi kansi kalutambudidiko.

33. Kadi Yoane Mbotiki wayizidi ye kadianga mampako yekanwanga viniako; kansi luvo-

vele: mpeve yambi yena yandi.
34. Mwana amuntu wayizidi ye udianga ye unwanga, kansi luvovele: tala, nkwa akindiafu, nwe avinia, nkündi amimvaküsi ye bankwa miamasumü.

35. Nduka zinunguswanga kwa bana baü babonsono.

36. Mfalisea wanyuvula kenda yandi mu dia. Bukaluaka ku nzo andi, yandi wavwanda va meza.

37. Tala nkento, inkwa amasumü wakala mu vata. Nkento bukazaya, vo Yesu vwendi va meza mu nzo amfalisea, waü wabonga bwelo kiamila,

38. Ye watelama kunima amalu mandi ye wadila ye wabadika bodisa malu mandi mu mansangasa ye waküngünamo mu nsuki zandi ye wafibuzula malu mandi ye waküsamo mila.

39. Kansi mfalisea wanlanda bukamonabo, yandi wavova mu ntima 'ndi: ndieu vo inkambi, nga zaydi kwandi mu kedika, vo nkento una weti kumvalakana inkwa amasumü.

40. Yesu wavutula ye wavova kwa yandi. Simona, diambu diena yami mu kamba kwa Ngeye. Yandi wavova: nlongi,| nate kwaku.

41. Muntu wavwa bantu bole mfuka. Yandi wavwa umosi mfuka nkama zitanu zabivanza, kansi wankaka makumatanu.

42. Kansi bubakondwa kiamfutila, yandi wabayambudila babole, buna nani una luta kuntonda?

43. Simona wavutula ye wavova: nanga ndiena wayambudulwa mfuka yayinene. Yandi wavova kwa yandi: Ngeye tomene zenga mambu.

44. Buna yandi wabangümüka kwa nkento ye wavova kwa Simona: tala nkento waü. Mono nkotele mu nzo aku, kumpeni nlangu mu malu maniko, kansi waü ubodese malu mami mu mansangasa ye küngünimo mu nsuki zandi.

45. Ngeye kumfibidiko, kansi waü kasi nkotele kayambudi fibuzula malu maniko.

46. Ngeye kumpeni mazi mu küsa ntu amiko, kansi waü küsidi malu mami mu mila.

47. Nkiangunu mono ivovele: waü uyambudulu masumü mamingi, kadi utondele kwakwingi, kansi yambudulu mafiuma tondele safiuma.

48. Yandi wavova kwa nkento: masumü maku mayambulu.

49. Bavwanda vana babadika vovasana: ndieu inani uyambudilanga masumü mpe.

50. Kansi yandi wavova kwa nkento: minu kiaku kikulaludi, wenda mu yenge!

Kapu 8.

Yesu wazieta mu Ngalilea (1—3), *wata ngana mu mambu maNzambi* (4—15), *mambu maNzambi ikia* (16—18), *mbuta ye mpangi zaYesu* (19—21), *Yesu wadingimisa tembo* (22—25), *wavaykisa mpeve zansobo* (26—39), *waniakisa nkento wakala nkübü ye wafulukisa mwana waYailo* (40—56).

Buna bwakala Yesu wazieta mu mavata ye bimpata mpata ye wakamba nsamü wambote wakimfumu kiaNzambi. Kümi ye minlongüki miole miakala yandi.

2. Bakento bankaka baniakuswa mu zimpeve zambi ye kindakana. Malia ubikwanga Mangadalene wavaykusulwa mpeve nsambodia.

3. Ye Yohana, inkento aKusa, inküluntu alekwa biaElodesi, mboki Susana ye bakento bankaka babingi bansadila mu zimbongo zaü.

4. Bantu babingi bubakutakana ye bantu mu mavata mamonsono bubayenda kwa yandi, yandi wata ngana:

5. Nküni wayenda küna ntombo zandi. Bukakana küna, buna zankaka zasotuka vasambwa nzila ye zadiatwa ye zinuni zazulu zadiazo.

6. Zankaka zasotuka va tadi ye buzasomba, buna zayuma, kadi kazakala nlanguko.

7. Zankaka zasotuka mu zimpanga, ye zimpanga zamena ye zaü zavondazo.

8. Zankaka zasotuka mu ntoto wena navüdudu ye zasomba ye zabuta mbongo nkama nkama. Bukamanawo vova, yandi waboka: wena matu bika kawa!

9. Kansi minlongüki miandi mianyuvula bonso bwenina ngana yoyo.

10. Yandi wavova: yeno luavewa, kidi luazaya mambu mansweki makimfumu kiaNzambi, kansi bankaka mu zingana kabidi mona bubeti mona, kabidi visa bubeti wa.

11. Kansi ngana iyayi: zintombo imambu maNzambi.

12. Zasotuka vasambwa nzila iyaü bawanga, buna Satana ukwizanga mu katula mambu mu mintima miaü, kabidi leka minu ye lalulwa.

13. Zasotuka va tadi iyaü batambulanga mambu mu kiese bubawangamo. Yaü kabena mianziko, kansi balekanga minu lumbu bikwa, buna mu lumbu biavükümünwa bayambulangamo.

14. Zasotuka mu zimpanga iyaü bakiwilanga, mboki bakatukanga ye babüngwanga kwa kiadi ye kimvwama ye luyangulu luamoyo ye bafübisa ndandu.

15. Zasotuka mu ntoto wena navüdudu iyaü bakiwilanga mambu, buna bakebangamo mu mintima miabiza ye miambote ye

bavangana ndandu mu luvibudulu.

16. Kansi muntu ukikwikidi mwinda, kanawo sweka kunsi afoyako ye kanawo tula kunsi akialutuko, kansi unawo tula mu kebolo kiamwinda, kidi bana kota bamona kia.

17. Kadi kamwenani lekwa kiaswekwa kina lembwa monikako, ye kamwenani lekwa kiazimbakana kina lembwa zayakana ye kwiza mu kiako.

18. Nkiangunu lutala bulueti wa, kadi wonso bakidi una vewa, ye lembolo baka una zionwa mpe yiketi banza, vo yena yandi.,

19. Mbuta 'ndi ye zimpangi zandi bayenda kwa yandi, kansi balembana luaka kwa yandi mu diambu diabantu.

20. Kansi yandi wakambwa: mbuta 'ku ye mpangi zaku batelamene kumbazi ye bazolele kumona.

21. Yandi wavutula ye wavova kwa yaü: mbuta 'mi ye mpangi zami iyaü bawanga mambu maNzambi ye bavangangamo.*

22. Kiakala lumbu kimosi, yandi wakülümüka mu bota ye minlongüki miandi ye wavova kwa miaü: bika tuasabüka kuna simü. Miaü miabadika sabüka.

23. Bumiasabüla, yandi waleka. Tembo kiayiza mu zanga ye bota kiafuluka kwa nlangu, ye miaü miamona nsisi.

24. Miaü miayenda kunsikimisa ye miavova: Mfumu, Mfumu, situa büngana. Kansi yandi watelama ye wavümisa tembo ye zimbüla zanlangu, ye biaü biavonga ye mwakala napi.

25. Kansi yandi wavova kwa miaü: minu kieno kwe kiena? Miaü miatina ye miayitukwa ye miavovasana: kadi ndieu inani ukambanga bitembo ye nlangu, ye biaü bikuntumamananga?

26. Yaü basabüka ku nsi aNgeleseno yitalane ye Ngalilea.

27. Bukatombüka va nseke, buna muntu wankika. Muntu wowo watuka mu vata ye wakala mpeve zambi ye lumbu yayingi kavwata nleleko ye kakala mu nzoko kansi mu zindiamu.

28. Bukamona Yesu, yandi waboka ye wafukama kwa yandi ye wavova mu ndinga yayinene: Yesu mwana aNzambi vana kayengele, beto yaku nki kiantuadi tuena, ilebele kunkwamisaniko.

29. Kadi yandi wakamba mpeve yansobo yavayka mu muntu, kadi yaü yanzietisa ntangu zazingi. Yandi wakangwa mu luvambu ye mbienga ye wakengwa, kansi yandi wadaüna bikakangulwa ye wakübwa kwa

mpeve yambi ku nsi yankatu.
30. Yesu wanyuvula ye wavova: nkümbü aku nani: yandi wavova: Lengio, kadi mpeve zazingi zambi zakota mu yandi.
31. Zaü zanleba, kidi kafidisazo ku nkadi ampembako.
32. Kansi vana mongo vakala kabü beni diazingulu diadila vana. Zaü zanleba kidi kafidisazo zakota mu zingulu. Yandi wayambulazo.
33. Zimpeve zambi zavayka mu muntu ye zakota mu zingulu. Kabü diazingulu diabianzuzuka va luzuba luamongo ku zanga ye diafwa mu nlangu.
34. Kansi bavüngazo bubamona buvengo, batinina ku vata ye bakambawo mu vata ye mu mavia.
35. Yaü bayenda mu mona buvengo ye bayenda kwa Yesu ye bamona muntu uvaykusulu mpeve zambi vo uvweti minlele ye ulukidi ye uvwendi va malu ma Yesu, buna yaü bakala wonga.
36. Bamonabo babakamba, bonso bwaniakuswa muntu wakala mpeve zambi.
37. Bantu babonsono bansi aNgeleseno banleba kakatuka mu yaü, kadi yaü babwilwa wonga wangolo. Yandi wakota mu bota ye wavutuka.
38. Kansi muntu wavaykusulwa mpeve zambi wanlomba kanyambula kakala yandi, kansi yandi wavova:
39. Vutuka ku nzo aku ye kamba bonso buvangidi Nzambi. Yandi wayenda samüna bwamvangila Yesu mu vata diamvimba.
40. Bwakala Yesu bukavutuka, bantu bantambula, kadi babonsono bamvingila.
41. Tala, muntu, nkümbü andi Yailo, inküluntu anzo yalukutukunu, wayiza ye wafukama va malu maYesu ye wanleba kenda ku nzo andi;
42. Kadi yandi wakala mwana umosi wankento wakala kümi ye mvu miole, ye waü wakala mu fwa. Kansi bubayenda bantu bamfietikisa.
43. Mwakala nkent owakala nkübü kümi ye mvu miole. Yandi wafükisa mbongo zandi zazonsono mu mimbüki, kansi kaniakuswa kwa muntuko.
44. Yandi wayiza kumanima ye wavalakana nsoso anlele andi, buna nkübü intumbu lembwa.
45. Yesu wavova: umpalakene inani? Babonsono bubakala, buna Petolo ye bayandi bavova: nlongi, bantu bafietekese ye banamene.
46. Kansi Yesu wavova :muntu umpalakene, kadi nzaydi vo ngolo zivaykidi mu mono.
47. Nkento bukamona vo walembana swama, buna waü wayiza ye wazakama ye wafukama

a yandi ye wakamba kwa ba-
u babonsono bila kikamvala-
nana, ye bonso bukaniakina
walu.

48. Yandi wavova kwa nke-
nto: mwana, minu kiaku kiku-
niakisi, wenda mu yenge.

49. Bukavova, buna muntu
wankülunta anzo yalukutukunu
wayiza ye wavova: mwana 'ku
ufwidi, kukwamisani nlongi dia-
kako.

50. Kansi Yesu bukawawo,
yandi wavutula kwa yandi: ku-
tinaniko, leka minu kaka, waü
una vüka.

51. Bukakota mu nzo, yandi
kayambula muntu kenda yandi-
ko, kansi Petolo ye Yoane ye Ya-
kobi ye se diamwana ye ngüdi.

52. Babonsono badila ye ba-
banda zintulu mu mwana. Ka-
nsi yandi wavova: kaludilaniko;
waü kaufwidiko kansi ulele.

53. Yaü bambeka nkiadi ka-
di bazaya vo ufwidi.

54. Kansi yandi wasimba ko-
ko kwamwana ye waboka ye
wavova: mwana, telama!

55. Mpeve andi yavutuka, ye
waü intumbu telama. Yandi wa-
kamba bamvana dia.

56. Sandi ye ngüdi andi ba-
yitukwa beni. Kansi yandi wa-
bakamba: kalukambani buvengo
kwa muntuko.

Kapu 9.

Yesu wafidisa nlongiiki miandi (1—6), ***Elodesi wakala nayediyedi mu Yesu*** (7—9), *Yesu wadikila ma-funda matanu mababakala* (10—17), *Petolo wata kimbangi mu Yesu* (18—22), *mpasi zabanamanga Yesu* (23—27), ***Yesu wazituswa*** (28—36), ***wa-niakisa muntu wakala mbikulu angonda*** (37—42), *wakamba kwama kwandi* (43—45), *wasonga wonso wena waünene* (46—50), *divata dia Samalia kadiazola tambula Yesuko* (51—56), *ndamunu a Yesu* (57—62).

Yandi watela kümi ye nlo-
ngüki miole mbila ye wavana-
mio zingolo ye tulendo mu mpe-
ve zazonsono zambi ye mu nia-
kisa biana.

2. Yandi wasindikamio mu
samüna kimfumu kiaNzambi
ye mu niakisa.

3. Yandi wavova kwa miaü:
kalunatani kiuma mu nzilako,
kankawako, kankutuko, kadiako,
kabivanzako, kalukalani mvwa-
tu mioleko.

4. Yonso nzo yiluna kota, lu-
kala muna ye muna lunangüki-
na.

5. Bonso bana lembwa kulu-
tambula, lukatuka mu vata dina
ye luküböla mfümfüta mu malu
meno mu kimbangi kwa yaü.

6. Miaü miayenda ye miazie-
ta mu mavata ye mavata ye
miakamba nsamü wambote ye
mianiakisa mwamonsono.

7. Kansi Elodesi inyadi wa-

wa yayonsono yavangwa ye wakala nayediyedi, kadi bantu bankaka bavova: Yoane wafulukidi mu bafwa,

8. Kansi bankaka vo: Elaya wamonekene; bankaka vo: nkambi wankülu wafulukidi.

9. Kansi Elodesi wavova: mono yazakisa kwami ntu aYoane, kansi ndiowo uyawilu yina yayonsono inani? Yandi watonta mona yandi.

10. Kümi ye zintumwa zole zavutuka ye zankamba yonso yizavanga. Buna yandi wanatazo ye wayenda ku nenga ku vata dibikwanga Betesaida.

11. Bantu bubazayabo, buna banama yandi. Yandi wabatambula ye wabamokina mu kimfumu kiaNzambi ye waniakisa bakala nsatu aniakuswa.

12. Kansi lumbu kiabadika mana ye kümi ye nlongüki miole miayenda ye miavova kwa yandi: sindika bantu, kidi benda ku mavata mena kimfini ye kuna zinzo mu leka ye baka dia, kadi mwamü mu nsi yankatu tuena.

13. Yandi wavova kwa miaü: lubavana kweno dia! Miaü miavova: tubakidi mampa matanu ye mbizi zole zanlangu kaka, nanga situenda sumbila bantu baba babonsono dia.

14. Yaü balunga kanivo mafunda matanu mababakala. Kansi yandi wavova kwa minlongüki miandi: lubavwandisa mabudi makümatanu matanu.

15. Miaü miavangabo ye miavwandisa babonsono.

16. Yandi wabonga mampa matanu ye mbizi zole zanlangu ye wasendula meso ku zulu ye wasakümünabio ye wabüküna ye wavana kwa minlongüki, kidi miavana bantu.

17. Babonsono badia ye bayuküta, ye mansadusulwa mabasisa mayonzukwa kümi ye mpidi zole.

18. Vakala bukasambila yandi kwandi kaka, minlongüki miandi miakala yandi, buna yandi wayuvulamio ye wavova: bantu bavovele vo mono inani?

19. Miaü miavutula ye miavova: Yoane Mbotiki, kansi bankaka vo: Elaya, bankaka vo: nkambi wankülu wafulukidi.

20. Yandi wavova kwa miaü: kansi yeno luvovele, vo mono inani? Petolo wavutula ye wavova: Kilisto inkwa waNzambi.

21. Kansi yandi wakanikinamio beni, kamidiwo kamba kwa muntu.

22. Kansi yandi wavova: mwana amuntu una lungwa kwákwingi ye kübwa kwa bangüdi zabantu ye kwa bangüdi zanganga ye minsoniki ye vondwa, ye mu lumbu kiantatu una fuluka.

23. Kansi yandi wavova kwa babonsono: vo muntu zolele nama

ku nima 'mi bika kakikadila ye kabonga kulunsi diandi lumbu kalumbu ye kundama,

24. Kadi wonso uzolele vükisa mwela 'ndi unawo vidisa, kansi uvidisa mwela 'ndi mu diambu diami yandi unawo vükisa.

25. Kadi muntu bwe sika toma nitu, vo vengi nza yamvimba ndandu, kansi sika kukibünga vo kukividisa?

26. Kadi wonso ufwidi nsoni mu mono ye mu mambu mami, yandi una fwa nsoni kwa mwana amuntu, buuna kwiza mu nzitusu andi ye dise ye zimpofi zanlongo.

27. Kansi mu kedika mono ikuluvovele: bankaka bena yeno batelamene vava kabana bimba lufwako nate ye bana mona kimfumu kiaNzambi.

28. Vakala bukamana mambu mana, mboki kani nani dialumbu, buna yandi wanata Petolo ye Yakobi ye Yoane ye wabaluka vana mongo mu sambila.

29. Kansi vakala bukasambila, buna ntadulu azizi kiandi yaviluka, ye mvwatu wandi wacema ye wampembe.

30. Tala, bantu bole bamoka yandi, iMose ye Elaya.

31. Yaü bamonika mu nzitusu ye bamoka yandi mu lukatukulu luandi lukakana katukila mu Yelusalemi.

32. Kansi Petolo ye bayandi bavwenzila kwa tulu, kansi bubamana sikama, bamona nzitusu andi, ye babakala bole batelamene yandi.

33. Bubavambana ye yandi, buna Petolo wavova kwa Yesu: nlongi, vambote vena vo tuena vava. Yeto tuna tunga mafwokula matatu, dimosi kwa Ngeye, dimosi kwa Mose, dimosi kwa Elaya. Yandi kazaya bikavovako.

34. Kansi bukavovawo, buna dituti diayiza ye diabafüka. Yaü bakala wonga, bubamona vo bakotele mu dituti.

35. Mu tuti mwakala ndinga yavova: wowo imwana 'mi wazolwa, ludimbawo.

36. Ndinga buyayiza, buna bamona Yesu kwandi kaka. Yaü badingama, ye bina lumbu kabakamba muntu lekwa kibamonako.

37. Kiakala lumbu kialanda, bubakülümüka mu mongo, bantu babingi bankika.

38. Tala, muntu wakala mu kabü waboka ye wavova: nlongi, ilombele, tala mwana 'mi wabakala, kadi imwana 'mi umosi kwandi.

39. Tala, mpeve yisimbangawo, buna intumbu bokanga ye yituntumünangawo nate ye mafulufulu mavaykanga ye yika-

tukilanga mu mpasi ye yitukuzunangawo.

40. Mono ngiuvudingi nlongüki miaku, kidi miavaykisayo, kansi milembanengeyo.

41. Yesu wavutula ye wavova: mbandu yikondolo minu ye yaviluzuka; lumbu kwa ngina kala yeno ye kuluvibidila? Tuala mwana 'ku vava.

42. Kansi bukayiza mpe, buna mpeve yambi yantuntumüna ye yankoninika. Yesu wakanikina mpeve yansobo ye waniakisa mwana ye wavutulawo kwa sandi.

43. Babonsono bakala wonga mu nzitusu aNzambi. Babonsono bubayitukwa mu yayonsono yavanga Yesu, buna yandi wavova kwa nlongüki miandi:

44. Lulokisa mambu momo mu matu meno, kadi mwana amuntu una yekülwa mu moko mabantu.

45. Kansi miaü kamiavisa nküngü zozoko, kadi zaü zakala zansweki kwa miaü kamidizo zaya, ye miaü miatina kunyuvula.

46. Mabanza makala yaü: buna tuena wonso walutidi mu nene.

47. Yesu wamona mabanza mantima miaü ye watela mwana mbila ye watulawo va lueka

48. Ye wavova kwa miaü: wonso utambudi mwana waü mu nkümbü ami, yandi untambudi, ye untambudi tambudi wamfidisa, kadi wonso ulutidi mu yeno mu ke, yandi una kala waünene.

49. Yoane wavutula ye wavova: nlongi, tuamweni muntu wavaykisi mpeve zambi mu nkümbü aku. Yeto tuankanikini, kadi kakutunamangako.

50. Kansi Yesu wavova kwa yandi: kalukanikinaniko, kadi wonso ulembolo kulukakila wena yeno.

51. Vakala lumbu biambalukulu andi bubiamana, yandi watilama mu kwenda ku Yelusalemi.

52. Yandi wafidisa ntumwa kuntuala. Zaü zayenda ye zaluaka ku vata diabisi Samalia, kidi zantombila nzo.

53. Yaü kabantambulako, kadi wayenda kuna Yelusalemi.

54. Minlongüki Yakobi ye Yoane bumiamonabo, miaü miavova: Mfumu, vo zolele, situa sotukisa tiya mu zulu mu kubabünga?

55. Yandi wabangümüka ye wakanikinamio.

56. Yaü bayenda ku vata diankaka.

57. Bubayenda mu nzila, buna muntu wavova kwa yandi: ngina kunama konso kuuna kwenda.

58. Yesu wavova kwa yandi:

zimbulu zena mabulu ye zinuni zena mazanza, kansi mwana amuntu kabakidi kikana yekika ntu andiko.

59. Yandi wavova kwa muntu wankaka: undama! Kansi yandi wavova: ungiambula yateka kwenda diamisa sami.

60. Yandi wavova kwa yandi: bika bafwa bazika bayaü bafwa, kansi Ngeye, wenda kwaku mu samüna kimfumu kiaNzambi.

61. Muntu wankaka wavova mpe: Mfumu, sia kunama, kansi ungiambula yakamba malembe kwa bena mu nzo ami.

62. Yesu wavova kwa yandi: wonso usimbidi nsengo ye mboki tedi kumanima, kafwanane mu kimfumu kiaNzambiko.

Kapu 10.

Yesu wafidisa lusambodia luamilongüki (1—16), *miaü miavutuka* (17—20), *Yesu wazitisa sandi* (21—24), *mwisi Samalia wanlemvo* (25—37), *Yesu wabumina mu nzo aMalata ye Malia* (38—42).

Mboki Mfumu wasola lusambodia luamilongüki diaka ye wafidisamio miole miole kuntuala ku mavata mamonsono ye müma mwamonsono mukakana kwenda.

2. Yandi wavova kwa miaü: mbongo yena yayinene, kansi bisadi biafiuma, nkiangunu luyuvula kwa mfumu ambongo kafidisa bisadi mu mbongo andi.

3. Luenda! Tala, mono ilufidisi nkievo mameme mu nkati abimbüngü.

4. Kalunatani lukobe luabivanzako, kankutuko, kansampatuko, kalukambani malembe kwa muntu mu nzilako.

5. Kansi yonso nzo yiluna kota luteka vova: yenge kwa nzo yayi.

6. Vo muna mwena mwana ayenge, buna yenge kieno kina kala mu waü, kansi vo mwankatu, kiaü kina vutuka kwa yeno.

7. Lukala mu nzo yoyo ye ludia ye lunwa biena yaü, kadi sadi kifwanane ye mfutu andi. Kaluendani mu zinzo ye zinzoko.

8. Dionso vata diluna kota ye tambulwa kwa yaü, ludia biluna vewa.

9. Luniakisa bena yela muna ye luvova kwa yaü: kimfumu kiaNzambi kifinangene ye yeno.

10. Kansi dionso vata diluna kota ye lembwa tambulwa, luvayka mu nzila zavata diodio ye luvova:

11. Mfümfüta nkutu zinanamene mu malu meto mu vata dieno tuluküb üdidizo, kansi nazayino kweno, vo kimfumu kiaNzambi kifinangene.

12. Kansi mono ikuluvovele, vo Sodoma dina kala diabiza

mu kina lumbu ye vata diodio diambi.

13. Engwa, Ngeye Kolazini, engwa, Ngeye Betesayda, kadi vo mu Tilo ye Sidoni mwavangwa tulendo tuavengo mu yeno, nga maü ntama bavwendi mu maküba ye ntoto ampolo ye baviludi madiela.

14. Kansi bukina kongüdulwa, buna Tilo ye Sidoni mana kala mabiza ye yeno mambi.

15. Ngeye Kapelenamu wabalulu nate ye dizulu, Ngeye una kululwa nate ye nkadi ampemba.

16. Wonso una kuluwa ungwilu, una kulutungüdila untungüdidi, kansi untungüdidi tungüdidi wamfidisa.

17. Lusambodia luaminlongüki luavutuka ye kiese ye luavova: Mfumu, zimpeve zambi nkutu zikututumamananga mu nkümbü aku.

18. Yandi wavova kwa miaü: yamweni Satana wasotokene mu zulu nkievo luvezomo.

19. Tala, mono yaluveni zingolo zadiatila zinioka ye zinkutu ye tulendo tuatonsono tuantantu ye lekwa nkutu kakina kuluvanga bümako.

20. Kansi kaluyangalalani mu diambu diodioko, kansi luyangalala, kadi zinkümbü zeno zasonwa zena mu zulu.

21. Yina ntangu Yesu wayangalala mu Mpeve Yanlongo ye wavova: se, mono ikusikanga, uMfumu azulu ye ntoto, kadi Ngeye waswekele yoyo kwa bantu banduka ye baluenga ye wazaykisiyo kwa bana, inga se, kadi bobo bwenina luzolo luaku luabiza.

22. Yandi wabangümüka kwa minlongüki miandi ye wavova: mono yavewa yayonsono kwa sami, ye muntu kazaydi wonso imwanako, kansi se kaka, ye wonso iseko, kansi mwana kaka. Mwana uzaykisangabo kwa wonso ukazolele.

23. Yandi wabangümüka kwa minlongüki ku nenga ye wavova: kiese kiena ye meso mamonanga yilumonanga.

24. Kadi mono ikuluvovele, vo minkambi miamingi ye zimfumu bazola mona yilumonanga, kansi kabamonayoko, ye bazola wa yiluwanga, kansi kabawayoko.

25. Tala, nlongi amina watelama mu kumvükümüna ye wavova: nlongi, nki ngina vanga, kidi yavingila moyo ukaumani?

26. Yandi wavova kwa yandi: mu mina nki mwasonono, ye bwe utangangamio?

27. Yandi wavutula ye wavova: Ngeye siwa tonda Mfumu

iNzambi aku mu ntima 'ku wamvimba ye mu mwela 'ku wamvimba ye mu zingolo zaku zazonsono ye mu diela diaku diamvimba ye tonda nzika 'ku bonso Ngeye kibeni.

28. Yandi wavova kwa yandi: Ngeye tomene vutula. Vangabo, siwa vümüna mpe.

29. Kansi yandi wazola kukifongisa ye wavova kwa Yesu: kadi nzika 'mi yinani?

30. Yesu wata ngana: muntu wakülümükini mu Yelusalemi ye wayele kuna Yeliko ye wabwilulu kwa mintani. Miaü miamvudidi nlele ye miambendi ye miayele ye miansisidi, bukakedi luküfi ye fwa.

31. Vakala nganga yakülümükini nzila yina, ye bukayitukulu muntu, yandi waviokele.

32. Levayta mpe wavingane vana ye wayele kuntala ye waviokele.

33. Kansi mwisi Samalia wayendele nzila yina ye wayele kwa yandi. Bukamweni muntu, yandi wamfwididi kiadi

34. Ye wayele viaka bivwa biandi ye wambüküdidi mazi ye vinia ye wanzangikidi va ntandu ampünda 'ndi ye waneti yandi ku nzo azinzenza ye wambedese.

35. Lumbu kialendi yandi wabongele vanza biole ye wavenibio kwa mfumu anzo ye wavovele: umbedisa! Kionso kiankaka kiuna kumfutila nginakio kuvutudila.

36. Baü batatu, nani weti banza vo inzika amuntu wowo wabwilulu kwa mintani?

37. Yandi wavova: ndiena wanlemvokele. Yesu wavova kwa yandi: wenda kwaku mpe wavanga bobo.

38. Bwakala bukakangala, yandi waluaka mu vata. Muna nkento, nkümbü andi Malata, wantambula mu nzo andi.

39. Malata wakala mpangi, nkümbü andi Malia. Yandi mpe wavwanda va mbela amalu ma-Yesu ye wawa mambu mandi.

40. Kansi Malata watatamana mu kubasadila. Yandi wayenda ye wavova: Mfumu, siwa vibidila, vo mpangi ami yina kungiambudila salu kiamvimbe? Unkamba kansadisa!

41. Mfumu yavutula ye yavova: Malata, Malata, Ngeye wena kiadi ye weka ntelantela mu lekwa yayingi.

42. Kansi lekwa kimosi kiena kiakinene. Malia solele ndambu yabiza yikana lembwa zionwa.

Kapu 11.

Yesu walonga nlongüki miandi sambila (1—13,) *wavaykisa mpeve yambi* (14—26,) *wasikwa kwa nkento*

(27—28), wayimina bantu mangu (29—36), wadia mu nzo amfalisea (37—53).

Vakala bukakala vüma mu sambila, buna nlongüki andi mosi wavova kwa yandi, bukalembwa: Mfumu, utulonga sambila, bonso bwalonga Yoane minlongüki miandi sambila.

2. Yandi wavova kwa miaü: bulusambilanga luvova bwabü: Se, bika nkümbü aku yavangülwa ye kimfumu kiaku kiiza!

3. Utuvana dia kweto lumbu kalumbu.

4. Utubikila masumü meto, kadi yeto mpe tubikilanga bakutuvodilanga diambu. Kututuadikisani mu vükümünwako.

5. Yandi wavova kwa yaü: buna luena, vo muntu wena nkündi ye una kwenda kwa yandi mu ndingu ansi ye vova kwa yandi: unsompisa mampa matatu,

6. Kadi nkündi ami tukidi mu nzila ye wizidi kwa mono, ye kibakidi kingina kundikilako;

7. Kansi ndiena wena mu ngüdi una vutula ye vova: kuntedimisaniko, mwelo ukibindukulu, ye bana bami bena yami va ntanda, kilendi telama mu kuvanamoko.

8. Mono ikuluvovele: vo kana telama mu kumvanamo mu diambu diakiköndiko, yandi una telama mu kumvana yonso yikena nsatu mu diambu diakondwa kwa nsoni.

9. Nkiangunu mono ikuluvovele mpe: lulomba, ye yeno luna vewa; lutomba, ye yeno luna mona; lukünküta, ye yeno luna zibüdulwa.

10. Kadi wonso ulombanga una tambula, ye utombanga una mona, ye ukünkütanga una zibüdulwa.

11. Buna luena, nki ase dina vana mwana 'ndi tadi, vo waü una lomba dimpa? Vo una lomba mbizi anlangu, kadi sidia lendawo vana nioke?

12. Vo waü una lomba diaki, kadi dina vanawo nkutue?

13. Nkiangunu vo yeno luena bambi luzaydi vana bana beno lekwa yabiza, buna vele se diadizulu dina luta mu vana Mpeve Yanlongo kwa banayo kunlomba.

14. Yandi wavaykisa mpeve yambi. Yaü yakala baba, kansi mpeve buyavayka, baba diavova ye bantu bayitukwa.

15. Kansi bankaka bavova: yandi uvaykisanga mpeve zambi mu Belezebulu, inkülunt u ampeve zambi.

16. Bankaka bansindisila ye banyuvula mangu mu dizulu.

17. Kansi yandi wazaya mabanza maü ye wavova kwa yaü: kionso kimfumu kina kabana kina füka, ye nzo yina vitula va nzo.

18. Kansi vo yandi Satana mpe weti kabana, buna kimfumu kiandi bwe kina sikila, kadi luvovele, vo ivaykisanga mpeve zambi mu Belezebulu?

19. Kansi vo mono ivaykisanga mpeve zambi mu Belezebulu, buna bana beno mu nki bavaykisilangazo? Nkiangunu baü bana kala zimbangi zeno.

20. Kansi vo ivaykisanga mpeve zambi mu nlembo waNzambi, buna kimfumu kiaNzambi kiakiluakidi kwa yeno.

21. Muntu wangolo bukayingilanga nzo andi mu biluazu, buna mbongo zandi zina yambulwa.

22. Kansi unlutidi mu ngolo bukana kwiza kumbedisa, buna kana kunziona biluazu biandi bikasilanga vüvü ye kaba lekwa biandi.

23. Wonso ulembolo kala yami ukunkakilanga, ye lembolo yonzika yami usansikisanga.

24. Mpeve yansobo buyivaykidi mu muntu, buna yikangalanga mu müma mwena nayokoso ye yitombanga mvundulu, kansi bukayimonangayoko, yaü yivovele: bika yavutuka ku nzo ami yiyatukidi.

25. Yaü buyina kwiza, yinayo mona vo yakombolo ye yatomoso.

26. Buna yaü yina kwenda landa mpeve nsambodia zankaka zilutidiyo mu bi. Zaü zina kota ye kala muna, ye mavanga mamuntu wowo wazimünina mana lutila mavanga matekila mu bi.

27. Vakala bukavova wowo, buna nkento wakala ye bantu wasasula ndinga ye wavova kwa yandi: kiese kiena ye vümü kiakubuta, ye kiese kiena ye mabene mawayema!

28. Kansi yandi wavova: inga, bawanga mambu maNzambi ye bakebangamo, kiëse kiena yaü.

29. Makabü bumakutakana, yandi wabadika vova: mbandu yayi yimbandu yambi. Yaü batombanga mangu ye kabana vewa manguko, kansi mangu kiaYona kaka.

30. Kadi bonso bwakala Yona mangu kwa bisi Nineve, ibuna buna kala mwana amuntu mu mbandu yayi.

31. Nkama ansi yandambu yalubakala yina telama mu lumbu kina kongüdulwa ye babakala bambandu yayi. Yaü yina kubakongüdila nkanu, kadi yaü yatuka mu nsukulu ansi mu wa zinduka zaSalomoni, ye mwamü mwena ulutidi Salomoni.

32. Babakala mu Nineve bana telama mu lumbu kina kongüdulwa ye mbandu yayi, ye banayo kongüdila nkanu, kadi baü bavilula madiela mu lukambulu luaYona, ye tala, mwamü mwena ulutidi Yona.

33. Muntu kwikidi mwinda katulangawo mu nswekiko ye kunsi azongoloko kansi mu kebolo kiamwinda, kidi bana kota bamona kia.

34. Kia kwanitu idisu diaku. Disu diaku budiena diabiza, buna nitu aku yamvimba yiwangükidi, kansi vo diambi, buna nitu aku yena tombe.

35. Nkiangunu tala kia kwena mu Ngeye kakwidi kala tombe.

36. Nkiangunu vo nitu aku kayena ndambu ye tombeko, kansi yena kia kaka, buna nitu yamvimba yina kala kia kaka, bonso kia bukukiesilanga mu tentina kwandi.

37. Kansi bukavova, mfalisea wanyuvula kadia yandi. Yandi wayenda ye wavwanda va meza.

38. Mfalisea bukamona, vo Yesu walembwa teka yobila, bubadia buna yandi wayitukwa.

39. Kansi Mfumu wavova kwa yandi: yeno bafalisea luvedisanga vele mbüngü ye longa ku mbazi, kansi mu ngüdi eno muzedi lutanu ye luyangulu.

40. Lubankwa miabuzengi, kadi ndiena wavanga kumbazi, kadi kavanga mungüdi mpekoe?

41. Yiküma luvana yena mungüdi mu bunkete, tala, buna luvedilanga mu yayonsono.

42. Kansi engwa yeno, lubafalisea luvananga bükü kiaküмi kümi mu füka ye dingwanzia ye nzunga zazonsono, kansi luviokanga nkongodolo ye tonda kwaNzambi. Yina silua vanga, kansi kaluna yambula yankakako.

43. Engwa yeno, lubafalisea, kadi luzolanga büka biandanusu mu zinzo zatukutukunu ye kambwa mavimpi mu mazandu.

44. Engwa yeno, kadi lufwanane ye ndiamü zilembolo monika, ye bantu badiatanga vantandu, kansi kabazaydiboko.

45. Nlongi amina wavutula ye wavova kwa yandi: nlongi, buuvovele bobo, Ngeye weti kutu tiaka mpe.

46. Kansi yandi wavova: engwa yeno, luminlongi miamina mpe, kadi lutuikisanga bantu zitu biabinene, kansi yeno kibeni kaluvalakananga bizitu mu nlembo umosi nkutuko.

47. Engwa yeno, kadi luküb bikanga zindiamü zaminkambi, kansi mase meno mavondamio.

48. Kiongono lueti ta kimbangi ye lunungisanga mavanga mamase meno, kadi maü mavondamio, kansi yeno lukübikanga zindiamu zaü.

49. Nkiangunu nduka zaNzambi zavova: mono ngina fidisa kwa yaü minkambi ye zintumwa. Yaü bana vonda bankaka ye kubazoma.

50. Kidi mbandu yayi yina tombwa menga mamonsono masonika nkambi makelolo kasi kiavangulwanza,

51. Kasi ye menga maAbeli ye nate ye menga maZakalia wavondolo vana kati ye disalu ye nzo. Inga, mono ikuluvovele: mbandu yayi yinamo tombwa.

52. Engwa yeno luminlongi miamina, kadi yeno luakatudi nsabi aluzâylu. Yeno kibeni kaluakoteleko ye bakutu kota luabakanikini.

53. Bukavayka buna minsoniki ye bafalisea babadika kuntatimisa beni ye kunyuvuzula mu lekwa yayingi,

54. Ye bamoka yandi mu lumongo, kidi bambaka büngü mu nwa 'ndi.

Kapu 12.

Yesu walonga mu toma ta kimbangi (1—12), *wakanikina luzolo luazimbongo* (13—21), *walonga bayandi, kidi bayambula wonga, kansi básila vuvu mu Nzambi* (22—48), *wasamüna mpasi zina kwiza* (49—59).

Kansi bantu balembana tangakana bakutakana nate ye badiatasana, buna yandi wabadika vova kwa minlongüki miandi: luluta tina vümvü diabafalisea, kadi diaû idisu kunsi alukaya.

2. Kakwenani lekwa kiaswama kina lembwa monikako, ye kakwenani lekwa kiaswekwa kina lembwa zayakanako.

3. Yiküma yiluvovanga mu tombe, yina wakana mu mwini, ye yonso yiluatele mu matu muna ngüdi anzo yina kambwa vana nludi.

4. Kansi mono ikuluvovele, lubakündi bami: kalutinani bavondanga nituko ye mboki balembana vanga lekwa biankaka.

5. Kansi mono ngina kulusonga uluna tina. Lutina ndiena ulenda tuba ku nkadi ampemba, bukameni vonda. Inga, mono ikuluvovele, ndiena lutina!

6. Kadi nsokusa zitanu kadi kazitaykanga mu bimpanza mpanza biolekoe, kansi nsokusa buna zena widi yimosi nkutu kayivilukunu kwa Nzambiko.

7. Kansi nsuki zazonsono zantu mieno zatengo mpe. Kalutinaniko; yeno lulutidi nsokusa zazingi mu ntalu.

8. Kansi mono ikuluvovele: wonso una kunta kwa bantu, mwana amuntu una kunta mpe kwa zimpofi zaNzambi.

9. Kansi wonso una kunkadila kwa bantu, yandi una kadulwa vena zimpofi zaNzambi.

10. Wonso una bangisamwana amuntu unabo yambudulwa, kansi wonso una tiaka Mpeve Yanlongo kanabo yambudulwako.

11. Kansi bubana kulunata

ku zinzo zatukutukunu ye kwa minyadi ye kwa bankwa miazingolo, kalutinani buluna vutula ye biluna vovako.

12. Kadi Mpeve Yanlongo yina kululonga yina yiluna vova yina ntangu.

13. Muntu wakala ye bantu wavova kwa yandi: nlongi, kamba mpangi ami kampana yami ndambu yadifwa.

14. Kansi yandi wavova kwa yandi: umuntu, nani wampengi nkongüdidi vo nkabi eno?

15. Yandi wavova kwa yaü: lutala ye lutina tuzinunu tuatonsono zakimvwama, kadi moyo amuntu kawena mu zimbongo zandiko, vo zazingi mpe.

16. Yandi wata ngana kwa yaü ye wavova: muntu wamvwama wakala via diabuta mbongo yayingi.

17. Yandi wabanza mu ntima 'ndi ye wavova: bwe sia sa, kadi kibakidi mungina tula mbongo amiko?

18. Yandi wavova: bwabü sia sa: ngina tulula bianu biami ye tunga biabinene ye yonzika mbongo ami yayonsono ye bilekwa biami biabiza mu bianu.

19. Ngina vova kwa mwela 'mi: mwela, Ngeye wena bilekwa biabingi biabiza bialundulu mu mvu miamingi, vunda, dia, nwa, yangalala!

20. Kansi Nzambi wavova kwa yandi: unkwa abuzengi, diadi fukü mwela 'ku unatombwa mu Ngeye. Nani una vingila biwatotele?

21. Ibobo buna kala wonso ukukiyonzikilanga zimbongo, kansi lembolo baka kimvwama mu Nzambi.

22. Yandi wavova kwa minlongüki miandi: yiküma mono ikuluvovele: kalukalani kiadi mu miela mieno mu lekwa biluna diako, ye kalukalani kiadi mu zinitu zeno mu lekwa biluna vwatako.

23. Kadi mwela ulutidi dia, ye nitu yilutidi mvwatu.

24. Lutonwa minganga. Miaü kamikünangako ye kamiyonzikangako. Miaü kamiena lunduluko ye bianuko, kansi Nzambi uyundulangamio! Yeno vele lulutidi kwakwingi ye minganga?

25. Buna luena nani lenda yika ntela 'ndi nkwanga yimosi mu la?

26. Buna vo luna lembana lekwa yayike, mu nkiama luenina lekwa yankaka kiadi?

27. Lutonwa zimvüma bonso buzilembolo zieta ye bwanga nlele, kansi mono ikuluvovele: Salomoni nkutu mu nzitusu andi wawonsono kafwanana mu mvwatu ye mvüma yimosiko.

28. Kansi vo Nzambi ibobo kavwikanga bititi biansi biena bwabü, ye mbazi bina tubwa va

tiya, buna yeno bankwa miafiminu minu vele luna luta.

29. Yeno mpe kalutombani yiluna dia ye yiluna nwako, kalukalani kiadiko.

30. Kadi bankwa miambümbümbü mu nza mitombanga yina yayonsono, kansi seno diadizulu dizaydi vo luenabio nsatu.

31. Luteka tomba kimfumu kiandi, ye yeno luna kudukulwa yina yayonsono.

32. Fikabü kabü kalubatinaniko, kadi seno dizolele kuluvana kimfumu.

33. Luteka biena yeno ye lusila bunkete. Lukivanga tukobe tubivanza tulembolo nuna ye mbongo zalundwa mu dizulu, mulembolo luaka mwivi ye mulembolo zinkinia bünga.

34. Kadi mwena mbongo zeno, imuna mwena ntima mieno mpe.

35. Bika tuketo tueno tuazingwa ye minda mieno mialema.

36. Lukala nkievo bantu beti vingila mfumu aü, bukana tuka mu ndambisa, kidi bazibula nswalu kwa yandi, bukana kwiza ye künküta.

37. Kiese kiena ye minanga miomio mina bwanwa kwa mfumu aü vo mitemone, bukana kwiza. Kedika mono ikuluvovele: yandi una vwata mponda ye vwandisamio va meza ye kwendamio sadila.

38. Vo una luaka mu ndingu ansi vo mu nkübü ansusu ye monamio bobo, kiese kiena ye miaü.

39. Luzaya bwabü, vo mfumu anzo wazaydi ntangu yayizidi mwivi, nga kayambudi nzo andi yakakunwako.

40. Yeno mpe lukübama, kadi ntangu yilulembolo banza yina kwiza mwana amuntu.

41. Kansi Petolo wavova kwa yandi: Mfumu, utele ngana yoyo kwa yeto vo kwa bantu babonsonoe?

42. Mfumu wavova: nkebi anzo wena minu ye luengele inani. Yandi una vangulwa kwa mfumu andi mu keba bantu bandi mu kubavana dia mu ntangu yifwanane.

43. Kiese kiena ye nanga wowo una bwanwa kwa mfumu, vo weti vanga bobo, bukana kwiza.

44. Kedika mono ikuluvovele: yandi una kunyadisa mu mbongo zandi zazonsono.

45. Kansi vo 'nanga wowo una vova mu ntima 'ndi: mfumu ami una zingila mu kwiza, ye nanga una badika büfa bisielo biababakala ye biabakento ye dia ye nwa ye bwa malavü.

46. Buna mfumu ananga wowo una kwiza lumbu kikana

lembwa kumvingila ye ntangu yikana lembwa zaya ye una kunzenguzula ye vana yandi kunkü ye bakondolo minu.

47. Kansi nanga wowo uzaydi luzolo luamfumu andi ye kakübameneko ye kavengi buzolele mfumuko una büfwa mbüfwa zazingi.

48. Kansi wonso ulembolo zaya, vo vengi lekwa kifwanane mu büfwa yandi una büfwa safiuma. Wonso waveno yayingi una tombwa yayingi, ye watambudi yayingi una luta mu lombwa yayingi.

49. Mono yayizidi mu tuba tiya va ntoto. Nzolele beni vo tukikwamini.

50. Ngiena mbotokolo yingina botukwa, ye kiadi kiena yami nate ye yaü yina manwa.

51. Lueti banza vo yayizi sa yenge va ntotoe? Mono ikuluvovele: ve kwandi, kansi mu tengotengo.

52. Bwabü ye mvu kamvu bantu batanu bena mu nzo yimosi bana swaswasana, bantu batatu mu bole ye bole mu batatu.

53. Yaü bana swaswasana se ye mwana wabakala, mwana wabakala ye se, ngüdi ye mwana wankento, mwana wankento ye ngüdi. Ko wankento ye nkwezi wankento, nkwezi wankento ye ko wankento.

54. Yandi wavova mpe kwa bantu: bulumweni tuti ditubukidi mu dimininanga ntangu, buna luvovele mu nswalu: mvula yina kwiza, ye mvula yiizidi.

55. Bulumweni mpeve yitukidi mu zintini zalubakala buna luvovele: mwini una teka, ye mwini utekele.

56. Lumeso kunsi alukaya, yeno luzaydi kongüdila luse luantoto ye dizulu, kansi mu nki kalukongodele bonso bwenina biabi lumbuko.

57. Mu nki yeno kibeni kalukongodele yonso yisongeleko?

58. Kadi buuna kwenda ye ntantu aku kwa nyadi, buna una tonta bwila yandi kodi mu nzila, kawidi kunata kwa nkongüdidi ye nkongüdidi kawidi kuyeküla kwa nkebi anzo yankatu, ye nkebi kawidi kutula mu nzo yankatu.

59. Mono ivovele: muna kuna vayka nkutuko nate ye una futa kimpanza mpanza kiazimunina.

Kapu 13.

Yesu wata ngana yanti wakuyu (1—9), *waniakisa nkento wakala mpeve yakindakana* (10—17), *wafwanikisa kimfumu kiaNzambi ye mwingudi wasinapi* (18—19) *ye viimvii*

(20—21), *ye divtiu diafietama* (22—30). *Yesu watinisa bantu mu Elodesi* (31--33), *watumba Yelusalemi* (34—35).

Bina lumbu bantu baluaka bankamba mu bisi Ngalilea, vo Pilato wasengi menga maü va minkaylu miaü miadisalu.

2. Yandi wavutula ye wavova kwa yaü: lueti banza, vo bisi Ngalilea bobo balutidi Ngalilea babonsono mu masumü, bubakwamusu boboe?

3. Mono ikuluvovele: ve kwandi, kansi vo kaluna vilula madielako, beno babonsono luna büngwa bobo mpe.

4. Kanivo lueti banza vo kümi ye bantu nani batulukila nzo amatadi ye bavondwa mu Siloa, balutila bantu babonsono bena mu Yelusalemi mu kala nkanue?

5. Mono ikuluvovele: ve kwandi, kansi vo kaluna vilula madielako, beno babonsono luna büngwa bobo mpe.

6. Yandi wata ngana yayi: muntu wakala nti wakuyu wakunwa mu lumbu luandi. Yandi wayenda tombawo bana, kansi kamonaboko.

7. Yandi wavova kwa nkebi alumbu: tala, bwabü ngiizidi mvu mintatu mu fwanda bana mu nti wowo ye kimweniboko, kwangawo. Munkiama una fübisila ntoto?

8. Yandi wavutula ye wavova kwa yandi: Mfumu, yambulawo mvu waü mpe, kidi yatiminawo ntoto ye yatulawo tuvi.

9. Nana siwa buta bana buuvengo bobo, kansi vo kabwako, nakwangitiwo.

10. Yandi walonga mu nzo yalukutukunu mu lumingü.

11. Tala, muna mwakala nkento wakala mpeve yakindakana kümi ye nani diamimvu. Waü wakonanana ye walembana dongama.

12. Yesu bukamonawo yandi watelawo mbila ye wavova kwa waü: nkento, vükusu kwaku mu kindakana kwaku.

13. Yandi watulawo moko. Nkento intumbu dongama ye wazitisa Nzambi.

14. Kansi nkebi anzo yalukutukunu wakala nganzi mu Yesu waniakisa mu lumingü ye wavutula ye wavova kwa bantu: lumbu bisambanu biena bina sadulwa, nkiangunu luiza luaniakuswa mu biaü, kansi lumbu kialumingü kabusongeleko.

15. Mfumu wavutula kwa yandi ye wavova: lumeso kunsi alu--kaya, buna luena, kadi nani ule mbwa kutulanga ngombe andi ye mpünda 'ndi vazikangwanga ye tualangazo kunlangu mu tumingü?

16. Kansi mwana waü wa-Abalami wankento wakangwa kwa Satana mu kümi ye nani

diamimvu wena, kadi waü kauna
kutulwa mu nsinga wowo,
mu lumbu kialumingükoe?
17. Bukavova wowo, babo-
nsono bankakila bafwa zinsoni,
ye bantu babonsono bakala kiese
mu mavanga mamonsono manzi-
tusu mavangwa kwa yandi.
18. Yandi wavova: kimfumu
kiaNzambi kifwanane ye nki? Mu
nki sinkio dedikisa?
19. Kiaü kifwanane ye mwi-
ngidi wasinapi wabonga muntu
ye wakünawo mu via diandi. Waü
wamena ye wakala nti watunga
zinuni zadizulu mazanza mu ma-
vala.
20. Yandi wavova diaka: mu
nki ngina dedikisa kimfumu
kiaNzambi?
21. Kiaü kifwanane ye vü-
mvü diabonga nkento ye wasanga
mu tezo bitatu biazimfümfüta
zamampa nate ye zazonsono
zamana funa.
22. Yandi wazingila mu ma-
vata ye bimpata mpata ye walo-
nga ye watatamana mu kwenda
ku Yelusalemi.
23. Muntu wavova kwa ya-
ndi: Mfumu, balalulwa bafiuma
bene? Yandi wavova kwa yandi:
24. Lutatamana, kidi luakota
mu mwelo wafietama, kadi mono
ikuluvovele, vo babingi bana
tonta kota kansi bana lembana.
25. Mfumu anzo bukatela-
mene ye ukibindikidi kielo, ye
yeno luna badika telama kumba-
zi ye künküta va kielo ye vova:
Mfumu, utuzibüdila, ye yandi una
vutula ye vova kwa yeno: kizaydi
kulutukidiko.
26. Buna luna badika vova:
yeto tuadidi yaku ye tuanwini
yaku, ye Ngeye walongele mu
nzila zeto.
27. Yandi una vova: mono
kizaydi kulutukidiko. Lukatuka
vava, yeno babonsono lumimva-
ngi mialekwa yambi.
28. Kuna kuna kala dilu ye
nkwetoso ameno, buluna mona
Abalami ye Isaki ye Yakobi ye
minkambi miamionsono mu ki-
mfumu kiaNzambi, kansi yeno
luna kübwa kumbazi.
29. Yaü bana tuka mu selüki-
langa ntangu ye mu dimininanga
ntangu ye mu zintini zalumoso
ye mu zintini zalubakala ye
vwanda va meza mu kimfumu
kiaNzambi.
30. Tala, bazimünina bana
tekila, ye batekila bana zimünina.
31. Yina ntangu bafalisea ba-
nkaka bayenda ye bavova kwa
yandi: nangüka wakatuka mwa-
mü, kadi Elodesi zolele kuvonda.
32. Yandi wavova kwa yaü:
luenda luavova kwa mbulu yoyo:
tala, mono ivaykisanga mpeve
zambi ye iniakisanga ye ngina
mana lumbuki ye mbazi ye kia-
mene ye ngina manwa.
33. Kansi mono ngina zieta

lumbuki ye mbazi ye lumbu kina landa, kadi nkambi kalendi vondwa bukena kumbazi aYelusalemiko.

34. Yelusalemi, Yelusalemi, Ngeye uvondanga minkambi ye utubanga matadi kwa ntumwa zafidusu kwa Ngeye! Nkutikisa zazingi nzolele kutikisa bana baku nkievo nuni yisanga bana bandi kunsi amaveve mandi, kansi beno ngodi eno!

35. Tala, yeno luna sisulwa nzo eno yankatu. Mono ikuluvovele, vo kalunakumbona diaŋko nate ye lumbu kina kwiza buluna vova: wizidi mu nkümbü aMfumu, bika kasakümünwa!

Kapu 14.

Yesu wadia mu nzo amfalisea (1—6), *waluengisa batomba fulu bianzitusu* (7—11), *walonga mfumu anzo bonso bukana tumisa bantu ku mbuluku*(12—14), *wafwanikisa kimfumu kiaNzambi ye mbuluku waünene* (15—24), *ndamunu aYesu* (25—35).

Kiakala lumbu kialumingü, yandi wayenda ku nzo anküluntu mosi abafalisea mu dia mampa, ye yaü bankenga.

2. Tala, kuna kwakala muntu wakala nitu yavimbuswa kwa nlangu. Yandi watelama va luse luandi.

3. Yesu wavutula ye wavova kwa minlongüki miamina ye bafalisea: fweni mu niakisa mu lumingüe vo kabufweniko? Yaü badingama.

4. Yandi wansimba ye waniakisa ye wansindika.

5. Yandi wavutula ye wavova kwa yaü: buna luena, nani una lembwa kula kwenda tombüla mwana 'ndi vo ngombe andi mu bulu mu lumbu kialumingü, vo banamo sotuka?

6. Yaü balembana kumvutula diambu mu kiuvu kiokio.

7. Yandi watalŋgana kwa basilwa ntumwa, bukamona bonso bubasola biandu bianzitusu, ye wavova kwa yaü:

8. Buuna silwa ntumwa kwa muntu mu ndambisa, kuvwandani va kiandu kianzitusuko, kadi nanga muntu ulutidi danuswa mu Ngeye silulu ntumwa.

9. Buna ulusididi ntumwa beno bole sika kwiza vova kwa Ngeye: vana kiandu kwa muntu waü, buna siwa badika fwanda kiandu kina kuna nsuka mu nsoni.

10. Kansi buusilulu ntumwa, wenda vwanda va kiandu kiena kuna nsuka, kidi ndiena usididi ntumwa wavova kwa Ngeye, bukana kwiza: nkündi, finka ku ntu, buna siwa zituswa mu babonsono basilulu yaku ntumwa.

11. Kadi wonso una kukibalula una külulwa, ye una kukikülula una balulwa.

12. Yandi wavova mpe kwa ndiena wansila ntumwa: buuvanganga mbuluku ansinsa vo mbuluku ankokila kutumisani bakündi bakuko ye zimpangi zakuko ye bibutu biakuko ye bazika baku bena kimvwamako, kabidi kusila ntumwa mpe ye Ngeye una tambula ndandu aku.

13. Kansi buuvanganga mbuluku, tumisa bena bamputu ye bena bieta ye batembilanga ye bafwa meso.

14. Kiese kina kala yaku, kadi kabena lekwa kibana kuvutudilako, kansi Ngeye una tambula ndandu mu mfulukusu abantu bamfonga.

15. Muntu wavwanda yaü va meza bukawawo, yandi wavova kwa yandi: kiese kiena ye wonso una dia mampa mu kimfumu kiaNzambi.

16. Yandi wavova kwa yandi: muntu wavanga mbuluku waünene ye wasila babingi ntumwa.

17. Yandi wafidisa nanga 'ndi yina ntangu yamana lambwa mbuluku mu vova kwa basilwa ntumwa: luiza, kadi mbuluku umeni lambwa.

18. Yaü babonsono babadika kambikisa mambu. Mosi wavova kwa yandi: nsumbidi via dingina kwenda tala. Mono ilebele, unsika.

19. Wankaka wavova: mono nsumbidi kümi diazingombe dingina kwenda tala. Mono ilebele, unsika.

20. Wankaka wavova: nkwelele nkento, idianu kilendi kwendako.

21. Nanga wayendawo kamba kwa mfumu andi. Buna mfumu anzo wakala nganzi ye wavova kwa nanga 'ndi: wenda nswalu mu zinzila ye mpambu zavata ye kotisa bena bamputu ye bena bieta ye bafwa meso ye batembilanga mwamü.

22. Nanga wavova: mfumu, buvengo bonso buukembi, kansi musidi mbüka.

23. Mfumu wavova kwa nanga: wenda mu zinzila ye ku mavia ye ubatatimisa mu kota, kidi nzo ami yazala.

24. Kadi mono ikuluvovele: bantu bobo buna bena basilulu ntumwa, widi muntu nkutu kana bimba mbuluku ami.

25. Bantu babingi bayenda kwa yandi, ye yandi wabangümüka ye wavova kwa yaü:

26. Vo muntu una kwiza kwa mono ye una lembwa bela sandi ye ngüdi andi ye nkento andi ye bana bandi ye zimpangi zandi ye bibusi biandi ye mwela 'ndi mpe, kalendi kala nlongüki amiko.

27. Wonso ulembolo nata kulunsi diandi ye nama ku nima 'mi kalendi kala nlongüki amiko.

28. Buna lüena, nani una

lembwa teka vwanda ye yindula ntalu bukana tunga nzo amatadi, kidi kazaya vo zimbongo zamanisinayo zena yandi.

29. Kadi vo unabo lembwa vanga, nana sika lembanayo mana, bukakitudidi matadi malufulu ye babonsono, bana badika kumbeka nkiadi, bubana mona nzo vo yabadukulu tunga.

30. Yaü bana vova: muntu wowo wabadikidi tunga nzo, kansi walembanayo mana.

31. Nki amfumu una lembwa teka vwanda ye yindula, kanivo sika lenda bedisa mfumu yena makümole mamafunda mabinwani, yandi kibeni bukena kümi diamafunda kaka, vo una kwenda kunwanisa mvita.

32. Vo una lembwabo vanga, ngala sika fidisa ntumwa kwa mfumu yoyo ye lomba yenge kwa yandi bukena ntama.

33. Ibobo yeno mpe buna luena, wonso una lembwa yambula biabionsono biena yandi, kalendi kala nlongüki amiko.

34. Müngwa wena wabiza, kansi vo uvidisi ndudi andi, bwe siwayo vutulwa?

35. Buna kautomene mu ntotoko ye mu tuviko. Yaü batubangawo kumbazi. Wena matu bika kawa.

Kapu 15.

Dimeme diazimbala (1—7), *vanza kiazimbala* (8—10), *mwana wazimbala* (11—32).

Mimvakusi miamionsono ye bankwa miamasumü bayiza mu wa yandi.

2. Bafalisea ye minlongi miamina bakaüla ye bavova: ndiena utambulanga bankwa miamasumü ye udianga yaü.

3. Kansi yandi wata ngana yayi kwa yaü ye wavova:

4. Buna luena, vo muntu wena nkama amameme ye una vidisa dimosi, kadi kana sisa luvwa ye vwa diamameme mu nsi yankatu ye landa dina diazimbala nate ye kanadio monakoe?

5. Bukanadio mona, sikadio zangika va mavembo ye kiese.

6. Bukana luaka ku nzo yandi una tela baküudi bandi ye bazika mbila ye vova kwa yaü: luyangalala yami, kadi mbweni meme diami diazimbale.

7. Mono ikuluvovele: mu dizulu muna kala kiese kingi bonso bobo mu nkwa umosi wamasumü uviludi diela, ye kiese kiafiuna mu luvwa ye vwa diabantu bamfonga balembolo kala nsatu avilula madiela.

8. Vo kümi diabivanza biena ye nkento ye waü una vidisa kimosi, kadi kana kwika mwinda ye komba nzo, ye toma

komba, nate ye kanakio monakoe?
9. Bukanakio mona, yandi una tela baküNdi bandi babakento ye bazika babakento mbila ye vova: luyangalala yami, kadi mbweni vanza kiazimbale.
10. Mono ikuluvovele: mpofi zaNzambi zina yangalala bobo mu nkwa umosi wamasumü uviludi diela.
11. Yandi wavova: muntu wakala bana bole bababakala.
12. Wanleke wavova kwa sandi: tata, umpana yami ndambu azimbongo. Se diabakabila zimbongo.
13. Fintama ntama buna nleke wakübika zazonsono ye wayenda kuna nsi yanzenza ntama beni. Kuna kafükisazo mu kimpümbülü.
14. Bukamana fukisa zazonsono, buna malema mangolo makala muna nsi yina ye yandi wabadika fwa nsatu.
15. Yandi wayenda kadi ye muntu, imwisi nsi yina. Muntu wowo wamfidisa ku mavia mandi mu vünga zingulu.
16. Yandi wazina moyo mu yukütisa vümü kiandi mu bititi biambongo biadia zingulu, kansi kavewabioko.
17. Yandi wasavüka ntima ye wavova: bisielo biabingi biena ye sami biena dia kwakwingi, kansi mono ngieti vondwa nsatu,
18. Bika yatelama ngienda kwa sami yavova kwa diaü: se' yavolele masumü kwa dizulu ye kwa Ngeye.
19. Kifweni diaka yabikwa mwana 'kuko. Umbika yakala bonso sielo kiaku kimosi.
20. Yandi wanangüka ye wayenda kwa sandi, kansi bukakala ntama, buna sandi diamona yandi ye diamfwila kiadi ye diayungüsa ye dianzingila mu laka ye diamfiba.
21. Mwana wavova kwa diaü: se, yavolele masumü kwa dizulu ye kwa Ngeye, ye kifweni diaka yabikwa mwana 'kuko.
22. Se diavova kwa minanga miandi: lutuala mvwatu wabiza beni ye lumvwikawo lumvana kimpambu mu koko kwandi ye nsampatu mu malu mandi.
23. Lutuala fingombe ngombe fiavuluka ye luvondafio. Bika tuadia ye tuayangalala,
24. Kadi mwana 'mi waü wafwa wakedi ye uvükidi, waü wazimbale ye umonekene. Iyaü babadika yangalala.
25. Kansi kota wakala ku via. Bukayiza finangani ye nzo, yandi wawa, vo basika nsambi ye bakina.
26. Yandi watela ntaudi mbila ye wayuvulayo: nki amazu momo?
27. Ntaudi yavova kwa yandi: nleke aku wizidi ye saku divondese fingombe ngombe fiavu-

luka, kadi diaü dintambudi ye mavimpi.

28. Yandi wakala nganzi ye kazola kotako, kansi sandi diavayka ye diantela mbila.

29. Kansi yandi wavutula ye wavova kwa sandi: tala, mvu miami miamingi ngieti sadila Ngeye, ye kasi kiavondele mwina 'kuko, ye kasi kwampeni widi finkombo nkombo nkutuko, kidi yayangalala ye bakündi bami.

30. Kansi mwana 'ku wowo wameni fükisa mbongo zandi mu kinsuza buuvutukidi buna Ngeye vondese fingombe ngombe.

31. Se diavova kwa yandi: mwana, Ngeye wena yami lumbu yayonsono, ye yayonsono yayami iyaku.

32. Kansi yangalala ye kiese kina kala bwabü, kadi nleke aku wowo wafwa wakedi ye uvükidi ye wazimbale ye umonekene.

Kapu 16.

Nkiiluntu wakala mwivi (1—13), *mfonga zabafalisea* (14—18), *muntu wamvwama ye Lazalo* (19—31).

Kansi yandi wavova kwa nlongüki miandi mpe: mwakala muntu wamvwana wakala nkebi abilekwa biandi. Nkebi wowo wafundwa kwa yandi, vo weti fükisa mbongo zandi.

2. Yandi wantela mbila ye wavova kwa yandi: nki ansamü wowo ungwilu mu Ngeye? Dedisa ntalu mu mbongo ziukebanga, kadi kulendi vutuka kebambongo zamiko.

3. Kansi nkebi wavova mu ntima 'ndi: nki ngina vanga, kadi mfumu ami unkatudi mu keba zimbongo zandi? Kilendi timako, ye nsoni zalombila zena yami.

4. Nzaydi bungina vanga, kidi bantambula mu zinzo zaü, bungina katulwa mu keba zimbongo.

5. Buna bakala badia mfuka zamfumu andi, yandi wabatela mbila ye wavova kwa umosi: mfuka kwa wadidi kwa mfumu ami?

6. Yandi wavova: nkama mosi yabitezo biamazi. Nkebi wavova kwa yandi: tuala nkanda 'ku wavwanda nswalu wasonika makumatanu mabitezo.

7. Mboki kavova kwa wankaka: kansi Ngeye, nki amfuka wadidi? Yandi wavova: nkama mosi yabitezo biamasangu. Nkebi wavova kwa yandi: tuala nkanda 'ku wavwanda nswalu wasonika lunani luabitezo.

8. Mfumu wasika nkebi wambi, vo tomene luenga mu mayanga mandi. Kadi bana banza yayi balutidi bana bakia mu luenga mu bibutu biaü.

9. Mono kwami ikuluvovele mpe: lukivanga bakündi mu Nsonde wambi, kidi balutambula mu zinzo zisalanga mvu kamvu, mbongo buzina mana.

10. Wonso usongele mu lekwa yafiuma, songele mu lekwa yayingi mpe, ye wonso ulembolo songa mu lekwa yafiuma, kasongele nkutu mu lekwa yayingiko.

11. Vo lulembolo songa mu Nsonde wambi, buna nani una kulukebisa lekwa yakedika?

12. Vo lulembolo songa mu lekwa yangana, buna nani una kuluvana yayeno?

13. Sielo nkutu kakilendi sadila mfumu zoleko, kadi buna sika bela yimosi ye tonda yankaka, kanivo sika nama yimosi ye tungüdila yankaka. Yeno kalulendi sadila Nzambi ye Nsondeko.

14. Bafalisea bakala ntondwa abivanza bawa mômo mamonsono ye banziküna.

15. Yandi wavova kwa yaü: yeno kweno lukukifongisanga kwa bantu, kansi Nzambi zaydi ntima mieno, kadi yeti balula bantu, Nzambi ukanküműkinangayo.

16. Mina ye minkambi miakala nate ye Yoane, kansi buna ye mboki kimfumu kiaNzambi kikambwanga mu nsamü wambote, ye babonsono batanangakio mu ngolo.

17. Kansi ntoto ye dizulu bina luta füka nswalu, ye mina mina suta fükisa notika diandi dimosi kaka.

18. Wonso una vambana ye nkento andi ye kwela nkento wankaka, yandi uyanganga, ye wonso una kwela nkento wayambulu kwa bakala diandi, yandi uyanganga.

19. Kwakala muntu wamvwama wavwata minlele miambwaki ye minlele miampembe miantalu beni ye wayangalala mu zintoko ye kinduvu lumbu kalumbu.

20. Kwakala muntu wabumputu, nkümbü andi Lazalo. Yandi walambalala vana mwelo wamuntu wamvwama, ye nitu andi yavwa kwa mputa.

21. Yandi wazola yuküta mu mansadusulwa masotuka mu meza mamuntu wamvwama, kansi zimbwa zayiza levita mputa zandi.

22. Vakiakala muntu wabumputu wafwa ye wanatwa kwa zimpofi ku nkata 'Abalami, kansi muntu wamvwama wafwa mpe ye wadiamuswa.

23. Mu nkadi ampemba yandi wasendula meso mandi bukalungwa mu kwama, ye wamona Abalami nseke beni ye Lazalo mu nkata 'ndi.

24. Yandi waboka ye wavova: tata Abalami, undemvükila ye fidisa Lazalo kabotika ntu anlembo andi mu nlangu, kidi kavodisa ludimi luami, kadi ilungwanga mu nlemo miami.

25. Abalami wavova: mwana, bambüka moyo, vo Ngeye wata-

mbudi yilekwa yaku yabiza buwavumũni, kansi Lazalo watambudi yilekwa yandi yambi, kansi bwabũ yandi ubombwanga vava, kansi Ngeye weti lungwa.

26. Kansi diambu diankaka diena mpe, vava kati ye beto ye beno vena nkakudulu yayinene yasiama, nkiangunu vo bena vavā bazolele kwiza kwa yeno koko kabalendiko, ye bena koko kabalendi kwiza kwa yeto kwakũko.

27. Kansi yandi wavova: tata, mono iyuvudi, kidi wafidisa Lazalo ku nzo asami,

28. Kadi mono ngiena mpangi zitanu, mpasi kalubũlazo, kazidi luaka mpe mu vuma kiaki kiakwama.

29. Kansi Abalami wavova kwa yandi: zaũ zena Mose ye minkambi; bika zabawa.

30. Yandi wavova: tata Abalami, ve kwandi, kansi vo muntu wafwa una fuluka ye kwenda kwa zaũ, buna zina vilula madiela.

31. Kansi yandi wavova kwa yandi: vo kazina wa Mose ye minkambiko, kazina leka minuko, vo muntu wafwa una fuluka.

Kapu 17.

Yesu walonga mu yambasana minkanu (1—4), *ngolo zaminu* (5—6), *sielo kiamfonga* (7—10), *Yesu waniakisa kũmi diabankwa miabwazi* (11—19), *wazibula kiuvu kiabafalisea* (20—21), *wasamiina ngizulu andi yanzole* (22—37).

Yandi wavova kwa nlongũki miandi: mfwemoso kazilendi lembwa kwizako, kansi engwa muntu una fwemisa.

2. Bana buna bena babake, vo yandi una fwemisa umosi nkutu, yandi una biva nitu, kansi vo tadi dinikunwanga mfũmfũtā dikengo mu laka diandi ye tubulu mu mbu, yandi kutu toma nitu.

3. Lutina! Vo mpangi aku yivolele masumũ, unlongidika, ye vo yina vilula diela, umbikila.

4. Vo yandi una kuvodila masumũ mpodila nsambodia mu lumbu kimosi ye una bangũmũka mbangũmũka nsambodia kwa Ngeye ye vova: mpiludi diela, buna siwa kumbikilamo.

5. Zintumwa zavova kwa Mfumu: utukudikila minu!

6. Mfumu wavova: vo luena minu bonso mwingidi wasinapi, nga luna vova kwa nti wowo: vũzuka ye tula mianzi mu mbu, ye waũ una kuluwila.

7. Buna luena nani wena nanga weti tima ntoto vo vũnga bibulu; ye nanga buutukidi ku via, kadi sika kwenda kwa waũ ye vova: wenda nswalu wavwanda va meze?

8. Kadi kana vova kwa waü-
koe: kubika dia kungina dia ye
vwata wansadila, bungina dia
ye nwa, mboki dia ye nwa kwaku?
9. Kadi kana tonda nanga
vo waü una vanga lekwa kiwake-
mboe?
10. Ye no mpe buluvanganga
yayonsono yiluakembo, buna lu-
vova: beto tuminanga miatumpa-
lala, tuavengi yituakembo va-
nga.
11. Kwakala bukayenda ku
Yelusalemi, yandi wavioka va-
na kati ye Samalia ye Ngalilea.
12. Bukakota mu vata dimo-
si, kümi diabantu diakala bwa-
zi diankika. Yaü batelama nseke.
13. Yaü basasula ndinga ye
bavova: Yesu nlongi, utufwila ki-
adi!
14. Bukabamona, yandi wa-
vova kwa yaü: luenda luakisonga
kwa zinganga. Bwakala buba-
yenda, yaü bavedila.
15. Umosi wakala yaü bu-
kamona vo nieki, yandi wavu-
tuka ye wazitisa Nzambi mu
ndinga yayinene.
16. Yandi wafukama va zizi
kiandi va malu maYesu ye wato-
nda kwa yandi. Muntu wowo
imwisi Samalia.
17. Yesu wavutula ye wa-
vova kwa yandi: kadi kakümi
divedosokoe, vwa kwe diena?
18. Kadi kakwenani muntu
uvutukidi mu zitisa Nzambiko,
kansi nzenza yayi kake?
19. Yandi wavova kwa ya-
ndi: telama wenda, minu kiaku
kikuniakisi.
20. Bukayuvulwa kwa bafa-
lisea: kimfumu kiaNzambi nki
amvu kina kwiza, buna yandi
wavutula kwa yaü ye wavova:
kimfumu kiaNzambi kakina
kwiza mu mona mesoko.
21. Yaü kabana vovako: tala
vava, tala vana, kadi tala, ki-
mfumu kiaNzambi kiena mu
ngüdi eno.
22. Kansi yandi wavova kwa
minlongüki: lumbu bina kwiza,
buluna zinina ntima mu mona
lumbu kimosi kiamwana amu-
ntu, kansi kalunakio monako.
23. Yaü bana vova kwa yeno:
tala vava, tala vana, kaluenda-
niko, kalunamaniko.
24. Kadi bonso buvezimanga
luvezomo ye luwangülanga di-
zulu ye mu ndambu ye mu
ndambu, ibuna buna kala mwana
amuntu mu lumbu kiandi.
25. Kansi yandi sika teka
lungwa kwama kwakwingi ye
kübwa kwa mbandu yayi.
26. Bonso bwakala mu lu-
mbu biaNoa, ibuna buna kala
mu lumbu biamwana amuntu.
27. Yaü badia, banwa, ba-
kwela, bakwelwa, nate ye lumbu
kiakota Noa mu nzaza, ye mbu-
kila yanlangu yayiza kubabünga
babonsono.

28. Ibuna bwakala mu lumbu biaLoti mpe, badia, banwa basumba, bateka, baküna, batunga,

29. Kansi kina lumbu kiavayka Loti mu Sodoma, buna mwanoka tia ye matadi matia mu zulu ye biabünga babonsono.

30. Ibuna buna kala kina lumbu kina monika mwana amuntu.

31. Kina lumbu wonso wena va ntandu anludi kana külümüka mu bonga bilekwa biandi biena mu nzoko; wena ku via kana vutuka mu bonga biena kumanimako.

32. Lubambükila nkento aLoti moyo!

33. Wonso una tonta simba mwela 'ndi, yandi unawo vidisa, ye unawo vidisa, yandi unawo vükisa.

34. Mono ikuluvovele: dina fükü bole bana lambalala va ntanda umosi, umosi una balulwa ye wankaka una siswa.

35. Bakento bole bana nika mfümfüta va tadi dimosi, umosi una balulwa, wankaka una siswa.

36. Miaü miavutula ye miavova kwa yandi: Mfumu, bwe? Yandi wavova kwa miaü: kwena nkülu kukutakananga zingo zadizulu.

Kapu 18.

Nkongüdidi ye difwola diamputu (1—8), *nkwa afalusea ye mvakusi* (9—14), *Yesu wasaküműina bana* (15—17), *walonga toko diamvwama* (18—27), *nsendo wabanamanga Yesu* (28—30), *wakamba kwama kwandi* (31—34), *wamwesa muntu wafwa meso* (35—43).

Yandi wabatela ngana mpe, bonso bubana sambila lumbu kalumbu ye kabana bebako.

2. Yandi wavova: mu vata dimosi mwakala nkongüdidi walembwa tina Nzambi ye kazaya bantu ndanuko.

3. Mu vata diodio mwakala fwola mpe. Diaü diayenda kwa yandi ye diavova: undungisa kwa ntantu ami.

4. Vantete ngongo andi, kansi mboki kavova mu ntima 'ndi: kitinanga Nzambi nkutuko, ye kizaydi bantu ndanuko.

5. Kansi sia nungisa fwola diadi, kadi diaü dieti kuntatimisa, kadidi kwiza kumbwila muna nsukulu.

6. Kansi Mfumu yavova: luwa mavovele nkongüdidi wambi.

7. Kansi Nzambi, kadi yandi kana nungisa basolwa bandi bakumbokilanga mwini ye fukükoe, kadi kana kubafwila kiadikoe?

8. Mono ikuluvovele: yandi

una savüka mu kubanungisa. Kansi mwana amutu buuna kwiza, kadi siwa mona minu vava ntotoe?

9. Yandi wavova ngana yayi kwa bantu bankaka bakisila vwadi, vo ibamfonga kwaü, ye batungüdila bankaka:

10. Bantu bele babaluka ku nzo aNzambi mu sambile, umosi imfalisea, wankaka imvakusi.

11. Mfalisea watema ye wasambidila ebü: Nzambi, mono ntondele kwa Ngeye, kadi kiena bonso bantu bankakako, imintani ye bantu balembolo fonga ye minyangi, kiena bonso mvakusi waüko.

12. Mono iminanga nsoki mbina zole zole mu lumingü lumosi lumosi ye ivananga bükü kiakümi kümi mu yilekwa yayonsono yiivanganga ndandu.

13. Kansi mvakusi watelama nseke ye kazola sendula meso ku zuluko, kansi yandi wabanda ntulu andi ye wavova: Nzambi, undemvükila, mono nkwa amasumü!

14. Mono ikuluvovele: mvakusi wayenda imuntu wafonguswa ku nzo andi, kansi mfalisea kabwako, ukukibalulanga una külulwa, ye ukukikülulanga una balulwa.

15. Yaü batuala bimbana mbana kwayandi, kidi katulabio moko, kansi minlongüki bumiamonabo miaü miabakanikina.

16. Kansi Yesu wabatala mbila ye wavova: yambula bana biiza kwa mono ye kalubakanikinaniko, kadi kimfumu kia Nzambi kiena ye baü.

17. Kedika mono ikuluvovele: wonso una lembwa tambula kimfumu kiaNzambi bonso mwana, kanakio kotako.

18. Nyadi wanyuvula ye wavova: nlongi wabiza, nkiama ngina vanga, kidi yavingila moyo ukaumani?

19. Yesu wavova kwa yandi: mu nki weti kumbika muntu wabiza? Kakwenani muntu wabizako, kansi Nzambi kaka.

20. Ngeye zaydi mina: kuyanganiko, kuvondaniko, kuyibaniko, kutani kimbangi kiamakutuko, vümina saku ye mbuta 'ku.

21. Yandi wavova: yina yayonsono yavengi kasi yakadila mwana.

22. Yesu bukawawo, yandi wavova kwa yandi: ukondolo kimosi. Teka yilekwa yaku yayonsono ye vanayo kwa bamputu, ye Ngeye una tambula zimbongo mu zulu, ye wiza wandama.

23. Kansi bu kawawo, yandi wakala kiadi, kadi yandi wakala mbidi akimvwama.

24. Yesu wantala ye wavova: engwa, mpasi zazingi zena ye bantu bena kimvwama mu

kota mu kimfumu kiaNzambi!
25. Kamela kuna fiononuka nswalu mu disu diansoma ye muntu wamvwama una suta kota mu kimfumu kiaNzambi.
26. Bawawo bavova: nani lenda lalulwa?
27. Yandi wavova: Nzambi ulendanga yilembananga bantu.
28. Kansi Petolo wavova: tala, yeto tuasisidi yayeto ye tunamanga Ngeye.
29. Yandi wavova kwa yaü: kedika mono ikuluvovele: kakwenani muntuko wasisidi nzo, vo nkento, vo zimpangi, vo bana mu diambu diakimfumu kiaNzambi,
30. Una lembwa tambula biabingi beni mu lumbu biabi ye mu mimvu mina kwiza moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.
31. Yandi watela kümi ye nlongüki miole mbila ye wavova kwa miaü: tala, ku Yelusalemi tuakwenda, ye yayonsono yasonwa kwa minkambi mu mwana amuntu yina kwenda detila,
32. Kadi waü una yekulwa kwa bankwa miambümbümbü ye una vwezwa ye levulwa ye lobudulwa mante.
33. Yaü bubanawo büfa nate ye nkanda una bunüka, mboki banawo vonda ye mu lumbu kiantatu una fuluka.
34. Miaü kamiavisa widi diambu nkutu dikavovako, ye mambu momo maswekwa mu miaü, ye miaü kamiazaya mavovwako.
35. Kansi bwakala bukafinangana ye Yeliko, buna muntu wafwa meso wavwanda va mbela anzila ye walomba.
36. Bukawa bantu beti vioka, yandi wayuvula: nkiama kiokio?
37. Yaü bansamünina vo Yesu imwisi Nazaleti weti vioka.
38. Yandi waboka ye wavova: Yesu umwana aDavidi, umfwila kiadi!
39. Batekila kuntu bankanikina kidi kadingama, kansi yandi waluta boka: mwana aDavidi, umfwila kiadi!
40. Yesu wasimpama ye wakamba bantuala kwa yandi. Kansi bukafinangana ye Yesu, yandi wanyuvula:
41. Nkiama zolele yavangila? Yandi wavova: Mfumu, mpasi yamona.
42. Yesu wavova kwa yandi: namoni kwaku! Minu kiaku kiniakisi.
43. Yandi intumbu mona ye wanama yandi ye wazitisa Nzambi, ye bantu babonsono bamonabo basika Nzambi.

Kapu 19.

Yesu wakala mu nzo aZakayo (1—10), *ngana mu kümi diatalanta* (11—27), *Yesu wakota mu Yelusalemi* (28

—40), *wadidila vata diodio* (41—44), *waredisa nzo aNzambi* (45—48).

Yesu wakota mu Yeliko ye wavioka.

2. Tala, mwakala muntu, nkümbü andi Zakayo. Yandi inkülantu amimvakusi ye inkwa akimvwama.

3. Yandi watonta mona wonso iYesu, kansi walembana mu diambu diabantu, kadi wakala ntela wawuküfi.

4. Yandi wayungüsa kuntu ye wamaka mu nti, kidi kamona Yesu, kadi yandi wayendila nzila yoyo.

5. Yesu bukaluaka kuna, yandi wasendula meso ye wavova kwa yandi: Zakayo, külümüka nswalu, kadi lumbu kiaki sia kala mu nzo aku.

6. Yandi wakülümüka nswalu ye wantambula mu kiesê.

7. Bubamonabo, buna babonsono babama ye bavova: yandi kotele mu kala ye nkwa amasumü.

8. Kansi Zakayo watelama ye wavova kwa Mfumu: Mfumu, tala, ndambu yazimbongo zami ngina vana kwa bamputu; vo yabebi muntu lekwa, sia vutula mfutu iya.

9. Yesu wavova kwa yandi: lumbu kiaki ndalulu yivengo mu nzo yayi, kadi yandi mpe imwana aAbalami.

10. Kadi mwana amuntu wayizidi mu tomba ye lalula wonso wazimbala.

11. Bubawawo, yandi wavova ngana mpe, kadi kafinama ye Yelusalemi, ye yaü babanza kimfumu kiaNzambi kina monika nswalu.

12. Nkiangunu yandi wavova: muntu wakala mvila yandanu wayenda kuna nsi yantama mu tambula kimfumu ye vutuka.

13. Yandi watela nanga miandi kümi mbila, ye wavanamio kümi diatalanta ye wavova kwa miaü: lukitilabio nate ye ngina vutuka.

14. Kansi bantu bansi andi bambela ye bafidisa nsamü ku nima 'ndi mu vova: katuzolele ndiowo katuyalako.

15. Bwakala bukakitambudila kimfumu ye kavutuka, buna yandi wavova: lutela minanga miyavana bivanza mbila, kidi yazaya wonso wavengibio ndandu.

16. Nanga mosi wayiza ye wavova: mfumu, talanta kiaku kiavengo kümi diatalanta ndandu.

17. Yandi wavova kwa waü: mbote kwandi, Ngeye unanga wabiza, Ngeye wasongele mu lekwa yafiuma, nkiangunu yala kümi diamavata.

18. Nanga wanzole wayenda ye wavova: mfumu, talanta kiaku kiavengo talanta bitanu ndandu.

19. Yandi wavova kwa waü mpe: yala kwaku mpe mavata matanu.

20. Nanga wankaka wayenda ye wavova: m'fumu, tala, talanta kiaku yaswekele mu nlele.

21. Kadi mono yatinini, kadi Ngeye inkwa anganzi utotanga vawalembolo tula lekwa, ye uyonzikanga vawalembolo küna.

22. Yandi wavova kwa waü: unanga wambi, mu waku nwa mono ngina kukongüdila nkanu. Ngeye zaydi vo mono inkwa anganzi itotanga vandembolo tula lekwa, ye iyonzikanga vandembolo küna.

23. Mu nkiama walembolo vana vanza biami kwa babudisanga bivanza, kidi yatambulabio ye ndandu buyavutukidi?

24. Yandi wavova kwa batelama yandi: lunziona talanta ye luvanakio kwa ndiowo wena kümi diatalanta.

25. Yaü bavova kwa yandi: mfumu, kümi diatalanta diena yandi.

26. Mono ikuluvovele: wonso wena lekwa, una vewa, kansi wonso ulembolo kala lekwa, yandi una zionwa biena yandi.

27. Kansi mintantu miami miomio mialembwa zola yayalamio, lutualamio ye luvondamio vava.

28. Bukavovawo, yandi watekila ku Yelusalemi.

29. Bwakala bukafinangana ye Betefange ye Betania va mongo ubikwanga Mongo wamazi, buna kafidisa nlongüki miole

30. Ye wavova: luenda ku vata diena kuntu. Buluna kotamo, silua mona mpünda yambakala yakangama yena yikayitentamanga muntu. Lukutulayo ye lutualayo.

31. Vo muntu una vova kwa yeno: nkiama lunayo kutudila, buna luvova: Mfumu wenayo nsatu.

32. Bafiduswa bayenda ye bamona bonso bukabakamba.

33. Bubakutula mpünda, buna bavwayo bavova kwa yaü: nkiama lueti kutudila mpünda?

34. Yaü bavova: Mfumu wenayo nsatu.

35. Yaü batualayo kwa Yesu ye batula nlele miaü va ntandu ampünda ye batula Yesu va ntandu.

36. Bukavioka, yaü bayalumüna nlele miaü mu nzila.

37. Bukakiluakila luküfi ye vabadikila betama Mongo wamazi, buna kabü diamvimba dianlongüki miandi diabadika yangalala ye sika Nzambi mu ndinga yayinene mu tulendo tuatonsono tubamona.

38. Yaü bavova: bika Mfumu wasakümunwa mu nkümbü

aMfumu; yenge mu zulu ye nzitusu vana kayengele!

39. Bafalisea bankaka bakala ye bantu bavova kwa yandi: nlongi, kanikina nlongüki miaku.

40. Yandi wavutula ye wavova: mono ikuluvovele: vo yaü badingamene, nga matadi mabokele.

41. Bukafinangana ye wamona vata, yandi wadila mu diambü diavata ye wavova:

42. Engwa, vo Ngeye mpe zaýdi mu lumbu kiaku kiaki bitomene mu yenge kiaku! Kansi bwabü bilekwa biobio biaswekwa biena mu meso maku.

43. Kadi lumbu bina kwiza mu Ngeye, mintantu bumina kuzungidila mimbüngü ye kuzunga ye kufiningisa.

44. Miaü mina kululumba beno ye bana baku va ntoto. Miaü kamina sisa tadi va ntandu atadi mu Ngeyeko, kadi kuzaydi ntangu ziwabümusunuko.

45. Yandi wakota mu nzo aNzambi ye wabadika küba bateka

46. Ye wavova kwa yaü: kwasonwa: nzo ami yina kala nzo yisambudulwanga, kansi yeno luavengiyo nluka amintani.

47. Yandi walonga mu nzo aNzambi lumbu kalumbu, kansi bangüdi zanganga ye minsoniki ye bakülunt babantu batonta kumbünga.

48. Kansi kabamona lekwa kibana vangako, kadi bantu babonsono bananamana yandi mu kunwa.

Kapu 20.

Yesu walonga mu nzo aNzambi (1—8), *ngana yavia diavinia* (9—19), *Yesu wasindusulwa kwa bafalisea mu mpaku antinu* (20—26) *ye kwa basadukaya mu mfulukulu abafwa* (27—40), *wayuvula bantu mu mvila aMesia* (41—44), *watinisa minlongüki mu bafalisea* (45—47).

Kiakala lumbu kimosi kikalonga bantu mu nzo aNzambi ye wakamba nsamü wambote, buna zinganga ye minsoniki ye bakülunt batelama vana.

2. Yaü bamoka yandi ye bavova: utukamba lulendo luuvangilanga bobo ye wonso waveni ngolo zozo.

3. Yandi wavutula ye wavova kwa yaü: mono mpe ngina kuluyuvula diambu, lunkamba:

4. Mbotokolo aYoane, vo mu zulu yatuka vo mu bantue?

5. Yaü bayuvasana mu mambu ye bavova: vo tuna vova, yaü yatuka mu zulu, sika vova: mu nkiama kaluanlekila minüko?

6. Kansi vo tuna vova: yaü yatuka mu bantu, buna bantu babonsono bana kutuvonda mu matadi, kadi yaü beti sa vwadi, vo Yoane inkambi.

7. Yaü bavutula: katuzaydi muyatukako.

8. Yesu wavova kwa yaü: mono mpe kina kulukamba lulendo luivangilanga boboko.

9. Yandi wabadika ta ngana yayi kwa bantu: muntu waküna via diavinia ye watudisadio kwa bisadi biamavia mavinia ye wayenda kala ku nsi yankaka lumbu biabingi.

10. Lumbu bubiafwanana, yandi wafidisa nanga kwa bisadi, kidi biamvana bana bavinia mu via, kansi bisadi biabüfawo nate ye nkanda wabünüka ye biayendisawo moko ye moko.

11. Yandi wavutuka fidisa nanga wankaka, kansi biaü biabüfawo mpe nate ye nkanda wabünüka ye biavwezawo ye biayendisawo moko ye moko.

12. Yandi wavutuka fidisa nanga wantatu, kansi biaü bialueka ndiena mpe ye bianküba.

13. Kansi mfumu avia diavinia wavova: bwe ngina sa? Sia fidisa mwana 'mi wabakala untondele. Kanivo sibiawo mona vümi.

14. Kansi bisadi bubiamonawo, biawawasana ye biavova: ndiena imvingidi adifwa, bika tuamvonda, kidi tuadia fwa diandi.

15. Biaü bianküba mu via ye biamvonda. Mfumu avia diavinia, buna bwe kana vanga?

16. Yandi una kwiza ye bunga bisadi ye tuidisa via diavinia kwa bisadi biankaka. Bubawawo, yaü bavova: aa, kabwako.

17. Kansi yandi wabatala ye wavova: kansi buna bwe bwenina nsamü waü wasonwa: tadi dialosa mintungi diaü diavangwa tadi diafüma kianzo?

18. Wonso una bwa va tadi diodio una niukakana, kansi wonso unadio sotukunwa yandi una camangana.

19. Minsoniki ye bangüdi zanganga batomba kunsimba mu moko yina ntangu, kansi yaü batina bantu, kadi bazaya, vo yandi wavova ngana yoyo kwa yaü.

20. Yaü bankenga ye bafidisa bantu bababaka mu kwenda. Bantu bobo bakisikisa vo ibankwa miamfonga. Yaü babafidisa, kidi bambaküla diambu, mpasi banyeküla kwa dingizi ye nyadi.

21. Yaü banyuvula ye bavova: nlongi, tuzaydi, vo uvovanga kedika ye ulonganga kedika ye kukongüdilanga luseko, kansi ulonganga nzila aNzambi mu kedika.

22. Busongele, vo tuna vana mfutu kwa ntinue, vo kabusongelekoe?

23. Kansi yandi wavisa bu-
ngübi bwaü ye wavova kwa
yaü:
24. Unsonga vanza! Zizi ki-
anani ye bisono bianani? Yaü
bavova: biantinu.
25. Kansi yandi wavova
kwa yaü: buna luvana kwa
ntinu bivwidi ntinu ye kwa
Nzambi bivwidi Nzambi.
26. Yaü balembana kumba-
küla diambu kwa bantu, ka-
nsi bayitukwa mu mvutudulu
andi ye badingama.
27. Kansi basadukaya ba-
nkaka bavovanga, vo mfuluku
kwankatu, bayenda kwa yandi
ye banyuvula
28. Ye bavova: nlongi, Mose
watusona: vo mpangi amuntu
yina fwa ye yena nkento, ka-
nsi kayisisidi mwanako,* buna
nleke ampangi yafwidi una
kwela nkento ye butila widi
mpangi andi mwana.
29. Kwakala mpangi nsa-
mbodia, ye kota diakwela nkento,
kansi diafwa ye kadiasisa mwa-
nako.
30. Mpangi yanzole yakwela
nkento.
31. Mpangi yantatu yakwe-
la nkento ye nsambodia yamvi-
mba, ye kabasisa mwanako.
32. Vazimunina nkento mpe
wafwa.
33. Mu mfuluku mpangi
buna zena, nani una vwa nke-
nto, kadi zazonsono zamanawo
kwela?
34. Yesu wavova kwa yaü:
bana banza yayi bakwelanga
ye bakwelwanga,
35. Kansi bafwanane mu
vingila nza yina kwiza ye mfu-
lukulu abafwa, yaü kabakwela-
ngako ye kabakwelwangako,
36. Kadi kabalendi vutuka
fwako, kadi yaü bafwanane ye
zimpofi. Yaü ibana baNzambi,
kadi ibana bamfulukulu.
37. Kansi Mose wakamba va-
na finti nti, vo bafwa bana fulu-
ka, bukavova: Mfumu iNzambi
aAbalami ye Isaki ye Yakobi.
38. Kansi Nzambi kaiNza-
mbi abafwako, kansi iNzambi
abantu bena moyo, kadi babo-
nsono bavümünanga mu yandi.
39. Minsoniki miankaka mia-
vutula ye miavova: nlongi, Nge
ye tomene vova kedika.
40. Buna bantu batina ku-
nyuvula lekwa.
41. Yandi wavova kwa yaü:
bwe beti vovila, vo Kilisto
imwana aDavidi?
42. Kadi yandi beni Davidi
vovele mu nkanda aminkünga:
Mfumu wavova kwa mfumu
ami: vwanda va lubakala luami.
43. Nate ye ngina tula mi-
ntantu miaku mu mfiduku ama-
lu maku.
44. Nkiangunu Davidi wa-
mbikidi mfumu, buna bwe ka-

na lenda kadila mwana 'ndi?
45. Kansi vawa bantu babonsono, yandi wavova kwa minlongüki miandi:
46. Lutina minsoniki mizolele diata mu mazwele ye kambwa malembe mu mazandu, ye mizolele biandu bianzitusu mu zinzo zatukutukunu ye bialutu bianzitusu mu mimbuluku.
47. Miaü midianga zinzo zamafwola, ye mu mana basambilanga tusambulu tuatula beni. Miaü mina luta kongüdulwa nkanu.

Kapu 21.

Fimpanza mpanza fiadifwola (1—4), Yesu wasamiina nsukulu a Yelusalemi (5—24), ye ngiizulu andi yanzole (25—28), wakamba bimangu bina tekila (29—33), wakamba minlongüki kidi bakiibama (34—38).

Bukavümbula meso, yandi wamona bantu bamvwama, bonso batudila nkaylu miaü mu lundulu.
2. Kansi yandi wamona fwola diamputu diatula bimpanza mpanza biole muna
3. Ye wavova: kedika mono ikuluvovele: fwola diadi diamputu dilutidi babonsono mu tula;
4. Kadi yaü babonsono batudidi minkaylu mu kimvwama kiaü, kansi diaü ditudidi mu bumputu bwandi yayonsono yidina kebisa moyo.
5. Bankaka bubabika nzo aNzambi, vo yatomuswa mu matadi mantoko ye minkaylu, buna kavova:
6. Lumbu bina kwiza bina lembwa siswa tadi va ntandu atadi dina lembwa katulwa mu yilekwa yilumweni.
7. Yaü banyuvula ye bavova: nlongi, kansi yina nki amvu yina kala ye nki amangu kina kala, yoyo buyina kwiza?
8. Yandi wavova: lutala kaluidi zimbukuswa, kadi babingi bana kwiza mu nkümbü ami ye vova: mono kwami, ye ntangu yafinamene; kalubanamaniko.
9. Kansi buluna wa mu mvita ye nkindu zamvita, kalutinaniko, kadi yina yina teka kala, kansi nsukulu kayina kwiza mu nswaluko.
10. Mono ikuluvovele yayi: bantu bana wonzama mu bantu ye kimfumu mu kimfumu.
11. Muna kala ndikunu zantoto zangolo müma kamüma ye malema ye bivünga, ye mu zulu muna kala sulumbi biansisi ye bimangu.
12. Kansi mu ntonono abilekwa biobio bïabionsono yaü bana kulusa moko maü ye kuluzoma. Yaü bana kuluyeküla mu zinzo zatukutukunu ye mu zinzo zankatu ye kulunata kwa zimfumu ye minyadi mu diambu diankümbü ami.

13. Yina lunayo vangwa mu kimbangi.

14. Lukeba mu ntima mieno kaluidi kukikadila kiadi mu mambu maluna vutula.

15. Kadi mono ngina kuluvana nwa ye nduka bina lembana bangisa ye kakila mintantu mieno miamionsono.

16. Yeno luna yekülwa kwa mase ye zingüdi ye zimpangi ye bibutu ye baköndi. Yaü bana vonda bena yeno.

17. Yeno luna belwa kwa babonsono mu diambu diankümbü ami.

18. Kansi lusuki nkutu luantu mieno kaluna fükilako.

19. Luvanga miela mieno ndandu mu luvibudulu luantima mieno.

20. Kansi buluna mona, vo Yelusalemi dieti zungwa kwa makabü mabinwani, buna luzaya vo mbungulu avata yeka luküfi.

21. Buna bena mu Yudaya, bika batinina va miongo, ye bena mu nkati avata, bika bavayka, ye bena mu nsi kababakotani mu vatako.

22. Kadi bina lumbu ilumbu biandinda, ye yayonsono yasonwa yina kwenda detila.

23. Engwa, bena vümü ye bayemikanga mu bina lumbu, kadi muna kala nganzi zangolo mu nsi mu bantu baba.

24. Yaü bana lumbwa kwa meno masabala ye natwa zinkole kwa bankwa miambümbümbü miamionsono, ye Yelusalemi dina diatwa kwa bankwa miambümbümbü nate ye mimvu miabankwa miambümbümbü mina lunga.

25. Muna kala bimangu mu ntangu ye ngonda ye zimbwetete, ye va ntoto vana kala wonga mu bankwa miambümbümbü. Yau bana telama ntima mu nkümbulu zambu ye zimbüla.

26. Bantu bubana tabüla vümünü mu wonga ye mabanza malekwa yina kwiza mu nza, kadi tulendo tuadizulu tuna zakama.

27. Buna bana mona mwana amuntu kwiza mu tuti ye tulendo ye nzitusu wawingi.

28. Kansi yoyo buyina kwiza, ludongama ye lusendula meso, kadi buna mpulusu eno yina finangana.

29. Yandi wata ngana kwa yaü: lutala nti wakuyu ye minti miamionsono.

30. Miaü bumiasombele ye luamwenibo, buna yeno kibeni luzaydi, vo nsungi amvula yeka luküfi.

31. Ibobo yeno mpe, buluna mona yoyo yina vangwa, buna luna zaya vo kimfumu kiaNzambi kieka luküfi.

32. Kedika mono ikuluvovele: mbandu yayi kayina la-

lako nate ye yoyo yayonsono yina vangwa.

33. Zulu ye ntoto bina füka, kansi mambu mami kamana füfkako.

34. Kansi lutina, mintima kamidi kala zitu mu kindiafu ye kinduvü ye kiadi kiakimoyo, kadi buna lumbu kina kina kulubwila nswalu nkievo siongi.

35. Kadi kiaü kina bwila babonsono bena va luse luantoto.

36. Lukaya meso lumbu biabionsono ye lusambila, kidi lufwiti fwanana mu taba mu yina yayonsono yina kwiza ye telama va luse luamwana amuntu.

37. Mwini yandi walonganga mu nzo aNzambi, kansi fukü yandi wavaykanga ye wakala va Mongo wamazi.

38. Bantu babonsono bakutakana mu nzo aNzambi mu wa yandi.

Kapu 22.

Yuda Iskalio wawavana ye mintantu mu yeküla Yesu (1—6), *Yesu wadia meme diampiokolo* (7—18), *wasoka mbuluku ankokila* (19—23), *minlongüki miabindasana mpaka* (24—30), *Yesu wasamüna nkusumukunu aPetolo* (31—34), *walonga nlongüki miandi* (35—38), *wasambila mu Ngetsemane* (39—46), *wakangwa* (47—53), *wanatwa kwa ngüdi anganga* (54—62), *wavwezwa* (63—65), *wayuvuzulwa* (66—71).

Lumbu bialembwa diwa mampa mafuna ilumbu biampiokolo, biakala luküfi ye kwiza.

2. Bangüdi zanganga ye minsoniki batomba, bonso bubakana kumbünga, kadi yaü batina bantu.

3. Kansi Satana wakota mu Yuda wabikwanga Iskalio mpe. Yandi wakala ye kümi ye minlongüki miole.

4. Yandi wayenda moka ye bangüdi zanganga ye baküluntu baminkengi, bonso bukakana kunyeküla kwa yaü.

5. Yaü bayangalala ye bawawasana mu kumvana bivanza.

6. Yandi wabasilabo ye wavingila ntangu yafwanana mu kunyeküla kwa yaü, vakondwa bantu.

7. Lumbu bialembwa diwa mampa mafuna biakala, ye lumbu kiavondwa meme diampiokolo kiayiza.

8. Yesu wavova kwa Petolo ye Yoane: luenda luakübika meme diampiokolo, kidi tuadia.

9. Yaü bavova kwa yandi: kwe zolele vo tunadio kübika?

10. Yandi wavova kwa yaü: tala, buluna kota mu vata, buna muntu neti mvüngü una bwabana ye yeno, lunama yandi ku nzo yikana kota, ye lukota kweno.

11. Luvova kwa mfumu anzo: nlongi vovele kwa Ngeye: ve vena nzo, yingina dila meme diampiokolo ye minlongüki miami?

12. Yandi una kulusonga seka diadinene vana ntandu mu nzo. Diaü ditomoso. Luküɓikiladio muna.

13. Yaü bayenda ye bamona, bonso bukabakamba, ye baküɓika meme diampiokolo.

14. Ntangu buyafwanana, yandi wavwanda ye zintumwa zandi.

15. Yandi wavova kwa zaü: mu ngünda zazingi nzinini moyo mu teka dia meme diadi diampiokolo ye yeno, kadi mboki ngina lungwa kwama.

16. Kadi mono ikuluvovele: kina kwami vutuka diadioko, nate ye kimfumu kiaNzambi kina mana lunga.

17. Yandi wabonga kompe ye watonda ye wavova: lutambulakio ye lukabasanakio,

18. Kadi mono ikuluvovele: kina kwami vutuka nwa nlangu wabana baviniako, nate ye kimfumu kiaNzambi kina kwiza.

19. Yandi wabonga dimpa ye watonda ye wabüküna ye wavana kwa zaü ye wavova: diadi initu ami yaveno mu yeno. Luvanga bobo mu kumbambükila moyo.

20. Yandi wabonga kompe mpe, bubamana dia, ye wavova: kompe kiaki iluwawanu luamona mu menga mami, mana tengülwa mu yeno.

21. Kansi tala, koko kwandiena una kungieküla kwena yami vava meza.

22. Kadi mwana amuntu una katuka bonso bwasiwa, kansi engwa muntu una unawo yeküla!

23. Yaü babadika yuvasana: buna tuena, kadi nani unabo sa?

24. Mwakala mpaka mu yaü, mu wonso wakala yaü fwiti luta mu nene.

25. Kansi yandi wavova kwa yaü: zimfumu zabantu zikubayalanga, ye bankwa atulendo babikwanga zinkete.

26. Kansi mu yeno kamuna kala boboko, kansi buna luena, wonso ulutidi mu nene, bika kafwanana ye nleke, ye nyadi bika kafwanana ye sielo.

27. Kadi nani lutidi mu nene, zakale va meza vo weti sala? Kadi kandiena zakalekoe? Kansi mono ngiena va kati ye yeno, bonso muntu usalanga.

28. Kansi yeno luasidi yami mu nsindusulu zami.

29. Mono ngina kulutambika kimfumu, bonso se diantambikakio,

30. Kidi luadia ye luanwa va meza mami mu kimfumu kiami. Yeno luna vwanda va biandu ye kongüdila kümi ye makanda mole maIsaleli.

31. Simona, Simona, tala, Sa-

tana walulombele, kidi kaluveva bonso ntombo,

32. Kansi mono yadididi mvutu, minu kiaku kakidi füka. Kansi buuna bangümüka, siamisa mpangi zaku.

33. Yandi wavova kwa Yesu: Mfumu, nkübamene kwami mu kwenda yaku mu kebolo ye mu fwa.

34. Yandi wavova: Petolo, mono ivovele: lumbu kiaki koko bukadikubidi nkutuko, buna Ngeye ukikadila mono nkadila zitatu.

35. Yandi wavova kwa yaü: buyalufidisa buluakondwa lukobe luabivanza ye nkutu ye bibada, kadi luafwila lekwa nsatue? Yaü bavova: katuafwila nsatuko.

36. Yandi wavova kwa yaü: kansi bwabü wonso wena lukobe luabivanza, bika kanatalo ye nkutu mpe, kansi ukondololo, bika kateka nlele miandi ye kasumba sabala.

37. Kadi mono ikuluvovele: mambu masonwa mu mono mana kwenda detila: yandi wasiwa ye mimvondi miamina, kadi mambu masonwa mu mono mena mu suka.

38. Yaü bavova: Mfumu, tala vava vena bisabala biole. Yandi wavova kwa yaü: bufweni kwandi.

39. Yandi wavayka ye wayenda, bonso bwakala fu kiandi, ku Mongo wamazi, ye minlongüki miandi mianama yandi.

40. Bukaluaka va vüma, yandi wavova kwa miaü: ludila, kaluidi luaka mu vükümünwa.

41. Yandi watatukilamio nseke yifiti luaka tadi ditubulu ye wafukama ye wasambila

42. Ye wavova: Se, vo zolele, katula kompe kiaki mu mono, kansi bika luzolo luaku luavangwa kansi kalualuami luzoloko!

43. Mpofi mu zulu yamonika kwa yandi ye yansiamisa.

44. Yandi wakala wonga wantima beni ye waluta sambila, ye kiufuta kiandi kiakala bonso matela mamenga, ye masotuka va ntoto.

45. Bukatelama mu sambila, yandi wayenda kwa minlongüki ye wabwanamio mialeka mu diambu diakiadi.

46. Yandi wavova kwa miaü: mu nki lulele? Lutelama luasambila, kaluidi luaka mu vükümünwa.

47. Bukavova, tala, buna bantu baluaka ye muntu wabikwa Yuda, nlongüki wakala ye kümi ye nlongüki miole. Yandi wabatekila ye wafinangana ye Yesu mu kumfiba.

48. Yesu wavova kwa yandi: Yuda, siwa yeküla mwana amuntu mu fibe?

49. Bakala yandi bubamo-

nabo, yaü bavova: Mfumu, situa banda sabale?

50. Muntu wakala yaü wabanda sielo kiangüdi anganga ye wazaka kutu kwandi.

51. Yesu wavutula ye wavova: luyambula bobo. Yandi wavalakana kutu ye waniakisa sielo.

52. Yesu wavova kwa bangüdi zanganga ye madingizi makenga nzo aNzambi ye bakülunta bayiza kwa yandi: yeno luizidi ye bisabala ye minkawa, nkievo luvaykidi kwa ntani.

53. Lumbu kalumbu mono yakedi yeno mu nzo aNzambi, kansi kaluantambudiko, kansi kiaki ikieno loküla ye zingolo zatombe.

54. Yaü bamvikitina ye banata ye bankotisa mu nzo angüdi anganga. Petolo wasotuka lunsampu lunsampu.

55. Bubakwika tiya mu monakanda, diabianzala ye bavwanda buna Petolo wavwanda yaü.

56. Sielo kiankento kiamona yandi, vo vwendi va mbela atiya, ye kiantala ye kiavova: Ngeye mpe kedingi yandi.

57. Yandi wakadila ye wavova: nkento, kinzaydiko.

58. Fintama ntama buna muntu wankaka wamona yandi ye wavova: Ngeye mpe wena yaü. Kansi Petolo wavova: muntuyu, kienabo kwamiko.

59. Kanivo loküla kimosi diaka, buna muntu wankaka wakamba ye wavova: mu kedika ndieu kedingi yandi mpe, kadi imwisi Ngalilea kwandi.

60. Kansi Petolo wavova: muntuyu, kizaydi mambu mauvoveleko. Yandi bukavova, buna koko intumbu küba.

61. Mfumu wabangümüka ye watala Petolo, ye Petolo wabambüka moyo mu mambu maMfumu, makavova kwa yandi: lumbu kiaki koko bukadikubidi nkutuko, buna Ngeye ukikadila mono nkadila zitatu.

62. Yandi wavayka ku mbazi ye wadila beni.

63. Babakala basimba Yesu ye bandeva ye bambanda.

64. Yaü bamfüka nlele ye banyuvula ye bavova: kamba yilekwa yina kwiza! Nani ubendi?

65. Yaü bavova ntiakulu zazingi zankaka mpe kwa yandi.

66. Kia bukwawangüka, buna bakülunta babantu ye bangüdi zanganga ye minsoniki bakutakana ye banata yandi ku nzo aü yakongüdulwanga ye bavova: vo Ngeye iKilisto utukamba.

67. Yandi wavova kwa yaü: vo ngina kulukamba, kaluna leka minuko.

68. Kansi vo ngina kuluyuvula, kaluna vutula diambuko.

69. Kansi bwe? Bwabü ye mboki mwana amuntu una vwanda va lubakala lualulendo luaNzambi.

70. Buna babonsono bavova: buna Ngeye imwana aNzambie? Yandi wavova kwa yaü: yeno luvovelewo, vo ngienabo.

71. Yaü bavova: nki akimangu kiankaka tuena nsatu? Kadi yeto kibeni tuwilubo mu nwa 'ndi.

Kapu 23.

Yesu wanatwa kwa Pilato (1—5), *kwa Elodesi* (6—12), *wakongüdulwa* (13—25), *wanatwa ku Ngolongata* (26—32), *wakomwa va kulunsi* (33—34), *walcvüilwa* (35—43), *wafwa* (44—49), *wadiamuswa* (50—56).

Buna bakala kabü diamvimba dianangüka ye dianata Yesu kwa Pilato.

2. Yaü babadika kumfunda ye bavova: yeto tuamweni, vo ndieu uvengümünanga bantu beto ye ukanikinanga vana mpaku kwa ntinu ye uvovanga, vo yandi iKilisto imfumu.

3. Pilato wanyuvula ye wavova: Ngeye imfumu abayudayoe? Yandi wavutula kwa yandi ye wavova: Ngeye vovelewo.

4. Pilato wavova kwa bangüdi zanganga ye kwa bantu: kimweni kwami nkanu mu muntu waüko.

5. Kansi yaü bakala nakekete ye bavova: yandi ukolamasanga bantu ye ulonganga mu nsi yamvimba yaYudaya ye wabadika mu Ngalilea nate ye mwanü.

6. Pilato bukawawo, yandi wayuvula, vo Yesu imwisi Ngalilea.

7. Bukazaya, vo katuka mu nsi yayala Elodesi, buna yandi wamfidisa kwa Elodesi, kadi yandi wakala mu Yelusalemi bina lumbu.

8. Elodesi bukamona Yesu, buna wakala mbidi akiese, kadi yandi wazola mona yandi lumbu yayingi, kadi yandi wawa beni mu yandi ye wabanza, sia mona mangu kikana vanga.

9. Yandi wanyuvula mambu mamingi, kansi Yesu kavutula diambu kwa yandiko.

10. Kansi bangüdi zanganga ye minsoniki batelama ye bamfunda beni.

11. Elodesi ye binwani biandi bandeva ye bamvweza ye bamvwika nlele wantoko beni ye bamvutula kwa Pilato.

12. Elodesi ye Pilato bakala kikundi kina lumbu, kadi yaü bateka kalasana kitantu.

13. Pilato watela bangüdi zanganga ye bakülunta ye bantu mbila

14. Ye wavova kwa yaü:

yeno luatuedi muntu waü kwa mono, keti imuntu uvengümünanga bantu. Tala, beto yeno tumfiongünene ye kimweni nkanu nkutu ulumfundidi mu yandiko.

15. Elodesi mpe kamweniwoko, kadi ilufidisi kwa yandi, kansi tala, kavolele nkanu nkutu ufwanane mu vondwako.

16. Nkiangunu sia kumbüfisa ye kumvulusa.

17. Kabü diamvimba diaboka:

18. Katula yandi, utuvulusila Balaba,

19. Yandi Balaba watulwa mu kebolo mu diambu diankindu mu vata ye mu diambu diavonda.

20. Pilato wavutuka vova kwa yaü ye wazola vulusa Yesu.

21. Kansi yaü baboka ye bavova: koma yandi va kulunsi, koma yandi va kulunsi!

22. Yandi wavova mpova yantatu kwa yaü: kadi nki amambu mambi kavengi? Kimweni nkanu ufwanane mu vondwa mu yandiko, nkiangunu sia kumbüfisa ye kumvulusa.

23. Kansi yaü babama mu zindinga zazinene ye batatimisa mu kunkomisa va kulunsi, ye ndinga zaü zabaluka beni.

24. Buna Pilato wazenga mambu vo muna kala bonso bubalomba.

25. Ndiena watulwa mu kebolo mu diambu diankindu ye mu diambu diávonda, yandi wamvulusa, bonso bubalomba, kansi yandi wayeküla Yesu, bonso bubazola.

26. Bubamvaykisa, buna basimba mwisi Silene, nkümbü andi Simona. Yandi watuka ku via. Yaü bantuika kulunsi, kidi kanatadio kunima aYesu.

27. Kabü diadinene diabantu ye bakento dianama yandi. Bakento babanda zintulu ye badila mu yandi.

28. Yesu wabangümüka ye wavova kwa yaü: lubana babakento mu Yelusalemi, kalundilaniko, kansi lukididila ye bana beno.

29. Kadi lumbu bina kwiza, bubana vova: kiese kiena ye bakento bena sita ye bena vümü kilembolo buta ye bena mabene malembolo yemwa.

30. Buna siba badika vova kwa miongo: lutubwila, ye kwa bintuntubulu: lutusweka.

31. Kansi vo bavanga bobo mu nti wankunzu, buna bwebana vanga mu nti wakiyumina?

32. Kansi bole bankaka bavola minkanu, bavaykuswa yandi mu vondwa.

33. Bubaluaka va vüma, vabikwanga konzongolo kiantu. ivovo bankoma va kulunsi ye bavola minkanu mpe, umosi

va lubakala, umosi va lumoso.

34. Kansi Yesu wavova: Se, ubayambudila, kadi kabazaydi yibeti vangako. Yaü bakaba minlele miandi ye batamio wadi.

35. Bantu batelama ye batala. Kansi baküluntu banziküna ye bavova: yandi wasadisi bankaka, bika kakisadisa, vo yandi iKilisto wasolwa kwa Nzambi.

36. Binwani mpe biandeva ye biayenda kuntambika vinia kiandeki.

37. Biaü biavova: vo Ngeye imfumu abayudayo, nakitanina!

38. Bisono biabi biakala va ntandu antu andi: yandi imfumu abayudayo.

39. Mvangi umosi wayayibi wamanukwa yandi wamvweza mpe: kadi Ngeye kaiKilistokoe? Nakitanina ye yeto mpe!

40. Kansi wankaka wavutula ye wanlongidika ye wavova: Ngeye wena mu nkongodolo yimosi, kadi kuna vümina Nzambi nkutukoe?

41. Yeto tutomene zengulwa mambu, kadi tueti kwamuswa, bonso bwenina mavanga meto, kansi ndieu kavolele nkanu nkutuko.

42. Yandi wavova: umbambükila moyo, buuna luaka mu kimfumu kiaku.

43. Yesu wavova kwa yandi: kedika mono ivovele, kiaki lumbu Ngeye una kala yami mu nsi akiese.

44. Ntangu buyakunda va mbata, buna tombe kiakala mu nsi yamvimba, nate ye ntangu yabendüka.

45. Ntangu yavidisa tentina, ye ngümbü yanzo aNzambi yatiasuka mu monakanda.

46. Yesu waboka mu ndinga yayinene ye wavova: Se, mono ngiekole mpeve ami mu moko maku. Bukavovawo, yandi watabula vümünü.

47. Nkülunto abinwani bukamona lekwa bivengo, yandi wazitisa Nzambi ye wavova: mu kedika endu imuntu wamfonga.

48. Bantu babonsono bakutakana mu mona lekwa yoyo, bubamona lekwa biavengo, yaü babanda zintulu ye bavutuka.

49. Kansi bazika bandi babonsono ye bakento banama yandi, bukatuka mu Ngalilea, batelama nseke ye bamonabo.

50. Tala, kwakala muntu, nkümbü andi Yosefi, inkongüdidi, imuntu wabiza ye wamfonga.

51. Yandi kawawana yaü mu ngwawanu aü ye mavanga maüko. Yandi imwisi Alimatia ivata diabayudayo, wavingila kimfumu kiaNzambi.

52. Yandi wayenda kwa Pilato ye walomba nitu aYesu.

53. Yandi wamanunayo ye wazingayo nlele wampembe. Yandi wantula mu ndiamü yakwempwa mu tadi yikayateka tulwa muntu.

54. Ilumbu kiantotila kwandi ye lumingü luakala mu badika.

55. Bakento banama yandi bukatuka mu Ngalilea banama mu mona ndiamü ye bonso bwatudulwa nitu andi.

56. Yaü bavutuka mu totila zinsunga ye mila, kansi mu lumingu yaü badingama bonso bwenina mina.

Kapu 24.

Bakento bayenda ku ndiamü (1—3), *bakambwa kwa mpofi* (4—8), *bayendawo samüna kwa minlongüki* (9—12), *Yesu wamonika kwa nlongüki miole miayenda ku Emausi* (13—35), *kwa nlongüki miandi miankaka* (36—49), *wabaluka ku zulu* (50—53).

Lumbu kiantete mu lumingü yaü baluaka nsuka miamingi ku ndiamü ye banata zinsunga zibatotila.

2. Kansi yaü bamona vo tadi dinengomono mu ndiamü.

3. Yaü bakota, kansi kabamona nitu aMfumu Yesuko.

4. Kansi bwakala bubakadilabo kiadi, tala, babakala bole batelama yaü bavwata minlele miacema.

5. Bakento bubakala mbidi awonga ye babunda bizizi biaü va ntoto, buna yaü bavova kwa baü: mu nki lueti tomba nkwa amoyo mwena bafwa?

6. Kenavoko, kansi fulukidingi. Lubambüka moyo *mu* mambu makalukembi, bukakedi yeno mu Ngalilea,

7. Bukavova: mwana amuntu siwa yekülwa mu moko mabankwa miamasumü ye komwa va kulunsi ye fuluka mu lumbu kiantatu.

8. Yaü babambüka moyo mu mambu mandi.

9. Yaü bavutuka mu ndiamü ye basamüna yina yayonsono kwa kümi ye nlongüki mosi ye kwa babonsono bankaka.

10. Bakento ibaba: Malia Mangadalene ye Yoana ye Malia, imbuta aYakobi, ye bakento bankaka bakala yaü. Yaü basamünawo kwa zintumwa.

11. Kansi yaü basa mambu maü nkievo mambu malembolo songa, ye kabalekila bakento minuko.

12. Tala, kiakina lumbu bantu bole bayenda ku vata, nkümbü avata Emausi. Diaü diatatuka ye Yelusalemi makümasambanu mazitadia.

13. Yaü bamokana mu yina yayonsono yavangwa.

14. Bwakala bubamokana ye bazenga mpaka, buna yandi ki-

beni Yesu wafinangana ye wa-
yenda yaü.
15. Kansi meso maü maka-
la mafükama ye yaü kabanza-
yako.
16. Yandi wavova kwa yaü:
nki amambu momo lueti mo-
kina, bulueti diata ye luena kiadi?
17. Mosi, nkümbü andi Ki-
leopa, wavutula ye wavova: ka-
di Ngeye kaka inzenza mu
Yelusalemi ye kuzaydi yave-
ngomo mu biabi lumbukoe?
18. Yandi wavova kwa yaü:
kadi nki alekwa? Yaü bavova
kwa yandi: nsamü mu Yesu
imwisi Nazaleti wakedi nkambi
wangolo ye mu mavanga ye
mu mambu kwa Nzambi ye
kwa bantu babonsono,
19. Bonso bwanyekole ba-
ngüdi zanganga ye minyadi mieto
mu kongüdulwa mu vondwa ye
bankomisa va kulunsi.
20. Kansi yeto tuabenzingi,
vo yandi indiena una vulusa
baIsaleli, kansi kasi yina yava-
ngulu ilumbu kiantatu bwabü.
21. Kansi bakento beto ba-
nkaka batuyitukusu, bubalueki-
ngi nsuka miamingi ku ndia-
mü,
22. Kansi kabamweningi ni-
tu andiko, buna bayizidingi ye
bakembingi: tumweni zimpofi
mu mona meso. Zaü zitukembi,
vo yandi weti vümüna.
23. Bankaka bayeto belenge
ku ndiamü ye bamweningi, bo-
nso butelenge bakento, kansi
kabamweningi yandiko.
24. Yandi wavova kwa yaü:
engwa yeno, lubankwa miabu-
zengi ye fuki mu ntima mu
leka minu mu mambu mamo-
nsono makamba minkambi.
25. Kadi Kilisto kana kwa-
ndi lungwa bobokoe ye kota
mu nzitusu andi?
26. Yandi wabadika mu Mo-
se ye minkambi miamionsono ye
wababangüdila masonukwa ma-
monsono mu yandi.
27. Yaü bafinangana ye va-
ta dibayendila, ye yandi wasa
nkievo sika vioka.
28. Yaü bankwikila ye ba-
vova: kala yeto, kadi nkokila
yibwidi, ye lumbu kieka mu
suka. Yandi wayenda kala yaü.
29. Bwakala bukazakala yaü
va meza, yandi wabonga dimpa
ye wasakümünadio ye wabava-
na.
30. Meso maü mazibüka, ye
yaü banzaya, kansi yandi walala
bubatala.
31. Yaü bavovana: kadi mi-
ntima mieto, kadi kamikedi mia-
lema mu yetokoe bukamokene
yeto mu nzila ye bukatubangüdi-
di masonukwa?
32. Yina ntangu yaü batela-
ma ye bavutuka ku Yelusale-
mi ye bamona kümi ye nlongü-

ki mosi mikutakene ye bantu bakala yaü.

33. Yaü bavova: mu kedika Mfumu yifulukidingi ye yimonekenenge kwa Simona.

34. Yaü bakamba bonso bubabwanwa mu nzila ye bonso bukazayakana, bukabüküna dimpa.

35. Kansi bubamokina yoyo, buna Yesu watelama mu monakanda diaü.

36. Yaü batina ye bazakama ye babanza, vo bamweni mpeve.

37. Yandi wavova kwa yaü: nkiama lueti tinina, ye mu nki lueti banza mabanza momo mu ntima mieno?

38. Lutala moko mami ye malu mami vo imono kwami. Lumpalakana ye lutala, kadi mpeve kayena nsuni ye bivisiko, bonso bulumweni vo biena yami.

39. Kansi bubalembwa leka minu mu diambu diakiese ye bayitukwa, buna yandi wavova kwa yaü: luena ye lekwa kiandia vave?

40. Yaü bamvana bükü kiambizi yanlangu kiakangwa.

41. Yandi wabongakio bubatala ye wadia.

42. Yandi wavova kwa yaü: mama imambu mayalukembi buyakedi yeno, vo mamonsono masonwa mu Mose ye minkambi ye minkünga maña kwenda detila mu mono.

43. Buna kazibüla madiela maü, kidi bazaya masonukwa.

44. Yandi wavova kwa yaü: bobo bwasonwa: Kilisto sika lungwa ye fuluka mu lumbu kiantatu.

45. Mpilulu amadiela mu ngiambudulu amasumü yina kambwa mu nkümbü andi kwa bantu babonsono. Mu Yelusalemi muna badukulwa.

46. Yeno luzimbangi zabilekwa biobio.

47. Mono ngina fidisa kwa yeno lusilulu luasami, kansi luna sala mu vata, nate ye luna vwikwa mu zingolo zankwa akayengele.

48. Yandi wabanata ku Betania ye wazangüla moko mandi ye wabasaküműna.

49. Vakala bukabasakümüna, yandi wavambana yaü.

50. Yaü bavutuka ku Yelusalemi ye kiese kiakingi,

51. Ye bakala mu nzo aNzambi lumbu kalumbu ye bayimbila kwa Nzambi.

Nsamü wambote waYoane.

Kapu 1.

Diambu diakala va ntetentete (1—5), *nza kayatambuladioko* (6—13), *diambu diakituka nsuni* (14—18), *kimbangi kiaYoane Mbotiki* (19—34), *Andela ye Yoane banama Yesu* (35—42), *Yesu wabokila Filipo* (43—51).

Va ntetentete vakala diambu, ye diambu diakala ye Nzambi, ye diambu iNzambi.

2. Va ntetentete diaü diakala ye Nzambi.

3. Yilekwa yayonsono yavangwa kwa diaü. Widi lekwa kimosi nkutu kakiavangwa kwa muntu wankakako.

4. Mu diaü mwena moyo, ye moyo wakala kia kwabantu.

5. Kia kukienzulanga mu tombe, kansi tombe kakiavisakoko.

6 Kwakala muntu wafiduswa kwa Nzambi, nkümbü andi Yoane.

7. Yandi wayiza mu kimbangi, mpasi katakio, kidi kalekisila babonsono minu.

8. Yandi kaikiako, kansi wayiza mpasi kata kimbangi kiakia.

9. Ikia kwakedika kukienzulanga bantu babonsono kwayiza mu nza.

10. Kwaü kwakala mu nza, ye kwaü kwavanga nza, ye kwaü kakwazaywa kwa nzako.

11. Yandi wayiza ku lekwa biandi, kansi bantu bandi kabantambulako.

12. Kansi yandi wavana zingolo mu kala bana baNzambi kwa yaü bantambula ye baleka minu mu nkümbü andi.

13. Kwa yaü balembolo butwa kwa menga ye kwa luzolo luansuni ye kwa luzolo luamuntu, kansi babutwa kwa Nzambi.

14. Diambu diakituka nsuni ye diasikila yeto. Yeto tuamona nzitusu adiambu mpila mosi ye nzitusu amwana mosi wasemükunwa kwa se, ye wazala kwa nlemvo ye kedika.

15. Yoane wata kimbangi mu yandi ye waboka ye wavova: "iyandiyoyo uyabika una kwiza ku nima 'mi; yandi wampitila, kadi yandi wantekila".

16. Kadi beto babonsono tuatambula mu lufuluzu luandi ye nlemvo mu nlemvo.

17. Kadi mina miavewa kwa Mose, kansi nlemvo ye kedika biayiza mu Yesu Kilisto.

18. Muntu kasi kamweni Nzambiko; mwana mosi wasemüku-

nwa wena mu nkata adise, waü wasamünabo.

19. Kimbangi kiaYoane ikiaki: bayudayo bubafidisa zinganga ye balevayta batuka mu Yelusalemi kidi banyuvula: Ngeye, unani kwaku?

20. Buna Yoane wata ye kakadilako ye wakamba: kamonoko iKilisto.

21. Yaü banyuvula: kadi unani? Ngeye iElaya kwakue? Yandi wavova: kina kwamiko. Yaü vo: Ngeye inkambi kwakue? Yandi wavova: aa.

22. Buna yaü bavova kwa yandi: unani kwaku, mpasi tuakamba batufidisi? Bwe weti vova mu nitu aku?

23. Yandi wavova: "mono indinga yibokanga mu nsi yankatu: lusungika nzila aMfumu"! bonso bwavova Esaya inkambi.

24. Bafiduswa ibafalisea kwaü.

25. Yaü banyuvula ye bavova kwa yandi: mu nkiama ubotikanga bukwena Kilistoko ye Elayako ye nkambiko?

26. Yoane wavutula ye wavova kwa yaü: mono ibotikanga mu nlangu, kansi mu monakanda dieno mutelamene ululembolo zaya kweno.

27. Yandi una kwiza kunima 'mi, mono kifweni kwami mu kutula nsinga ansampatu andiko.

28. Yina yavangwa ku Betania kuna simu diaYolodani kwabotika Yoane.

29. Lumbu kiansuka yandi wamona, vo Yesu lueki kwa yandi, ye wavova: tala, dimeme diaNzambi dikatulanga masumü manza.

30. Iyandi uyabika: muntu una kwiza kunima 'mi wantekila, kadi yandi watekila ye mono yazimünina.

31. Mono kianzayako, kansi kidi kazayakana mu Isaleli, nkiangunu mono yayiza mu botika mu nlangu.

32. Yoane wata kimbangi ye wavova: mono yamona Mpeve yakülümüka mu zulu bonso bembe ye yasala va yandi.

33. Kianzaya kwamiko, kansi wamfidisa mu botika mu nlangu wavova kwa mono: ndiona uuna mona, vo Mpeve yina külümüka ye sala va yandi, iyandi ubotikanga mu Mpeve yanlongo.

34. Mono yamonabo ye yata kimbangi, vo yandi imwana aNzambi.

35. Lumbu kiansuka Yoane watelama diaka ye nlongüki miandi miole.

36. Bukamona, vo Yesu weti vioka, yandi wavova: tala, dimeme diaNzambi!

37. Nlongüki miandi mina

miamiole miawa, bukavova, ye mianama Yesu.

38. Yesu wabangünnüka ye wamonanaio, vo minemi yandi, ye wavova kwa miaü: nani lutombele? Miaü miavova kwa yandi: Labi, mbangudulu adiambu nlongi, kwe ulekanga?

39. Yandi wavova kwa miaü: luizeti luamoneti. Miaü miayenda mona mukalekanga ye miakala yandi kina lumbu. Ntangu yabenduka beni yakadila yilekwa yoyo.

40. Andela, impangi aSimona Petolo, wakala mosi vana vamiawa Yoane ye mianama Yesu.

41. Yandi wateka mona yandi mpangi Simona ye wavova kwa yandi: yeto tuamweni Mesia, mbangudulu adiambu muntu waküswa.

42. Yandi wantuala kwa Yesu. Yesu bukamona yandi, yandi wavova: Ngeye imwana aYona. Ngeye siwa bikwa Cefa, mbangudulu adiambu tadi.

43. Lumbu kiansuka mboki Yesu wazola kwenda kuna Ngalilea ye wamona Filipo. Yesu wavova kwa yandi: undama!

44. Kansi Filipo watuka mu Betezayda mu vata diaAndela ye Petolo.

45. Filipo wamona Natanaeli ye wavova kwa yandi: ndiona wasonukwa kwa Mose mu mina ye minkambi, yeto tuamweni, Yesu imwana aYosefi mu Nazaleti.

46. Natanaeli wavova kwa yandi: kadi lekwa yambote yilenda tuka mu Nazaletie? Filipo wavova kwa yandi: wiza wataleti.

47. Yesu wamona Natanaeli, vo wizidi kwa yandi, ye wambika: tala, muntu waIsaleli ukembo kinkita.

48. Natanaeli wavova kwa yandi: bwe unzaydi? Yesu wavutula ye wavova kwa yandi: Filipo bukatelele Ngeye mbila bukedingi kunsi anti wakuyu, mono yikimwenini Ngeye.

49. Natanaeli wavutula kwa yandi: Labi, Ngeye imwana aNzambi, Ngeye imfumu aIsaleli.

50. Yesu wavutula ye wavova kwa yandi: Ngeye lekele minu, kadi ikembi vo mono mbweni Ngeye kunsi ankuyu. Ngeye siwa mona lekwa yilutidi mu nene.

51. Yandi wavova kwa yandi: kedika, kedika mono ikuluvovele: yeno luna mona zulu dina zibüka ye mpofi zaNzambi zina balüka ye kulumüka va ntandu amwana amuntu.

Kapu 2.

Yesu wakitula nlangu vinia 1—

11), *wayenda ku Yelusalemi ye wavedisa nzo aNzambi* (12—25).

Lumbu kiantatu mwakala ndambisa mu Kana mu Ngalilea. Mbuta a Yesu yakala muna.

2. Kansi Yesu watumuswa ku ndambisa mpe ye nlongüki miandi.

3. Yaü kabakala viniako, kadi vinia kiandambisa kiavwa, nkiangunu mbuta a Yesu yavova kwa yandi: vinia kisukidi.

4. Yesu wavova kwa yandi: nkento, mambu mami imakue? Ntangu ami kayizidiko.

5. Mbuta 'ndi yavova kwa bisielo: kionso lekwa kikana kulukamba, luvangakio.

6. Kansi mimvüngü minsambanu miatentukwa vana, bonso buvanganga bayudayo bubakukivedisanga. Miankaka miatezwa tezo biole biole, miankaka bitatu bitatu.

7. Yesu wavova kwa biaü: lufuluza mimvüngü mu nlangu. Biaü biafuluzamio nate ye nafwasia.

8. Yandi wavova kwa biaü: luvata ye lutula ye lunata kwa kota diandambisa.

9. Kota diandambisa budialevita nlangu wakituka vinia, diaü kadiazaya mukiatukako, kansi bisielo biavata nlangu ye biatula biazayamo. Mboki diaü diatela toko diandambisa mbila

10. ye diavova kwa diaü: bantu babonsono bateka tualanga vinia kiambote, kansi bubamana kala bondia bondia mboki vinia kiambi. Ngeye uküütidi vinia kiambote nate ye bwabü.

11. Imbadukulu yoyo yalekwa bianzenza biavanga Yesu mu Kana mu Ngalilea. Yandi wasonga nzitusu andi, ye nlongüki miandi mianlekila minu.

12. Mboki yandi wakülümüka ye mbuta 'ndi ye mpangi zandi ye nlongüki miandi ku Kapelenamu. Yaü bakala kuna lumbu bikwa kaka.

13. Yesu wabaluka ku Yelusalemi, lumbu kiampiokolo kiabayudayo bukiakala luküti ye kwiza.

14. Mu nzo aNzambi yandi wamona batekanga zingombe ye mameme ye mabembe, ye babudisanga bivanza bazakalanga muna.

15. Yandi wavanga kokoto kiamfümvü ye waküba babonsono mu nzo aNzambi ye mameme ye zingombe ye wamwangisa bivanza bibabudisa ye wanengüna meza

16. ye wavova kwa bateka mabembe: lukatulamo vava! Kaluvangani nzo asami zanduko.

17. Buna nlongüki miandi miabambüka moyo mu mambu masonukwa: ntondi anzo aku yankonka.

18. Buna bayudayo bavutu-

la ye bavova kwa yandi: nki
amangu una kutusonga buvengi
bobo?
19. Yesu wavutula ye wavo-
va kwa yaü: lutulula nzo yayi
yaNzambi, ye mu lumbu bitatu
siayo tungüdila.
20. Buna bayudayo bavova:
nzo yayi yaNzambi yatungwa
mu makümaya mamimvu ye mvu
nsambanu, buna Ngeye siwayo
tungüdila mu lumbu bitatue?
21. Kansi yandi wabika nzo
anitu andi.
22. Yandi bukafuluka mu
bafwa, mboki nlongüki miandi
miabambüka moyo, vo yandi
wabakambawo, ye mialeka minu
mu mambu masonukwa ye mu
nküngü zavova Yesu.
23. Kansi bukakala mu Ye-
lusalemi mu lumbu kiampioko-
lo, buna babingi balekila nkü-
mbü andi minu, bubamona bi-
mangu bikavanga.
24. Kansi yandi kibeni Ye-
su kaleka minu mu yaüko, kadi
yandi wazaya babonsono.
25. Yandi kakala nsatu ata-
mbula kimbangi kiamuntuko, ka-
di yandi kibeni wazaya yonso
yakala mu muntu.

Kapu 3.

Yesu ye Nikodemo (1—21), *mpaka mu mbotokolo a Yesu ye mu mbotokolo a Yoane* (22—36).

Kwakala nkwa afalisea, nkü-
mbü andi Nikodemo, inkuluntu
abayudayo.
2. Yandi wayenda kwa Ye-
su mu fuku ye wavova kwa
yandi: Labi, tuzaydi kweto, vo
Ngeyo watuka kwa Nzambi mu
kala nlongi, kadi muntu kale-
ndi vanga bimangu biuvanga-
ngako, vo Nzambi kena yandiko.
3. Yesu wavutula ye wavo-
va kwa yandi: kedika, kedika
mono ivovele: vo muntu kabu-
twa mu kayengeleko, kalendi
kota mu kimfumu kiaNzambiko.
4. Nikodemo wavova kwa
yandi: muntu bukena wanuna,
bwe kalenda butwa? Kadi ya-
ndi lenda vutuka kota mu vü-
mü kiambuta 'ndi ye butwe?
5. Yesu wavutula: kedika,
kedika mono ivovele: vo muntu
lembolo butwa kwa nlangu ye
Mpeve, kalendi kota mu kimfu-
mu kiamazuluko.
6. Wabutwa kwa nsuni, insu-
ni; wabutwa kwa Mpeve, impeve.
7. Kuyitukwaniko, vo mono
ikembi: yeno silua butwa mu
kayengele.
8. Mpeve yikwenda vevümü-
kingi muyizolele. Ngeye wilu
ndinga 'ndi, kansi muyitukanga
ye muyikwendanga, kuzaydimo-
ko. Bobo bwena wonso wabu-
twa kwa Mpeve.
9. Nikodemo wavutula ye
wavova kwa yandi: yilekwa yo-
yo bwe yina lenda vangulwa?

10. Yesu wavutula ye wavova kwa yandi: kadi Ngeye inlongi aIsaleli ye kuzaydi yoyokoe?

11. Kedika, kedika mono ivovele: yeto tukambanga yituzaydi ye tutanga kimbangi mu lekwa yituamweni, kansi yeno kalutambulanga kimbangi kietoko.

12. Vo kaluna leka minuko builukembi yilekwa yantoto, buna bwe silua leka minu, buna ngina kulukamba yilekwa yadizulu?

13. Muntu kabaluka ku zuluko, kansi wakülümüka mu zulu, imwana amuntu wena mu zulu.

14. Bonso bwabalula Mose nioka kuna nsi yankatu, ibuna buna balulwa mwana amuntu mpe,

15. kidi wonso unawo lekila minu, una kala moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

16. Kadi bonso bwabü Nzambi watonda nza, vo kavana mwana 'ndi mosi ukasemükina, mpasi wonso wonso unawo lekila minu kana büngwako, kansi una kala moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

17. Kadi Nzambi kafidisa mwana 'ndi mu nza mu kongüdila nzako, kansi nza kidi yalalulwa mu waü.

18. Wonso una leka minu mu waü, kana kongüdulwako, kansi ulembolo leka minu wakikongodolo, kadi kalekele minuko mu nkümbü amwana mosi wasemükina Nzambi.

19. Kansi lukongodolo ilualu: kia kwayiza mu nza, kansi bantu balutila tonda tombe, ye kabatonda kiako, kadi mavanga maü makala mambi.

20. Kadi wonso wonso uvanganga yambi, ubelanga kia ye kakwizanga mu kiako, mavanga mandi kamidi sembwa.

21. Kansi uvanganga kedika, yandi ukwizanga mu kia, kidi mavanga mandi mazayakana, kadi maü mavangwanga mu Nzambi.

22. Mboki Yesu wayenda ye nlongüki miandi ku Yudaya. Kuna kakala yaü ye kabotika.

23. Kansi Yoane wabotika kuna Enoni luküfi ye Salimi, kadi nlangu wawingi wakala kuna. Yaü bayenda mu botukwa.

24. Kadi bina lumbu Yoane katulwa mu keboloko.

25. Buna mpaka zabwa ye nlongüki mia Yoane ye bayudayo mu veduswa.

26. Yaü bayenda kwa Yoane ye bavova kwa yandi: Labi, ndiona wakala yaku kuna simü dia Yolodani uwatela kimbangi, tala, yandi ubotikanga, ye bantu babonsono bakwendanga kwa yandi.

27. Yoane wavutula ye wavova: muntu kalendi tambula lekwako, vo kavewakio mu zuluko.

28. Yeno kibeni izimbangi zami buyavova: kamonoko iKilisto, kansi yafiduswa ku ntuala 'ndi.

29. Wena ndumba andambisa itoko diandambisa, kansi nkündi atoko diandambisa utelamanga ye uwangadio ye wena kiese mu ndinga atoko diandambisa. Kiese kiami kiokio bwabü kifulukidi.

30. Yandi sika neniva, kansi mono sia lala yindu.

31. Tukidi mu kayengele wena va ntándu abantu babonsono; tukidi mu ntoto wena va ntoto ye uvovanga lekwa yantoto.

32. Tukidi mu zulu utanga kimbangi mu lekwa yikawilu ye yikamweni, kansi muntu katambudi kimbangi kiandiko.

33. Utambudi kimbangi kiandi, zaydi, vo Nzambi wena wakedika.

34. Kadi wafiduswa kwa Nzambi uvovanga mambu maNzambi, kadi Nzambi kavananga Mpeve mu tezoko.

35. Dise ditondanga mwana ye diaveni yayonsono mu koko kwandi.

36. Wonso ulekele mwana minu wena moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu, kansi ukolamana mwana kana mona moyoko, kansi nganzi zaNzambi zina kala mu yandi.

Kapu 4.

Yesu waviokila mu Samalia (1—4), *wamokisa nkento wakisi Samalia* (5—30), *wamokisa nlongüki miandi* (31—38,) *bisi Samalia banlekila minu* (39—42), *Yesu waniakisa mwana amuntu wamfumu* (43—54).

Kansi Yesu bukazaya, vo bafalisea bakiwila, vo weti lutila Yoane mu vanga minlongüki ye mu botika,

2. kansi yandi kibeni Yesu kabotikako, kansi nlongüki miandi,

3. buna wasisa Yudaya ye wayenda diaka kuna Ngalilea.

4. Yandi waviokila mu Samalia.

5. Yandi waluaka ku vata mu Samalia, nkümbü avata Sikali, luküfi ye yinza diavana Yakobi kwa mwana 'ndi Yosefi.

6. Kuna kwakala nto aYakobi. Yesu wanoka nitu mu diata, nkiangunu yandi wazakala va mbela anto, ntangu buyakala va mbata.

7. Kuna kwaluaka nkento mu teka nlangu. Yesu wavova kwa nkento: umpana nlangu yanwa.

8. Kadi nlongüki miandi

miayenda kü vata mu sumba dia.

9. Nkento, imwisi Samalia, wavova kwa yandi: Ngeye inkwa a Yudayo, bwe una lenda kundombila nlangu?

10. Yesu wavutula ye wavova kwa nkento: vo Ngeye zaydi nkaylu a Nzambi ye ndiena uvovele kwa Ngeye, umpana nlangu yanwa, nga unlombele kavana Ngeye nlangu amoyo.

11. Nkento wavova kwa yandi: Mfumu, kubakidi kivatila nlanguko, ye nto yena mpinda, kwempi una bakila nlangu amoyo?

12. Kadi Ngeye lutidi Yakobi iseto diatuvana nto ye dianwa diaü kibeni mu nto ye bana bandi ye bibulu biandie?

13. Yesu wavutula ye wavova kwa nkento: wonso una nwa nlangu wowo una vutuka mona nsatu;

14. kansi una nwa nlangu ungina kumvana, kana mona nsatu anlangu kwele mvu kuvutukidi mvuko, kansi nlangu ungina kumvana siwa kala nto anlangu mu yandi yicilümükanga mu moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

15. Nkento wavova kwa yandi: Mfumu, umpana nlangu wowo, kidi yalembwa fwa nsatu anlangu, kidi kina vutuka kala nsatu akwiza teka nlangu vavako.

16. Yandi wavova kwa nkento: wenda tela nlumi aku mbila, kidi kiiza vava.

17. Nkento wavutula ye wavova: kiena kwami ye nlumiko. Yesu wavova kwa yandi: Ngeye tomene kamba: kiena kwami ye nlumiko.

18. Kadi bábakala batanu bakedi yaku, ye diena yaku bwabü, Ngeye kuvwididioko.

19. Nkento wavova kwa yandi: Mfumu, mbweni, vo Ngeye inkambi.

20. Mase meto masambilanga vana mongo una, kansi yeno luvovele: Yelusalemi ivüma vasambudulwanga.

21. Yesu wavova kwa yandi: nkento, undekila minu, vo ntangu yina kwiza, buluna lembwa sambila dise vana mongo una ye mu Yelusalemi.

22. Yeno lusambilanga yilulembolo zaya; yeto tusambilanga yituzaydi, kadi ndalulu yina tuka mu bayudayo.

23. Kansi ntangu yina kwiza, ye yikiizidi, minsambidi miakedika bumina sambila se mu mpeve ye mu kedika, kadi diaü ditombanga mpe basambilangadio bobo.

24. Nzambi impeve, ye bakunsambila siba sambila mu mpeve ye mu kedika.

25. Nkento wavova kwa yandi: nzaydi kwami, vo Mesia, ubikwanga Kilisto, una kwiza. Bukana kwiza, yandi una kutukamba yayonsono.

26. Yesu wavova kwa yandi: imono yuyu mpovele ye Ngeye.

27. Buna nlongüki miandi mialuaka ye miayitukwa, vo weti moka ye nkento, kansi muntu nkutu kavovako: nkiáma weti kunyuvula, evo nki umokane ye yandi?

28. Nkento wasisa mvüngü andi ye wayenda ku vata ye wavova kwa bantu:

29. luiza luataleti muntu, unkembi yina yayonsono yiyavengi. Kanivo yandi iKilisto?

30. Yaü bavayka mu vata ye bayenda kwa yandi.

31. Nkento bukayenda ku vata, buna nlongüki mianyuvula ye miavova: Labi, dia kwaku!

32. Kansi yandi wavova kwa miaü: dia kwena yami kululembolo zaya.

33. Buna nlongüki miavovasana: kanivo muntu neti dia kwa yandi?

34. Yesu wavova kwa miaü: idia kwami kwaku, kidi yavanga luzolo luawamfidisa ye manisa mavanga mandi.

35. Kadi kaluvovelekoe: ngonda zia zisidi, mboki vula kina yonzukwa dia? Tala, mono ikuluvovele: luvümbüla meso meno luatala mavia, kadi maü mavembükele mu yonzukwa dia.

36. Una yonzika sika tambula mfutu ye yonzika bana mu moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu, kidi künini ye yonzekele siba yangalala vamosi.

37. Kadi mu yayi diambu diena diakedika: wankaka uküna nga, wankaka uyonzikanga.

38. Mono yalufidisi luayonzika yilualembolo küna. Bankaka basala, ye yeno luayendele mu salu kiaü.

39. Kansi bisi Samalia babingi mu vata dina balekila yandi minu mu diambu diamambu mankento, wata kimbangi: yandi unkembi yayonsono yiyavengi.

40. Bisi Samalia baluaka kwa yandi, yaü banyuvula, kidi kakala yaü. Yandi wakala kuna lumbu biole.

41. Bankaka babingi balekila minu mu diambu diamambu mandi.

42. Yaü bavova kwa nkento: lelo katulekele minu mu diambu diamambu makuko, kadi yeto kibeni tuwilu ye tuzaydi. vo mu kedika yandi inlaludi anza.

43. Kansi lumbu biole mboki kakatuka kuna ye wayenda ku Ngalilea,

44. kadi yandi kibeni Yesu wata, vo nkambi kazituswanga mu nsi amase mandiko.

45. Kansi bukaluaka ku Ngalilea, bisi Ngalilea bantambula, kadi yaü bamona yayonsono yikavanga mu Yelusalemi mu lumingü, kadi yaü kibeni mpe bakala mu lumingü.

46. Yandi wayenda diaka ku Kana mu Ngalilea, kukakitudila nlangu vinia.

Mu Kapelenamu mwakala muntu wamfumu wakala mwana wayela.

47. Yandi bukawa, vo Yesu tukidi ku Yudaya ye weti kwenda ku Ngalilea, buna yandi wayenda kwa yandi ye wanyuvula kakülümüka mu niakisa mwana 'ndi, kadi waü wakala luküfi ye fwa.

48. Buna Yesu wavova kwa yandi: kadi vo kalumonanga bimangu ye lekwa bianzenzako, yeno kalulekanga minuko.

49. Muntu wamfumu wavova kwa yandi: vo kuna sa nswalu mu kwizako, mwana 'mi siwa kukifwila.

50. Yesu wavova kwa yandi: wenda, mwana 'ku uvükidi. Muntu waleka minu mu mambu mavova Yesu kwa yandi ye wayenda.

51. Bukabadika külümüka, buna sielo biandi biankika ye biankamba ye biavova: mwana 'ku vükidi.

52. Buna yandi wayuvula bisielo: nki antangu unieki mwana? Biaü biavova kwa yandi: zono ntangu buyaviokele safiuma va mbata, nzakama yasisidi mwana.

53. Buna se diazaya, vo yina ntangu yavova Yesu kwa yandi: mwana 'ku uvükidi. Yandi waleka minu ye nzo andi yamvimba.

54. Mangu kiokio ikianzole kiavanga Yesu, bukatuka mu Yudaya ye wayenda ku Ngalilea.

Kapu 5.

Mbevo ku Betazata (1—8), *bayudayo bazola vonda Yesu* (9—17), *Yesu wata nsamii mu sandi* (18—29), *wakibika mwana aNzambi* (30—46).

Buna mboki luakala lumingü lualunene luabayudayo, ye Yesu wabaluka kuna Yelusalemi.

2. Kansi mu Yelusalemi mwena nkelo lukufi ye mwelo amameme. Nkelo wabikwa Betazata mu kiebeleo. Muna mwakala nzo zitanu.

3. Dikabü diadinene diabantu bakala yela ye bafwa meso ye batembila ye batila mianzi diakala mu nzo zozo.

4. Kuna kwakala muntu wa-

kedi yela makumatatu ye nani diamimvu.

5. Yesu bukamona yandi, vakalambalele, ye wazaya, vo wakedi yela mvu miamingi, buna yandi wavova kwa yandi: Ngeye zolele niake?

6. Mbevo yavutula kwa yandi: Mfumu, kiena kwami muntu ukuntuala ku nkeloko, nlangu buvinzulu, kansi builuaka, wankaka ukikulumukini.

7. Yesu wavova kwa yandi: nangüka wabonga ntanda 'ku ye wenda.

8. Muntu waniaka ye wabonga ntanda 'ndi ye wayenda, kansi lumbu kina kiakala lumingü.

9. Bayudayo bavova kwa muntu waniaka: bwabü ilumingü, Ngeye wakanukunwa ntanda nata.

10. Yandi wavutula kwa yaü: undiakisingi uvovelenge: bonga ntanda 'ku wayenda.

11. Yaü banyuvula: keti nki amuntu uvovelenge: bonga ntanda 'ku wayenda?

12. Kansi waniaka kazaya wonso waniakisako, kadi Yesu wavionguzuka mu bantu bakala vana.

13. Mboki Yesu wamona yandi mu nzo aNzambi ye wavova kwa yandi: tala, wanieki, kuvutukani vola masumüko, kwidi lutila mona kwama.

14. Buna muntu wayenda kwa bayudayo ye wabakamba, vo Yesu kwandi waniakisa.

15. Nkiangunu bayudayo baküba Yesu, kadi kavanga yoyo mu lumingü.

16. Kansi Yesu wavutula kwa yaü: sami disalanga nate ye bwabü, ye mono isalanga mpe.

17. Nkiangunu bayudayo baluta mu tomba kumvonda, kadi yandi wavonda lumingü ye wabika Nzambi isandi mpe ye wakifwanikisa ye Nzambi.

18. Buna Yesu wavutula ye wavova kwa yaü: kedika, kedika, mono ikuluvovele: mwana kaulendi vanga lekwa waü kibeniko, kansi yina kaka yiumweni kwa se, vo diaü divengiyo, kadi yina yayonsono yivanganga se yina yivanganga mwana mpe.

19. Kadi se ditondanga mwana ye disongawo yayonsono yikavanga ye dinawo songa mavanga malutila momo, kidi luayitukwa.

20. Kadi bonso bufulukisa se bafwa ye dikubavana moyo, ibuna mwana una vana wonso wonso ukazolele vana moyo mpe.

21. Kadi se kadikongüdilanga muntuko, kansi diaü diavana lukongodolo kualonsono kwa mwana,

22. kidi babonsono bavümina mwana, bonso bubavüminanga se. Wonso ulembolo

vümina mwana kavüminanga
se diafidisa mwanako.

23. Kedika, kedika mono
ikuluvovele: wonso uwanga ma-
mbu mami ye ulekilanga wa-
mfidisa minu, yandi wena moyo
usalanga kwele mvu kuvutukidi
mvu ye kana luaka mu kongü-
dulwako, kansi yandi wakatuki-
li mu lufwa ye wayizidi ku
moyo.

24. Kedika, kedika mono
ikuluvovele, vo ntangu yina kwi-
za ye yakiizidi, bafwa bubana
wa ndinga amwana aNzambi, ye
bawayo bana vümüna.

25. Kadi bonso bwenina dise
moyo wayandi kibeni, ibuna
diaü diavana mwana moyo mu
kala moyo waü kibeni.

26. Diaü diavana mwana zi-
ngolo zakongüdila mpe, kadi
waü imwana amuntu.

27. Kaluyitukwani yoyoko,
kadi ntangu yina kwiza, buna
babonsono bena mu zindiamü
bana wa ndinga 'ndi.

28. Yaü banazo vayka. Ba-
vanga yambote bana vayka ku
mfulukusu amoyo, ye bavanga
yambi bana vayka ku mfuluku-
su akongüdulwa.

29. Mono kilendi vanga le-
kwa mono kibeniko. Bonso bu-
ngwilu, ibuna ngina kongüdila,
ye nkongodolo ami yisongele,
kadi kitombanga luzolo luami-
ko, kansi luzolo luawamfidisa.

30. Vo mono itanga kimba-
ngi kina mu nitu ami, buna
kimbangi kiami kakiena kiakedi-
kako.

31. Kwena wankaka uta ki-
mbangi kiami. Yeno luzaydi,
vo kimbangi kiandi kiketi ta mu
mono kiena kiakedika.

32. Yeno luafidisa batumwa
kwa Yoane. Yandi wata ki-
mbangi mu kedika.

33. Kansi mono kitambudi
kimbangi kiamuntuko, kansi
mpovele yoyo, kidi lualalulwa.

34. Yandi ikia kwalema ye
kwawangüla. Ntangu yankaka
yeno luazola yangalala mu kia
kwandi.

35. Kansi mono ngiena ki-
mbangi kilutidi kimbangi kia-
Yoane mu nene: mavanga ma-
mpana dise, kidi yavangamo;
mavanga momo matanga kimba-
ngi, vo se diamfidisa.

36. Se diamfidisa ditanga
kimbangi mu mono. Yeno kasi
kaluwilu ndinga 'ndi ye ka-
lumweni nkadulu andiko.

37. Yeno kalutena mambu
mami masikila mu yenoko, kadi
yeno kalulekila ndiena ukafi-
disa minuko.

38. Luyuvuzula masonukwa,
kadi lubenzi, vo moyo wena
yeno usalanga kwele mvu ku-
vutukidi mvu mu masonukwa,
kansi maü meti ta kimbangi
mu mono.

39. Yeno kaluzolele kwiza kwa monoko, kidi luakala moyo.
40. Kitambulanga kwami nzitusu kwa bantuko;
41. kansi mono iluzaydi, vo kaluena tonda kwaNzambi mu yenoko.
42. Mono yayiza mu nkümbü asami, kansi yeno kaluntambudiko; vo wankaka una kwiza mu yandi nkümbü, yeno buna luntambudi.
43. Yeno bwe lulenda leka minu, bulutombasana nzitusu ye lulembolo tomba nzitusu utukidi mu Nzambi kaka?
44. Kalubanzaniko, vo mono ngina kulufunda kwa se? Vena muntu mosi una kulufunda iMose ulusanga vüvü.
45. Kadi vo lulekele Mose minu, nga luandekele minu mpe, kadi yandi wasonika mu mono.
46. Kansi vo lulembolo leka minu mu masonukwa mandi, buna bwe silua lekila mambu mami minu?

Kapu 6.

Yesu wadikila mafunda matanu mababakala (1—13), bantu bazola kunyadisa mfumu (14—15), wadiata va nlangu (16—21), wata nsamii mu mampa madizulu (22—59), nlongüki miankaka miansisa (60—66), kimbangi kiaPetolo (67—71).

Mboki Yesu wasabüka kuua simü diamwanza waTibelia.
2. Bantu babingi banama yandi, kadi yaü bamona bimangu bikavanga mu bakala yela.
3. Yesu wabaluka vana mongo ye wazakala vana ye minlongüki miandi.
4. Mpiokolo ilumingü lualunene luabayudayo luakala luküfi ye kwiza.
5. Kansi Yesu bukavümbüla meso mandi ye wamona, vo bantu babingi beti kwiza kwa yandi, buna kavova kwa Filipo: kwempi tuna sumbila mampa, kidi eba badia kwaü?
6. Kansi yandi wavova bobo mu tonta yandi, kadi yandi wazaya yikakana vanga.
7. Filipo wavutula kwa yandi: mampa mankama zole zabivanza kamalungidi kwa yaüko, kidi muntu muntu una baka fibükü bükü fibükü bükü.
8. Nlongüki andi mosi, nkümbü andi Andela, impangi a-Simona Petolo, wavova kwa yandi:
9. fintaudi ntaudi fiena eva fibakidi mampa matanu ye mbizi zole zanlangu, kansi biabi bwe bina lungila mu baü babonsono?
10. Yesu wavova: luvwandisa bantu. Vüma vana vakala bititi biabingi. Buna babakala bazakala kanivo mafunda matanu mu ntalu.
11. Buna Yesu wabonga mampa ye watonda ye wavana kwa

bazakala. Yandi wavana mbizi mpe bonso bubazola.

12. Kansi bubamana yuküta, yandi wavova kwa minlongüki miandi: luyonzika mansadusulwa masidi kamidi fükila.

13. Kansi miaü miayonzika ye miafuluza kümi ye mpidi zole mu mansadusulwa masala mu mampa matanu mabadia.

14. Bantu bubamona, vo kavanga mangu, yaü bavova: mu kedika yandi inkambi, ndiena una kwiza mu nza.

15. Kansi Yesu bukazaya, vo bazola kwiza kunsimba, kidi banyadisa mfumu, buna kalangüka vana mongo diaka, yandi kwandi kaka.

16. Nkokila buyayiza, minlongüki miandi miakülümüka ku mwanza.

17. Miaü miakota mu bota ye miasabüka kuna simü diamwanza kuna Kapelenamu. Kansi miaü miayiludulwa, buna Yesu kalueki kwa miaüko.

18. Tembo kiayiza vevümüki ye mwanza watulama.

19. Bubaluaka kanivo makumole ye zitadia zitanu kanivo makümatatu, buna miaü miamona Yesu weti kwiza diati mu mwanza ye wafinangana ye bota. Miaü miakala wonga.

20. Kansi yandi wavova kwa miaü: imono kwami, kalutinaniko.

21. Kansi miaü miazola kuntombula mu bota. Bota intumbu luaka kuna simü dibayenda.

22. Lumbu kiansuka bantu batelama kuna simü diamwanza, bubakimwena, vo kakwakala bota kiankakako, kansi kimosi kaka kiavodükila minlongüki miandi, ye vo Yesu kakota ye miaü mu botako, kansi minlongüki miandi miayenda miaü kaka.

23. Kansi bota biankaka biatuka mu Tibelia diena lukü̃fi ye vüma vabadila mampa mu lutondo luamfumu.

24. Nkiangunu bantu bubamona, vo Yesu kakala kunako ye minlongüki miandiko, yaü baküluümüka mu bibota ye baluaka ku Kapelenamu ye bantomba.

25. Bubamona yandi kuna simü diamwanza, yaü bavova kwa yandi: Labi, nki antuba lueki vava?

26. Yesu wavutula kwa yaü ye wavova: kedika, kedika mono ikuluvovele: yeno kaluntombele mu diambu diamona manguko, kansi mu diambu diadia mampa ye yuküta.

27. Kalusalani mu dia kufükilangako, kansi lusala mu dia kusalanga kwele mvu ku-

vutukidi mvu, kuna kuluvana mwana amuntu; kadi Nzambi idise diatulawo dimbu.

28. Nkiangunu yaü bavova kwa yandi: bwe situa sa, kidi tuasala salu kiaNzambi?

29. Yesu wavutula ye wavova kwa yaü: salu kiaNzambi ikiaki, mpasi lualekila ukafidisa minu.

30. Buna yaü bavova kwa yandi: buna nki amangu una vanga, kidi tuamona ye tuakulekila minu; nki uvanganga?

31. Mase meto madianga mana mu nsi yankatu bonso bwasonukwa: "Yandi wabavana dia kwazulu kudiwanga."

32. Buna Yesu wavova kwa yaü: kedika, kedika mono ikuluvovele: Mose kaluvana dia kwazuluko, kansi sami dikuluvananga dia kwazulu kwakedika.

33. Kadi idia kwaNzambi kwandi kukülümüka mu zulu ye kuvana moyo kwa nza.

34. Buna yaü bavova kwa yandi: Mfumu utuvananga dia koko lumbu kalumbu!

35. Yesu wavova kwa yaü: mono idia kwamoyo. Ukwiza kwa mono kana fwa nsatuko, ye ukundekila minu, kasi kana fwa nsatu anlanguko.

36. Kansi mono yakembi yeno, vo luamweni, ye kalualekele minuko.

37. Kionso kiyavewa kwa dise, kina kwiza kwa mono, ye wonso una kwiza kwa mono, kedika kina kwami kunkübako.

38. Mono kiakülümüka mu zuluko, kidi yavanga luzolo luami, kansi mu vanga luzolo luawamfidisa.

39. Luzolo luawamfidisa ilualu: kidi biabionsono bikampana, mono kina kwami vidisa widi lekwa nkutuko, kansi kidi yafulukisakio mu lumbu kina zimünina.

40. Kadi luzolo luasami ilualu: kidi wonso umona mwana ye ulekilawo minu una kala moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu, ye mono ngina kumfulukisa mu lumbu kina zimünina.

41. Nkiangunu bayudayo bakaüla kwa yandi, kadi kavova: mono idia kwakülümüka ku zulu.

42. Yaü bavova: kadi endieu kaYesu imwana aYosefikoe? Kadi katuzaydi sandi ye ngüdikoe? Buna bwe kavovele bwabü: mono yakülümüka ku zulu?

43. Yesu wavutula ye wavova kwa yaü: kalukaülani mu yeno kibeniko.

44. Muntu kalendi kwiza kwa monoko, vo dise diamfidisa kadikuntuntako, ye mono ngina kumfulukisa mu lumbu kina zimünina.

45. Mwasonukwa mu minkambi: "Babonsono bana longwa kwa Nzambi". Nkiangunu wonso wawa kwa se ye walongwa, yandi una kwiza kwa mono.

46. Kabwako, muntu kamweni seko, kansi ndiena wena ye Nzambi, yandi wamona Nzambi.

47. Kedika, kedika mono ikuluvovele: ukundekila minu wena moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

48. Mono idia kwamoyo.

49. Mase meno madia mana mu nsi yankatu ye mamana fwa.

50. Dia kukülümüka ku zulu ikwaku, kidi wonso unako dia kana fwako.

51. Mono idia kwamoyo kwakülümüka ku zulu. Vo muntu una dia dia kwami, yandi sika vümüna kwele mvu kuvutukidi mvu. Kansi dia kungina vana mu moyo wanza insuni ami.

52. Buna bayudayo babindasana mpaka ye bavova: ndiena, bwe kalenda kutuvana nsuni andi wadiwa?

53. Buna Yesu wavova kwa yaü: kedika, kedika mono ikuluvovele: vo kaludidi nsuni amwana amuntuko ye vo kalunwini menga mandiko, yeno kaluena moyo mu yenoko.

54. Wonso udia nsuni ami ye unwa menga mami, wena moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu, ye mono ngina kumfulukisa mu lumbu kina zimünina.

55. Kadi nsuni ami idia kwakedika, ye menga mami indwinu yakedika.

56. Wonso udia nsuni ami ye unwa menga mami, yandi wena mu mono, ye mono ngiena mu yandi.

57. Bonso se diamoyo diamfidisa, ye mono ivümüna mu dise, ibobo ukundia sika vümüna mu diambu diami mpe.

58. Dia kwakülümüka ku zulu ikwaku, kabonso mase menoko madia ye mamana fwa; wonso udia dia koko una vümüna kwele mvu kuvutukidi mvu.

59. Yesu wavova mambu momo mu nzo yalukutukunu ye walonga mu Kapelenamu.

60. Kansi minlongüki miandi miamingi bumiawawo, miaü miavova: mambu momo mambalu, nani lendamo wa?

61. Kansi yandi kibeni Yesu wazaya, vo minlongüki miandi miakenunuka mu mambu momo, ye wavova kwa miaü: momo imalufwemesie?

62. Buna bwevi, buluna mona mwana amuntu una balüka mukateka kala?

63. Impeve yivanganga moyo, nsuni kautomene mu lekwako. Mambu mayalukembi impeve ye imoyo.

64. Kansi bankaka ba yeno kabaleka minuko. Kadi mu mbadukulu Yesu wazaya balembwa leka minu ye ndiena wakana kunyeküla.

65. Yandi wavova: nkiangunu mono iluvovelenge: muntu kalendi kwiza kwa monoko, vo dise kadina kumvanakò..

66. Nkiangunu minlongüki miandi miamingi miakatuka ye kamiavutuka nama yandiko.

67. Yesu wavova kwa kümi ye minlongüki miole: kadi yeno mpe luzolele katuke?

68. Simona Petolo wavutula: Mfumu, kwa nani tuakwènda? Ngeye wena mambu mamoyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

69. Yeto tulekele minu ye tuzaydi, vo Ngeye inkwa wanlongo waNzambi.

70. Yesu wavutula kwa miaü: kadi mono kialusana kümi ye miolekoe? Mosi wena yeno iSatana.

71. Yandi wavovawo mu Yuda, Simona Iskalio, kadi yandi wakana kunyeküla. Yandi wakala ye kümi ye minlongüki miole.

Kapu 7.

Yesu wayenda ku Yelusalemi (1—13), walonga mu nzo aNzambi (14—31), bisielo biabafalisea biatonta kumbaka (32—36), Yesu walonga mu lumingü luazimüinina (37—44), bisielo biavutuka kwa mfumu zaü (45—52).

Mboki Yesu wazieta mu Ngalilea, kadi yandi kazola zieta mu Yudayako, kadi bayudayo bamfwanda mu kumvonda.

2. Lumbu kiankembo kiabayudayo kiakala luküfi ye kwiza, bubakala mu mafwokula mamakaya.

3. Nkiangunu mpangi zandi zavova kwa yandi: katuka vava, wenda ku Yudaya, kidi minlongüki miaku miamona mavanga maku mauvanganga.

4. Kadi muntu kavanga lekwa mu nswekiko, bukatonta zayakana va yuti. Vo uvanganga bobo ukukisonga kwa nza.

5. Kadi mpangi zandi nkutu kazanlekila minuko.

6. Yesu wavova kwa zaü: ye mu bwabü ntangu ami kayayizidiko, kansi ntangu eno lumbu yayonsono yena yakübama.

7. Nza kayilendi kulubelako, kansi yaü yimbelele, kadi mono itanga kimbangi mu nza, vo mavanga manza imambi.

8. Lubalüka kweno mu kembila lumbu; mono kina balüka mu kembila lumbu kiokioko, kadi ntangu ami kayalungidiko.

9. Bukamana vova wowo, yandi wasala ku Ngalilea.

10. Kansi mpangi zandi buzakiyendila mu kembila lumbu, buna yandi wabalüka mpe mu kembila lumbu. Yandi kavayka va yutiko, kansi wayenda mu nsweki.

11. Buna bayudayo bantomba bubakembila lumbu ye bavova: yandi kwe kena?

12. Mpaka zazingi zakala ye bantu mu yandi. Bankaka bavova: yandi wabiza kwandi wena, kansi bankaka bavova: aa, kadi yandi uvengümünanga bantu.

13. Kansi muntu kabika yandi va yutiko mu diambu diawonga wabayudayo.

14. Ndambu alumbu biakembulwa buyamana vioka, buna Yesu wabalüka ku nzo aNzambi ye walonga.

15. Buna bayudayo bayitukwa ye bavova: ndiena ulembolo longwa, bwe kazaydi ndongolo yankanda?

16. Buna Yesu wavutula kwa yaü ye wavova: ndongolo ami kaiyami ndongoloko, kansi indongolo yawamfidisa.

17. Vo muntu zolele vanga luzolo luandi, yandi sika zaya, vo ndongolo yitukidi mu Nzambi, evo mono yituka vova mu mono kibeni.

18. Ukukiyikanga, yandi tombele wandi nzitusu, kansi utondanga nzitusu wawamfidisa, yandi wena wakedika ye kinkita kakiena mu yandiko.

19. Kadi Mose kaluvana minakoe? Buna luena muntu kanamanga minako. Mu nkiama luntombele luamponda?

20. Bantu bavutula: mpeve yambi yena yaku. Nani utombele mu kuvonda?

21. Yesu wavutula ye wavova kwa yaü: mono yavanga divanga, ye yeno babonsono luayitukwa.

22. Mose waluvana nzabüdulu, kansi nzabüdulu kayatukidi mu Moseko, yitukidi kwandi mu mase, ye mu lumingü yeno luzabülanga muntu.

23. Nkiangunu vo muntu utambula nzabüdulu mu lumbu kialumingü, kidi mina miaMose kamina vondwako, buna mu nki lumfwemene, kadi yamana niakisa muntu wamvimba mu lumingü?

24. Kalukongüdilani bonso bwena luseko, kansi lukongüdila lukongodolo luasonga.

25. Bankaka bakala mu Yelusalemi bavova: kadi kayandiko ubatombele mu vonda?

26. Tala, yandi weti vova va yuti, ye muntu nkutu kavovele

lekwa kwa yandiko. Kadi minkongüdidi kanivo mizaydi kwaü mu kedika, vo yandi iKilisto?

27. Kansi ndiena tuzaydi kweto mukatukidi, kansi Kilisto bukana kwiza, widi muntu nkutu kana zaya mukatukidiko.

28. Buna Yesu waboka mu nzo aNzambi ye walonga ye wavova: yeno lunzaydi ye lunzaydi muyatuka. Mono kiatuka mu mono kibeniko, kansi ndiena wamfidisa wena wakedika. Yeno kalunzaydiko.

29. Mono inzaydi, kadi yatuka mu yandi, ye yandi wamfidisa.

30. Nkiangunu bantemba mu kumbaka, kansi muntu katula koko mu yandiko, kadi ntangu andi kayaluekiko.

31. Kansi bantu babingi banlekila minu ye bavova: Kilisto bukana kwiza kana lutila mu ndieu mu vanga bimangu bikavengiko.

32. Bafalisea bawa, vo bantu bata momo mu yandi. Yaü ye bangüdi zanganga bafidisa bisielo mu baka yandi.

33. Buna Yesu wavova: bwabü kinkala nkala ngiakidi yeno diaka, mboki ngina kwenda kwa wamfidisa.

34. Yeno luna kuntomba, kansi kaluna kumbonako, ye mungiena kalulendimo kwendako.

35. Nkiangunu bayudayo bavovasana: kwe kana kwenda, butuna lembana kumona? Kani kakana kwenda kwa bantu bamwanguswa ye baelene ye longa baelene?

36. Nki adiambu diodio kavovele: yeno luna kumfwanda ye kaluna kumbonako, ye mungiena kalulendimo luakako.

37. Kansi mu lumbu kiazimünina kiakembudulwa kiakala kiakinene Yesu watelama ye waboka ye wavova: vo muntu fwidi nsatu anlangu yambela kiiza nwa.

38. Mila mianlangu amoyo mina eilumüka mu moyo amuntu ukundekila minu, bonso bwakamba masonukwa.

39. Kansi yandi wavova wowo mu Mpeve yatambula balekila yandi minu, kadi ye mu bwabü Mpeve kayakalako, kadi Yesu kamana zituswako.

40. Bantu bankaka bubawa mambu momo, yaü bavova: kedika ndiewo inkambi kwandi.

41. Bankaka bavova: yandi iKilisto, bankaka bavova: kadi Kilisto una tuka mu Ngalilea?

42. Kadi kamuvovwanga mu masonukwakoe, vo Kilisto una tuka mu kanda diaDavidi mu

vata dia Betelemi mwakala Davidi?

43. Bantu babwisa mpaka mu yandi.

44. Kansi bankaka bazola kumbaka, kansi muntu katula moko mu yandiko.

45. Bisielo biayenda kwa bangüdi zanganga ye kwa bafalisea. Yaü bavova kwa bisielo: mu nkiama lulembolo kuntuadila?

46. Bisielo biavutula: kasi muntu kavovele bonso buvovele muntu ndienako.

47. Bafalisea bavutula kwa biaü: kadi yeno mpe luavengomono kweno?

48. Minkongüdidi ye bafalisea kadi banlekila minue?

49. Kansi bantu bana balembolo zaya mina batumbwa kwaü.

50. Nikodemo wakala yaü. Yandi wavova kwa yaü:

51. mina mieto kamikongüdila muntu nkanuko, vo kateka fiongünunwako ye tungudulwako.

52. Yaü bavutula ye bavova kwa yandi: kadi Ngeye mpe kutukidi ku Ngalileakoe? Fiongünina ye tala, vo nkambi kawatuka mu Ngalileako.

Kapu 8.

Yesu wayuvulwa mu diambu dia nkento wata kinsuza (1—11), *Yesu wakibika kia kwanza* (12—20), ***wasamiina mfwilu andi*** (21—29), ***babingi banlekila minu*** (30—36), ***Satana ise diamintantu mia Yesu*** (37—59).

(Yesu wayenda kuna Mongo wamazi.

2. Nsuka nabu yandi wavutuka ku nzo a Nzambi, ye bantu babo bayenda kwa yandi. Yandi wazakala wabalonga.

3. Kansi minsoniki ye bafalisea banata nkento kwa yandi. Yaü batula nkento mu monakanda. Nkento wowo watungudulwa, bukata kinsuza.

4. Yaü bavova kwa yandi: nlongi, nkento eu utungudulu bukatele kinsuza.

5. Tuakambwa mu mina kwa Mose, vo bavanga bobo siba vondwa mu matadi, kansi Ngeye bwe tele?

6. Yaü bavova mambu momo mu tonta yandi, kidi bafwiti kumfunda, kansi Yesu wayinama ye wasonika mu nlembo va ntoto.

7. Kansi yaü bubatatamana kunyuvula, buna yandi wadongama ye wavova kwa yaü: buna luena, wonso kondolo masumü bika kateka tuba tadi mu nkento.

8. Mboki kavutuka yinama wasonika va ntoto.

9. Kansi bawawo babakuswa kwa mintima miaü ye bavayka mosi mosi. Banuna babadika, mboki bankaka balandila. Yesu

wasiswa yandi kwandi kaka, ye nkento watelama mu monakanda.

10. Yesu bukavümbüka, yandi kamweni muntuko kansi nkento kwandi kaka. Yandi wavova: nkento, batatimisi Ngeye kwe bena? Muntu kakongüdelekoe?

11. Nkento wavova: Mfumu, kikongodolo kwa muntuko. Kansi Yesu wavova kwa yandi: mono mpe kina kwami kukongüdilako. Wenda, kuvutukani vola masumüko.)

12. Buna Yesu wavutuka mokina yaü ye wavova: mono ikia kwanza, ukundama kana diata mu tombeko, kansi una kala kia kwamoyo.

13. Buna bafalisea bavova kwa yandi: Ngeye weti ta kimbangi mu Ngeye kibeni, kimbangi kiaku kakiena kiakedikako.

14. Yesu wavutula ye wavova kwa yaü: vo mono ngieti ta kimbangi mu mono kibeni, nga kimbangi kiami kiena kiakedika, kadi nzaydi kwami muyatukidi ye mungina kwenda. Yeno kaluzaydi muyatukidiko, ye mungina kwendako.

15. Yeno lueti kongüdila nsuni, mono kikongüdila muntuko.

16. Kansi vo mono ngieti kongüdila, nga lukongodolo luami luena luakedika, kadi kiena kwami mono kakako kansi mono ye wamfidisa.

17. Kansi mwasonukwa mu mina mieno: kimbangi kiabantu bole kiena kiakedika.

18. Mono imuntu utele kimbangi mu mono kibeni, ye se diamfidisa mpe ditanga kimbangi mu mono.

19. Buna yaü bavova kwa yandi: saku kwe diena? Yesu wavutula: yeno kalunzaydiko ye kaluzaydi samiko. Vo lunzaydi, nga luzaydi sami mpe.

20. Yesu wavova mambu momo vana lundulu ye walonga mu nzo aNzambi. Muntu nkutu kansimbako, kadi ntangu andi kayayizidiko.

21. Buna yandi wavutuka vova kwa yaü: mono ngina katuka, ye yeno luna kuntomba, ye yeno luna fwa mu masumü meno. Kungina kwenda, yeno kalulendiko luakako.

22. Buna bayudayo bavova: kadi yandi zolele kukivonde, bukavovele: kungina kwenda yeno kalulendiko luakako?

23. Yandi wavova kwa yaü: yeno luatuka kunsi, mono yatukidi mu kayengele; yeno luatuka mu nza yayi, mono kiatukidi kwami mu nza yayiko.

24. Nkiangunu mono iluvovelenge, vo luna fwa mu masumü meno, kadi vo lulembolo

leka minu, vo imono kwami, buna yeno luna fwa mu masumü meno.

25. Buna yaü bavova kwa yandi: Ngeye inani kwaku? Yesu wavova kwa yaü: ya kwami yingieti kulukamba mu mbadukulu.

26. Yayingi yena yami yampovila ye yankongüdila mu yeno, kansi wamfidisa wena wakedika. Yonso yiyawilu kwa yandi, ikambangayo mu nza.

27. Yaü kabazayako, vo yandi ubabikila se.

28. Buna Yesu wavova: buluna zangüla mwana amuntu, mboki luna zaya, vo mono kwami, ye vo kivanganga lekwa mu mono kibeniko, kansi bonso buyalongwa kwa se, ibuna yivanganga.

29. Wamfidisa wena yami. Yandi kansisa mono kakako, kadi lumbu yayonsono yivanganga kwami yikazolele.

30. Bukavova mambu momo, babingi balekila minu mu yandi.

31. Buna Yesu wavova kwa bayudayo banlekila minu: vo lusikila mu mambu mami, yeno luminlongüki miami mu kedika.

32. Yeno luna zaya kedika, ye kedika kina kuluvulusa.

33. Yaü bavutula kwa yandi: yeto ibana baAbalami, kasi katukedi minanga miamuntuko. bwe tele: yeno luna vuluswa?

34. Yesu wavutula kwa yaü: kedika, kedika mono ikuluvovele: wonso wonso uvanganga masumü inanga wamasumü kwandi.

35. Kansi nanga kauna sikila mu nzo kwele mvu kuvutukidi mvuko. Mwana una sikila mu nzo kwele mvu kuvutukidi mvu.

36. Nkiangunu vo mwana una kuluvulusa, yeno luna vuluswa mu kedika.

37. Nzaydi kwami, vo yeno ibana baAbalami, kansi yeno lumfwendi mu kumponda, kadi mambu mami kamena künkü mu yenoko.

38. Mono ivovele yiyamona ye se. Yeno luvanganga yiluawa kwa seno.

39. Yaü bavutula ye bavova kwa yandi: Abalami iseto. Yesu wavova kwa yaü: vo yeno ibana baAbalami, ngala luvengi mavanga maAbalami.

40. Kansi bwabü luntombele kumponda, mono imuntu ikulukambanga kedika kiyawa kwa Nzambi. Abalami kasa boboko.

41. Yeno luvanganga mavanga maseno. Yaü bavova kwa yandi: yeto katuabutwa kwa nkwa akindumbako. Yeto tuna se dimosi iNzambi.

42. Yesu wavova kwa yaü: vo Nzambi iseno ngala luntondele, kadi mono yavayka ye yatuka mu Nzambi, kadi kiatuka kwami mu mono kibeniko, kansi yandi se wamfidisa.

43. Mu nkiama lulembolo visila nküngü zami? Kadi yeno kalulendi wa mambu mamiko.

44. Yeno luatuka mu Satana ye luzolele vanga luzinunu luaseno; kasi kabadikila imvondi kwandi. Kena kwandi mu kedikako, kadi kedika kakiena mu yandiko. Bukavovanga makutu, mamandi kavovanga, kadi yandi nkwa amakutu ye se diamakutu.

45. Kansi kadi mono ivovanga kwami kedika, nkiangunu yeno kalundekele minuko.

46. Buna luena nani ukumbaküla masumü? Vo ivovanga kedika, mu nkiama lulembolo kundekila minu?

47. Tukidi mu Nzambi wanga zinküngü zaNzambi. Nkiangunu kaluwangako, kadi kalutukidi mu Nzambiko.

48. Bayudayo bavutula ye bavova kwa yandi: kadi katutomene vovako, vo Ngeye mwisi Samalia, ye vo mpeve yambi yena yaku.

49. Yesu wavutula: kiena kwami mpeve yambiko, kansi ivüminanga sami, ye yeno lukumvwezanga.

50. Kansi mono kitombanga nzitusu amiko. Wena kwandi utombangawo ye ukongüdilawo.

51. Kedika mu kedika mono ikuluvovele: vo muntu ukebanga mambu mami, kana kwandi mona lufwako kwele mvu kuvutukidi mvu.

52. Bayudayo bavova kwa yandi: lelo tuzaydi, vo mpeve yambi yena yaku; Abalami wafwa, ye minkambi miafwa, ye Ngeye vovele vo muntu ukebanga mambu mami, yandi kana bimba lufwako kwele mvu kuvutukidi mvu.

53. Kadi Ngeye vele lutidi Abalami iseto diafwa mu nenie? Minkambi miafwa mpe. Ngeye ukukisa vo nani?

54. Yesu wavutula: vo mono ikukizitisa mono kibeni, nzitusu ami kwankatu. Sami diluyikidi vo Nzambi eno, iyandi ukunzitisanga.

55. Yeno kalunzaydiko, kansi mono inzaydi. Vo mpovele vo kinzaydiko, nga mono mfwanane ye yeno mu makutu, kansi mono inzaydi ye ikebanga mambu mandi.

56. Abalami iseno diayangalala mu mona lumbu kiami. Yandi wamonakio ye wayangalala.

57. Buna bayudayo bavova kwa yandi: Ngeye kwena makü-

matanu mamimvuko, kadi umweni Abalamie?

58. Yesu wavova kwa yaü: kedika, kedika mono ikuluvovele: Abalami bukabutwa nkutuko, buna ngiena kwami.

59. Buna yaü basimba matadi, kidi batubamo kwa yandi. Yesu waswama ye wavayka mu nzo aNzambi.

Kapu 9.

Yesu watemusa muntu wafwa meso (1—12), *muntu wowo vayuvuzulwa kwa bafalisea* (13—41).

Yesu bukavioka yandi wamona muntu wabutwa ye meso mandi mafwa.

2. Minlongüki miandi mianyuvula ye miavova: Labi, nani wavola masumü, yandi vo se ye ngüdi kabutulwa ye meso mafwa?

3. Yesu wavutula: yandi kavola masumüko ye se ye ngüdi andiko, kansi kidi mavanga maNzambi mamonika mu yandi.

4. Yeto situa vanga mavanga mawatufidisa lumbu bukiakidi, fukü dina kwiza, buna muntu kalendi salako.

5. Buyakidi mu nza, mono ikia kwanza.

6. Bukamana vova wowo, yandi walobüla mante va ntoto ye wavangamo nteke ye waküsayo va meso mafwa.

7. Ye wavova kwa yandi: wenda ku nkelo waSiloa wakisuküla. Mbangudulu aSiloa "wafidusu." Yandi wayenda wakisuküla ye wayenda moni.

8. Buna zimfinangani zandi ye bateka kumona bukalombanga bavova: kaiyandi yuyukoe wavwanda mu lombe?

9. Bankaka bavova: iyandi yoyo. Bankaka bavova: kayandiko, kansi yandi fwanane ye ndiena. Yandi kibeni wavova: imono kwami yuyu.

10. Buna yaü bavova kwa yandi: meso maku bwe matemonene?

11. Yandi wavutula: muntu ubikwanga Yesu wavengi nteke ye waküsidiyo va meso mami ye wavovele kwa mono: wenda wakisuküla ku Siloa, kansi bungiele ikisuküdi, ye mono ntemone.

12. Yaü bavova kwa yandi: ndiena kwe kena? Yandi wavova: kizaydiko!

13. Buna yaü bafila muntu wateka kala meso mafwa kwa bafalisea.

14. Kansi ilumbu kialumingü kiokio kiavanga Yesu nteke ye watemusa meso mandi.

15. Buna bafalisea bavutuka kunyuvula: meso maku bwe matemonene? Yandi wavova kwa yaü: yandi watudidi nteke va

meso mami. Monq yasuküdi ye ngieti mona.

16. Bafalisea bankaka bavova: muntu wowo katukidi mu Nzambiko, kadi yandi kakebanga lumingüko. Bankaka bavova: muntu wamasumü bwe kalenda vanga bimangu biobio? Zimpaka zakala yaü.

17. Buna yaü bavutuka vova kwa muntu wafwa meso: Ngeye bwe tele mu yandi, bukatemose meso maku? Yandi wavova: yandi inkambi.

18. Buna bayudayo kabanlekila minuko, vo yandi wakala meso mafwa ye mboki wamona, nate ye bamana bokila se ye ngüdi amuntu watemuswa meso.

19. Yaü babayuvula ye bavova: ndieyu imwan' eno ulubikidi, vo wabutwa ye meso mafwa? Buna bwe kamwenini bwabü?

20. Buna se ye ngüdi andi bavutula ye bavova: yeto tuzaydi, vo yandi imwan' eto ye vo kabutwa ye meso mafwa.

21. Kansi bonso bukamwenini bwabü katuzaydiboko ye wonso watemose meso mandi katunzaydiko. Luyuvula yandi; yandi wameni luenga; yandi lenda vova mu nitu andi.

22. Se ye ngüdi andi bavova mambu momo, kadi yaü batina bayudayo, kadi bayudayo bakiwawasana, vo wonso una ta Kilisto una kübwa mu nzo yalukutukunu.

23. Nkiangunu se ye ngüdi andi bavova: nduenga zena yandi, lunyuvula.

24. Buna yaü bavutuka tela mbila ntela yanzole kwa muntu wafwa meso ye bavova kwa yandi: zitisa Nzambi! Yeto tuzaydi vo muntu ndiena inkwa amasumü.

25. Buna yandi wavutula: kizaydi kwamiko vo nkwa amasumü, kansi nzaydi kwami lekwa kimosi, vo mono yafwa meso ye bwabü mbweni.

26. Buna yaü bavova kwa yandi: bwe katemose meso maku?

27. Yandi wavutula kwa yaü: ikikembingi kwa yeno, ye yeno lulembolowo wa, mu nkiama luzolelewo vutuka wa? Kadi yeno mpe luzolele kala minlongüki miandie?

28. Yaü bamfinga ye bavova: kala kwaku nlongüki andi, nga yeto tuminlongüki miaMose.

29. Yeto tuzaydi vo Nzambi wavova kwa Mose, kansi ndiena kukatukidi katuzaydikoko.

30. Muntu wavutula ye wavova kwa yaü: kiongono ngi-

tukulu kwami, vo yeno kaluzaydi kukatukidiko, ye yandi watemose meso mami.

31. Yeto tuzaydi vo Nzambi kawanga bankwa miamasumüko, kansi vo muntu uvuminanga Nzambi ye uvanganga luzolo luandi, buna yandi ukunwanga.

32. Kasi nza yibadukulwa katuwiluko, vo muntu watemusa meso mamuntu wabutwa ye meso mafwa.

33. Vo katukidi mu Nzambiko, nga kalendi vanga lekwako.

34. Yaü bavutula ye bavova kwa yandi: Ngeye wavwa butwa mu masumü, ye Ngeye utulongele? Yaü banküba ku mbazi.

35. Yesu wawa, vo banküba ku mbazi ye bukamona yandi, yandi wavova kwa yandi: Ngeye ulekele minu mu mwana amuntue?

36. Yandi wavutula ye wavova: Mfumu, inani kwandi, mpasi yanlekila minu?

37. Yesu wavova kwa yandi: Ngeye umweni yandi, ye yandi vovele ye Ngeye, iyandi kwandi.

38. Kansi yandi wavova: Mfumu, ndekele kwami minu. Ye yandi wansambila.

39. Yesu wavova: mu lukongodolo mono yayiza mu nza yayi, kidi balembolo mona bana mona, ye bamonanga bana kala meso mafwa.

40. Bafalisea bankaka bakala yandi bawawo ye bavova kwa yandi: kadi beto mpe tuena meso mafwe?

41. Yesu wavova kwa yaü: vo lufwidi meso nga kaluena masumüko, kansi bwabü yeno luvovele yeto tumweni, iküma masumü meno masalanga.

Kapu 10.

Mvüngi wabiza (1—21), *Yesu wabindana mpaka ye bayudayo* (22—39), *wayenda ku Yolodani* (40—42).

Kedika mu kedika mono ikuluvovele: lembolo kota mu mwelo ampaka amameme, kansi koteleyo mwankaka, yandi imwivi ye ntani.

2. Kansi ukotanga mu mwelo imvüngi amameme.

3 Nkengi amwelo uzibülangawo kwa yandi, ye mameme mawanga ndinga 'ndi, ye mandi mameme katelanga nkümbü nkümbü ye kavaykisangamo.

4. Bukavaykisi mandi mameme, yandi weti tekila ku ntu ye mameme manamanga yandi, kadi maü mazaydi [illegible].

5. Kansi maü kamananamanga nzenzako, kansi matabanga mu yandi, kadi maü kamazaydi ndinga azinzenzako.

6. Yesu wavova ngana yoyo kwa yaü, kansi yaü kabazaya bonso bwakala yikavovele kwa yaüko.

7. Buna Yesu wavova: kedika mu kedika mono ikuluvovele, vo mono imwelo amameme.

8. Babonsono bantekila imivi ye mintani, kansi mameme kamabawako.

9. Mono imwelo; vo muntu kotele mu mono, yandi una lalulwa ye kota ye vayka ye una kala biandila.

10. Mwivi ukwizanga mu labula ye vonda ye büinga kaka; mono yayizidi, kidi bakala moyo ye bakala lungila.

11. Mono imvüngi wabiza, mvungi wabiza weti yambudila mameme mandi moyo.

12. Usalanga mu mfutu kaimvüngiko, yandi kavwidi mamemeko; yandi weti mona bulu kiansisi kiizidi ye weti tina kwandi, ye bulu kieti bwila ye sansikisa mameme,

13. kadi yandi wafutwa, nkiangunu kavibidila mameme.

14. Mono imvüngi wabiza ye nzaydi mamami, ye mamami manzaydi,

15. bonso se dinzaydi ye mono nzaydi se, ye mono ngieti yambudila moyo ami mu mameme.

16. Mono ngiena mameme mankaka mpe, malembolo tuka mu mpaka yayi. Mono siamo tuala. Maü mana wa ndinga 'mi ye muna kala kabü dimosi ye mvüngi mosi.

17. Nkiangunu se dintondele, kadi ngieti yambudila moyo ami kidi yavutukawo tambula.

18. Muntu kankatudilawoko, kansi mono kibeni iyambulawo. Mono ngiena zingolo zayambulawo ye mono ngiena zingolo zayutukawo tambula. Mwina wowo mono yatambulawo kwa sami.

19. Buna bayudayo bavutuka bindasana mpaka mu diambu diamambu momo.

20. Buna babingi bavova. mpeve yambi yena yandi ye kalaükidi; mu nkiama lukunwilanga?

21. Bankaka bavova: mambu momo kamafwanane ye wena mpeve yambiko. Wena mpeve yambi kalendi temusa meso ma bantu bafwa mesoko.

22. Mu Yelusalemi mwakala mbiekolo anzo aNzambi. Ye sivü kiakala.

23. Yesu wazieta mu nzo aNzambi mu bimpwangala bia Salomoni.

24. Buna bayudayo banzu ngidila ye bavova kwa yandi lumbu kwa una kutuvingisa

Vo Ngeye iKilisto, natomieti kutukambiwo.

25. Yesu wavutula kwa yaü: mono yaluvovelewo, kansi yeno kalulekelewo minuko. Mavanga maivanganga mu nkümbü asami matanga kimbangi kiami.

26. Kansi yeno kalulekele minuko, kadi yeno kalumameme mamiko.

27. Mameme mami mawanga ndinga 'mi ye mono nzaydimo, ye maü makundamanga.

28. Mono ivanangamo moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu, ye maü kasi kamana büngwako, ye muntu kanamo ziona mu koko kwamiko.

29. Sami diampanamo dilutidi babonsono mu nene ye muntu kalendimo ziona mu koko kwasamiko.

30. Mono ye se imosi kwandi.

31. Bayudayo bavutuka simba matadi, kidi bamvonda mu matadi.

32. Yesu wavutula kwa yaü: mavanga mamingi mabiza mono yalusonga matuka mu sami; die lueti kuntubila matadi?

33. Bayudayo bavutula kwa yandi: yeto katukutubila matadi mu diambu diavanga diabizako, kansi mu diambu dialutiakulu ye mu diambu diadi, vo Ngeye imuntu ukukivengi Nzambi.

34. Yesu wavutula kwa yaü: kadi kamwasonukwa mu mina mienokoe: "mono yavova: yeno izinzambi"?

35. Kansi vo yandi wabika batambula mambu maNzambi zinzambi; ye masonukwa kamalendi fübako;

36. kansi yeno luvovele kwa ndiena wafonguswa ye wafiduswa kwa se: Ngeye utiakanga, kadi mpovelenge: mono imwana aNzambi?

37. Vo kivanganga mavanga masamiko, kalundekilani minuko.

38. Kansi vo ivangangamo, buna lulekila mavanga minu, vo kalukundekila minuko, kidi luazaya ye luavisa, vo mono ngiena mu se ye se mu mono.

39. Buna yaü bavutuka tonta kunsimba, kansi yandi wakatuka mu moko maü.

40. Yandi wavutuka kwenda kuna simü diaYolodani ku vüma vateka botikila Yoane ye wakala kuna.

41. Babingi bayenda kwa yandi ye bavova: Yoane kavanga kimanguko, kansi yayonsono yavova Yoane mu endu yena yakedika.

42. Kuna babingi banlekila minu.

Kapu 11.

Yesu wafulukisa Lazalo (1—46), *bafalisea bawawasana mu vonda Yesu* (47—57).

Mu Betania, idivata diaMalia ye mpangi andi Malata, mwakala muntu wayela, nkümbü andi Lazalo.

2. IMalia kwandi waküsa Mfumu mazi ye wakümgüna malu mandi mu nsuki zandi. Nkazi andi Lazalo wakala yela.

3. Buna bibusi biafidisa kwa Yesu mu vova: Mfumu, nkündi aku uutondele wena yela.

4. Kansi Yesu bukawawo, yandi wavova kayela kwamfwilu kokoko, kansi mu diambu dianzitusu aNzambi, kidi mwana aNzambi una zituswa mu kwaü.

5. Kansi Yesu watonda Malata ye mpangi andi Malia ye Lazalo.

6. Bukawa vo yandi wakala yela, buna kasala lumbu biole va vüma vovo.

7. Kansi mboki yandi wavova kwa minlongüki: bika situa vutuka kwenda ku Yudaya.

8. Minlongüki miavova kwa yandi: Labi, zono bayudayo batombele mu kuvonda mu matadi ye bwabü siwa vutuka kwenda kune?

9. Yesu wavutula: kadi lumbu kabiena kümi ye bintangu ntangu biolekoe? Vo muntu weti zieta mu mwini katanga sakübako, kadi yandi weti mona kia kwanza yayi.

10. Kansi vo muntu weti diata mu fukü, yandi utanga saküba, kadi kia kakwena mu yandiko.

11. Yandi wavova wowo, mboki kavova: nkündi eto Lazalo lele, kansi mono ngina kwenda kunsikimisa mu tulu.

12. Buna minlongüki miavova kwa yandi: Mfumu, vo lele, sika niaka.

13. Kansi Yesu wayika mfwilu andi, kansi miaü miabanza, vo kabika tulu tuandekila.

14. Buna Yesu wabangüla vova kwa miaü: Lazalo wafwidi.

15. Kansi kidi lualeka minu, kiese kiena yami, vo kiakedi vanako, kansi bika tuayenda kwa yandi.

16. Tomasi wabikwa Nsimba, buna kavova kwa minlongüki: bika tuayenda beto mpe, kidi tuafwa yandi.

17. Kansi Yesu bukaluaka, yandi wamona Lazalo wakilambalele mu ndiamu lumbu bia.

18. Betania diakala lukaü

ye Yelusalemi kanivo nseke aküini ye zitadia zitanu.

19. Bayudayo babingi bayenda kwa Malata ye Malia mu bomba yaü mu diambu diankazi aü.

20. Kansi Malata bukawa, vo Yesu lueki, yandi wayenda kunkiki, kansi Malia wazakala mu nzo.

21. Buna Malata wavova kwa Yesu: Mfumu, vo Ngeye wakedi vava, nga nkazi ami kafwidiko.

22. Kansi bwabü mpe nzaydi kwami, vo yonso yiuna lomba kwa Nzambi, Nzambi unayo kuvana.

23. Yesu wavova kwa yandi: nkazi aku yina fuluka.

24. Malata wavova kwa yandi: nzaydi kwami, vo sika fuluka mu mfulukusu mu lumbu kina zimünina.

25. Yesu wavova kwa yandi: mono imfulukisi ye moyo. Ukundekila minu, nga vo kafwidi mpe yandi una vümüna.

26. Wonso uvümüna ye ukundekila minu, kasi kana fwako. Lekelewo minue?

27. Yandi wavova kwa yandi: ngeta Mfumu, mono ndekele minu, vo Ngeye iKilisto, mwana aNzambi, una kwiza mu nza.

28. Malata bukavovawo, yandi wayenda tela mpangi andi Malia mbila mu nsweki ye wavova: nlongi lueki ye utelele Ngeye mbila.

29. Bukawawo, yandi intumbu telama ye wayenda kwa Yesu.

30. Kadi ye mu bübü Yesu kaluaka mu vatako, kansi kasala va vüma vankikila Malata.

31. Buna bayudayo bakala ye Malia mu nzo ye bambomba bamona, vo kanangükidi nswalu ye vaykidi, buna yaü banama, kadi yaü babanza, vo sikenda ku ndiamu mu dila.

32. Malia bukaluaka kwakala Yesu ye wamona yandi, yandi wafukama va malu ma Yesu ye wavova kwa yandi: Mfumu, vo wakedi vava, nga nkazi ami nga kafwidiko.

33. Yesu bukamona Malia wadila ye bayudayo bayiza yandi badila, buna kakala kiadi mu mpeve ye wazakama ntima

34. ye wavova: kwe luantudidi? Yaü bavova kwa yandi: Mfumu, wiza tala!

35. Yesu wadila.

36. Buna bayudayo bavova: tala, bonso bukantondele!

37 Kansi bayaü bankaka bavova: kadi ndiena watemuna meso mamuntu wafwa meso, kadi kalendi sa vo yandi kafwidiko?

38. Yesu wavutuka kala kiadi mu ntima ye wayenda ku ndiamu yakala nluka ye tadi diabatukwa va mwelo.

39. Yesu wavova: lukatula tadi. Malata, busi kiawafwa, wavova kwa yandi: Mfumu, yandi badikidi vayka nsudi, kadi kasi kafwididi zindo zia.

40. Yesu wavova kwa yandi: kadi kikembikoe, vo lekele minu nga siwa mona nzitusu aNzambi?

41. Buna yaü bakatula tadi. Kansi Yesu wasendula meso ku zulu ye wavova: se, mono ikutondele, kadi Ngeye wangwilu.

42. Nzaydi kwami, vo Ngeye ukungwanga lumbu yayonsono, kansi mu diambu diabantu batelamene vava mpovelewo, kidi baleka minu, vo Ngeye wamfidisa.

43. Bukavovawo, yandi waboka mu ndinga yayinene. Lazalo, vayka kwaku!

44. Muntu wafwa wavayka ye wazingwa minlele ye mu moko ye mu malu, ye zizi kiandi kiazingwa nlele wampembe. Yesu wavova kwa yaü: lunkutula luanyendisa!

45. Buna bayudayo babingi bakiyizila kwa Malia ye bakimwena lekwa yavanga Yesu, balekila minu mu yandi.

46. Kansi bankaka bayenda kwa bafalisea ye babakamba yavanga Yesu.

47. Buna bangüdi zanganga ye bafalisea bakütikisa bikongüdidi ye bavova: nkiama tuna vanga, kadi muntu wowo uvanganga bimangu biabingi?

48. Vo tuna kunyambudila bobo, buna babonsono bana lekila minu mu yandi, ye baLoma bana kwiza kutuziona ye nsi ye bantu.

49. Kansi buna bakala muntu mosi, nkümbü andi Kayfa, ngüdi anganga mu mvu wauna, wavova kwa yaü: yeno kaluzaydi lekwako.

50. Yeno kaluyindudiko, vo situa toma nitu, vo muntu mosi una fwila bantu, ye bantu babonsono balembolo füka.

51. Kansi yandi kavova mambu momo mu yandi kibeniko, kansi bukakala ngüdi anganga mu mvu wauna, yandi wakamba lekwa yavita kwiza, kadi Yesu wakana fwila bantu.

52. Kafwila bantu kakako, kansi kafwa mu yonzika vamosi bana baNzambi bamana sansukuswa.

53. Mu lumbu kina babadika wawasana mu vonda yandi.

54. Buna Yesu kavutuka zieta va yutiko ye bayudayo, kansi wakatuka muna ye wayenda ku nsi luküfi ye nsi ya-

nkatu ku Efalami, inkümbü adivata. Kuna kakala ye minlongüki miandi.

55. Kansi mpiokolo abayudayo yakala luküfi ye kwiza. Babingi babalüka ku Yelusalemi kuntual' ampiokolo mu kukivedisa. Yaü batuka mu nsi yina.

56. Buna yaü batomba Yesu ye bamokasana, bubatelama mu nzo aNzambi: bwe lueti banzila? Kanani kwiza mu lumingükoe?

57. Kansi zinganga ye bafalisea bavanga nsiku, kidi vo muntu wazaya vakakala, yandi sikawo kamba, kidi bamvikitina.

Kapu 12.

Yesu wakuswa mazi mu Betania 1—11), wakota mu Yelusalemi 12—19), baclene lantomba (20—35), *bayudayo badimbula minu* (36—50).

Yesu waluaka ku Betania kwakala Lazalo ukafulukisa mu bafwa. Bukaluaka, lumbu bisambanu biasala, mboki mpiokolo yayiza.

2. Kuna yaü batotila mbuluku ankokila kwa yandi. Malata wabasadila, kansi Lazalo wazakala yandi va meza ye bankaka.

3. Buna Malia wabonga tezo kianküsa yanalodo kialembwa tulwa lekwa yankaka ye waküsa mu malu maYesu ye waküngüna malu mandi mu nsuki zandi, kansi nzo yamvimba yakala nsunga yanalodo.

4. Kansi nlongüki andi, Yuda Iskalio, wakana kunyeküla wavova:

5. mu nki lualembolo teka nalodo kiokio mu nkama zitatu zabivanza ye lualembolobio vana kwa bantu bamputu?

6. Kansi luvovolo luandi luakala luankatu, kadi yandi kafwila bantu bamputu kiadiko, kansi yandi wakala mwivi ye wanata lukobe luabivanza ye wayelümuna bivanza biatulwa.

7. Buna Yesu wavova: yambula nkento! Yandi unakio keba mu ndiamusunu ami.

8. Kadi bantu bamputu bena yeno lumbu yayonsono, kansi mono kiena yeno lumbu yayonsonoko.

9. Buna bantu babingi bayudayo bazaya, vo yandi wakala kuna, ye bayenda kuna mu diambu diandi ye mu diambu diamona Lazalo, ukafulukisa mu bafwa mpe.

10. Kansi bangüdi zanganga zawawasana mu vonda Lazalo mpe.

11. Kadi bayudayo babingi bayenda mu diambu diandi ye balekila Yesu minu.

12. Lumbu kiansuka bantu

babingi, bubamana luaka ku mpiokolo ye bawa, vo Yesu lueki ku Yelusalemi,

13. buna yaü babonga mandala ye bayenda kunkiki ye baboka: Osana, bika ukwiza mu nkümbü aMfumu kasakümünwa, yandi imfumu aIsaleli!

14. Kansi Yesu wamona mpünda yampwenia ye wavwanda va ntandu, bonso bwasonukwa:

15. "mwana wankento Ziòni, kutinaniko; tala, Mfumu aku weti kwiza ye vwendi va ntandu amwan' ampünda wambakala."

16. Minlongüki miandi kamiazayabo va nteteko, kansi Yesu bukamana zituswa, mboki miaü miabambükilabo moyo, vo bwasonukwa mu yandi, ye vo miaü miavangabo kwa yandi.

17. Buna bantu bakala yandi, bukatela Lazalo mbila mu vayka mu ndiamu ye wamfulukisa mu bafwa, bata kimbangi mu yandi.

18. Nkiangunu mpe bantu bayenda kunkiki, kadi yaü bawa, vo wavanga mangu kiokio.

19. Buna bafalisea bavovasana: yeno lumweni, vo kalulendi toma nitu mu lekwako, tala, nza yamvimba yeti nama yandi.

20. Baelene bankaka bakala ye bantu babalüka, kidi basambila mu mpiokolo.

21. Yaü bayenda kwa Filipo watuka mu Betesayda mu Ngalilea ye banyuvula ye bavova: mfumu, yeto tuzolele mona Yesu.

22. Filipo wayendawo kamba kwa Andela. Andela ye Filipo bayendawo kamba kwa Yesu.

23. Kansi Yesu wavutula kwa yaü ye wavova: ntangu yayizidi, kidi Mwan' amuntu kazituswa.

24. Kedika, kedika mono ikuluvovele: vo lutombo kalusotuka mu ntotoko ye kalufwako, nga luaü nga lusidi luaü ye luaü kaka, kansi vo luaü lufwa silua buta kwakwingi.

25. Wonso utondele moyo andi unawo vidisa, ye wonso ubelele moyo andi mu nza yayi unawo keba mu moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

26. Vo muntu ukunsadila, bika kandama. Mungiena sielo kiami kina kala yami mpe. Vo muntu ukunsadila, sika zituswa kwa sami.

27. Bwabü mwel' ami wena kiadi; nki ngina vova? Se, umvükisa mu ntangu yayi, kansi mu diambu diodio mono yayizidi mu ntangu yayi.

28. Se, tundisa nkümbü aku! Buna ndinga yatuka mu zulu:

mono yatundisayo ye sia vutukayo tundisa.

29. Buna bantu batelama vana bawayo ye bavova: mbandanu kwandi. Bankaka bavova: mpofi yivovele yandi.

30. Yesu wavutula ye wavova: ndinga yoyo kayayizidi mu diambu diamiko, kansi mu diambu dieno.

31. Bwabü nza yayi yeti kongüdulwa; bwabü nkuluntu anza yayi una kübwa.

32. Bungina balulwa mu ntoto sia tunta babonsono kwa mono.

33. Yandi wavovabo mu kamba lufwilu lukakana fwila.

34. Bantu bavutula kwa yandi: yeto tuawilu mu mina, vo Kilisto una sikila kwele mvu kuvutukidi mvu. Bwe siwa vova, vo Mwan' amuntu una balulwa? Mwana wowo amuntu inani?

35. Buna Yesu wavova kwa yaü: fintangu ntangu fisidi filuena kia; ludiata buluena kia, kaluidi bwilwa tombe; wonso weti diata mu tombe kazaydi muketi kwendako.

36. Buluena ye kia, lulekila kia minu, kidi luakala bana bakia. Yesu wavova wowo ye wayenda kubaswami.

37. Kansi bukavanga bilekwa biobio bianzenza kwa yaü, yaü kabanlekila minuko,

38. kidi mambu mavova Esaya, nkambi, makwenda detila, bonso bukavova: "Mfumu, nani lekele minu mu nküngü zeto; ye koko kwa Mfumu kwa nani kumonekene"?

39. Nkiangunu yaü balembana leka minu, kadi Esaya wavutuka vova:

40. "yandi wabünga meso maü ye wavibisa mintima miaü, kidi kabamona mu mesoko ye kabavisa mu mintimako ye kababangümüka kwa monoko, mpasi yabaniakisa."

41. Esaya wavova wowo, bukamona nzitusu andi ye wavova mu yandi.

42. Kansi minkongüdidi miamingi mialekila yandi minu, kansi mu diambu diabafalisea yaü kabakambawoko, kidi kabakübwa mu zinzo zatukutukunu.

43. Kadi yaü baluta mu tonda nzitusu abantu ye nzitusu aNzambi fiuma.

44. Kansi Yesu waboka ye wavova: wonso ukundekila minu kandekila minuko, kansi ulekila wamfidisa minu.

45. Wonso ukumbona una mona wamfidisa.

46. Mono yayiza ku nza mu kala kia, kidi wonso ukunde-

kila minu kana sikila mu tombeko.

47. Wonso weti wa nküngü zami ye lembolozo keba, mono kina kunkongüdilako, kadi mono kiayiza mu kongüdila nzako kansi mu lalula nza.

48. Wonso ukungina ye katambula mambu mamiko, yandi wena una kunkongüdila mu lumbu kina zimünina.

49. Kadi mono kiavova mu mono kibeniko, kansi se diamfidisa, diaü diankamba mwina, bonso bungina ta ye vova.

50. Nzaydi kwami, vo mwina wandi imoyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu; nkiangunu yonso yiivovanga, mono ivovangayo, bonso buyakambwa kwa se.

Kapu 13.

Yesu wasukula malu maminlongüki (1—20), wabika Yuda (21—30), walonga minlongüki ye wasamüna nkusumukunu aPetolo (31—38).

Kansi mpiokolo buyakala mu kwiza ye Yesu wazaya, vo ntangu andi yakiizila, kidi katuka mu nza yayi ye kakwenda kwa se, bukakitondila bayandi bakala mu nza, yandi wabatonda nate ye ku nsukulu.

2. Mbuluku ankokila buwamanwa, ye satana bukakitudila mu ntima aYuda, mwan' aSimona Isikalio mu yeküla Yesu,

3. Yesu wazaya, vo se diamvana yayonsono mu moko, ye vo katuka kwa Nzambi, ye vo kayenda kwa Nzambi,

4. buna yandi watelama mu mbuluku ye wavüla vünga ye wabonga nlele wampembe ye wavwatawo.

5. Mboki katula nlangu mu kuluwa ye wabadika suküla malu maminlongüki ye küngünamo mu nlele wampembe ukavwata.

6. Buna bukaluaka kwa Simona Petolo, yandi wavova kwa yandi: Mfumu, kadi Ngeye una suküla malu mami?

7. Yesu wavutula ye wavova kwa yandi: bwabü kuzaydi kwaku yiivangako, kansi mboki siwayo zaya.

8. Petolo wavova kwa yandi: kasi kwele mvu kuvutukidi mvu kuna suküla malu mamiko. Yesu wavutula kwa yandi: vo ndembolo kusuküla, nga kwena ntuadi ye monoko.

9. Simona Petolo wavova kwa yandi: Mfumu, kusukülani malu kakako, kansi moko ye ntu mpe.

10. Yesu wavova kwa yandi: wakiyobedele kena nsatu ayobilako kansi mu suküla malu kaka, kadi yandi wameni vedila. Yeno luamana vedila, kansi kababonsonoko.

11. Kadi yandi wazaya wakana kunyeküla, nkiangunu yandi

wavova: yeno kaluamana vedila baboko.

12. Buna bukamana suküla malu maü ye wavwata vünga ye wavwanda diaka, yandi wavova kwa yaü: luzaydi yimpengi kwa yenoe?

13. Yeno lukumbika nlongi ye mfumu. Yeno lutomene vova, kadi ya kwami bobo.

14. Nkiangunu vo mono imfumu ye nlongi nsuküdi malu meno, buna yeno mpe luna sukasana malu.

15. Kadi mono iluveni yiluna vükümükina, kidi luavanga, bonso bumpengi kwa yeno.

16. Kedika, kedika mono ikuluvovele: nanga kaulutidi mfumu andi mu neneko, ye ntumwa kalutidi wantuma mu neneko.

17. Vo luzaydibo, kiese kiena yeno buluvangangabo.

18. Mono kilubikidi babonsonoko. Mono nzaydi bayasola, kansi kidi masonukwa makwenda detila: "didi yami mampa undangünini kinkoso kiatambi."

19. Bwabü nkutu nkembiwo kwa yeno, buyilembolo mana vangwa, kidi buyina vangwa, yeno luna leka minu vo mono kwami.

20. Kedika, kedika mono ikuluvovele: wonso una tambula muntu ungina fidisa, yandi ukuntambula, kansi wonso ukuntambula, katambula wamfidisa.

21. Yesu bukamana vova mambu momo, yandi wakala kiadi mu mpeve ye wabangüla ye wavova: kedika, kedika mono ikuluvovele: buna luena umosi una kungieküla.

22. Buna minlongüki miatalasana ye miakala nayedi yedi mu muntu ukazenga.

23. Kansi kwakala nlongüki aYesu walambalala va meza va ntulu aYesu. Nlongüki wowo watondwa kwa Yesu.

24. Simona Petolo walabikisa kwa yandi ye wavova kwa yandi: kamba, nani kazengele?

25. Buna yandi wayinama va ntulu aYesu ye wavova kwa yandi: Mfumu, nani kwandi?

26. Yesu wavutula: iyandi ungina vwangila bükü kiadimpa ye kumvanakio. Mboki yandi wavwanga bükü kiadimpa ye wavanakio kwa Yuda, imwan' aSimona Iskalio.

27. Bukamana tambula bükü kiokio, buna satana wakota mu yandi. Buna Yesu wavova kwa yandi: kiuna vanga, vangakio nswalu.

28. Kansi buna bakala va meza, widi muntu nkutu kazaya bila kikavovilabo kwa yandiko.

29. Kadi bankaka babanza: Yuda wena ye lukobe luabiva-

nza, nkiangunu Yesu uvovele: sumba bituena nsatu mu mpiokolo evo vana kingandi kwa bantu bena bumputu.

30. Bukamana tambula bükü kiadimpa, yandi wavayka nswalu; ye kwakala fukü.

31. Bukamana vayka, Yesu wavova: bwabü Mwan' amuntu wazitusu, ye Nzambi wazitusu mu yandi.

32. Vo Nzambi wazitusu mu yandi, buna Nzambi una kunzitisa mu yandi kibeni mpe, ye una kunzitisa nswalu.

33. Lubana, fintangu ntangu fisidi fingina kala ye yeno; yeno luna kuntomba, ye bonso buyavova kwa bayudayo: kungina kwenda, yeno kalulendiko luakako, ibobo mono ikuluvovele bwabü mpe.

34. Mono iluvana mwina wamona: vo lutondasananga bonso buyalutondele, kidi yeno mpe luna tondasana.

35. Mu diambu diadi babonsono bana zaya, vo yeno iminlongüki miami, vo luna kalasana mu tonda.

36. Buna Simona Petolo wavova kwa yandi: Mfumu, kwe una kwenda? Yesu wavutula: kungina kwenda, Ngeye kulendi kundama bwabüko, kansi mboki siwa kundama.

37. Petolo wavova kwa yandi: Mfumu, mu nkiama kilendi kunama bwabüko? Mono ngina yambula moyo ami mu Ngeye.

38. Yesu wavutula kwa yandi: kadi Ngeye una yambula moyo aku mu monoe? Kedika, kedika mono ivovele: koko bukadikubidi nkutuko, buna Ngeye ukikadila mono nkadila zitatu.

Kapu 14.

Yesu wamokana ye nlongüki miandi (1—11), *wabakamba salu kiaü* (12—14), *wabasila Mpeve yanlongo* (15—24), *wababomba* (25—31).

Kaluyambulangani mintima mieno miakala kiadiko. Lulekila Nzambi minu ye lulekila mono minu.

2. Mu nzo asami mwena müma mwamwingi, kansi vo kamwamwingiko nga yalukambabo, kadi mono ngina kwenda kulukübikila vüma.

3. Kansi bungina katuka ye kulukubikila vüma, mboki ngina vutuka mu kulutuasa kwa mono, kidi luakala mpe vangiena.

4. Kungina kwenda yeno, luzaydi nzila.

5. Tomasi wavova kwa yandi: Mfumu, katuzaydi kuwuna kwendako, buna bwe situa zaya nzila?

6. Yesu wavova kwa yandi: mono inzila ya kedika ye moyo; muntu kalendi kwiza kwa seko,

vo kana kwiza mu monoko.
7. Vo lunzaydi, buna luzaydi sami mpe, ye bwabü luzaydidio ye lumwenidio.
8. Filipo wavova kwa yandi: Mfumu, utumwesa dise, buna bulungidi kwa yeto.
9. Yesu wavova kwa yandi: Filipo, lumbu yoyo yayingi ngiena ye yeno, ye Ngeye kunzaydikoe? Umbweni umweni se, bwe vovele: utumwesa dise?
10. Kadi kulekele minuko, vo mono mu se ye se mu mono? Mambu maivovanga, kivovangamo mu mono kibeniko, kansi se disikila mu mono, diaü divanganga mavanga mandi.
11. Lundekila minu vo mono mu se ye se mu mono; kansi vo kabwako, buna luleka minu mu diambu diamavanga ye mavanga.
12. Kedika, kedika mono ikuluvovele: ukundekila minu, mavanga maivanganga, yandi mpe unamo vanga, ye una vanga mavanga malutila mu nene, kadi mono ngina kwenda kwa se.
13. Kionso kionso kiluna lomba mu nkümbü ami, nginakio vanga, kidi se dina zituswa kwa mwana.
14. Vo lulomba lekwa mu nkümbü ami, siakio vanga.
15. Vo luntonda, silua keba mina miami.
16. Mono ngina lomba kwa se, ye diaü sidia kuluvana mbombi wankaka. Waü üna kala yeno kwele mvu kuvutukidi mvu,
17. impeve yakedika, yilembane nza tambula, kadi nza kayimweniyoko ye kayizaydiyoko, kansi yeno luzaydiyo, kadi yaü yina sikila yeno ye yina kala mu yeno.
18. Mono kina kuluyambula luakala kinsonako. Mono ngina kwiza kwa yeno.
19. Fintangu ntangu fisidi, mboki nza kayina vutuka kumbonako, kansi yeno luna kumbona, kadi mono ivümünanga ye yeno luna vümüna.
20. Kina lumbu luna zaya, vo mono mu sami, ye yeno mu mono, ye mono mu yeno.
21. Wena mina miami ye ukebamio, iyandi ukuntonda, kansi ukuntonda sika tondwa kwa sami, ye mono ngina kuntonda ye ngina monika kwa yandi.
22. Yuda, kansi kaIskalioko, wavova kwa yandi: Mfumu, nkiama, bwe siwa monika kwa yeto, kansi kuna monika kwa nzako?
23. Yesu wavutula ye wavova kwa yandi: vo muntu ukuntonda sika keba mambu mami, ye sami sidia kuntonda. Yeto

tuna kwenda kwa yandi, ye tuna kala yandi vakena.

24. Lembolo kuntonda, kakebanga mambu mamiko. Mambu maluwanga kamamamiko, kansi imandi wamfidisa.

25. Mambu momo mono mpovele kwa yeno, bungiena yeno.

26. Kansi mbombi, iMpeve yanlongo yina fidisa se mu nkümbü ami, waü una kulusonga yayonsono ye siwa kulubambüla moyo mu mamonsono mayalukembi.

27. Mono ikuluyambudila yenge. Yenge kiami mono ikuluvana. Mono kivananga bonso buvananga nzako. Kaluyambulangani mintima mieno miakala kiadiko, ye kalubwisani mintimako.

28. Yeno luwilu, vo mono iluvovelenge: mono ngina katuka ye ngina vutuka kwa yeno. Vo luntondele, nga luena kiese, vo ngina kwenda kwa se, kadi se dikundutidi mu nene.

29. Bwabü mono ntekelewo kamba kwa yeno, buyilembolo vangwa, kidi buyina vangwa, yeno luna leka minu.

30. Kina vutuka vova kwakwingi kwa yenoko, kadi nkülutu anza weti kwiza, kansi kaubakidi lekwa. mu monoko.

31. Kansi kidi nza yina zaya, vo ntondele se ye ivanganga, bonso buyakambwa kwa se, lunangüka tuakatuka vava.

Kapu 15.

Nyana yanti wavinia (1—8), *tonda kwakedika* (9—17), *mbelolo anza ye mbombolo abana ba Nzambi* (18—27).

Mono inti wavinia wakedika, ye sami isadi kiavia diavinia.

2. Dionso vala diena mu mono dilembolo buta bana, yandi unadio katula, ye dionso dibutanga bana, yandi unadio vedisa, kidi dialuta mü buta bana.

3. Bwabü yeno luameni vedila mu diambu diamambu mayavovele kwa yeno.

4. Lusikila mu mono ye mono mu yeno. Bonso vala dilembane buta bana diaü kibeni, vo diaü dilembolo kala mu nti, ibobo yeno mpe, vo lulembolo sikila mu mono.

5. Mono inti wavinia, yeno imavala; wonso usikila mu mono ye mono mu yandi, yandi sika butä kwakwingi, kadi vo lukondolo mono, nga lekwa nkutu kalulendikio vangako.

6. Wonso lembolo sikila mu mono, yandi sika tubwa ku mbazi bonso vala ye uyumini. Maü mayonzukwa ye matubwa va tiya ye mayuya.

7. Vo lusikila mu mono ye mambu mami mu yeno, yonso

yonso yiluzolele silua lomba, ye silua vangulwayo.

8. Mu diambu diadi sami diazitusu, vo luna buta kwakwingi, ye yeno luna kala minlongüki miami.

9. Bonso bwantonda se, ibobo mono yalutondele mpe. Lusikila mu ntondi ami.

10. Vo lukeba mina miami, buna silua sikila mu ntondi ami, bonso buyakebele mina miasami ye isikilanga mu ntondi andi.

11. Mono mpovele momo kwa yeno, kidi kiese kiami kiakala mu yeno, ye kiese kieno kina lunga.

12. Mwina wami waü: vo luna tondasana, bonso buyalutondele.

13. Uyambudila baköndi bandi moyo lutidi babonsono mu tonda.

14. Yeno ibaköndi bami, vo luvanga yiikulukamba.

15. Mono kikulubikanga minangako, kadi nanga kauzaydi yivanga mfumu andiko, kansi mono ikulubikidi baköndi, kadi mono yalukembi yayonsono yiyawa kwa se.

16. Yeno kaluansolako, kansi mono yalusola ye yaluvangula, kidi luayenda buti kwakwingi, ye vo bana beno bana sikila, kidi yonso yonso yiluna yuvula se mu nkümbü ami, diai dina kuluvanayo.

17. Mono ikulukamba, vo luna tondasana.

18. Vo nza yikulubelele, luzaya, vo yaü yateka kumbela.

19. Vo yeno ibisi nza, nga nza yitondele iyandi, kansi nza yikulubelanga, kadi kalubisi nzako, kansí mono yalusola mu nza.

20. Lubambüka moyo mu mambu mayaluvovele: nanga kaulutidi mfumu andi mu neneko. Vo banzomene, siba kuluzoma mpe. Vo bakebele mambu mami, siba keba mambu meno mpe.

21. Kansi yaü bana vanga yina yayonsono kwa yeno mu diambu diankümbü ami, kadi kabazaydi wamfidisako.

22. Vo mono kiayizako ye kiavova kwa yaüko, nga kabena masumüko, kansi bwabü kabalendi kukisika mu masumü maüko.

23. Ukumbelele, belele sami mpe.

24. Vo kiavanga kwa yaü mavanga makamavanga muntuko, nga kabena masumüko, kansi bwabü bamanamo mona ye babelanga ye mono ye sami.

25. Kansi, yina yavangwa bobo, kidi mambu masonukwa mu mina miaü makwenda de-

ila: "yaü bambela mu nana."

26. Kansi mbombi buuna kwiza, yandi una ta kimbangi mu mono. Mono ngina kumfidisa kwa yeno. Yandi iMpeve yakedika yivaykanga mu se, ye yina tuka kwa se.

27. Kansi yeno mpe luna ta kimbangi, kadi yeno luena yami ye mu mbadukulu.

Kapu 16.

Yesu wasamüina nzomono (1—4), salu kia Mpeve yanlongo (5—16), kiadi ye kiese biaminlongüki (17—33).

Mono mpovele momo kwa yeno, kidi kaluna fwemako.

2. Yaü bana kuluküba mu nzo zatukutukunu tuaü, kansi ntangu yina kwiza, vo wonso ukuluvonda sika banza, vo kasadidi Nzambi.

3. Yaü bana kuluvangila bobo, kadi kabazaydi seko ye monoko.

4. Kansi mono mpovele momo kwa yeno, kidi ntangu buyina kwiza, yeno lunawo bambükila moyo, vo mono yavovelemo kwa yeno; kansi mono kiakambamo kwa yeno mu mbadukuluko, kadi buna ngiena ye yeno.

5. Kansi bwabü ngina katuka ye ngina kwenda kwa wamfidisa, kansi buna luena widi muntu nkutu kangiuvudiko: kwe una kwenda?

6. Kansi kiadi kiafulukidi mu mintima mieno, kadi mono mpovele momo.

7. Kansi mono ikuluvovele kedika: butomene kwa yeno, vo ngina katuka, kadi vo kina katukako, nga mbombi kana kwiza kwa yenoko; kansi bungina katuka, ngina kumfidisa kwa yeno.

8. Mbombi buuna kwiza, yandi una baküsa nza masumü ye zimfonga ye lukongodolo:

9. kansi mu masumü, kadi kabandekila minuko,

10. kansi mu zimfonga, kadi mono ngina kwenda kwa se, ye yeno kaluna kumbona diakako,

11. kansi mu lukongodolo, kadi nkülunţu anza yayi ukongodolo.

12. Mamingi mena yami mu kamba yeno, kansi ye mu bwabü kalulendimo tambulako.

13. Kansi yandi, Mpeve yakedika, buyina kwiza, yandi una kulusonga mu kedika beni, kadi yandi kana vova mu mandiko, kansi mamonsono makawa sika vova, ye yilekwa yina kwiza sika kulukamba.

14. Yandi sika kunzitisa, kadi yandi sika bonga yayami, ye sika kulukambayo.

15. Yayonsono yivwidi se yena yami, nkiangunu mono mpovele: yayami sika bonga, ye sika kulukambayo.

16. Finkala nkala mboki kaluna kumbonako, ye finkala nkala diaka mboki silua kumbona.

17. Buna minlongüki miandi miankaka miavovasana: nkiama kavovele kwa yeto: finkala nkala mboki kaluna kumbonako, ye finkala nkala diaka mboki silua kumbona; ye mono ikwenda kwa se?

18. Buna miaü miavova: nkiama kavovele: finkala nkala? Yeto katuzaydi yikavoveleko.

19. Yesu wazaya, vo miaü miazola kunyuvula, ye wavova kwa miaü: kadi yeno luyuvasana vo mpovele: finkala nkala mboki kaluna kumbonako, ye finkala nkala diaka mboki silua kumbona.

20. Kedika kedika mono ikuluvovele: yeno luna dila ye künga, kansi nza yina yangalala: yeno luna kala kiadi, kansi kiadi kieno sikia viluka kiese.

21. Nkento buketi buta, kiadi kiena yandi, kadi ntangu andi yena, kansi bukameni buta mwana, mboki kana vutuka bambüka moyo mu kiadi kiandiko mu diambu diakiese, vo muntu umeni butwa.

22. Ibobo yeno mpe luena kiadi bwabü; kansi ngina vutuka kulumona, ye mintima mieno mina kala kiese, ye muntu kana kulukatula kieseko.

23. Kina lumbu kaluna kunginvudila lekwako. Kedika, kedika mono ikuluvovele; yonso yonso yiluna lomba kwa se, diaü sidiayo kuluvana mu nkümbü ami.

24. Nate ye bwabü yeno kalualombele mu nkümbü amiko; lulomba, ye yeno luna tambula, kidi kiese kieno kina lunga.

25. Mono mpovele kwa yeno mambu mena zitu kiavisila: ntangu yina kwiza, bungina lembwa vova kwa yeno mambu mena zitu kiavisila, kansi ngina bangüla kamba kwa yeno mu se.

26. Kina lumbu yeno luna lomba mu nkümbü ami, kansi kieti kulukambako, vo ngina kuludidila kwa se.

27. Kadi yandi kibeni se ukulutondanga, kadi yeno luantondele ye lualekele minu, vo yatuka kwa Nzambi.

28. Mono yavayka mu se ye yayiza ku nza, ngina vutuka yambula nza ye kwenda kwa se.

29. Minlongüki miandi miavova: tala, bwabü weti bangüla

vova ye lembolo vova mambu mena zitu kiavisila.

30. Bwabü tuzaydi, vo Ngeye zaydi yayonsono ye lembolo kala nsatu ayuvulwa lekwa kwa muntu; nkiangunu tulekele minu, vo Ngeye wavayka kwa Nzambi.

31. Yesu wavutula kwa yaü: bwabü lulekele minue?

32. Tala, ntangu yina kwiza ye yikiizidi, buluna sansukuswa muntu ku yandi, muntu ku yandi, ye luna kungiambula mono kwami kaka; kansi kiena kwami mono kwami kakako, kadi se diena yami.

33. Mono mpovele momo kwa yeno, kidi luna kala yenge mu mono; mu nza luena kiadi, kansi lukala kibakala, kadi mono yabedese nza.

Kapu 17.

Yesu wasambila.

Yesu wavova mambu momo ye wasendula meso mandi ku zulu ye wavova: se, ntangu yayizidi, zitisa mwana 'ku, kidi mwana 'ku wazitisa Ngeye.

2. bonso buwamvana zingolo mu nsuni miamionsono, kidi wonso wonso uwamvana sika vewa moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu kwa yandi.

3. Kansi moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu iwaü: kidi bazaya Ngeye uNzambi akedika kaka ye ndiena uwafidisa, Yesu Kilisto.

4. Mono yameni zitisa Ngeye va ntoto, bumbeni mavanga mawampana mu vanga.

5. Se, bwabü unzitisa mu Ngeye kibeni mu nzitusu una uyakala yaku, nza bukayayidukwa vangwako.

6. Mono yazaykisi nkümbü aku kwa bantu bawampana mu nza. Yaü bakala yaku, ye Ngeye wabampana, ye yaü bakebele mambu maku.

7. Bwabü yaü bazaydi, vo yayonsono yiwampana yitukidi mu Ngeye.

8. Kadi mambu mawampana, mono yavanamo kwa yaü. Yaü batambudimo ye bazaydi mu kedika, vo yatuka mu Ngeye, ye balekele minu, vo Ngeye wamfidisa.

9. Mono ikubadilanga mvutu, kidilanga nza mvutuko, kansi mono idilanga bawampana mvutu, kadi baü ibaku.

10. Yami yayonsono iyaku, ye yaku iyami, ye mono yazituswa mu yaü.

11. Kansi bwabü kiena kwami diaka mu nzako, kansi yaü bena mu nza, ye mono ngieti kwiza kwa Ngeye. Se diamfonga, keba bawampana mu nkü-

mbü aku, kidi bakala mosi bonso yeto imosi.

12. Buyakedi yaü mu nza, mono yabakebele mu nkümbü aku; mono yakütidi bawampana, ye muntu nkutu kavilako kansi mwana wambüngülu, kidi masonukwa makwenda detila.

13. Kansi mono bwabü ngieti luaka kwa Ngeye, ye mpovele momo mu nza, kidi yaü bana kala kiese kiami kialunga mu yaü.

14. Mono yabaveni mambu maku. Nza yikubabelanga, kadi kabavwilu kwa nzako, bonso mono mpe kivwilu kwa nzako.

15. Mono kieti kulomba wabakatula mu nzako, kansi kidi wabatabila mu yayibi.

16. Yaü kabavwilu kwa nzako, bonso mono mpe kivwilu kwa nzako.

17. Ubafongisa mu kedika; mambu maku imakedika.

18. Bonso buwamfidisa mu nza, ibobo mono ibafidisi mu nza mpe.

19. Mono ikifongese mu yaü, kidi bafonga mu kedika mpe.

20. Mono kidilanga yaü kaka mvutuko, kansi mono idilanga yaü mpe mvutu bana lekila mono minu mu diambu diamambu maü.

21. Kidi babonsono bana kala mosi, bonso Ngeye, se, mu mono ye mono mu Ngeye, kidi bakala mosi mu yeto, mpasi vo nza yazaya, vo Ngeye wamfidisa.

22. Mono yabavana nzitusu uwampana, kidi bakala mosi bonso yeto imosi,

23. mono mu yaü ye Ngeye mu mono, kidi bavwa kala mosi, mpasi vo nza yazaya, vo Ngeye wamfidisa ye wabatonda, bonso buwantonda.

24. Se, nzolele kwami, vo bawampana bana kala yami mpe vangiena, kidi bamona nzitusu ami uwampana; kadi Ngeye wantonda, nza buyalembwa yidukwa vangwa.

25. Se diamfonga, nza kayizaydiko, kansi mono izaydi. Bantu baba bazaydi, vo Ngeye wamfidisa.

26. Mono yadeda nkümbü aku kwa yaü, ye nginayo deda, kidi ntondolo yiwantondila yina kala mu yaü ye mono mu yaü.

Kapu 18.

Yesu wayenda ku Ngetezemane ye wakangwa (1—11), wanatwa kwa Hana (12—23), kwa Kaifa (24—27), kwa Pilato (28—40).

Yesu bukamana vova mambu momo, yandi wavayka ye minlongüki miandi ye wasabüka mwila wa Kidelo, kwakala via

kwakota Yesu ye minlongüki miandi.

2. Kansi Yuda mpe, inyeküdi andi, wazaya vüma vovo, kadi Yesu wayenda ye wayendudula kuna ye minlongüki miandi.

3. Nkiangunu Yuda wanata kabü diabinwani ye bisielo biabafalisea ye bangüdi zanganga ye wayenda kuna ye minda ye binga ye bisabala.

4. Yesu wazaya yayonsono yikasa vangwa, nkiangunu yandi wayenda ye wavova kwa yaü: nani lueti tomba?

5. Yaü bavutula: Yesu mu Nazaleti. Yesu wavova kwa yaü: imono yuyu. Yuda, inyeküdi andi, watelama yaü mpe.

6. Kansi Yesu bukavova kwa yaü: imono yuyu, buna yaü bayenda manima manima ye babwa va ntoto.

7. Buna Yesu wavutuka kubayuvula: nani lueti tomba? Yaü bavova: Yesu mu Nazaleti.

8. Yesu wavutula: mono ikulukembingi, vo imono yuyu; nkiangunu vo lueti kuntomba, luyambula ebaba benda,

9. kidi diambu dina dikavova dienda detila: buna bena bawampana kividisi kwami muntuko.

10. Simona Petolo wakala sabala wavolakio ye wabanda sielo kiangüdi anganga ye wazaka kutu kwandi. Nkümbü asielo Malako.

11. Buna Yesu wavova kwa Petolo: vutula sabala mu kimpata; kompe kiampeni se, kadi kinakio nwakoe?

12. Buna binwani ye baküluntu ye bisielo biabayudayo basimba Yesu ye bankanga

13. ye banata yandi va ntete kwa Hana, kadi yandi inzitu a Kaifa, wakala ngüdi anganga mvu wauna.

14. Kansi Kaifa iyandi wakamba bayudayo, vo batoma nitu, vo muntu una fwila bantu.

15. Kansi Simona Petolo ye nlongüki wankaka banama Yesu. Kansi nlongüki wowo wazaya ngüdi anganga ye wakota ye Yesu mu vula dianganga.

16. Petolo watelama ku mbazi amwelo. Buna nlongüki wowo wazaya nganga wavayka ye wamoka ye nkengi amwelo ye wakotisa Petolo.

17. Buna sielo kiankento kiakenga mwelo kiavova kwa Petolo: kadi Ngeye mpe wena nlongüki amuntu wowe? Yandi wavova: kamono amiko.

18. Kansi minanga ye bisielo bakwika makala, kadi kiozi kiakala, ye bayotila. Petolo mpe watelama ye wayotila yaü.

19. Buna ngüdi anganga yayuvula Yesu mu minlongüki

miandi ye mu ndongolo andi.

20. Yesu wavutula kwa yandi: mono yavovele kwa nza va yuti; lumbu yayonsono mono yavovelenge mu nzo alukutukunu ye mu nzo a Nzambi, mukutakananga bayudayo babonsono; mu nsweki kivovele kwami diambuko.

21. Mu nkiama weti kungiuvula? Yuvula bawilu mambu mayavovele kwa yaü. Tala, yaü bazaydi mamo mayavovele.

22. Bukamana vova momo, buna sielo kiatelama vana kiabanda Yesu nkome ye kiavova: kadi Ngeye una vutula bobo kwa ngüdi anganga?

23. Yesu wavutula kwa yandi: vo mpovele mambu mambi, umbangisa, kansi vo ntomene vova, mu nki umbandidi?

24. Buna Hana wamfidisa wakangama kwa Kaifa, ngüdi anganga.

25. Kansi Simona Petolo watelama ye wayotila. Buna yaü bavova kwa yandi: kadi Ngeye mpe kunlongüki andikoe? Yandi wakala ye wavova: kamono amiko.

26. Buna sielo kiangüdi anganga, ibutu kiamuntu wazakwa kutu kwa Petolo, kiavova: kadi kimweni Ngeye ye yandi mu lumbukoe?

27. Buna Petolo wavutuka kala. Koko intumbu küba.

28. Buna yaü bakatula Yesu kwa Kaifa ye bamfila ku nzo anküluntu; kansi wakala nsuka miamingi. Yaü kabakota mu nzo anküluntuko, kabidi sumünwa, kansi kidi badia mpiokolo.

29. Pilato wavayka kwa yaü ye wavova: nki alekwa lutatimisini muntu wowo?

30. Yaü bavutula ye bavova kwa yandi: vo kavanganga yambiko, nga katunyekole kwa Ngeyeko.

31. Pilato wavova kwa yaü: lumbonga luankongüdila, bonso bwena mina mieno. Bayudayo bavova kwa yandi: yeto katuasilwa mu muntu vondako.

32. kidi mambu ma Yesu makavova, bukakamba lufwilu lukakana fwila, makwenda detila.

33. Buna Pilato wavutuka kota mu nzo anküluntu ye watela Yesu mbila ye wavova kwa yandi: Ngeye imfumu abayudayoe?

34. Yesu wavutula kwa yandi: vovelewo Ngeye kibenie, evo bankaka bayikidiwo mu monoe?

35. Pilato wavutula: kadi mono inyudayoe? Bantu baku ye bangüdi zanganga bayekole kwa mono. Nkiama wavengi?

36. Yesu wavutula: kimfumu

kiami kakiena mu nza yayiko. Vo kimfumu kiami kiena mu nza yayi, nga sielo biami bintabidi, kidi kiayekülwa kwa bayudayoko, kansi bwabü kimfumu kiami kakiena mu nza yayiko.

37. Buna Pilato wavova kwa yandi: kiongono, umfumu kwakue? Yesu wavutula: Ngeye vovelewo, vo mono imfumu. Nkiangunu mono yabutwa ye yayiza mu nza, kidi yata kimbangi kiakedika. Wonso wena wakedika, yandi wanga ndinga 'mi.

38. Pilato wavova kwa yandi: ekie ikedika? Bukamanawo vova, yandi wavutuka vayka kwa bayudayo ye wavova kwa yaü: kimweni yandi nkanuko.

39. Kansi fu kiena yeno, vo ivulusanga nkole nkole kwa yeno mu mpiokolo. Nkiangunu luzolele kweno, vo ngina vulusa mfumu abayudayo kwa yenoe?

40. Buna yaü bavutuka boka ye bavova: kayandiko, kansi vulusa Balaba. Kansi Balaba intani kwandi.

Kapu 19.

Yesu wayuvuzulwa kwa Pilato (1—15), *wakomwa va kulunsi* (16—22), *binwani biakabana mvwatu miandi* (23—24), *mambu mavova Yesu va kulunsi* (25—30), *bazokuta dionga mu lubanzi luandi* (31—37), *wadiamuswa* (38—42).

Buna mboki Pilato wasimbisa Yesu ye wambüfisa nate ye nkanda wabünüka.

2. Binwani biazinga mpu yansende ye biatulayo va ntu andi ye biamvwika nlele wambwaki.

3. Biaü biayenda kwa yandi ye biavova: tuawa binga kwa mfumu abayudayo! Biaü biambanda zinkome.

4. Pilato wavutuka vayka ye wavova kwa yaü: tala, mono imvaykisi kwa yeno, kidi luazaya, vo ndembolo mona yandi nkanu.

5. Buna Yesu wavayka ye mpu yansende ye nlele wambwaki. Yandi wavova kwa yaü: tala, muntu!

6. Kansi bangüdi zanganga ye bisielo bubamona yandi, yaü baboka: koma yandi va kulunsi, koma yandi va kulunsi! Pilato wavova kwa yaü: nansimbino kweno luankoma va kulunsi, kadi mono kimweni yandi nkanuko.

7. Bayudayo bavutula: yeto tuena mina, ye vo mina mieto, nga sika fwa, kadi yandi wakisa, vo yandi imwana aNzambi.

8. Pilato bukawa mambu momo, yandi waluta kala wonga.

9. Yandi wavutuka kota mu nzo anküluntu ye wavova kwa Yesu: kwe tukidi? Kansi Yesu

kavutula diambu kwa yandiko.

10. Pilato wavova kwa yandi: kuna vova yamikoe? Kadi kuzaydiko, vo zingolo zena yami mu kuvulusa ye mu kukomisa va kulunsie?

11. Yesu wavutula: Ngeye kwena zingolo mu monoko, vo kuvenozo mu kayengeleko, nkiangunu ungiekole kwa Ngeye lutidi mu masumü.

12. Buna Pilato watonta kumvulusa, kansi bayudayo baboka ye bavova: vo una kumvulusa, buna Ngeye kunkündi antinuko. Wonso weti kukivanga mfumu, bangisi ntinu.

13. Buna Pilato bukawa mambu momo, yandi wavaykisa Yesu ye wazakala va kiandu kiankongüdidi va vüma vabikwanga Litosototoni ye mu kiebeleo Ngabata.

14. Kansi bobo bwakala lumbu kiantotila mu mpiokolo, ntangu buyakala va mbata. Yandi wavova kwa bayudayo: tala, mfumu eno!

15. Yaü baboka: katula, katula, koma yandi va kulunsi! Pilato wavova kwa yaü: sia koma mfumu eno va kulunsie? Bangüdi zanganga zavutula: yeto katuena mfumuko, kansi ntinu kaka.

16. Buna yandi wanyeküla kwa yaü mu komwa va kulunsi. Buna yaü basimba Yesu.

17. Yandi kibeni Yesu wanata kulunsi diandi ye wavayka ku vüma vabikwanga konsongolo kiantu, kansi mu kiebeleo Ngolongata.

18. Kuna yaü bankoma va kulunsi ye bantu bole bankaka, mosi va lueka mosi va lueka ye Yesu mu monakanda.

19. Kansi Pilato wasonika nkanda ye wabembimisawo va kulunsi; kansi mwasonukwa: Yesu mu Nazaleti, imfumu abayudayo.

20. Buna bayudayo babingi batanga nkanda wowo, kadi vüma vakomwa Yesu va kulunsi vakala luküfi ye vata, ye nkanda wasonukwa mu kiebeleo ye kielene ye kiloma.

21. Buna bangüdi zanganga zabayudayo zavova kwa Pilato: kusonikani mfumu abayudayoko, kansi sonika: endu wavovele: mono imfumu abayudayo.

22. Pilato wavutula: bonso bunsonekene, nsonekenebo kwami.

23. Binwani bubiakoma Yesu va kulunsi, buna biabonga nlele miandi ye biakabanio bükü bia, kinwani bükü, kinwani bükü ye mboki kinkuti; kansi kinkuti kakiatewako, kansi kiabwangwa baya dimosi kaka ye mu ntandu ye ku banda.

24. **Buna biaü biavovasana:** katunakio tendako, kansi tunakio tela wadi, kidi tuazaya wonso unakio vwa; kidi masonukwa makwenda detila mavova: "yaü bakabasana minlele miami ye batela mvwatu ami wadi.“ Binwani biavangabo.

25. **Kansi mbuta aYesu yatelama va mbela akulunsi aYesu ye mpangi ambuta 'ndi Malia, inkento aKeleofa, ye Malia Mangadalene.

26. Yesu bukamona mbuta 'ndi ye nlongüki ukatonda va lueka luandi, buna kavova kwa mbuta 'ndi: nkento, tala mwana 'ku!

27. Mboki kavova kwa nlongüki: tala, mbuta 'ku! Ntangu yina nlongüki wantula mu nzo andi.

28. Mboki Yesu bukazaya, vo yayonsono yamana vangwa kidi masonukwa makwenda detila, yandi wavova: mfwidi nsatu anlangu.

29. Kuna kwakala mbungu yavinia kiandeki. Yaü bafulusa pongo mu vinia kiandeki ye batulakio va nti waisopi ye batulakio va nwa aYesu.

30. Bukatambula vinia kiandeki, yandi wavova: yimeni vangwa kwandi. Yandi wadokika ntu ye watabüla vümünu.

31. **Bayudayo balomba kwa Pilato, vo malu mabakomwa va kulunsi mana bembwa, kidi zimvümbi kazina manama va kulunsi mu lumingüko, kadi lumbu kiantotila kiakala, ye lumingü luakala lualunene.

32. Buna binwani biayenda ye biabemba malu mamuntu wantete ye wanzole, bakomwa ye Yesu.

33. Kansi bubialuaka kwa Yesu ye biamona vo ukifwididi, biaü kabiabemba malu mandiko.

34. Kansi kinwani kimosi kiazoka dionga mu lubanzi luandi. Menga ye nlangu intumbu vayka.

35. Wamonabo wata kimbangi mu lekwa biobio, ye kimbangi kiandi kiena kiakedika, ye yandi zaydi, vo katanga kedika, kidi yeno mpe lualeka minu.

36. Kadi lekwa yoyo yavangwa, kidi masonukwa makwenda detila: widi visi kiandi nkutu kakina bembwako.

37. Diaka masonukwa mankaka mavova: “yaü bana tala ubazoka luazu.“

38. **Kansi** Yosefi watuka mu Alimatia ye wakala nlongüki aYesu kansi mu nsweki kaka mu diambu diawonga wabayudayo. Yandi wayuvula Pilato mu bonga nitu aYesu. Pilato wanyambudilayo. Buna yandi wayendayo bonga.

39. Nikodemo mpe, ndiewo wateka kwenda kwa Yesu mu fukü, yandi waluaka ye wanata mvwazu amila ye aloe, wakala nkama mosi yabitezo.

40. Buna yaü bamanuna nitu a Yesu ye bazingayo minlele miampembe ye lekwa biansunga, bonso buvanganga bayudayo, bubazikanga zinkülu zaü.

41. Kansi mu zintini zozo zakomwa Yesu va kulunsi, mwakala lumbu, ye mu lumbu mwakala ndiamü yamona, yalembwa tulwa muntu kasi yakwempulwa.

42. Muna yaü batula Yesu mu diambu dialutotolo luabayudayo, kadi ndiamu yakala luküfi.

Kapu 20.

Bakento ye Petolo ye Yoane bayenda ku ndiamü (1—10), *Yesu wamonika kwa Malia* (11—18) *ye kwa minlongüki* (19—31).

Kansi mu lumbu kiantete mu lumingü mwayenda Malia Mangadalene ku ndiamü nsuka nabu, kia kakwetendüka nkutuko. Yandi wamona, vo tadi dikatulu mu ndiamü.

2. Buna yandi wayungüsa kwa Simona Petolo ye kwa nlongüki watondwa kwa Yesu ye wavova kwa yaü: yaü bakatudi Mfumu mu ndiamü. Yeto katuzaydi kubantudidiko.

3. Buna bayenda Petolo ye nlongüki wankaka ye baluaka ku ndiamü.

4. Kansi yaü bole bayungüsa va mosi, kansi nlongüki wankaka watekila kuntu a Petolo ye wavita ku ndiamü.

5. Bukayinama yandi wamona minlele miazingwa mu nkülu miakala muna, kansi kakotamoko.

6. Buna Simona Petolo waluaka ye wakota mu ndiamü ye wamona minlele miazingwa mu nkülu miakala muna.

7. Nlele wazingwa mu ntu andi kawakala ye minlele miankakako, kansi wakala vandi vüma wabundukwa.

8. Buna nlongüki wankaka wavita ku ndiamü wakotamo mpe, ye wamona ye walekilabo minu.

9. Kadi lumbu bina yaü kabavisa masonukwako, vo yandi una fuluka mu bafwa.

10. Buna minlongüki miavutuka kwenda ku zinzo zaü.

11. Kansi Malia watelama kumbazi andiamü ye wadila. Bukadila yandi wayinama ku ndiamü

12. ye wamona zimpofi zole zakala minlele miampembe. Mosi yavwanda va ntu, yankaka va malu, vakedi nitu a Yesu.

13. Zaü zavova kwa yandi: nkento, nkiama weti didila? Ya-

ndi wavova kwa zaü: Yaü bakatudi mfumu ami. Kizaydi kubantudidiko.

14. Nkento bukavovawo, mboki kabangümüka ye wamona Yesu, vo telamene vana, kansi kazayako vo iYesu.

15. Yesu wavova kwa yandi: nkento, ǹkiama weti didila? Nani weti tomba? Yandi wabanza, vo inkebi alumbu, ye wavova kwa yandi: mfumu, vo unkatudingi, buna unkamba kuuntudidi, kidi yambonga.

16. Yesu wavova kwa yandi: Malia! Yandi wabangumüka ye wavova kwa yandi: Labuni! Mbangudulu: nlongi.

17. Yesu wavova kwa yandi: kunsimbaniko, kadi ye mu bwabü kibalükidi kwa samiko, kansi wenda kwa zimpangi zami, wenda wakambazo: ngina balüka kwa sami ye kwa seno, kwa Nzambi ami ye kwa Nzambi eno.

18. Malia Mangadalene wayenda ye wasamüna kwa minlongüki, vo kamweni Mfumu, ye vo Mfumu yavovele bobo kwa yandi.

19. Nkokila mu lumbu kiokio kiantete kialumingü Yesu wayiza, mielo bumiabindükwa mwakala minlongüki mu diambu dia wonga wabayudayo. Yandi watelama mu monakanda diaü ye wavova kwa miaü: lukala yenge!

20. Bukamanawo vova, yandi wabasonga moko mandi ye lubanzi luandi. Buna minlongüki miakala kiese, bumiamona Mfumu.

21. Buna Yesu wavutuka vova kwa miaü: lukala yenge! Bonso se diamfidisa, ibuna mono ngieti kulufidisa.

22. Bukamanawo vova, yandi wavelamio mwela ye wavova kwa miaü: lutambula Mpeve yanlongo.

23. Bonso bonso baluna yambudila masumü, yaü bayambudulumo. Bonso bonso balunamo kebisa, yaü bakebosomo.

24. Kansi Tomasi, nlongüki wakümi ye minlongüki miole, wabikwa Nsimba, kakala yaüko, Yesu bukabümina kwa yaü.

25. Buna minlongüki miankaka miavova kwa yandi: tumweningi Mfumu. Kansi yandi wavova kwa miaü: vo mono kina mona fu biazinsonso mu moko mandiko, ye vo kina tula nlembo mu fu biazinsonsoko, ye vo kina tula koko kwami mu lubanzi luandiko, nga kina kwami lekilawo minu nkutuko.

26. Lumbu nani diaka mboki minlongüki miandi miakala mu nzo ye Tomasi mpe. Mielo bumiabindükwa, buna Yesu wa-

yiza ye watelama mu monakanda diaü ye wavova: lukala yenge!

27. Mboki yandi wavova kwa Tomasi: tuala nlembo aku ye tala moko mami! Tuala koko kwaku ye tulako mu lubanzi luami! Kukalani nayediyediko, kansi leka minu!

28. Tomasi wavutula ye wavova kwa yandi: Mfumu ami, Nzambi ami!

29. Yesu wavova kwa yandi: Ngeye umbweni, nkiangunu Ngeye lekele minu. Kiese kiena yaü balekanga minu, bubalembolo mona.

30. Kansi Yesu wavanga bimangu biankaka biabingi, minlongüki miandi bumiamona, bilembolo sonwa mu nkanda waü.

31. Kansi lekwa biobio biasonwa, kidi lualeka minu, vo Yesu iKilisto, mwana aNzambi, ye vo yeno, bululekanga minu mu nkümbü andi, luna kala moyo.

Kapu 21.

Yesu wavutuka monika kwa minlongüki (1—14), *wamoka ye Petolo* (15—23), *mambu mansukulu ankanda waü* (24).

Mboki Yesu wavutuka monika kwa minlongüki miandi mu nzengo amwanza waTibelia. Yandi wamonika bonso ena:

2. Simona Petolo ye Tomasi, wabikwanga Nsimba, ye Natanaeli watuka mu Kana mu Ngalilea ye bana baZebede ye minlongüki miole miankaka miakala vamosi.

3. Simona Petolo wavova kwa yaü: mono mwendo ami tamba zimbizi. Yaü bavova kwa yandi: yeto tuna kwenda yaku mpe. Buna yaü bavayka ye intumbu kota mu bota. Dina fukü kababaka lekwako.

4. Nsuka nabu Yesu watelama mu nzengo wamwanza, kansi minlongüki kamiazayako, vo iYesu.

5. Buna Yesu wavova kwa miaü: lubana, kadi kalubakidi kiandiakoe? Miaü miavutula kwa yandi: inga!

6. Yandi wavova kwa miaü: lutamba konde va lubakala luabota, buna silua baka. Buna miaü miatambadio, kansi kamialendadio tombülako mu diambu diambizi zazingi.

7. Buna nlongüki watondwa kwa Yesu wavova kwa Petolo: iMfumu kwandi. Kansi Simona Petolo, bukawa vo Mfumu, buna kavwata vünga, kadi yandi wakala mpene, ye wadumüka mu mwanza.

8. Kansi minlongüki miankaka miayiza ye bota, kadi miaü kamiakala nseke ye simüko ka-

nivo nkama zole zankwanga zamboma. Miaü miakoka konde ye zimbizi.

9. Bumiamana tombüka va nseke, miaü miamona mbombe yakala vana ye mbizi va mbombe ye mampa.

10. Yesu wavova kwa miaü: lutuala mbizi zilubeki bwabü.

11. Buna Simona Petolo wakota mu bota ye watombüla konde va nseke. Diaü diafuluka kwa mbizi zazinene nkama mosi ye makümatanu ye mbizi zitatu. Konde kadiatiasuka nkutuko, budiakala kabü diodio diazimbizi.

12. Yesu wavova kwa miaü: luiza luadia. Kansi nlongüki nkutu kalenda kunyuvulako: unani kwaku, kadi miaü miazaya vo iMfumu.

13. Buna Yesu wayenda bonga dimpa ye wavanadio kwa miaü ye mbizi mpe.

14. Mbonika yoyo yantatu kwandi yamonika Yesu kwa minlongüki miandi, bukamana fuluka mu bafwa.

15. Bubamana dia, buna Yesu wavova kwa Simona Petolo: Simona, mwana aYona, Ngeye lutidi baba mu kuntonde? Yandi wavova kwa yandi: inga, Mfumu, Ngeye zaydi, vo ikuzolele. Yandi wavova kwa yandi: yundula bimeme meme biami.

16. Yandi wavutuka vova kwa yandi mpova yanzole: Simona, mwana aYona, Ngeye untondelie? Yandi wavova kwa yandi: inga, Mfumu, Ngeye zaydi, vo ikuzolele. Yandi wavova kwa yandi: vünga mameme mami.

17. Yandi wavova kwa yandi mpova yantatu: Simona, mwana aYona, Ngeye unzolelie? Petolo wakala kiadi, bukavova kwa yandi mpova yantatu: Ngeye unzolelie? Yandi wavova kwa yandi: Mfumu, Ngeye zaydi yayonsono, Ngeye zaydi, vo ikuzolele. Yesu wavova kwa yandi: yundula mameme mami.

18. Kedika, kedika mono ivovele: buwakala wantwenia, Ngeye wavwata Ngeye kibeni ye wayenda kuwazola, kansi buuna nuna, buna una lambüla moko, ye muntu wankaka una kuvwika ye una kutuala kuulembolo zola.

19. Kansi yandi wavova bobo mu diambu diakamba lufwilu lukana zitisila Nzambi: Bukamana vova bobo, yandi wavova kwa yandi: undama!

20. Petolo wabangümüka ye wamona nlongüki watondwa kwa Yesu ye walambalala va ntulu aYesu va mbuluku ankokila ye wavova kwa yandi: Mfumu, nani kwandi una kuyeküla?

21. Petolo bukamona ndiewo, buna yandi wavova kwa Yesu:

Mfumu, endu, bwe sika siwa?
22. Yesu wavova kwa yandi: vo nzolele kwami, vo yandi una sala nate ye ngina kwiza, diambu diakue? Undama kwaku!
23. Buna mambu matengüka ye zimpangi: nlongüki wowo kauna fwako. Kansi Yesu kavova kwa yandiko, vo kana fwako, kansi yandi wavova: vo nzolele kwami, vo yandi una sala nate ye ngina kwiza.
24. Ndioyu inlongüki watele kimbangi mu yilekwa yoyo ye wasoneneyo. Yeto tuzaydi, vo kimbangi kiandi kiena kiakedika.

Mavanga mazintumwa.

Kapu 1.

Yesu wabaluka ku zulu (1—11), *zintumwa zavutuka ku Yelusalemi* (12—14), *basola ntumwa mu vingila kintumwa kiaYuda Iskalio* (15—26).

Teofilo, mu nsamü wami wantete yasonika kwami yilekwa yayonsono yabadika Yesu vanga ye longa,
2. nate ye kina lumbu kikabalulwa, bukateka kamba mu Mpeve yanlongo batumwa bakasola;
3. yandi wakisonga wavümüna kwa baü mpe mu lekwa biabingi biamona meso mu makümaya mabilumbu, bukamana lungwa, ye wamonika kwa yaü ye wabamokina mu bilekwa biakimfumu kiaNzambi.
4. Bukakutakana ye yaü, yandi wabakamba: kalukatukani mu Yelusalemiko, kansi muna luvingila lusilulu luase, luluawilu kwa mono.
5. Kadi Yoane wabotika mu nlangu, kansi mu lumbu biafiuma mboki luna botukwa mu Mpeve yanlongo.
6. Bubamana kutakana, yaü bayuvula ye bavova: Mfumu. Ngeye una kübika kimfumu kiaIsaleli mu lumbu biabie?
7. Yandi wavova kwa yaü: kakwenaniko, vo yeno mu zaya lumbu ye ntangu biasa dise mu zandi ngolo.
8. Kansi yeno luna tambula ngolo, Mpeve yanlongo buyina luaka va yeno. Yeno luna kala zimbangi zami mu Yelusalemi ye mu nsi yamvimba yaYudaya ye

Samalia ye kuna nsukulu ansi.
9. Bukamana vova mambu momo, yandi wabalülwa va tadisa zizi biaü, ye tuti diankatula mu meso maü.
10. Bubatala ku zulu bukakatuka, tala, babakala bole bavwata minlele miampembe batelama yaü.
11. Yaü bavova: lubisi Ngalilea, mu nkiama lutelamene lutadidi ku zulu? Yesu, ndiena ubalulu mu yeno ku zulu, yandi una kwiza mpila mosi bulumweni yandi balukidi ku zulu.
12. Mboki basisa mongo, ubikwanga Mongo wamazi, ye bayenda ku Yelusalemi. Mongo wowo wena lukufi ye Yelusalemi, inseke anzila yidiatulwanga mu lumingü.
13. Bubaluaka kuna, yaü babalüka ku seka dibakalanga, Petolo ye Yoane ye Yakobi ye Andela ye Filipo ye Tomasi ye Balotolomeo ye Mateosi ye Yakobi, imwana aAlafeo, ye Simona, imvemi, ye Yuda, imwana aYakobi.
14. Yaü babonsono ye bakento ye mbuta aYesu ye zimpangi zandi bavekamana mu kikündi mu sambila.
15. Lumbu bina kabü diakutakana diakala kani nkama ye makumole, buna Petolo watelama mu monakanda diazimpangi ye wavova:
16. lubabakala ye zimpangi! Masonukwa masa kwenda detila, mana mateka vova Mpeve yanlongo mu nwa aDavidi mu Yuda, wasonga nzila kwa basimba Yesu.
17. Kadi yandi watangwa ye yeto ye watambula ndambu asalu kiaki.
18. Yandi wabaka via mu nsendo wakimfunia. Yandi wasotuka ye wabübama ye watiasuka mu ndambu zole ye ndia miandi miavayka.
19. Yilekwa yoyo yazayakene kwa babonsono bena mu Yelusalemi, nkiangunu via diodio dibikwanga mu ndinga aü Akeledama, ivia diamenga.
20. Kadi mwasonukwa mu nkanda aminkünga: "yambula vata diandi diakala diankatu ye muntu kalembwadio kala", ye "muntu wankaka kabonga salu kiandi."
21. Nkiangunu muntu mosi wena ye bantu banamanga yeto lumbu biabionsono biakota ye biavayka mu yeto Mfumu Yesu,
22. kasi kiabotikila Yoane ye nate ye kina lumbu kiabalulwa Yesu mu yeto. Yandi una kala mbangi ye yeto mu mfuluku aYesu.
23. Yaü bayika bantu bole: Yosefi, wabikwa Balasaba, nkümbü yankaka Yosutu, mboki Matia.

24. Mboki basambila ye bavova: Ngeye, Mfumu, zaydi mintima miabantu babonsono, songa wonso usolele mu babole

25. mu tambula ndambu mu salu kiaki ye kintumwa kiakatukila Yuda mu kwenda ku vuma kiandi.

26. Yaü bata wadi, ye wadi wabwa va Matia. Yandi mpe watangwa ntumwa mosi.

Kapu 2.

Ndukūdulu aMpeve yanlongo (1—13). *Petolo wakamba bantu* (14—36). *Mafunda matatu mabantu marilula madiela* (37—42), *bakala lubundulu luantuadi mu dibundu diantete* (43—47).

Lumingü luapentekosta bukiakala, buna yaü bakutakana babonsono vakimosi nadede.

2. Buna mwakala ndumü nswalu mu zulu nkievo tembo kiangolo. Waü wafuluza nzo yamvimba yibavwanda.

3. Yaü bamona tudimi tuabasuka mpila mosi ye tiya. Tuaü tuamana kubananamana babonsono.

4. Babonsono bafuluzwa kwa Mpeve yanlongo ye babadika vova mu ndinga zanzenza, bonso bwabakamba Mpeve mu vova.

5. Kansi mu Yelusalemi mwakala bayudayo baleka minu. Yaü ibantu bavümina Nzambi batuka mu bantu babonsono bena kunsi azulu.

6. Kansi ndumü wowo buwakala, buna bantu bakutakana kabü ye bayitukwa, kadi zintumwa buzavova, buna bantu babo bawa, muntu ye ndinga 'ndi muntu ye ndinga 'ndi.

7. Yaü babonsono bayitukwa ye bakala wonga ye bavovasana: tala, bantu bobo babonsono beti vova, kadi kabisi Ngalileakoe?

8. Kansi bwevi tulenda wa ndinga zeto, muntu ye yandi ndinga, muntu ye yandi ndinga?

9. Bapolato ye bamedo ye baelemaita ye bantu ba mu Mesopotamia ye mu Yudaya ye Kapadokia ye mu Ponto ye mu Asia,

10 bafilingia ye bisi Pamfilia ye bisi Ngipiti ye bantu batuka mu nsi aLibia luküfi ye Silene ye banzenza batuka muna Loma, bayudayo ye baposilita,

11. bakelete ye balabi, kadi bwe tulenda kubawa bavova mavanga mamanene maNzambi mu ndinga zeto?

12. Yaü babonsono bayitukwa ye badikama ntima ye bavovasana: yayi, bwe siya kala?

13. Bankaka babaseva ye bavova: yaü basansale kwa vinia kiena nazekezeke.

14. Buna Petolo watelama ye kümi ye nlongüki mosi ye

wasasula ndinga 'ndi ye wavova kwa yaü: lubabakala, bayudayo ye babonsono bena mwamu Yelusalemi, luzaya yayi ye ludimba mambu mami!

15. Kadi bantu baba kabasansale aüko, bonso bulubenzi, kadi ntangu yisanamene kaka.

16. Kansi momo imambu mavova Yoeli, inkambi:

17. "Nzambi yivovele, vo buna kala mu lumbu bina zimünina: mono ngina duküla mpeve ami mu nsuni miamionsono. Bana beno bababakala ye babakento bana kamba lekwa yina kwiza, ye matoko meno mana mona mona meso, ye bamakota bana lotwa zindozi.

18. Mono ngina duküla mpeve ami va bisielo biami biababakala ye biabakento, ye biaü bina kamba lekwa yina kwiza.

19. Mono ngina vana bimangu ku ntandu ku zulu ye bidimbu vansi va ntoto, menga ye tiya ye matuti mamwisi;

20. ntangu yina kituka tombe, ye ngonda yina kituka menga mboki lumbu kiakinene kiaMfumu kina kwiza.

21. Kansi munakala, vo wonso wabokele nkümbü aMfumu una lalulwa.

22. Lubabakala baIsaleli, luwa mambu mama: Yesu mu Nazaleti, imuntu uluasongwa kwa Nzambi mu zingolo ye mu bimangu ye mu lekwa bianzenza, biavanga Nzambi mu yandi mu monakanda dieno, bonso buluzaydi beno kibeni;

23. ndiena, wayekulwa bonso bwakala lusilulu luaNzambi, bonso bwakizayila Nzambi, yeno luankomisa ye luamvondisa mu moko mabankwa miambi.

24. Nzambi wafulukisa yandi, bukakikutudila minsinga mialufwa, kadi yandi kalendakana simbwa kwa lufwako.

25. Kadi Davidi vovele mu yandi: "mono yatala Mfumu lumbu yayonsono, kadi yandi wa yami va lubakala, kidi kiadanzakanako.

26. Nkiangunu ntima 'mi wakala kiese, ye ludimi luami luayangala, kadi nsuni ami mpe una vunda mu vüvü.

27. Kadi Ngeye kuna yambula mwela 'mi mu nsi abafwako, ye kuna yambula muntu aku wanlongo kamona lubololoko.

28. Ngeye wanzaykisa zinzila zamoyo; Ngeye una kumfuluza mu kiese va vena zizi kiaku".

29. Lubabakala ye zimpangi, tueti kulukamba va yuti, vo Davidi ise diakikülunta wafwa ye wazikwa, ye ndiamü andi yena yeto nate ye bwabü.

30. Kansi yandi wakala nkambi ye wazaya, vo Nzambi wansila mu ndefi, vo mosi una

tuka mu nima 'ndi una vwanda va kiandu kiakimfumu,

31. nkiangunu yandi wakimokina ye wakivovila mu mfulukulu aKilisto, vo kakana yambulwa mu kimfumu kiabafwako, ye vo nsuni andi kauna mona lubololoko.

32. Yesu indiena wafulukuswa kwa Nzambi, ye yeto babonsono tuzimbangi mu buma bobo.

33. Yandi bukabalulwa mu koko kwaNzambi kwalubakala ye wakitambudila lusilulu kwa se mu Mpeve yanlongo, mboki kaduküla yayi yilumweni ye yiluwilu.

34. Kadi Davidi kabaluka kuna mazuluko, kansi yandi tele: "Mfumu yavova kwa mfumu ami: vwanda va lubakala luami,

35. nate ye yatula mintantu miaku mu mfiduku mu malu maku".

36. Nkiangunu nzo yamvimba yaIsaleli siya zaya mu kedika, vo Yesu ndieyu, uluakoma va kulunsi, wavangwa mfumu ye Kilisto kwa Nzambi.

37. Kansi bantu buhawa mambu momo, yaü bamona kwama mu ntima ye bavova kwa Petolo ye kwa zintumwa zankaka: lubabakala ye zimpangi, bwe situa sa?

38. Kansi Petolo wavova kwa yaü: luvilula madiela, ye buna luena bika luabotukwa mu nkümbü aYesu Kilisto mu lukatulu luamasumü meno, buna silua tambula nkaylu aMpeve yanlongo.

39. Kadi lusilulu luena mu beno ye mu bana beno, ye mu bantu bena nseke, ye mu babonsono bana telwa mbila kwa Nzambi, imfumu eto.

40. Yandi wabatatimisa ye wabalubüla mu mambu mamingi mankaka ye wavova: bika lualalulwa mu mbandu yayi yilembolo songa.

41. Yaü batambula mambu mandi ye babotukwa, ye kina lumbu dibundu dianieka mu kani mafunda matatu mamiela.

42. Yaü batatamana mu ndongolo zazintumwa ye mu lubundulu luantuadi ye mu bükü'na dimpa ye mu sambila.

43. Kansi wonga wabwila miela miamionsono, ye bimangu ye lekwa bianzenza biavangwa kwa zintumwa mu Yelusalemi, ye babonsono bakala wonga wawingi.

44. Kansi babonsono baleka minu bakala vakimosi ye bakala yayonsono yantuadi;

45. ye bateka lekwa biaü ye mbongo zaü ye bakabazo kwa babonsono, bonso bubakala nsatu alekwa.

46. Lumbu kalumbu bata-

tamana mu kikundi mu nzo aNzambi, ye babüküna dimpa mu zinzo zaü mu kiese ye mu luyinunu luantima,

47. bazitisanga Nzambi ye bavümunwa kwa bantu babonsono. Kansi lumbu kalumbu Mfumu yaniekisa balalulwa ye yaü.

Kapu 3.

Petolo vaniakisa muntu watila mianzi (1—10), *walonga bantu* (11—26).

Petolo ye Yoane babaluka ku nzo aNzambi ntangu yasambila mu loküla kiavwa,

2. ye kuna kwanatwa muntu wabutwa mu vümü kiambuta 'ndi ye kieta. Lumbu kalumbu yaü bantula vana mwelo wabikwa mwelo wantoko, kidi kalombanga lekwa kwa bakotanga mu nzo aNzambi.

3. Bukamona Petolo ye Yoane bakana kota mu nzo aNzambi, yandi wabalomba lekwa.

4. Kansi Petolo ye Yoane bansungamana. Petolo wavova: tala yeto!

5. Yandi wabatala ye wabanza, vo sika vewa lekwa kwa yaü.

6. Kansi Petolo wavova: wola ye palata kabiena yamiko, kansi biena yami siabio kuvana: mu nkümbü aYesu Kilisto mwisi Nazaleti, telama wadiata!

7. Yandi wasimba koko kwandi kwalubakala ye wantedimisa. Malu mandi ye mabolongo intumbu siama,

8. ye yandi wananguka watelama ye wadiata ye wakota yaü mu nzo aNzambi ye wadiata ye wayungüsa ye wayimbila kwa Nzambi.

9. Bantu babonsono bamona yandi, vo kazieta ye kayimbila kwa Nzambi.

10. Yaü banzaya, vo iyandi wakala vwandanga vana mwelo wantoko wanzo aNzambi mu lomba lekwa. Yaü bazala kwa wonga ye ngitukulu mu lekwa yikavangulwa.

11. Kansi bukanama ye Petolo ye Yoane, buna bantu babonsono bazaüla kwa yaü kuna kwabikwanga bimpwangala biaSalomoni ye bakala wonga.

12. Kansi Petolo bukamonabo, yandi wavutula kwa bantu: lubabakala baIsaleli, mu nkiama lueti yitukwa mu yayi, vo mu nkiama lueti tala yeto, nkievo beto tuvengibo mu zeto zingolo ye mfonga, bukadieti?

13. Nzambi aAbalami ye Isaki ye Yakobi, Nzambi amase meto, wazitisa sielo kiandi Yesu, uluayeküla ye luakadila mu zizi kiaPilato, yandi bukakongüdila, vo Yesu una vuluswa.

14. Kansi yeno luakadila muntu wanlongo ye wamfonga ye

luulomba mu kabulwa muntu wakala mvondi.

15. Yeno luavonda nkülu-ntu amoyo, kansi Nzambi wa-mfulukisa mu bafwa. Yeto tu-zimbangi mu lekwa yoyo.

16. Nkümbü andi yasiamisi ndiena, ulumweni ye luzaydi mu minu mu nkümbü andi. Minu, kiena mu yandi, kiveni yandi mavimpi mangolo, malumweni yeno babonsono.

17. Kansi bwabü, luzimpa-ngi, nzaydi kwami, vo yeno ye baminkongüdidi mieno luava-ngabo mu buzengi;

18. kansi Nzambi bobo ka-mana yilekwa yikakikambila mu minwa miaminkambi miamionso-no, vo Kilisto andi una lungwa.

19. Nkiangunu luvilula ma-diela ye lubangümüka, mpasi masumü meno mana vinsukuswa,

20. kidi ntangu zavongisila zitukidi mu zizi kiaMfumu zina kwiza, kidi kafidisa Yesu Kili-sto, wasolwa mu diambu dieno.

21. Zulu diasa kuntambula nate ye ntangu zamvutulu abile-kwa biabionsono, zabika Nzambi ntama mu minwa miaminkambi mianlongo.

22. Kadi Mose wavova: "Nzambi, iMfumu eno, una ku-lutudila nkambi bonso mono mu zimpangi zeno. Yeno luna wa yandi mu yayonsono, yika-kulukamba;

23. kansi buna buna bwa-nwa, vo wonso mwela ulembo-lo wa nkambi wowo, waü una füka mu bantu."

24. Kansi minkambi miamio-nsono miatuka mu Samueli, ye miamionsono miakala vovanga, miaü miasamüna lumbu biabi mpe.

25. Yeno lubana baminka-mbi ye baluwawanu luavanga Nzambi kwa mase meto, buka-vova kwa Abalami: "makanda mamonsono mantoto mana sakü-münwa mu mwana una tuka mu Ngeye."

26. Kadi Nzambi watula sielo kiandi Yesu va ntetentete kwa beno, ye wamfidisa mu sakümüna yeno buna luena, bulubantama-na yayibi yeno.

Kapu 4.

Petolo ye Yoane basiwa zinkole (1—4), *bayuvulwa kwa minkongüdi-di ye bavuluswa* (5—22), *bavutuka kwa bayaü* (23—31). *Dibundu dia-ntete bonso budiakala* (32—37.)

Kansi bubavova kwa bantu, buna bayiza zinganga ye nkü-luntu aminkengi mianzo aNza-mbi ye basadukaya.

2. Yaü bakala nganzi, kadi minlongüki mialonga bantu ye miakamba mfulukulu aYesu mu bafwa.

3. Yaü babatula moko ye

babatula mu kebolo nate ye lumbu kiansuka, kadi nkokila yakibwila.

4. Kansi babingi bawa mambu baleka minu, ye ntalu ababakala yakala mafunda matanu.

5. Kansi mu lumbu kiansuka mwakutakana bakületu baü ye zingüdi zabantu ye minsoniki ku Yelusalemi.

6. Mwakutakana mpe Hana, ngüdi anganga, ye Kaifa ye Yohane ye Alesandelo ye babonsono mu kanda diangüdi anganga.

7. Bubabatula mu monakanda, mboki yaü babayuvula: mu nki alulendo vo mu nki ankümbü luvengi yoyo?

8. Buna Petolo wazala kwa Mpeve yanlongo ye wavova kwa yaü: luzingüdi zabantu ye bakületu!

9. Yeto butufiongununwa bwabü mu diambu diabunkete, butuavengi kwa muntu wayela ye mu lekwa kikaniakini,

10. buna luzaya beno babonsono ye bantu babo baIsaleli, vo yandi telamene vovo mavimpi mu nkümbü aYesu Kilisto mu Nazaleti, iyandi uluakomisa va kulunsi ye wafulukuswa kwa Nzambi.

11. Yandi iditadi diatubwa kwa yeno lumintungi, kansi diaü diakituka tadi diafuma kianzo;

12. ye kakwenani lulalulu mu muntu wankakako, kadi kakwenani nkümbü yankaka yavewa kunsi azulu mu bantuko, yitulenda lalulwa.

13. Kansi bubamona kibakala kiokio kiaPetolo ye Yoane, ye bubazaya, vo kabalongwako ye kabalongükako, buna yaü bayitukwa ye bazaya, vo yaü bakala ye Yesu.

14. Ye bubamona muntu waniakuswa watelama yaü, buna kabakala lekwa kiambangisako.

15. Kansi yaü babakamba mu vayka mu nzo yikongüdulwanga, ye bawawasana

16. ye bavova: bwe situa sa kwa bantu bobo? Kadi lekwa kianzenza kiazayakana kiavangwa kwa yaü, ye kiaü kiameni zayakana kwa babonsono bena mwamü Yelusalemi, ye katulendikio kadilako.

17. Kansi kidi kakialuta zayakana kwa bantuko, bika tuabakanikina vova mu nkümbü yoyo kwa muntu.

18. Yaü babatela mbila ye babakamba, vo kabana vova nkutu ye longa mu nkümbü aYesuko.

19. Kansi Petolo ye Yoane bavutula ye bavova kwa yaü: vo busongele kwa Nzambi mu luta wa yeno vo mu luta wa Nzambi, ludedisabo kweno,

20. kadi yeto katulendi di-

tukako mu lekwa yituamweni ye yituawilu.

21. Yaü babakanikina diaka ye babayendisa, kadi kabazaya bonso bubalenda kubakwamisa mu diambu diabantuko, kadi babonsono bazitisa Nzambi mu yilekwa yavangwa.

22. Kadi muntu wavangulwa lekwa kiokio kianzenza wakala makümaya mamimvu ye madia.

23. Bubayambulwa, mboki bayenda kwa bayaü ye bakamba, bonso bwavova zingüdi zanganga ye zingüdi zabantu kwa yaü.

24. Kansi bubawabo, mboki basasula ndinga vakimosi kwa Nzambi ye bavova: Mfumu, Ngeye wavanga zulu ye ntoto ye mbu ye yilekwa yayonsono yena muna,

25. Ngeye wavova mu Mpeve yanlongo mu nwa wasielo kiaku Davidi, iseto: "bantu bakondolo luzaylu luaNzambi mu nkiama babomanga, ye bantu babanzanga lekwa yankatu?

26. Zimfumu zantoto zatelama ye bakülunt u bakutakana vakimosi mu kakila Mfumu ye Kilisto andi".

27. Kadi mu kedika mu vata diadi bakutakene mu kakila Yesu, sielo kiaku kianlongo, Elodesi ye Pontio Pilato ye bakondolo luzaylu luaNzambi ye bantu baIsaleli,

28. mu vanga bonso bwakibikulwa kwa koko kwaku ye mu nduka zaku, vo buna kala.

29. Kansi bwabü, Mfumu, tala lukanukunu luaü ye vana bisielo biaku biakamba mambu maku mu kibakala,

30. vangabo mu lambüla koko kwaku mu niakisa ye mu vanga lekwa bianzenza ye bimangu mu nkümbü asielo kiaku Yesu.

31. Ye bubamana sambila, buna nzo yibakutakana yanikunwa, ye babonsono bafuluka kwa Mpeve yanlongo ye bavova mambu maNzambi mu kibakala.

32. Ntima mosi ye mwela mosi biakala ye kabü dialeka minu, ye muntu mosi nkutu kabika lekwako, vo ikiandi lekwa, kansi yaü bavwa biabionsono biantuadi.

33. Zintumwa zata kimbangi kiamfulukulu aMfumu Yesu Kilisto mu ngolo zazingi, ye nlemvo wawingi wakala mu yaü babonsono.

34. Kadi muntu wakondwa lekwa kakala yaüko, kadi babonsono bakala mavia ye zinzo batekabio ye banata ntalu abilekwa biatekwa

35. ye batulayo vana malu mazintumwa; kansi babonsono bavewa bibakala nsatu.

36. Kansi Yosefi, wabikwa

Banaba kwa zintumwa, mbangudulu ankümbü: mwana wandubudulu, ilevayta, watuka mu Cipelio,

37. wateka via dikavwa ye wanata bivanza ye watulabio vana malu mazintumwa.

Kapu 5.

Ndongolo a Anania ye Safila (1—11), *zintumwa zavanga bimangu* (12—16), *zakangwa kansi zavuluswa kwa mpofi* (17—20), *zalonga diaka mu nzo aNzambi* (21—25), *zanatwa kwa miakongüdidi* (26—33), *Ndubudulu zaNgamalieli* (34—40). *Zintumwa zavuluswa* (41—42).

Muntu, nkümbü andi Anania, ye nkento andi Safila bateka via,

2. ye yandi watula ndambu va lueka, bwazaya nkento andi, mboki kanata ndambu ye katulayo vana malu mazintumwa.

3. Kansi Petolo wavova: Anania, Satana mu nkiama kafuluzidi ntima 'ku, kidi wakamba makutu kwa Mpeve yanlongo, ye kidi watula ndambu antalu avia va lueka?

4. Kadi Ngeye kwavwididiokoe, budiakedi yaku? Budiataykidi, kadi Ngeye kwavwididiokoe? Mu nkiama ukukivangidi diambu diodio mu ntima aku? Ngeye kukembi makutu kwa bantuko, kansi kwa Nzambi.

5. Kansi Anania bukawa mambu momo, yandi wabwa ye watabüka vümünü. Wonga wawingi wabwila babonsono bawawo.

6. Bamatoko batelama ye banzinga ye banata ku mbazi ye bandiamisa.

7. Kansi loküla bitatu bubiamana vioka, mboki nkento andi wakota, kansi kazaya büma bwavangwako.

8. Petolo wavutula kwa yandi: unkambeti, vo intalu yoyo luatabikisidi vie? Yandi wavova: inga, intalu yoyo kwandi.

9. Kansi Petolo wavova kwa yandi: mu nkiama luawawane mu tonta Mpeve yaMfumu? Tala, malu mabantu badiamisi nlumi aku mena ku mbazi amwelo, ye yaü bana kunata ku mbazi.

10. Yandi intumbu bwa vana malu mandi ye watabüka vümünü, ye bamatoko, bubakota, yaü bamona nkento wakifwila ye banatawo ku mbazi ye badiamisawo ye nlumi andi.

11. Wonga wawingi wabwila dibundu diamvimba ye babonsono bawawo.

12. Kansi lekwa biabingi bianzenza ye bimangu biavangwa kwa moko mazintumwa, ye yaü bakalasana vakimosi ye kiküudi mu bimpwangala biaSalomoni.

13. Bankaka babonsono batina, kansi bantu babazitisa beni.

14. Kansi balekila Mfumu minu baluta kwiza makabü mababakala ye bakento,

15. ye yaü banata bakala yela ku mbazi mu zinzila ye babatula va ntandu amintanda ye tuandu, kidi kani kini kia-Petolo sikia füka muntu, bukavioka.

16. Bantu babingi batuka mu mavata makimfini kiaYelusalemi bakutakana ye banata bakala yela ye bakwamuswanga kwa mpeve zansobo, ye babonsono bamana niakuswa.

17. Kansi ngüdi anganga ye babonsono bakala yandi, bakala mu skulu kiabasadukaya, batelama ye bakala mbidi avema vema,

18. ye yaü batula moko mu zintumwa ye batulazo mu kebolo kiavata.

19. Kansi mu fukü mpofi aMfumu yazibula mielo miakebolo ye yabavaykisa ye yavova:

20. luenda luatelama mu nzo aNzambi ye lüavova kwa bantu mambu momo mamonsono mamoyo!

21. Kansi bubawawo, mboki mvüngütutu bayenda ku nzo aNzambi ye balonga. Kansi ngüdi anganga yayiza ye bayandi ye bakutikisa bikongüdidi biamvimba ye bangüdi zabantu zabana baIsaleli ye batumisa mu landa zintumwa mu kebolo.

22. Kansi bisielo bubialuaka vana, kabiamona zintumwa mu keboloko, kansi biavutuka ye 'biakambawo

23. ye biavova: yeto tumweni kebolo kiabindukwa nadede, ye minkengi mitelamene ku mbazi amielo, kansi butuzibudi, katumweni muntu mu ngüdiko.

24. Kansi nkültuntu aminkengi mianzo aNzambi ye bangüdi zanganga, bubawa mambu momo, badikama ntima mu yaü mu zaya, bonso bwakala lekwa yoyo.

25. Buna kifwaü kiayiza kubakamba: tala, babakala baluatudisi mu kebolo, batelamene ye beti longa bantu mu nzo aNzambi.

26. Buna nkülntu ye bisielo bayenda kubalanda, kansi kabasa ngoloko, kadi yaü batina bantu, ye vo bana vondwa mu matadi.

27. Bubatuala yaü, mboki babatula mu monakanda diabikongüdidi. Ngüdi anganga yabayuvula

28. ye yavova: katuakulukanikini beni mu longa mu nkümbü yoyokoe? Tala, yeno luafuluzi Yelusalemi mu zindongi zeno, ye luzolele tuala menga mamuntu wowo va yeto.

29. Kansi Petolo ye zintumwa bavutula ye bavova: situa luta mu tumama kwa Nzambi ye kwa bantu fiuma.

30. Nzambi amase meto wa-

fulukisa Yesu, uluakomisa va nti ye luamvonda.

31. Nzambi wambalula mu koko kwandi kwalubakala mu kala nküluntu ye nlaludi ye mu vana luvilulu luantima ye lukatulu luamasumü kwa baIsaleli;

32. ye mu mambu momo beto tuzimbangi ye Mpeve yanlongo, yavana Nzambi kwa batumamana yandi.

33. Kansi bubawawo, batelama ntima ye bawawasana mu kubavonda.

34. Kansi mu bikongüdidi mwatelama nkwa afalisea, nkümbü andi Ngamalieli. Yandi iulongi amina ye wazituswa kwa bantu babonsono, ye yandi wakamba, vo bavaykisa zintumwa fintangu ntangu.

35. Ye yandi wavova kwa yaü: lubabakala baIsaleli, luluenga mu lekwa yiluna vanga kwa bantu bobo.

36. Kadi vakiakala, Teuda watelama ye wavova, vo kakala kifwaü, ye babakala kanivo nkama zia banama yandi. Yandi wafwa, ye batumwa kwa yandi basansukuswa nana.

37. Mboki Yuda, mwisi Ngalilea, wakibalula lumbu bina biasonukunwa bantu mpaku, ye wavanga bantu bakatuka kwa ntimu ye banama yandi. Kansi yandi wavondwa, ye babonsono batumwa kwa yandi basansukuswa.

38. Bwabü mono ikuluvovele: kalutatamana ye bantu boboko. Lubayambula, kadi vo büma bobo vo mavanga momo bitukidi mu bantu, sibia füka kwandi,

39. kansi vo bitukidi mu Nzambi, buna yeno kalulendibio fükisako. Lutala, kaluidi nwanisa Nzambi!

40. Buna yaü batumama kwa yandi ye batela zintumwa mbila ye babüfisazo, nate ye nkanda wabunuka. Mboki yaü bakanikinazo vova mu nkümbü aYesu ye bayendisazo.

41. Zaü zavayka mwakala bikongüdidi ye zakala kiese, vo zafwanana mu levülwa mu diambu diankümbü yoyo.

42. Lumbu kalumbu zaü kazalembwa kala mu nzo aNzambi ye zinzoko, ye zakamba nsamü wambote waYesu Kilisto.

Kapu 6.

Bisielo biadibundu biasolwa (1—7). *Stefano wavanga bimangu ye wanatwa kwa minkongüdidi* (8—15).

Kansi ntalu aminlongüki buyanieka mu lumbu biabina, buna bayudayo batuka mu Elene babamina bayudayo bankaka, kadi mafwola maü kamatoma sadulwako mu sadulu alumbu kalumbu.

2. Kümi ye minlongüki miole miatela mbila kwa kabü diaminlongüki ye miavova: kabutomeneko, vo tuna sisa mambu maNzambi mu diambu diasalu kiameza.

3. Nkiangunu, luzimpangi, lusola babakala nsambodia bena yeno, bena lubikulu luabiza ye bazala kwa Mpeve ye zinduka, buna situa kubavangüla mu salu kiokio.

4. Kansi yeto tuna tatamana mu sambila ye mu salu kiamambu.

5. Kabü diamvimba diazola mambu momo. Yaü basola Stefano, imuntu wazala kwa minu ye Mpeve yanlongo, mboki Filipo ye Polokolo ye Nikano ye Timona ye Pamena ye Nikolao iposilita watuka mu Antiokia.

6. Yaü babatuala kwa zintumwa, ye yaü basambila ye babatula moko.

7. Mambu maNzambi malutila, ye ntalu aminlongüki yanieka beni mu Yelusalemi, ye zinganga zazingi zatumamana minu.

8. Stefano wazala kwa nlemvo ye tulendo. Yandi wavanga lekwa biabinene bianzenza ye bimangu mu bantu.

9. Kansi bankaka batuka mu dibundu diabalibetino ye diabisi Cilene ye Alesandelo ye Cilisia ye Asia batelama mu bindisa Stefano mpaka,

10. ye balembana bangisa zinduka ye mpeve bikavovila.

11. Buna yaü balongisila bantu bavova: yeto tuawilu, vo yandi wavovele mambu mantiakulu mu Mose ye Nzambi.

12. Ye yaü bakwikila bantu ye zingüdi zabantu ye minsoniki, ye yaü bambwila ye bamvaykisa ye banata yandi kwa minkongüdidi,

13. ye baluakisa zimbangi zamakutu zavova: muntu wowo kaulembolo vova mambu mantiakulu mu vuma vava vanlongo ye mu mina.

14. Kadi yeto tuawilu, vo yandi wavovele: Yesu ndiena mwisi Nazaleti, yandi una tulula vuma vava ye vilula bina bituavewa kwa Mose.

15. Babonsono bavwanda mwakala bikongüdidi batala zizi kiandi nkievo zizi kiampofi.

Kapu 7.

Nkambulu aStefano (1—53) *ye mfwilu andi* (54—60).

Ngüdi anganga wavova: kadi büngü diena boboe?

2. Kansi yandi wavova: lubabakala ye zimpangi ye mase. ludimba! Nzambi anzitusu wamonika kwa seto Abalami, bukakala mu Mesopotamia, kadi

ye mu bwabü yandi katunga nzo mu Kalaniko.

3. Nzambi wavova kwa yandi: katuka mu nsi aku ye mu bibutu biaku ye wiza ku nsi, yingina kusonga.

4. Buna kakatuka mu nsi abakaldea ye wanatuka ku Kalani. Sandi budiafwa, mboki Nzambi wanata yandi ku nsi yayi yiluenina,

5. ye yandi kamvana ndambu ansi yayiko, kafintoto nkutu fifwiti fukwa ntambiko; kansi yandi wasila mu kumvanayo, kidi kavwayo yandi ye bana bandi batuka mu yandi, kansi buna kakibakila banako.

6. Kansi Nzambi wavova bwabü: bana baku bana zenzila mu nsi yanzenza, ye yaü bana vangwa minanga kwa bantu babana, ye bana kwamuswa nkama zia zamimvu.

7. Ye Nzambi wavova diaka: mono ngina kongüdila bantu babana, bana kubavanga minanga, mboki bana vayka mu nsi yina ye sädila mono mu vüma kiaki.

8. Yandi wabavana luwawanu luanzabüdulu, mboki yandi wabuta Isaki ye wanzabüla lumbu kianani, ye Isaki wabuta Yakobi ye Yakobi wabuta kümi ye bana bole, imase mamakanda.

9. Ye mase mamakanda mavwa Yosefi nsoki ye manteka ku Ngipiti, kansi Nzambi wakala yandi,

10. ye yandi wansadisa mu ncita zandi zazonsono ye wamvana nlemvo ye zinduka mu Falao, imfumu a Ngipiti, ye wamvanga nküluntu mu Ngipiti ye mu nzo andi yamvimba.

11. Malema mayiza mu Ngipiti yamvimba ye Kanana ye ncita zazingi, ye mase meto kamabaka diako.

12. Kansi Yakobi bukawa, vo kwakala dia kuna Ngipiti, buna kafidikisa mase meto mfidikisa yantete.

13. Bubafiduswa mfiduswa yanzole, buna bazaya Yosefi, ye bibutu biandi biazaywa kwa Falao.

14. Mboki Yosefi watumisa Yakobi isandi ye bibutu biandi biabionsono, lusambodia ye miela mintanu.

15. Yakobi waküluümüka ku Ngipiti ye wafwa kuna, yandi beni ye mase meto.

16. Yaü banatwa kuna Sikemi ye badiamuswa mu ndiamü yasumba Abalami mu ntalu abivanza kwa bana ba Emoli mu Sikemi.

17. Kansi bantu banieka ye bakala babingi mu Ngipiti ntangu alusilulu luasila Nzambi kwa Abalami, buyafinangana,

18. nate ye mfumu yanka-

ka yakala mu Ngipiti, yalembwa zaya kiuma mu Yosefi.

19. Yandi wata bungübi kwa bantu beto ye wakwamisa mase meto, kidi bakatwa losa bana baü, kabidi vümüna.

20. Bina lumbu Mose wabutwa ye yandi wazolwa kwa Nzambi ye wayundulwa ngonda zitatu mu nzo asandi,

21. kansi bukaloswa, buna mwana aFalao wankento wabonga mwana ye wayundulawo iwandi mwana.

22. Ye Mose walongwa zinduka zazonsono zabisi Ngipiti, ye yandi wakala nkwa angolo beni ye mu mambu mandi ye mu mavanga.

23. Kansi bukakala makümaya mamvu, buna kabanza mu ntima 'ndi mu bümina kwa zimpangi zandi, ibana baIsaleli.

24. Ye bukamona, vo umosi wakwamuswa, buna yandi watabila ye wavutula nlandu mu diambu diamuntu wakwamuswa ye wavonda mwisi Ngipiti.

25. Yandi wabanza, vo zimpangi zandi zizaydi, vo Nzambi una kubavulusa mu koko kwandi, kansi kazazayaboko.

26. Lumbu kiansuka yandi wababwana bubazonsa ye wabalebila mu yenge ye wavova: lubabakala, yeno izimpangi, mu nkiama luvangasana yilembolo songa?

27. Kansi ndiena wakwamisa mfinangani andi waniokünina yandi ye wavova: nani wavengi Ngeye nküluntu ye nkongüdidi mu yeto?

28. Kadi una kumponda bonso buwavondele mwisi Ngipiti zono?

29. Kansi Mose wataba mu mambu momo ye wakala nzenza mu nsi yaMidia, mukabuta bana bole bababakala.

30. Bukamana makümaya mamvu, buna mpofi yamonika kwa yandi mu nlemo mu nti wampanga mu nsi yankatu vana mongo Sinai.

31. Kansi Mose bukamonabo, yandi wayitukwa mu mona meso, kansi bukayendabo tala, buna ndinga aMfumu yawakana.

32. Mono iNzambi amase maku, iNzambi aAbalami ye Isaki ye Yakobi. Buna Mose watina ye kalenda toma tonwa mu mona mesoko.

33. Kansi Mfumu wavova kwa yandi: kutula zinsampatu mu malu maku, kadi vüma vautelamene, iva ntoto wanlongo.

34. Mono yatomene mona, vo bantu bami bena mu Ngipiti bakwamuswanga, ye mono yawilu, vo beti vümükanga, ye nkülümükini mu kubavaykisa.

Ye bwabü wiza, kidi yakufidisa ku Ngipiti.

35. Mose ndiena ubakadila ye bavova: nani wavengi Ngeye nkülunta ye nkongüdidi; iyandi wafiduswa kwa Nzambi mu koko kwampofi, yamonika kwa yandi mu nti wampanga, mu kala nkülunta ye mvulusi.

36. Yandi wabavaykisa ye wavanga bimangu ye lekwa bianzenza mu Ngipiti ye mu Mbu wambwaki ye mu nsi yankatu mu makümaya mamvu.

37. Yandi Mose ndiena wavova kwa bana baIsaleli: Nzambi una kulutedimisina nkambi bonso mono mu zimpangi zeno.

38. Ndiena iyandi wakala mu dibundu mu nsi yankatu ye wakala ye mpofi yamokisa yandi vana mongo Sinai ye mase meto, ye watambula mambu mamoyo mu vana yeto.

39. Iyandi walembwa zolwa kwa mase meto mu wa, kansi yaü baniokünina yandi, ye mu mintima miaü yaü bavutuka ku Ngipiti,

40. ye bavova kwa Aloni: utuvangila biteki bilenda kututekila, kadi Mose ndiena, watuvaykisa mu Ngipiti, bonso bukabweni, katuzaydiko.

41. Bina lumbu yaü bavandisa kingombe ngombe ye banata minkaylu kwa kiteki ye bayangalala mu salu kiamoko maü.

42. Kansi Nzambi wabafila nima ye wabayambula basambila kabü diazulu, bonso bwasonukwa mu nkanda waminkambi: "yeno mu nzo aIsaleli, kadi mu makümaya mamvu mu nsi yankatu, kadi luanata minkaylu miadisalu miabibulu evo minkaylu miankaka kwa monoe?

43. Yeno luanata nzo aMoloki ye mbwetete akiteki kieno Lomfani, ibifwani biluavanga, kidi luasambilabio. Ye mono ngina kulunata kuna simü dia-Babeloni."

44. Nzo akimbangi yakala ye mase meto muna nsi yankatu, bonso bwakamba ndiena wamokisa Mose, vo yina vangwa, bonso bwakala kifwani kikamona;

45. ye mase meto matambulayo ye batualayo ye Yosua ku nsi yakala bantu bakondwa luzaylu luaNzambi, bavaykuswa kwa Nzambi mu diambu diamase meto, ye nzo yakala nate ye lumbu biaDavidi.

46. Yandi walemvükulwa kwa Nzambi ye wayuvula, kidi kafwanda nzo kwa Nzambi aYakobi.

47. Kansi Salomoni wantungila nzo.

48. Kansi nkwa akayengele kalekanga mu nzo yatungwa

mu mokoko, bonso bwavova nkambi:

49. "Zulu ikiandu kiami ye ntoto imfiduku amalu mami. Nzambi vovele: nki anzo luna kuntungila, vo vüma kialuvundulu luami kwe kiena?

50. Kadi koko kwami kakwavanga yina yayonsonokoe"?

51. Yeno luminkwa miazinsingu zangolo, yeno lualembolo zabülwa ntima ye matu! Ntangu zazonsono yeno lukakidilanga Mpeve yanlongo; bonso bwavanga mase meno, ibobo yeno mpe.

52. Nki ankambi walembwa zomwa kwa mase meno? Yaü bavonda mpe bantu bateka kamba ngizulu ankwa wamfonga, uluayeküla ye luamvonda kweno.

53. Yeno luatambula mina mu lusadulu luazimpofi, kansi kaluakebamioko.

54. Bubawa mambu momo, yaü bafuta ntima ye bakweta meno mu yandi.

55. Kansi yandi wazala kwa Mpeve yanlongo ye wasendula meso ku zulu ye wamona nzitusu aNzambi, ye Yesu watelama va lubakala luaNzambi,

56. ye wavova: tala mono mbweni mazulu mazibüka, ye mwana amuntu utelamene va lubakala luaNzambi.

57. Kansi yaü baboka mu ndinga yayinene ye bakaka matu maü ye bambwila va kimosi.

58. ye banküba kumbazi adivata ye bamvonda mu matadi; ye zimbangi zatula minlele miaü vana malu atoko, nkümbü atoko Sauli.

59. Ye yaü bavonda Stefano mu matadi, kansi yandi wasambila ye wavova: Mfumu Yesu, tambula mwela 'mi!

60. Yandi wafükama ye waboka mu ndinga yayinene: Mfumu, kubatudilani masumü mamako. Ye bukavova mambu momo, mboki kafwa.

Kapu 8.

Dibundu diazomwa (1—3). Filipo mu Samalia (4—13). Petolo ye Yoane bayenda ku Samalia (14—17). Petolo ye Simoni, nkwa abimpangula (18—25). Filipo ye nküluntu waEtiopia (26—40).

Sauli wawawana mu lufwa luandi. Kansi kina lumbu dibundu diakala mu Yelusalemi diazomwa beni. Babonsono basansukuswa mu nsi aYudaya ye Samalia, kansi zintumwa zasala.

2. Kansi bantu bavümina Nzambi badiamisa Stefano ye badila dizi diadinene mu yandi.

3. Kansi Sauli wakwamisa dibundu ye wakota mu zinzo zaü ye wakokümüna ye babakala ye bakento ye wabatula mu kebolo.

4. Kansi basansukuswa ba-

yenda zietingi ye bakambanga mambu mansamü wambote.

5. Filipo waluaka ku vata diaSamalia ye wabakamba mu Kilisto.

6. Kansi bantu badimba nadede mambu mavova Filipo, bubawa ye bubamona bimangu bikavanga.

7. Kadi mpeve zansobo zavayka mu babingi bakalazo, ye zaü zababokisa mu ndinga yayinene, ye babingi batila mianzi ye batembilanga baniaka;

8. ye mwakala kiese kiakingi mu vata dina.

9. Kansi mwantekila muntu mu vata dina, nkümbü andi Simoni, watanga bimpangula ye wayitukuswa bisi Samalia, ye wakisa, vo yandi imuntu waünene,

10. ye babonsono ye bamakota ye babake bananamana yandi ye bavova: ndieu ubikwanga lulendo lualunene luaNzambi.

11. Kansi yaü bananamana yandi, kadi lumbu biabingi yandi wabayitukuswa mu bimpangula biandi.

12. Kansi bubaleka minu mu Filipo, wabakamba nsamü wambote mu kimfumu kiaNzambi ye mu nkümbü aYesu Kilisto, buna babotukwa babakala ye bakento.

13. Kansi yandi kibeni Simoni waleka minu mpe, ye bukakibotukulwa, yandi wanama Filipo, ye bukamona bimangu ye tulendo tuatunene biavangwa, buna yandi wayitukwa.

14. Kansi zintumwa zakala mu Yelusalemi buzawa, vo bisi Samalia batambudi mambu maNzambi, yaü babafidisa Petolo ye Yoane.

15. Yaü bakülümüka ye babadila mvutu, kidi batambula Mpeve yanlongo,

16. kadi Mpeve kayaluaka va muntu nkutu wakala yaüko, kansi babotukwa kaka mu nkümbü aMfumu Yesu.

17. Buna babatula moko, ye yaü batambula Mpeve yanlongo.

18. Kansi Simoni, bukamona vo Mpeve yavewa, zintumwa buzatula moko mu yaü, buna kanata bivanza kwa yaü

19. ye wavova: lumpana mpe lulendo lolo, kidi wonso wonso ungina tula moko, una tambula Mpeve yanlongo.

20. Kansi Petolo wavova kwa yandi: Ngeye ye bivanza biaku bika luakatuka ku lubungulu, kadi Ngeye benzi, vo nkaylu aNzambi lenda bakwa mu bivanza!

21. Ndambu ye künkü kabiena yaku mu mambu momoko, kadi ntima 'ku kausongele mu Nzambiko.

22. Vilula diela diaku mu

yayibi yaku yoyo, ye yuvula Nzambi, kanivo mambi mantima 'ku mana yambudulwa.

23. Kadi mbweni, vo Ngeye wena lulukulu dianduli ye mu nsinga milembolo songa.

24. Kansi Simoni wavutula ye wavova: lundidila kwa Mfumu, kidi kina bwana lekwa nkutu biluvoveleko.

25. Bubamana ta kimbangi nadede ye vova mambu ma-Mfumu, mboki bavutuka ku Yelusalemi, ye bakamba nsamü wambote mu mavata mamingi mabisi Samalia.

26. Kansi mpofi yaMfumu yamokisa ye Filipo ye yavova: nangüka wayenda ku zintini za ku banda mu nzila yibakülümükinanga, bubatukanga mu Yelusalemi ye bayendanga ku Ngaza. Nzila yoyo kayikwendilanga bantuko.

27. Yandi wanangüka wayenda. Ye tala, mwisi Etiopia, imuntu waünene beni wamfumu, imuntu wankama mu Etiopia, nkümbü ankama Kandake. Yandi inkebi alundulu luabivanza biankama ye wayenda ku Yelusalemi mu sambila.

28. Bwabü yandi wavutuka ye wavwanda va ntandu amakalu mandi ye watanga Esaya inkambi.

29. Buna Mpeve yavova kwa Filipo: wenda wanama makalu momo.

30. Buna Filipo wayungüsa vana ye wawa, vo muntu watanga Esaya inkambi; ye Filipo wavova: zaydi kwaku mpe yiweti tange?

31. Yandi wavova: kadi bwe sia lenda zaya, vo muntu kana kumbangüdilayoko? Ye yandi wakamba Filipo: samaki wavwanda yami!

32. Kansi mambu mankanda ukatanga imama: "nkievo imeme yandi wanatwa mu vondwa, ye bonso budingamananga mwana wameme mu moko mamuntu utebangawo, ibuna yandi kabandula nwa 'ndiko.

33. Bukakiyina, kongüdulwa kwandi kwakatuka; nani lenda tanga kanda diandi? Kadi moyo andi ukatulu mu ntoto."

34. Muntu wamfumu wavutula ye wavova kwa Filipo: unkamba dodo, nkambi wavova momo mu nani, vo mu yandi kibeni vo mu muntu wankaka?

35. Buna Filipo wazibula nwa 'ndi ye wabadika mu mambu momo kamba nsamü wambote mu Yesu kwa yandi.

36. Kansi bubayenda mu nzila, yaü baluaka ku nlangu, buna muntu wamfumu wavova: tala nlangu, mu nkiama sia lembana botukwa?

37. Yandi wadingimisa makalu, ye yaü bole, Filipo ye muntu wamfumu, bakülümüka mu nlangu, ye yandi wambotika.

38. Bubatombüka mu nlangu, buna Mpeve yaMfumu yakatula Filipo, ye muntu wamfumu kavutukidi mona yandiko, kansi kayenda mu nzila 'ndi ye kiese.

39. Filipo wamonika mu Asado ye wazieta ye wakamba nsamü wambote mu mavata mamonsono nate ye kaluaka ku Kasalia.

Kapu 9.

Sauli wavilula dicla (1—25), *waluaka ku Yelusalemi* (26—31). *Petolo waniakisa muntu mu Lida* (32—35), *wafulukisa nkento wafwa mu Yope* (36—43).

Kansi nate ye bwabü Sauli wakadila ntela mu minlongüki miaMfumu mu mayama ye vonda, ye yandi wayenda kwa ngüdi anganga

2. ye walomba nkanda mu nata ku Damasko ku zinzo zatukutukunu, vo kamona muntu wanzila yoyo, kidi kambaka kanivo babakala kanivo bakento, ye wabakanga ye wabanata ku Yelusalemi.

3. Kansi bukayenda mu nzila ye wafinangana ye Damasko, buna tentina mu zulu intumbu kunwangula.

4. Yandi wabwa va ntoto ye wawa ndinga yavova kwa yandi: Sauli, Sauli, mu nkiama weti kunzoma?

5. Kansi yandi wavova; Mfumu, Ngeye unani kwaku? Yandi wavova: mono i Yesu, uuzomene kwaku.

6. Kansi telama wayenda koti mu vata, ye muna siwa kambwa yiuna vanga.

7. Babakala bayenda yandi batelama ye badingama, bawa ndinga, kansi kabamona muntuko.

8. Sauli watelama va ntoto, kansi meso mandi bumazibüka, kamona kwandi lekwako; kansi yaü bansimba ye bantuala ku Damasko.

9. Kansi mu lumbu bitatu kamonako ye kadiako ye kanwako.

10. Mu Damasko mwakala nlongüki, nkümbü andi Anania, ye Nzambi wavova kwa yandi mu mona meso: Anania! Kansi yandi wavova: tala, ya kwami vava, Mfumu!

11. Mfumu wavova kwa yandi: telama wayenda ku nzila yibikwanga nzila yasungama, ye tomba Sauli utukidi mu Talaso. Yandi wena mu nzo a Yuda, kadi tala, yandi weti sambila!

12. Ye yandi umweningi muntu mu mona meso, nkümbü amuntu Anania, vo kayiza tula moko mu yandi, kidi kamona.

13. Kansi Anania wavutula: Mfumu, yawilu kwami kwa bantu babingi mu yandi, vo kakwamisa bantu baku banlongo mu Yelusalemi,

14. ye nkanda wena yandi bwabü utukidi kwa bangüdi zanganga mu kanga babonsono basambilanga nkümbü aku.

15. Kansi Mfumu wavova kwa yandi: nayendi, kadi yandi ikisadi kiyasola mu nata nkümbü ami kwa bakondolo luzaylu luaNzambi ye kwa zimfumu ye kwa bana baIsaleli;

16. kadi mono ngina kunsonga, bonso bukana sa lungwa kwakwingi mu diambu diankümbü ami.

17. Kansi Anania wayenda kota mu nzo ye watula moko mu yandi ye wavova: Sauli umpangi ami, Mfumu umfidisi, iYesu wamonika kwa Ngeye mu nzila, yiwayizila, kidi Ngeye una vutuka mona ye fuluzwa kwa Mpeve yanlongo.

18. Lekwa biafwanana ye mabala intumbu sotuka mu meso mandi, ye yandi wavutuka mona ye wanangüka wabotukwa.

19. Ye yandi wadia ye wakinda. Kansi yandi wasala lumbu biankaka ye minlongüki mu Damasko,

20. ye yandi intumbu kamba mu zinzo zatukutukunu, vo Yesu imwana aNzambi.

21. Kansi babonsono bawabo bayitukwa ye bavova: kadi ndieu kayandi wabüngisa babonsono basambila nkümbü yoyo mu Yelusalemikoe? Ye yandi wayiza mwamü mpe, kidi kabanata bakangama kwa bangüdi zanganga.

22. Kansi Sauli wasiama ye wasiama ye wafiezula bayudayo bakala mu Damasko, ye wabasonga, vo Yesu iKilisto.

23 Kansi lumbu biabingi bubiavioka, buna bayudayo bawawasana mu kumvonda.

24. Kansi lukanunu luaü luazayakana kwa Sauli. Kansi bayingila lumbu luavata mpe ye mielo ye mu fukü ye mwini, kidi bamvonda.

25. Kansi mu fukü minlongüki miambonga ye miamvaykisila va baka ye miankülümüna mu mpidi.

26. Bukaluaka ku Yelusalemi, yandi watonta finangana ye minlongüki, kansi babonsono bantina ye kabanlekila minuko vo yandi inlongüki.

27. Kansi Banaba wambonga ye wanata kwa zintumwa ye wabakamba, bonso bukamweni Mfumu mu nzila, ye vo kambudisa mbembo, ye bonso bukavova ye kibakala mu nkümbü aYesu mu Damasko.

28. Yandi wavayka yaü ye

vakota yaü mu Yelusalemi ye vavova ye kibakala mu nkümbü aMfumu.

29. Yandi wamokina ye wasindisa mpaka kwa bayudayo batuka mu Elene, kansi yaü batonta kumvonda.

30. Kansi zimpangi buzazayabo, zaü zamfila ku Kasalia ye zamfila ku Talaso.

31. Nkiangunu dibundu diamvimba diaYudaya ye Ngalilea ye Samalia diakala yenge, ye batungwa ye badiata mu wonga waMfumu ye banianzakana mu lusadusu luaMpeve yanlongo.

32. Kansi kwabwanwa, vo Petolo bukazieta, buna kaluaka mpe kwa banlongo bakala mu Lida.

33. Kansi kuna kamona muntu, nkümbü amuntu Enia, walambalala va ntanda mvu nani, kadi watila biela.

34. Petolo wavova kwa yandi: Enia! Yesu Kilisto uniakisi! Telama wakivangila ntanda 'ku! Ye yandi intumbu telama.

35. Ye babonsono bakala mu Lida ye Saloni bamona yandi ye babangümüka kwa Mfumu.

36. Kansi ku Yope kwakala nlongüki wankento, nkümbü andi Tabita, mbangudulu ankümbü Mbambi. Yandi wamanakala nkwa ankete ye kiwuntu kikavanga.

37. Kansi bubaleka ye basikama, yela kwambwila ye wafwa. Yaü bansuküla ye bantula mu nzo vana ntandu.

38. Kansi Lida diakala luküfi ye Yope, ye minlongüki miawa, vo Petolo wena muna, nkiangunu miafidisa bantu bole kwa yandi mu vova: kusani füki kiakwizila kwa yetoko.

39. Kansi Petolo watelama wayenda yaü. Bukaluaka, yaü bantuala ku nzo vana ntandu, ye mafwola mamonsono matelama yandi va lueka, ye madila ye mansonga binkuti ye mazwele mamonsono biavanga Mbambi, bukakala yaü.

40. Petolo waküba babonsono ye wafukama ye wasambila ye wabangümüka kwa nitu ye wavova: Tabita, telama! Kansi yandi nkento wazibula meso ye wadongama, bukamona Petolo.

41. Kansi yandi watambika nkento koko ye wantedimisa. Mboki katela mbila kwa bamfonga ye kwa mafwola ye watula nkento wavümüna vana.

42. Buna büma bwazayakana mu Yope diamvimba, ye babingi baleka minu mu Mfumu.

43. Yandi wasala lumbu biabingi ye Simoni, ikisadi kiaminkanda miabibulu.

Kapu 10.

Sulumbi kiaKolonelio (1—8), *sulumbi kiaPetolo* (9—20). *Petolo wayenda ku Kasalia* (21—24), *Kolonelio wantambula* (25—33). *Petolo wasamüna Yesu* (34—43), *baKolonelio baleka mimu ye babotukwa* (44—48).

Mu Kasalia mwakala muntu, nkümbü andi Kolonelio, inküluntu abinwani biakala mu kabü diabi-iitalia,

2. imuntu wamfonga wavümina Nzambi ye nzo andi yamvimba, ye wavanga bunkete bwabwingi kwa bantu ye wasambilanga Nzambi ntangu zazonsono.

3. Yandi watoma mona mu mona meso mu loküla kiavwa, vo mpofi yaNzambi yakotelek wa yandi ye yavovele kwa yandi: Kolonelio!

4. Kansi yandi wansungamana ye wakala wonga ye wavova: nkiama, Mfumu? Kansi mpofi yavova kwa yandi: tusambulu tuaku ye bunkete bwaku biamana balüka kwa Nzambi mu bambuka moyo,

5. nkiangunu fidisa bantu ku Yope ye landisa mbadio Simona, ubikwanga Petolo.

6. Yandi weti bümina kwa Simoni, ikisadi kiaminkanda miabibulu. Nzo andi yena va mbela ambu.

7. Kansi mpofi yamoka ye yandi, buyakatuka, buna Kolonelio watela mbila kwa sielo biandi biole ye kwa kinwani kimosi kiavümina Nzambi kiakala ye bansadila,

8. ye bukamana kubakamba yayonsono, yandi wabafidisa ku Yope.

9. **K**ansi lumbu kiansuka bubadiata mu nzila ye bafinangana ye vata, buna Petolo wabalüka va ntandu anludi anzo mu sambila mu loküla kiansambanu.

10. Yandi wakala nsatu ye wazola dia, kansi bubatotilako, yandi wakala kenda ngayi

11. ye wamona zulu diazibüka ye lubaki luakülümünwa va ntoto nkievo nlele wampembe waünene wakangwa mu zinsoso zia,

12. mu luaü mwakala bibulu biabionsono biena malu maya maya ye bibulu bizanzalanga ye zinuni zazulu.

13. Ndinga yakala kwa yandi: Petolo, telama wavonda ye dia.

14. Kansi Petolo wavova: aa, Mfumu; kadi kasi kiadidi kwami lekwa kiasumünwa ye kiansoboko.

15. Ye ndinga yavutuka mvutuka yanzole kwa yandi: bionso biavedisa Nzambi, kunabio sako vo biasumünwa.

16. Kansi büma buna bwavangwa mpangwa zitatu, mboki

lubaki ntumbu balülwa ku zulu.
17. Kansi Petolo bukakala mangidi mangidi mu ntima mu lekwa bikamona, kani bonso bubienina, tala, buna bantu bafiduswa kwa Kolonelio, batelama mu mwelo, bubakiyuvudidi nzila yikwendanga ku nzo aSimoni.

18. Yaü baboka ye bayuvula: Simona, ubikwanga Petolo, wena kwandi momoe?

19. Kansi Petolo bukatoma yindula sulumbi, buna Mpeve yavova kwa yandi: tala, bantu beti kutomba!

20. Telama wayenda külümüki ye wenda yaü; kukalani mangidi mangidiko, kadi mono yabafidisingi.

21. Buna Petolo wakülümüka kwa bantu ye wavova: tala, ndiena ulutombele imono kwami; bila kiluizidi ikie?

22. Yaü bavova: Kolonelio, inkülumtu abinwani ye muntu wamfonga uvüminanga Nzambi ye ununguswa kwa bantu babonsono bayudayo, iyandi wakambwa kwa mpofi yanlongo, vo katumisa Ngeye mu kwenda ku nzo andi, kidi kawa mambu kwa Ngeye.

23. Buna yandi wabakotisa ye wabadikila. Kansi lumbu kiansuka yandi watelama ye wayenda yaü, ye zimpangi zankaka zatuka mu Yope zayenda yandi.

24. Kansi lumbu kiansuka yaü baluaka ku Kasalia, kansi Kolonelio wabavingila ye wakitumisina bibutu biandi ye baköndi bandi bakala kimfini.

25. Kansi Petolo bukakala mu kota, buna Kolonelio wayenda kunkiki ye wafukama mu malu mandi ye wasambila.

26. Kansi Petolo wantedimisa ye wavova: telama, kadi mono mpe imuntu kwami.

27. Bubabula nkungu, yandi wakota ye wamona bantu babingi bakikutakanana.

28. Ye Petolo wavova kwa yaü: yeno luzaydi, vo bantu bayudayo bakanukunwa kundana ye nzenza ye kota mu nzo andi, kansi Nzambi wansongele, vo kina bika muntu wasumünwako ye wansoboko.

29. Nkiangamu mono ngizidi ye kitingünüko, buyatumusu. Idiaü iyuvula: nki abila luntumisini?

30. Ye Kolonelio wavova: mboki lumbu bia biaviokele ntangu yayi kasi buyasambididi mu nzo ami nate ye loküla kiavwa, ye tala, muntu watelama yami mu mvwatu walezima

31. ye wavova: Kolonelio, lusambulu luaku luawakana ye kiwuntu kiaku kiazayakana kwa Nzambi.

32. Nkiangunu fidisa ku Yope ye tumisa Simona, ubikwanga Petolo, yandi wena mu nzo aSimoni, ikisadi kiaminkanda miabibulu, nzo yena va mbela ambu.

33. Mono intumbu kusila ntumwa ye Ngeye vengi bwambote buwizidi. Nkiangunu yeto babo tuena vava mu Nzambi mu wa mambu mamonsono mawakembo kwa Mfumu.

34. Buna Petolo wabandula nwa 'ndi ye wavova: mu kedika mpisidi kwami, vo Nzambi kaswaswasa muntuko,

35. kansi mu bantu babonsono wonso ukumvüminanga ye uvanganga mfonga, iyandi uzolwanga kwa Nzambi.

36. Yeno luzaydi mambu makafidisa kwa bana baIsaleli mu samüna nsamü wambote wayenge mu Yesu Kilisto, ndieyo iMfumu abantu babonsono.

37. Yeno luzaydi mambu momo matengüka mu Yudaya yamvimba ye mabadika mu Ngalilea mu mbotokolo yasamüna Yoane

38. mu Yesu watuka mu Nazaleti, bonso bwanküsa Nzambi mu Mpeve yanlongo ye mu zingolo. Iyandi wazietanga ye wavanganga yambote ye waniakisanga babonsono balunguswa kwa Satana, kadi Nzambi yakala yandi.

39. Yeto tuzimbangi mu yayonsono yikavanga ye mu nsi yabayudayo ye mu Yelusalemi. Yaü bamanika yandi va nti ye bamvonda.

40. Nzambi wamfulukisa mu lumbu kiantatu ye wamonikisa yandi,

41. kansi kakwa babonsonoko kansi kwa zimpangi zakisodulwa kwa Nzambi, kwa yeto tuadia ye tuanwa yandi, buka kifulukila mu bafwa.

42. Ye yandi watukamba tuasamüna kwa bantu babonsono ye tuata kimbangi, vo yandi inkongüdidi wavangulwa kwa Nzambi ye kwa bena moyo ye kwa bafwa.

43. Miankambi miamionsono mitanga kimbangi mu yandi, vo wonso wonso ukunlekila minu, una tambula ngiambudulu amasumü mu nkümbü andi.

44. Kansi Petolo bukavova mambu momo, buna Mpeve yanlongo yayambama va babonsono, bawa mambu mandi;

45. ye babonsono bakwikama bakala ye nzabudulu iyaü bayiza ye Petolo, bayitukwa bubamona, vo bantu bakondwa luzaylu luaNzambi bavewa nkaylu aMpeve yanlongo mpe,

46. kansi yaü bawa vo bavova mu tudimi ye basika Nzambi. Buna Petolo wavutula:

47. kadi muntu una lenda

kubayimina nlangu mu botukwe, bubakitambudidi Mpeve yanlongo bonso beto mpe?

48. Kansi yandi wabakamba vo bana botukwa mu nkümbü aYesu Kilisto. Mboki banyuvula kasala yaü mu lumbu bikwa.

Kapu 11.

Petolo wakitabila kwa bayudayo mu Yelusalemi (1—18), mu Antiokia mwatungwa dibundu (19—24), Sauli wayenda kuna (25—26). Angabu nkambi, wasamiina vo malema mana briza (27—30).

Kansi zintumwa ye zimpangi zakala mu Yudaya zawa, vo bakondolo luzaylu luaNzambi bameni tambula mambu maNzambi mpe.

2. Kansi Petolo bukabalüka ku Yelusalemi, bazabulwa bambindisa mpaka

3. ye bavova: Ngeye wakotele kwa babakala bena masutu ye wadidi yaü.

4. Buna Petolo wabadika kamba mambu, bonso bumatuka, ye wavova:

5. mono yakala mu vata dia-Yope ye yasambila. Buna mu kenda ngayi yamona sulumbi, lubaki luakülümünwa nkievo nlele waünene wampembe wakangwa mu zinsoso zia. Luaü lualuaka vayakala.

6. Mono yatalalo ye yatonwalo ye yamona bibulu biansi biena malu maya maya ye bibulu biatiti ye bizanzalanga ye zinuni zazulu.

7. Kansi mono yawa ndinga mpe yavova kwa mono: Petolo, telama wavonda ye dia!

8. Kansi mono yavova: aa, Mfumu, kadi lekwa kiasumünwa ye kiansobo kakiakotele mu nwa 'miko.

9. Kansi ndinga yatuka mu zulu yavutula kwa mono mvutula yanzole: biavedisa Nzambi, kunabio sako, vo biasumünwa.

10. Bobo bwavangwa mpangwa zitatu, mboki biabina biabionsono biabalulwa diaka mu zulu.

11. Ye tala, ntangu yoyo bantu batatu batelama ku mbazi anzo kuyakala, bafidukuswa kwa mono ye batuka ku Kasalia.

12. Mpeve yavova kwa mono: wenda yaü, kukalani mangidi mangidiko! Kansi zimpangi zazi zisambanu zayenda yami mpe, ye yeto tuakota mu nzo amuntu.

13. Kansi yandi watukamba, bonso bukamweni mpofi yatelama mu nzo andi ye yavova kwa yandi: fidikisa ku Yope ye tumisa Simona, ubikwanga Petolo,

14. yandi una vova mambu kwa Ngeye, ye mu maü una lalulwa, Ngeye ye nzo aku yamvimba.

15. Buyabadika vova, buna

Mpeve yaMfumu yayambama va yaü, bonso buyayambama va yeto mu mbadukulu.

16. Mono yabambüka moyo mu mambu maMfumu, bonso bukavova: Yoane wabotika mu nlangu, kansi yeno luna botukwa mu Mpeve yanlongo.

17. Nkiangunu Nzambi vo wabavana nkaylu mosi ye yeto, tualeka minu mu Yesu Kilisto, buna mono inani vo sia lenda bukanikina Nzambi.

18. Kansi bubawa wowo, badingama kwaü ye bazitisa Nzambi ye bavova: kiongono Nzambi waveni luvilulu luamadiela mu moyo kwa bakondolo luzaylu luaNzambi mpe.

19. Kansi bantu basansukuswa kwa luzomono luatuka mu diambu diaStefano, bazieta nate ye kuna Finikia ye Cipelo ye Antiokia ye bakamba mambu kwa bayudayo ye bayudayo.

20. Kansi bankaka batuka mu Cipelo ye Cilene bakala yaü. Yaü bamoka ye bisi Elene ye bakamba nsamü wambote mu Mfumu Yesu.

21. Ye koko kwaMfumu kwakala yaü, ye kabü diabantu dialeka minu ye diabangümüka kwa Mfumu.

22. Büma buna bwawakana mu' matu madibundu diakala mu Yelusalemi, ye yaü bafidisa Banaba ku Antiokia.

23. Ye bukaluaka yandi watala nlemvo waNzambi ye wayangalala ye waleba babonsono mu tatamana mu mintima miangolo mu Mfumu.

24. Kadi yandi imuntu wabiza' ye wazala kwa Mpeve yanlongo ye kwa minu, ye bantu babingi bavutuka kudukulwa kwa' Mfumu.

25. Banaba wayenda ku Talaso mu tomba Sauli, ye bukakimwena yandi, yandi wantuala ku Antiokia.

26. Yaü bakalasana va kimosi mvu wamvimba ye balonga bantu babingi. Ku Antiokia minlongüki miateka bikwa bankwa aKilisto.

27. Kansi mu lumbu bina minkambi miatuka mu Yelusalemi ye miakülümüka ku Antiokia,

28. ye umosi wakala yaü. nkümbü andi Angabu, wakamba mu Mpeve, vo malema mamanene mana kwiza mu nsi yamvimba, ye Kulaudi bukayala, buna malema momo mayiza.

29. Kansi minlongüki miawawasana, vo wonso wena mbongo ye lenda fidisa ndambu, bika kafidisa lekwa mu sadisa zimpangi zena mu Yudaya,

30. ye bavangabo ye bafidisazo ye Banaba ye Sauli kwa zingüdi zabantu.

Kapu 12.

Yakobi wazakwa ntu (1—2), *Petolo wakangwa ye wavulswa* (3—19), *Elodesi wafwa* (20—23), *mambu ma-Nzambi manicka* (24—25).

Kansi bina lumbu Elodesi wasa moko mu bankaka bakala mu dibundu mu kubakwamisa.

2. Yandi wavonda Yakobi, mpangi aYoane, mu sabala.

3. **K**ansi bukamona, vo bayudayo bazolabo, yandi wabakisa Petolo mpe; kansi lumbu bialembwa dilwa mampa mafuna biabadika.

4. Bukambakisa, yandi wantudisa mu kebolo ye wakaba bibüka bia, büka kimosi binwani bia, büka kimosi binwani bia, vo biaü bina kunkenga, ye yandi wakana kuntuala kwa bantu, mpiokolo buyamana vioka.

5. Nkiangunu Petolo wakebwa mu kebolo, kansi badibundu batatamana kundidila kwa Nzambi.

6. Kansi Elodesi bukakana kuntuala, buna mu fukü dina diatekila, Petolo waleka vana kati ye binwani biole ye wakangwa mu tuvambu tole, ye minkengi miakenga kebolo ku mbazi amielo.

7. Tala, mpofi aMfumu yatelama vana, ye kia kwawangüla mu nzo ye yandi waniküna lubanzi luaPetolo ye wansikimisa, ye wavova: telama nswalu, ye tuvambu tuasotuka mu moko mandi.

8. Mpofi yavova kwa yandi: kanga mponda ye bibada biaku. Kansi yandi wavangabo. Mpofi yavova kwa yandi: vwata mvunga 'ku wandama!

9. Yandi wavayka wanama, kansi kazayako vo kedika kwandi, bonso bukavangwa kwa mpofi, kansi wabanza, vo kamona sulumbi.

10. Yaü bavayka mu büka kiavita ye kianzole, mboki baluaka ku mwelo wasengwa, kuvaykulwanga ku vata, ye wau kibeni mwelo wazibüka kwa yaü, ye bavayka ye bayenda mu nzila, buna mpofi intumbu lala.

11. Petolo bukavonga mboki kavova: bwabü nzaydi mu kedika, vo Mfumu yifidisi mpofi andi ye yimpulusi mu moko ma-Elodesi ye mu lekwa yayonsono yavingidi bantu bayudayo.

12. Bukamana dedisa mabanza mandi, yandi wayenda ku nzo aMalia, imbuta aYoane, wabikwanga Malakosi mpe, kwakutakana bantu babingi basambila.

13. Kansi bukakünküta va mwelo, buna sielo kiankento kiayenda dimba, nkümbü asielo Lode.

14. Bukawa, vo indinga aPetolo, kiaü kakiazibüla mweloko

mu diambu diakiese, kansi kiakota nswalu ye kiakamba, vo Petolo telamene ku mbazi amwelo.

15. Kansi yaü bavova kwa yandi: Ngeye weti laüka, kansi kiaü kiatatamana nsamü vo ibobo kaka. Buna yaü bavova: impofi andi yoyo.

16. Kansi Petolo wakwaminina kunkoŭta, ye bubazibüla, yaü bamona yandi ye bayitükwa.

17. Kansi yandi walabikisa kwa yaü mu koko, vo badingama ye wabakamba, bonso bwamvaykisa Mfumu mu kebolo ye wavova: lukambawo kwa Yakobi ye zimpangi, ye yandi wavayka, ye wayenda ku vuma kiankaka.

18. Kansi kia bukwatendüka, buna wonga wabwila binwani mu Petolo konso kukayenda.

19. Kansi Elodesi wantomba ye bukalembwa kumona, yandi wafiongünina minkengi ye wakamba, vo miaü mina katulwa mintu, ye yandi wasisa Yeluselemi ye wakülümüka ku Kasalia ye wasala kuna.

20. Kansi yandi wakala kitantu kiabisi Tilo ye bisi Sidoni. Kansi yaü bayenda kwa yandi vakimosi, ye bubamana kwika Balasto, nküluntu angüdi anzo amfumu, yaü balomba yenge, kadi yaü basumbanga dia kwaü mu zinsi zamfumu.

21. Elodesi wavanga lumbu ye wavwata nlele uvwatanga zimfumu ye wavwanda va kiandu kiandi ye wabula mbembo kwa yaü.

22. Kansi buna bantu baboka: indinga aNzambi kwandi yoyo, kandinga amuntuko.

23. Kansi mpofi aNzambi ntumbu kumbanda, kadi kalembwa vana nzitusu kwa Nzambi, ye yandi wadiwa kwa zintunga ye watabüka vümünü.

24. Kansi mambu maNzambi mamieka ye masansakana.

25. Banaba ye Sauli basisa Yelusalemi ye bavutuka, bubamana vana mbongo ye bavitika Yoane, ubikwanga Malakosi.

Kapu 13.

Pauli ye Banaba bafiduswa mu kamba nsamü wambote ye baluaka ku Cipelo (1—12), *bayenda ku Pamfilia* (13—41), *balonga mu Antiokia* (42—48), *Pauli wayenda ku Ikonia* (49—52).

Kansi mu Antiokia mu dibundu diakala muna mwakala minkambi ye minlongi, Banaba ye Simona, wabikwanga Ningeli, ye Lucio, watuka mu Cilene, ye Manane, wakudila vamosi ye Elodesi, inküluntu andambu ansi, ye Sauli.

2. Kansi bubasadila Nzambi ye bamina nsoki, buna Mpeve yanlongo yavova: umpangüdila Banaba ye Sauli mu salu, kiyababokila.

3. Buna yaü bamina nsoki ye babasa moko ye babayendisa.

4. Yaü batunmwa kwa Mpeve yanlongo mu külümüka ku Seleukia, ye kuna bakatuka mu kwenda ku Cipelo.

5. Ye bubaluaka ku Salami, yaü bakamba mambu maNzambi mu zinzo zatukutukunu zabayudayo. Kansi Yoane mpe wakala yaü ye wabasadila.

6. Bubamana zieta mu sanga kiamvimba nate ye Pafo, buna bamona mbadio nkwa abimpangula, inkambi wamakutu, inyudayo, nkümbü andi Baliesu,

7. wakala ye nyadi ansi, iSelengio Pauli, imuntu wanduka. Yandi watumisa Banaba ye Sauli ye wayuvula mu wa mambu maNzambi.

8. Kansi Elimasi, inkwa abimpangula, kadi bobo bwabangudulwa nkümbü andi, wabakakila ye watonta vengümüna nyadi ansi mu minu.

9. Kansi Sauli, wabikwanga Pauli mpe, wazala kwa Mpeve yanlongo ye wansungamana

10. ye wavova: engwa Ngeye, uzedi kwa kinkita kiakionsono ye bungübi, umwana aSatana, ntantu azimfonga zazonsono, Ngeye kuna lembwa vidingisa zinzila zaMfumu zisongelekoe?

11. Kansi bwabü tala, koko kwaMfumu kwena mu Ngeye, ye una fwa meso ye kuna mona ntangu mu lumbu bikwako. Mbüngi ye tombe intumbu kumbila, ye yandi wafümfüla ye watomba una kunsonga nzila.

12. Nyadi ansi bu kamona lekwa yavangwa, buna yandi waleka minu ye wayitükwa mu ndongolo zaMfumu.

13. Kansi Pauli ye bayandi bakatuka ku Pafo mu bota ye bayenda ku Pelenge mu Pamfilia, kansi Yoane wavambana yaü ye wavutuka ku Yelusalemi.

14. Kansi yaü kibeni basisa Pelenge ye bayenda ku Antiokia mu Pisidia ye bakota mu nzo yalukutukunu mu lumbu kialumingü ye bazakala.

15. Kansi bubatanga mina ye minkambi, buna baküluntu banzo yalukutukunu bafidisa nsamü kwa yaü mu vova: lubabakala ye zimpangi, vo mambu mandubudulu mena yeno kwa bantu, lukambetimo.

16. Buna Pauli watelama ye walabikisa mu koko ye wavova: lubabakala baIsaleli ye beno luvüminanga Nzambi, ludimba!

17. Nzambi abantu baba baIsaleli wavangüla mase meto ye wabalula bantu, bubakala zinzenza mu nsi aNgipiti, ye wabavaykisa mu koko kwanda.

18. Yandi wavibidila bifu

biaü mu ntangu yalunga kanivo makümaya mamvu mu nsi yankatu.

19. Ye bukamana bungisa makanda nsambodia mabantu mu nsi aKanana, buna wabakabila nsi aü yina mu vwa, kanivo nkama zia zamimvu ye makümatanu.

20. Mboki wabavana minkongüdidi nate ye Samueli, inkambi.

21. Mboki yaü balomba mfumu, ye Nzambi wabavana Sauli, imwana aKisi, muntu mu kanda diaBeniami, mu makümaya mamvu.

22. Kansi bukamana kunkatula, yandi wafulukisa Davidi mu kala mfumu aü, ye wantela kimbangi ye wavova: "mono mbweni Davidi, imwana aYese, imuntu bonso buzolele ntima 'mi, yandi sika vanga luzolo luami lualonsono."

23. Mu kanda diandi Nzambi watukisa Yesu, inlaludi aIsaleli, bonso bukasila.

24. Yoane bukakikambila lubotokolo luampilulu amadiela kwa bantu babonsono baIsaleli, mboki yandi wayiza.'

25. Yoane bukamana salu kiandi, buna kavova: yina yilubanzanga mu mono, kienayoko; kansi tala, ku nima 'mi kuna kwiza ndiena undembolo kwami fwanana mu katula nsampatu zandi mu malu mandi.

26. Lubabakala ye zimpangi, lubana babibutu biaAbalami, ye buna luena bonso bavümінanga Nzambi, yono luafidusulwa mambu mandalulu yoyo.

27. Kadi bena mu Yelusalemi ye baküluntu baü bubalembwa kunzaya, iküma bayendisa mambu makamba minkambi detila mu lokongodolo luaü, imambu momo matangwanga lumingü kalumingü.

28. Kansi bubalembana mona lekwa kiafwanana mu kumvonda, yaü bayuvula Pilato, kidi kamvondisa.

29. Kansi bubamana kwendisa yayonsono yasonukwa mu yandi detila, yaü bankola mu nti ye bantula mu ndiamü.

30. Kansi Nzambi wamfulukisa mu bafwa.

31. Ye yandi wamonika lumbu biabingi kwa bantu babalüka yandi ku Yelusalemi, bukatuka mu Ngalilea, ibaba bena zimbangi zandi kwa bantu bwabü.

32. Yeto tukulukamba nsamü wambote wasilwa mase meto, vo Nzambi wayendisawo detila kwa bana beto, bukafulukisa Yesu,

33. bonso bwasonukwa mu nkunga wantete: "Ngeye imwana 'mi; bwabü ibutidi."

34. Mu kumfulukisa mu bafwa, kidi kana vutuka mona

lubololoko, yandi wavova ebü: "mono ngina kuluvana yamfonga yasilwa Davidi, yina yakedika."

35. Iküma kavovele mpe mwankaka: "kuna yambula nkwa wamfonga 'ku kamona lubololoko."

36. Kadi Davidi bukamana tumamana luzolo luaNzambi kwa mbandu zandi, yandi wafwa ye wadiamüswa ye maso mandi ye wamona lubololo.

37. Kansi ndiena wafulukuswa kwa Nzambi kamona lubololoko.

38. Nkiangunu luzaya kweno, lubabakala ye zimpangi, vo mu yandi lukambulwanga ngiambudulu amasumü.

39. Wonso ulekanga minu una fonguswa mu ndiena mu yilekwa yayonsono, yilualembana fongusulwa mu mina mia-Mose.

40. Nkiangunu lutina, kaluidi bwanwa yina yakamba minkambi:

41. "Yeno lumintungüdidi, lutala ye luyitükwa ye lulala, kadi ngieti sala salu mu lumbu bieno, salu kiluna lembwa lekila minu, vo muntu unakio kulukamba."

42. Kansi bubavayka, yaü babayuvula, vo mambu momo mana kambwa mu lumingü luna landa mpe.

43. Kansi lukutukunu buluatengüka, buna bayudayo babingi ye baposilita bavüminanga Nzambi banama Pauli ye Banaba, ye yaü babamokisa ye babakwikila mu sikila mu nlemvo waNzambi.

44. Mu lumingü lualanda mwakutakana babingi, fiuma fiasala nga vata diamvimba bakutakana mu wa mambu ma-Nzambi.

45. Kansi bayudayo bubamona makabü mabantu, yaü bazala kwa vema vema ye babangisa mambu mavova Pauli, ye babangisa ye bavweza.

46. Buna Pauli ye Banaba bakala kibakala ye bavova: yeno silua sa teka kambwa mambu maNzambi, kansi buluniokunamo ye kakulukifwanisinamoko mu moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu, tala, buna tubangümüka kweto kwa bakondolo luzaylu luaNzambi.

47. Kadi Mfumu watukamba ebü: "mono yatula Ngeye mu kala kia kwa bakondolo luzaylu luaNzambi mu kala ndalulu nate ye nsukulu ansi".

48. Bakondolo luzaylu lua-Nzambi, bubawa mambu momo, yaü bayangalala ye bazitisa mambu maNzambi; ye babo bamana vangulwa mu moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu baleka minu.

49. **K**ansi mambu maNzambi matengüka mu nsi yamvimba.

50. Kansi bayudayo bakwikila bakento bavümina Nzambi ye badanuswa ye madingizi mavata ye batukisa luzomono mu Pauli ye Banaba, ye babaküba mu zinsaku zansi aü.

51. Kansi yaü bakübüla zimfümfüta zantoto mu malu maü ye bayiza ku Ikonia.

52. Minlongüki miazala kwa kiese ye kwa Mpeve yanlongo.

Kapu 14

Pauli ye Banaba balonga mu Ikonia (1—7), *baniakisa muntu watila mianzi mu Listila* (8—18), *bazieta mu Delebe ye Ikonia ye Pisidia ye Antiokia mu Silia* (19—28).

Kansi mwakala mu Ikonia, vo yaü bayenda kotila vakimosi mu nzo yalukutukunu yabayudayo ye balonga, ye kabü diadinene diabayudayo ye diabisi Elene baleka minu.

2. Kansi bayudayo balembwa leka minu basindisila bakondwa luzaylu luaNambi, ye babafutisa mintima mu zimpangi.

3. Yaü bakala kuna lumbu biabingi ye bavova ye kibakala mu Mfumu, ye yandi wata kimbangi mu mambu mandi manlemvo ye wavana bimangu ye lekwa bianzenza, bikabavangisila mu moko maü.

4. Kansi bisi vata bavambana, ndambu yakala ye bayudayo, kansi ndambu yakala ye zintumwa.

5. Kansi bakondwa luzaylu luaNzambi ye bayudayo ye baküluntu baü babwisa nkindu mu kwamisa zintumwa ye vondazo mu matadi.

6. Buna zintumwa buzazayabo, zataba kuna mavata maLikaonia, Listila ye Delebe, ye mu nsi yakimfini.

7. Muna bakala ye basamüna nsamü wambote.

8. **Y**e mu Listila mwazakala muntu wakala malu mafwa, kasi kabutulwa ye kieta ye kadiatako.

9. Ndiena wawa Pauli, ye Pauli wansungamana ye wamona, vo minu kianiakusunwa kiakala yandi,

10. buna kavova mu ndinga yayinene: nangüka mu malu maku nadede! Yandi wanangüka ye wadiata.

11. Makabü mabantu bumamona lekwa kiavanga Pauli, buna basasula ndinga zaü mu kilikaonia ye bavova: zinzambi zikülümükini kwa yeto mu lunitu luabantu.

12. Yaü babika Banaba Yupita, kansi Pauli bambika Melkuliu, kadi yandi watanga mambu.

13. Nganga ya Yupita, yakala ku mbazi avata, yatuala zingombe ye mabese mazimvüma ku mielo, ye yandi ye bantu bazolabio yoka vana ntandu adisalu.

14. Kansi Banaba ye Pauli, izintumwa, bubawawo buna batiasuna minlele miaü ye bavayka nswalu kwa bantu ye baboka

15. ye bavova: lubabakala, mu nkiama lueti vanga bobo? Yeto mpe ibantu bonso yeno ye lunitu lumosi, ye tukulusamünina nsamü wambote, vo luna katuka mu yilekwa yoyo yankatu, ye luna bangumüka kwa Nzambi yamoyo, yavanga zulu ye ntoto ye mbu ye yilekwa yayonsono yena mu biaü.

16. Mu zimbandu zamana füka yandi wayambula bakondolo luzaylu lua Nzambi badiatanga mu zaü zinzila,

17. kansi kalembwa ta kimbangi mu yandi kibeniko, bukavanganga bwambote ye kanokisanga mvula mu zulu ye waluvananga zinsungi zambongo zazingi ye wayukutisanga mintima mieno mu dia ye mu kiese.

18. Ye bubavova mambu momo, basuta vongisa makabü mabantu, mpasi kabayoka nkaylu va disaluko.

19. Kansi bayudayo batuka mu Antiokia ye Ikonia ye bakwikila bantu, ye batuba Pauli matadi ye bankoka ku mbazi avata, kadi babanza, vo fwidi.

20. Kansi minlongüki bumiamana kunzungidila, yandi wanangüka ye wakota mu vata. Lumbu kiansuka yandi ye Banaba bavayka ye bayenda ku Delebe.

21. Ye bubamana kamba nsamü wambote mu vata dina, ye bamana vanga minlongüki miamingi, buna bavutuka ku Listila ye ku Ikonia ye ku Antiokia,

22. ye basiamisa miela miaminlongüki ye balebamio miasikila mu minu ye bavova, vo mu ncita zazingi situakota mu kimfumu kia Nzambi.

23. Bubamana sola zingüdi zabantu mu mabundu mamonsono, buna bubasambila ye bamina nsoki, yaü babavana kwa Nzambi, yibalekila minu.

24. Yaü bayendila nzila ya Pisidia, imboki baluaka ku Pamfilia,

25. ye bubamana kamba nsamü mu Pelenge, imboki bakulumüka ku Atalia.

26. Kuna bakatuka ye bayenda mu nzaza ku Antiokia, kubavangüdulwa mu nlemvo wa Nzambi mu diambu diasalu, kibamana sala.

27. Kansi bubaluaka ye bakutikisa dibundu, mboki bakamba bonso bwababavangila Nzambi, ye bonso bukazibüdila mwelo waminu kwa bakondwa luzaylu luaNzambi.

28. Ye yaü basala kuna ye minlongüki lumbu biabingi.

Kapu 15.

Pauli ye Banaba bayenda ku Yelusalemi (1—5). *Zintumwa zazenga mpaka zakala mu nzabudulu* (6—21), *zafidisa nkanda waluwawanu luaü ku Antiokia* (22—33). *Pauli ye Banaba bavambana* (34—40).

Kansi bankaka, batuka mu Yudaya, balonga zimpangi: vo lulembolo zabülwa, bonso bwena mina miaMose, yeno kalulendi lalulwako.

2. Kansi diswaswana ye mpaka zazinene buzakala ye yaü ye Pauli ye Banaba, buna yaü bawawasana, vo bantu baü bankaka ye Pauli ye Banaba bana balüka ku Yelusalemi kwa zintumwa ye zingüdi zabantu mu diambu diampaka zozo.

3. Buna yaü basindukwa mu nzila kwa dibundu ye bavioka mu Finisia ye mu Samalia, ye batoma kamba, vo bakondwa luzaylu luaNzambi bavilula madiela, ye bayangidika zimpangi zazonsono.

4. Bubaluaka ku Yelusalami, yaü batambulwa kwa dibundu ye zintumwa ye zingüdi zabantu, ye bakamba bonso bwababavangila Nzambi.

5. Kansi bankaka batuka mu kabü diabafalisea bakilekila minu, batelama ye bavova: yaü bana zabülwa ye kambwa, vo bana keba mina miaMose.

6. Zintumwa ye zingüdi zabantu bakutakana mu yindula mambu momo.

7. Mpaka buzakala ngolo, buna Petolo watelama ye wavova kwa yaü: lubabakala ye zimpangi, yeno luzaydi, vo Nzambi ntama beni wasola mono mu yeno mu diambu diawisa mambu mansamü wambote mu nwa 'mi kwa bakondolo luzaylu luaNzambi, kidi baleka minu.

8. Nzambi uzayanga mintima, wabatela kimbangi, bukabavana Mpeve yanlongo, bonso bukatuvaninayo,

9. ye yandi katuswaswasa beto yaüko, bukamana vedisa mintima miaü mu minu.

10. Nkiangunu mu nkiama lueti tonta Nzambi, bulueti tula zitu va zinsingu zaminlongüki, kitualembane beto ye mase meto?

11. Kansi yeto tulekele minu, vo tualalulwa mu nlemvo waMfumu Yesu mpila mosi ye yaü.

12. Buna kabü diamvimba diakala napi ye diadimba, Banaba ye Pauli bubakamba,

bonso bwababavangisa Nzambi bimangu ye lekwa bianzenza kwa bakondolo luzaylu luaNzambi.

13. Kansi yaü bubadingama, buna Yakobi wavutula ye wavova: lubabakala ye zimpangi, lundimba!

14. Simona kembingi bonso bwateka tala Nzambi bakondwa luzaylu luandi mu diambu diabaka bantu mu yaü mu nkümbü andi.

15. Ye momo mwele detila mambu maminkambi, bonso bwasonukwa:

16. mboki ngina vutuka ye tungudila nzo aDavidi yamana tuluka, ye ngina tungudila bionso biatululwa mu yaü ye vutukayo tomisa,

17. kidi bantu basidi ye bakondolo luzaylu luami, ibabikulwanga mu nkümbü ami, batomba Mfumu. Ibobo bwavova Mfumu, yivanganga yoyo yayonsono

18. yazayakana kwa yandi vana kintetentete.

19. Nkiangunu mono mbenzi, vo katuna sa zituko mu yaü bena ye bakondolo luzaylu luaNzambi kansi bavutukidi kwa Nzambi,

20. kansi tuna sonika kwa yaü, vo bana tina minkankumusu miabiteki ye kinzusa ye bionso biafikutwa ye menga.

21. Kadi Mose wena bantu babongidila ntama mu kunkamba mu zinzo zatukutukunu mukatangwanga lumingü kalumingü.

22. Buna zintumwa ye zingüdi zabantu ye dibundu diamvimba bazolabo ye basola bantu bakala yaü ye babafidisa ye Pauli ye Banaba kuna Antiokia. Bantu bobo iYuda, wabikwanga Balasaba, ye mboki Sila, ibantu batondwa kwa zimpangi.

23. Nkanda waü wasonukwa mu moko maü: yeto tuzintumwa ye zingüdi zabantu ye zimpangi tufidisi mavimpi kwa zimpangi zena ye bakondolo luzaylu luaNzambi mu Antiokia ye Silia ye Cilisia.

24. Yeto tuawilu, vo bankaka batukidi mu yeto, baluvengi mangidi mangidi mu mambu mabavengomonene miela mieno ye bavovele, vo luna zabülwa ye keba mina, kansi kabafiduswa kwa yetoko.

25. Nkiangunu yeto tuawawane mu sola bantu bankaka ye mu fidisa yaü ye zintondolo zeto Banaba ye Pauli.

26. Yaü ibantu bavana miela miaü mu nkümbü aMfumu eto Yesu Kilisto.

27. Nkiangunu yeto tufidisi Yuda ye Sila, bana kulukamba mambu mamosi mpe.

28. Kadi yeto ye Mpeve yanlongo tuawawane mu lembwa

kulutuika zitu kiankaka, kansi lekwa biabi bina sa vangwa:

29. lutina lekwa biatulwa va masalu mabiteki ye menga ye lekwa biafikutwa ye kinzusa. Vo lutina biobio, buna silua toma nitu. Lakala mavimpi!

30. Bubafidukuswa mboki baluaka ku Antiokia ye bayonzika dibundu ye bavana nkanda.

31. Bubamanawo tanga, buna bayangalala mu lubombolo lolo.

32. Yaü kibeni mpe Yuda ye Sila, bakala minkambi, balubula zimpangi mu mambu mamingi ye basiamisazo.

33. Kansi bubamana kala lumbu bikwa, mboki bayenduswa kwa zimpangi mu yenge kwa babafidisa.

34. Kansi Pauli ye Banaba basala mu Antiokia, ye yaü ye babingi bankaka balonga ye bakamba mambu maMfumu mu nsamü wambote.

35. Lumbu bikwa mboki Pauli wavova kwa Banaba: bika tuavutuka kwenda kwa zimpangi zeto mu mavata mamonsono, mutuakamba mambu maMfumu, mu mona bonso buzenina.

36. Banaba wazola, vo banata Yoane, wabikwanga Malakosi.

37. Kansi Pauli wabanza, vo kabwafwananeko mu nata muntu wabayambula mu Pamfilia ye walembwa kwenda yaü mu salu.

38. Buna zimpaka zakala, ye yaü bavambana. Banaba wanata Malakosi ye wayenda mu bota kuna Cipelo.

39. Kansi Pauli wakisodila Sila ye wayenda, bukakivangüdulwa mu nlemvo waNzambi kwa zimpangi.

40. Yandi waviokila mu Silia ye Cilisia ye wasiamisa mabundu.

Kapu 16.

Pauli ye Sila bazieta mu Delebe ye Listila (1—3), *bayenda ku Toloado* (4—10) *ye ku Filipi* (11—15). *Pauli warayksa mpeve yambi ye watulwa mu kebolo* (16—34), *waraykuswa ye wakatuka vana* (35—40).

Yandi waluaka ku Delebe ye ku Listila. Kuna kamona nlongüki, nkümbü andi Timotio, wabutwa kwa nkento wakwikama, kansi sandi imwisi Elene,

2. ye yandi wakala lubikulu luabiza kwa zimpangi mu Listila ye mu Ikonia.

3. Pauli wazola, vo muntu ndiena una kwenda yandi, ye yandi wambonga ye wanzabüla mu diambu diabayudayo baka-la mu nsi yina, kadi babonsono bazaya, vo sandi imwisi Elene.

4. **Kansi** konso kubayenda mu mavata, yaü baleba bantu bakeba minkondo miavangwa kwa zintumwa ye bangüdi zabantu mu Yelusalemi.

5. Iküma mabundu masiama mu minu, ye banieka mu ntalu lumbu kalumbu.

6. Bubakanukunwa kwa Mpeve yanlongo mu kamba mambu mu Asia, yaü bavioka mu Filingia ye mu nsi aNgalatia.

7. Kansi bubafinangana ye Misia, buna yaü batonta kwenda ku Bitinia, kansi kabayambulwabo kwa Mpeve aYesuko.

8. Kansi bubamana vioka Misia, yaü bakülümüka kuna Toloado.

9. Ye mu fukü mwamonika sulumbi kwa Pauli; mwisi Makedonia watelama ye walomba ye wavova: wiza kwaku Makedonia watusadisa!

10. Kansi bukamona sulumbi, mboki tuatonta kwenda kuna Makedonia, kadi tuazaya, vo Nzambi watubokila mu kubakamba nsamü wambote.

11. **Buna** yeto tuakatuka mu Toloado ye tuayenda mu bota nzila yasungama ku Samotolaka, kansi mu lumbu kiansuka ku Neapoli.

12. Mboki tualuaka kuna Filipi, vata diantete mu ndambu yoyo yaMakedonia, ye ivata diamona, kansi mu vata dina tuasala lumbu bikwa.

13. Ye lumbu kialumingü yeto tuavayka mu mwelo wavata, ye tuayenda mu nseko amwila mutuabanza, vo vüma kiasambudulwanga kiakala, ye tuazakala ye tuamoka ye bakento bamana kutakana.

14. Ye nkento wavümina Nzambi, nkümbü andi Lidia, inkiti aminlele miambwaki, watuka mu vata, nkümbü avata Tiatila, yandi wawa mambu, ye Mfumu wazibula ntima 'ndi, kidi kadimba yina yakamba Pauli.

15. Kansi nkento ye bantu bandi bubamana botukwa, buna yandi wayuvula ye wavova: vo lueti banza, vo mono imuntu ulekilanga Mfumu minu, buna luiza mu nzo ami ye lusala mümü. Ye yandi watuleba beni.

16. **Kansi** butuayenda ku sambila, buna sielo kiankento, kiakala mpeve yampunina nsamü mu lekwa yavita kwiza, kiayiza. Kiaü kiabakisila zimfumu zandi mbongo zazingi mu lupüpükulu luandi.

17. Kiaü kianama beto ye Pauli ye kiaboka ye kiata: bantu baba ibisielo biaNzambi muna kayengele, bikutusamüninanga nzila yandalulu.

18. Kiaü kiavangabo lumbu biabingi. Kansi Pauli kazola-

boko, nkiangunu kabangümüka ye kavova kwa mpeve: mono ikamba mu nkümbü aYesu Kilisto: vayka kwaku mu nkento. Ye yina ntangu mpeve yavayka mu nkento.

19. Kansi zimfumu zandi buzamona, vo kazilendi baka zimbongo mu yandi diakako, zaü zasimba Pauli ye Sila ye babakoka ku boko kwa bakü-luntu,

20. ye babatuala kwa minyadi ye bavova: bantu baba ibayudayo beti vanga vata dieto mangidi mangidi,

21. ye beti longa minkondo mituakanukunwa keba ye vanga, beto tubisi Loma.

22. Bantu mpe babakutakana, ye minyadi miabakasunina minlele ye miakamba, vo babüfwa mu nzamvula.

23. Bubababüfa kwakwingi, yaü babatula mu kebolo ye bakamba nkengi azinkole mu toma kubakeba.

24. Yandi bukakambwa bobo, mboki kabatula muna ngüdi akebolo ye wasa malu maü mu su.

25. Kansi mu ndingü ansi Pauli ye Sila basambila ye basika Nzambi mu tuyimbulu, ye zinkole zabadimba.

26. Lunikunu lualunene luantoto luakala nkitumu, ye lufulu luakebolo luaniküka, ye mielo miamionsono intumbu zibüka, ye mbienga zazinkole zazonsono zakutuka.

27. Buna nkengi azinkole wasikama, ye bukamona, vo mielo miakebolo mizibükidi, yandi wavola sabala ye wakana kukivonda, kadi wabanza, vo zinkole zimeni taba.

28. Kansi Pauli waboka mu ndinga yayinene ye wavova: kukivangani büma bwambiko, kadi beto babonsono tuena kweto vava.

29. Buna yandi walomba mwinda ye wayungüsa mu ngüdi ye wazakama ye wafükama kwa Pauli ye Sila,

30. ye bukamana kubavaykisa, yandi wavova: zimfumu, bwe sia sa, kidi yalalulwa?

31. Kansi yaü bavova: leka kwaku minu mu Mfumu Yesu, buna siwa lalulwa Ngeye ye nzo aku.

32. Ye yaü bavova mambu maMfumu kwa yandi ye kwa babonsono, bakala mu nzo andi.

33. Yina ntangu mu fukü yandi wabatuala vakakala ye wasuküla vabaluala ye wabotukwa kwandi ye bantu bandi babonsono.

34. Yandi wabatuala ku nzo andi ye wabadikila ye wayangalala, vo yandi ye bâyandi baleka minu mu Nzambi.

35. Kansi bukwakia, buna

minyadi miafidisa bisielo biaminkongüdidi mu kamba: vuluseti bantu bobo!

36. Kansi nkengi wakamba mambu momo kwa Pauli: minyadi mifidisi nsamü, vo luna vuluswa. Nkiangunu luvayka ye luenda mu yenge!

37. Kansi Pauli wavova kwa biaü; yaü batubüfidi va yuti nate ye nkanda wabünükini, kansi yeto tualembolo fiongünunwa ye kongüdulwa, beto tubisi Loma, ye yaü batutudidi mu kebolo, kansi bwabü bazolele kutuküba mu nsweki. Ve, kabwako; kansi yaü kibeni bana kwiza kutuvaykisa.

38. Ye bisielo biaminkongüdidi biakamba mambu momo kwa minyadi. Kansi miaü miakala wonga, bubawa, vo bantu bobo ibisi Loma.

39. Ye yaü bayiza ye babavana mambu mabiza, ye bubamana kubavaykisa, buna babaleba bakatuka mu vata.

40. Buna yaü bakatuka mu kebolo ye bayenda kwa Lidia, ye bubamona zimpangi, balubülazo ye bayenda.

Kapu 17.

Pauli walonga mu Tesalonika (1—9) *ye mu Belca* (10—15) *ye mu Atene* (16—34).

Yaü bavioka mu Amfipoli ye mu Apolonia ye baluaka ku Tesalonika, kwakala nzo yalukutukunu luabayudayo.

2. Pauli wakota kwa yaü, bonso bwakala fu kiandi, ye wabamokisa mu masonukwa tumingü tutatu,

3. ye wabangüla ye wasonga, vo Kilisto wasa lungwa ye fuluka mu bafwa. Yandi wavova: Yesu ndiena, ungieti kulukamba, yandi iKilisto.

4. Ye bankaka baleka minu ye batatamana kwa Pauli ye Sila, mboki kabü beni diabisiElene bavümina Nzambi ye bakento babingi bakala ndanusu.

5. Buna bayudayo bakala pangidi pangidi ye babaka bantu bankaka bambi bakimpumbulu ye babwisa nkindu mu vata ye basimpama va nzo aYasoni ye batonta kubavaykisa kwa bantu.

6. Kansi bubalembwa kubamona, yaü bakansikisa Yasoni ye zimpangi zankaka kwa baküluntu bavata ye baboka: yaü bavanganga nsi yamvimba mangidi mangidi, bena kwaü vava mpe,

7. ye Yasoni wabatambudi, ye yaü babonsono bavanganga bilekwa biakanikina ntinu, ye bavovanga, vo muntu wankaka, iYesu, wena mfumu.

8. Kansi bavanga bisi vata ye baküluntu mangidi mangidi, bubawabo.

9. Kansi Yasoni ye bankaka bubakivanina ntadulu, mboki bavuluswa.

10. Kansi zimpangi zafidisa Pauli ye Sila nswalu mu fukü kuna Belea, ye bubaluaka kuna, yaü bayenda ku nzo yalukutukunu luabayudayo.

11. Kansi bisi Belea balutila bisi Tesalonika mu biza, ye yaü batambula mambu mu kiese ye bafiongünina masonukwa lumbu kalumbu, vo mambu makala bobo.

12. Yaü babingi baleka minu, ye bakento babisiElene bakala ndanusu ye babakala mpe kabü.

13. Kansi bayudayo bakala mu Tesalonika bubawa, vo Pauli wakembi mambu maNzambi mu Belea mpe, buna bayiza mu bwisa nkindu mu Belea mpe ye bavanga bantu mangidi mangidi.

14. Kansi buna zimpangi intumbu fidisa Pauli, kidi kayenda nate ye mbu, kansi Sila ye Timotio basala momo.

15. Kansi bayenda ye Pauli bamfila nate ye Atene, ye bavutuka ye nsamü kwa Sila ye Timotio, vo bana kula luaka kwa yandi.

16. Kansi Pauli bukabavingila mu Atene, yandi wafutuswa ntima, bukamona vo vata diazala kwa biteki.

17. Nkiangunu yandi wamoka ye bayudayo mu nzo yalukutukunu ye bavümina Nzambi ye bantu bana, bakamona mu zandu lumbu kalumbu.

18. Kansi banzolwa nduka baEpikulea ye baStoika bambindisa mpaka, ye bankaka bavova: nkwa wangiala ndiewo, kadi nki kazolele kamba? Kansi bankaka vo: yandi vele ukambanga biteki bianzenza, kadi yandi wabakamba nsamü wambote mu Yesu ye mu lufulukusu.

19. Yaü bansimba ye banata yandi ku Aleopange ye bavova: situa lenda zaya ndongi zozo zamona ziukambange?

20. Kadi Ngeye utuedi lekwa bianzenza mu matu meto, nkiangunu tuzolele zaya, bonso bubienina.

21. Kansi bisi Atene babonsono ye zinzenza zakala vana bateka matu mu wa yilekwa yamona ye mu kambayo.

22. Kansi Pauli watelama mu monakanda diaAleopange ye wavova: lubisi Atene, mbweni kwami, vo yeno mu yayonsono luazedi kwa lusambulu luabiteki.

23. kadi bunzietele ntonongongo lekwa bieno bianlongo. mbweni kwami salu diasonwa mambu: "kwa Nzambi ikaizayakani." Nkiangunu kina kilusambilanga, bululembolokio za-

ya, mono ikulusamüninakio.

24. Nzambi ndiena wavanga nza ye lekwa biabionsono biena mu nza, yandi iMfumu azulu ye ntoto, kena kwandi mu mavwala matungwa mu moko-ko.

25. Yandi mpe kasadulwanga mu moko mabantuko, nkievo kafwidi nsatu alekwa, kadi yandi kibeni uvananga moyo ye mwela ye lekwa biabionsono kwa bantu babonsono.

26. Ye yandi wavanga bantu babo mu menga mamosi mu diambu diabana kala va luse luamvimba luantoto, ye wavanga zintangu ye zinzaku zibana kala,

27. kidi batomba Nzambi, kanivo bavisa ye banzaya ye bamona; kansi kena kwandi nseke ye yetoko.

28. Kadi mu yandi yeto tuvümünanga ye tukibanga ye tuena, bonso bwakamba zinseki zeno zankaka: "kadi yeto ibutu biandi mpe".

29. Nkiangunu vo yeto ibutu biaNzambi, buna katuna banzako, vo kinzambi kifwanane ye wola ye palata ye matadi iluvangulu luazinkete, lubasokila.

30. Kansi Nzambi bukavibidila ntangu zabuzengi bobo, lelo bwabü kakambanga bantu, vo babonsono bana vilula madiela mu müma mwamonsono,

31. kadi yandi wamana vanga lumbu kikana kongüdila nza mu mfonga mu muntu ukavangüla, bukasila minu kwa babonsono ye wafulukisa yandi mu bafwa.

32. Kansi yaü bubawa mu lufulukusu luabafwa, buna bankaka banseva, kansi bankaka bavova: situa vutuka kuwila mambu momo.

33. Buna Pauli wakatuka mu yaü.

34. Kansi babakala bankaka banama yandi ye baleka minu, ye Dionisio, inkongüdidi, wakala yaü ye nkento, nkümbü andi Damali, ye bankaka ye yaü.

Kapu 18.

Pauli wayenda ku Kolinto (1—4). *Bayudayo bavweza nsamü wambote* (5—11) *ye bazola kongüdila Pauli* (12—17). *Pauli wavutuka kuna Yelusalemi ye Antiokia* (18—22), *wayenda ku Asia ngienda yantatu* (23). *Apolo wayiza ku Efeso ye Akaia* (24—28).

Mboki Pauli wasisa Atene ye wayenda ku Kolinto.

2. Ye bukamona nyudayo, nkümbü andi Akila, wabutwa mu Ponto, ye kantamaniko 'katuka mu Italia, ye nkento andi Pisikila — kadi Klaudio wakamba bayudayo babonsono bakatuka mu Loma — buna kayenda kwa yaü.

3. Ye yandi wakala salu kimosi ye yaü, nkiangunu ya-

ndi wasala yaü, ye basalanga, kadi salu kiaü kiakala mu vanga zinzo zakoto.

4. Yandi wamoka mu nzo yalukutukunu lumingü kalumingü ye walekisila ye bayudayo ye baelene minu.

5. Kansi Sila ye Timotio bubatuka mu Makedonia, buna Pauli wabongidila kamba mambu ye watanga kimbangi kwa bayudayo, vo Yesu iKilisto.

6. Kansi bubabangisa ye batiaka, buna yandi wakubula mfümfüta mu minlele miandi ye wavova kwa yaü: bika menga meno makala va mintu mieno. Bwabü ye mboki sia kondwa nkanu, buikwendanga kwa bakondolo luzaylu luaNzambi.

7. Ye yandi wakatuka vana ye wayenda ku nzo amuntu, nkümbü amuntu Titio Yusuto, wavümina Nzambi, ye nzo andi yafinangana ye nzo yalukutukunu.

8. Kansi Klispo, nkülunti anzo yalukutukunu, walekila Mfumu minu ye nzo andi yamvimba, ye bisi Kolinto babingi bawa ye baleka minu ye babotukwa.

9. Kansi Mfumu yavova kwa Pauli mu fukü mu sulumbi: kutinaniko, kansi vova ye kudingamaniko,

10. kadi mono ngiena yaku, ye muntu kana kutatimisa mu kwamisako, kadi mono mbakidi bantu babingi mu vata diadi.

11. Buna yandi wasala muna mvu mosi ye ngonda zisambanu ye walonga mambu maNzambi kwa yaü.

12. Kansi Ngalio bukakala nkülunti mu Akaia buna bayudayo batatimisa Pauli vakimosi ye banata yandi ku nzo ankongüdidi

13. ye bavova: ndieu uvengümünanga bantu mu sambila Nzambi, bonso bwakamba mina.

14. Kansi Pauli bukakana bandula nwa, buna Ngalio wavova kwa bayudayo: lubayudayo, vo nkanu vo büngü diankaka diena, buna nga bufweni mu dimba yeno;

15. kansi vo ibiuvu mu mambu ye mu zinkümbü ye mu mina mieno, buna luwawasabio yeno kibeni, kadi mu lekwa biobio mono kizolele kala nkongüdidiko.

16. Ye yandi wabaküba mu nzo ankongüdidi.

17. Buna bisi Elene babonsono basimba Sostene, inkuluntu anzo yalukutukunu, ye bambüfa va nzo ankongüdidi, kansi Ngalio wavibidilabo.

18. Kansi Pauli wasala kuna lumbu bikwa diaka, mboki wasisila zimpangi mavimpi ye wasabuka mu bota kuna Silia, ye

Pisikila yeAkila banama yandi, ndiena bukamana tebisa ntu andi mu Kenkelee, kadi lusilulu luakala yandi.

19. Kansi bukaluaka ku Efeso, yandi wabasisa vana, kansi yandi kibeni wakota mu nzo yalukutukunu ye wamoka ye bayudayo.

20. Kansi bubanleba kasala yaü lumbu biankaka, yandi katambudilako,

21. kansi wabasisila mavimpi ye wavova: sia vutuka kwa yeno, vo Nzambi zolele. Mboki kakatuka mu Efeso.

22. Ye bukakülümüka ku Kasalia, yandi wabalüka ye wakamba dibundu mavimpi ye wakülümüka ku Antiokia.

23. Ye bukamana vingila lumbu bikwa kuna, mboki kakatuka ye wavioka, bonso bulamdasana zinsi zaNgalatia ye Filingia, ye wasiamisa minlongüki miamionsono.

24. Kansi nyudayo, nkümbü andi Apolo, wabutwa mu Alesandia, waluaka ku Efeso. Yandi watoma zaya vova ye wakala nduka zangolo mu masonukwa.

25. Yandi wakilongulwa nzila aMfumu nadede, ye walema mu mpeve ye wamoka ye walonga nadede yina yena mu Yesu, kansi yandi wazaya lubotokolo luaYoane kaka.

26. Ye yandi wabadika vova mu kibakala mu nzo yalukutukunu. Kansi Pisikila ye Akila bawa yandi ye banata yandi ku nzo aü ye batoma kunzaykisa diaka nzila aNzambi.

27. Kansi bukazola kwenda ku Akaia, buna zimpangi zasona ye zaleba minlongüki mu tambula yandi. Ye bukaluaka, yandi wakala nsadusu yayinene mu nlemvo kwa baleka minu,

28. kadi yandi wabangisa bayudayo mu zingolo ye wasonga mu masonukwa, vo Yesu iKilisto.

Kapu 19.

Pauli wayiza ku Efeso (1—7), walonga mu skulu kiaTilano (8—10), wavanga bimangu (11—20), wazola kwenda ku Yelusalemi (21—22). Demetilio wasukisa wabwisa nkandu mu Efeso (23—40).

Kansi Apolo bukakala mu Kolinto, buna Pauli waluaka ku Efeso, bukakiviokila nsi yena ku ntandu, ye wamona minlongüki miankaka vana,

2. ye wavova kwa miaü: lutambudi Mpeve yanlongo, bulualekele minue? Kansi miaü miavova kwa yandi: aa, katuawilu nkutuko, vo Mpeve yanlongo yena kwandi.

3. Kansi yandi wavova: mu nki luabotokolo? Miaü vo: mu lubotokolo luaYoane.

4. Kansi Pauli wavova: Yoane wabotika mu lubotokolo luampilulu amadiela ye wavova kwa bantu, vo bana leka minu mu ndiena una kwiza ku manima mandi, iYesu kwandi.

5. Kansi miaü bumiawawo, mboki miabotukwa mu nkümbü aMfumu Yesu.

6. Kansi Pauli bukatulamio moko, buna Mpeve yanlongo yaluaka va miaü, ye miaü miavova mu tudimi ye miakamba lekwa yina kwiza.

7. Babakala babonsono balunga kanivo kümi ye bole.

8. Yandi wakala kotanga mu nzo yalukutukunu ye vovanga mu kibakala ngonda zitatu ye wabamokisa ye wabalekisila minu mu lekwa biakimfumu kiaNzambi.

9. Kansi bankaka bubavibidila mintima ye balembwa leka minu, kansi bavova lekwa yambi kwa bantu mu nzila yoyo, buna kakatuka mu yaü ye wavambisa minlongüki ye wamoka ye miaü lumbu kalumbu mu skulu kiaTilano.

10. Kansi bobo bwavangwa mvu miole, nkiangunu babonsono bakala mu Asia ye bayudayo ye bisi Elene bawa mambu maMfumu.

11. Ye Nzambi wavanga tulendo tuatuingi mu moko maPauli,

12. idiaü babonga malenswa ye minlele miankaka miavalakana nitu andi ye batulamio va bantu bakala yela, ye yela kwakatuka ye zimpeve zambi zavayika.

13. Kansi bayudayo bankaka bazietanga mu küba mpeve zambi mu zindefi, babadika bika nkümbü aYesu mu bantu bakala mpeve zambi, ye bavova: yeto tukuludikisa ndefi mu Yesu ndiena, usamunwanga kwa Pauli.

14. Kansi bana nsambodia babakala babuta Skeva, ngüdi anganga wayudayo, bavangabo.

15. Kansi mpeve yambi yavutula ye yavova kwa yaü: Yesu inzaydi kwami, ye ngwilu mu Pauli, kansi beno ibanani?

16. Buna muntu wakala mpeve yambi wababwila ye wabavingisa kunsi baü bole ye wabakwamisa beni nate ye bakala bampene ye baluala, mboki bataba mu nzo.

17. Kansi babonsono bakala mu Efeso ye bayudayo ye bisi Elene bazayabo, ye wonga wabwila babonsono, ye nkümbü aMfumu Yesu yaluta zituswa;

18. ye babingi baleka minu bayiza bakita ye bakamba mavanga maü.

19. Kansi babingi bavanganga bimpangula banata minkanda ye bayokamio vatadila ba-

ntu, ye ntalu aminkanda buyayindulwa, buna yakala makümatanu mamafunda mabivanza biapalata.

20. Ibobo bwanieka mambu maMfumu mu ngolo ye masiama.

21. Kansi büma buna bubwavangwa, buna Pauli wasavuka ntima mu vioka mu Makedonia ye Akaia ye mboki kwenda ku Yelusalemi; ye yandi wavova: bungina kala kuna, mboki ngina mona Loma mpe.

22. Kansi yandi wafidisa bisadisi biandi biole, Timotio ye Elasto, kuna Makedonia, kansi yandi kibeni wasala lumbu bikwa mu Asia.

23. Kansi bina lumbu biavangwa mambu mamingi mu nzila yoyo.

24. Kadi wafula wola, nkümbü andi Demetilio, wavanga mavwala maDiana mapalata ye wabakisa zinkete ndandu yayingi.

25. Yandi watedisa mbila kwa zinkete ye bisadi bisalanga salu kiokio, ye wavova: lubabakala, yeno luzaydi, vo kimvwama kieto kiena mu salu kiokio,

26. ye yeno luamweni ye luawilu, vo Pauli ndiena wavengomone bantu babingi ye wabalekesele minu ye uvovanga kwandi, vo bilekwa bivangwanga mu moko kazinzambiko.

27. Kansi fiuma fisidi nga salu kieto kina vwezwa ye vwala diaDiana, ikiteki kiankento kiakinene, dina fuwa diba, ye nzitusu andi ukizitusulwanga kwa babonsono bena mu Asia ye nza yamvimba, una füba mpe.

28. Kansi bubawawo, yaü bavwwa zala kwa nganzi ye baboka ye bavova: nene kwena ye Diana diabisi Efeso!

29. Ye vata diamvimba diakala mangidi mangidi, ye bayungusa va kimosi kuna kwasongwanga bimpa, ye bakansikisa Kayo ye Alistalko, ibisi Makedonia bakangala ye Pauli.

30. Kansi Pauli bukazola kwenda kwa bantu, kayambulwabo kwa minlongükiko.

31. Ye bakületu bankaka mpe, ibakündi bandi, bafidisa nsamü kwa yandi mu kunleba, kidi kana kwenda kuna kwasongwanga bimpako.

32. Yaü buna baboka, bankaka bwabü, bankaka ebü, kadi kabü diamvimba diakala mangidi mangidi, ye babingi balembwa zaya bila kibakutakanana.

33. Kansi yaü bankaka bakokümüna Alesandelo, bayudayo bubanunguzuna yandi. Alesandelo walabikisa mu koko, vo kazola vengümüna nkanu mu nitu andi kwa bantu.

34. Kansi bubamona vo yandi inyudayo, buna baboka kanivo loküla biole mu ndinga

yimosi: nene kwena ye Diana diabisi Efeso!

35. Kansi nsoniki wavata wadingimisa bantu ye wavova: lubisi Efeso, kadi nki amuntu lembolo zaya, vo vata diabisi Efeso diyingilanga vwala diaDiana waünene ye diyingilanga mpe kiteki kiasotuka mu zulue?

36. Nkiangunu büma buna bubulembolo banguswa, buna silua kala napi ye lembwa vanga lekwa mu vema vema.

37. Kadi yeno lukokomone bantu bobo, balembolo tana vwala ye-vweza Diana dieno.

38. Kansi vo Demetilio ye zinkete zandi bavwidi muntu mambu, buna bilumbu biena bitewanga mambu, ye bakülu-ntu bena kwaü. Bika bavwisasana mambu.

39. Kansi vo yeno luena mabüngü mankaka, buna maü mana zengwa mu lukutukunu luabantu, bonso bwenina mina.

40. Kadi kanivo situa vüwa mambu mu nkindu mu diambu dialumbu kiaki, kadi katubakidi bila kitulenda ta mu diambu dialukutukunu lualuko.

41. Bukamana vova bobo, yandi wayendisa dibundu.

Kapu 20.

Pauli wabumina mu Makedonia (1—6), *wafulukisa muntu wafwa mu Toloada* (7—12), *wayenda ku Mileto* (13—16) *ye wamoka ye minkengi miadibundu diamuEfeso* (17—38).

Kansi nkindu buyamana vonga, buna Pauli watumisa minlongüki ye walubülamio, ye bukamana kubasisila mavimpi, yandi wakatuka mu kwenda ku Makedonia.

2. Kansi bukamana vioka zintini zazina ye vova mambu mamingi mandubudulu, yandi waluaka ku Elene.

3. Ye bukamana kala kuna ngonda zitatu, bukakana kwenda mu bota ku Silia, ye bayudayo batula bantu mu langa yandi mu nzila, buna yandi wasavüka ntima mu vutuka vioka mu Makedonia.

4. Sopatolo, mwana aPulo, mwisi Beloya, ye Alistalko ye Sekundo, ibisi Tesalonika, ye Ngayo, imwisi Delebe, ye Timoteo ye Tikiko ye Tolofimo, ibisiAsia, banama yandi.

5. Kansi yaü bavita ku ntu ye batuvingila ku Toloada.

6. Kansi yeto tuakatuka mu bota ku Filipi, lumbu bialembwa dilwa mampa mafuna bubiamana, ye tualuaka kwa yaü mu Toloada mu lumbu kiantanu, ye tuasala kuna lumbu nsambodia.

7. Kansi lumbu kiantete kialumingü, butuakutakana mu büküna mampa, buna Pauli wabakamba mambu ye walengidi-

lamo nate ye ndingu ansi, kadi yandi wakana katuka vana kiansuka.

8. Kansi minda miamingi miakwikama mu nzo vana ntandu mutuakutakana.

9. Vana mwelo vavwanda toko, nkümbü andi Eutiko; kansi Pauli bukalengidila mambu, büna toko diavwenzakana beni kwa tulu ye diasotuka mukakala vana ntandu anzo yantatu mu ntela, ye bambonga wafwa.

10. Kansi Pauli wakülümüka ye wambümbikila ye wansimba mu moyo ye wavova: kalukalani kiadiko, kadi mwela 'ndi wena yandi.

11. Mboki kavutuka balüka, ye wabüküna mampa ye wadia ye wamoka yaü nate ye kia kwabadika tendüka, mboki katuka kuna.

12. Kansi yaü batula kindende kiavümüna, ye babombuka beni.

13. Kansi yeto tuateka kota mu nzaza ye tuasabüka kuna Aso ye kuna tuakana vodükisa Pauli mu nzaza, kadi yandi wakamba bobo, ye yandi kibeni wazola kwenda mu malu.

14. Kansi butuabwabana beto yandi mu Aso, buna tuavodükisa mu nzaza ye tuasabüka kuna Mitilene.

15. Lumbu kiansuka tuayenda mu nzaza ye tuafinangana ye Kio, kansi lumbu kialanda tuabümina ku Samo, mboki kiansuka tualuaka ku Mileto.

16. Kadi Pauli wasavüka ntima mu vioka Efeso, kidi zinguswa mu Asia, kidi vo kalenda kula luaka kuna Yelusalemi mu lumingü luapentekosta.

17. Kansi bukakala mu Mileto, yandi watumisa zingudi zadibundu mu Efeso.

18. Kansi bubaluaka kwa yandi, buna kavova kwa yaü: yeno luzaydi, bonso buyabongidila lumbu kina kiantete kiyaluaka mu Asia mu kangala yeno lumbu kalumbu,

19. ye vo yasadidi Mfumu mu luyinunu lualonsono ye mu mansanga mamingi ye tusindusulu, biyamweswa mu lukondolo luabayudayo;

20. ye bonso buyalembwa tina lekwa kifwiti tomisa muntu nitu, kansi mu zinzo ye va yuti mono yakembi mambu ye yalongele,

21. ye yatomene ta kimbangi kwa bayudayo ye kwa bisi Elene mu luvilulu luadiela kwa Nzambi, ye mu minu mu Mfumu eto Yesu Kilisto.

22. Bwabü tala, mono ntatumusu mu mpeve mu kwenda ku Yelusalemi, kansi kizaydi bonso bungina bwana kunako,

23. kansi diadi kaka, vo Mpeve yanlongo mu mavata mamonsono yitanga kimbangi ye yinkambanga, vo kangwa ye kiadi bina kumbwana.

24. Kansi mu diambu diami mono ivibidilanga moyo, kidi yamanisa nzila 'mi ye salu kiami kiyatambula kwa Mfumu Yesu, kidi yatoma ta kimbangi mu nsamü wambote wanlemvo aNzambi.

25. Ye bwabü tala, nzaydi kwami, vo yeno babonsono bayazietele mu samüna kimfumu kiaNzambi, kaluna vutuka mona zizi kiamiko.

26. Nkiangunu mono ita kimbangi kwa yeno lumbu kiaki, vo mono ndembolo vwa nkanu mu menga mabantu babonsono,

27. kadi kiaswekele kwami lekwako, kansi yalukembi luzolo luaNzambi luamvimba.

28. Lukukitala ye lutala dibundu diamvimba diluatulwa minkengi kwa Mpeve yanlongo, kidi luavünga dibundu diaMfumu dikakibakila mu mandi menga.

29. Mono nzaydi, vo bumbeni katuka, mboki bimbungu biansisi bina kwiza kwa yeno, bina lembwa küta dibundu,

30. ye mu yeno kibeni mpe muna tuka bantu bana vova bilembolo songa, kidi bakinamisina minlongüki ku manima maü.

31. Nkiangunu lukaya meso, ye lubambüka moyo, vo mono mu mvu ntatu fukü ye mwini kilembolo kululubüla buna luena mu mansangako.

32. Ye bwabü mono ikuluyekula kwa Nzambi ye mu mambu mandi manlemvo; yandi lenda kulutunga ye kuluvana difwa ye bantu babonsono banlongo.

33. Mono kialombele wola ye palata ye minlele kwa muntuko.

34. Yeno luzaydi kweno, vo moko mami mama masadidi mu nsatu ami ye mu bayami.

35. Mu yayonsono mono yalusongele, vo bobo sibwa sadulwa ye kebwa bena kindakana ye bambulwa moyo mu mambu maMfumu Yesu, bonso bwavova yandi kibeni: kiese kiakingi kiena mu vana kansi kiafiuma mu tambula.

36. Ye bukamana vova wowo, yandi wafukama ye wasambila ye yaü babonsono.

37. Dilu kiakinene kiakala ye babonsono, ye bazinga moko va laka diaPauli ye bamfibuzula,

38. ye baluta kala kiadi *mu* diambu dina dikavova, vo kabana vutuka mona zizi kiandiko. Kansi banama yandi ku nzaza.

Kapu 21.

Pauli wayenda ku Tilo (1—6), *ye ku Kasalia* (7—14) *ye ku Yelusalemi* (15—16), *wamoka ye Yakobi ye bangüdi zadibundu mu Yelusalemi* (17—26), *wakangwa ye watulwa mu kebolo* (27—40).

Kansi bubwavangwa, tuabasisa ye tuayenda sabükingi, yeto tuanama mu nzila yasungama ye tualuaka ku Ko, mboki kiansuka tualuaka ku Lodo ye mboki ku Patala.

2. Ye butuamona nzaza yayenda kuna Finisia, buna tuavodükamo ye tuasabüka.

3. Kansi Cipelo bukiamonika, yeto tuasakio va lumoso ye tuasabüka kuna Silia, ye tualuaka ku Tilo, kadi kuna kwatombulwa bizitu biakala mu nzaza.

4. Yeto tuatomba minlongüki ye tuakala kuna lumbu nsambodia; ye yaü bavova kwa Pauli mu Mpeve, vo kana balüka ku Yelusalemiko.

5. Kansi butuamana lumbu biobio, buna tuakatuka kuna mu kwenda, ye yaü babonsono batunama ye bakento ye bana ye bayenda yeto ku mbazi avata. Vana nseko ambu yeto tuafukama ye tuasambila,

6. mboki tuavanasana mavimpi ye tuavodüka mu nzaza, kansi yaü bavutuka ku zinzo zaü.

7. Kansi butuamana sabüka butuatuka mu Tilo, yeto tualuaka ku Tolomaisi ye tuakamba zimpangi mavimpi ye tuasala yaü lumbu kimosi.

8. Kansi lumbu kiansuka yeto tuakatuka ye tualuaka ku Kasalia ye tuakota mu nzo aFilipo, inkambi ansamü wambote, ye isielo kiena ye bisielo nsambodia, ye yeto tuasala yandi.

9. Yandi wakala bana baia babakento balembwa kwelwa, ye yaü bakamba yilekwa yavita kwiza.

10. Kansi butuakala vana lumbu biabingi, buna nkambi watuka mu Yudaya, nkümbü andi Angabu.

11. Ye bukayiza kwa yeto, yandi wabonga mponda aPauli ye wakikanga ye moko ye malu ye wavova: Mpeve yanlongo yivovele bwabü: muntu vwidi mponda yayi, yandi una kangwa bonso ena kwa bayudayo ye yekulwa mu moko mabakondolo luzaylu luaNzambi.

12. Kansi butuawa wowo, yeto ye bakala vana tuanleba, kidi kalembwa balüka ku Yelusalemi.

13. Buna Pauli wavutula ye wavova: nkiama lueti vanga, bulueti dila ye sa ntima 'mi kiadi? Kadi mono kiakübamene mu kangwa kakako, kansi yakübamene mpe mu fwa mu Ye-

lusalemi mu diambu diankümbü aMfumu Yesu.

14. Kansi butualembana kunleba, tuanyambula ye tuavova: bika luzolo luaMfumu luavangwa!

15. Kansi lumbu bina bubiamana, mboki tuakübama ye tuabaluka ku Yelusalemi.

16. Kansi minlongüki miankaka miatuka mu Kasalia ye miatunama ye miatunata kwa nlongüki wanuna, nkümbü andi Nasoni, watuka mu Cipelo, ye yeto tuadikulwa kwa yandi.

17. Kansi butualuaka ku Yelusalemi, buna zimpangi zatutambula mu kiese.

18. Ye lumbu kiansuka buna Pauli wakota kwa Yakobi, ye kuna kwakutakana zingüdi zabantu zazonsono.

19. Ye bukamana kubakamba mavimpi, yandi wabakamba lekwa kalekwa, bonso bwavanga Mfumu kwa bakondolo luzaylu luaNzambi mu salu kiandi.

20. Kansi bubawawo, yaü bazitisa Nzambi ye bavova kwa yandi: mpangi, umweni kwaku mafunda mamingi malekele minu, ye babonsono bena mu nzolwa mina.

21. Yaü bakambwa mu Ngeye, vo ulonganga bayudayo babonsono bena ye bakondolo luzaylu luaNzambi, vo bana yambula mina miaMose, ye uvovanga: lulembwa zabula bana beno, ye kalunamani mu minako.

22. Bwe buna siwa? Mu kedika bantu babingi bana kutakana, kadi bana wa, vo Ngeye wizidi.

23. Nkiangunu navangieti, bonso butueti kamba. Bantu baia bena yeto bena lusilulu.

24. Ubanata ye ukukivedisa ye yaü ye futila yaü, kidi bakonwa mintu. Buna babonsono bana zaya, vo lekwa kibawilu mu Ngeye kiankatu kwandi, ye Ngeye kibeni udiatanga bobo, buukebanga mina.

25. Kansi kwa baba bakondwa luzaylu luaNzambi kansi balekanga minu bwabü, tuna sonika ye zenga mambu, vo bana tina lekwa biatulwa va masalu mabiteki ye menga ye lekwa biafikutwa ye kinsuza.

26. Buna Pauli wanata babakala; ye lumbu kiansuka bukakivedisa ye yaü, yandi wakota mu nzo aNzambi ye wakamba, vo lumbu bialuvedosolo biamana, bubanatanga nkaylu miadisalu, muntu ye wandi nkaylu.

27. Kansi lumbu nsambodia bubiakala mu mana, ye bayudayo batuka mu Asia, bubamona yandi mu nzo aNzambi, buna yaü babwisa bantu babonsono nkindu ye basa moko mu yandi

28. ye baboka: lubabakala baIsaleli, nasadiseno kweno! Ndieu imuntu ulonganga mwamonsono yilekwa yilembolo fwanana mu bantu ye mu mina ye mu vuma kiaki, mboki yandi wakotese bisi Elene mpe mu nzo aNzambi ye wasümüni vuma kiaki kianlongo.

29. Kadi yaü bateka mona Tolofimo, , watuka mu Efeso, wakangala yandi mu vata, ye babanza, vo Pauli wankotisa mu nzo aNzambi.

30. Ye vata diamvimba bakala mangidi mangidi, ye bantu bakutakana, ye yaü basimba Pauli ye bankoka ku mbazi anzo aNzambi, ye mielo intumbu zikama.

31. Ye bubatonta kumvonda, buna nkülunt wakota wabinwani wakambwa nsamü, vo Yelusalemi diamvimba diabwiswa nkindu.

32. Buna yandi intumbu nata binwani ye baküluntu ye wayenda kubakiki, kansi bubamona baküluntu baü balembwa büfa Pauli.

33. Buna nküluntu wakota wayenda wansimba ya wakamba, vo bana kunkanga mu tuvambu tole, ye wayuvula: inani kwandi ye nki kavengi?

34. Kansi mu bantu mwabokwa bwabü ye ebü, ye yandi bukalembana zaya lekwa mu diambu diamazu, buna yandi wabakamba bantuala kuna kwalekanga binwani.

35. Kansi bukaluaka ku kikada, kakatwa natwa kwa binwani mu diambu dialukwamusu luabantu,

36. kadi kabü diabantu dianama ye diaboka: unkatula!

37. Pauli bukakala mu kotuswa valekanga binwani, yandi wavova kwa nküluntu: sia yambudulwa vova kwa Ngeye? Yandi wavova: kadi uzebi kielenie?

38. Kadi kwena 'ku mwisi Ngipitikoe watuasa mafunda maiya mamimvondi kantamaniko ku nsi yankatu, bukakibwisila yaü nkindu?

39. Kansi Pauli wavova: mono inyudayo. Ntukidi kwami mu Talasi, ye mono imwisi vata diadinene mu Cilisia. Kansi ngieti kulomba, ungiambula yavova kwa bantu.

40. Kansi Pauli bukayambudulwabo, yandi watelama va kikada ye walabikisa koko kwa bantu. Kansi bwamana kala napi beni, buna yandi wavova mu kiebeleo ye wata:

Kapu 22.

Pauli wakitabila kwa bantu (1—21), *wakwamuswa kwa nküluntu abinwani* (22—30).

Lubabakala, zimpangi ye mase, ludimba bungieti vengümüna nkanu mu nitu ami bwabü.

2. Kansi bubawa, vo kavova mu kiebeleo, buna yaü baluta dingama. Ye yandi wavova:

3. Mono inyudayo, yabutwa kwami mu Talasi mu Cilisia, kansi yayundulwa kwami mu vata diadi va malu ma-Ngamalieli. Yalongwa kwami mu lungündu luamina miamase meto, ye yakala vema vema mu Nzambi, bonso buluenina beno babonsono lumbu kiaki.

4. Ye mono yazoma nzila yayi nate ye lufwa, ye yakanga ye yatula babakala ye bakento mu kebolo,

5. bonso bulenda kamba zingüdi zazinganga ye lukutukunu luazingüdi zabantu mu mono, kadi kwa yaü mono yatambula nkanda mu zimpangi, ye yayenda ku Damasko mu diambu diatuala yaü bakala kuna mpe bakangwa ku Yelusalemi, kidi bakwamuswa.

6. Kansi buyayenda yendi ye yafinangana ye Damasko, ntangu buyakala va mbata, buna kia kwakunene intumbu kuntentinia mu zulu,

7. ye mono yabwa va ntoto ye yawa ndinga yavova kwa mono: Sauli, Sauli, mu nkiama weti kunzomina?

8. Kansi mono yavutula: mfumu, inani kwaku? Yandi wavova kwa mono: mono i Yesu mu Nazaleti, uuzomanga.

9. Kansi bayami bamona kia, kansi kabawa ndinga yamoka yamiko.

10. Mono yavova: Mfumu, bwe sia sa? Mfumu yavova kwa mono: telama wayenda ku Damasko; kuna siwa kambwa yayonsono yiwavangulwa mu vanga.

11. Kansi buyalembwa mona mu diambu diatentina kwakia, buna yatuaswa mu koko kwa bayami ye yaluaka ku Damasko.

12. Kansi mbadio Anania, imuntu wavümina Nzambi bonso bwenina mina, ye wakala lubikulu luabiza kwa bayudayo babonsono bakala kuna,

13. yandi wayiza ye watelama ye mono ye wavova kwa mono: Sauli, mpangi, mona kwaku! Ye ntangu yina yamona kwami ye yantala.

14. Kansi yandi wavova: Nzambi amase meto wakusola mu zaya luzolo luandi ye mu mona nkwa amfonga ye mu wa ndinga 'ndi,

15. kadi Ngeye una kala mbangi kwa yandi mu bantu babonsono mu lekwa yiwamweni ye yiwawilu.

16. Ye bwabü, mu nkiama weti vingila? Telama wabotukwa ye suküla masumü maku ye bokila nkümbü andi.

17. Kansi buyavutuka ku Yelusalemi ye yasambila mu

nzo aNzambi, buna bwakala, vo yabwa kenda ngayi,

18. ye yamona ndiena wavova kwa mono: sampuka katuka mwamü Yelusalemi, kadi yaü kabana tambula kimbangi kiaku mu monoko.

19. Ye mono yavova: Mfumu, yaü kibeni bazaydi, vo mono yatula mu kébolo ye yabüfa mu zinzo zatukutukúnu balekila Ngeye minu, nate ye nkanda wabünüka,

20. ye Stefano, imbangi aku, menga mandi bumavaykuswa, buna mono mpe yakala vana, ye tuawawasana, ye mono yakenga mimvwatu miabantu bamvonda.

21. Ye yandi wavova kwa mono: wenda, kadi mono ngina kufidisa nseke beni kwa bakondolo luzaylu luaNzambi.

22. Kansi yaü bandimba nate ye diambu diodio. Kansi buna yaü basasula ndinga ye bavova: katula muntu wampila yoyo mu ntoto! Kadi kafwanane kwandi mu vümünako.

23. Kansi bubaboka ye bapekula minlele miaü ye bamwangisa mfumfuta zantoto ku zulu,

24. buna nkülúntu wakota wakamba: lutuala yandi valekanga binwani ye lumbüfa ye lunyuvuzula, kidi yazaya bila kibabokilanga bobo mu yandi.

25. Kansi bubantuküna mu büfa, buna yandi wavova kwa nkülúntu watelama yandi: kadi Ngeye uyambulu büfa mwisi Loma, bukalembolo kongüdulwa?

26. Kansi nkülúntu bukawawo, yandi wayenda kwa nkülúntu wakota ye wasamünawo ye wavova: bwe ukeni vanga? Kadi muntu wowo imwisi Loma.

27. Kansi nkülúntu wakota wayenda ye wavova kwa yandi: unkamba, Ngeye umwisi Loma? Kansi yandi wavova: inga!

28. Kansi nkülúntu wakota wavutula: mono yakisumbila kisi Loma mu vanza biabingi. Kansi Pauli wavova: kansi mono yabutulwakio mpe.

29. Bakutwa kunyuvuzula intumbu katuka mu yandi. Kansi nkülúntu wakota mpe watina, bukazaya, vo imwisi Loma, kadi yandi wankanga.

30. Kansi lumbu kiansuka bukazola zaya mu kedika bila kikatatumuswa kwa bayudayo, buna yandi wakutula mbienga mu yandi ye wakutikisa bangüdi zanganga ye bikongüdidi biamvimba ye wanata Pauli ye wantula va yaü.

Kapu 23.

Pauli wakitabila kwa bikongüdidi (1—6), wavutulwa mu kebolo (7—11). Bantu bavawana mu vonda

Pauli (12—22). *Pauli wafiduswa ku Kasalia* (23—35).

Kansi Pauli wasungamana bikongüdidi ye wavova: lubabakala ye zimpangi! Mu salu kiami kiakionsono mono idiatanga mu Nzambi mu ntima wabiza nate ye bwabü.

2. Kansi Anania, ngüdi anganga, wakamba batelama yandi: lumbanda va nwa.

3. Buna Pauli wavova kwa yandi: Nzambi una kubanda, Ngeye ubaka kiakuswa mpemba. Kadi Ngeye weti vwanda mu kongüdila bonso bwenina mina, kansi ukembi bambanda, bonso bukanikinanga mina?

4. Kansi batelama vana bavova: Ngeye siufinga ngüdi anganga aNzambie?

5. Pauli wavova: zimpangi, kizaydi kwamiko, ve yandi ingüdi anganga, kadi kwasonukwa "ngüdi abantu baku kuna kwaku kumvwezako."

6. Kansi Pauli wazaya, vo ndambu yankaka ibasadukaya ye ndambu yankaka ibafalisea, nkiangunu yandi waboka mu lukutukunü: lubabakala ye zimpangi! Mono nkwa afalisea ye imwana wabafalisea! Mu diambu diavüvü ye mu diambu dialufulukusu luabafwa mono mvwilu mambu

7. Kansi bukavova wowo, buna mpaka zabwa ye bafalisea ye basadukaya, ye kabü diakabana.

8. Kadi basadukaya bavovanga, vo kamwena lufulukusuko ye zimpofiko ye mpeveko, kansi bafalisea babikanga kwaü vo biena kwandi.

9. Mazu mamanene makala, ye minsoniki miankaka miabafalisea miatelama ye miabinda mpaka ye miavova: yeto katumweni lekwa yambi mu muntu waüko. Kansi vo mpeve vo mpofi yamokina yandi —?

10. Kansi mazu bumakala mamingi, ye nkülunt u wakota watina, vo Pauli una tiasunwa kwa yaü, buna yandi wakamba binwani benda katula Pauli mu monakanda diaü, bantuala kulekanga binwani.

11. Mboki mu fukü Mfumu yatelama yandi ye wavova: kala kibakala, kadi bonso buutelenge kimbangi mu mono mwamü Yelusalemi, ibuna siwa ta kimbangi mu Loma mpe.

12. Kansi kia bukwatendüka, buna bayudayo bankaka bawawasana ye badia ndefi, vo kabana diako ye nwako, nate ye bamana vonda Pauli.

13. Kansi bababakala badia ndefi yoyo balutila makümaya mu ntalu.

14. Ye yaü bayenda kwa ngüdi anganga ye zingüdi zabantu ye bavova: beto tudidi

ndefi yayinene, vo katuna bimba lekwako, nate ye tuamana vonda Pauli.

15. Nkiangunu yeno ye bikongüdidi lukamba nküluntu wakota, kidi kamfidisa kwa yeno, nkievo luzolele toma yuvuzula, bonso bwenina nkanu andi, kansi yeto tuna kubama mu vonda yandi, bukena mu nzila.

16. Kansi mwana waPauli wansakila wawa, bonso bubakana vanga, ye wayiza ye wakota mwalekanga binwani ye wakambabo kwa Pauli.

17. Kansi Pauli watela nküluntu mosi mbila ye wavova: nata toko diadi kwa nküluntu wakota, kadi diaü diena diambu mu kunkamba.

18. Yandi wanatadio ye wafiladio kwa nküluntu wakota ye wavova: Pauli, nkole, untelele mbila ye undombele yatuala toko diadi kwa Ngeye, kadi diambu diena yandi mu kamba Ngeye.

19. Buna nküluntu wakota wasimba koko kwandi ye wayenda ku nenga ye wanyuvula: nki adiambu una kunkamba?

20. Kansi yandi wavova: bayudayo bawawasana mu yuvula Ngeye mu fila Pauli kwa bikongüdidi, nkievo bazolele toma yuvuzula, bonso bwenina nkanu andi.

21. Kansi kuvangani bonso bubazoleleko, kadi buna bena kabü dilutidi makumaya mu ntalu beti kunlanga, ye yaü bameni dia ndefi, vo kabana diako ye nwako, nate ye bana mana vonda Pauli. Bwabü bakübamene kwaü ye beti vingila, vo Ngeye unabo sa.

22. Mboki nküluntu wakota wayendisa toko ye wavova kwa yandi: kukambani muntuko, vo Ngeye unkembiwo!

23. Yandi watela baküluntu bole mbila ye wavova: lukübika nkama zole zabinwani, kidi biayenda ku Kasalia, ye lusambodia luabantu batentamanga vana ntandu akavalu ye nkama zole zabankwa biponza mu lokü la kiantatu mu fukü,

24. ye luntuala bulu mu nata Pauli, kidi katoma luaka kwa Felika, inküluntu ansi.

25. Yandi wasonika nkanda wakala mambu mama:

26. mono Klaudio Lisia, mavimpi ye kiese kwa Felika, inküluntu waünene wansi!

27. Muntu waü wabakwa kwa bayudayo ye wakutu vondwa kwa yaü, buyaluaka ye binwani ye yamvükisa, buyakizayila, vo yandi imwisi Loma.

28. Ye mono yazola zaya kibantatimisa, nkiangunu yamfila ku lukutukunu luaminkongüdidi miaü.

29. Buna yamona, vo yandi watatumuswa mu biuvu biamina miaü, kansi katatumuswa kwandiko mu nkanu ufweni mu vondwako vo mu kangwako.

30. Kansi buyazaykusu, vo muntu walangwa kwa yaü, buna mono imfidisi kwa Ngeye, ye ngina kamba mintatimisi miandi mpe, vo mina kumfundisa kwa Ngeye.

31. Buna binwani biasimba Pauli ye bianata yandi mu fukü kuna Antipatili, bonso bubiakambwa.

32. Kansi lumbu kiansuka bubayambula batentamanga vana ntandu akavalu bayenda yandi, buna yaü bavutuka kwalekanga binwani.

33. Ye babana babalüka ku Kasalia ye bavana nküluntu ansi nkanda ye bayeküla Pauli mpe kwa yandi.

34. Kansi bukamana tanga nkanda, yandi wayuvula, nki ansi katukidi? Ye bukazaya, vo watuka mu Cilisia,

35. yandi wavova: mintatimisi miaku bumina luaka, mboki ngina kuyuvuzula. Ye yandi wabakamba bankeba mu vula diaElodesi.

Kapu 24.

Pauli wafundusua kwa Felika (1—23). *Felika wamoka ye Pauli mu nsweki* (24—27).

Kansi lumbu bitanu mboki Anania, ingüdi anganga, ye zingüdi zabantu zankaka bakülümüka ye nzonzi, nkümbü andi Teletulo, ye yaü batatimisa Pauli kwa nküluntu ansi.

2. Kansi Pauli bukatelwa mbila, Teletulo wabadika funda ye wavova:

3. Yeto butumonanga yenge kiakinene kwa Ngeye ye salu biambote bitomisanga bantu baba mu müma mwamonsono ye mu lekwa yayonsono mu nduka zaku, Ngeye Felika, umuntu wabiza ye waünene, buna tutondele kweto beni.

4. Kansi kidi yalembwa kukwamisa, mono ileba watuwa mambu mafiuma mu diambu dianlembami aku.

5. Kadi yeto tuamweni muntu wowo, vo kasambukisanga ye kabwisanga nkindu ye bayudayo mu nsi zazonsono, ye yandi inküluntu adibundu diabanazalayo,

6. ye yandi watonta sumüna nzo aNzambi, kansi wasimbwa kwa yeto mu kongüdulwa bonso bwenina mina mieto,

7. kansi nküluntu wakota Lisia wayiza ye wanziona mu moko meto mu ngolo,

8. ye wakamba mintatimisi miandi miayiza kwa Ngeye, bonso buulenda zaya yoyo yayonsono yitutatimisi yandi, Ngeye

kibeni, buuna kumfiongünina.
9. Kansi bayudayo mpe bantatimisa ye bavova, vo lekwa biena bonso bobo kwandi.
10. Kansi Pauli bukalabukuswa kwa nkülunta ansi mu vova, yandi wavutula: bunzaydi, vo Ngeye wakedi nkongüdidi abantu baba mvu miamingi, buna mono ngina vengümüna lutatumusu lolo mu nitu ami mu kiese,
11. ye Ngeye una lenda zaya, vo kakwalutila kümi ye lumbu bioleko, kasi yabalükila ku Yelusalemi mu sambila.
12. Ye yaü kabambona mu nzo aNzambiko, vo yabindana mpaka ye muntuko, ye vo yabwisa kabü nkinduko ye mu nzo zatukutukunuko ye mu vatako:
13. ye yaü kabalendi baka zimbangi kwa Ngeye mu lekwa yoyo yibantatimisiniko.
14. Kansi diadi ngieti ta kwa Ngeye, vo isambilanga Nzambi amase, bonso bwena nzila yoyo yibabikanga lukatukulu, ye ilekanga minu mu yilekwa yayonsono yenina mu mina ye yasonukwa mu minkambi.
15. Ye vüvü kiena yami mu Nzambi, ivüvü kibatambula yaü kibeni mpe, vo luna kala lufulukusu luabantu bamfonga ye bakondolo mfonga.
16. Idiaü mono itontanga mono kibeni mu kala ntima ukondolo lufwemono kwa Nzambi ye kwa bantu lumbu kalumbu.
17. Kansi mvu miankaka bumiamana vioka, mboki yaluaka mu songa kiwuntu kwa bantu bami ye mu nata minkaylu,
18. ye mu lekwa yoyo bayudayo bankaka batuka mu Asia bambona, buyaveduswa mu nzo aNzambi, kansi kamwakala kabüko vo mazuko.
19. Ye 'vo baü bena mambu mu mono, nga bufweni vo bakedi vava mu kumfundisa.
20. Evo baba, baü kibeni bika bakamba lekwa kiambi kibawa, buyatelama mu lukutukunu luaminkongüdidi,
21. kansi vo mu diambu diadi kaka diyabokila, buyatelama yaü: mu diambu dialufulukusu luabafwa mono ngieti kongüdulwa bwabü kwa yeno.
22. Kansi Felika wazola toma zaya mambu manzila yoyo, nkiangunu yandi wabayendisa ye wavova: Lisia, nkülunta wakota, bukana kwiza, mboki sia toma yuvuzula mambu meno.
23. Ye yandi wakamba nkülunta abinwani mu yingila Pauli ye mu vana yandi bionso bikazola ye mu lembwa kanikina baköndi bandi bansadila.
24. Kansi lumbu bikwa mboki Felika waluaka ye Dusila, inkazi andi, inkento wayudayo, ye watumisa Pauli mu wa yandi

mu nitu mu Kilisto Yesu.

25. Kansi bukabangüla mu mfonga ye mu luvedosolo mu kiyangi ye mu lukongodolo luna kwiza, buna Felika wakala wonga ye wavutula: nayendi kwaku bwabü; bungina baka ntangu, mboki sia kutela mbila.

26. Kadi yandi wabanza, vo sika vewa bivanza kwa Pauli, nkiangunu yandi wantumisa ye wantumunina ye wamoka yandi.

27. Kansi mvu miole bumiamana, buna Felika wavingulwa kwa Polokio Festo, ye Felika wazola zolwa kwa bayudayo, nkiangunu yandi wasisa Pauli wakangama.

Kapu 25.

Festo wayenda ku Yelusalemi (1—5), *wavutuka ku Kasalia* (6—12), *Angalipa wabumina kwa Festo* (13—22) *ye wayuvula bungu kwa Pauli* (23—27).

Kansi Festo bukamana vingana kikülutu kiansi, yandi wayenda ku Yelusalemi, lumbu bitatu bubiamviokila mu Kasalia,

2. ye zingüdi zanganga ye madingizi mabayudayo bafundisa Pauli kwa yandi ye banleba

3. ye banlomba banunguswa mu yandi, kidi kantumisa ku Yelusalemi, ye yaü bakana kunlanga mu vondila mu nzila.

4. Kansi buna Festo wavutula, vo Pauli wayingulwanga mu Kasalia, ye vo yandi kibeni wena mu vutuka kuna nswalu.

5. Yandi wavova: nkiangunu yaü bena yeno bena zingolo, bika bakülümüka yami, kidi bamfundisa, vo büngü diena ye muntu wowo.

6. Kansi bukamana kala yaü kanivo nani dialumbu kanivo kümi, yandi wakülümüka ku Kasalia; ye lumbu kiansuka yandi wavwanda va kiandu kialukongodolo ye wakamba, vo batuala Pauli.

7. Kansi bukaluaka, buna bayudayo batuka mu Yelusalemi banzungidila ye bantatimisa lekwa yayingi ye yangolo, yibalembana baka kimbangi.

8. Buna Pauli wavengümüna nkanu mu nitu andi ye wavova: kiavola kwami nkanu mu mina miabayudayoko ye mu nzo aNzambiko ye mu ntinuko.

9. Kansi Festo wazola leba bayudayo, nkiangunu kavutula kwa Pauli ye wavova: zolele kwaku balüka ku Yelusalemi ye kongüdulwa mu lekwa biobio kwa monoe?

10. Kansi Pauli wavova: mono ngieti telama vava va kiandu kiantinu kialukongodolo, ye vava sia kongüdulwa. Kivengi kwami lekwa kiambi kwa

bayudayoko, bonso bulutidi zaya Ngeye mpe.

11. Nkiangunu vo mono ngiena nkanu, vo mpengi lekwa kifweni mu vondwa, buna kitinini kwami fwako, kansi vo widi lekwa nkutu bibantatimisini kabiena biakedikako, buna muntu kalendi kungieküla kwa yaüko. Mono nzolele kwa ntinu.

12. Buna Festo, bubawawasana yandi ye minkongüdidi, wavutula: Ngeye zolele kwa ntinu, ye kwa ntinu siwa kwenda.

13. Lumbu bikwa bubiavioka, buna mfumu Angalipa waluaka ku Kasalia ye Benise mu kamba Festo mavimpi.

14. Kansi bubavingila kuna lumbu biabingi, buna Festo wakamba mambu maPauli kwa mfumu ye wavova: muntu wasiswa nkole kwa Felika.

15. Ye buyakala mu Yelusalemi, buna zingüdi zanganga ye zingüdi zabayudayo bamfunda ye balomba yankongüdila.

16. Ye mono yavutula kwa yaü, vo kakwenani fu kiabisi Loma mu yeküla muntuko, vo muntu utatumusu kakitelamene ye bantu bantatimisi zizi ye ziziko ye ukibakidi ntangu mu vengümüna nkanu mu nitu andi mu büngü dibantatimisina.

17. Nkiangunu bubakutakana vava, mono kiavingilako, kansi mu lumbu kiansuka mono yavwanda vana kiandu kialukongodolo ye yakamba batuala muntu.

18. Kansi mintatimisi bumianzungidila, miaü kamiata bila kiambi nkutu kiyabanzako,

19. kansi miakala biuvu biankaka mu yandi mu lekwa biaü bianlongo ye mu mbadio Yesu wafwa, kansi Pauli wabika, vo weti vümüna.

20. Kansi mono buyakala mangidi mangidi, bonso bungina kongüdila mambu momo, buna yayuvula, vo kazola kwenda ku Yelusalemi ye kongüdulwa kuna mu lekwa biobio.

21. Kansi Pauli bukayuvula mu kebwa ye kongüdulwa kwa ntinu, buna mono yakamba: lunkeba, nate ye ngina kumfidisa kwa ntinu.

22. Kansi Angalipa wavova kwa Festo: mono kibeni mpe nzolele wa muntu wowo. Yandi wavova: mbazi siwa wa yandi.

23. Nkiangunu kiansuka Angalipa bukayiza ye Benise mu nzitusu wawingi, buna yaü bakota mu nzo yalukongodolo ye baküluntu babinwani ye madingizi mavata, ye Pauli walandwa, bonso bwakamba Festo.

24. Ye Festo wavova: mfumu Angalipa ye lubantu babonsono luena vava ye yeto,

yeno lumweni muntu wowo watatumuswa kwa bayudayo babonsono kwa mono ye mu Yelusalemi ye vava, ye yaü babokanga: yandi kafweni mu vümüna diakako.

25. Kansi mono yawilu, vo kavengi lekwa kifweni mu vondwako, kansi yandi kibeni zolele kwa ntinu, nkiangunu mono yasavükidi ntima mu fidisa yandi.

26. Mono kibakidi lekwa kiakedika mu sonika kwa mfumu amiko; nkiangunu mono intuedi kwa yeno ye mu babonsono kwa Ngeye, mfumu Angalipa, kidi bukafiongunumwa, sia baka lekwa mu sonika,

27. kadi mono mbenzi, vo ibuzengi kwandi mu fidisa nkole ye lembwa kamba bila kikatatumusunwa.

Kapu 26.

Pauli wakamba Angalipa diambu dikatatumusunwa (1—29). *Ba Angalipa bakatuka* (30—32).

Kansi Angalipa wavova kwa Pauli: yambulu kwaku vova mu nitu aku. Buna Pauli wasangata koko ye wavengümüna nkanu mu nitu andi ye wavova:

2. mono ngieti kukisa kiese, kadi bwabü ngiena mu vengümüna nkanu mu nitu ami kwa Ngeye, mfumu Angalipa, mu yilekwa yiitatumuswanga kwa bayudayo,

3. kadi Ngeye tomene zaya fu biabionsono biena ye bayudayo. Idiaü ileba, ungwa mu nlembami.

4. Nkiangunu luküdulu luami luakintaudi luabadika ye bantu bami mu Yelusalemi luazaywa kwa bayudayo babonsono.

5. Yaü banzaydi kasi ye mbadukulu, vo bazolele kamba, bonso buyakala nkwa afilisea mu kabü dina, dilutilanga bankaka ye bayeto mu keba mina nadede.

6. Kansi bwabü mono ngieti telama vava mu kongüdulwa mu diambu diavüvü kialusilulu, luasila Nzambi kwa mase meto.

7. Kümi ye makanda meto mole masanga vüvü mu baka lusilulu lolo, lubasadila Nzambi mu ludede fukü ye mwini. Mfumu, mu diambu diavüvü kiokio mono ntatumusu kwa bayudayo.

8. Mu nkiama lueti banza kweno, vo kakedikako, vo Nzambi yifulukisanga bafwa?

9. Mono kibeni mpe yabanza kwami mu kedika, vo sia vanga lekwa yayingi mu kakidila nkümbü a Yesu mu Nazaleti.

10. Mono yavangayo mpe mu Yelusalemi. Mono yatudisa bantu babingi banlongo mu kebolo, buyatambula nkanda kwa zingüdi zanganga mu vangabo.

ye bubavondwa, buna mono yata kimbangi mu yaü.

11. Buyamana kubakwamisa nkwamisa zazingi mu zinzo zatukutukunu zazonsono, mono yabatatimisa mu vweza. Buyabalaükila beni, mono yabazoma nate ye mu mavata manzenza.

12. Mboki mono buyayenda ku Damasko ye nkanda ye lusilulu biabangüdi zanganga,

13. buna, mfumu, va nsinsa mono yamona kia mu zulu, kia koko kwatentinina kwa mono ye bayenda yami.

14. Kansi yeto babonsono butuamana bwa va ntoto, buna mono yawa ndinga yavova kwa mono mu kiebeleo: Sauli, Sauli mu nkiama weti kunzomina? Mpasi yena yaku mu ta kisi mu nsongi.

15. Kansi mono yavova: mfumu, unani kwaku? Kansi Mfumu yavova: mono iYesu uzomanga kwaku.

16. Kansi nangüka watelama mu malu maku, kadi mono mbonekene kwa Ngeye, kidi yakuvangüla sielo ye mbangi ye mu lekwa yiumweni ye mu lekwa yingina monikina kwa Ngeye;

17. ye ngina kutabila mu bantu ye mu bakondolo luzaylu luaNzambi, bangina kufidikisila

18. mu zibula meso maü, kidi babangümüka mu tombe ye ku kia, ye babangümüka mu zingolo zaSatana ye kwa Nzambi, kidi batambula ngiambudulu amasumü ye difwa ye bantu bavangülwa mu minu mu mono.

19. Nkiangunu, mfumu Angalipa, mono kiakolama kwa sulumbi kiazuluko,

20. kansi mono yateka kamba kwa baü ba mu Damasko ye mboki mu Yelusalemi ye nsi yamvimba ya Yudaya ye kwa bakondolo luzaylu luaNzambi mpe, kidi bavilula madiela ye babangümüka kwa Nzambi, ye bavanga mavanga mafweni mu luvilulu luadiela.

21. Mu diambu diodio bayudayo bansimba mu nzo aNzambi ye bakana kumponda.

22. Kansi yatambula lusadusulu luaNzambi, nkiangunu mono itelamanga ye itanga kimbangi kwa babake ye babanene, ye kivovanga lekwa kiankakako, kansi bina biakamba minkambi ye Mose, vo bina kwiza,

23. vo Kilisto una lungwa ye kala ntekidi abafuluka mu bafwa, ye vo yandi una kala kia ye kwa bayudayo ye kwa bakondolo luzaylu luaNzambi.

24. Kansi bukavova bobo mu vengümüna nkanu mu nitu andi, buna Festo wavova mu ndinga yayinene: Pauli, Ngeye

wavwidi laüka; lulongolo luakü lualuingi luakulaükisi!

25. Kansi Pauli vo: kilaükidi kwamiko, Festo waünene, kansi ivovanga mambu makedika ye manduka.

26. Kadi mfumu zaydi lekwa yayi yinkembi mu kibakala kwa yandi; kadi mono ndekele minu, vo lekwa yayi kayaswekwa nkutu kwa yandiko, kadi kayavangwa ku nengako.

27. Mfumu Angalipa, Ngeye lekele minu mu minkambie? Nzaydi kwami, vo Ngeye lekele minu.

28. Kansi Angalipa wavova kwa Pauli weti kumbedisa mu safiuma, kidi yavangwa nkwa aKilisto.

29. Kansi Pauli vo: nzolele mu Nzambi, vo mu safiuma vo mu yayingi kaNgeye kakako, kansi babonsono beti kungwa lumbu kiaki, vo bafwanane ye mono, kansi bakondwa tuvambu tuami tuatu kaka.

30. Mfumu yanangüka ye nkiiluntu ansi ye Benise ye bakala yaü,

31. ye bubayenda ku nenga, yaü bamokasana ye bavova: muntu waü kavengi lekwa kifweni mu vondwako ye mu kangwako.

32. Kansi Angalipa wavova kwa Festo: muntu waü, vo kazolele kwa ntinuko, nga kutu vuluswa kwandi.

Kapu 27.

Pauli wananguka mu kwenda ku Loma (1—13). *Tembo kiangolo kiakala mu mbu* (14—20), *Pauli wasiamisa bakala yandi* (21—26). *Nzaza yakakama ye yabungwa* (27—44).

Kansi mambu bumazengwa, vo tuna kwenda mu nzaza ku Italia, buna yaü bayeküla Pauli ye zinkole zankaka kwa nküluntu abinwani, nkümbü andi Yulio, inküluntu mu kabü diantinu.

2. Kansi yeto tuakota mu nzaza yatuka mu Adalamita ye yakana sabüka kuna simu dia-Asia ye tuasisa nseko, ye Alistalko, imwisi Makedonia, watuka mu Tesalonika, wakala yeto.

3. Kansi lumbu kiansuka yeto tualuaka ku Sidoni, ye Yulio watoma keba Pauli mu kiwuntu ye wanyambula kayenda kwa baköndi bandi ye dikulwa kwa yaü.

4. Ye butuasisa vana, yeto tuayenduswa mu mpeve ye tuanama mu simü diaCipelo, kadi zimpeve zatuka kuntu afula.

5. Ye butuasabüka mbu, utadisanga Cilisia ye Pamfilia, yeto tuabümina ku Mila, ivata mu Lisia.

6. Ye nküluntu bukamona nzaza kuna, yatuka mu Alesandila ye yakana kwenda ku Italia, buna yandi watuvodükisamo.

7. Kansi mu lumbu biabingi tuayenda büke büke kaka, ye mu mpasi zazingi tualuaka luküfi ye Kinido butualembana baka nseko mu diambu diazimpeve zatuka kuntu afula, buna tuayenda mu mamvutu mu Kleta vana Salomone.

8. Ye butuaviokilamo mu mpasi, yeto tuabaka ku vüma, kibikwanga Ntombokolo zantoko, ye Lasea, ivata, diena luküfi ye vüma kiokio.

9. Kansi ntangu zazingi buzavioka, ye lusabükulu luabadika kala nsisi, kadi lumbu biaminwa nsoki biamana, buna Pauli walubula

10. ye wavova: lubabakala, mbweni kwami, vo nsabükulu yina kala mpasi ye nsisi yayingi ye mu bivisa kabizitu ye nzaza kakako kansi mioyo mieto mpe.

11. Kansi nküluntu abinwani waluta leka minu mu mbindiki ye mfumu anzaza, ye kaleka minu mu mambu mavova Pauliko.

12. Kansi ntombokolo kayakala yabiza mu kala mu nsungi atemboko, nkiangunu babingi bazola katuka vana mu diambu diatonta baka Fenika, intombokolo yaKleta, yatadisa kudimininanga ntangu ye ku lueka ye ku lueka, kidi bakala kuna mu nsungi atembo.

13. Kansi fimpeve mpeve fiatuka ku banda bufiavevümüka, buna yaü babanza, vo vila diasabükila diakala yaü, iküma batombula nzundu alukangulu luanzaza ye bafinangana ye Kleta va lueka.

14. Fintama ntama mboki tembo kiangolo kiatadisa va sanga, itembo kibikwanga Euloklidoni.

15. Kansi nzaza buyanatuswa kwa tembo ye yalembana taduswakio, buna tuayambula ye tuayenduswa.

16. Kansi butualuaka va lueka luakinsanga nsanga, nkümbü andi Klauda, buna fiuma fiasala nga katualenda keba bota kianzazako.

17. Ye bubatombulakio, mboki basadila mu diambu diawonga ye bazinga nzaza, ye bubakala wonga mu natuswa vana ntandu anienge, yaü bayalula mvwela ye banatuswa kwa tembo kaka.

18. Kansi butualungwa beni kwa tembo, buna kiansuka yaü balosa bizitu bianzaza mu mbu,

19. ye lumbu kiantatu yeto tualosa mu meto moko bilekwa bisadulwanga mu nzaza.

20. Kansi ntangu ye zimbwetete buzalembwa monika mu lumbu biabingi, ye tembo kia-

tulungila, buna katuavutuka sa vüvü nkutu mu vükako.

21. Ye bubalembwa dia lekwa mu lumbu biabingi, buna Pauli watelama mu monakanda diaü ye wavova: lubabakala, nga vo luangwila ye lualembwa sisa Kleta, buna nga luavengümüka mu mpasi yayi ye wonga waü.

22. Ye bwabü mono ikululeba luakala kibakala, kadi buna luena widi moyo wamuntu nkutu kauna vilako kansi nzaza kaka.

23. Kadi fukü diadi mpofi aNzambi, yikumvwidi ye yiisambilanga mpe, yitelamenenge yami

24. ye yivovelenge: Pauli, kutinaniko, kadi Ngeye una telama vena ntinu, ye tala, Nzambi wakuveni babonsono beti sabüka yaku.

25. Lubabakala, nkiangunu lukala kibakala, kadi mono ilekanga minu mu Nzambi, vo sibwa vangwa bonso bunkembongo,

26. kansi va sanga situa katwa tubwa.

27. Kansi kümi ye lumbu kiania butuanatuswa kwa mpeve vana mbu Adialika, buna mu ndingu ansi bisadi bianzaza biabanza, vo bifinangene ye nseko.

28. Ye bubateza mpinda, yaü bamweni vo yakala makümole mankwanga zanzioka, kansi bubavioka finseke nseke diaka. yaü bateza ye bamona vo mpinda yakala kümi ye zitanu.

29. Ye bubatina, kanivo situa kakama va matadi, buna bakülula nzundu zia zalukangulu mu vongo dianzaza ye bavingila kia kwabwaka.

30. Kansi bisadi bianzaza bubiatonta taba ye biakülula bota kianzaza, bonso vo bakana külula nzundu alukangulu mu mbombo anzaza,

31. buna Pauli wavova kwa nkülunta ye kwa binwani: vo biaü kabina sala yeno mu nzazako, nga kalulendi väkako.

32. Buna binwani biazenga minsinga miabota kianzaza ye biasotunakio.

33. Kansi bubavingila kia. buna Pauli wabalubula badia ye wavova: bwabü kümi ye lumbu kiania kiluavingila ye luena nsatu ye kaluadidi lekwako.

34. Nkiangunu monó ikululubula luadia, kadi bulunabo vanga iluvükulu lueno lolo, kadi buna luena widi muntu nkutu kana vidisa lusuki luantu andiko.

35. Kansi bukavovawo, ye bukabonga dimpa, yandi watonda kwa Nzambi, babonsono bubamona, ye wabükünadio ye wabadika dia.

36. Buna babonsono bakala

kibakala ye babonga dia baü mpe.

37. Kansi mu nzaza tuakala nkama zole ye lusambodia ye bantu basambanu.

38. Kansi bubamana yuküta, buna basa nzaza nasavü savü ye balosa zintombo mu mbu.

39. Kansi kia bukwatendüka, yaü kabazaya nsiko, kansi bamona mvaka wena nseko, ubakana luakisila nzaza, vo balenda.

40. Ye yaü bayambula nzundu zalukangulu mu mbu ye bakangüla minsinga mialubindukulu ye bayalula mvwela yayiñene mu mpeve ye batadisa nsi.

41. Kansi bamona nsi yasa nsongi mu mbu, ye bakakimisayo nzaza, ye mbombo anzaza yatatamana vana, kansi vongo diabükükunwa kwa lulendo luambula zanganzi.

42. Kansi binwani biazola vonda zinkole, kidi kazataba mu ta mingako.

43. Kansi nküluntu abinwani wazola tabila Pauli, nkiangunu wabakanikinabo, ye wakamba bazaya ta minga, vo bateka dümüka mu nlangu ye babaka nseko,

44. ye bankaka batonta baka nseko ye mu mabasa ye mu buku bianzaza. Ye bonso bobo babonsono bavüka ye baluaka ku nseko.

Kapu 28.

BaPauli balalulwa ku Melita (1—6). *Pauli waniakisa se diaPubilo* (7—10), *waluaka ku Loma* (11—15), *wakutikisa bayudayo bakala muna* (16—22). *Bawawane lumbu kibana wa nsamü andi* (23—28). *Pauli wasala mu Loma mvu miole* (29—30).

Butualalulwa, tuakambwa, vo sanga kibikwanga Melita.

2. Ye bisi nsi batusila bunkete bwabwingi, kadi yaü bakwika tiya ye batukeba babonsono ye mu diambu diamvula yanoka ye mu diambu diakiozi.

3. Kansi Pauli bukatiama mwita wamavala mayuma ye watulawo va tiya, buna nioka yambalu yavayka mu diambu diatiya ye yatatika koko kwandi ye yananamanako.

4. Kansi bisi nsi bubamona bulu kiananamana mu koko kwandi, yaü bavovasana: mu kedika ndiena imvondi kwandi bukavükila mu mbu, ulembolo kwandi yambulwa wavümüna kwa Dike.

5. Yandi wakübüla bulu mu koko va tiya, ye kamona bümako.

6. Kansi yaü babanza, vo yandi una vimba vo intumbu sotuka ye fwa. Kansi bubavingila ntangu beni ye bamona, vo kamona lekwako, buna yaü bavilula ye bavova, vo yandi iNzambi.

7. Kansi mu ndambu yina

mwakala zinzo zavüwa kwa kota diasanga, nkümbü andi Pubilo. Yandi watutambula ye watudikila mu bunkete lumbu bitatu.

8. Vakala se diaPubilo diakala yela, nitu yazakama ye vümü. Pauli wakota kwa yandi ye wasambila ye wantula moko ye waniakisa.

9. Kansi yina buyavangwa, buna bankaka mpe mu sanga bakala yela bayiza kwa yandi, ye baniakuswa,

10. ye yaü batuzitisa nzitusu miamingi, ye butuayenda mu nzaza, yaü batuvana yituakala nsatu.

11. Kansi ngonda zitatu mboki tuayenda mu nzaza yaAlesandila yakala mu sanga mu nsungi atembo, ye yaü yakala kifwani kiabiteki biabansimba.

12. Butualuaka ku Silakusa, buna tuasala kuna lumbu bitatu.

13. Ye butuakatuka vana tuasunga ye tualuaka ku Lengio, ye lumbu kimosi mboki mpeve yatuka ku banda yavevümüka, buna mu kianzole yeto tualuaka ku Puteoli,

14. ye butuamona zimpangi kuna zatuyuvula mu kala yaü lumbu nsambodia, mboki tualuaka kuna Loma.

15. Ye zimpangi zakala kuna, buzawa mu yeto, zaü zayiza kutukiki nate ye kuna Apio Folumi ye Tilo Tabelene. Pauli bukabamona, yandi watonda Nzambi ye wakala kibakala.

16. Kansi butualuaka ku Loma, buna Pauli wayambulwa kakala mu yandi nzo ye kinwani kianyingila.

17. Kansi lumbu bitatu mboki Pauli wakutikisa zingüdi zabantu bayudayo. Bubakutakana, buna yandi wavova kwa yaü: lubabakala ye zimpangi, kiavolele kwami nkanu mu bantuko ye mu mina miamaseko, kansi mono yayekülwa nkole mu Yelusalemi mu moko mabisi Loma.

18. Ye yaü bubangiuvuzula bazola kungiambula, kadi lekwa kifweni mu vondwa kakiamonwa mu monoko.

19. Kansi bayudayo bubambangisa, buna mono yakatwa zola kwa ntinu, kansi kibakidi lekwa kingina fundisa bantu bamiko.

20. Mu diambu diodio mono yalutelele mbila mu mona yeno ye mu moka yeno, kadi mu diambu diavüvü kiaIsaleli mono nkengo mu luvambu lualu.

21. Kansi yaü bavova kwa yandi: yeto katuatambudi nkanda mu Yudaya mu Ngeyeko, ye mpangi nkutu kayayizidi ye yakembi ye yavovele diambu diambi mu Ngeyeko;

22. kansi yeto tueti banza, vo bufwanane mu wa kwa Nge-

ye, bonso buubanzanga, kadi tuzaydi, vo kabü diodio dibanguswanga mwamonsono.

23. Kansi bubasisa lumbu kwa yandi, buna kabü beni diayiza kwa yandi ku nzo andi, ye yandi wababangüdila ye wata kimbangi mu kimfumu kiaNzambi ye watonta kubakwikila mu Yesu mu mina miaMose ye mu minkambi, ye mu nsuka ye nate ye mu nkokila.

24. Ye bankaka bakwikwa kwa mambu mavovwa, kansi bankaka kabaleka minuko.

25. Bubalembana wawasana, yaü bavambana, Pauli bukakivovila diambu diadi dimosi: Mpeve yanlongo yatoma vova mu nwa waEsaya, inkambi, kwa mase meno,

26. buyavova: "wenda kwa bantu bobo wavova: wa silua wa ye lembana visa; mona silua mona ye lembana tonwa;

27. kadi mintima miabantu bobo miavwidi viba, ye yaü kabawanga beni mu matuko; yaü bameni zima meso, kabidi mona mu mesoko ye wa mu matuko ye visa mu mintimako kidi yabaniakisa."

28. Nkiangunu luzaya kweno, vo ndalulu yoyo yaNzambi yafiduswa mu bakondolo luzailu luaNzambi; ye yaü bana wa mpe.

29. Kansi Pauli wakala mvu miole miamvimba mu yandi nzo yikafutila ye watambula babonsono bayiza kwa yandi,

30. ye wakamba kimfumu kiaNzambi ye walonga yina yena mu Mfumu Yesu mu kibakala, ye muntu kankanikinako.

Nkanda wa Pauli kwa bisi Loma.

Kapu 1.

Mbadukulu (1—7). *Pauli wazola kwenda kuna Loma* (8—17), *wazaikisa tombe kiabakondolo nzailu aNzambi* (18—32).

Pauli, inanga wa Yesu Kilisto, wabokulwa mu kala ntumwa, ye wavangulwa mu longa nsamu wambote wa Nzambi

2. —ukakisila mu minkambi miandi mu masonukwa manlongo—

3. mu mwan' andi wabutukila mu kanda dia Davidi mu nsuni,

4. ye wasongwa mu zingolo mu mpeve yampedoso vo mwana aNzambi mu diambu diamfulukulu mu bafwa, Yesu Kilisto Mfumu eto.

5. Mu yandi yeto tuatambula nlemvo ye kintumwa mu diambu diankumbu andi mu lutumumusu luaminu mu babonsono bakondolo nzailu aNzambi.

6. Yeno luena ye yau mpe, ibeno luabokulwa luvwilu kwa Yesu Kilisto.

7. Kwa babonsono bena mu Loma, batondwa kwa Nzambi ye babokulwa, ibanlongo. Nlemvo kwa yeno ye yenge mu Nzambi, iseto, ye Mfumu Yesu Kilisto!

8. Va ntete mono ntondele kwami kwa Nzambi ami mu Yesu Kilisto mu diambu diabeno babonsono, minu kieno bukizayakene mu nza yamvimba.

9. Kadi Nzambi yiisadilanga mu mpeve ami mu nsamu wambote wamwan' andi, yandi imbangi ami, bonso buibambukilanga yeno moyo ntangu kantangu.

10. Ye ilombanga ntangu zazonsono mu tusambulu tuami, kanivo sia baka ntangu yingina yambulwa mu luzolo lua Nzambi ngiza kwa yeno.

11. Kadi ngunda zena yami mu mona yeno, kidi yakuluvana nkailu wanlemvo wampeve, kidi luasiamuswa.

12. Ibuna vo mu yeno tuayangalala va kimosi mu minu kieto, ikieno ye kiami.

13. Luzimpangi, kizolele kwamiko, vo luna lembwa zaya, vo yasavuka ntima nsavuka zazingi mu kwiza kwa yeno —kansi nate ye bwabu yakanukunu— kidi yabaka ndandu asalu mu yeno mpe, bonso mu bankaka bakondolo nzailu aNzambi.

14. Mono mvwilu mfuka kwa baelene ye kwa bantu bankaka ye kwa bantu banduka ye kwa bantu bamafutu.

15. Nkiangunu vo idiambu diami, nga yakubama kwami mu longa nsamu wambote kwa yeno mpe luena mu Loma.

16. Kadi kivwidi kwami nsoni mu nsamu wamboteko, kadi wau ilulendo luaNzambi mu ndalulu kwa babonsono baleka minu, va ntete kwa bayudayo mboki kwa baelene mpe.

17. Kadi mu wowo mumonikanga mfonga aNzambi mu minu ye ku minu, bonso bwasonwa: kansi muntu wafonguswa una vumuna mu minu.

18. Kadi nganzi zaNzambi zimonikanga mu dizulu mu yayibi yayonsono yabantu ye mu kondwa kwamfonga kwabantu, bakanikinanga kedika mu kondwa kwamfonga.

19. Kadi yonso yazayakana mu Nzambi yazaikuswa mu yau, kadi Nzambi wabazaikisilayo.

20. Kadi nkadulu zandi zalembwa monika, ingolo zandi zikazimani ye kinzambi kiandi kikakimani, bimonikanga kasi ye mpangulu anza, bubiyindulwanga mu mavanga, bantu kabidi baka diambu dibana vukilako.

21. Kadi yau bubazaya Nzambi, kabanzitisa bonso vo iNzambiko, ye kabantondako, kansi bafuba mu mabanza mau, ye mintima miau miabuzengi miayika tombe.

22. Bubakivovila vo bantu banduka, yau bakikitukila bankwa miabuzengi,

23. ye bavwa sekula nzitusu aNzambi ulembolo fuka mu teki kifwanane ye muntu ufukanga ye nuni ye bulu biena malu maia maia ye bulu bizanzalanga.

24. Nkiangunu Nzambi wabayambula mu nzinunu zamintima miau mu lekwa yansobo mu vwezasana zinitu zayau,

25. bavwa sekula kedika kiaNzambi mu makutu, ye bavuminanga ye basambilanga lekwa biavangwa, kansi kabasambilanga mvangikó, iyandi wasakumunwanga kwele mvu kuvutukidi mvu. Amen!

26. Nkiangunu Nzambi wabayambula mu nzinunu zansoni, kadi bakento bau bavwa sekula lusadulu luanitu mu lusadulu lulembolo fwanana mu nitu.

27. Babakala mpe bayambu-

la sadila bakento bonso bufwanane ye bazinasana nzinunu ye babakala, basadilanga minkankumusu mu babakala. Yau batambula ndinda ufweni mu luvengomono luau mu zinitu zau.

28. Bonso bubalembwa banza vo bufweni mu vumina nzailu aNzambi, ibuna Nzambi wabayekula mu madiela mafuba mu vanga yilembolo fwana.

29. Yau bavwa zala kwa lekwa yayonsono yilembolo songa ye yayibi ye mambu mambi ye munzolwa kimvwama; ye bazala kwa nsoki ye bema ye lusuku ye bungubi ye kalala;

30. ibankwa miansamu mialunsi-lunsi ye minkedi ye bakiabelwa kwa Nzambi ye mintatimisi ye bankwa mianza ye miamayama ye miakimfunia ye minkolami miamase ye zingudi,

31. bankwa miabuzengi ye miavilula ye mintondudi ye bakondwa kiwuntu,

32. batoma zaya nkongodolo aNzambi yasonga, vo bavanganga bobo, bafweni mu vondwa, kabavangangabo kakako, kansi bawawasana ye bavangangabo.

Kapu 2.

Pauli walonga, vo bayudayo mpe kabalendi baka diambu dibana vukilako (1—11)*; bavanganga mina bafonguswanga, kansi kabawangamo kakako* (12—23.)

Mu diambu diodio kulendi baka diambu diuna vukilako, umuntu, iwonso wonso ukongudilanga, kadi buweti kongudila muntu wankaka, buna ngeye weti kukikongudila nkanu, kadi uvanganga yina yiukongudilanga.

2. Kadi tuzaidi kweto, vo nkongodolo aNzambi yena yakedika mu bavanganga yoyo.

3. Kansi ngeye, umuntu, buukongudilanga bavanganga yoyo, ye buwetiyo vanga ngeye kibeni, kadi weti banza, vo ulenda taba mu nkongodolo aNzambie?

4. Kanivo ngeye utungudilanga kimvwama kiandi kiawote ye kianlembami ye kialuvibudulu, ye ulembolo zaya, vo wote waNzambi ukutualanga mu vilula diela.

5. Kansi mu diambu diambadusu aku ye ntim' aku ulembolo viluka, ngeye weti kukiyonzikila nganzi mu lumbu kianganzi ye kiankongodolo aNzambi yasonga, bukina monika.

6. Yandi una vana wonso wonso, bonso bwenina mavanga mandi,

7. imoyo ukaumani kwa yau batombanga nzitusu ye ndanusu ye yilembolo fuka mu lutatumunu luamavanga mambote,

8. kansi nganzi ye mafulu-

ka kwa yau babangisa ye ba-
lembolo tumamana kedika, ka-
nsi batumamana kondwa kwa-
mfonga.
9. Kwama ye kingongo mu
mwela wawonso muntu uvanga-
nga yayibi, nyudayo una teki-
la mboki elene,
10. kansi nzitusu ye ndanu-
su ye yenge kwa wonso mu-
ntu uvanganga yambote, nyu-
dayo una tekila mboki elene
mpe!
11. Kadi Nzambi kaswaswa-
sanga muntuko.
12. Kadi babonsono, bavola-
nga masumu, bubakondolo mi-
na, bana kongudulwa nkanu
mpe, bubakondolo mina; ye ba-
volanga nkanu, bubena ye mina,
bana kongudulwa nkanu mu
mina.
13. Kadi bawanga mina ka-
bafonganga mu Nzambiko, kansi
bavanganga mina bana fongu-
swa—
14. kadi bakondolo nzailu
aNzambi, bubavanganga mu
nzailu au, bonso bwenina mina
mibakondolo, buna yau bako-
ndolo mina bena mina yau ki-
beni,
15. ye basonganga, vo ma-
vanga mamina masonwa mu
mintima miau, mbanzulu au
buyitanga kimbangi, ye maba-
nza mau mafundasananga vo
mayambasananga—
16. kina lumbu kina kongu-
dila Nzambi mambu maswekwa
mabantu, bonso bwenina nsamu
wami wambote mu Yesu Kili-
sto.
17. Kansi vo ngeye ubikwa-
nga nyudayo ye usilanga vuvu
mu mina ye ukukisikanga mu
Nzambi
18. ye zaidi luzolo luandi,
ye buwalongwa mu mina, uto-
ntanga yonso yena yambote,
19. ye ukukibanzilanga, vo
unsongi anzila kwa bafwa me-
so ye kia kwa yau bena mu
tombe
20. ye nluengisi kwa bale-
mbolo luenga ye nlongi kwa
bamafutu, ye mu mina ngeye
wena kifwani kianzailu ye ke-
dika;
21. ukiangunu ngeye ulo-
nganga wankaka, kukukilonga-
ngakoe? Ngeye buulonganga vo:
kuyibaniko, ngeye uyibange?
22. Ngeye uvovanga vo:
kuyanganiko, ngeye uyangange?
Ngeye ukankumukinanga bite-
ki, ngeye utananga lekwa bia-
nlongoe?
23. Ngeye ukukisikanga mu
mina, ngeye uvwezanga Nza-
mbie, buuvondanga mina?
24. Kadi nkumbu aNzambi
yilevulwanga mu bakondolo
nzailu aNzambi mu diambu
dieno, bonso bwasonwa.
25. Kadi nzabudulu yitomi-

sanga nitu, vo uvanganga mina, kansi vo uvondanga mina, buna nzabudulu aku yivwidi kituka sutu.

26. Nkiangunu vo muntu ulembolo zabulwa ukebanga mina, sutu diandi kadi kadina bikwa nzabudulukoe?

27. Ndiena ulembolo zabudulwa nitu ye uvanganga mina, yandi una kongudila ngeye uvondanga mina, buwena ye mina ye wazabulwa mpe.

28. Kadi ndiena, kainyudayoko, wenabo kumbazi, ye kainzabudulu yoyoko yivangwanga kumbazi mu nitu,

29. kansi yandi inyudayo wenabo mu ngudi, ye nzabudulu inzabudulu antima mu mpeve, kamu diambu diaminako; ye nzitusu andi utukidi mu Nzambi, kamu bantuko.

Kapu 3.

Bayudayo balutidi (1—8). *Babonso bavwa vola masumu* (9—20). *Mfonga aNzambi yimonikanga mu Kilisto* (21—26). *Tufonguswanga mu minu* (27—31).

Nkiangunu nyudayo mu nki kalutidi, vo nzabudulu mu nki yitomene?

2. Mu yayingi yampila mu mpila. Va ntete yau basilwa mambu maNzambi.

3. Kadi vo bankaka balembwa leka minu, buna bwe? Ndimbulu aminu kiau yilenda katula nkwikulu aNzambie?

4. Kabwako! Bika Nzambi wakala wakedika, kansi bantu babonsono bankwa miamakutu, bonso bwasonwa: kidi wafonguswa kwaku mu mambu maku ye wanunguswa, buukongudilanga.

5. Kansi vo tufuma tueto tueti monikisa mfonga aNzambi, buna bwe situa vova? Kadi Nzambi ukondolo mfonga, bukavutulanga nganzi zandie? Mono mpovele mu kimuntu.

6. Kabwako! Kadi Nzambi buna bwe sika kongudila nza?

7. Kansi vo mu diambu diamakutu mami kedika kiaNzambi kiabuka mu nzitusu andi, buna bwe sia kongudulwa mpe bonso nkwa amasumu?

8. Mu nkiama tualembwa vanga, bonso butuvwezwanga ye bonso butanga bankaka, vo tuvovanga: bika tuavanga yayibi, kidi yambote yina tukamo. Inkongodolo au yisongele.

9. Buna bwe? Nki kiena yeto kilenda kututabila? Kalekwako, kadi yeto tukitatimisini ye bayudayo ye baelene mu kala masumu,

10. bonso bwasonwa: kakwenani muntu wamfongako, kaumosi nkutuko.

11. Ndiena wena nduka, ke-

naniko, ndiena utombanga Nzambi, kenaniko.

12. Babonsono bavwa vengama; babonsono bamana fuba, ndiena uvanganga wote kenaniko, kaumosi nkutuko.

13. Malaka mau indiamu yamwasi, ye bababanga mu tudimi tuau. Nsa mianioka zambalu miena munsi akoba biau.

14. Minwa miau miazala kwa tumba ye biandudi.

15. Malu mau mena nswalu mu tengula menga.

16. Mbungulu ye mpasi zena mu nzila zau,

17. ye kabazaidi nzila ayengeko.

18. Meso mau kamazaidi Nzambi vumiko.

19. Kansi yeto tuzaidi, vo yayonsono yikambanga mina, miau mikambangayo kwa bena ye mina, kidi minwa miamionsono miazeza, ye nza yamvimba yina vuwa nkanu kwa Nzambi.

20. Kadi nsuni nkutu kauna fonguswa mu mavanga mamina va luse luandiko, kadi mu mina mutukidi nzailu amasumu.

21. Kansi bwabu mfonga aNzambi yamonika, kamu minako, imfonga yatelwa kimbangi mu mina ye mu minkambi,

22. imfonga aNzambi mu minu mu Yesu Kilisto kwa babonsono baleka minu; kadi kakwenani diswaswanako,

23. kadi babonsono bavwa vola masumu ye bakondolo nzitusu aNzambi,

24. ye bafonguswanga mu nkailu mu nlemvo andi mu nkudulu yena mu Kilisto Yesu,

25. watulwa kwa Nzambi bonso kodi mu minu mu menga mandi mu diambu diasonga mfong' andi— bukakivibidila masumu mateka volwa mu mvibudulu aNzambi—

26. mu songa mfong' andi mu ntangu zazi, mpasi yandi kibeni kafonga ye kafongisa wonso wena minu mu Yesu.

27. Nkiangunu kwe kwena lusikulu? Kakumako. Mu diambu dianki amina? Mu diambu diamiamavange? Ve kwandi, kansi mu diambu diamina miaminu.

28. Kadi yeto tubanzanga, vo muntu una fonguswa mu minu, kamu mavanga maminako.

29. Kanivo Nzambi iNzambi abayudayo kake? Kadi kaiNzambi abantu bakondolo nzailu andi mpekoe? INzambi au kwandi,

30. Nzambi buyimosi kaka una fongisa bazabulwa kwa minu ye balembolo zabulwa mu minu.

31. Kanivo tufubisa mina mu diambu diaminue? Kabwako; kansi tusiamisa mina.

Kapu 4.

Abalami bonso bukafonguswa ye zabulwa, ye bonso butunabo longukila, vo tuna fonguswa mu minu kaka (1—25).

Buna nki situa bika kiabaka Abalami, ise diakanda dieto, mu nsuni andi?

2. Kadi vo Abalami wafonguswa mu mavanga, buna yandi wabaka kikana kukisikila; kansi kakwa Nzambiko.

3. Kadi masonukwa bwe mavovele? Abalami walekila Nzambi minu, iminu kiansa wamfonga.

4. Kansi wonso usalanga kasilwa mfutu mu nlemvoko kansi mu diambu diangwawanunu.

5. Kansi ulembwa salanga, kansi ulekanga minu mu ndiena ufongisanga nkwa akimpumbulu, minu kiandi kasilwa wamfonga.

6. Bonso bwavova Davidi, vo kiese kiena ye muntu una usiwa kwa Nzambi vo inkwa amfonga, bukakondolo mavanga:

7. Kiese kiena yau bayambudulwa minkanu miau ye bafukulwa masumu mau.

8. Kiese kiena ye muntu ulembolo siwa kwa Mfumu vo inkwa amasumu.

9. Buna kiese kiokio kiena mu nzabudulwe vo mu sutue? Kadi yeto tuvovele: minu kiasiwa vo imfonga aAbalami.

10. Bwe kasilwakio? Bukazabulwe, vo bukakala sutue? Kamu nzabuduluko, kansi mu sutu.

11. Yandi watambula fu kianzabudulu nkievo dimbu kiamfonga aminu kikakala, bukakala sutu, kidi kakala se diababonsono baleka minu, bubalembwa zabulwa, mpasi basiwa vo ibankwa miamfonga,

12. ye se diabantu bazabulwa, kansi kaiyau bazabulwa kakako, kansi banama mpe mu tambi biaminu kina kiakala Abalami iseto, bukakala sutu.

13. Kadi Abalami kasilwa nsilulu mu vingila nza vo bana bandiko mu diambu diamina, kansi mu diambu diamfonga aminu.

14. Kadi vo bena mu mina imimvingidi, buna minu kiena kiankatu ye nsilulu yeti fuba.

15. Kadi mina mitukisanga nganzi, kansi vakondolo mina vakondolo minkanu mpe.

16. Nkiangunu mu diambu diaminu, mpasi vo inlemvo kwandi, kidi nsilulu yakala ngolo kwa kanda diandi diamvimba, kakwa bantu bena ye mina kakako, kansi kwa yau bena minu kiaAbalami mpe, ise dieto beto babonsono,

17. bonso bwasonwa: mono yavanga ngeye se diabantu babingi mu Nzambi ukaleka minu, uvanganga bafwa bavu-

muna ye ubokilanga bilekwa bilembolo kala nkievo biena.

18. Vakondolo vuvu, yandi wasa vuvu, kidi kakala, se diabantu babingi, bonso bwasonwa: kanda diaku dina kala bonso ena.

19. Yandi kazezisa minuko, bukakala lukufi ye nkama mosi amimvu, ye bukatala nitu andi nkievo yafwa ye vumu kiaSala nkievo kiafwa.

20. Kansi kazeza mu ndimbululu aminu mu nsilulu aNzambiko, kansi wasiama mu minu, bukazitisa Nzambi,

21. ye wamana sa vuvu mu mambu masilwa: yandi lendamo vanga.

22. Ibila kikasilwa vo wamfonga.

23. Kansi kakwasonwa mu diambu diandi kakako, vo kasiwabo,

24. kansi mu diambu dieto mpe tunabo siwa, butuleka minu mu ndiena wafulukisa Yesu iMfumu eto mu bafwa,

25. iyandi wayekulwa mu diambu diamasumu meto ye wafulukuswa mu diambu diamfongoso eto.

Kapu 5.

Ndalulu yakedika (1—11). *Adami ye Kilisto* (12—19). *Bila kiamina* (20—21).

Nkiangunu butuamana fonguswa mu minu, buna bika tuakala yenge ye Nzambi mu Mfumu eto Yesu Kilisto.

2. Mu yandi tuabakidi nkotolo mpe mu minu ku nlemvo wowo utuena, ye tukukisikanga mu vuvu kianzitusu aNzambi.

3. Kansi kabobo kakako, kansi tukukisikanga mpe mu ncita zeto, kadi tuzaidi vo ncita zitukisanga mvibudulu.

4. Kansi mvibudulu yitukisanga ntontolo, ye ntontolo yitukisanga vuvu.

5. Kansi vuvu kakivwisanga muntu nsoniko, kadi tonda kwaNzambi kwatulwa mu mintima mieto kwa Mpeve yanlongo yituavewa.

6. Kadi yeto, butuakindakana, buna Kilisto mu yandi ntangu wafwila bantu balembwa vumina Nzambi.

7. Kadi kanivo muntu nkutu kana fwila muntu wamfongako, kansi muntu sika kala kibakala mpe mu fwila muntu wabiza.

8. Kansi Nzambi weti songa tonda kwandi kwa beto, Kilisto bukatufwila, butuakala bankwa miamasumu.

9. Nkiangunu situa luta mu lalulwa mu nganzi kwa yandi, butuamana kukifongusulwa mu menga mandi.

10. Kadi vo yeto, butuakala mintantu, tuabwilwa kodi kwa Nzambi mu mfwilu amwan'

andi, buna situa luta mu lalul-lwa mu moyo andi, butuakibwi-lwa kodi.

11. Kabobo kakako, kansi tukukisikanga mpe mu Nzambi mu Mfumu eto Yesu Kilisto mutuatambudi mbwilwa kodi.

12. Nkiangunu bonso bwayiza masumu mu nza mu muntu mosi ye lufwa mu diambu diamasumu, ibuna lufwa luakikotila mu bantu babonsono, babonsono bubavwa vola masumu,

13. kadi masumu makala mu nza nate ye mina, kansi vakondolo mina kavabanzulwanga masumuko.

14. Kansi lufwa luayala kasi ye Adami ye nate ye Mose mu yau mpe balembwa vola nkanu ufwanane ye nkanu wavola Adami, ikifwani kiandiena wakana kwiza.

15. Kansi nkanu bwankaka ye nkailu wanlemvo bwankaka mpe. Kadi vo mu nkanu amuntu mosi babingi bafwa, buna nlemvo aNzambi ye nkailu andi bialuta mu buka kwa bantu babingi mu nlemvo amuntu mosi, Yesu Kilisto.

16. Nkailu kawatuka bonso vo mu muntu mosi wavola masumuko, kadi nkongodolo yatuka mu muntu mosi mu nkongodolo ankanu, kansi nkailu anlemvo watuka mu minkanu miamingi mu fongisa.

17. Kadi vo mu nkanu amuntu mosi lufwa luayala mu diambu diamuntu mosi, buna yau bakitambudila mbukulu anlemvo ye nkailu amfonga bana yala mu moyo mu diambu diamuntu mosi, Yesu Kilisto.

18. Nkiangunu bonso bwayiza nkongodolo ankanu kwa bantu babonsono mu diambu diankanu amuntu mosi, ibuna bwayiza mfongoso amoyo kwa bantu babonsono mu diambu diamfonga amuntu mosi.

19. Kadi bonso bwavangwa bantu babingi bankwa miamasumu mu diambu diankolomono amuntu mosi, ibuna mpe buna vangwa babingi bankwa miamfonga mu diambu diantumumunu amuntu mosi.

20. Kansi mina miayiza mpe, kidi minkanu mianeniva, kansi kwaneniva minkanu, ikwabuka nlemvo.

21. Kidi bonso bwayala masumu mu lufwa, ibuna buna yala nlemvo mu mfonga mu moyo ukaumani mu Yesu Kilisto, Mfumu eto.

Kapu 6.

Babotukwa kwa Kilisto, bakifwila mu masumu ye kabana vutuka vumuna mu masumuko (1—14), *minanga miamasumu ye minanga miamfonga* (15—23).

Buna nki situa vova? Tuna

sala mu masumu, kidi nlemvo wabuke?

2. Kabwako. Yeto tuafwa mu masumu, bwe situa lenda vumuna mu masumu?

3. Kadi kaluzaidikoe, vo buna tuena tuabotukwa kwa Kilisto Yesu, yeto tuabotukwa ku mfwilu andi?

4. Nkiangunu yeto tuadiamuswa ye yandi mu mbotokolo ku mfwilu, kidi tuadiatila moyo wamona mpe, bonso bwafulukuswa Kilisto mu bafwa mu nzitusu adise.

5. Kadi vo tuabundana yandi mu kifwani kiandi kiamfwilu, buna situabo sa mpe mu kifwani kiandi kiamfulukulu,

6. kadi tuzaidi, vo muntu weto wankulu wakomwa ye yandi va kulunsi, kidi nitu amasumu yafuka, mpasi tualembwa kala minanga miamasumu diaka.

7. Kadi wafwa, yandi wafonguswa mu masumu.

8. Kansi vo tuafwa ye Kilisto, buna tusidi minu, vo tuna vumuna ye yandi mpe,

9. ye tuzaidi, vo Kilisto, bukakifulukusulwa mu bafwa, kana vutuka fwako.Lufwa kalulendi vutuka kunyalako.

10. Kadi bukafwa, yandi wafwa mu masumu kiamakulu, kansi bukavumuna, yandi uvumunanga kwa Nzambi.

11. Bonso bobo lukukibanzila mpe, vo luafwa mu masumu, kansi luvumunanga kwa Nzambi mu Kilisto Yesu.

12. Nkiangunu masumu kamayalani mu zinitu zeno zamfwiluko, kidi luatumamana nzinunu zau,

13. ye kaluyekulani biela bieno nkievo biluazu bilembolo fwanana kwa masumuko, kansi lukukiyekula kwa Nzambi, bonso bavumuna bakifwila, ye luyekula biela bieno nkievo biluazu biamfonga kwa Nzambi.

14. Kadi masumu kamana kuluyalako, kadi yeno kaluvwilu kwa minako kansi kwa nlemvo.

15. Buna bwe? Kadi tuna vola masumu, butulembolo vuwa kwa mina, kansi tuvwilu kwa nlemvoe? Kabwako.

16. Kadi lulembolo zaya, bulukukiyekula kwa muntu bonso minanga miantumamana, buna yeno iminanga miandiena ulutumamananga, kanivo minanga miamasumu mu mfwilu, kanivo minanga miantumumunu mu mfonga.

17. Kansi bika Nzambi katondwa, kadi yeno luakala minanga miamasumu, kansi luavwa tumamana mu mintima mieno ndongolo yiluavewa!

18. Kansi buluavuluswa mu masumu, buna yeno iminanga miamfonga.

19. Mono mpovele kimuntu mu diambu diakindakana kwansuni weno. Kadi bonso buluayekula biela bieno bonso minanga mialembwa vedila ye mikanikina mina mu mpondolo amina, ibobo luyekula biela bieno bonso minanga miamfonga mu mpedoso.

20. Kadi buluakala minanga miamasumu, yeno luatatuka ye mfonga.

21. Kadi buna nki andandu luabaka? Yoyo yilufwisidi nsoni bwabu, kadi nsukulu ayoyo imfwilu kwandi.

22. Kansi bwabu, buluavuluswa mu masumu ye luavangwa minanga miaNzambi, buna luena ndandu mu mpedoso, ye nsukulu imoyo ukaumani.

23. Kadi nsendo amasumu imfwilu, kansi nkailu anlemvo aNzambi imoyo ukaumani mu Kilisto Yesu, Mfumu eto.

Kapu 7.

Balekila Nzambi minu bavuluswa mu mina (1—6), *bonso bwenina bawilu kwa mina* (7—13). *Nsuni unwanisanga diela diamona* (14—25).

Luzimpangi, kaluzaidikoe— kadi mono mpovele kwa bantu bazaidi mina — vo mina miyalanga muntu lumbu yayonsono yikavumunanga?

2. Kadi nkento wakwelwa wakangwa ye toko kwa mina lumbu yayonsono yina vumuna toko, kansi vo toko dina fwa, buna nkento una kutulwa mu mina miatoko.

3. Nkiangunu vo nkento wakiveni kwa toko diankaka, nlumi andi buketi vumuna, sika bikwa nsuza; kansi vo toko diafwa, buna nkento una kutulwa mu mina ye kana bikwa nsuzako, vo wakiveni kwa toko diankaka.

4. Nkiangunu yeno mpe, luzimpangi zami, luafwidusulwa mina mu nitu aKilisto, mpasi luavuwa kwa muntu wankaka, iyandi wafulukuswa mu bafwa, kidi tuabuta mavanga kwa Nzambi.

5. Kadi butuakala mu nsuni, buna nzinunu zamasumu zatukuswa kwa mina, zasalanga mu biela bieto mu buta mavanga kwa lufwa.

6. Kansi bwabu yeto tuakutudulwa mina, butuakifwila mu lekwa bituabakamana, ye yeto iminanga mu nkadulu yampeve yamona, ye kamu nkadulu yankulu yabisonoko.

7. Buna bwe tuna vova? Mina imasumue? Kabwako. Kansi vo kaminako, nga kiazaya masumuko, kadi kiazaya kwami luzinuko, vo mina kamiavovako: kuzinani moyoko.

8. Kansi masumu malanga ntangu, ye mu diambu diamwina matukisa mu mono nzinunu

zazonsono, kadi vo kaminako, nga masumu mafwidi.

9. Kansi vakiakala mono yavumuna, buyakondwa mina, kansi mina bumiayiza, buna masumu makala moyo diaka.

10. Mono yafwa, ye mina miavewa mu diambu diamoyo, miabakulwa miau, vo miakala miamfwilu kwa mono.

11. Kadi masumu malanga ntangu ye mampengisa mu diambu diamina ye miampondisa mu miau.

12. Nkiangunu mina miena kwandi mianlongo ye nkondo wanlongo ye wamfonga ye wabiza.

13. Buna lekwa biambote imfwilu amie? Kabwako, kansi masumu, kidi mamonika vo imasumu, bumatukisa mfwilu ami mu yilekwa yambote, kidi masumu maluta kala masumu beni mu diambu diamina.

14. Kadi yeto tuzaidi, vo mina miena miampeve, kansi mono inkwa ansuni, yatekwa kwami mu masumu.

15. Kadi kizaidi kwami kiivangangako, kadi yina yinzolele, kivangangayoko, kansi yina yiibelanga, yina ivanganga kwami.

16. Kansi vo ivanganga yindembolo zola, buna mono ngwawane ye mina vo miambote.

17. Kansi bwabu kaimono diakako ivangangayo, kansi masumu mena mu mono mavangangayo.

18. Kadi nzaidi kwami, vo mu mono, imu nsuni ami, kamwena lekwa yabizako; luzolo luena yami, kansi kamu vanga yamboteko.

19. Kadi yina yabiza yinzolele, kivangangayo kwamiko, kansi yina yambi yindembolo zola, ivangangayo kwami.

20. Kansi vo mono ivanganga yina yindembolo zola, buna kaimono diakako ivangangayo, kansi masumu mena yami mavangangayo.

21. Nkiangunu mono yamweni mu mono, bunzolele vanga yambote, mwina wau, vo yambi yikuntatamananga.

22. Kadi iyangalalanga kwami mu mina miaNzambi mu muntu wena mu ngudi.

23. Kansi mbweni kwami mina miankaka mu biela biami minwanisanga mina miadiela diami ye mikumbakisanga nkole mu mina miamasumu miena mu biela biami.

24. Mono imuntu wampasi beni, nani una kuntanina mu nitu yoyo yamfwilu?

25. Mono ntondele kwami kwa Nzambi mu Yesu Kilisto, Mfumu eto. Nkiangunu mono kibeni inanga wamina miaNza-

mbi mu diela, kansi wamina miamasumu mu nsuni.

Kapu 8.

Kakwenani nkongodolo ankanu mu yau bena mu Kilistoko (1—11), *nkiangunu katuna vukumukina nsuniko* (12—17). *Ncita zanza yayi zina vinguswa mu nzitusu mu zulu* (18—22). *Mpumukunu zabana baNzambi* (23—27). *Nsodolo* (28—30). *Kalekwako kina kutuvambisa mu tonda kwaKilisto* (31—39).

Nkiangunu bwabu kakwenani nkongodolo ankanu nkutuko mu yau bena mu Kilisto Yesu.

2. Kadi mina miampeve yamoyo mu Kilisto Yesu miavulusa ngeye mu mina miamasumu ye miamfwilu.

3. Kadi yilembana mina, bumiazeza mu diambu diansuni, yina Nzambi wavangayo, kadi wakongudila masumu nkanu mu nsuni, bukafidisa mwan' andi mu kifwani kiansuni wamasumu ye mu diambu diamasumu,

4. kidi mfongosolo amina yalunga mu yeto tulembolo diatila mu nsuni, kansi tudiatilanga mu mpeve.

5. Kadi bena mu nsuni bena luzolo mu yonso yivwilu kwa nsuni, kansi bena mu mpeve bena luzolo mu yonso yivwilu kwa mpeve.

6. Kadi diela diansuni imfwilu, kansi diela diampeve imoyo ye yenge,

7. kadi diela diansuni ikitantu kwa Nzambi, kadi nsuni kautumamananga mina miaNzambiko ye kaulendiboko.

8. Kansi bena mu nsuni, kabalendi zolana ye Nzambiko.

9. Kansi yeno kaluena mu nsuniko, kansi mu Mpeve, vo luena Mpeve aNzambi mu yeno; kansi vo muntu kondolo Mpeve aKilisto, yandi kavwilu kwa yandiko.

10. Kansi vo Kilisto wena mu yeno, buna nitu vele yifwidi mu diambu diamasumu, kansi mpeve yena moyo mu diambu diamfonga.

11. Kansi vo Mpeve yandiena wafulukisa Yesu mu bafwa yena mu yeno, buna ndiena wafulukisa Kilisto Yesu mu bafwa una vumusa zinitu zeno zamfwilu mu Mpeve andi yena mu yeno.

12. Nkiangunu luzimpangi, katubankwa miamfuka kwa nsuniko mu vukumukina nsuni.

13. Kadi vo luvukumukinanga nsuni, silua fwa, kansi vo luvondanga mavanga manitu mu Mpeve, buna silua vumuna.

14. Kadi babonsono batuaduswanga kwa Mpeve aNzambi, yau ibana baNzambi.

15. Kadi yeno kaluavutuka tambula mpeve yakinanga mu

wongako, kansi luatambula Mpeve yakimwana yitubokilanga: Aba, tata!

16. Yau kibeni Mpeve yitanga kimbangi ye mpeve eto, vo yeto ibana baNzambi.

17. Kansi vo yeto ibana, buna yeto iminvingidi mpe, iminvingidi miaNzambi kansi mimvingidi ye Yesu, vo tulungwa ye yandi, kidi tuazituswa ye yandi mpe.

18. Kadi mono ngieti banza, vo kwama kwantangu zazi kakulendi fwanana ye nzitusu utuna mweswa.

19. Kadi ngunda zalekwa biabionsono biavangwa zeti vingila mbonokono abana baNzambi.

20. Kadi lekwa biabionsono biatatumuswa lufukulu, kamu luzoloko, kansi mu diambu diandiena watatimisabio mu vuvu,

21. kidi lekwa biau kibeni biavuluswa mu lufukulu luakinanga mu mvulusu anzitusu abana baNzambi.

22. Kadi tuzaidi kweto, vo lekwa biabionsono bivumukanga vakimosi ye biena va kimosi mu minsongo nate ye bwabu.

23. Kansi bilekwa kabiau kibeni kakako, kansi yeto kibeni mpe tuena ntekidi aMpeve, yeto kibeni tuvumukanga mu yeto kibeni ye tueti vingila kimwana, imvulusu azinitu zeto.

24. Kadi yeto tuavwa lalulwa mu vuvu; kansi vuvu kieti monika kaivuvuko, kadi kionso kieti mona muntu, mu nki sikakio sila vuvu?

25. Kansi vo tusa vuvu mu yitulembolo mona, buna tuvingilayo mu mvibudulu.

26. Ibobo mpe Mpeve yisadisanga kindakana kweto, kadi bionso bituna lomba, bonso bufwanane, katuzaidiboko, kansi yau kibeni Mpeve yikutudilanga mvutu mu mpumukunu zilembolo vovakana.

27. Kansi ndiena ufiongunínanga mintima, yandi zaidi diela diaMpeve, kadi yau yidilanga banlongo mvutu, bonso buzolele Nzambi.

28. Kansi yeto tuzaidi, vo yau batondele Nzambi, yau batomusunwa yayonsono nitu, iyau babokulwa mu nsavukulu.

29. Kadi yandi wateka savuka ntima mu yau bakateka zaya, kidi yau bakala kifwani kiamwan‘ andi, mpasi kasemuka mu mpangi zazingi.

30. Kansi yandi wabokila mpe bakateka savukila ntima, yandi wafongisa mpe bakabokila, yandi wazitisa mpe bakafongisa.

31. Nki tunabo vovila? Vo Nzambi wena yeto, buna nani una kutukakila?

32. Yandi walembwa kuta

Mwan' andi mosi, kansi wanyekula mu diambu diabeto babonsono, buna vele sika kutukabila yayonsono ye yandi mpe.

33. Nani una fundisa basolwa kwa Nzambi? INzambi kwandi ufongisanga.

34. Nani indiena una kongudila nkanu? IKilisto Yesu wafwa, inga, yandi wafulukuswa mpe ye wena va lubakala lua-Nzambi ye ukutudilanga mvutu mpe.

35. Nani una kutuvambisa mu tonda kwaKilisto? Ncita vo kwama vo luzomono vo nsatu vo kimpene vo nsisi vo sabala?

36. Bonso bwasonwa: mu diambu diaku yeto tuvondwanga lumbu kiamvimba. Yeto tuabanzwanga, vo tumameme mampanda.

37. Kansi mu yina yayonsono yeto tununganga beni mu ndiena watutonda.

38. Kadi nzaidi kwami beni, vo lufwa vo moyo vo zimpofi vo madingizi vo lekwa biena vo lekwa bina kwiza vo tulendo

39. vo mu kayengele vo mu mpinda vo lekwa biankaka biavangwa bina lembana kutuvambisa mu tonda kwaNzambi kwena mu Kilisto Yesu, Mfumu eto.

Kapu 9.

Kiadi kiaPauli mu diambu dia-Isaleli (1—5). *Nsilulu zaNzambi* (6—13). *Nsodolo yena mu diambu diakiwuntu kiaNzambi* (14—29). *Mfonga yakedika yitukanga mu minu, ye baIsaleli bakubwa mu diambu diandimbudulu au aminu* (30—33).

Mono mpovele kedika mu Kilisto, kivovele makutuko, kadi ntim' ami utanga yami kimbangi mu Mpeve yanlongo,

2. vo kiadi kiakingi kiena yami ye kwama ntangu kantangu mu ntim' ami,

3. kadi mono kibeni nzolele, vo yatumbwa kwa Kilisto mu diambu diazimpangi zami, ibibutu biami biansuni,

4. ibantu baIsaleli, bena kimwana ye nzitusu ye zingwawanu ye mina ye nsambudulu aNzambi ye zinsilulu,

5. ye bena mase matuka Kilisto mu nsuni. Yandi, iNzambi mu lekwa yayonsono, wasakumunwa kwele mvu kuvutukidi mvu. Amen.

6. Kansi kabwako, vo mambu maNzambi mafuba, kadi babonsono batuka mu Isaleli kaba-Isaleliko,

7. ye kabena kwau banako, babonsono batuka mu kanda dia-Abalami, kansi mu Isaki muna bikwa kanda diaku.

8. Ibwabu, bana bansuni kaibana baNzambiko, kansi yau

bena bana bansilulu, yua batangwanga vo ikanda.

9. Kadi diambu diansilulu idiadi: nsungi yayi bungina kwiza, buna Sala una kala mwana.

10. Kayandi kakako, kansi Lebeka mpe wayakuswa kwa muntu, iIsaki seto.

11. Kadi bana bukababutwa nkutuko ye kabavanga widi lekwa kiamboteko vo lekwa kiambiko, kidi luzolo luaNzambi lukasavukila ntima luasikila: kamu diambu diamavangako, kansi mu ndiena wabokila,

12. buna nkento wakambwa: kota dina kala nanga kwa nleke,

13. bonso bwasonwa: mono yatonda Yakobi, kansi yabela Esau.

14. Buna nki tuna vova? Yilembolo songa yena ye Nzambie? Kabwako.

15. Kadi yandi wavova kwa Mose: mono ilemvukilanga wonso uilemvukilanga ye ifwilanga kiadi kwa wonso uifwilanga kiadi.

16. Nkiangunu kamu diambu diandiena uzolangako, vo ndiena ulambukilanga, kansi mu Nzambi ulemvukilanga.

17. Kadi masonukwa mavovele kwa Falao: mu diambu diadi mono itedemese, kidi yasonga ngolo zami mu ngeye, mpasi nkumbu ami yazayakana mu ntoto wamvimba.

18. Nkiangunu yandi ulemvukilanga wonso ukazolele ye uvibisanga ntima awonso ukazolele.

19. Bwabu kani siwa vova kwa mono: mu nkiama wakidi tatimisa? Kadi nani weti kakidila luzolo luandi?

20. Inga umuntu, unani kwaku weti vutula kwa Nzambi? Kadi lekwa kiabumbwa kina vova kwa mbumbi andi: nki umpangidi bwabu?

21. Kadi mbumbi abinzu kenani ngolo mu lubumbakoe, mu vanga mu lubumba lumosi kinzu kiankaka kianzitusu ye kiankaka kikondolo nzitusu?

22. Kansi vo Nzambi, bukazolele songa nganzi zandi ye zaikisa lulendo luandi, wavibidila mu mvibudulu yangolo binzu biandi bianganzi biakubama mu bungwa,

23. kidi kazaikisa mpe kimvwama kianzitusu andi mu binzu bianlemvo bikateka kubika mu zituswa!

24. Yau bakabokila, iyeto, kamu bayudayo kakako, kansi mu bakondolo nzailu aNzambi mpe,

25. bonso bukavovele mu Osea: balembolo kala bantu bami, ngina bika bantu bami, ye ndiena walembwa tondwa, ngina bika watondwa.

26. Buna kala va vuma va-

vovwa kwa yau: beno kalubantu bamiko; vana siba bikwa bana baNzambi amoyo.

27. Kansi Esaya wabokila kwa Isaleli: nga ntalu abana baIsaleli yifwanane ye nienge wambu, buna finsala-nsala fina lalulwa.

28. Kadi Mfumu una zenga mambu nswalu ye nadede va ntoto.

29. Bonso bwateka kamba Esaya: vo Mfumu Sebaoti katusisila kandako, nga tuakutu kala bonso Sodoma ye tuakutu fwanana ye Ngomola.

30. Buna nki tuna vova? Tuna vova vo: bakondolo nzailu aNzambi balembwa tatamana mfonga, batambula mfonga, imfonga yaminu?

31. Kansi Isaleli watatamana mina miamfonga, kaluaka ku minako.

32. Mu nkiama? Kadi kabatatamanamio mu minuko, kansi nkievo mu mavanga; yau bata sakuba mu tadi ditelwanga sakuba,

33. bonso bwasonwa: tala, mono ntudidi mu Sioni tadi ditelwanga sakuba ye tadi difwemusunwanga, ye' wonso ulekilangadio minu kana vwiswa nsoniko.

Kapu 10.

Nkubulu abayudayo idiambu diau (1—13) *ye kabalendi kalako* (14—21).

Luzimpangi, ngunda zantim' ami ye ndidulu ami kwa Nzambi mu yau biena, kidi balalulwa.

2. Kadi mono ikubatelanga kimbangi, vo bena vema mu Nzambi, kansi kabeninabo mu nduengako.

3. Kadi bubalembwa zaya mfonga aNzambi, ye batonta vanga mfonga zabau kibeni, buna yau balembwa tumamana mfonga aNzambi.

4. Kadi Kilisto 'imbanunu amina mu mfonga kwa wonso wonso ulekanga minu.

5. Kadi Mose wasonikina mfonga yatukidi mu mina: muntu wamanamio vanganga sika vumuna mu miau.

6. Kansi mfonga yatukidi mu mina yivovele bwabu: kuvovani mu ntim' akuko vo: nani una baluka kuna zulu? Impila mosi kulumuna Kilisto,

7. vo: nani sika kulumuka muna benga? Impila mosi tombula Kilisto mu bafwa.

8. Kansi mfonga nki yivovele? Mambu mena yaku lukufi mu nwa aku, ye mu ntim' aku, imambu maminu matukambanga.

9. Kadi vo ngeye utanga

mu nwa aku, vo Yesu iMfumu, ye ulekanga minu mu ntim' aku, vo Nzambi wafulukisa yandi mu bafwa, buna una lalulwa.

10. Kadi mu ntima mulekulwanga minu mu mfonga, kansi mu nwa mutelwanga mu lalulwa.

11. Kadi masonukwa mavovele: wonso ulekilanga yandi minu kana vwiswa nsoniko.

12. Kadi kakwenani disswaswana ye bayudayo ye baeleneko, kadi imosi yena Mfumu ababonsono wena wamvwama mu babonsono bakumbokilanga.

13. Kadi wonso ubokilanga nkumbu aMfumu una lalulwa.

14. Bwe siba bokila ndiena ubalembolo lekila minu? Bwe siba leka minu mu ndiena ubalembolo wila? Bwe siba wa, vo muntu kana longako?

15. Bwe siba kamba, vo kabafiduswako? Bonso bwasonwa: engwa, kiese kiena ye malu mabakambanga nsamu wambote mu lekwa biambote.

16. Kansi babonsono kabatumamana nsamu wamboteko, kadi Esaya wavova: Mfumu, nani lekele minu mu ndongolo zeto?

17. Nkiangunu minu kieti tuka mu ndongolo ye ndongolo mu mambu maKilisto.

18. Kansi mono mpovele: kabawilukoe? Bawilu kwau. Ndingunu zau zawakana mu ntoto wawonsono ye mambu mau nate ye nsukulu zantoto.

19. Kansi mpovele kwami: Isaleli kadi walembwabo vise? Mose wateka vova: mono ngina kuluvemisa kwa bantu balembolo kala bantu ye kulufwemisa kwa bantu babuzengi.

20. Kansi Esaya katinako, wavova kwandi: mono yamonwa kwa balembwa kuntomba ye mono yazayakana kwa balembwa kungiuvula.

21. Kansi yandi wavova mu Isaleli: lumbu kiamvimba mono ilambulanga moko mami kwa bantu bakolamanga ye babangisanga.

Kapu 11.

Mvibusu abaIsaleli (1—10), *kansi ndalulu abakondolo nzailu aNzambi yitukisanga ndalulu abaIsaleli mpe* (11—16), *nkiangunu baIsaleli bana vutuka tambulwa* (17—36).

Nkiangunu mpovele: kadi Nzambi wakuba bantu bandie? Kabwako, kadi mono mpe inkwa aIsaleli mu kanda diaAbalami ye mu kanda diaBeniami.

2. Nzambi kakuba bantu bandi bakateka zayako. Kani kaluzaidi enokoe, bonso buvovele masonukwa mu Elaya, bonso bukafundisa Isaleli kwa Nzambi?

3. Mfumu, yau bavonda minkambi miaku ye batulula masalu maku, mono kwami kaka

nsisulu, ye beti tomba mwel' ami.

4. Kansi bwe kavutulwa kwa Nzambi? Mono nsisidi kwa mono kibeni mafunda nsambodia mababakala balembolo fukama kwa Bali.

5. Ibobo mpe mu lumbu biabi musidi kwandi finsala-nsala fiasolwa mu nlemvo.

6. Kansi vo mu diambu dianlemvo, buna kamu mavangako, nga nlemvo kaukutu kala nlemvoko.

7. Kansi buna bwe? Yitombanga Isaleli, kamweniyoko, kansi basolwa batambulayo, ye bankaka baviba mintima.

8. Bonso bwasonwa: Nzambi wabavana mpeve yatulu ye meso, kabidi mona, ye matu, kabidi wa nate ye lumbu kiaki.

9. Ye Davidi wavova: bika meza mau makituka siongi ye ntambu ye kunia ye mvutudulu andinda kwa yau.

10. Bika meso mau mabwilwa tombe, kabidi mona, ye bika wa koninika manima mau lumbu yayonsono.

11. Nkiangunu mpovele kwami: kani bata sakuba, kidi babwe? Kabwako, kansi mu nkanu miau mutukidi ndalulu kwa banzenza kidi bavemuswa.

12. Kansi vo nkanu miau miakituka kimvwama kianza, ye mbedolo au yakituka kimvwama kwa banzenza, buna luzadusu luau vele luna luta mu nene.

13. Kansi mono mpovele kwa yeno lubanzenza: nkiangunu bunĝiena ntumwa kwa banzenza, mono izitisanga salu kiami.

14. Kadi kani sia lenda vemisa bantu bena nsuni umosi ye mono, mpasi yalalula bankaka.

15. Kadi vo nkubulu au imbwilu akodi kwa nza, buna ntambudulu au vele yina kala moyo mu bafwa.

16. Kadi vo ditekele diena dianlongo, buna mampa mamonsono manlongo mpe. Vo mianzi miena mianlongo, buna mavala manlongo mpe.

17. Kansi vo mavala mankaka mavwidi tolulwa, kansi ngeye inti wamfinda wamazi wakunwa ye mau mu nti ye wena ntuadi ye mazi mamianzi mianti wamazi,

18. buna kuyandani mu mavalako, kansi vo una yanda, ngeye kunatanga mianziko, kansi mianzi minatanga ngeye.

19. Kani siwa vova: mavala matolulwa, kidi yakunwa mu nitu anti.

20. Ibobo kwandi, mau matolulwa mu diambu diandimbulu aminu, kansi ngeye weti

telama mu minu. Kututani mbayako, kansi kala wonga.

21. Kadi vo Nzambi lembolo kuta mavala manti, buna keti kana kukuta mpeko.

22. Nkiangunu tala wote wa-Nzambi ye nganzi·zandi, nganzi kwa babwa, kansi wote waNzambi kwa ngeye, vo una sala mu wote, kadi vo kabwako, buna siwa kendwa.

23. Kansi yau mpe bana kunwa mu nti, vo kabana sala mu ndimbulu aminuko, kadi Nzambi lenda vutuka kubakuna mu nti.

24. Kadi vo ngeye wakendwa mu nti wamfinda wamazi ye wakunwa mu nti wamazi mabiza, bonso bulembolo kala fu, buna vele baba, imavala manti wabiza, bana kunwa mu wau nti wamazi.

25. Kadi luzimpangi, kizoleleko, vo luna lembwa zaya mambu mama mansweki, kaluidi kala nduka mu yeno, vo Isaleli wavwa vibuswa mu ndambu, nate ye luzadusu luabanzenza luna mana lunga.

26. Buna Isaleli wamvimba una lalulwa, bonso bwasonwa: mu Sioni muna tuka ndiena ulalulanga, yandi una katula yayibi mu Yakobi.

27. Lolo iluwawanu ye yau, bungina katula masumu mau.

28. Yau imintantu mu diambu dieno mu nsamu wambote, kansi mu nsodolo yau batondwa mu diambu diamase.

29. Kadi minkailu mianlemvo miaNzambi ye nsodolo andi kabilendi niongunwako.

30. Kadi bonso yeno mpe ntama luakolama kwa Nzambi, kansi bwabu lualemvukulwa mu diambu diankolomono au.

31. Ibobo baba mpe bakolama, kidi balemvukulwa mu nlemvo una ulualemvukulwa.

32. Kadi Nzambi wayambula babonsono bakolama, kidi kalemvukila babo.

33. Engwa, mpinda akimvwama ye zinduka ye nzailu bia-Nzambi! Bonso bwalembakana yindulwa nkongodolo zandi ye bakulwa nzila zandi.

34. Kadi nani wazaya diela diaMfumu, vo nani inluengisi andi?

35. Vo nani wateka kumvana lekwa, kidi kafutwakio?

36. Kadi lekwa yayonsono yatuka kwa yandi ye mu yandi ye mu diambu diandi. Nzitusu kwa yandi kwele mvu kuvutukidi mvu! Amen.

Kapu 12.

Ndubudulu zampila mu mpila (1—16) *ye bonso butuna kalasana ye mintantu* (17—21).

Nkiangunu mono ilulubula, luzimpangi, mu biwuntu biaNzambi, kidi luayekula zinitu zeno nkailu wamoyo adisalu ye wanlongo ye wazolwa kwa Nzambi, insambudulu eno yanduka.

2. Kaluvukumukinani nza yayiko, kansi lukituka mu mpilulu amadiela meno, kidi luatonta yonso yena luzolo lua-Nzambi, iyina yena yabiza ye yatondwa ye yalunga.

3. Kadi mu nlemvo uyavewa, mono mpovele kwa yeno buna luena, vo kaluna kukibalula mu mabanza menoko, kansi lukukibanzila bonso bufweni ye lubanza bwanginunu, bonso bwakaba Nzambi tezo kiaminu kwa muntu muntu.

4. Kadi bonso butuena biela biabingi mu nitu yimosi, kansi biela biabionsono kabiena salu kimosiko,

5. ibuna yeto babingi initu yimosi mu Kilisto, kansi muntu muntu tuvwilu biela biantuadi,

6. ye tuena nkailu mianlemvo miampila mu mpila, bonso bwena nlemvo utuavewa: vo mu kamba lekwa yavita kwiza, bonso bwena minu,

7. vo mu sala mu dibundu mu salu kiadibundu, vo ndiena ulonganga mu salu kiandongila,

8. vo ndiena ulubulanga mu salu kiandubudila; uvananga kavana mu kimpombo, uyalanga kasabo mu vema, ulemvukilanga kasabo mu kiese.

9. Tonda kuna kondwa disu kunsi alukaya. Lutina yambi, lutatamana yambote.

10. Lutondasana mu tonda kwazimpangi. Lulutasana mu zitisa.

11. Kalukalani fuki mu vemako, lulema mu mpeve, lukala minanga miaMfumu.

12. Luyangalala mu vuvu, luvibidila ncita, lutatamana mu sambila.

13. Lukala mbundulu yantuadi ye nsatu zabanlongo, lutatamana mu dikila banzenza.

14. Lusakumuna bakuluzomanga, lusakumuna, kalufinganiko.

15. Luyangalala ye bantu bayangalala, ludila ye bantu badila.

16. Lukalasana diela dimosi, kaluzinani moyo mu lekwa yayineneko, kansi luzina moyo mu lekwa yayike. Kaluna kala nduka zantandu amesoko.

17. Kaluvutulani yambi mu yambi kwa muntuko, kansi luzina moyo mu yonso yena yambote mu meso mabantu babonsono.

18. Vo lulenda, vo idiambu dieno, lukalasana yenge ye bantu babonsono.

19. Lubatondwa, kalukivu-

tudilani ndindako, kansi luvana nganzi fulu, kadi kwasonwa: Mfumu vovele: ndinda wena yami, mono nginawo vutula.

20. Kansi vo ntantu aku weti fwa nsatu, undikila, vo weti fwa nsatu anlangu, umvanawo, kadi buunabo sa, siwa yonzika makala matia va ntandu antu andi.

21. Kubeduswani kwa yayibiko, kansi bedisa yambi mu yambote.

Kapu 13.

Ntumumunu kwa minyadi (1—6), *mfutulu amfuka zazonsono* (7—10), *ndiatulu yamfonga* (11—14).

Muntu muntu una tumamana minyadi miena lulendo, kadi kakwenani minyadiko, mialembwa yaduswa kwa Nzambi, kansi minyadi miena, miayaduswa kwa Nzambi.

2. Nkiangunu ukolamanga kwa minyadi, yandi ukakilanga mpangulu aNzambi, kansi bakakilayo bana tambula nkongodolo.

3. Kadi minyadi kamiena mu tinisa mavanga mabizako, kansi mavanga mambi. Zolele kwaku lembwa tina minyadie? Buna vanga yambote, ye ngeye siwa sikwa kwa miau.

4. Kadi miau ibisielo biaNzambi mu biza kwa ngeye, kansi vo una vanga yambi, buna tina kwaku, kadi miau kamiena sabala mu nkatuko, kansi ibisielo biaNzambi bivutulanga ndinda mu nganzi kwa bavanganga yambi.

5. Nkiangunu natumami kamu diambu diandinda kakako, kansi mu diambu diantima.

6. Ibila kilufutilanga mpaku mpe, kadi miau ibisielo biaNzambi, ye mu diambu diodio misalanga lumbu kalumbu.

7. Lufuta mfuka zeno kwa babonsono: mfutu kwa vwidi mfutu, mpaku kwa vwidi mpaku, wonga kwa fweni mu wonga, nzitusu kwa fweni mu zituswa.

8. Kaluvuwani mfuka kwa muntuko, kansi tondasana kaka, kadi wonso utondanga mfinangani andi, yandi wamana mina.

9. Kadi mambu mama: kuyanganiko, kubemaniko, kuyibaniko, kuzinani moyoko, ye wonso mwina wankaka mibundasana mu mambu mama bonso bwabu: ngeye una tonda mfinangani aku, bonso buukukitondanga.

10. Tonda kakuvanganga yambi kwa mfinanganiko, nkiangunu tonda imbanunu amina.

11. Ibuna, buluzaidi ntangu, intangu yalueki, buluna sikama, kadi ndalulu eto yakala ntama, butualeka minu, kansi bwabu yena lukufi.

12. Fuku dieka mu suka

ye mwini weka lukufi, nkiangunu bika tuabembika mavanga matombe ye vwata biluazu biakia.

13. Bika tuatoma diata nkievo mu mwini, kaluna diata mu makinu ye kinduvuko, kamu ngiangulu ye kindiafuko, kamu zonza ye nsokiko,

14. Kansi luvwata Mfumu Yesu Kilisto ye kaluyundulani nitu mu zininako.

Kpau 14.

Bonso butuna kalasana ye bena kindakana mu minu (1—12) *ye lembwa fwemisa muntu* (13—23).

Wonso wena kindakana mu minu, luntambula, kamu diambu diakongudila mabanzako.

2. Umosi ulekanga minu vo lenda dia yayonsono, kansi wena kindakana udianga mbongo zankunzu.

3. Udianga kana tungudila ndiena ulembolo diako, ye lembolo dianga kana kongudila ndiena udiangako, kadi Nzambi wantambula.

4. Ngeye unani kwaku, buweti kongudila sielo kiangana? Yandi una telama vo bwa kwa yandi Mfumu, kansi una telama, kadi Nzambi wena ngolo mu kuntedimisanga.

5. Kadi umosi uswaswasanga lumbu mu lumbu, wankaka ubanzanga vo lumbu biabionsono mpila mosi. Babonsono bika bakala navie mu madiela mau.

6. Ubanzanga lumbu, bika kabanzilakio mu Mfumu, udianga, yandi udianga mu Mfumu, kadi utondanga kwa Nzambi; wonso ulembolo, yandi ulembolo mu Mfumu ye utondele kwa Nzambi.

7. Kadi buna tuena muntu kavumunanga mu yandi kibeniko, ye muntu kafwanga mu yandi kibeniko.

8. Kadi vo tuvumuna, buna tuvumunina mu Mfumu, ye vo tufwa, tufwila mu Mfumu, nkiangunu, vo tuvumuna vo tufwa, tuvwilu kwa Mfumu.

9. Kadi mu diambu diodio Kilisto wafwa ye wavumununa, kidi kakala Mfumu abafwa ye bavumuna.

10. Kansi ngeye mu nkiama weti kongudila mpangi aku? Ye ngeye mpe, mu nkiama weti tungudila mpangi aku? Kadi yeto babonsono tuna telama vana kiandu kiaNzambi kiankongodolo.

11. Kadi kwasonwa: Mfumu vovele: kedika mu kedika, buivumuna, makungunu mamonsono mana fukama kwa mono, ye tudimi tuatonsono tuna sika Nzambi.

12. Nkiangunu buna tuena situa zenga mambu meto, mu-

ntu ye mandi, muntu ye mandi mambu kwa Nzambi.

13. Nkiangunu katuvutukani kongasanako, kansi lukongudila vele bwabu: muntu kana fwemisa vo sindisila mpangi andiko.

14. Nzaidi ye yazaikuswa mu Mfumu Yesu, vo lekwa nkutu kakiena kiasumunwa kiau kibeniko, kansi ubanzilangakio vo kiasumunwa, yandi wena ye kio kiasumunwa.

15. Kadi vo mpangi aku yena kiadi mu diambu diadia kwaku, buna kudiatanga mu tondako. Kubungani ndiena wafwilwa kwa Kilisto mu diambu diadia kwakuko.

16. Nkiangunu kaluyambulani lekwa bieno biabiza biavwezwako.

17. Kadi kimfumu kiaNzambi kaidia ye ndwinuko, kansi imfonga ye yenge ye kiese mu Mpeve yanlongo.

18. Kadi wonso usadilanga Kilisto mu mambu momo, yandi uzolananga ye Nzambi ye udanuswanga kwa bantu.

19. Nkiangunu bika tualambukila yonso yitukisanga yenge ye ntungusunu eto.

20. Kalutulani salu kiaNzambi mu diambu diadiako. Lekwa yayonsono yavedila, kansi muntu una udianga mu mfwemoso, yandi wena ye yo yambi.

21. Busongele kwandi, vo una lembwa dia mbizi ye nwa vinia ye vanga lekwa kifwemisanga mpangi aku.

22. Minu kiena yaku, kebakio ngeye kibeni mu Nzambi. Kiese kiena ye lembolo kukikongudila mu yoyo yikalontele, vo yisongele.

23. Kansi wonso wena yekuyeku yandi una kongudulwa vo kadia, kadi kavengibo mu minuko, kansi yayonsono yikondolo minu imasumu kwandi.

Kapu 15.

Ndubudulu mu kalasana yenge (1—13). *Pauli wabakamba bila kikabalubudila bobo, imu diambu diasalu kiandi kiakintumwa* (14—21), *wazola vioka vata diau, bukana kwenda kuna Spania* (22—33).

Kansi yeto tuasiama, situa sa nata kindakana kwabantu bakindakana ye lembwa vanga lueto luzolo.

2. Buna tuena tuna tonta vanga luzolo luamfinangani zeto mu biza mu ntungulu.

3. Kadi Kilisto mpe kavanga luandi luzoloko, kansi bonso bwasonwa: ntiakulu zau zibakutiakilanga zandakumukina.

4. Kadi yayonsono yateka sonwa, yasonwa mu ndongolo zeto, kidi tuakala vuvu mu mvibudulu ye mbombolo bitukanga mu masonukwa.

5. Kansi Nzambi amvibudu-

lu ye mbombolo waluvana lua-
kalasana diela dimosi bonso Ki-
listo Yesu,
6. kidi luasika Nzambi ye
se diaMfumu eto Yesu Kilisto
mu diela dimosi nkievo mu nwa
umosi.
7. Nkiangunu lutambasana,
bonso Kilisto walutambula mu
nzitusu aNzambi.
8. Kadi mono mpovele, vo
Kilisto wasadila nzabudulu mu
diambu diakedika kiaNzambi
mu siamisa nsilulu zasilwa ma-
se,
9. kansi banzenza bazitisa
Nzambi mu diambu diakiwu-
ntu, bonso bwasonwa: mu dia-
mbu diodio sia kusika mu ba-
nzenza ye yimbila nkumbu
aku.
10. Diaka kwavovwa: yeno
lubanzenza, luyangalala kweno
ye bantu bandi.
11. Diaka mpe vo: beno ba-
bonsono lubanzenza, lusika
Mfumu, ye bantu babonsono,
lunzitisa.
12. Esaya vovele diaka: I-
mwanzi waYese kwandi, ye ya-
ndi una telama mu yala banze-
nza, iyandi una silwa vuvu
kwa banzenza.
13. Kansi Nzambi avuvu
bika kalufuluza mu kiese kia-
kionsono ye yenge mu minu,
kidi luabuka mu vuvu mu ngo-
lo zaMpeve yanlongo.
14. Mono kibeni yabakula
mu yeno, mpangi zami, vo ye-
no kibeni mpe lufulukanga mu
mavanga mambote ye luzalanga
kwa nzailu yayonsono ye lule-
nda lubasana mpe.
15. Kansi mono nsonene mu
kibakala kwa yeno mu mambu
mankaka, kidi yalubambula
moyo mu diambu dianlemvo
una wampana Nzambi,
16. kidi yakala sielo kia Ye-
su Kilisto mu banzenza, buisa-
langa salu kiansamu wambo-
te waNzambi, mpasi banzenza
bakala nkailu wazolwa ye wa-
tomuswa mu Mpeve yanlongo.
17. Nkiangunu mono ngiena
nsikulu yoyo mu Kilisto Yesu
mu lekwa biaNzambi.
18. Kadi mono kina lenda
vova lekwako kialembwa va-
nga Kilisto mu mono mu dia-
mbu diavanga banzenza batu-
mama mu mambu ye mu ma-
vanga,
19. mu lulendo luamangu
ye mu lekwa bianzenza mu
lulendo lua Mpeve aNzambi,
kadi yameni kamba nsamu wa-
mbote waKilisto tuka mu Yelu-
salemi ye mu kimfini nate ye
kuna Ililiko.
20. Kadi nzitusu ami wau
mu kamba nsamu wambote
valembolo kambwa nkutu nku-
mbu aKilisto, kidi yalembwa
tunga va lufulu luangana,

21. kansi bonso bwasonwa: yau balembwa kambwa diambu mu yandi, yau bana mona, ye balembwa wa, yau bana visa.

22. Nkiangunu mono yakanukunwa nkanukunwa zazingi mu kwiza kwa yeno,

23. kansi bwabu bundembolo vutuka baka muma mu nsi zazi, ye bungiena ngunda mvu miamingi mu kwiza kwa yeno,

24. buna bungina kwenda kuna Spania: sia luaka kwa yeno, kadi vuvu kiena yami, vo ngina kulumona, bungina vioka ye filwa kwa yeno bumbadikidi vonga mu yeno.

25. Kansi bwabu sia kwenda kuna Yelusalemi mu sadila bantu banlongo.

26. Kadi mu Makedonia ye Akaya bazolele yonzika mbongo kwa bamputu bena ye banlongo muna Yelusalemi.

27. Kadi yau bazolelebo ye bavwilu mfuka kwa yau, kadi vo banzenza bena yau ntuadi mu lekwa biampeve, buna yau mpe bana kubasadila mu lekwa biau biamvukila.

28. Kansi bunginabo mana ye luakisa yonzokolo kiaki, buna ngina kwenda vioki mu divata dieno kuna Spania.

29. Kansi nzaidi kwami, vo bungina kwiza kwa yeno, sia kwiza ye luzadusu luansakumunu mu Kilisto.

30. Kansi luzimpangi, mono ikululeba mu Mfumu eto Yesu Kilisto ye mu tonda kwaMpeve, kidi luanwana yami mu tusambulu tueno mu mono kwa Nzambi,

31. kidi yatanunwa mu minkolami mu Yudaya, mpasi lusadusu luami luatambulwa mu tonda kwa banlongo mu Yelusalemi,

32. kidi yaluaka kwa yeno mu kiese mu luzolo luaNzambi ye yangalala vakimosi ye yeno.

33. Kansi Nzambi ayenge, bika kakala ye yeno babonsono! Amen.

Kapu 16.

Ntambudulu abusi kieto Febe (1—2). *Nkambulu amavimpi* (3—23) *ye nsikulu aNzambi* (24—26).

Kansi mono ikulutambika busi kieto Febe, isielo kiadibundu diena mu Kenkelea,

2. kidi luatambula yandi mu Mfumu, bonso bufweni kwa bantu banlongo, ye lusadisa yandi mu yonso yikenina yeno nsatu, kadi yandi kibeni mpe wasadila babingi ye mono kibeni mpe.

3. Lukamba mavimpi kwa Pisikila ye Akila, ibisadi yami mu Kilisto Yesu.

4. Yau bazola zengwa malaka mau mu diambu diamoyo ami, ye kamono kakako iku-

batondanga kansi mabundu mamonsono mabantu banzenza.

5. Lukamba mavimpi mpe kwa dibundu diena mu nzo au. Lukamba mavimpi kwa Epaineto, intondolo ami ye intekidi aKilisto mu Asia.

6. Lukamba mavimpi kwa Malia walusadila beni.

7. Lukamba mavimpi kwa Andoloniko ye Yunia, ibibutu biami ye zinkole yami. Yau bazayakana mu zintumwa ye batekila mono mu Kilisto.

8. Lukamba mavimpi kwa Ampilia, intondolo ami mu Mfumu.

9. Lukamba mavimpi kwa Ulubanu, ikisadi yeto mu Kilisto, ye Staki, intondolo ami.

10. Lukamba mavimpi kwa Apele watontwa mu Kilisto. Lukamba mavimpi kwa baAlistobulo.

11. Lukamba mavimpi kwa Helodioni, ibutu kiami. Lukamba mavimpi kwa baNalakiso bena mu Mfumu.

12. Lukamba mavimpi kwa Tilifena ye Tilifosa basalanga mu Mfumu. Lukamba mavimpi kwa Pelesida watondwa ye wasedi beni mu Mfumu.

13. Lukamba mavimpi kwa Lufo wasolwa kwa Mfumu ye kwa mbut' eto beto yandi.

14. Lukamba mavimpi kwa Asinkilito ye Felengo ye Heleme ye Pataloba ye Helema ye zimpangi zena yau.

15. Lukamba mavimpi kwa Filolongo ye Yulia ye Nelea ye busi kiandi ye Olimpa ye banlongo babonsono bena yau.

16. Lukambasana mavimpi mu mfibulu yanlongo. Mabundu mamonsono maKilisto malufidisi mavimpi.

17. Luzimpangi, mono ikuluteba luakenga yau bavambisanga ye bavengisanga ndongolo yilualongwa; ye luvambana ye yau.

18. Kadi yau kaibisielo bia-Mfumu eto Yesu Kilistoko, kansi biavumu biau. Yau bapupikanga mintima miabantu bavotalala mu nkungu zantandu ameso ye lusikulu.

19. Kadi lutumumunu lueno luawakana kwa babonsono Nkiangunu mono iyangalala mu yeno, kansi nzolele kwami, vo luna kala nduka mu yambote ye votalala mu yambi.

20. Kansi Nzambi ayenge una kula fotikisa satana kunsi amalu meno. Nlemvo waMfumu eto Yesu Kilisto bika wakala yeno!

21. Timotio ikisadi yami ye Lukio ye Yasoni ye Sosipatalo, ibibutu biami, balufidisi mavimpi.

22. Mono Teletio nsonekene

nkanda wau, ilufidisi mavimpi mu Mfumu.

23. Ngayo, indikidi ami ye wadibundu diamvimba, ulufidisi mavimpi. Elasto, inkebi ambongo zavata, ye Kwalato, impangi, balufidisi mavimpi.

24. Kansi ndiena ulenda kulusiamisa mu nsamu ami wambote ye mu ndongolo aYesu Kilisto, bonso bwenina nzaikusu amambu maswekwa mandikulwa ndinga mvu kamvu,

25. kansi bwabu mazaikuswa, ye mu masonukwa maminkambi, bonso bwakamba Nzambi ukaumani, mau makambwa mu banzenza mu lutumumunu luaminu.

26. Nzambi yandi kwandi kaka wanduka mu Yesu Kilisto, bika kazituswa kwele mvu kuvutukidi mvu! Amen.

Nkanda wantete waPauli kwa bisi Kolinto.

Kapu 1.

Mbadukulu (1—3). *Pauli wayangalala mu diambu diabisi Kolinto* (4—9) *ye wabaluhula* (10—17) *ye wabalonga, bwena ngolo zansamu wambote* (18—25) *ye bonso bwasola Nzambi bakondolo mvila yandanu* (26—31).

Pauli, wabokulwa mu kala ntumwa aKilisto Yesu mu luzolo luaNzambi, ye Sostene, mpangi,

2. kwa dibundu dina diena mu Kolinto, bavangulwa mu Kilisto Yesu ye babokulwa banlongo ye babonsono babokilanga nkumbu aMfumu eto Yesu Kilisto mu muma mwamonsono mwau ye mweto.

3. Nlemvo bika wakala yeno ye yenge kiaNzambi, iseto, ye Mfumu Yesu Kilisto!

4. Mono ntondele kwa Nzambi ami lumbu kalumbu mu yeno mu diambu dianlemvo waNzambi uluavewa mu Kilisto Yesu,

5. vo yeno luakituka kimvwama mu yandi mu yayonsono, mu mambu mamonsono ye nzailu yayonsono,

6. bonso bwasiamuswa kimbangi kiaKilisto mu yeno,

7. mpasi lualembwa zimunina mu nkailu anlemvo nkutu, buluvingilanga mbonokono aMfumu eto Yesu Kilisto,

8. una kulusiamisa mpe nate ye nsukulu, kidi lualembwa tatumuswa nkanu nkutu mu lumbu kiaMfumu eto Yesu Kilisto.

9. Nzambi wena wakwikama, ye mu yandi luabokulwa mu kala ntuadi ye mwan' andi Yesu Kilisto, Mfumu eto.

10. Kansi luzimpangi, mono ikululeba mu nkumbu aMfumu eto Yesu Kilisto, kidi yeno babonsono luavova mambu mamosi, kamwidi kala luvambanu mu yenoko, kansi lumana lunga mu diela dimosi ye mbanzulu yimosi.

11. Kadi, luzimpangi zami, mono yakambwa mu yeno kwa bantu baKoloe, vo yeno luena mpaka.

12. Idiadi ngieti banza, vo yeno buna luena lueti vova: mono mvwilu kwa Pauli, kansi mono kwa Apolo, kansi mono kwa Kefa, kansi mono kwa Kilisto.

13. Kadi Kilisto wakabwe? Kadi Pauli wakomwa va kulunsi mu yenoe, vo luabotukwa mu nkumbu aPaulie?

14. Ntondele kwami kwa Nzambi, vo kiabotika yeno buna luenako, kansi Kilispo ye Ngayo kaka,

15. kidi muntu nkutu kana vovako, vo luabotukwa mu nkumbu ami.

16. Mono yabotika baStefana mpe, mboki kizaidiko, vo yabotika muntu wankaka.

17. Kadi Kilisto kamfidisa mu botikako, kansi mu longa nsamu wambote, kamu mambu mandukako, mpasi vo kulunsi diaKilisto kadina siwa diankatuko.

18. Kadi mambu makulunsi mena buzengi kwa yau balalanga, kansi mena ngolo zaNzambi kwa yeto tuna lalulwa.

19. Kadi mwasonwa: mono sia fubisa nduka zabantu banduka ye vunza mpisulu abantu bavisanga.

20. Muntu wanduka kwe kena? Zaidi masonukwa kwe kena? Nkwa anduenga zanza yayi kwe kena? Kadi Nzambi kakitula nduka zanza yayi buzengikoe?

21. Kadi mu nduka nza yalembanana zayila Nzambi mu nduka zandi, buna Nzambi wazola lalula mu ndongolo zabuzengi, baleka minu,

22. kadi bayudayo balombanga bimangu ye baelene batombanga zinduka,

23. kansi yeto tukambanga Kilisto wakomwa va kulunsi, imfwemoso kwa bayudayo ye buzengi kwa banzenza,

24. kansi kwa yau kibeni babokulwa, ye bayudayo ye baelene, Kilisto ingolo zaNzambi ye nduka zaNzambi.

25. Kadi biena buzengi mu Nzambi bilutidi bantu mu nduka, ye biena kindakana mu Nzambi bilutidi bantu mu ngolo.

26. Kadi, luzimpangi, lutala mbokolo eno, kadi bafiuma bena nduka zansuni ye bafiuma bena zingolo ye bafiuma bena mvila yandanu,

27. kansi Nzambi wasola biena buzengi mu nza, kidi kavwisa banduka nsoni, ye Nzambi wasola biena kindakana mu nza, kidi kavwisa bena ngolo nsoni,

28. ye Nzambi wasola bakondolo mvila yandanu ye batungudulwanga ye balembolo kala lekwa, kidi kabunga bena ma,

29. mpasi nsuni nkutu kauna kukisika kwa Nzambiko.

30. Kansi yeno luena mu diambu diandi mu Kilisto Yesu watukitukila nduka mu Nzambi ye mfongoso ye ntomoso ye mvulusu,

31. kidi bonso bwasonwa: wonso ukukisika bika kakisika mu Mfumu.

Kapu 2.

Ndongolo zaPauli zena mbangula (1—5). *Nsamu wambote induka zaNzambi* (6—16).

Luzimpangi, mono buyaluaka kwa yeno, kialuaka kwamiko mu diambu diakulukamba kimbangi kiaNzambi mu ndutulu zamambu ye ndukako,

2. kadi mono kiasako, vo yazaya lekwa kiankaka ye yeno, kansi Yesu Kilisto kaka, iyandi wakomwa va nti.

3. Ye mono yakala ye yeno mu kindakana ye wonga ye zakama kwakwingi.

4. Mambu mami ye ndongolo zami kabiakala mu mambu manduka mandungusunuko, kansi mu mbangudulu aMpeve ye yangolo,

5. kidi minu kieno kakina kala mu nduka zabantuko kansi mu ngolo zaNzambi.

6. Yeto tuvovanga mpe nduka kwa yau bamana fwana, kansi induka zilembolo vuwa kwa nza yayi vo kwa bakuluntu banza yayi bana fuba.

7. Kansi tuvovanga nduka zaNzambi zaswekwa zalembunwa zaya zakisavukila Nzambi ntima mu nzitusu eto, nza buyalembwa vangwa,

8. induka zalembwa zaya bakuluntu banza buna bena, nga bazayazo, nga kabakoma Mfumu anzitusu va kulunsiko.

9. Kansi bonso bwasonwa: kilembolo mona disu nkutu, ye kilembolo wa kutu nkutu, ye kilembolo banza ntima nkutu, iki-

na kiakubika Nzambi kwa yau bakuntondanga.

10. Kansi Nzambi watuzaikisakio mu Mpeve, kadi Mpeve yibakulanga yayonsono, inga mpinda zaNzambi mpe.

11. Kadi bantu buna bena nani zaidi bionso biena mu muntu, vo kampeve amuntu yena mu yandiko? Ibobo muntu nkutu kazaidi biena mu Nzambiko kansi Mpeve aNzambi kaka.

12. Kansi yeto katuatambula mpeve yanzako, kansi mpeve yatuka mu Nzambi, kidi tuazaya yituavewa kwa Nzambi,

13. iyina yituvovanga, kamu mambu malongwa kwa zinduka zabantuko, kansi mu mambu malonganga Mpeve, butufwanikisanga mambu mampeve mu lekwa biampeve.

14. Kansi muntu wansuni kavisanga lekwa biaMpeve aNzambiko, kadi yandi usangabio vo buzengi, ye kalendibio visako, kadi bina fiongununwa mu Mpeve.

15. Kansi muntu waMpeve ufionguninanga yayonsono, kansi kafiongununwanga kwa muntuko.

16. Kadi nani wazaya diela diaMfumu, kidi kalenda kunlongisila? Kansi yeto tuena diela diaKilisto.

Kapu 3.

Pauli wabasongisila, vo yandi ye Apolo ibisiclo kaka (1—9) *ye vo yandi watula lufulu, ye bankaka batungalo* (10—15). *Wabalubula mu lembwa bunga nzo aNzambi, idibundu* (16—23).

Luzimpangi, mono kialenda vova kwa yenoko bonso vo kwa bankwa miampeve, kansi bonso vo bankwa miansuni, bonso vo bana bansombe mu Kilisto.

2. Mono yaluvana mamvumina mu nwa, kadia kwandiako, kadi kalualendakoko, inga bwabu mpe kalulendikoko,

3. kadi ye mu bwabu yeno ibankwa miansuni. Kadi bulueна nsoki ye zonza, kadi buna kalubankwa miansunikoe ye ludiatilanga kimuntu?

4. Kadi umosi bukavovele: mono mvwilu kwa Pauli, kansi wankaka vo: mono mvwilu kwa Apolo, kadi buna kaluena kimuntukoe?

5. Nkiangunu Apolo inani? Kansi Pauli inani? Yau ibisielo bialulekisila minu, muntu muntu bonso bukavewa kwa Mfumu.

6. Mono yakuna, ye Apolo watula nlangu, kansi Nzambi wamenisa.

7. Nkiangunu ukunanga kailekwako, utulanga nlangu kailekwako, kansi Nzambi umenisanga.

8. Ndiena ukunanga ye ndie-

na utulanga nlangu umosi kwandi, kansi muntu muntu una tambula wandi mfutu, bonso bwenina kiandi salu,

9. kadi yeto tubisadi ye Nzambi. Yeno iyinza diaNzambi ye ntungulu aNzambi.

10. Mono yatula lufulu, bonso ntungi wanduka, bonso bwenina nlemvo waNzambi uyavewa, kansi wankaka wetilo tunga, kansi bika muntu muntu katala bonso bukatungalo.

11. Kadi muntu nkutu kalendi tula lufulu luankakako, kansi ilolo luatulwa, iYesu Kilisto.

12. Kansi vo muntu utunganga lufulu lolo mu wola vo palata vo matadi mantalu vo minti vo nianga vo bititi,

13. buna muntu ye kiandi salu kina monika, kadi lumbu kinakio monikisa, kadi kiau kina monika mu tia, ye tia tuna sinsa salu kiamuntu muntu, bonso bukienina.

14. Vo salu kiamuntu kikatungilalo kina sala, buna yandi una sendwa.

15. Vo salu kiamuntu kina via, buna yandi una kondwa nsendo, kansi yandi kibeni una lalulwa mpe nkievo mu tia.

16. Kaluzaidikoe, vo yeno inzo aNzambi, ye vo Mpeve aNzambi yena mu yeno?

17. Vo muntu una bunga nzo aNzambi, buna Nzambi una kumbunga, kadi nzo aNzambi yena yanlongo; yeno mpe ibobo.

18. Muntu nkutu kana kukipupikako; buna luena, vo muntu weti kukibanzila, vo wena wanduka mu nza yayi, bika kakala nkwa abuzengi, kidi kaluka.

19. Kadi nduka zanza yayi ibuzengi mu Nzambi, kadi kwasonwa: yandi ubakanga banduka mu bungubi bwau.

20. Diaka vo: Mfumu zaidi mabanza mabanduka vo mena mampavala.

21. Nkiangunu muntu kana kukisika mu bantuko, kadi yayonsono yivwilu kwa yeno,

22. vo Pauli vo Apolo vo Kefa vo nza vo moyo vo lufwa, vo bilekwa biena bwabu, vo lekwa bina kwiza — yayonsono yivwilu kwa yeno.

23. Kansi yeno luvwilu kwa Kilisto, ye Kilisto vwilu kwa Nzambi.

Kapu 4.

Bonso buna banzulwa minlongi (1—5). *Ndubudulu zankaka, kidi bakala bifwani biaPauli* (6—17). *Ndubudulu kwa batuta mbaya* (18—21).

Nkiangunu bika muntu katubanzila vo tubisielo biaKilisto ye minkebi miamambu maNzambi maswekwa.

2. Ye minkebi mitombwanga

kaka, vo mina kala miakwikama.

3. Kansi kwa mono ifidiambu fiafiuma nkutu, vo ngina kongudulwa kwa yeno vo kwa lumbu kiamuntu; inga mono kibeni mpe kikukikongudilako,

4. —kadi kikukizaidi diambuko, kansi kifongoso mu diambu diodioko, kansi ukunkongudilanga iMfumu kwandi.

5. Nkiangunu kalutekani kongudilako, nate ye Mfumu bukana kwiza, una kienzula bionso biaswekwa mu tombe ye zaikisa makani mamintima. Buna bana tambula muntu ye yandi nsikulu kwa Nzambi.

6. Luzimpangi, mambu momo mono yasekulamo mu nitu ami ye mu nitu aApolo mu diambu dieno, kidi lualongukila diadi mu yeto: "lembweti vioka bina biasonwa," kaluidi yanda umosi kwa umosi mu diambu diawankakako.

7. Kadi nani ukusikidi? Nkiama kiena yaku kialembwa tambula? Kansi vo ngeye mpe watambulakio, mu nki weti kukisika, nkievo kwatambulakioko?

8. Yeno luamana yukuta, yeno luamana kala bamvwama, yeno luamana kala bamfumu, kansi kamu betoko. Engwa Nzambi, vo luakala bamfumu, kidi yeto mpe tuakala bamfumu ye yeno!

9. Kadi mono ngieti banza, vo Nzambi wasa yeto tuzintu nıwa, nkievo tulutidi mu ke, nkievo tuakongudulwa nkanu afwa, kadi yeto tuena nsaku a-meso kwa nza ye kwa zimpofi ye kwa bantu.

10. Yeto tubilauki mu diambu diaKilisto, kansi yeno luena nduka mu Kilisto; yeto tueti kindakana, kansi yeno luena zingolo, yeto tutungudulwanga, kansi yeno luzituswanga.

11. Nate ye bwabu yeto tuena nsatu adia ye nlangu, yeto tuena mpene ye tubandwanga zinkome ye katuena nzoko

12. ye tumonanga mpasi ye tusalanga mu meto moko. Butufingwanga, tusakumunanga, butuzomwanga, tuvibidilanga,

13. bututumbwanga, tuvutulanga mambu mambote. Nate ye bwabu yeto tuena nkievo mpeswa anza ye mvindu ababonsono.

14. Mono kisonene diodio mu kuluvwisa nsoniko, kansi mono ikululubula bonso bana batondwa.

15. Kadi vo luena kumi diamafunda maminlongi mpe mu Kilisto, nga kaluena mase mamingiko, kadi mu Kilisto Yesu mu nsamu wambote mono yalubuta.

16. Nkiangunu mono ikululeba luakala bifwani biami.

17. Mu diambu diodio mono yalufidisi Timotio, imwan' ami watondwa ye wakwikama mu

Mfumu. Yandi una kulubambula moyo mu zinzila zami mu Kilisto Yesu, bonso builonganga mwamonsono mu mabundu mamonsono.

18. Kansi bankaka batuta mbaya, nkievo kina kwiza kwa yenoko.

19. Kansi ngina kula kwiza kwa yeno, vo Mfumu zolele, ye sia zaya batuta mbaya, kamambu mauko kansi ngolo zau.

20. Kadi kimfumu kiaNzambi kakiena mu mambuko kansi mu zingolo.

21. Nkiama luzolele? Sia luaka kwa yeno ye nzamvula vo mu tonda ye mpeve yanlembami?

Kapu 5.

Pauli walonga dibundu mu diambu diangiangulu (1—8), *wakanikina kikundi kiaminyangi* (9—13).

Mu yeno muwakanana va yuti mu ngiangulu, ingiangulu yilembolo kala ye bakondolo nzailu aNzambi, kadi muntu wena ye nkento asandi.

2. Ye yeno lueti tuta mbaya ye lulembolo kala kiadi nkutu, kidi ndiena wavanga buma bobo kakubwa mu yeno.

3. Kadi mono, bungiena nseke mu nitu, ngiena yeno mu mpeve, mono yakisavukila ntima nkievo ngiena yeno, vo ndiena wavanga bobo,

4. yeno ye mpeve ami, butukutakana mu nkumbu aMfumu mu Yesu, buna mu ngolo zaMfumu eto Yesu Kilisto

5. tuna kunyekula kwa satana mu mbungulu ansuni, kidi mpeve yalalulwa mu lumbu kiaMfumu Yesu.

6. Nsikulu eno kayena yabizako. Kadi kaluzaidikoe, vo vumvu diafiuma difunisanga dimpa diamvimba.

7. Lukombumuna vumvu diankulu, kidi luakala dimpa diamona, bonso bululembolo funuswa, kadi yeto mpe tuavondulwa meme diampiokolo, iKilisto.

8. Nkiangunu bika tuaminga lumingu mu dimpa dialembwa funuswa ye diakedika, ye diavedila ye kamu mfumfuta zankulu ye kamu vumvu diakimfunia ye biko.

9. **M**ono yasona kwa yeno mu nkand' ami, vo luna lembwa kundasana ye minyangi,

10. kansi kaminyangi mianza yayiko ye bankwa miawimi ye mimbabi ye minsambidi miaminkisi, kadi vo yau, nga lukatwa katuka mu nza.

11. Kansi bwabu yasona kwami kwa yeno, vo muntu ubikwanga mpangi inyangi vo nkwa wimi vo nsambidi aminkisi vo ntiaki vo nkwa kinduvu vo mbabi, buna kalukundasananiko, inga

kaludiani mpe ye ndiena wena boboko.

12. Kadi idiambu diami mu kongudila bena kumbazie? Kadi yeno kalukongudilanga bena mu ngudikoe?

13. Kansi bena kumbazi bana kongudulwa kwa Nzambi. Wonso wena wambi lunkuba mu yeno.

Kapu 6.

Mfundasani yamfonga (1—11) *ye ngiangulu* (12—20).

Buna luena, vo muntu wenina muntu wankaka bungu, buna kena wongakoe mu funda kwa bantu bakondolo mfonga ye kakwa banlongoko?

2. Kadi kaluzaidi enokoe, vo bantu banlongo bana kongudila nza? Kansi vo nza yina kongudulwa kwa yeno, kadi buna kalufweni mu kongudila nkongodolo zazikekoe?

3. Kadi kaluzaidikoe, vo tuna kongudila zimpofi? Buna vele situa kongudila mambu mamoyo wau.

4. Nkiangunu vo mambu mamoyo wau mana kongudulwa, buna yeno luna sola bantu batungudulwanga mu dibundu mu kongudile?

5. Mu nsoni zeno mpovelebo. Kadi buna luena, kaluena ye muntu wandukako ulenda zenga mambu mampangi andie?

6. Kansi mpangi ufundanga mpangi kwa bakondolo minu.

7. Yeno luayikidi mimvidisi, buluvwisasananga mambu. Mu nkiama kalulutidi zola vangwa bulembolo fwananakoe? Mu nkiama kalulutidi zola zionwa yayenoko?

8. Kansi yeno kibeni luvanganga bulembolo fwanana, luzionanga, ibobo kwa zimpangi mpe.

9. Kansi kaluzaidikoe, vo bakondolo mfonga kabana vingila kimfumu kiaNzambiko? Kaluzimbakananiko: ye minyangi ye minsambidi miaminkisi ye mimpumuni mialongo ye minkoyangani ye minlekisi miabababakala

10. ye mivi ye bankwa miawimi ye banduvu ye mintiaki ye mimbabi kabana kwau vingila kimfumu kiaNzambiko.

11. Kansi yeno bankaka luakala bobo, kansi luakisukula ye luaveduswa ye luafonguswa mu nkumbu aMfumu Yesu Kilisto ye mu Mpeve aNzambi eto.

12. Mono yasilwa yayonsono, kansi kitomina yayonsono nituko, mono yasilwa yayonsono, kansi kina kwami yaduswa kwa lekwako.

13. Dia kwena mu diambu diavumu, ye vumu kiena mu diambu diadia, kansi Nzambi una bunga vumu ye dia. Kansi nitu

kayena mu diambu diayangako kansi mu diambu diaMfumu, ye Mfumu mu diambu dianitu.

14. Kansi Nzambi wafulukisa Mfumu ye una kutufulukisa mpe mu tulendo tuandi.

15. Kadi kaluzaidikoe, vo zinitu zeno ibiela biaKilisto? Buna sia bonga biela biaKilisto ye vangabio biela biakinsuze? Ve kwandi!

16. Kani kaluzaidi enokoe, vo muntu utatamana kinsuza, yandi initu yimosi ye kinsuza? Kadi yau bole bana kala nsuni umosi, bonso bukavova.

17. Kansi utatamana Mfumu, yandi impeve yimosi ye yandi.

18. Lutina yanga! Masumu mamonsono mavanganga muntu mena kumbazi anitu andi, kansi uyanganga, yandi uvodilanga yandi nitu masumu.

19. Kadi kaluzaidikoe, vo zinitu zeno inzo aMpeve yanlongo, yena mu yeno, yiluatambula kwa Nzambi, ye kalukukivwidiko?

20. Kadi yeno luasumbwa mu ntalu beni. Buna luzitiseno Nzambi mu zinitu zeno!

Kapu 7.

Ndlongolo zakwela (1—9) *ye zavambana* (10—17). *Pauli wabaleba mu kala bonso bubabokulwa* (18—24) *ye bonso bulutidi mu lembwa kwela* (25—40).

Kansi yoyo yiluasonika ibwabu: bakala dina toma nitu vo dilembolo kwela nkento.

2. Kansi mu diambu diayanga bika bakala diakala wandi nkento, ye nkento kakala diandi bakala.

3. Bika bakala kavanga bonso bufwanane kwa nkento, ye nkento mpe bobo kwa bakala.

4. Nkento kalendi yala yandi nituko kansi bakala; ye bakala kalendi yala yandi nituko kansi nkento.

5. Kalutatasananiko, vo kamu diambu dialuwawanu mu lumbu biavengoko, kidi luabaka ntangu mu sambila, mboki lukala vakimosi, mpasi satana kana lenda kuluvukumunako mu diambu dianzinunu zeno.

6. Kansi mono mpovele wowo nkievo nsilulu kankondo andiko.

7. Kansi mono nzolele, vo bantu babonsono bakala bonso mono kibeni, kansi muntu ye wandi nkailu katambula kwa Nzambi, umosi bwabu, umosi ebu.

8. Kansi mono mpovele kwa balembolo kwela ye kwa mafwola: yau bana toma nitu, vo bana kala bonso mono.

9. Kani vo bazinina moyo, bika bakwela, kadi bwabiza mu

kwela ye zinina bwambi.

10. Kansi bakwelana bakambwa kwa Mfumu, kakwa monoko, vo nkento kana vambana ye bakalako,

11. — kansi vo wamana vambana, buna una kala mpumpa, evo uvutuka wawana ye bakala — ye bakala kana yambula nkentoko.

12. Bankaka bakambwa kwa mono, kakwa Mfumuko: vo mpangi yena nkento ulembolo leka minu, ye wau uzolele sala yandi, buna kana kunsisako.

13. Vo nkento wena bakala dilembolo leka minu, ye diau dizolele sala ye nkento, buna kana yambula bakalako.

14. Kadi bakala dilembolo leka minu diatomuswa mu nkento, ye nkento ulembolo leka minu watomuswa mu mpangi, vo kabwako, nga bana beno balembolo vedila, kansi bwabu yau bena banlongo.

15. Kansi vo ndiena ulembolo leka minu una vambana, bika kavambana. Mpangi ye busi kabana tatumuswa mu mambu momoko. Kansi Nzambi walubokila mu yenge.

16. Kadi ngeye, nkento bwe zaidi, vo lenda tanina nlumi aku? Ye ngeye bakala, bwe zaidi, vo lenda tanina nkento?

17. Vo bwankaka buna bonso bwakabila Mfumu kwa muntu muntu, bonso bwabokila Mfumu muntu muntu, bika kadiata. Nkondo wowo mono itulangawo mu mabundu mamonsono.

18. Vo muntu wazabulwa wabokulwa kana kukisa sutuko; vo muntu wena sutu wabokulwa, kakizabulaniko.

19. Nzabudulu kalekwako ye sutu kalekwako, kansi keba mina miaNzambi.

20. Muntu muntu una kala mu nkadulu yina yikabokulwa.

21. Vo ngeye inanga wabokulwa, kukadilanibo kiadiko, kansi vo lenda vuluswa mpe, buna nakadibo kwaku.

22. Kadi wonso nanga wabokulwa mu Mfumu, yandi imuntu aNzambi wavuluswa; ibobo mpe wonso muntu wamfumu wabokulwa, yandi inanga waKilisto.

23. Yeno luasumbwa mu ntalu yayinene. Kalukalani minanga miabantuko.

24. Luzimpangi, babonsono bana kala mu salu kibabokulwa kwa Nzambi.

25. Kansi mu zindumba zampumpa kibakidi kwami nkondo aMfumuko, kansi mono mpovele bonso bumbenzi, bonso muntu wavewa kiwuntu kwa Nzambi mu lekulwa minu.

26. Nkiangunu mbenzi, vo mu diambu diancita zena mu

kwiza, muntu una toma nitu, vo una kala bonso bukena.

27. Vo Ngeye utatamana ye nkento, kutombani luvambanuko. Vo kwena ye nkentoko, kutombani nkentoko.

28. Kansi vo una kwela mpe, kuvolele masumuko. Vo ndumba yina kwela, kavolele masumuko, kansi bavangabo bana mona ncita mu zinitu zau, kansi mono nzolele kulukuta.

29. Kansi luzimpangi, diadi mpovele, vo ntangu yankufi yisidi, kidi bena bakento mpe bakala, nkievo bakondolo,

30. ye badilanga, nkievo balembwa dila, ye bayangalala, nkievo kabayangalalako, ye basumba, nkievo balembwabio keba,

31. ye basadila nza yayi, nkievo kabasadilayoko, kadi nkadulu anza yayi yina fuka.

32. Nzolele kwami, vo luna lembwa kala kiadi. Ulembolo kwela, yandi ubanzanga yina yaMfumu, bonso bukana zolana ye Nzambi.

33. Kansi wakwela, yandi ubanzanga yina yanza, bonso bukana zolana ye nkento.

34. Diswaswana diena ye nkento wakwela ye ndumba yilembolo kwela. Ulembolo kwela weti banza yina yaMfumu, kidi kakala nlongo ye mu nitu ye mu mpeve, kansi wakwela weti banza yina yanza, bonso bukana zolana ye nlumi andi.

35. Kansi mono mpovele bobo mu ntomono eno, kivovelebo mu tudila yeno siongiko, kansi mu diambu diankadulu yabiza ye ntatumunu aMfumu yena nakekete.

36. Kansi vo muntu weti banza, vo uvwezanga mwan' andi wankento walembwa kwela, vo wau wamana bula ye una kwela, buna bika kavanga, bonso bukazolele. Yandi kavolele masumuko, yambula bakwela.

37. Kansi wonso wena nakekete mu ntim' andi, bukalembwa tatumuswa, kansi lenda bonso bukazolele, ye bukakisavudila ntim' andi mu keba mwan' andi wankento kimpumpa, yandi una vanga bwambote.

38. Nkiangunu ndiena ukwedisa mwan' andi wankento, yandi tomene vanga, ye ndiena ulembolowo kwedisa, yandi lutidi.

39. Nkento wakangwa mu mina ntangu yina yivumuninanga nlumi andi, kansi vo nlumi andi wabondalala, buna nkento wavuluswa ye lenda kwela wonso ukazolele, vo kanabo sa mu Mfumu.

40. Kansi mono ngieti banza, vo nkento wena kiese kiaki-

ngi, vo lembolo kwela. Mono mpe ndekele minu, vo ngiena ye Mpeve aNzambi.

Kapu 8.

Mu dia mbiz̃i zatulwa kwa biteki kaimasumuko (1—6). *kansi nkwa Kilisto kanabo sako, vo mpangi andi yinabo fwemina* (7—13).

Kansi mu lekwa biatulwa kwa biteki, tuzaidi kweto, kadi beto babonsono bena nzailu. Nzailu yitutisanga mbaya, kansi tonda kweti tunga.

2. Vo muntu weti kukibanzila, vo uzaidi lekwa, yandi kazaidi bwabuko, bonso bukana zaya.

3. Kansi vo muntu tondele Nzambi, yandi wazaywa kwa yandi.

4. Nkiangunu mu dia lekwa biatulwa kwa biteki tuzaidi, vo kiteki kakiena mu nzako, ye vo kakwenani Nzambi yankakako kansi yimosi kaka.

5. Kani vo yau bena babikwanga zinzambi mpe, kani muna dizulu kani va ntoto, bonso bwena zinzambi zazingi ye zimfumu zazingi,

6. kansi yeto vele tuena Nzambi yimosi kaka, ise diatuka lekwa biabionsono, ye yeto tuena mu diambu diandi, ye Mfumu yimosi, iYesu Kilisto, mwavangwa yayonsono, ye mu yandi yeto tuena.

7. Kansi babonsono kabena nzailuko, kansi bankaka bayukwa biteki nate ye bwabu ye badianga, nkievo biatulwa kwa biteki, ye mintima miau miena kindakana mina sumunwa.

8. Kansi dia kakusadilanga kwa Nzambiko. Vo tudianga katulutidiko; vo tulembolo dia, katuvidisi kiumako.

9. Kansi lutina, kaluidi fwemisa bena kindakana mu diambu dialulendo lueno lolo.

10. Kadi vo muntu una mona ngeye wena nzailu, vo weti vwanda va meza mu nzo abiteki, buna vele ntima andiena wena kindakana una siamuswa mu dia lekwa biatulwa kwa biteki.

11. Kadi ndiena wena kindakana una bungwa mu diambu dianzailu aku, impangi yafwilwa kwa Kilisto.

12. Kansi buluvodilanga masumu bobo kwa zimpangi, bululueka ntima miau miena kindakana, buna luvodilanga Kilisto masumu.

13. Nkiangunu vo dia kufwemisanga mpangi ami, kina kwanii dia mbiziko kwele mvu kuvutukidi mvu, kidi yalembwa fwemisa mpangi ami.

Kapu 9.

Nsilulu yantumwa (1—14). *Pauli kasadilayoko* (15—18), *kansi buimfumu wakivanga nanga wabantu babo*

(19—23). *Ngiungusulu mu nzila yangiungusila* (24—27).

Kadi mono kimuntu wamfumukoe? Kadi mono kintumwakoe? Kadi mono kiamona Mfumu eto Yesukoe? Kadi yeno kalusalu kiami mu Mfumukoe?

2. Vo kienâ ntumwa kwa bankakako, ngiena vele ntumwa kwa yeno, kadi yeno idimbu kiakintumwa kiami mu Mfumu.

3. Yoyo imvutudulu ami kwa yau beti kunkongudila.

4. Kadi yeto katuena nsilulu mu dia ye nwakoe?

5. Kadi yeto tuakanukunwa nata nkazi, ibusi, bonso buvanganga zintumwa zankaka ye zimpangi zaMfumu ye Cefa?

6. Kanivo yeto ye Banaba kaka katulendi lembwa salakoe?

7. Nani usala salu kianwana mu wandi mfutu? Nani ukuna via diavinia ye lembolo dia mbongo zavia? Nani uvunganga kabu diabibulu ye lembolo dia mamvumina mabulu?

8. Kadi ivovanga fu kiabantu kake? Kadi mina kamivovangabokoe?

9. Kadi mu mina miaMose mwasonwa: kukangani nwa angombe yeti tuta zimbongoko. Kadi Nzambi wetibo banzila mu zingombie?

10. Kadi kavovelebo mu diambu dieto kakakoe? Kadi mu diambu dieto mwasonwa: ukanga sika kaka mu vuvu, ye ututanga sika tuta mu vuvu, vo sika tambula yandi ndambu.

11. Vo yeto tualukunina lekwa biampeve, buna vele situa yonzika biabieno, kadi kabwakoe?

12. Vo bankaka benina yeno nsilulu yoyo, buna yeto katulutidikoe? Kansi yeto katusadidi nsilulu yoyoko, kansi tuvibidilanga yayonsono, katuidi vanga nkakulu nkutu mu nsamu wambote waKilistoko.

13. Kadi kaluzaidi enokoe, vo basalanga salu kianzo yanlongo badianga dia kwanzo yanlongo, ye basadilanga va salu diyokulwanga batambulanga ndambu mu disalu?

14. Ibobo Nzambi mpe wakamba kwa bakambanga nsamu wambote, vo bau bana vukila mu nsamu wambote.

15. Kansi mono kiasadila yoyoko. Mono kiasonayoko, mpasi yasiwaboko, kadi bulutidi kwa mono vo ngina fwa, mpasi muntu nkutu kana fubisa nsikululu amiko.

16. Kadi vo ikambanga nsamu wambote, kibakilangawo nsikuluko, kadi yatatumuswawo; engwa mono, vo sia lembwa kamba nsamu wambote!

17. Kadi vo nzolelebo vanga, buna sia sendwa, kansi vo ivangangabo mu tinguna, buna mpe yatatumuswa salu kiokio.

18. Buna nki ansendo ami? Bungieti kamba nsamu wambote, sia kamba nsamu wambote waKilisto mu kalekwako, kidi yalembwa sadila nsilulu ami mu nsamu wambote.

19. Kadi mono buimfumu, mono yakivanga wababonsono, mpasi yaluta baka bantu babingi.

20. Mu bayudayo mono ngiena bonso nyudayo, mpasi yabaka bayudayo babingi; mu bavwilu kwa mina, ngiena nkievo mvwilu kwa mina, kansi mono kibeni kivwilu kwa minako, mpasi yabaka babingi bavwilu kwa mina.

21. Mu yau bakondolo mina, ngiena nkievo nkondolo mina, — kansi kikondolo kwami mina miaNzambiko, kansi yakangwa mu mina miaKilisto —mpasi yabaka babingi bakondolo mina.

22. Mu yau bena kindakana ngiena kindakana, kidi yabaka bena kindakana; mu babonsono ngiena yayonsono, kidi yalalula bankaka mu buma bwabonsono.

23. Kansi ivanganga yayonsono mu diambu diansamu wambote, kidi yakadilawo ntuadi.

24. Kadi kaluzaidikoe, vo bayungusanga mu nzila yangiungusila bayungusanga kwau babonsono, kansi umosi kaka una tambula nsendo. Luyungusila bobo, kidi luatambulawo.

25. Kansi wonso wonso una sinsana, yandi una tina mu yayonsono; nkiangunu babana kidi batambula mpu yina fuka, kansi yeto mpu yina lembwa fuka.

26. Nkiangunu mono iyungusanga, bonso muntu ulembolo yungusa mu nana, mono inwananga, bonso muntu ulembolo banda mpevolo.

27. Kansi mono ibandanga nitu ami beni ye iyalangayo, kidi mono kibeni kina bwanwako, vo yalendwa, bungina tontwa, buntekele longa bankaka.

Kapu 10.

Ndwanunu yabiza (1—13). *Pauli wakanikina baleka minu mu mbuluku abiteki* (14—22) *ye mu mbizi zatulwa kwa biteki mu diambu diazimpangi zakindakana* (23—34).

Luzimpangi, mono kizoleleko, vo yeno luna lembwa zaya, vo mase meto mamonsono makala kunsi atuti, ye mau mamonsono masabuka mu mbu,

2. ye mamonsono mabotukulwa mu Mose mu tuti ye mu mbu,

3. ye mamonsono madia dia kumosi kwampeve,

4. ye mamonsono manwa ndwinu yina yimosi yampeve, kadi manwa mu tadi diampevo diabanama, kansi tadi diodio iKilisto.

5. Kansi buna bena, Nzambi

walembwa zola babingi, kadi balumbwa mu nsi yankatu.

6. Kansi babana ibifwani kwa yeto, katuidi zinina moyo mu yambi, bonso bwazinina yau moyo.

7. Kalusambilani minkisiko, bonso bwasambila yau bankaka, bonso bwasonwa: Bantu bavwanda ye badia ye banwa, mboki batelama mu kina.

8. Bika tualembwa yanga mpe, bonso bwayanga yau bankaka ye babwa mu lumbu kimosi makumole ye mafunda matatu.

9. Bika tualembwa sindisila Mfumu, bonso bwansindisila yau bankaka ye babungwa kwa zinioka.

10. Kalubomaniko, bonso bwaboma yau bankaka ye babungwa kwa mbungi.

11. Yau babwanwa yoyo mu kifwani, kansi bwasonwa mu ndubudulu zeto, iyeto tufinangane ye nsukulu azintangu.

12. Nkiangunu wonso weti banza, vo katelama, bika katala, kidi kana bwako.

13. Yeno kaluabwilwa nsindusulu yankakako, kansi yina yamuntu kaka; kansi Nzambi wena wakwikama una lembwa yambula luasindusulwa kwakwingi ye ngolo zafiuma, kansi yandi una vana nsindusulu yalendwa, kidi lualenda vibidilayo.

14. Nkiangunu, zintondolo zami, lutina nsambudulu aminkisi.

15. Mono ivovanga vele kwa bantu banduka. Lufiongunina yeno kibeni yimpovele.

16. Kompe kiansakumunu kitusakumunanga, kadi kakiena ntuadi ye menga maKilistokoe? Dimpa ditubukunanga, kadi kadiena ntuadi ye nitu aKilistokoe?

17. Kadi dimpa dimosi diena, ye yeto tubabingi initu yimosi, kadi yeto babonsono tuena ntuadi ye dimpa dimosi.

18. Lutala bantu baIsaleli bansuni. Badianga lekwa bitulwanga va disalu, kadi yau kabena kwau ntuadi ye disalukoe?

19. Kansi buna bwevi mpovele? Kani lekwa biayekulwa kwa teki ikiume? Kanivo teki ikiume?

20. Ve, kansi kibayekulanga, bayekulangakio kwa mpeve zambi, kakwa Nzambiko. Kansi mono kizoleleko, vo yeno luna kala ntuadi ye mpeve zambi.

21. Yeno kalulendi nwa kompe kiaMfumu ye kompe kiampeve zambiko. Yeno kalulendi kala ntuadi mu meza maMfumu ye meza mampeve zambiko.

22. Kani situa vemisa Mfumue? Kadi yeto tuviokele yandi mu ngoloe?

23. Yayonsono yasilwa, kansi yayonsono kayitomisanga

nituko, yayonsono yasilwa, kansi yayonsono kayitungangako.

24. Muntu kana tomba biandi lekwa bikana tomina nituko, kansi bina bitomisanga muntu wankaka nitu.

25. Yonso yitekwanga mutekwanga dia, ludia kweno, kalufiongunina mu diambu diantimako.

26. Kadi ntoto ye yonso yenina va ntoto yivwilu kwa Mfumu.

27. Vo muntu ulembolo leka minu ulutumisi, ye yeno luzolele kwenda, buna ludia yonso yiluna vewa. Kalufionguninani mu diambu diantimako.

28. Kansi vo muntu una vova kwa yeno: Yoyo yayekolo kwa teki, buna kaludianiyoko mu diambu diamuntu telebo ye mu diambu diantima.

29. Mono kibikidi waku ntimako kansi ntima wangana, kadi lulendo luami bwe luna kongudulwa kwa ntima wangane?

30. Vo idianga mu matondo, mu nki sia vwezwa mu yoyo yintondele?

31. Nkiangunu vo ludianga vo lunwanga vo kionso kiluvanganga, luvanga yayonsono mu zitisa Nzambi.

32. Kalufwemisani bayudayoko ye baeleneko ye dibundu diaNzambiko,

33. bonso mono mpe ivanganga, bonso buzolele babonsono; kitombanga yitomisanga nitu amiko kansi yonso yitomisanga nitu zabantu babingi, kidi batanunwa.

34. Lukumpukumukina, bonso buivukumukinanga Kilisto.

Kapu 11.

Nkadulu yabiza mu sambila (1—15). *Mbuluku miatonda ye mbuluku aYesu* (16—33).

Mono ikulusika, bulueti kumbambukila moyo mu yayonsono ye lutatamananga nkondo miyalusisila.

2. Kansi nzolele, vo luna zaya, vo Kilisto intu adionso bakala, kansi bakala intu ankento, ye Nzambi intu aKilisto.

3. Dionso bakala diena lekwa va ntu, buketi sambila vo kamba lekwa yina kwiza, yandi vwisanga ntu andi nsoni.

4. Kansi wonso nkento weti sambila vo kamba lekwa yina kwiza, bukakondolo lekwa va ntu, yandi vwisanga ntu andi nsoni, kadi mpila mosi vo watebwa nsuki.

5. Kadi nkento ułembolo fuka ntu andi, buna bika kateba nsuki. Kansi vo nkento vwidi nsoni mu zakwa nsuki vo mu tebwa, bika kafuka ntu.

6. Kadi bakala kafukani

ntuko, kadi yandi ikifwani kia-Nzambi ye nzitusu andi, kansi nkento inzitusu abakala.

7. Kadi bakala kadiatuka mu nkentoko, kansi nkento watuka mu bakala.

8. Bakala kadiavangwa mu diambu diankentoko, kansi nkento wavangwa mu diambu diabakala.

9. Nkiangunu nkento sika kala dimbu kialulendo va ntu mu diambu diazimpofi.

10. Kansi mu Mfumu kamwena nkento una lembwa saduswa kwa bakalako ye bakala dina lembwa saduswa kwa nkentoko.

11. Kadi bonso bwatuka nkento mu bakala, ibuna butukanga bakala mu nkento, kansi yayonso yatuka kwa Nzambi.

12. Lukifiongunina. Kadi bufweni, vo nkento ulembolo kukifuka una sambile?

13. Kadi nkadulu kayilulongelekoe, vo bakala diena nsuki zazila, zau imvwezolo andi.

14. Kansi vo nkento wena nsuki zazila, zau inzitusu andi, kadi yandi wavewa nsuki zazila mu diambu diakukifuka.

15. Kansi vo muntu zolele fila mpaka mu mambu momo, beto nkutu katuena fu kiokioko, ye mabundu maNzambi kamenanikioko.

16. Kansi bunkembi momo, buna kilendi kulusikako, bulukutakana mu mbivusu kamu ntomosoko.

17. Kadi va ntete mono ngwilu mu yeno, vo bulukutakana mu dibundu, buna yeno luena ye zimpaka, ye ndekele mambu momo mankaka minu.

18. Kadi mu yeno mpe simwa kala makabu, kidi batontwa bazayakana mu yeno.

19. Nkiangunu bulukutakana, kalulendi dia mbuluku aMfumuko.

20. Kadi buludia, buna muntu ye wandi mbuluku muntu ye wandi mbuluku babonganga nswalu. Umosi wena nsatu, wankaka wena bondia-bondia.

21. Kadi kalubakidi zinzo zandila ye zandwinakoe? Kani lueti tungudila dibundu dia-Nzambi ye luzolele vwisa bakondolo lekwa nsonie? Nki sia vova kwa yeno? Kadi sia kulusike? Kilendi kulusika mu yoyoko.

22. Kadi mono yatambula kwa Mfumu yina yiyaluvana, vo Mfumu Yesu, mu fuku dina dikayekulwa, kabonga dimpa,

23. ye bukamana tonda, kabukunadio ye kavova: Diadi initu ami yaveno mu yeno. Luvanga bobo mu kumbambukila moyo.

24. Ibobo mpe kabonga kompe, bubamana dia, ye kavova: Kompe kiaki ´iluwawanu luamona mu menga mami. Luvanga bobo yonso ntangu yilunakio nwa mu kumbambukila moyo.

25. Kadi yonso ntangu yiluna dia dimpa diodio ye nwa kompe kiokio, yeno lukambanga mfwilu aMfumu, nate ye kana kwiza.

26. Nkiangunu wonso una dia dimpa vo nwa kompe kiaMfumu, bonso bulembolo fwanana yandi wena nkanu mu nitu ye menga biaMfumu.

27. Nkiangunu bika muntu kakifiongunina, mboki kadia dimpa ye kanwa kompe.

28. Kadi udianga ye unwanga, yandi ukukidila ye ukukinwina nkongodolo, vo katomene kongudila nitu aMfumuko.

29. Mu diambu diodio mu yeno mwena babingi bena kindakana ye yela, ye bankaka babingi babondalala.

30. Kansi vo tuatoma kukikongudila, nga katuakongudulwako.

31. Kansi butuna kongudulwa, buna tuna longwa kwa Mfumu, katuidi kongudulwa nkanu ye nza.

32. Luzimpangi zami, nkiangunu bulukutakana mu dia, luvingasana.

33. Vo muntu wena nsatu, bika kadia mu nzo andi, kaluidi kutakana mu kongudulwa. Mambu mankaka masidi mangina sungika, bungina luaka kwa yeno.

Kapu 12.

Minkailu miaMpeve (1—3) *ye minkailu miampila mu mpila* (4—30). *Tuna vemina minkailu mihutidi mu nene* (31).

Luzimpangi, mono kizoleleko, vo luna lembwa zaya minkailu miampeve.

2. Yeno luzaidi, vo bulualembwa zaya Nzambi, buna yeno luanatuswa kwa biteki bikondolo ndinga, bonso buluanatuswa.

3. Nkiangunu mono ikuluzaikisa, vo muntu uvovanga mu Mpeve aNzambi kana vovako: Yesu watumbwa; ye muntu kalendi vovako: Yesu iMfumu, vo kanabo sa mu Mpeve yanlongoko.

4. Minkailu miampila mu mpila miena, kansi Mpeve yimosi kwandi.

5. Tusadusu tuena tuampila mu mpila, kansi Mfumu yimosi kwandi.

6. Mavanga mampila mu mpila mena, kansi Nzambi yimosi yivangisangamo mamonsono mu babonsono.

7. Kansi muntu muntu wavewa nzaikusu ampeve mu tomisa nitu.
8. Kadi umosi wavewa kwa Mpeve mu vova mambu manduka, kansi wankaka mu vova mambu maluzailu, bonso buzolele Mpeve yimosi,
9. wankaka minu mu yina Mpeve, kansi wankaka minkailu mianlemvo miandiakisina yela mu Mpeve yina yimosi,
10. kansi wankaka mu vanga bimangu, wankaka mu kamba lekwa bina kwiza, wankaka mu fiongunina zimpeve, wankaka mu vova mu tudimi tuampila mu mpila, wankaka mu bangula mpovolo atudimi.
11. Kansi yina yayonsono yivanguswanga kwa Mpeve yina yimosi yikabilanga kwa muntu muntu, bonso buyizolele.
12. Kadi bonso bwena nitu yimosi ye yau yena biela biabingi, kansi biela biabionsono bianitu, bubiena biabingi, biena kwau nitu yimosi, ibuna bwenina Kilisto mpe.
13. Kadi mu Mpeve yimosi mpe yeto babonsono tuabotukwa mu kala nitu yimosi vo bayudayo vo baelene, vo minanga vo zimfumu, ye yeto babonsono tuanwa Mpeve yimosi.
14. Kadi nitu mpe kayena kiela kimosiko kansi biabingi.
15. Vo kulu kuna vova: Bundembolo kala koko, kiena kwami mu nituko, buna kwau kakwena mu nitukoe?
16. Vo kutu kuna vova: Bundembolo kala disu, kiena kwami mu nituko, buna kwau kakwena mu nitukoe?
17. Vo nitu yamvimba idisu, buna ngwilu kwevi? Vo nitu yamvimba ingwilu, buna ngwilu amfuku kwevi?
18. Kansi bwabu Nzambi watula biela biabionsono mu nitu, bonso bukazolele.
19. Kansi vo biela biabionsono ikiela kimosi, buna nitu kwevi yena?
20. Kansi bwabu biela biena biabingi kansi nitu yimosi kaka.
21. Kansi disu kadilendi vova kwa kokoko: Kiena kwami nsatu angeyeko; ye nitu kayilendi vova kwa maluko: Mono kienina yeno nsatuko.
22. Kansi biela bianitu bibanzwanga, vo biena biakindakana, tueninabio nsatu beni,
23. ye biela bibanzwanga, vo bilembolo fwanana mu zituswa, yeto tuvwikangabio mu nzitusu beni, ye biela biansoni yeto tutomabio fukanga.
24. Kansi biela bianzitusu kabieninabo nsatuko. Kansi Nzambi wavanga nitu wavana kiela kiakike nzitusu beni,
25. mpaka kayidi kala mu

nituko, kansi biela bina kalasana mbanzulu yimosi.

26. Vo kiela kimosi kieti lungwa, buna biela biabionsono bieti lungwa kwama ye kiau; vo kiela kimosi kina zituswa, buna biela biabionsono bina yangalala ye kiau.

27. Kansi yeno initu aKilisto ye biela, bonso bwẹnina muntu ye yandi ndambu asalu.

28. Ye Nzambi watula bankaka mu dibundu va ntete bonso zintumwa, mboki bonso minkambi, mboki bonso minlongi, mboki tulendo, mboki minkailu mianlemvo miandiakisina ye lusadusu ye ngiadulu ye tudimi tuampila mu mpila.

29. Kadi babonsono izintumwe? Kadi babonsono iminkambie? Kadi babonsono iminlongie? Kadi babonsono bena ye tulendoe?

30. Kadi babonsono bena nkailu mianlemvo miandiakisina yele? Kadi babonsono bazaidi vova mu tudimie? Kadi babonsono bazaidi bangule?

31. Kansi luvemina minkailu mianlemvo milutidi mu nene, ye mboki ngina kulusonga nzila yilutidi mu nene.

Kapu 13.

Kondolo tonda kailekwako (1—3). *Bonso bwenina tonda*(4—7). *Tonda kulutidi mu nene ye kakuna fukilako* (8—13).

Vo ivovanga mu tudimi tuabantu ye tudimi tuazimpofi, kansi nkondolo tonda, buna mono isengwa kininganga ye simbala kiwunganga.

2. Vo mono ngiena nkambulu alekwa bina kwiza ye nzaidi mambu mamonsono maswekwa ye nzailu yayonsono, ye vo ngiena minu kiakionsono, kidi yalenda vilula miongo, kansi nkondolo tonda, buna mono kiena lekwako.

3. Vo ikabanga zimbongo zami zazonsono mu dikila ye iyekula nitu ami, kidi yayokwa, kansi nkondolo tonda, buna kilendibo tomina nituko.

4. Tonda kuvibidilanga, tonda kwena kwanlembami, tonda kakuvwanga nsokiko, kakutanga mayamako, kakututanga mbayako,

5. kakukadilanga bulembolo fwananako, kakutombanga yandi yilekwako, kakufwemangako, kakutanganga yayibiko,

6. kakuyangalalanga ye yayibiko, kansi kuyangalalanga ye kedika,

7. kwau kweti sweka yayonsono, kulekilanga yayonsono minu, kweti sa vuvu mu yayonsono, kweti vibidila yayo.

8. Tonda kasi kakuna suka-

ko, kansi nkambulu zalekwa bina kwiza zina fuka, mpovolo zatudimi zina suka, nzailu yina fuka.

9. Kadi yeto tuzaidi ndambu kaka ye tukambanga ndambu kaka alekwa bina kwiza.

10. Kansi yina yamana lunga, buyina kwiza, buna yina yena ndambu yina fuka.

11. Buyakala mwana, mono yavova bonso mwana ye yakala luzolo luamwana ye yabanza bonso mwana, kansi buyakituka kota, mono yayambula kimwana.

12. Kadi bwabu tueti tala mu lumweno mu lukengezi, kansi buna zizi kina tadisa zizi, bwabu nzaidi ndambu kaka, kansi buna sia mana zaya, bonso buyazaywa mpe.

13. Kansi bwabu busidi minu ye vuvu ye tonda bina bitatu, buna biena tonda kulutidi mu nene.

Kapu 14.

Nkambulu anzaikusu kulutidi mpovolo atudimi (1—6). *Mpovolo atudimi kayitomeneko, vo kakwenani una bangulako* (7—19), *kadi yau idimbu kwa badimbula minu, kansi nkambulu anzaikusu idimbu kwa baleka minu* (20—25). *Nkondo miatukutukunu tuadibundu, mpasi yayonsono yavängwa bufwanane* (26—40).

Lutatamana tonda, luvemina minkailu miampeve, kansi luluta vemina mu kamba nzaikusu.

2. Kadi uvovanga mu tudimi kavovanga kwa bantuko kansi kwa Nzambi, kadi muntu kawangako, kansi mu Mpeve yandi weti vova mambu maswekwa.

3. Kansi ukambanga, nzaikusu yandi uvovanga ntungulu ye ndubudulu ye mbombolo kwa bantu.

4. Uvovanga mu tudimi, yandi ukukitunganga, kansi ukambanga nzaikusu utunganga dibundu.

5. Kansi mono nzolele, vo yeno babonsono luna vova mu tudimi, kansi ndutidi zola vo luna kamba nzaikusu, kadi ukambanga nzaikusu ulutidi uvovanga mu tudimi mu nene, vo kanamo bangulako, mpasi dibundu dina tungwa.

6. Kansi luzimpangi, vo mono sia kwiza kwa yeno ye sia vova mu tudimi, buna bwe lunabo tomina nitu, vo ngina lembwa vova kwa yeno mu nzaikusu vo mu nzailu vo mu nkambulu alekwa bina kwiza vo mu ndongolo?

7. Lekwa bilembolo vumuna biena ningu kanivo pitulu vo nsambi; bwe situa zaya yisikwanga mu pitulu vo mu nsambi, vo bilembolo swaswasa ntuadulu.

8. Ibobo mpe vo kulumeta

kilembolo lokisa nding' andi, nani una kubama mu mvita?

9. Ibobo mpe vo yeno luna lembwa vana mambu mampisila mu tudimi, buna mambu mavovwa bwe mana zayakana? Yeno luna vova mu mpevolo.

10. Ndinga zazingi zampila mu mpila zena mu nza ye ndinga nkutu kayikondolo ninguko.

11. Nkiangunu vo ndembolo zaya mbangudulu andinga, buna mono inzenza kwa ndiena weti vova, ye ndiena weti vova inzenza kwa mono.

12. Nkiangunu beno mpe buluvemina minkailu miampeve, lutomba mpe, kidi luakala kimvwama mu nkailu miomio mu diambu diatunga dibundu.

13. Nkiangunu wonso uvovanga mu tudimi bika kalomba, kidi kabangudilato.

14. Kadi vo mono isambilanga mu tudimi, buna mpeve ami yeti sambila, kansi diela diami dikondolo nsadulu.

15. Nkiangunu buna bwe bobo? Mono sia sambila mu mpeve, kansi sia sambila mu diela mpe, mono ngina yimbila mu mpeve, kansi ngina yimbila mu diela mpe.

16. Kadi vo ngeye usakumunanga mu mpeve, buna ndiena uvwandanga va fulu kiabalembolo longwa, bwe sika vova amen mu matondo maku, bukalembolo zaya kiuvovele?

17. Kadi ngeye tomene tonda, kansi muntu wankaka katungwako.

18. Ntondele kwami kwa Nzambi, vo ndutidi yeno babonsono mu vova mu tudimi.

19. Kansi mu dibundu mono nzolele beni vova mambu matanu kaka mu diela, kidi yalonga baukaka mpe ye kizolele vova kumi diamafunda mamambu mu tudimiko.

20. Luzimpangi, kalukalani bana mu zayako, kansi lukala bana mu lekwa yambi, kansi mu zaya lumana lunga.

21. Mu mina mwasonwa: mu yau bavovanga mu tudimi ye bikoba bianzenza ngina vova kwa bantu bobo ye: buna mpe siba lembwa kungwila buvovele Mfumu.

22. Nkiangunu mpovolo zatudimi idimbu kwa balembolo leka minu kakwa baleka minuko, kansi nkambulu alekwa bina kwiza kayena mu yau balembolo leka minuko, kansi mu yau baleka minu.

23. Nkiangunu vo dibundu diamvimba dina kutakana, ye babonsono bana vova mu tudimi, ye balembolo longwa ye balembolo leka minu bana kota, buna keti siba vova, vo yeno lueti lauka.

24. Kansi vo babonsono bana longa, ye muntu ulembolo longwa vo lembolo leka minu una kota, buna yandi una zaikuswa kwa babonsono ye kongudulwa kwa babonsono,

25. ye yina yaswama mu ntim' andi yina zayakana, ye mboki sika fukama va zizi kiandi ye dila kwa Nzambi ye vova: Nzambi wena yeno mu kedika.

26. Nkiangunu luzimpangi, buna bwevi? Bulukutakana, buna muntu muntu wena ye nkung' andi, yandi wena ndongolo, yandi wena nzaikusu, yandi wena nkailu avova mu tudimi, yandi wena mbangudulu, bika yayonsono yasadulwa mu tunga.

27. Vo muntu una vova mu tudimi, buna bole kanivo batatu bana vova mu lukutukunu lumosi, kansi mosi mosi ye muntu una bangula.

28. Kansi vo kamwena una bangulako, buna kadingama mu dibundu, kansi bika kakivovila ye kwa Nzambi.

29. Kansi bika minkambi miole vo mintatu miavova ye bankaka bakongudila.

30. Kansi vo muntu wankaka uvwendi una zaikuswa lekwa, buna vitidi, bika kadingama.

31. Kadi beno babonsono lulenda longa mosi mosi, kidi babonsono balongwa ye babonsono balubulwa.

32. Mpeve zaminkambi zina tumamana minkambi.

33. Kadi Nzambi kaiNzambi abonso bonsoko, kansi Nzambi ayenge.

34. Bonso bwena mu mabundu mamonsono mabantu banlongo, bika bakento badingama mu dibundu, kadi yau kabana yambulwa mu vovako, kansi yau bana tumama, bonso buvovele mina.

35. Kansi vo, bazolele longwa lekwa, bika bayuvula babakala bau mu nzo zau, kadi nsoni zena ye nkento, vo una vova mu dibundu.

36. Kani mambu maNzambi matuka mu yeno, kani mau maluaka kwa yeno kake?

37. Vo muntu weti banza, vo yandi inkambi vo nkwa aMpeve, bika kazaya, vo yonso yinsonene kwa yeno imambu maMfumu.

38. Kansi vo muntu unabo lembwa zaya, buna kazaywako.

39. Nkiangunu luzimpangi, lutatamana mu longa, kalukanikinani muntu mu vova mu tudimiko.

40. Bika yayonsono yavangwa bufwanane ye bonso buna vangwa.

Kapu. 15.

Mfulukulu aYesu yena yakedika (1—11), *nkiangunu mfulukulu abafwa yena yakedika mpe* (12—28). *Vo kabwako, nga minu kieto kiankatu* (29—34.) *Nitu zabantu bafulukuswa* (35—49). *Ye bonso bubana fulukusulwa* (50—53). *Mbedoso eto mu Yesu Kilisto* (54—57). *Ndubudulu* (58).

Luzimpangi, mono ikuluzaikisa nsamu wambote uyalusamunina, uluatambula mpe, iwuna ulutatamananga,

2. uluna laludulwa mpe, vo luna keba mambu mayalukambila nsamu wambote, vo kalualeka minu mu nkatuko.

3. Kadi va ntete mono yayekula kwa yeno yina yiyatambula mpe, vo Kilisto wafwa mu masumu meto, bonso buvovele masonukwa,

4. vo yandi wadiamuswa ye wafulukuswa mu lumbu kiantatu, bonso buvovele masonukwa,

5. vo kamonwa kwa Cefa, mboki kwa kumi ye miole.

6. Mboki kamonwa kwa zimpangi zavioka nkama zitanu vakimosi. Zau zazingi zivumunanga nate ye bwabu, kansi zankaka zabondalala.

7. Mboki kamonwa kwa Yakobi mboki kwa zintumwa zazonsono.

8. Vazimunina mu babonsono yandi wamonwa kwa mono mpe nkievo kwa mwana wasululwa.

9. Kadi mono ndutidi zintumwa mu ke ye kifweni, mu bikwa ntumwako, kadi mono yazoma dibundu diaNzambi.

10. Kansi mu diambu dianlemvo aNzambi mono ngiena yina yingienina, ye nlemvo andi kawakala yami mu nkatuko, kansi mono yalutidi babonsono mu sala, kansi kamonoko, kansi nlemvo waNzambi wena yami.

11. Nkiangunu vo mono vo yau, ibuna tulonganga ye ibuna lualekila minu.

12. Kansi vo Kilisto ukambwanga vo kafuluka mu bafwa, buna yeno bankaka bwe luvovele, vo kakwenani mfulukulu abafwako.

13. Kansi vo kakwenani mfulukulu yabafwako, buna Kilisto mpe kafulukuswako.

14. Kansi vo Kilisto kafulukuswako, buna ndongolo eto yena yankatu ye minu kieto kiankatu mpe.

15. Kansi yeto tuna bakulwa zimbangi zaNzambi zamakutu, kadi tutanga kimbangi kwa Nzambi, vo kafulukisa Kilisto ukalembwa fulukisa, vo kedika kiena, vo bafwa kabana fulukuswako.

16. Kadi vo bafwa kabana fulukuswako, buna Kilisto kafulukuswa mpeko.

17. Kansi vo Kilisto walembwa fulukuswa, buna minu

kieno kiena kiankatu ye yeno luakidi mu masumu meno.

18. Buna vele yau babondalala mu Kilisto bamana vila mpe.

19. Vo tusanga vuvu mu Kilisto mu moyo wau kaka, buna yeto tulutidi bantu babonsono mu mfwa akiadi.

20. Kansi bwabu Kilisto wamana fulukuswa mu bafwa, yandi intekidi abantu babondalala.

21. Kadi lufwa buluayiza mu muntu mosi, ibuna mfulukulu abafwa yayiza mu muntu mosi.

22. Kadi bonso beto babonsono tufwanga mu Adami, ibuna babonso bana vangwa bavumuna mu Kilisto.

23. Kansi muntu ye diandi kabu, Kilisto intekidi, mboki bavwilu kwa Kilisto, bukana kwiza,

24. mboki insukulu, bukana vutula kimfumu kwa Nzambi ye dise, bukakifukisila ngiadulu zazonsono ye tulendo tuatonsono ye ngolo zazonsono.

25. Kadi yandi una kala Mfumu, nate ye kana mana tula mintantu miamio kunsi atambi biandi.

26. Lufwa intantu wazimunina una bungwa.

27. Kadi yandi wantudila yayonsono kunsi atambi biandi. Kansi bukana vova, vo yayonsono yatulwa kunsi atambi biandi, buna vele, ndiena wantudila yayonsono kunsi, yandi katulwa kunsiko.

28. Kansi bukamana tudulwa yayonsono kunsi, buna yandi kibeni mwana una tulwa kunsi andiena wantudila yayonsono kunsi, kidi Nzambi una kala yayonsono mu yayonsono.

29. Vo kabwako, nga yau babotukwa mu babana bafwa, nga nki bavanga? Vo bafwa kabana fuluka nkutuko, buna mu nki babotukwa mu babana bafwa?

30. Yeto mpe mu nkiama tueti mona nsisi ntangu kantangu?

31. Mono ifwanga lumbu kalumbu, vo nsikulu eno yena yami yena kedika mu Kilisto Yesu Mfumu eto.

32. Vo mu Efeso yanwanisa bibulu biansisi, bonso bunwaninanga bantu, nki andandu siabo bakila? Vo bafwa kabana fulukuswako, bika tuadia ye tuanwa, kadi mbazi situa fwa.

33. Kaluzimbakananiko, kikundi kiambi kibunganga fu biabiza.

34. Lutoma luenga, kaluvolani masumuko, kadi bankaka balembolo zaya Nzambi, mu nsoni zeno mpovelewo.

35. Kani muntu una vova:

bafwa bwe bana fulukuswa ye mu nki azinitu bana kwizila?

36. Unkwa abuzengi, yina yiukunanga, vo kayina fwako, kayina vangwa moyoko.

37. Ngeye buukunanga, kukunanga nitu yina kalako, kansi lutombo luampene kani lunsangu kanivo luankaka.

38. Kansi Nzambi unalo vana nitu, bonso bukazolele lutombo ye yandi nitu.

39. Nsuni miamionsono kaminsuni mimosiko, kansi nsuni abantu wankaka, nsuni abibulu biatoluka wankaka, nsuni azinuni wankaka, nsuni azimbizi wankaka.

40. Zena kwandi zinitu zadizulu ye zinitu zantoto, kansi nzitusu azinitu zadizulu wankaka ye nzitusu azinitu zantoto wankaka.

41. Nzitusu antangu wankaka ye nzitusu angonda wankaka ye nzitusu azimbwetete wankaka, kadi mbwetete yilutidi mbwetete mu nzitusu.

42. Ibobo mpe bwenina mfulukulu abafwa. Lekwa bikunwanga mu fukila bina fulukuswa mu lembwa fukila.

43. Bikunwanga mu mvwezo, bina fulukuswa mu nzitusu. Bikunwanga biakindakana, bina fulukuswa mu ngolo.

44. Nitu yena mwela yikunwa, nitu yampeve yina fulukuswa. Vo nitu yena mwela yena, buna bwena nitu yampeve mpe.

45. Bobo bwasonwa mpe: muntu wantete iAdami wakala mwela wamoyo, kansi Adami wazimunina wakala mpeve yivanganga bavumuna.

46. Kansi lekwa biampeve kabiatekilako, kansi bina biakinitu, mboki bina biampeve.

47. Muntu wantete watuka mu ntoto, wavangulwa mfumfuta zantoto, kansi muntu wanzole watuka mu dizulu.

48. Bonso bwakala muntu wantoto, ibuna bwena bantu bantoto, bonso bwakala muntu wena mu zulu, ibuna mpe bwena bena mu zulu.

49. Bonso butuanata kifwani kiamuntu wantoto, ibuna bika tuanata kifwani kiamuntu wena mu dizulu mpe.

50. Kansi luzimpangi, mono iluvovele wau, vo nsuni ye menga kabilendi vingila kimfumu kiaNzambiko, ye bifukilanga kabina vingila bilembolo fukilako.

51. Tala, mono iluvovele mambu malembolo zayakana: beto babonsono katuna bondalalako, kansi beto babonsono tuna viluka,

52. nasiu mu mbwetolo ameso mu kulumeta kina kiazimunina, kadi kiau kina vova ye bafwa bana fulukuswa, kidi

balembwa fukila ye beto situ viluka.

53. Kadi yayi yifukilanga yina vwata yilembolo fukila, ye yayi yifwanga yina vwata yilembolo fwa.

54. Kansi yayi yifukilanga, buyikivwatila yilembolo fukila, ye yayi yifwanga, buyikivwatila yilembolo fwa, buna mambu masonwa mana kwenda detila: lufwa luamanwa kwa mbedoso.

55. Lufwa, ba kiaku kwe kiena? Lufwa, mbedoso aku kwe yena?

56. Kansi ba kialufwa imasumu ye ngolo zamasumu imina.

57. Kansi bika Nzambi katondwa ukutuvananga mbedoso mu Mfumu eto Yesu Kilisto.

58. Luzimpangi zami zatondwa, nkiangunu lukala nakekete, lukwikama, lubuka mu salu kiaMfumu lumbu kalumbu, buluzaidi, vo salu kieno kakiena kiankatu mu Mfumuko.

Kapu 16.

Ngionzokolo ambongo (1—4). *Nzietolo aPauli ye Timotio ye Apolo* (5—12). *Ndubudulu mu sikila mu minu ye vumina baStefano* (13—16). *Mvutudulu amatondo ye nkambulu amavimpi* (17—24).

Kansi mu diambu diangionzokolo azimbongo kwa bantu banlongo luvanga beno mpe bonso buyakamba mabundu mena mu Ngalatia.

2. Lumbu kiantete lumingu kalumingu buna luena bika muntu kayonzika mu yandi nzo kionso kikana baka mu vila diandi, kaluidi badika yonzika, bungina luaka.

3. Kansi bungina luaka, sia fidisa nkanda ye yau baluna sola mu nata nkailu eno kuna Yelusalemi.

4. Kansi vo mono mpe ngiena nsatu akwenda, buna siba kwenda yami.

5. Kansi mono sia luaka kwa yeno, bungina mana zieta mu Makedonia, kadi mono ngina vioka mu Makedonia.

6. Kansi nanga sia sala yeno fintangu ntangu, nanga ngina sala sivu kiamvimba mpe, kidi luakumfila konso kunzolele.

7. Kadi kizolele kwami bumina kwa yeno bwabuko bungieti vioka, kadi mono mbenzi, vo sia lenda sala yeno lumbu bikwa, vo Mfumu unabo zola.

8. Kansi ngina sala mu Efeso nate ye lumbu kiapentekoste,

9. kadi mono yazibudulwa mwelo waunene ye wangolo, ye baminkakididi bena babingi.

10. Kansi vo Timotio una kwiza, lutala, kidi kalembwa kala wonga mu yeno, kadi yandi usalanga salu kiaMfumu bonso mono—,

11. kidi kana tungudulwa kwa muntuko. Kansi lumfidisa mu yenge, kidi kiza kwa mono, kadi mono ikuvingilanga ye zimpangi.
12. Kansi Apolo, impangi, mono yanleba beni, kenda kwa yeno ye zimpangi. Yandi kazola nkutu mu kwenda bwabuko, kansi sika luaka, bukana baka ntangu yabiza.
13. Lukaya meso, lutelama mu minu, lukala kibakala, lusiama.
14. Bika yayonsono yavangwa mu yeno mu tonda.
15. Kansi luzimpangi, mono ilulubula yeno— luzaidi nzo aStefana, vo yandi intekidi mu Akaya, ye yau bakubama mu sadisa bantu banlongo—
16. kidi yeno mpe luatumamana yau bena bobo ye wonso wonso ubasadisanga ye usalanga.
17. Mono ngieti yangalala mu ngizulu aStefana ye Folotunato ye Akaiku, kadi yau bavongisa ngunda zami mu yeno.
18. Kadi yau bavongisa mpeve ami ye mpeve eno. Nkiangunu luzaya yau bena bobo.
19. Mabundu mena mu Asia malufidisi mavimpi. Akila mpe Pikila ye dibundu diena mu nzo au balufidisi mavimpi beni mu Mfumu.
20. Zimpangi zazonsono zilufidisi mavimpi. Luvanasana mavimpi mu mfibulu yanlongo.
21. Nsonekene mavimpi mu kwami koko, mono Pauli.
22. Vo muntu una lembwa tonda mfumu, bika katumbwa. Malani ata.
23. Nlemvo aMfumu Yesu bika wakala yeno.
24. Tonda kwami kwena yeno babonsono mu Kilisto Yesu.

Nkanda wanzole waPauli kwa bisi Kolinto.

Kapu 1.

Mbadukulu (1—11). *Ndiatulu aPauli yakala yavedila ye yakwikama* (12—14). *Bila kikalembwa kwizila kwa bisi Kolinto* (15—24).

Pauli, intumwa aKilisto Yesu mu luzolo luaNzambi ye Timotio, mpangi kwa dibundu diaNzambi diena mu Kolinto ye kwa bantu babonsono banlongo bena mu Akaya yamvimba.
2. Nlemvo wakala yeno ye yenge kitukidi mu Nzambi, iseto, ye Mfumu Yesu Kilisto.
3. Bika Nzambi kasakumunwa ye se diaMfumu eto Yesu

Kilisto, se diakiwuntu ye Nzambi ambombolo yayonsono
4. ukutubombanga mu ncita zeto zazonsono, kidi tualenda bomba bena ncita mu mbombolo yina yitubombulwanga yeto kibeni kwa Nzambi.
5. Kadi bonso bubukanga ndungulu zaKilisto mu yeto, ibuna mbombolo eto yibukanga mu Kilisto.
6. Kansi vo tusiwanga ncita, buna mu diambu diambombolo eno ye ndalulu eno, ye vo tubombwanga, buna mu diambu diambombolo eno yeti sadilanga mu mvibudulu mu ndungulu zimosi zitulungulwanga. Vuvu kieto mu yeno kiena nakekete
7. butuzaidi, vo bonso buluena ntuadi mu ndungulu, ibuna luena ntuadi mu mbombolo mpe.
8. Luzimpangi, kadi yeto katuzoleleko, vo luna lembwa zaya ncita zeto zituamona mu Asia, vo yeto tuasiwa mbidi ancita zikazinatwa ye tuabanza mabanza mole mu moyo.
9. Inga, yeto kibeni tuazaya mu beto kibeni, vo situa fwa, kidi tualembwa sila vuvu, mu beto kibeni kansi mu Nzambi ufulukisanga bafwa.
10. Yandi watuvukisa mu lufwa lolo ye una kutuvukisa. Mu yandi yeto tuasidi vuvu, vo sika vutuka kutuvukisa.
11. Yeno mpe bulusadisa yeto mu tusambulu, kidi matondo mabantu babingi mavutulwa mu yeto mu babingi mu diambu dianlemvo utualemvukulwa.
12. Kadi nsikulu eto yayi: ikimbangi kiamintima mieto, vo yeto tuena mu nza mu nlongo ye mpedoso biaNzambi, kamu zinduka zansuniko, kansi mu nlemvo waNzambi, ye tualutilabo mu yeno.
13. Kadi yeto katusonikanga kwa yeno yankakako, kansi yina yiluatengi yiluzaidi. Kansi mono isanga vuvu, vo luna zaya nate ye nsukulu—
14. bonso bulueti kutuzaya mu ndambu bwabu— vo yeto insikulu eno, bonso yeno mpe insikulu eto mu lumbu kiaMfumu eto Yesu.
15. Mu vuvu kiokio mono yazola teka kwiza kwa yeno, kidi luavutuka tambula nlemvo,
16. buyakana vioka mu yeno, buyayenda kuna Makedonia, ye buyatuka mu Makedonia yakana kwiza diaka kwa yeno, kidi yafilwa kwa yeno kuna Yudaya.
17. Buyazola bobo, buna yabanza mambu malembwa songe? Kanivo yasavuka ntima mu nsuni, buyasavukawo, kidi yakala inga, inga ye ve, ve?
18. Kansi Nzambi wakwika-

ma, nkiangunu mambu meto kwa yeno kamena inga ye veko.

19. Kadi Mwana aNzambi, Yesu Kilisto, wakambwa mu yeno kwa yeto, kwa mono ye Siluvano ye Timotio, yandi kakala inga ye veko, kansi inga kiakala mu yandi.

20. Kadi nsilulu zazonsono zaNzambi zena inga mu yandi, nkiangunu mu yandi mpe mwena amen mu nzitusu aNzambi mu yeto.

21. Kansi ndiena usiamisanga beto yeno mu Kilisto ye watukusa iNzambi

22. watusa dimbu mpe ye watuvana ntadulu aMpeve mu mintima mieto.

23. Kansi mono ibokila Nzambi mu kimbangi mu mwel' ami, vo mu diambu diakuta yeno mono kiavutuka luaka kuna Kolinto nate ye bwabuko.

24. Yeto katuzimfumu zaminu kienoko, kansi yeto tukulusadisanga mu tambula kiese kieno, kadi yeno luena mu minu.

Kapu 2.

Bonso buna tambulwa ndiena wakusumuka (1—11). Wonga waPauli mu diambu diadibundu (12—13). Wayangalala, kadi salu kiandi kiasakumunwa kwa Nzambi (14—17).

Kansi mono yasavuka ntima mu mono kibeni, kidi yalembwa vutuka luaka kwa yeno ye kiadi.

2. Kadi vo mono ikuluvanga kiadi, buna nani indiena una kungiangidika, vo kayandiko wavangwa kiadi kwa mono?

3. Nkiangunu mono yasona yoyo, kidi buyaluaka, mono ngina lembwa vangwa kiadi kwa yau bafwiti kungiangidika, kadi mono yakwikama mu yeno babonsono, vo kiese kiami ikiese kiabeno babonsono.

4. Kadi mu kiadi kiakingi ye wonga wantima mono yasonakwa yeno kunsi amansanga mamingi, kaluidi vangwa kiadi, kansi kidi luazaya tonda kuna kwena yami kulutidi kwa yeno.

5. Kansi vo muntu wavanga kiadi, kavanga mono kiadiko, kansi kidi yalembwa ta mambu mangolo, yandi waluvanga kiadi beno babonsono.

6. Nkiangunu fweni kwandi, yandi bukasembwa kwa babingi,

7. ye bwabu vele luluta kunyambudilabo ye lumbomba, kidi ndiena kamanwa kwa kiadi kiokio kiakingiko.

8. Nkiangunu mono iluleba luwawana mu kuntonda.

9. Kadi mu diambu diodio mpe mono yasonika, kidi yazaya ntontolo eno, vo lutumamana mu yayonsono.

10. Kansi wonso uluyambudila diambu, mono mpe inyambudila, kadi dionso diyaya-

mbudila, vo yayambudila diambu, mono yayambudiladio mu diambu dieno va luse luaKilisto,

11. katuidi babwa kwa satana, kadi makani mandi kamalembolo zayakana kwa yetoko.

12. **K**ansi buyaluaka ku Toloada mu kamba nsamu wambote waKilisto ye yazibudulwa mwelo mu Mfumu,

13. buna yalembwa vonga mu mpeve ami, kadi kiamona mpangi ami Titoko, kansi mono yabasisila mavimpi ye yayenda ku Makedonia.

14. **K**ansi bika Nzambi katondwa uyangalalanga lumbu kalumbu mu diambu dieto mu Kilisto ye uzaikisanga mfuku anzailu andi mu yeto vuma kavuma.

15. Kadi yeto insunga zaKilisto kwa Nzambi mu yau balalulwanga ye mu yau balalanga.

16. Mu yau beto imfuku amfwilu mu fwa, kansi kwa babana bankaka yeto imfuku amoyo mu moyo. Nani fweni mu lenda yayi yayonsono.

17. kadi yeto katuena bonso babingiko bavilula mambu maNzambi mu diambu diabaka ndandu au, kansi mu luzolo luavedila, nkievo kwa Nzambi yeto tuvovanga mu Kilisto va luse luaNzambi.

Kapu 3.

Nkanda wansikulu waPauli (1—3). *Nzitusu aluwawanu luamona* (4—11). *BaIsaleli bafukwa zizi biau nate ye bwabu, kansi vazimunina bana lalulwa* (12—18).

Tubadikidi kukisika diake? Kani tuena nsatu bonso bankaka mu tambula minkanda miansikulu mieno vo kwa yenoe?

2. Yeno inkand' eto wasonwa mu mintima mieto utangwanga ye uzayakene kwa bantu babonsono.

3. Bwazaiwa kwandi, vo yeno inkanda waKilisto mu salu kieto, ye wasonwa mu mpeve aNzambi amoyo ye kamu ntintako, kamu matadiko, kansi mu tuse tuamintima miansuni.

4. **K**ansi yeto tuena vuvu kiokio mu Kilisto kwa Nzambi,

5. vo yeto katuena nduenga zabanzila lekwa mu yeto kibeniko, nkievo mu yeto kibeni, kansi nduenga zeto zitukidi mu Nzambi

6. watuluengisa mu kala bisielo bialuwawanu luamona, kabisielo biabisonoko, kansi bisielo biampeve, kadi bisono bivondanga, kansi mpeve yivanganga moyo.

7. Kansi vo salu kialufwa kianwatwa mu matadi kiakala nzitusu, bana baIsaleli nkutu kabalenda tala zizi kiaMoseko mu diambu dianzitusu azizi

kiandi, inzitusu walala,

8. buna vele salu kiampeve kina lutila mu kala nzitusu.

9. Kadi vo salu kiankongodolo ankanu kiakala nzitusu, buna vele salu kiamfongoso kina lutila mu nzitusu.

10. Kadi kiokio kiena nzitusu mpe kakiena kwandi nzitusuko mu diambu dianzitusu wuna ulutidi.

11. Kadi vo kiakina kialala kiakala nzitusu, buna vele kina kina sala kina lutila mu nzitusu.

12. Nkiangunu butuena vuvu kiokio, buna tuena kibakala kiakingi,

13. ye katuvanganga bonso Moseko watula lekwa mu fuka zizi kiandi, kidi bana baIsaleli kabatala nsukulu anzitusu walalako.

14. Kansi mabanza mau mavibuswa, kadi nate ye lumbu kiaki lekwa kiokio kieti kubafuka, bubatanga luwawanu luankulu ye balembolo bakulakio, vo kina katulwa mu Kilisto.

15. Kadi nate ye kiaki lumbu, bubatanga Mose, lekwa kieti fuka mintima miau.

16. Kansi bubana bangumuka kwa Mfumu, buna lekwa kieti kubafuka kina katulwa.

17. Kansi Mfumu iMpeve kwandi. Konso kwena Mpeve aMfumu, ikuna kwena mvuluzu.

18. Kansi beto babonsono tutalanga mu lumweno nzitusu aMfumu mu zizi biafukulwa, yeto tuna kituka kifwani kimosi kianzitusu mu nzitusu bonso mu mfumu aMpeve.

Kapu 4.

Pauli wakala wakwikama mu salu kiandi (1—6,) wakala kiese mu ndungulu zandi zazonsono (7—15), wakala vuvu kiakwikama (16—18).

Ikuma butuena salu kiokio, bonso butualemvukulwa, buna tualembwa sisa kibakala,

2. kansi tuayambula nzila zansoni zaswekwa, katudiatanga mu kinkitako, katuvilulanga mambu maNzambiko, kansi mu nzaikusulu akedika tukukisonga kwa mintima miabantu babonsono mu Nzambi.

3. Kansi vo nsamu eto wambote waswekwa mpe, buna waswekwa kwa yau balala.

4. Nzambi anza yayi wavonda meso mau mamadiela mabantu badimbula minu, kabidi kiesulwa kia kwansamu wambote wanzitusu waKilisto, ikifwani kiaNzambi.

5. Kadi yeto katukukikambangako kansi Kilisto Yesu bonso Mfumu ye yeto kibeni bonso minanga mieno mu diambu dia Yesu.

6. Kadi Nzambi wavova: mu tombe muna tuka kia kuna wangula, iyandi wawangula mu mintima mieto, kidi tuawangusila nzailu anzitusu aNzambi mu zizi kiaKilisto.

7. Kansi yeto tuena mbongo zozo mu binzu biatubumba, kidi ndutulu azingolo yina tuka mu Nzambi ye, kamu yetoko.

8. Mu yayonsono yeto tufietukuswanga, kansi tufionunukanga, tuena mangidi-mangidi, kansi tuena makani,

9. tuzomwanga, kansi katusiswangako, tulumbwanga, kansi katuvilangako,

10. ntangu zazonsono tunatanga mfwilu aYesu mu zinitu zeto, kidi moyo waYesu wamonika mpe mu zinitu zeto.

11. Kadi yeto tueti vumuna tuyekulwanga lumbu yayonsono kwa lufwa mu diambu diaYesu, kidi moyo waYesu mpe wamonika mu nsuni èto wamfwilu.

12. Ibuna lufwa lusalanga mu yeto, kansi moyo mu yeno.

13. Kansi yeto butuena mpeve yimosi yaminu, bonso bwasonwa: mono yaleka minu, nkiangunu yavova mpe, buna yeto tulekanga minu mpe, ibila kituvovilanga mpe,

14. kadi yeto tuzaidi, vo ndiena wafulukisa Mfumu Yesu, yandi una kutufulukisa mpe ye Yesu ye kututuala ye yeno.

15. Kadi yayonsono yivangwanga mu diambu dieno, kidi nlemvo, buweti buka mu diambu diababingi, una bukisa matondo manzitusu aNzambi.

16. Nkiangunu tulembolo sisa kibakala, kansi vo nitu eto yambazi yina fukila mpe, buna muntu wena mu ngudi ukitukanga wamona lumbu kalumbu.

17. Kadi ncita zeto zena zankufi ye nayaki-yaki zitukisanga mu ndutulu atezo ndutulu azitu kianzitusu ukaumani kwa yeto,

18. butulembolo tala yilekwa yimonikanga, kansi tutalanga yilekwa yilembolo monika, kadi yilekwa yimonikanga, ilekwa yisalanga lumbu bikwa, kansi yilekwa yilembolo monika, ilekwa yikayimani.

Kapu 5.

Vuvu kiaPauli ye ngunda zandi 1—10. *Ngolo zatonda kwaKilisto zena mu yandi (*11—15*). Mbwilu akodi* 16—21.

Kadi yeto tuzaidi, vo nzo yayi yafwokula vava ntoto yina tuluka, buna tuena ntungulu aNzambi, inzo yalembwa tungwa mu moko, yina sala kwele mvu kuvutukidi mvu mu mazulu.

2. Kadi yeto tuvumukanga mpe mu yayi ye tuena ngunda mu vwata nzo eto yitukidi mu zulu,

3. kadi buna katuna monika mpeneko, butukivwatidi.

4. Kadi butuena mu fwokula, tuvumukanga yituena kiadi, kadi katuzolele vulwa mvwatuko, kidi yina yifwanga yina manwa kwa moyo.

5. Kansi ndiena watukubika mu diambu diodio iNzambi kwandi, iyandi watuvana ntadulu aMpeve.

6. Nkiangunu tuena kibakala lumbu yayonsono ye tuzaidi, vo butuena mu nzo, initu, buna tutatukidi ye Mfumu.

7. Kadi yeto tudiatanga mu minu kamu mona mesoko.

8. Kansi yeto tuyangalalanga ye tulutidi zola sisa nitu ye kwenda kwa Mfumu.

9. Nkiangunu nzitusu eto wena mu zolana ye yandi, kanivo tuakidi mu nitu kanivo tukatukidi.

10. Kadi beto babonsono tuna monukuswa va kiandu kiaKilisto kiankongodolo, kidi muntu muntu katambula yikavengi mu nitu andi, bonso bukavengiyo, vo yambote vo yambi.

11. Ikuma butuzaidi wonga waMfumu, tukwikisa bantu, kansi yeto tuzayakana kwa Nzambi, ye mono nsidi vuvu mpe, vo tuzayakana mu mintima mieno.

12. Yeto katuvutukidi kukisika kwa yenoko, kansi tukuluyambudila ntangu, kidi luakukisika mu diambu dieto, mpasi luabaka mvutudulu kwa yau bakukisika mu yilekwa yamona meso, kansi kayilekwa yamintimako.

13. Kadi vo tukondolo diela, yeto tueninabo mu Nzambi, vo tuena nduenga, yeto tueninabo mu yeno.

14. Kadi tonda kwaKilisto kukutunanamananga, butumeni zaya diambu diadi,

15. vo mosi wafwila babonsono, nkiangunu yau babonsono bamana fwa, ye yandi wafwila babonsono, kidi bavumunanga kabavumuna mu diambu diabau kibeniko, kansi bana vumuna kwa ndiena wabafwila ye wafulukuswa mu diambu diau.

16. Nkiangunu katuvutukani zaya muntu lunituko. Vo tuazaya Kilisto lunitu, katuvutukidi kunzayaboboko.

17. Ikuma vo muntu wena mu Kilisto, yandi impangulu yamona, yina yankulu yafukila, tala, yina yena yamona.

18. Kansi yayonsono yatukidi mu Nzambi watubwila kodi ye yandi kibeni mu Kili-

sto ye watuvana salu kiakodi.
19. Kadi Nzambi wakala
mu Kilisto ye wabwila nza
kodi ye yandi kibeni. Yandi
kabatangila minkanu miauko
ye watuvana mambu makodi.
20. Nkiangunu yeto izintu-
mwa zaKilisto, impila mosi vo
Nzambi ulubulanga mu yeto.
Mu Kilisto yeto tulebanga: lu-
bwilwa kodi ye Nzambi.
21. Walembwa zaya masu-
mu, yandi wansa masumu mu
diambu dieto, kidi tuakala mfo-
nga aNzambi mu yandi.

Kapu 6.

Pauli isielo kiakedika kiaNzambi (1—10). *Tonda kwandi kwa bisi Kolinto* (11—13) *ye ndubudulu, kabidi kala ntuadi ye badimbula minu* (14—19).

Kansi bonso bisadi, yeto
tukululubulanga mpe, kaluidi
tambula nlemvo aNzambi mu
nkatu,
2.—kadi yandi vovele: mono
yawilu nsambulu aku mu nta-
ngu yabiza, mono yakusadisi
mu lumbu kiandalulu. Tala,
bwabu intangu yabiza, tala,
bwabu ilumbu kiandalulu.—
3. Yeto katufwemisanga mu-
ntu mu lekwako, kidi salu
kakiavwezwako,
4. kansi tukukisonganga mu
yayonsono bonso bisielo bia-
Nzambi mu mvibudulu yayingi
mu zincita, mu nsatu alekwa,
mu kingongo,
5. mu mbandulu, mu bikebo-
lo, mu zinkindu, mu nzungu,
mu nkayulu zameso, mu mbi-
nunu ansoki,
6. mu mpedosolo, mu nzai-
lu, mu mvibudulu, mu nlemba-
mi, mu Mpeve yanlongo, mu
tonda kukondolo disu kunsi
alukaya,
7. mu mambu makedika,
mu zingolo zaNzambi, mu bi-
luazu biamfonga va lubakala
ye va lumoso,
8. mu nzitusu ye mu mvwę-
zolo, mu mbikulu zambi ye mu
mbikulu zabiza, nkievo tumi-
mvuni, kansi tuena kedika,
9. nkievo tulembolo zaywa,
kansi tutomene zaywa, nkievo
tufwanga, kansi tala, tuvumu-
nanga, nkievo tualongudukwa,
kansi katuavondwako,
10. nkievo tuavangwa kiadi,
kansi tuyangalalanga lumbu
yayonsono, nkievo bamputu,
kansi tuvanganga babingi ba-
mvwama, nkievo tulembolo vwa
lekwa, kansi tuvwidi yayonso-
no.
11. Lubisi Kolinto, minwa
mieto miazibuka kwa yeno, mi-
ntima mieto mieti neniva.
12. Yeno kaluena vuma kia-
kike mu yetoko, kansi yeno
luena vuma kiakike mu minti-
ma mieno.

13. Mono mpovele nkievo kwa bana: luneniva beno mpe, ibobo luna vutudila.

14. Kalunatani vangu biandi ntuadi bianzeza ye balembolo leka minuko, kadi mfonga nki antuadi yena ye lufuma, vo nki antuadi yena ye kia ye tombe?

15. Kansi nki aluwawanu luena ye Kilisto ye Belia, vo nki antuadi yena ye ndiena ulekele minu ye ndiena ulembolo leka minu?

16. Kadi nzo aNzambi bwe yina kadila ye biteki? Kadi yeto inzo aNzambi amoyo, bonso bwavova Nzambi: mono ngina kala yau ye ngina zieta yau, mono ngina kala Nzambi au, ye yau bana kala bana bami.

17. Mfumu vovele: nkiangunu luvaika mu yau ye luvambana ye kalusimbani yina yena yansoboko, ye mono ngina kulutambula.

18. Mono ngina kala seno, ye yeno luna kala bana bami bababakala ye babakento. Mfumu atulendo tuatonsono yivovelebo.

Kapu 7.

Pauli wata kimbangi mu tonda kwandi kwa bisi Kolinto (1—4)*ye mu wonga wandi mu diambu diau, ye bonso bukabombwa kwa Tito* (5—16).

Luzintondolo, butuena nsilulu zozo, bika tuakukivedisa mu nsumunu zazonsono zansuni ye zampeve ye bika tuatatamana mu mana fonga mu wonga waNzambi.

2. Lutuvana vuma! Yeto katuavengi bulembolo songa kwa muntuko, yeto katuatana muntuko, yeto katuabeki lekwa kwa muntu mu ndandu etoko.

3. Kivovelebo mu kulukongudila nkanuko, kadi yakivovele, vo yeno luena mu mintima mieto kani tufwa kani tuvumuna.

4. Mono ngienina yeno kibakala kiakingi, nsikulu ami yena yayinene mu yeno, mono yazedi kwa mbombolo, mono yabukulu kwa kiese mu kiadi kieto kiakionsono.

5. Kadi butuakiluakila ku Makedonia mpe, nsuni mieto kamiavongako, kansi yeto tuamweswa nzungu zampila mu mpila: kumbazi kwakala mvita, mungudi mwakala wonga.

6. Kansi Nzambi ubombanga bena kiadi, yandi watubomba mu ngizulu aTito,

7. kansi kamu diambu diangizulu andi kakako, kansi mu diambu diambombolo yikabombulwa mu yeno, bukatukamba ngunda zeno ye nkungulu zeno ye vema kweno mu mono, nkangunu yaluta yangalala.

8. Kadi vo yaluvanga kiadi

mpe mu nkand' ami, kiniongolokeleboko. Vo yanionguluka mpe — kadi yamweni, vo nkanda wowo waluvanga kiadi nanga mu fintangu kaka—

9. buna mono iyangalala, kamu diambu diakiadi kienoko, kansi mu diambu diakiadi kiampiludulu adiela, kadi yeno luakala kiadi, bonso bwena luzolo luaNzambi, kaluidi vangwa buma kwa yeto.

10. Kadi kiadi kienina bonso buzolele Nzambi, kiau kitukisanga mpiludulu adiela mu lalulwa kutuna lembwa niongulukila, kansi kiadi, kianza kitukisanga lufwa.

11. Kadi tala, bwabu buluakala kiadi bonso buzolele Nzambi, buna kiokio kiatukisa vema kwakwingi mu beno, inga luvengomono luamambu, inga nganzi, inga wonga, inga zingunda, inga vema, inga ndongolo! Yeno luasonga mu yayonsono, vo luavedele mu mambu momo.

12. Nkiangunu buyasona kwa yeno, kiasona mu diambu diamuntu wavanga yayibiko ye mu diambu diamuntu wavangwa yayibiko, kansi kidi vema kuluena kwa yeto kwamonika mu yeno kwa Nzambi.

13. Nkiangunu yeto tuabombwa. Kansi mu mbombolo eto yoyo, yeto tulutidi yangalala mu kiese kiaTito, mpeve andi buyavonguswa kwa beno babonsono.

14. Kadi vo yakisika mu yeno kwa yandi, kiavwiswa nsoniko, kansi bonso butuakamba yayonsono mu kedika kwa yeno, ibuna nsikulu eto yena yakedika kwa Tito mpe.

15. Ntim' andi ulutidi mu tatamana mu yeno, bukabambukilanga ntumumunu abeno babonsono moyo, bonso buluatambula yandi mu wonga ye zakama.

16. Mono iyangalalanga, bungienina yeno babonsono kibakala kiabiza.

Kapu 8.

Pauli wakwika bisi Kolinto, kidi bayonzika biabingi kwa banlongo bena mu Yelusalemi (1—15). Tito ye zimpangi zole zafiduswa mu diambu diodio (16—24).

Luzimpangi, yeto tukuluzaikisa nlemvo waNzambi wavewa mu mabundu mena mu Makedonia,

2. vo kiese kiau kiabuka mu ntontolo yayingi yakiadi mwazala luyangululu luau luangolo, ye bumputu bwau bwabunene bwabuka mu kimvwama kiau kiakimpombo.

3. Kadi mono itanga kimbangi, vo bavana bonso bubalendele, ye balutila mu lenda mu luzolo luayau kibeni,

4. ye batatamana kutuleba, kidi basilwa nlemvo mu sadisa mu nsadusulu kwa bantu banlongo,
5. kabonso butuabanzako, kansi yau bateka kukivana kwa Mfumu, mboki kwa yeto mu luzolo luaMfumu,
6. kidi tuakwika Tito, mpasi kalungisa nlemvo wowo mu yeno mpe, bonso bukateka badika.
7. Kansi bonso bulueti buka mu yayonsono mu minu, mu mambu, mu nzailu, mu vema kwakonsono, mu tonda kuna kuluena kwa yeto, buna lutala, kidi luabuka mu nlemvo wowo mpe.
8. Mono kivovele bobo mu vanga nkondoko, kansi mu tonta kedika kiatonda kweno mu diambu diavema kwena ye bankaka.
9. Kadi yeno luzaidi nlemvo aMfumu eto Yesu Kilisto, vo yandi, bukakala kimvwama, yandi wakituka bumputu mu diambu dieno, kidi luakala kimvwama mu bumputu bwandi.
10. Mono sia kamba mabanza mami mu mambu momo, kadi mau mana kulutomisina nitu, yeno buluavita mvu wakedi kamu vanga kakako kansi mu zola mpe.
11. Lumana vangabo bwabu mpe, kidi mbanunu mpe yavangwa, bonso bwena luzolo mu zola ye bonso bululendele.
12. Kadi vo luzolo luakidi, buna luau luatondwa, bonso bulubakidi lekwa, kabonso bululembolo bakako.

13. Kadi kamu diambu diabankakako kidi bavonguswa, ye yeno luna mona mpasi, kansi mu diambu diadetila mu ntangu yayi, mansadusulwa meno mana kubasadisa mu bikondolo yau,
14. mpasi mansadusulwa mau mana kulusadisa mu bikondolo yeno, kidi luakala nadede,
15. bonso bwasonwa: Ndiena wayonzika biabingi, kakala mansadusulwako, ye ndiena wayonzika safiuma, kakondwa lekwako.

16. Kansi bika Nzambi katondwa uvananga mu ntima waTito vema kumosi kwa beno.
17. Kadi yandi watambudila nkwikulu, kansi bukena vema beni, yandi wayenda kwa yeno mu luandi luzolo.
18. Yeto tuafidisi mpe ye yandi mpangi yazituswa kwa mabundu mamonsono mu nsamu wambote,
19. kabobo kakako, kansi wasolwa kwa mabundu mu kwenda yeto, butuna kwenda ye nkailu wowo wayonzukwa mu lusadusu lueto mu nzitusu aMfumu kibeni ye mu luzolo lueto.
20. Bobo tuakukitabila, ka-

tuidi vwezwa kwa muntu mu diambu diankailu wowo waunene wayonzukwa mu lusadusu lueto.

21. Kadi yeto katutatamananga yonso yena yabiza kwa Mfumu kakako kansi kwa bantu mpe.

22. Kansi yeto tuafidisi ye yau mpangi eto yituatonta ntonta zazingi mu lekwa yayingi, vo wena vema, kansi bwabu lutidi mu vema mu vuvu kiakio kiakinene kiena yandi mu yeno.

23. Vo ngina vova mu Tito, buna yandi impangi ami ye kisadi yami mu yeno, evo mu zimpangi zeto, buna zau izintumwa zamabundu ye nzitusu aKilisto.

24. Nkiangunu buluasonga dimbu kiatonda kweno ye nsikulu eto mu yeno, buna luetibo songa va luse luamabundu.

Kapu 9.

Ngionzokolo yina yina kula yonzukwa (1—5) ye yina kala yayinene ye yina vangwa mu kiese (6—15).

Kadi yeno kaluena nsatu asonukwa kwa mono mu diambu diansadusu kwa bantu banlongoko.

2. Kadi mono nzaidi luena mbidi azola, ikuma ngieti kukisika mu diambu dieno kwa bisi Makedonia, vo Akaya diakubama diena kasi ye mvu wakedi, ye vema kweno kwakwika babingi.

3. Kansi mono yafidisi zimpangi, kidi nsikulu eto mu yeno kayina fubako mu mambu momo, mpasi yeno luakubama, bonso buyavovele,

4. beto—inga beno vele mpe —katuidi vwa nsoni mu vuvu kiokio, vo bisi Makedonia bana luaka yami ye bana kulumona, vo lulembolo kubama.

5. Nkiangunu mono yabenzi, vo bufweni mu kamba zimpangi zavita kwa yeno ye kubika nsakumunu eno yina yateka silwa, kidi yau yakubama bonso nsakumunu ye kabonso wimiko.

6. **K**ansi mu diambu diodio: ukunanga mu kinkokoto sika yonzika mu kinkokoto, ukunanga mu nsakumunu sika yonzika mu nsakumunu.

7. Muntu muntu, bonso bukabenzi, bika kavana mu ntima kamu kiadi ye mu ntatumusuko, kadi Nzambi utondele muntu uvananga mu kiese.

8. Kansi Nzambi lenda bukisa nlemvo miamionsono kwa yeno, mpasi luabuka mu mavanga mamonsono mabiza, buluena nzolwa abonso buma mu lumbu biabionsono,

9. bonso bwasonwa: Yandi wamwanga, yandi wavana kwa bamputu, mfong' andi yisalanga

kwele mvu kuvutukidi mvu.
10. Ndiena uvananga ntombo kwa muntu ukunanga ye mampa mu dia, yandi una vana ye niekisa ntombo zena ye niekisa mbongo zamfonga zeno,
11. kidi luakala kimvwama mu yayonsono mu kimpombo kiakionsono kitukisanga matondo kwa Nzambi mu yeto.
12. Kadi salu kiokio kiansadusu kakikatulanga nsatu zabantu banlongo kakako, kansi kibukidi mpe mu matondo mamingi kwa Nzambi,
13. yau bubasika Nzambi mu diambu diakedika kiansadusu yoyo mu ntumumunu yakimbangi kieno mu nsamu wambote waKilisto ye mu nsadusu eno yakimpombo kwa yau ye kwa babonsono.
14. Kadi yau mpe benina yeno ngunda mu tusambulu mu yeno mu diambu dianlemvo waunene waNzambi uluavewa.
15. Bika Nzambi katondwa mu nkailu andi ulembolo visakana.

Kapu 10.

Pauli wazaikisa mintantu miandi lulendo luandi luakintumwa (1—6) *ye nsikulu andi* (7—18).

Kansi mono kibeni Pauli iluleba mu nlembami aKilisto ye nlemvo andi, imono bungiena yeno ngieti yinama, kansi bungieti tatuka, mono itanga kibakala kwa yeno,
2. kansi mono iluleba, kidi yalembwa katwa ta kibakala kina kingieti banza, vo ilenda ta kibakala kwa bankaka, iyau beti kutubikanga, vo tudiatanga mu nsuni.
3. Kadi tudiatanga mu nsuni, kansi yeto katunwaninanga nsuniko.
4. Kadi biluazu bieto biandwanina kabiena biansuniko, kansi biangolo mu Nzambi mu tulula bitabulu,
5. kadi tutulula makani mamabanza ye yonso nkakulu yitungwanga mu kakila nzailu aNzambi, ye tubakanga mabanza mamonsono zinkole mu tumamana Kilisto,
6. ye tuakubama mu vutula ndinda mu nkolomono yayonsono, ntumumunu eno buyina mana lunga.
7. Lutala yimonekene mu meso? Vo muntu weti kukisila vuvu, vo vwilu kwa Kilisto, buna sika banza mu yandi kibeni, vo yeto mpe tuvwilu kwa Kilisto, bonso bukavwilu kwa Kilisto.
8. Kadi vo mono ngina lutila kukisika mu ngolo zeto zavana Mfumu mu ntungulu eno, kamu ntuludulu enoko, kina kwami vwa nsoniko,

9. kidi yalembwa banzwa, vo nzolele kulutinisa mu minkanda.

10. Kadi bavovele: Minkanda miena miandubudulu ye miangolo, kansi mbonokono anitu yena kindakana ye mambu matungudulwanga.

11. Uvovangabo, bika kabanza, vo bonso butuena mu mambu maminkanda, bututatukidi, ibuna tuena mu mavanga, butuna luaka.

12. Kadi yeto katulendi kukifwanikisa vo kukisonga, bonso yau bakukikambako; kansi yau bubakitezila, bonso bubenina, ye bakifwanikisa ye yau kibeni bakondolo nduka.

13. Kansi yeto katuzolele kukisika beniko, kansi bonso bwena tezo kituavewa kwa Nzambi mu teza, kidi tualuaka nate ye yeno mpe.

14. Kadi yeto katulambukila nseke beniko, nkievo katualuaka kwa yenoko, kadi yeto tualuaka nate ye kwa yeno mu nsamu wambote waKilisto.

15. Yeto katukukisika beni mu salu bianganako, kansi yeto tusidi vuvu, minu kieno bukina neniva mu yeno, vo yeto tuna nenuvuswa beni kwa yeno, bonso bwena tezo kieto,

16. buna yeto tuna kamba nsamu wambote mu nsi zena ku ntuala valuena, katuna kukisika mu nsi zanganako mu salu biavwa vangwa.

17. Kansi wonso ukisikidi, bika kakisika mu Mfumu.

18. Kadi wonso ukukisikanga kakwikamaniko, kansi ndiena usikwanga kwa Mfumu.

Kapu 11.

Pauli wazaikisa vema kwandi ye ndungulu zandi zikamwena dibundu diakala mu Kolinto (1—15), *wazaikisa mpe diswaswana diena ye yandi ye ntumwa zamakutu* (16—33).

Engwa, vo luzolele vibidila fibuzengi fiami! Keti lueti kumvibidila.

2. Kadi mono ngieti vemina yeno mu vema kwa Nzambi. Kadi mono yaluvanga luakambana ye bakala dimosi, kidi yatuala ndumba yavedila kwa Kilisto.

3. Kansi mono ngiena wonga, vo yeno mpe luna bungwa madiela meno ye katuka mu kimpombo kiaminu mu Kilisto, bonso bwakondwa Eva kwa nioka mu bungubi bwandi.

4. Kadi vo muntu una kwiza kwa yeno una kamba Kilisto wankaka utualembwa kamba, vo luna tambula mpeve yankaka yilualembwa tambula, vo nsamu wambote wankaka ulualembwa tambula, buna yeno lueti vibidilawo mu kedika.

5. — Kadi mono ngieti banza, vo kikondolo lekwa nkutuko kiena ye zintumwa zazinene.

6. Vo kiena nduka mu toma vovako, buna vele ngiena nduka mu nzailu, ye mu lekwa yayingi tuetiyo zaikisa mu yayonsono kwa yeno.

7. Kani yavola nkanu, buyakiyina, kidi yeno luabalulwa, buyakamba nsamu wambote waNzambi kwa yeno mu kalekwako.

8. Mono yaziona mabundu mankaka ye yatambula nsendo, kidi yalusadila, ye buyakala yeno ye yafwa nsatu, kiatatimisa muntu lekwako.

9. Kadi yina yiyakadila nsatu, zimpangi zalungisayo, buzatuka mu Makedonia, ye mu yayonsono mono yatina ye ngina tina mu kulutatimisa.

10. Kedika kiaKilisto kiena mu mono, nkiangunu nsikulu yoyo kayina lembwa wakana mu nsi zaAkayako.

11. Mu nkiama? Kadi mono ndembolo kulutonde? Nzambi zaidibo.

12. Kansi kina kiyavengi nginakio vanga mpe, kidi yakatula diambu diayau batutombangadio mu diambu diafwanana ye yeto mu kukisika.

13. Kadi basangabo izintumwa zamakutu ye bisadi biakinkita bakivanga nkievo zintumwa zaKilisto.

14. Kaidiambu diangitukuluko, kadi yandi kibeni satana ukukivanga nkievo mpofi akia.

15. Nkiangunu katuna yitukwako, vo bisielo biandi bikukivanganga nkievo bisielo biamfonga. Nsukulu zau zina kala, bonso bwenina mavanga mau.

16. Diaka mpovele: muntu kana kumbanzila, vo ngiena buzengiko, kansi vo kabwako, lutambula, nkievo ngiena buzengi, kidi yakisika fiuma.

17. Mambu mampovele mu nsikulu ami kivovelemo bonso vo mu Mfumuko kansi nkievo mu buzengi.

18. Babingi bubakukisikanga mu nsuni, buna mono mpe ngina kukisika.

19. Kadi buluerngele, yeno luvibidilanga bena buzengi.

20. Kadi yeno lueti vibidila, vo muntu una kuluvanga minanga, vo muntu una kuludia, vo muntu una kulubaka, vo muntu una tuta mbaya, vo muntu una kulubanda mu zizi.

21. Mu nsoni mpovele vo: keti beto tuakala kindakana. Kansi vo muntu wenina kibakala, mu diambu mono mpe ngieninadio kibakala, mu buzengi mpovelebo,

22. Yau ibaebeleoe? Mono mpe. Yau iba Isalelie? Mono mpe. Yau ibana baAbalamie? Mono mpe.

23. Yau ibisielo biaKilistoe? Nkievo ndaukidi mono mpovele mono ndutidi. Ndutidi mu mpasi, ndutidi mu bandwa, ndutidi mu tubwa mu kebolo, ndutidi mu zimfwilu.

24. — mono yabandwa kwa bayudayo mbandwa zitanu makumaia maia makondwa nkome mosi mosi.

25. Mono yabandwa mbandwa zitatu mu kokoto kiamfumvu, yatubwa matadi ntumbwa mosi; yafwilwa nzaza mfwilwa zitatu, fuku dimosi ye mwini umosi mono yayangama vakala mpinda—

26. ndutidi mu zieta nzieta zazingi, mu mona nsisi mu mila, mu mona nsisi mu mintani, mu mona nsisi kwa bazika bami, mu mona nsisi kwa banzenza, mu mona nsisi mu mavata, mu mona nsisi mu nsi yankatu, mu mona nsisi mu mbu, mu mona nsisi mu zimpangi zantandu ameso,

27. mu salu ye ncita, mu kaya meso beni, mu nsatu adia ye nlangu, mu mbinunu zansoki zazingi, mu kiozi ye kimpene.

28. Mboki mono iyindudilanga mabundu mamonsono ye ntatumusu abantu lumbu kalumbu, mboki lekwa yankaka mpe.

29. Nani wena kindakana, ye mono ndembolo kala kindakana? Nani fwemoso, ye mono ndembolo zinina?

30. Vo ngina katwa kukisika, sia kukisika mu kindakakana kwami.

31. Nzambi ye dise diaMfumu eto Yesu Kilisto wasakumunwa kwele mvu kuvutukidi mvu zaidi vo ndembolo kamba makutu.

32. Mu Damasko nkuluntu amfumu Aleta wayingisa vata diabisi Damasko mu kumbaka,

33. kansi mono yakululwa mu mpidi mu mwasi wakala mu baka kiavata, ye yataba mu moko mandi.

Kapu 12.

Sulumbi kiamona Pauli (1—10). Wata kimbangi mu tonda kwandi kwa dibundu (11—15). Wakitabila mu ntelo amakutu (16—18), wakala wonga mu diambu diabankaka mu dibundu (19—21).

Mono sia katwa kukisika, kansi kabutomese nituko, kadi mono ngiena mu yika sulumbi ye nzaikusu kwa Mfumu.

2. Mono nzaidi muntu mu Kilisto kumi ye mimvu mia kasi kabaludulwa nate ye kuna dizulu diantatu, vo kakala mu nitu, vo

kakondwa nitu, kizaidi kwamiko, Nzambi zaidibo.

3. Mono nzaidi, vo muntu wowo—vo kakala mu nitu, vo kakondwa nitu, kizayidiko, Nzambi zaidibo —

4. wabalulwa nate ye lumbu luakiese ye wawa mambu malembolo vovakana makanukunwa muntu vova.

5. Yandi ngina kukisika, kansi kina kukisikako vo kamu kindakana kwamiko.

6. Kadi vo nzolele kukisika, nga kina kala buzengiko, kadi ngina kamba kedika, kansi ndembolo kwami, kidi muntu kana kumbanzila lekwa kiankakako, kansi kina kikambwena ye kikangwila.

7. Kansi mpasi yalembwa yanda mu nzaikusu zozo zikazivovi, mono yavewa nsende mu nsuni, impofi asatana, kidi kambanda zinkome, kidi kiayandako.

8. Mu diambu diandi mono yalomba kwa Mfumu ndomba zitatu, kidi yakatudulwa yandi.

9. Mfumu wavova kwa mono: Nlemvo ami ulungidi kwa ngeye, kadi zingolo zami zina lunga mu kindakana. Nkiangunu mono sia luta zola kukisika mu kindakana kwami, kidi ngolo zaKilisto zamvwandila.

10. Nkiangunu mu diambu diaKilisto mono nzolele biena kindakana: mu mona kwama, mu zimpasi, mu nzomono, mu nzungu, kadi bungiena kindakana, buna ngiena ngolo.

11. Mono ngiena buzengi mu kukisika, kansi yeno luantatimisinabo, kadi yeno luakutwa kunsika, kadi mono kialutulwa mu lekwa nkutu kwa zintumwa zozo zazineneko, vo kiena mpe lekwako.

12. Bimangu biantumwa biavangwa mu yeno mu mvibudulu yayonsono mu lekwa bianzenza ye bimangu ye tulendo.

13. Kadi mu nki alekwa lualutulwa kwa mabundu mankaka, vo kadiadiko, vo mono ndembolo kulutatimisa lekwa? Lungiambudila diambu diodio diambi!

14. Tala, mono nkubamene mu luaka kwa yeno nduaka yantatu ye kina kwami kulutatimisa lekwako, kadi mono kitombanga lekwa bienoko, kansi yeno kibeni, kadi bana kabana yonzika mbongo kwa mase ye zingudiko, kansi mase ye zingudi bana yonzika kwa bana.

15. Kansi mono nzolele beni vana ye kukivana mu diambu diamiela mieno, vo ngina tondwa fiuma mpe, bundutidi kulutonda beni.

16. Kansi kadiambuko, vo

yalembwa kulutatimisa lekwa mono kibeni, kansi bungiena bungubi-ngubi, mono yalubaka mu makani.

17. Kadi mu yau bayalufidisa yalubakila ndandue?

18. Mono yaleba Tito ye yafidisa mpangi mpe. Kadi Tito walubakila ndandue? Kadi katuadiatanga mu Mpeve yimosikoe? Kadi katuadiatanga ndiatulu yimosikoe?

19. Diaka lueti banza, vo tueti vengumuna mambu meto kwa yeno. Va luse luaNzambi tuvovanga mu Kilisto, kansi luzintondolo, yayonsono mu diambu diakulutunga.

20. Kadi mono ngiena wonga, vo ngina lembwa kulumona, bonso bunzolele, bungina kwiza, ye vo mono mpe ngina monwa kwa yeno, bonso bululembolo zola, ye vo mu yeno mwena nzonza, nsoki, nganzi, zimpaka, makela, nsamu mialunsi-lunsi, minsa, bonso bonso,

21. ye vo Nzambi ami una kunginisa, bungina luaka, mu diambu dieno, ye vo sia kadila babingi kiadi bateka vola masumu, kansi kabaviludi madiela mauko mu mvindu yoyo ye mu luyangulu ye mu kintiengi bibavanganga.

Kapu 13.

Pauli wabakanikina mu balonga ndongi mu ngolo (1—10). Ndubudulu zankaka ye nkambulu amavimpi (11—13).

Mono ngina kwiza bwabu ngiza yantatu kwa yeno. Mambu mamonsono mana zengwa mu minwa miazimbangi zole vo zitatu.

2. Mono yateka vova ye ntekele vova, bonso buyakala yeno nkala yanzole, ibobo bwabu mpe, bungiena nseke, kwa yau bateka vola masumu ye kwa bankaka babonsono, vo ngina vutuka, sia lembwa kuta.

3. Bululomba dimbu kwa Kilisto uvovanga mu mono ulembolo kala kindakana mu yeno, kansi wena kwandi wangolo mu yeno.

4. Kadi yandi wakomwa va kulunsi mu kindakana, kansi uvumunanga kwandi mu ngolo zaNzambi. Kadi yeto mpe tuena kindakana mu yandi, kansi tuna vumuna yandi mu ngolo zaNzambi.

5. Lukitonta, vo luena mu minu! Lukifiongunina! Kanivo kalukizaidikoe vo Kilisto Yesu wena mu yeno, vo kaluena ye yau bana lendwako, yeno kaluna lembwa, bubana tontwa.

6. Kansi mono nsidi vuvu, vo yeno luna zaya, vo yeto katuena ye babanako bana lendwa.

7. Kansi yeto tueti dila

kwa Nzambi, kaluidi vola yambiko, kamu diambu diamonwa, vo tulembono, kansi mpasi luavanga yambote, ye yeto tuena nkievo babana bana lendwa.

8. Kadi yeto katulendanga lekwa yikakilanga kedikako, kansi yina yena ye kedika.

9. Kadi yeto tuyangalala, butuena kindakana, kansi yeno luena ngolo. Yeto tulombanga mpe, vo luna lunga.

10. Nkiangunu bungiena nseke, mono nsonene bobo, kidi yalembwa katwa sa ngolo, bungina luaka, bonso bwena ngolo ziyavewa kwa Mfumu mu tunga kamu tululako.

11. Mboki, luzimpangi, luyangalala, lulunga, lulubasana lukalasana diela dimosi, lukalasana yenge, ye Nzambi ayenge ye tonda sika kala yeno.

12. Lukambasana mavimpi mu mfibulu yanlongo. Bantu babonsono banlongo bakulufidisa mavimpi.

13. Nlemvo aMfumu Yesu Kilisto ye tonda kwaNzambi ye mbundulu antuadi aMpeve yanlongo, bika biakala yeno babonsono!

Nkanda waPauli kwa bisi Ngalatia.

Kapu 1.

Mbadukulu (1—5). *Nsamu wambote walonga Pauli wena wakedika* (6—10). *Watambulawo kakwa muntuko kansi kwa Yesu mu nzaikulu* (11—24).

Pauli intumwa, wavangulwa kakwa bantuko, ye kamu muntuko, kansi mu Yesu Kilisto ye Nzambi ise diamfulukisa mu bafwa,

2. ye zimpangi zazonsono zena yami kwa mabundu maNgalatia.

3. Bika nlemvo wakala yeno ye yenge kiaNzambi ise ye Mfumu eto Yesu Kilisto,

4. wakivana mu masumu meto, kidi katukatula mu nza yayi yambi, bonso bwena luzolo luaNzambi ye se dieto

5. dina zituswa mvu mikamimani kwele mvu kuvutukidi mvu. Amen!

6. Mono ngitukulu, vo yeno nswalu beni lueti sisa ndiena walubokila mu nlemvo waKilisto mu diambu diansamu wankaka wanzenza.

7. Wau kainsamu wankakako, kansi bankaka bena bazolele kuluvanga mangidi ma-

ngidi ye vilula nsamu wambote waKilisto.

8. Kansi vo yeto mpe vo mpofi mu dizulu tuna kamba nsamu wambote ubangisanga nsamu una wambote utuakamba bika katumbwa!

9. Bonso buyateka vova, ibuna mpovele diaka: vo muntu una kulukamba nsamu wambote ubangisanga nsamu uluatambula, bika katumbwa.

10. Kadi mono ivovanga, bonso buzolele bantu vo Nzambie? Kanivo nzolele zolasana ye bantue? Vo yazolasene ye bantu nate ye bwabu, nga kiena kwami sielo kiaKilistoko.

11. Luzimpangi, mono ikuluzaikisa, vo nsamu wambote wasamunwa kwa mono kainsamu wamuntuko.

12. Kadi mono kiatambulawoko ye kialongwawoko kwa muntuko, kansi mu nzaikusu kwa Yesu Kilisto.

13. Kadi yeno luawa nkadulu ami ntama mu kiyudayo, bonso buyaluta mu zoma dibundu diaNzambi ye sansikisadio.

14. Mono yaluta zinkubu zami zazingi zakanda diami mu kiyudayo ye yalutila mu kala vema vema mu minkondo miamase mami.

15. Kansi Nzambi wakivangudila mono mu vumu kiambut' ami ye wakibokidila mono mu nlemvo andi, ye bukazola

16. zaikisa mwan' andi mu mono, kidi yasamunina yandi mu nsamu wambote kwa banzenza, buna mono intumbu lembwa yuvula nsuni ye menga,

17. ye kiayenda kuna Yelusalemiko kwa yau batekila mu kala zintumwa, kansi yayenda kuna Alabia, mboki yavutuka diaka kuna Damasko.

18. Mboki mvu mintatu bumiamana vioka, mono yayenda kuna Yelusalemi mu diambu diazaya Cefa, ye yasala yandi kumi ye lumbu bitanu.

19. Kansi zintumwa zankaka kiamonazoko kansi Yakobi mpangi aMfumu.

20. Yonso yinsonene kwa yeno, tala, mu Nzambi ntelelebo, kikembi makutuko.

21. Mboki yaluaka ku nsi zaSilia ye Silisia.

22. Mono kiazaywa zizi kwa mabundu maKilisto mu Yudayako.

23. Kansi yau bawa kaka: ndiena watuzoma ntama, bwabu weti kamba nsamu wambote waminu kikateka bunga.

24. Yau bazitisa Nzambi mu mono.

Kapu 2.

Pauli wasemba bisi Ngalatia, bonso bukayenda ku lukutukunu luazintumwa mu Yelusalemi (1—10) *ye bonso bukalubula Petolo mu Antiokia* (11—21).

Kumi ye mvu mia diaka, mboki yabaluka kuna Yelusalemi ye Banaba ye yanata Tito mpe.

2. Kansi mono yabaluka kuna mu diambu dianzaikusu ye yabakamba nsamu wambote uikambanga kwa banzenza, kansi yaluta kambawo kwa yau baluta zituswa, kani ngieti yungusa vo yakiyungusila mu nkatu.

3. Kansi Tito nkutu, imwisi Elene, wakala yami katatumuswa zabulwako,

4. mu diambu diazimpangi zamakutu zakota mu nsweki ye zakota mu diambu dianeka mvulusu eto yituena mu Kilisto Yesu, kidi batuvanga minanga.

5. Kansi yeto katuatambula kwa zau ngiadulu au mu filokula nkutu, kidi kedika kiansamu wambote kiasikila yeno.

6. Kansi babanzwa, vo bakala vumi — bonso bubakala kina kwami kongudilako Nzambi kayiswaswasanga bantuko — yau kabakamba mambu mandongako.

7. Kansi mu mvutu, bubamona, vo mono yakwikuswa nsamu wambote kwa yau bena masutu, bonso Petolo kwa yau bazabulwa. —

8. Kadi ndiena wakala ye Petolo mu ngolo mu kintumwa kwa yau bazabulwa, yandi wakala yami mpe mu ngolo kwa banzenza. —

9. Ye bubazaya nlemvo una uyavewa, buna Yakobi ye Cefa ye Yoane babanzulwa nkievo bitungwa batambika mono ye Banaba koko kwalubakala mu mbundulu antuadi, kidi yeto tuenda kwa banzenza, kansi yau kwa bazabulwa.

10. Kansi diambu diadi kaka: vo tuna bambukila bantu bamputu moyo ye diambu diodio yatatamene beni mu vanga.

11. Kansi Cefa bukaluaka kuna Antiokia, buna mono yambangisa mu zizi, kadi yandi watatumuswa diambu.

12. Kansi yandi wakidila ye banzenza mboki bantu batuka kwa Yakobi. Kansi bubaluaka, buna katinguna ye kavambana ye yau mu diambu diawonga wabantu bazabulwa.

13. Bayudayo bankaka batanga yandi disu kunsi alukaya, ye Banaba mpe wavukumukina yau mu disu kunsi alukaya.

14. Kansi buyamona, vo balembwa diata nadede mu

kedika kiansamu wambote, buna yavova kwa Cefa, vakala babonsono: vo ngeye unyudayo uvukumukinanga fu biabanzenza ye kafu biabayudayoko, buna bwe siwa tatimisa banzenza bavukumukina kiyudayo?

15. Yeto tubayudayo mu mbutulu, katubankwa miamasumu ye banzenzako.

16. Kansi butuzaidi, vo muntu kafonguswanga mu mavanga mamiinako, kansi mu minu mu Kilisto Yesu, buna yeto mpe tualeka minu mu Kilisto Yesu kidi tuafonguswa mu minu mu Kilisto Yesu, kamu mavanga maminako, kadi nsuni nkutu kauna fonguswa mu mavanga maminako.

17. Kansi vo yeto bututonta fonguswa mu Kilisto, tumonwanga vo tubankwa miamasumu, buna Kilisto isielo kiamasumue? Kabwako.

18. Kadi vo mono ngina vutuka tunga yina yiyatulula, buna mono ikukivanga mvodi ankanu.

19. Kadi mu mina mono yafwilwa mina, kidi yavumuna mu diambu dia Nzambi.

20. Mono yakomwa va kulunsi ye Kilisto. Mono kivutukidi vumuna mono kibeniko, kansi Kilisto uvumunanga mu mono. Bwabu buivumuna mu nitu, mono ivumunanga mu minu mu mwana aNzambi wantonda ye wakivana mu mono.

21. Mono kifubisanga nlemvo aNzambiko, kadi vo mfongoso yitukidi mu mina, buna Kilisto wafwa mu nkatu mpe.

Kapu 3.

Pauli wasemba bisi Ngalatia (1—4) *ye wabalonga, vo balekilanga Yesu minu ibana baAbalami bakedika* (5—14), *ye nsilulu zaNzambi kazilendi fubako* (15—18). *Mina miena mu diambu diaminkanu* (19—25), *ye balekilanga Yesu minu ibankwa miaMfumu* (26—29).

Engwa yeno lubisi Ngalatia lulembolo luenga. Nani waluzakasa meso meno buluateka songulwa, vo Yesu Kilisto wakomwa va kulunsi?

2. Diambu diadi kaka nzolele zaya kwa yeno: luatambudi Mpeve mu mavanga mamina vo mu ngwilu aminue?

3. Yeno luabwidi buzengi boboe? Yeno luabadika mu Mpeve, kansi bwabu luna suka mu nsunie?

4. Yeno lualungwa yoyo yayingi mu nkatu kansi yina kala mu nkatue?

5. Yandi nwananga Mpeve ye usalanga mu zingolo mu yeno, kasidibo vo mu mavanga mamina vo mu ngwilu aminue?

6. Bonso bwalekila Abalami minu mu Nzambi ye katelwabo mu mfonga.

7. Nkiangunu luzaya kweno vo yau bena mu minu, yau ibana baAbalami.

8. Kansi masonukwa makizayila, vo Nzambi ufongisanga banzenza mu minu, makikambila nsamu wowo wambote kwa Abalami: banzenza bana sakumunwa mu ngeye.

9. Nkiangunu yau bena ye minu basakumunwanga ye Abalami waleka minu.

10. Kadi babonsono bena mu mavanga mamina bena kwau mpe mu tumbwa, kadi kwasonwa: bika babonsono batumbwa balembolo tatamana yayonsono yasonwa mu nkanda wamina, kidi bavangayo.

11. Kansi kwazayakana, vo muntu kafongoso mu meso maNzambi mu minako, kadi muntu wamfonga una vumuna mu minu.

12. Kansi mina kamitukidi mu minuko, kansi uvangangamio sika vumuna mu miau.

13. Kilisto watukula mu ntumbulu amina, bukatumbwa mu yeto, kadi kwasonwa: wonso wamanukwa va nti watumbwa kwandi,

14. kidi lusakumunu luaAbalami luiza mu Kilisto Yesu kwa banzenza, mpasi tuatambula nsilulu ampeve mu minu.

15. Luzimpangi, mono mpovele kimuntu. Luwawanu luamuntu, luasiamuswa, kalufubuswangako ye kalukudukulwanga diambuko.

16. Kansi Abalami ye kanda diandi bakambwa zinsilulu. Yandi kavoveleko: kwa makanda maku evo mamingi, kansi bonso dimosi kaka: ye kwa kanda diaku iKilisto.

17. Kansi mono mpovele: luwawanu luateka siamisa Nzambi, kalulendi fukuswa kwa minako, mu diambu diafukisa nsilulu, imina miavewa nkama zia ye makumatatu mamimvu, bumiakiviokila.

18. Kadi vo fwa dina tuka mu mina, buna diau kaditukidi mu nsiluluko. Kansi Nzambi wakailadio kwa Abalami mu nsilulu.

19. Buna mina inki? Miau miakudukulwa mu diambu diaminkanu, nate ye kuna kwiza kanda diasilwa nsilulu. Miau miayekulwa kwa zimpofi mu moko manzonzi.

20. Kansi nzonzi kena kwandi nzonzi amuntu mosiko, kansi Nzambi yimosi.

21. Buna mina mikakilanga nsilulu zaNzambie? Kabwako! Kadi vo mina milenda fongisa miavewa, nga mfonga yitukidi mu mina.

22. Kansi masonukwa mamana babonsono vo bena masumu, kidi nsilulu zavewa yau

baleka minu mu minu kiaYesu Kilisto.

23. Kansi yeto tuakiyingudulwa kwa mina, mboki minu kiayiza ye tuakikebulwa mu minu kiakana monika.

24. Ibuna mina miakala nlongidiki eto mu tambula Kilisto, kidi tuafonguswa mu minu.

25. Kansi minu bukiayiza, yeto katuvutukidi longudukwako.

26. Kadi beno babonsono lubana baNzambi mu minu mu Kilisto Yesu.

27. Kadi buna luena luabotukwa mu Kilisto, yeno luavwata Kilisto.

28. Mwamu kamwena nyudayoko vo eleneko, kamwena nangako vo mfumuko, kamwena bakalako ye nkentoko, kadi beno babonsono imosi mu Kilisto Yesu.

29. Kansi vo yeno luvwilu kwa Kilisto, buna yeno ikanda diaAbalami ye mimvingidi mu diambu dialusilulu.

Kapu 4.

Bonso bwena kinanga ye kimwana (1—11). *Ndubudulu kwa mabundu mu nsi aNgalatia* (12—20). *Ngwawanu zole* (21—31).

Kansi mono mpovele: mvingidi buwakidi mwana, yandi kaswaswane ye nangako, kansi wena mfumu alekwa yayonsono,

2. kansi yandi ukebwanga kwa dingizi ye nkebi, nate ye lumbu kiavanga sandi.

3. Ibuna yeto mpe, butuakala bana, yeto tuakala minanga miazindongolo zabana banza,

4. kansi ntangu yafwanana buyayiza, buna Nzambi wafidisa mwana andi wabutwa kwa nkento ye wabutulwa mu mina,

5. kidi kakula bena mu mina, mpasi tuatambula kimwana.

6. Kansi buluena bana, buna Nzambi wafidisa Mpeve amwan' andi mu mintima mieno, yaü yibokanga: Aba, tata!

7. Nkianguna ngeye kwena nangako, kansi mwana; kansi vo ngeye imwana, buna ngeye imvingidi mu diambu dia Nzambi.

8. Kansi bulualembwa zaya Nzambi, buna yeno luakala minanga miayau balembolo kala Nzambi mu nkadulu.

9. Kansi bwabu buluzaydi Nzambi ye luazaywa mpe kwa Nzambi, buna bwe lulenda vutuka ku zindongolo zabana zakindakana ye zankatu mpasi luavutuka badika kadilazo minanga.

10. Yeno luvuminanga bilumbu ye zingonda ye zintangu ye mimvu.

11. Mono ngiena wonga mu yeno, nanga yasala mu yeno mu nkatu.

12. Luzimpangi, mono iluleba luakala bonso bungienina, kadi mono mpe ngienina bonso yeno. Yeno kaluampangila yambiko.

13. kansi yeno luzaidi, vo mono yakamba nsamu wambote kwa yeno vana ntete mu diambu diakindakana kwansuni,

14. ye kaluavwezako ye kaluakuba yina yakala nsindusulu mu nsuni ami kwa yenoko, kansi luantambula nkievo mpofi aNzambi, nkievo Kilisto Yesu.

15. Nsikulu eno yakiese kwe yena bwabu? Kadi mono ikulutela kimbangi, vo bwalendwa vangwa, nga luakola meso meno ye luampanamo.

16. Nkiangunu buyalukamba kedika, buna ngiena ntantu eno.

17. Yau kabatoma kuluveminako, kansi bazolele kulukanikina, kidi luabavemina.

18. Busongele, vo luvemanga lumbu biabionsono mu lekwa yambote, kansi kaluna vema kakako, bungiena yeno.

19. Lubana bami, bangieti buta ye kwama diaka, nate ye Kilisto una kala kizumunu mu yeno,

20. kansi nzolele kala yeno bwabu ye vilula nding' ami kadi ngienina yeno mabanza mole.

21. Lunkamba, yeno luzolele vuwa kwa mina: kaluwilu minakoe?

22. Kadi kwasonwa, vo Abalami wakala bana bole; mwana mosi wabutwa kwa sielo kiankento, ye mwana mosi wabutwa kwa nkento wamfumu.

23. Mwana wasielo wabutwa mu kinsuni, kansi mwana ankento wamfumu wabutwa mu nsilulu.

24. Mambu momo mena mbangudulu yankaka, kadi bakento bole ingwawanunu zole, ngwawanunu yimosi vana mongo waSinai yibutanga kinanga, iAngali kwandi,

25. kadi mongo waSinai ubikwanga Angali muna Alabia. Wau ufwanane ye Yelusalemi diena bwabu, kadi diau diena mu kinanga ye bana bandi.

26. 'Kansi Yelusalemi diena muna kayengele diena diamfumu, diodio imbut' eto.

27. Kadi kwasonwa: yangalala kwaku, ngeye wena sita ye lembolo buta, sasula ndinga ye boka kwaku, ngeye ukondolo minsongo, kadi ndiena wena kinsona lutidi ndiena wena nlumi mu kala bana babingi.

28. Luzimpangi, yeno lubana bansilulu, bonso bwakala Isaki.

29. Kansi ndiena wabutwa mu kinsuni, bonso bukazoma ndiena wabutwa mu mpeve, ibuna bwabu mpe.

30. Kansi masonukwa bwe mavovele? Kuba sielo kiankento ye mwan' andi, kadi mwana wasielo kauna tambula difwa ye mwana ankento wamfumuko.

31. Nkiangunu, luzimpangi, yeto katubana basielo kiankentoko, kansi tubana bankento wamfumu.

Kapu 5.

Mvulusulu eto mu mina (1—15). *Nsuni unwanisanga Mpeve* (16—18); *mimbutu miansuni ye mia Mpeve* (19—26).

Kilisto watuvulusa mu kala bankwa miamfumu, nkiangunu lutelama nakekete, kaluyambulani luakangwa mu nata vangu biakinangako.

2. Tala, mono Pauli iluvovele: vo luna zabulwa, buna Kilisto kana kulutomisina nituko.

3. Mono itanga kimbangi diaka kwa bantu babonsonno bana zabulwa, vo yau siba keba mina miamionsono.

4. Yeno luzolele fonguswa mu mina, yeno luavambana beni ye Kilisto, yeno luavesuka mu nlemvo.

5. Kadi yeto tuvingilanga mu Mpeve vuvu kiamfongoso mu minu.

6. Kadi mu Kilisto Yesu kamwena nzabudulu vo sutuko bitomisanga nitu mu lekwa, kansi minu kisadilanga mu tonda.

7. Yeno luatoma yungusa. Nani walukanikina mu tumamana kedika?

8. Nkwikulu yoyo kayatukidi kwa ndiena ukulubokilangako.

9. Fimvumvu fifunisanga dimpa diamvimba.

10. Mono yakwikama mu Mfumu mu diambu dieno, vo luna lembwa baka diela dianka-ka. Kansi ndiena ukulusanga bonso bonso, yandi una kala ye nkongodolo andi, kani wonso wonso kwandi.

11. Luzimpangi, kansi vo ikambanga nzabudulu nate ye bwabu, buna mu nki ngieti zomwa? Buna vele mfwemoso akulunsi yakifukidi.

12. Yau bakulusilanga ndubu mbote kwandi vo yau bazolele kukivokula.

13. Luzimpangi, yeno luabokulwa mu vuluswa, kansi kaluyambulani mpulusu yavana bila kwa nsuniko, kansi lukalasana minanga mu tonda.

14. Kadi mina miamionsono miamanwa mu diambu dimosi, mu diadi: ngeye una tonda mfinangani aku, bonso buukukitondanga.

15. Kansi vo luna kweniasana ye disasana, lutala, kaluidi manasana.

16. Kansi mono mpovele: ludiata mu Mpeve, kaluidi mana vanga nzinunu yansuni.

17. Kadi nsuni wena nzinunu yikakilanga Mpeve, ye Mpeve yena nzinunu yikakilanga nsuni, kadi biau biole bikakasananga, kaluidi vanga yonso yiluzolele.

18. Kansi vo ludiatuswanga kwa Mpeve, buna kaluvwilu kwa minako.

19. Kansi mavanga mansuni mamonikanga kwandi. Mau iluyangu ye mvindu ye kintiengi,

20. ye nsambudulu aminkisi ye kiloka ye kitantu ye nzonza ye zimpaka ye zinganzi ye mfwemoso ye mpambusu ye ntengolo

21. ye minsoki ye ndwinu amalavu ye makinu ye lekwa biampila yoyo bintekele kamba ye yateka kulukamba, vo bavangangabio, kabana vingila kimfumu kiaNzambiko.

22. Kansi mimbutu miampeve: itonda ye kiese ye yenge ye mvibudulu ye nlembami ye wote ye nkwikulu

23. ye kimpombo ye luzonono, yoyo kayikakulwanga kwa minako.

24. Kansi yau bavwilu kwa Kilisto Yesu bamana koma nsuni miau ye nzinunu ye luzolo vana kulunsi.

25. Vo tuvumuna mu Mpeve, bika tuadiata mu Mpeve.

26. Katutombani nzitusu mianktuko mu sinsasana ye vwisasana nsoki.

Kapu 6.

Ndubudulu mu sadisa bakusumukanga (1—5). *Yonso yikunwanga yiyonzukwanga* (6—17). *Mpeno amalembe* (18).

Luzimpangi, vo muntu una kusumuka ku diba mu masumu, buna yeno luena bampeve lutedimisa yandi mu Mpeve yanlembami, ye ukitala, kwidi sindusulwa ngeye mpe.

2. Lunatasana bizitu bieno, ibuna yeno luna mana mina mia-Kilisto.

3. Kadi vo muntu weti kukibanzila, vo ima ye lembolo kala ma, yandi ukukipupikanga.

4. Kansi babonsono bana sinsa mavanga mau, muntu ye mandi, muntu ye mandi, buna yandi una kala nsikulu mu yandi kibeni kaka ye kamu muntu wankakako.

5. Kadi muntu ye kiandi zitu bana nata.

6. Kadi muntu ulongwanga mambu, yandi una kaba yayo-

nsono yabiza ye ndiena ukunlonganga.

7. Kaluzimbakananiko! Nzambi kalendi yambula kavwezwako, kadi yonso yikunanga muntu, yandi unayo yonzika mpe.

8. Kadi ukunanga mu nsuni andi, yandi una mu nsuni yonzika mfukusu, kansi ukunanga mu Mpeve una yonzika mu Mpeve moyo ukaumani.

9. Bika tualembwa votalala butuvanganga yambote, kadi mu yandi ntangu tuna yonzika mpe, vo tuna lembwa beba.

10. Nkiangunu butuena ntangu, bika tuavanga yambote kwa babonsono, kansi tuna lutilabo vanga kwa yau bena minu.

11. Lutala, bisono biabinene binsonekene kwa yeno mu kwami koko.

12. Babonsono bazolele zolasana ye nsuni, yau bakulutatimisa luazabulwa, mpasi kaka balembwa zomwa mu diambu diakulunsi diaKilisto.

13. Kadi yau mpe bazabulwa nkutu kabakebanga kwau minako, kansi bazolele, vo luna zabulwa, mpasi bakisika mu nsuni mieno.

14. Kansi mono ngieti tatuka ye lusikulu luankaka, kansi lusikulu luakulunsi diaMfumu eto Yesu Kilisto diyakomunwa nza va kulunsi ye nza yakomunwa mono,

15. kadi nzabudulu kailekwako, ye sutu kailekwako kansi mpangulu yamona.

16. Babonsono bana diata bonso bwena mwina wowo, bika yenge ye kiwuntu biakala yau, imuIsaleli diaNzambi!

17. Kaluyambulani muntu kavutuka kumpanga kiadiko, kadi mono inatanga mu nitu ami dimbu biaYesu.

18. Luzimpangi, bika nlemvo waMfumu eto Yesu Kilisto wakala ye mpeve eno! Amen!

Nkanda waPauli kwa bisi Efeso.

Kapu 1.

Mbadukulu (1—2). *Matondo kwa Nzambi* (3—14). *Ndılu amvutu adibundu kwa Pauli* (15—23).

Pauli, intumwa aKilisto Yesu mu luzolo luaNzambi, kwa banlongo bena mu Efeso ye kwa bakwikama mu Kilisto Yesu.

2. Bika nlemvo wakala yeno ye yenge kiaNzambi, iseto, ye Mfumu Yesu Kilisto!

3. Bika Nzambi ye se dia-

Mfumu eto Yesu Kilisto wasakumunwa, watusakumuna mu tusakumunu tuatonsono tuaMpeve mu dizulu mu Kilisto,

4. bonso bukakisodila yeto mu yandi, nza buyalembwa vangwa, kidi tuakala banlongo ye tuakondwa nkanu kwa yandi,

5. bukakisavukila ntima mu yeto mu tonda mu kala kimwana ye yandi mu Yesu Kilisto, bonso bwena luzolo luandi luabiza,

6. mu nzitusu anlemvo andi, kidi wasikwa, inlemvo ukatulemvukila mu ntondolo andi,

7. mu tuabaka nkudulu mu menga mandi ye ngiambudulu amasumu, bonso bwena kimvwama kianlemvo andi.

8. Nlemvo wowo yandi watubukisila mu zinduka zazonsono ye nzailu,

9. kadi yandi watuzaikisa luzolo landi luaswekwa, bonso bwena luzolo lukakisavukila ntima

10. mu diambu diantuadulu mu mbanunu azintangu, kidi kakibundila yayonsono yena mu mazulu ye va ntoto mu Kilisto.

11. Mu yandi yeto tuatambula difwa mpe, iyeto tuakisavukulwa ntima, bonso bwena nsavukulu andiena uvanganga yayonsono, bonso bukazolele banza,

12. kidi tuakala nsikulu anzitusu andi, iyeto tuakisila Kilisto vuvu.

13. Mu yandi yeno mpe luasilwa dimbu kiaMpeve yanlongo yansilulu, buluamana wa mambu makedika, insamu wandalulu eno uluasila vuvu mpe.

14. Mpeve yoyo intadulu afwa dieto mu nkudulu abantu bandi mu nsikulu anzitusu andi.

15. Nkiangunu buyamana wa minu kina kiena yeno mu Mfumu Yesu ye tonda kuna kuluena kwa banlongo babonsono,

16 buna kina kwami yambula tonda mu yenoko ye ngina kulubambukila moyo mu tusambulu tuami,

17. kidi Nzambi aMfumu eto Yesu Kilisto, ise dianzitusu, sika kuluvana Mpeve yanduka yanzaikusu mu zaya yandi

18. ye wangula meso mamintima mieno, kidi luazaya vuvu kikalutedila mbila ye kimvwama kiafwa dianzitusu mu bantu banlongo,

19. ye bonso bwena ndutulu alulendo luandi lualuingi tulekanga minu, bonso bwena lusadusu lualulendo luandi luangolo

20. lukasadila mu Kilisto, bukamfulukisa mu bafwa ye wa-

ntula va lubakala luandi mu dizulu

21. mu yala ngiadulu zazonsono ye zingolo ye tulendo ye zimfumu ye yonso nkumbu yibikwanga kamu nza yayi kakako, kansi mu nza yina kwiza mpe.

22. Yandi watula yayonsono kunsi amalu mandi ye wavana yandi kwa dibundu bonso ntu alekwa yayonsono.

23. Dibundu initu andi, iluzadusu luandi, iyandi ukizadisilanga yayonsono mu yayonsono.

Kapu 2.

Ndalulu yitukanga mu nlemvo (1—10). *Ntulukulu abaka kiampambanu vakati ye banzenza ye bayudayo* (11—22).

Kansi yeno, iyeno luafwa mu minkanu ye masumu meno,

2. maluateka diatila, bonso bwena ntangu zanza yayi, bonso bwazola nkuluntu uyalanga zingolo zampevolo ye mpeve yisalanga mu bana bankolomono,

3. ntama yeto tuakala yau mpe, butuavumuna mu nzinunu zansuni mieto, butuavanga yonso yazola nsuni ye mabanza, ye tuakala bana banganzi mu nkadulu bonso bankaka mpe.

4. Kansi Nzambi bukakala kimvwama kiakiwuntu, buna yandi mu diambu diakiwuntu kiandi kiakinene kikatutondila,

5. butuafwa mu minkanu, yandi watuvanga tuavumuna ye Kilisto — yeno lualalulwa mu diambu diamlemvo —

6. ye watufulukisa ye yandi ye watuvwandisa ye yandi mu dizulu mu Kilisto Yesu,

7. kidi katusonga ndutulu akimvwama kianlemvo andi mu wote wandi kwa yeto mu Kilisto Yesu mu moyo una kwiza.

8. Kadi mu nlemvo yeno lualalulwa mu diambu diaminu, kamu diambu dienoko, inkailu aNzambi kwandi,

9. kamu diambu diamavangako, kidi muntu kana kukisikako,

10. kadi yeto, impangulu andi, tuavangwa mu Kilisto Yesu mu vanga mavanga mabiza makivangudila Nzambi, mpasi tuadiatilamo.

11. Nkiangunu lubambuka moyo, vo ntama yeno, ibanzenza mu nsuni, luabikwa masutu kwa yau babikwanga, vo bazabulwa, inzabudulu yavangwa mu moko,

12. ye mu ntangu yina luakondwa mu Kilisto ye luavesuka mu dibundu diaIsaleli ye luakala zinzenza mu luwawa-

mu luansilulu ye kaluakala vu-
vuko ye luakondwa Nzambi
mu nza.
13. Kansi bwabu mu Kili-
sto Yesu lufinangene mu me-
nga maKilisto, iyeno luatatuka
ntama.
14. Kadi yandi iyenge kie-
to, iyandi wavanga babole
umosi ye watulula baka kiamva-
mbanu,
15. ikitantu, bukafubisa mu
nsuni andi nkondo miamina
miavewa mu minsiku, kidi ka-
vanga mu yandi kibeni muntu
umosi wamona mu bau bole,
bukavanga yenge,
16. ye wabwila bau bole
kodi ye Nzambi mu nitu yi-
mosi vana kulunsi, bukavonda
kitantu va diau.
17. Yandi wayiza ye wasa-
muna nsamu wambote wayenge
kwa yeno luakala nseke, ye
yenge kwa yau bafinangana,
18. kadi mu yandi beto bo-
le tuabeki ntambudulu mu
Mpeve yimosi kwa se.
19. Nkiangunu kaluzinzenza
ye minkibi diakako, kansi ye-
no lubantungi ye bantu banlo-
ngo ye bantu banzo aNzambi,
20. ye luatungwa va lufulu
luazintumwa ye minkambi, ve-
na Yesu Kilisto kibeni tadi
diafuma.
21. Mu yandi ntungulu za-
zonsono zina bundana ye nie-
ka mu kala nzo yamfonga mu
Mfumu.
22. Mu yandi yeno mpe lu-
tungwanga ntuadi mu nzo
aNzambi mu Mpeve.

Kapu 3.

Ndalulu abanzenza yaswekwa (1—13). *Ndilu amvutu aPauli mu balekilanga minu mu Efeso* (14—21).

Nkiangunu mono Pauli, inko-
le aKilisto mu beno banzenza,
2. buluawilu luvangulu lua-
nlemvo waNzambi, uyavewa
mu diambu dieno,
3. vo mono yazaikuswa mu
sulumbi mambu maswekwa, bo-
nso buyateka sona kwa yeno
mu lufiefie.
4. Mu wau yeno lulenda
zaya nzailu ami amambu ma-
swekwa maKilisto, bulutanga-
wo.
5. Mau malembwa zaikuswa
mu mbandu zankaka zabana
babantu, bonso bumazaikuswa
bwabu mu Mpeve kwa zintu-
mwa zandi zanlongo ye minka-
mbi mianlongo,
6. vo banzenza imimvingidi
yeto difwa ye bena yeto ni-
tu yimosi ye bena yeto nitu
andi mu nsilulu mu Kilisto
Yesu mu nsamu wambote.
7. Mono isielo kiansamu
wowo mu nkailu anlemvo wa-

Nzambi uyavewa mu nsadulu angolo zandi.

8. Mono ndutidi bantu banlongo babonsono mu ke, imono yavewa nlemvo wowo mu samuna nsamu wambote kwa banzenza mu kimvwama kiaKilisto kikakiyundudi

9. ye mu wangula babonsono, bonso bwenina luvangulu luamambu maswekwa, maswekwa kasi mbadukulu azintangu mu Nzambi wavanga biabionsono,

10. kidi nduka zaNzambi zazingi zampila mu mpila zazaikuswa bwabu mu dibundu kwa zingolo ye tulendo mu dizulu,

11. bonso bwena mbanzulu, yikakeba kasi mbadukulu azintangu yina yikavanga mu Kilisto Yesu Mfumu eto

12. mutuena kibakala ye nkwikulu antambudulu mu minu mu yandi.

13.Nkiangunu mono iluleba, kaluidi zeza mu zincita zami mu yeno, kadi zau inzitusu eno.

14. Nkiangunu mono ifukamana mu makungunu mami kwa se

15. ditukidi dionso dionso dibikwanga dise mu dizulu ye va ntoto,

16. kidi kavana kwa beno, bonso bwenina kimvwama kianzitusu andi, mpasi luasiama mu zingolo mu Mpeve andi mu muntu wena mu ngudi,

17. kidi Kilisto kabaka mbuka andi mu mintima mieno mu diambu diaminu,

18. mpasi luakala mianzi ye sina mu tonda, kidi lualenda zaya ye bantu babonsono banlongo, bonso bwenina sadila ye la ye ntela

19. ye zaya tonda kwaKilisto kulutidi nzailu yayonsono, kidi luazaya mu luzadusu lualonsono luaNzambi.

20. Kansi yandi ulenda vanga yilutidi yayonsono yitulenda lomba ye banza mu zingolo zisadilanga mu yeto,

21. bikā kazituswa mu dibundu ye mu Kilisto Yesu kwa mbandu zazonsono zabantu mvu mikamimani kwele mvu kuvutukidi mvu! Amen.

Kapu 4.

Ndubudulu zankaka (1—6). Minkailu mianlemvo miampila mu mpila (7—16) Muntu wankulu ye muntu wamona (17—24). Ndwengosolo mu makutu, nganzi, yiba, mporolo yambi ye zankaka (25—32).

Nkiangunu mono, inkole mu Mfumu, ikululeba luadiata, bonso bufweni mu mbokolo yina yiluabokulwa

2. mu kimpombo kiakionso-

no ye nlembami ye luvibudulu ye luyambasana mu tonda
3. ye lutatamana mu keba nkadulu yimosi yaMpeve mu nsinga miayenge.

4. Nitu yimosi ye mpeve yimosi yena, bonso buluabokulwa mpe mu vuvu kimosi kiambokolo eno.

5. Mfumu yimosi, minu kimosi, mbokolo yimosi, mbotokolo yimosi,

6. Nzambi yimosi ye se diabantu babonsono diena vana ntandu abantu babonsono ye mu diambu diabantu babonsono ye mu babonsono.

7. Kansi beto babonsono tuavewa nlemvo, bonso bwena tezo kiankailu aKilisto, muntu ye wandi nkailu, muntu ye wandi nkailu.

8. Ikuma kavovila: Yandi wabaluka muna kayengele, yandi wabaka zinkole, yandi wavana bantu minkailu.

9. Kansi bukabaluka, inki kwandi? Keti bonso bwabu, vo kakikulumukina mpe kuna vuma biena kunsi antoto beni?

10. Ndiena wakulumuka, indiena wabaluka mpe kuna ntandu amazulu mamonsono, kidi kafuluka yayonsono.

11. Yandi wavana bankaka mu kala zintumwa, bankaka minkambi, bankaka minsamuni ansamu wambote, bankaka mimvungi ye minlongi

12. mu diambu dialungisa bantu banlongo ye mu vanga mavanga masalu biau ye tunga nitu aKilisto,

13. nate ye beto babonsono tuamana kala umosi mu minu ye mu nzailu amwana aNzambi ye mu kala muntu wamana lunga ye mu lungisa tezo kiamimvu miankudila Kilisto,

14. kidi tualembwa vutuka kala bana bansombe batubwanga ye basansukuswanga kwa yonso mpeve yandongolo mu kimpa kiabantu ye mu bunkita bwanganzi ye kimfunia kianzimbusu,

15. kansi kidi tuatatamana kedika ye kula mu tonda mu yayonsono kwa yandi Kilisto, intu.

16. Mu yandi nitu yamvimba yibundwanga ye yiyonzukwanga ye mu lusadusu lualonsono luabonso bwena salu kiatezwa kwa kiela kiela, ibobo nitu yikulanga mu kukitunga mu tonda.

17. Nkiangunu mono mpovele bobo ye itanga kimbangi mu Mfumu, vo kaluna vutuka diatako, bonso budiatanga banzenza mu madiela mau mankatu,

18. bubena tombe mu nzai-

lu au ye batatuka mu moyo utukanga mu Nzambi mu diambu diabuzengi bwena mu yau mu diambu diamvibwa amintima miau

19. ye bena diela diazeza ye bakiyekula mu kintiengi mu vanga yonso yena yansobo mu wimi.

20. Kansi yeno kaluazaya Kilisto boboko,

21. vo luanwilu nkutu ye vo lualongwa mu yandi, bonso bwena kedika mu Yesu,

22. buluabembika muntu wankulu uluateka vukumukina, iyandi ukukibunganga mu nzinunu zabungubi,

23. kansi luakituka bantu bamona mu mpeve amadiela meno

24. ye luavwata muntu wamona wavangwa mu Nzambi mu mfonga yakedika ye yanlongo.

25. Nkiangunu lubembika makutu ye luvovasana kedika muntu ye wayandi, kadi tukalasana biela.

26. Lukala nganzi ye kaluvolani masumuko. Kaluyambulani ntangu yadiminina nganzi zenoko

27. ye kaluvanani satana mbukako.

28. Weti yiba kavutukani yibako, kansi kasala ye vanga yonso yena yabiza mu moko mandi, kidi kakala bilekwa bikana kabila bena nsatu.

29. Mambu nkutu mambi kamana vaika mu minwa mienoko, kansi mana mena mabiza mu ntungulu vena nsatu antungulu, kidi bawa basakumunwa.

30. Kalusani Mpeve aNzambi yanlongo kiadiko, iyau luasilwa dimbu nate ye lumbu kiampulusu.

31. Bika nzonza ye nkesa ye nganzi ye mbokolo ye mvwezolo biatatuka mu yeno beni ye yayibi yayonsono mpe.

32. Kansi lukalasana nlembami ye kiwuntu ye luyambasana, bonso Nzambi mpe mu Kilisto waluyambudila.

Kapu 5.

Ndubudulu mu fwanana ye Nzambi (1—2), *ye mu taba mu masumu* (3—14). *Ye mu diata mu nduenga ye fuluka kwa Mpeve* (15—21). *Ndubudulu kwa banlumi ye kwa bakento* (22—33).

Nkiangunu luvukumukina Nzambi bonso bana batodwa,

2. ye ludiata mu tonda, bonso Kilisto mpe walutonda ye wakivana mu yeto nkailu ye nkailu adisalu wansunga kwa Nzambi.

3. Kansi luyangulu ye le-

kwa biansobo ye wimi wawonsono kabina bikwa nkutu mu yenoko, bonso busongele mu bantu banlongo,

4. ye fu biansoni ye mambu mabuzengi ye madieya malembolo songa bieti lembwa fwanana, kansi matondo mana lutila.

5. Kadi luzaidi, buluzaidi diadi, vo nkwa akintiengi nkutu yenkwa ansobo ye nkwa awimi insambidi abiteki, kenani ye ndambu adifwa mu kimfumu kiaKilisto ye Nzambiko.

6. Bika muntu kalembwa kulupupika mu mambu mampavala, kadi mu diambu diodio nganzi zaNzambi zikwizanga va bana bakolama.

7.Nkiangunu kalukalani lekwa kiantuadi ye yauko.

8. Kadi ntama yeno luakala tombe, kansi bwabu yeno luena kia mu Mfumu. Ludiata bonso bana bakia—

9. kadi mimbutu miakia miena mu wote wawonsono ye mfonga ye kedika—

10. lutonta yonso yizolanga Mfumu —

11. ye kalukalani ntuadi, ye yau mu mavanga matombe makondolo mimbutu, kansi semba lusembamo.

12. Kadi yibavanganga mu nsweki yena yansoni mpe mu tewa.

13. Kansi yayonsono yimonukuswanga kwa kia, buyina sembwa, kadi yayonsono yimonikanga ikia kwandi.

14. Nkiangunu kavovele: sikama kwaku ngeye weti leka, fuluka mu bafwa, ye Kilisto una kukienzula.

15. Nkiangunu lutala, kidi luadiata nadede kabonso bankwa miabuzengiko kansi bonso bantu banduka,

16. ye lusumba ntangu, kadi lumbu biena biambi.

17. Nkiangunu kalukalani buzengiko, kansi luvisa, bonso bwena luzolo luaNzambi.

18. Kalubwani viniako kitukisanga kintiengi, kansi lufuluka kwa Mpeve,

19. ye luvovasana mu minkunga ye tuyimbulu tuanzitusu ye tuyimbulu tuampeve, ye luyimbila ye lusika nsambi mu mintima mieno kwa Mfumu.

20. Lumbu biabionsono lutondanga kwa Nzambi ye dise mu lekwa biabionsono mu nkumbu aMfumu eto Yesu Kilisto,

21. ye lutumamasana mu wonga waKilisto.

22. Lubakento, lutumamana banlumi beno bonso kwa Mfumu,

23. kadi nlumi intu ankento andi, bonso Kilisto mpe

intu adibundu. Yandi kibeni inlaludi anitu.

24. Kansi bonso butumamanga dibundu kwa Kilisto, ibuna mpe bakento bana tumama kwa banlumi bau mu yayonsono.

25. Lubanlumi, lutonda bakento beno, bonso Kilisto mpe tondele dibundu ye wakivana mu diau,

26. kidi kavangadio dianlongo mu mambu, bukakivedisiladio mu ngiobolo anlangu,

27. kidi yandi kibeni kakituadila dibundu dianzitusu dikondolo sona ye ŋfiende ye yonso yankaka yampila yoyo, kansi kidi diau diakala dianlongo ye kondwa masona.

28. Ibobo mpe banlumi bana tonda bakento bau, bonso bubatondanga zau zinitu. Wonso utondanga wandi nkento, yandi ukukitondanga.

29. Kadi muntu kabelele wandi nsuniko, kansi yandi uyundulangawo ye ukebangawo, bonso busanga Kilisto mpe dibundu,

30. kadi yeto tubiela bianitu andi.

31. Nkiangunu muntu una sisa sandi ye ngudi andi ye tatamana ye nkento andi, bau bole bana kala nsuni umosi.

32. Mambu momo mansweki mena diambu beni, kansi mono mpovelemo mu Kilisto ye mu dibundu.

33. Kansi beno mpe lutondanga bobo muntu muntu ye wandi nkento, bonso bukakukitondanga, kansi nkento una tala, kidi kavumina nlumi andi.

Kapu 6.

Ndubudulu kwa bana ye mase (1—4). *ye kwa minanga ye zimfumu* (5—9. *Biluazu biaNzambi* (10—20). *Tikiko* (21—22). *Mpeno ayenge* (23—24).

Lubana, lutumamana mase meno ye zingudi zeno mu Mfumu, kadi bobo bufongele.

2. Vumina saku ye mbuta aku, wowo imwina wantete wena ye nsilulu,

3. kidi ngeye watoma nitu ye zingila ntangu yayingi mu nsi.

4. Lumase, kalufutisani ntima miabana benoko, kansi lubakudisa mu tumama ye ndongi zaMfumu.

5. Luminanga, lutumamana zimfumu zeno zansuni mu wonga ye zakama mu kimpombo kiamintima mieno nkievo Kilisto,

6. kamu salu kiamona mesoko, nkievo luzolele zolasana ye bantu, kansi bonso minanga

miaKilisto luvanga luzolo luaNzambi mu mintima,
7. ye lusadila mu luzolo luambote nkievo kwa Mfumu ye kakwa bantuko,
8. ye luzaya, vo yonso yonso yambote yivanganga muntu muntu, yandi una sendwa kwa Mfumu kani vo yandi inanga vo muntu wamfumu.
9. Beno mpe luzimfumu, luvanga bobo kwa minanga ye luyambula kanikina, buluzaidi, vo mfumu abeno yau wena mu mazulu ye yilembolo swaswasa muntu ye muntu.
10. Mboki lusiama mu Mfumu ye mu ngolo zalulendo luandi.
11. Luvwata biluazu biabionsono biaNzambi, kidi lualenda kakidila kimfunia kiasatana,
12. kadi yeto katunwanisanga nsuni ye mengako, kansi tunwanisanga madingizi ye bena zingolo ye bayalanga mu tombe ye tulendo tuazimpeve zambi mu kayengele.
13. Nkiangunu luvwata biluazu biabionsono biaNzambi, kidi lualenda kakidila mu lumbu kiambi ye telama naketete nakuma, buluasididi yayonsono.
14. Nkiangunu lutelama ye lukanga kedika va tuketo tueno ye luvwata nkaku yamfonga yantulu,
15. ye mu malu luvwata nkubumunu ansamu wambote wayenge,
16. ye mu yayonsono lubonga nkaku aminu yilulenda zimina totolo biatia biabionsono biankwa wambi.
17. Lutambula nkaku andalulu yantu ye sabala kiaMpeve, imambu maNzambi,
18. mu lusambulu lualonsono ye lomba. Lusambila lumbu yayonsono mu Mpeve, ye mu diambu diodio lukaya meso mu ntatumunu yayonsono ye lusambulu mu bantu babonsono banlongo
19. ye mu mono mpe, mpasi yavewa mambu, bungina bandula nwa ami, kidi yakamba mambu maswekwa mansamu wambote mu kibakala.
20. Mu diambu diawau mono intumwa yakangwa tuvambu, kidi yavova mu kibakala mu mambu momo, bonso bungina vova.
21. Kansi mpasi luazaya, bonso bungiena ye ikalanga, Tikiko, mpangi ami yatondwa ye sielo kiakwikama mu Mfumu, una kuluzaikisa yayonsono,
22. iyandi uyafidisa kwa yeno mu diambu diodio, mpasi

luazaya, bonso butuena, kidi kabomba mintima mieno.

23. Bika yenge kiakala ye zimpangi ye tonda ye minu mu Nzambi, ise, ye Mfumu Yesu Kilisto.

24. Bika nlemvo wakala ye babonsono batondanga Mfumu eto Yesu Kilisto mu tonda kulembolo mana.

Nkanda waPauli kwa bisi Filipo.

Kapu 1.

Mbadukulu (1—2), *Matondo maPauli kwa Nzambi mu bisi Filipo* (3—11), *Pauli wabakamba vuvu kiandi mu vuluswa ye wabalubula mu diata bufwanane* (12—26).

Pauli ye Timotio, minanga miaKilisto Yesu, kwa bantu babonsono banlongo mu Kilisto Yesu bena mu Filipo ye makota maminkengi miadibundu ye bisielo.

2. Bika nlemvo wakala yeno ye yenge kiaNzambi, iseto, ye Mfumu Yesu Kilisto.

3. Mono itondanga kwa Nzambi ami mu mbambukulu ami mu yayonsono mu yeno

4. lumbu biabionsono mu tusambulu tuami tuisambilanga mu yeno babonsono ye kiese

5. mu diambu diambundulu eno yantuadi mu nsamu wambote tuka mu lumbu kiantete nate ye bwabu.

6. Nkiangunu mono yakwikama ngiena, vo ndiena wabadika salu kiabiza mu yeno, yandi unakio mana nate ye lumbu kiaKilisto Yesu.

7. Bonso busongele kwa mono mu banzanga bobo mu beno babonsono, kadi mono ngiena yeno mu ntima ami beno babonsono, buluena ntuadi ye mono mu nlemvo, bungieti tabila ye siamisa nsamu wambote ye bungiena mu tuvambu.

8. Kadi Nzambi imbangi ami, bonso bungiena yeno babonsono ngunda mu ntima aKilisto Yesu.

9. Idia ndombele, vo tonda kweno kuna lutila ye lutila mu buka mu nzayilu ye nduenga zazonsono,

10. kidi lualenda tonta yonso yilutidi yabiza, mpasi luavedila ye luakondwa nkanu mu lumbu kiaKilisto,

11. mpasi luafuluka mu mbutu miamfonga mitukanga mu Yesu Kilisto mu nzitusu ye ndanusu aNzambi.

12. Luzimpangi, mono nzolele, vo yeno luna zaya, vo yoyo yiyasiwa yalutila nsamu wambote mu tambulwa,

13. tuvambu tuami nkutu tuena mu Kilisto tuazayakana mu nzo yamvimba yabinwani ye kwa bankaka babonsono,

14. ye Zimpangi zazingi beni zasiama mu diambu diatuvambu tuami ye zaluta mu kibakala ye zakondwa wonga mu vova mambu maNzambi.

15. Bankaka bakambanga Kilisto mu diambu diansoki ye nzonza, kansi bankaka bakambanga mu diambu diakikundi mpe.

16. Bau bena tonda bakambanga Kilisto, bubazaidi, vo yakangwa nkole mu tabila nsamu wambote.

17. Kansi bena kivambisi bakambanga Kilisto kansi kamu kani diabizako, bubeti banza, vo bakumpanganga kiadi mu tuvambu tuami.

18. Kansi buna bwe? Kilisto ukambwanga bonso bonso kani mu nana kani mu kedika, diau mono iyangalalanga ye ngina yangalala mpe,

19. kadi nzaidi kwami, vo yayi yina kuntuadila ndalulu, imu ndilu eno yamvutu ye lusadusu luaMpeve aYesu Kilisto,

20. bonso bwena vuvu ye ngunda zami, vo kina kwami vwa nsoni mu lekwako, kansi bonso mu lumbu biabionsono ibuna bwabu mpe, vo Kilisto una zituswa mu nitu ami mu kibakala kiakionsono kani mu moyo kani mu lufwa.

21. Kadi Kilisto imoyo ami ye mfwilu indandu.

22. Kansi vo mono ivewanga ndandu asalu, bungieti vumuna mu nsuni ami, buna kilendi kamba kingina solako.

23. Kadi mambu mole meti kuntatimisa mu ntima ami, kadi ngunda zena yami mu katuka ye kala ye Kilisto kulutidi kwabiza beni.

24. Kansi mu diambu dieno kala mu nsuni kulutidi diambu beni.

25. ye bunkwikamene mu momo ye nzaidi, vo ngina kala ye sikila kwa yeno babonsono

mu ndiekono aminu kieno ye kiese,

26. kidi nsikulu eno mu mono yina buka mu Kilisto Yesu mu diambu diangizulu ami yankaka kwa yeno.

27. Kansi lukala kaka, bonso bufweni mu nsamu wambote waKilisto, mpasi yawa mu yeno, kani ngina luaka ye bumina kwa yeno, kani ngina kala nseke, vo yeno lueti telama nakekete mu mpeve yimosi ye mwela umosi, ye lukala yami mu ndwanunu mu diambu diaminu kiansamu wambote,

28. ye kaluna tina lekwa kwa mintantuko, kadi bobo ibwena dimbu kiambungulu kwa yau, kansi idimbu kiantanunu kwa yeno kitukidi mu Nzambi.

29. Kadi yeno luavewa nlemvo mu diambu diaKilisto kamu kunlekila minu kakako kansi mu lungwa mu diambu diandi mpe,

30. kadi yeno luena mpasi zimosi ziluamona mu mono ye ziluawilu bwabu mu mono.

Kapu 2.

Ndubudulu mu kala yenge ye fwanana ye Kilisto (1—11) *yė mu tomba ndalulu mu vema ye mu diata mu vedila* (12—18). *Pauli wabasila mu fidisa Timotio* (19—24). *Epafolodito wafiduswa kwa yau* (25—30).

Nkiangunu vo ndubudulu yena mu Kilisto, vo mbombolo atonda yena, vo mbundulu antuadi ampeve yena, vo nlembami vo kiwuntu biena,

2. buna lulungisa kiese kiami, mpasi luakala lubanzulu lumosi ye luakala tonda kumosi ye diela dimosi ye mabanza mamosi,

3. kamu diambu diazonzako vo mu zinina nzitusu wankatuko, kansi muntu mu kimpombo sika vuminina wankaka beni ye kukivumina safiuma,

4. ye muntu muntu kana tala biandiko, kansi kana mpe tala bizolele wankaka.

5. Lukala diela dimosi mu yeno diakala mu Kilisto Yesu,

6. yandi bukakala nkadulu aNzambi, kabanza mu mapelako mu fwanana ye Nzambi,

7. kansi yandi wakisila nkatu ye wanata nkadulu ananga ye wakituka mpila mosi ye bantu ye wamonwa nkadulu mpila mosi ye muntu.

8. Yandi wakiyina ye watumama nate ye kuna mfwilu, inga, imfwilu va kulunsi.

9. Nkiangunu Nzambi wambalula va ntandu alekwa ya-

yonsono ye wamvana nkumbu yilutidi nkumbu zazonsono,

10. kidi makungunu mamonsono mana fukama mu nkumbu aYesu, makungunu mabau bena muna dizulu ye va ntoto ye kunsi antoto,

11. ye tudimi tuatonsono tuna kamba, vo Yesu Kilisto iMfumu mu nzitusu aNzambi, ise.

12. Nkiangunu, luzintondolo zami, bonso buluatumamene lumbu biabionsono, lusadila kweno mu wonga ye zakama mu ndalulu eno, kabungiena yeno kakako, kansi lulutilabo, bunkondolovo.

13. Kadi Nzambi indiena utukisanga mu yeno zola ye vanga mu diambu dialuzolo luandi luabiza.

14. Luvanga yayonsono kamu matingu ye mpakako,

15. kidi luakondwa lusembo ye luavedila, lubana baNzambi bakembo masona mu monakanda diambandu yatekalakana yena bonso bonso, mu yau beno lulemanga nkievo minda mu nza,

16. bulusimba mambu mamoyo mu nsikulu ami mu lumbu kiaKilisto, mpasi yalembwa zaula mu nkatu vo sala mu nkatu.

17. Kansi vo mono ngina tulwa va disalu, bungina nata nkailu aminu kieno, buna ngiena kiese ye iyangalala ye beno babonsono.

18. Ibobo mpe luyangalala kweno ye lukala kiese ye mono.

19. Kansi mono nsidi vuvu mu Mfumu Yesu, vo ilenda fidisa Timotio nswalu kwa yeno, kidi mono mpe ngina kala ntima nayaki-yaki, bunzaidi, bonso buluena.

20. Kadi kiena ye muntu ufwanane ye yandiko ulenda kulufwila kiadi nadede.

21. Kadi babonsono batombanga biau bilekwa ye kabina bivwilu kwa Kilisto Yesuko.

22. Kansi yeno luzaidi nkwikulu andi, vo yandi wasadila yami mu nsamu wambote nkievo mwana ye sandi.

23. Iyandi ngieti banza mu fidisa nswalu, bungina zaya, bonso bungina siwa.

24. Mono yakwikama mu Mfumu, vo mono mpe ngina luaka nswalu.

25. Kansi mono mbenzi, vo bufweni mu fidisa Epafolodito, impangi ami ye kisadi yami ye kifwiti yami; kansi yandi intumwa eno ye sielo kieno mu nsatu zami;

26. kadi yandi wakala ngunda zamona beno babonsono

ye wakala kiadi, buluawa, vo kakala yela.

27. Kadi yandi wakala yela lukufi ye fwa, kansi Nzambi wamfwila kiadi, kayandi kakako kansi mono mpe, kidi yalembwa kudukulwa kiadi mu kiadi.

28. Nkiangunu mono yamfidisi nswalu beni, kidi buluavutuka kumona, luna yangalala, ye kiadi kiami kina kala kiakike.

29. Nkiangunu luntambula mu Mfumu mu kiese kiakionsono ye luvumina bena bobo.

30 Kadi yandi wakala lukufi ye fwa mu diambu diasalu kiaKilisto, bukayekula moyo andi, kidi kampana nkailu eno adisalu ulualembana beno kibeni.

Kapu 3.

Ndubudulu mu kenga minlongi miamakutu (1—11) *ye mu vukumukina Pauli wavema mu yungusa, kidi kafwanana* (12—21).

Mboki luzimpangi zami, luyangalala mu Mfumu. Kwa mono kakwenani mpasi zasonikina yeno mambu mamosiko, kansi kwa yeno kwena ntomono.

2. Lutala zimbwa, lutala bisadi biambi, lutala nzengolo asutu.

3. Kadi yeto tusadilanga Nzambi mu Mpeve, yeto tuena ye nzabudulu ye tukukisika mu Kilisto Yesu ye tulembolo sa vwadi mu nsuni.

4. Kansi mono mpe nkutu lenda sa vwadi mu nsuni. Vo muntu wankaka weti banza, vo kalenda sa vwadi mu nsuni, buna mono vele ngina lutila,

5. mono yazabulwa lumbu kianani, yabutwa mu Isaleli mu kanda diaBeniami, mono iEbeleo mu baEbeleo, mu mina mono imfalisea,

6. mu vema mono yazoma dibundu, mu mfonga amina mono yakondwa nkanu.

7. Kansi yayonsono yakala ndandu, mono ibanzangayo vo imvidusu mu diambu diaKilisto.

8. Inga, kedika mono ibanzanga yayonsono nkievo mvidusu mu diambu diandutulu anzailu aMfumu ami Yesu Kilisto, kadi mu diambu diandi mono yavidisa yayonsono ye ibanzangayo nkievo titi, kidi yabaka Kilisto ndandu

9. ye monwa mu yandi, ki beki ami zamim fongako, izina zitukidi mu minu, kansi zozo zitukidi mu minu mu Kilisto, imfonga zaNzambi mu diambu diaminu,

10. kidi yazaya yandi ye lulendo luamfulukulu andi ye mbundulu antuadi atulungulu

tuandi ye fwanana mu mfwilu andi,
11. kidi vo ilenda luaka kuna mfulukulu abafwa.
12. Bwabu kiamanabio bakako ye kiamana lnugako, kansi mono izomangabio, kidi yabakabio, kadi mono mpe yabakwa kwa Kilisto Yesu.
13. Luzimpangi, kibanzangako, vo mono kibeni yamanabio baka.
14. Kansi diambu dimosi: mono ivilakananga yena ku manima ye ilambukilanga yena ku ntuala ye izomanga tezo ye nsendo andungunu mu lubokolo luaNzambi lutukidi mu kayengele mu Kilisto Yesu.
15. Nkiangunu beto babonsono beti mana lunga, bika tuakala diela diodio, kansi vo yeno mu lekwa kiankaka lueti banza bwankaka, buna Nzambi una kuluzaikisabo mpe.
16. Kansi bonso butuena, bika tuavukumukina nkondo wowo umosi.
17. Luzimpangi, lumpukumukina ye lutala badiatanga ndiatulu yimosi, bonso buluena kifwani kiandiatulu eto.
18. Kadi babingi badiatanga, bonso buyavova mpova zazingi, ye bwabu mpovele mpe, bungieti yengila mansanga, bonso mintantu miakulunsi dia-Kilisto.
19. Nsukulu au imbungulu, Nzambi au ivumu kiau, nzitusu au wena mu nsoni zau, ye batombanga yina yivwilu kwa ntoto.
20. Kadi kimfumu kieto kiena mu mazulu mutuvingila Nlaludi, Mfumu Yesu Kilisto,
21. una vilula zinitu zeto zanginunu, kidi zau zafwanana ye nitu andi anzitusu, bonso bwena zingolo zikalenda kukitudila yayonsono kunsi.

Kapu 4.

Ndubudulu mu vibidila ye kala yenge ye kiese ye kala fu bisongele (1—9). *Pauli wabatonda mu lusadusu lubamfidisa* (10—20). *Mpeno amalembe* (21—23).

Nkiangunu luzimpangi zami zatondwa zimvwidi ngunda, lukiese kiami ye mpu ami, idiau lutelama nakekete mu Mfumu, luzintondolo.
2. Mono ilubula Evodia, ye Sintike mpe ilubula, vo yau bana kala diela dimosi mu Mfumu.
3. Inga, Ngeye mpe zinzingu, unzika wakedika, mono ikuleba: sadisa bakento bobo basadilanga yami mu nsamu wambote ye Kilemeni ye bisadi yami biankaka biasonukwa nkumbu zau mu nkanda amoyo.

4. Lumbu biabionsono luyangalala mu Mfumu, diaka mpovele: luyangalala kweno.

5. Nlembami eno bika wazayakana kwa bantu babonsono. Mfumu wena lukufi.

6. Kalumonani kiadi mu lekwako, kansi mu yayonsono bika luzolo luazayakana kwa Nzambi mu nsambulu ye ndilu mu tonda,

7. ye yenge kiaNzambi kilutidi madiela mamonsono kina keba mintima mieno ye mabanza meno mu Kilisto Yesu.

8. Mboki, luzimpangi, kionso kiakedika, kionso kiena vumi, kionso kifongele, kionso kivedele, kionso kiazolwa, kionso kibikwanga kiabiza, vo fu kiabiza kiena vo nsikulu yena, lubanza kweno yoyo.

9. Yonso yilualonguka ye luatambula ye luawa ye luamona kwa mono, luvangayo, ye Nzambi ayenge una kala yeno.

10. Mono yayangalala beni mu Mfumu mu diambu diabuluavutuka baka mbongo diaka ye lulenda banza mu bina bikuntomisanga nitu, luateka banzabo, kansi lualembanabo sa.

11. Mono kivovele bobo mu diambu diansatu alekwako, kadi mono yalonguka mu zola bonso bonso bungiena.

12. Mono nzaidi yinama, mono nzaidi kala yayingi, mono yayukwa yayonsono bonso bonso, mu yukuta ye mu fwa nsatu, mu baka yayingi ye mu kondwa lekwa.

13. Mono ilenda yayonsono mu ndiena weti kunsiamisa.

14. Kansi yeno luavanga bwambote, buluansadisa mu mpasi zami.

15. Kansi yeno, lubisi Filipo, yeno luzaidi, vo mu mbadukulu ansamu wambote, buyasisa Makedonia, vo dibundu nkutu kadiabanza mu mono mu lekwa biampana ye biampewako kansi yeno kaka.

16. Kadi mu Tesalonika mpe yeno luamfidisa mfidisa mosi ye zole mu diambu diansatu zami.

17. Mono kitombanga nkailuko, kansi mono itombanga mimbutu miamingi mitomuswanga mu diambu dieno.

18. Kansi bwabu mono yabeki yayonsono ye yazedi bilekwa, buyakitambudila nkailu eno kwa Epafolodito, insunga yambote, inkaylu adisalu wabiza watondwa kwa Nzambi.

19. Kansi Nzambi ami una fuluza nsatu zeno mu nzitusu aKilisto Yesu, bonso bwena kimvwama kiandi.

20. Kansi Nzambi, ise dieto, una kala nzitusu mvu mika-

mimani kwele mvu kuvutukidi mvu. Amen.
21. Luvana mavimpi kwa bantu babonsono banlongo mu Kilisto Yesu. Zimpangi zena yami zilufidisi mavimpi.
22. Bantu babonsono banlongo balufidisi mavimpi, kansi bena mu nzo antinu balutidi.
23. Nlemvo waMfumu Yesu Kilisto bika wakala ye mpeve eno!

Nkanda waPauli kwa bisi Kolose.

Kapu 1.

Mbadukulu (1—2). *Matondo kwa Nzambi mu minu ye tonda biabisi Kolose*(3—8). *Pauli wabadila mvutu* (9—15). *Mavanga ma Kilisto* (16—23). *Kiese kiaPauli mu salu ye mu mpasi zandi* (24—29).

Pauli, intumwa aKilisto Yesu, mu luzolo luaNzambi ye Timotio, impangi,
2. kwa bantu banlongo bena mu Kolose ye zimpangi zilekilanga minu mu Kilisto. Nlemvo kwa yeno ye yenge kiaNzambi, iseto.

3. Yeto tutondanga kwa Nzambi ye se diaMfumu eto Yesu Kilisto lumbu biabionsono, butukuludilanga mvutu,

4. kadi yeto tuawilu minu kieno mu Kilisto Yesu ye tonda kuna kuluena kwa bantu babonsono banlongo,

5. mu diambu diavuvu kilukebulwanga mu mazulu kiluateka wa mu mambu makedika mansamu wambote

6. wamana kwiza kwa yeno, bonso buwena mu nza yamvimba, ye ubutanga mimbutu ye umenanga, bonso mu beno tuka mu kina lumbu kiluatekawo wa ye zaya nlemvo aNzambi mu kedika,

7. bonso buluawa kwa Epafala kisadi yami, isielo kiaKilisto kiakwikama kwa yeno.

8. Yandi watukamba mpe tonda kweno mu Mpeve.

9. Nkiangunu katulembolo eto mu kuludila mvutuko, tuka mu lumbu kina kituawiluwo, ye tulomba, kidi luafuluka mu zaya luzolo luandi mu nduka zazonsono ye nzailu yayonsono yaMpeve,

10. kidi luadiata, bonso bufweni mu Mfumu ye zolwa kwa yandi mu yayonsono, bulubuta mimbutu mu mavanga mamonsono mambote ye kula mu nzailu aNzambi,
11. ye siama mu lulendo lualonsono, bonso bwena lulendo luanzitusu andi, mu tatamana vibidila mu yayonsono,
12. ye mu kiese lutondanga kwa se diatulendisa mu kala ntuadi ye difwa diabantu banlongo mu kia.
13. Yandi watutanina mu lulendo luatombe ye watusa mu kimfumu kiamwana andi watondwa
14. utuenina luvulusu, ingiambudulu amasumu.
15. Yandi ikifwani kiaNzambi yikayimoni ye wasemukunwa kuntuala ayayonsono yavangwa.
16. Kadi mu yandi mwavangwa yayonsono yena mu mazulu ye va ntoto, yina yimonekene ye yina yilembolo monika, vo biandu biazimfumu vo madingizi vo zimfumu vo tulendo, yayonsono yavangwa kwa yandi ye mu yandi.
17. Yandi watekila yayonsono, ye yayonsono yena mu yandi,
18. ye yandi intu anitu, idibundu, yandi intekidi ye nsemuki mu bafwa, kidi katekila yayo,
19. kadi Nzambi wazola, vo luzadusu lualonsono luna kala mu yandi,
20. ye vo yandi una bwila kodi mu yandi mu yayonsono yena va ntoto ye yayonsono yena mu mazulu, bukakivangila yenge mu menga mandi makulunsi.
21. Yeno mpe luavesuka ntama ye luakala mintantu mu madiela mu mavanga mambi, kansi bwabu yandi walubwila kodi
22. mu nitu ansuni andi mu mfwilu, mpasi kalenda kulusonga va luse luandi vo lubantu banlongo ye bakondolo masona ye nkanu,
23. vo luna kala mu minu ye kala nakekete ye siama mu kiau ye luna lembwa zeza mu vuvu kiansamu wambote uluawilu wakambwa mu yayonsono yavangwa kunsi azulu, imono, Pauli, yavangwa sielo kiansamu wowo.
24. Bwabu iyangalalanga mu tulungulu tuami mu diambu dieno ye ilungisanga mu nitu ami yina yikondolo mu tulungulu tuaKilisto mu nitu andi, idibundu,
25. diyasiwa sielo, bonso bwena salu kiaNzambi kiya-

vewa mu diambu dieno mu fuluza mambu maNzambi,

26. imambu maswekwa kasi mbadukulu amimvu ye zimbandu, kansi mazaikuswa bwabu kwa bantu bandi banlongo

27. bazola zaikisa Nzambi bonso bwena nzitusu wowo wakimvwama mu banzenza mu mambu momo maswekwa, iKilisto mu yeno, ivuvu kianzitusu utukambanga,

28. butulubulanga muntu muntu ye tulonganga muntu muntu nduka zazonsono, kiditualelenda songa muntu muntu wamana lunga mu Kilisto,

29. ikuma isalanga ye inwananga, bonso bwena ngolo zandi usalanga mu mono mu lulendo.

Kapu 2.

Ndubudulu mu kenga minlongi miamakutu (1—15), *ye mu tatamana mu minu ye kamu mina miabantuko* (16—23).

Kadi mono nzolele, vo luna zaya, bonso bwena ndwanunu ami yayinene mu diambu dieno ye mu yau bena mu Laodikia ye babonsono balembolo mona zizi kiami mu nsuni,

2. kidi mintima miau miabombwa, bubakutama mu tonda ye kimvwama kiakionsono kianzailu akedika mu nzailu amambu maswekwa maNzambi, iKilisto.

3. Mu yandi mwena mbongo zazonsono zanduka ye zanzailu zaswekwa.

4. Mono mpovele bobo, mpasi muntu kana kukipupikako mu mambu mandebolo.

5. Kadi vo ngiena nseke mu nsuni, ngiena yeno mu mpeve, ye iyangalalanga, buimonanga nkubumunu eno ye minu kieno kianakekete kiluena mu Kilisto.

6. Nkiangunu bonso buluatambula Yesu Kilisto mfumu, ludiata mu yandi,

7. lukala nangwi, lutungwa mu yandi, lusiama mu minu, bonso bulualongwa, lubuka mu matondo.

8. Lutala, kaluidi bakwa kwa muntu mu nduka zanza ye mayama mankatu mena mu mina miabantu, bonso bwena ndongolo zabana banza ye kabonso Kilistoko.

9. Kadi mu yandi mwena luzadusu luaNzambi Mpungu mu nitu,

10. ye yeno luafuluzwa mu yandi, initu aminyadi miamionsono ye tulendo.

11. Mu yandi yeno luazabudulwa mpe mu nzabudulu yalembwa vangwa mu moko

mu vula nitu ansuni mu nzabudulu aKilisto,

12. buluadiamuswa ye yandi mu mbotokolo ye mu yandi luafulukuswa mu minu kialulendo luaNzambi wamfulukisa mu bafwa.

13. Yeno mpe buluafwa mu minkanu mieno ye mu masutu mansuni mieno, yeno luavangwa moyo ye yandi, bukakiyambudila beto minkanu miamionsono.

14. Yandi wavinsikisa bisono biamoko biena mu mina biatukakila ye biatukanikina, yandi wakatulabio ye wakomabio va kulunsi.

15. Bukakizionina biluazu kwa minyadi ye tulendo, mboki yandi wabasonga va yuti ye wayandilabio mu yandi.

16. Nkiangunu muntu kana kulukongudila mu diambu diadia ye ndwinuko vo mu lumbu biankembo vo mbikulu angonda vo tuminguko.

17. Kadi biobio ikini kiabilekwa bina kwiza, kansi Kilisto initu.

18. Muntu kana kuluziona nsendo andungunuko, vo yandi zolelebo vanga mu luyinunu ye nsambulu azimpofi ye yindula yikamona ye tuta mbaya mu nkatu mu diela diandi,

19. bukalembolo tatamana ye ntu utukisanga nkudulu anitu yamvimba mu nkudulu yaNzambi, nitu buyibundwa ye siamuswa mu mianzi ye mu nluku.

20. Vo yeno luafwa ye Kilisto mu ndongolo yabana banza, mu nkiama lutuikwanga minkondo, nkievo luvumunanga mu nza:

21. kuna simbako, kuna bimbako, kuna valakanako—

22. Yina yayonsono yifukanga, buyisadulwanga—bonso bwena minkondo ye zindongolo zabantu.

23. Biau biena nkumbu yanduka kaka mu nsambulu aNzambi yibakisodila mu luyinunu ye lukwamusu luanitu, kamu lekwa kiandanuko kizolele nsuni.

Kapu 3.

Ndubudulu mu tomba biena mu kayengele (1—4). *ye bembika masumu* (5—11). *ye diata mu tonda* (12—15). *ye mu sadila mambu maNzambi ye vanga yayonsono mu nkumbu aYesu* (16—17). *Ndubudulu kwa banlumi ye bakento ye mase ye minanga ye zimfumu* (18—25).

Nkiangunu vo luafulukuswa ye Kilisto, lutombanga yina yena mu kayengele muvwandanga Kilisto va lubakala lua-Nzambi.

2. Lutadisa diela dieno mu

yina yena mu kayengele, kayina va ntotoko.

3. Kadi yeno luafwa, ye moyo weno waswekwa ye Kilisto mu Nzambi.

4. Kilisto bukana monika, imoyo weto, buna yeno mpe luna monika yandi mu nzitusu.

5. Nkiangunu luvonda biela bieno biena va ntoto, ikintiengi ye nsobo ye luzinunu ye luzolo luambi ye wimi, insambulu aminkisi,

6. imasumu matukisanga nganzi zaNzambi.

7. Ntama yeno luadiata mu mau mpe, buluavumuna mu mau.

8. Kansi bwabu lubembika mpe yayi yayonsono: nganzi ye mafuluka ye yambi ye ntiakulu ye mambu mansoni mu minwa mieno.

9. Kaluvunasananiko beno luavula muntu wankulu ye mavanga mandi

10. ye luavwata muntu wamona ukitukanga wamona mu nzailu, bonso bwena kifwani kiandiena wamvanga,

11. ibuna kakwenaniko elene ye nyudayo, nzabudulu ye sutu, nzenza, sikiti, nanga, mfumu, kansi Kilisto yandi iyayonsono mu yayonsono.

12. Nkiangunu luvwata, bonso basolwa kwa Nzambi bamfonga ye batondwa: kiwuntu kiantima ye nlembami ye luyinunu ye kimpombo ye mvibudulu.

13. Lukalasana kinkete kindezi ye luyambasana, vo muntu wenina muntu bungu. Bonso buluayambudulwa kwa Kilisto, ibuna lusanga kweno mpe.

14. Kansi mu yayonsono luvwata tonda, insinga andungisila,

15. ye yenge kiaNzambi kiluabokulwa mu nitu yimosi kina yala mintima mieno, ye lukala matondo.

16. Bika mambu maKilisto makala mu yeno beni, mu nduka zazonsono lulongasana ye lulubasana mu minkunga ye minkunga mianzitusu ye miampeve, luyimbila mu nlemvo kwa Nzambi mu ntima mieno.

17. Ye yayonsono yiluvanganga mu mambu ye mu mavanga, luvangayo yayonsono mu nkumbu aMfumu Yesu ye lutonda kwa Nzambi, ise, mu yandi.

18. Lubakento, lutumamana nlumi mieno, bonso bufweni mu Mfumu.

19. Luminlumi, lutonda bakento beno ye kalubakadilani nganziko.

20. Lubana, lutumamana

mase ye zingudi zeno mu yayonsono, kadi yoyo yizolwanga kwa Mfumu.

21. Lumase, kalufwemisani bana benoko, kabidi bwa mintima.

22. Luminanga, lutumamana zimfumu zeno zansuni mu yayonsono, kamu salu biamona mesoko, bonso buvanganga bazolele zolwa kwa bantu, kansi mu kimpombo kiantima mu wonga waNzambi.

23. Yayonsono yiluvanganga, luvangangayo mu zola kwantima nkievo kwa Mfumu, kakwa bantuko,

24. ye luzaya, vo luna tambula nsendo adifwa kwa Mfumu. Lukala minanga mia-Mfumu Kilisto.

25. Kadi uvanganga yambi una tambula diaka yina yambi yikavanga, ye kakwenani diswaswana mu muntuko.

Kapu 4.

Ndubudulu mu sambila ye dila mvutu (1—4) *ye songa ndiatulu yabiza kwa badimbula minu* (5—6). *Tikiko ye Onesimo* (7—9) *Mavimpi mafidisa bankaka* (10—14) *ye mavimpi kwa dibundu ye Alikipo* (15—17). *Mavimpi maPauli* (18).

Luzimfumu, yonso yisongele ye yifweni luvanga kwa minanga, buluzaidi, vo beno mpe luena Mfumu mu zulu.

2. Lutatamana ye lukaya meso mu sambila mu matondo,

3. ye lutudila mvutu mpe, mpasi Nzambi una kutuzibudila mwelo amambu mu kamba mambu maswekwa maKilisto mayakangulwa,

4. kidi yazaikisamo, bonso bufwanane mu ta.

5. Ludiata yau bena kumbazi mu nduka ye lusumba ntangu.

6. Mambu meno mana kalu mazolwa ntangu zazonsono ye mana tuiswa mu mungwa, kidi luazaya, bonso buluna vutula kwa muntu muntu.

7. Bonso bungiena mu lekwa biabionsono luna kambwa kwa Tikiko, mpangi yatondwa ye sielo yami kiakwikama mu Mfumu,

8. ikuma yamfidisila kwa yeno, mpasi luazaya, bonso butuena, ye mpasi kabomba mintima mieno

9. va kimosi ye Onesimo, impangi yatondwa ye yakwikama, wena mu yeno. Yau siba kulukamba, bonso butuenina vava.

10. Alastalako wakangwa yami nkole ulufidisi mavimpi ye Malakosi, ibutu kiaBalanaba, iyandi uluakambwa mambū mu nitu andi—vo yandi una kwiza kwa yeno, luntambula—

11. ye Yesu ubikwanga Yu-

stu. Mu bau bazabulwa yau kaka ibisadi yami mu kimfumu kiaNzambi biambomba.

12. Epafala ulufidisi mavimpi, iyandi watuka mu yeno, inanga waKilisto Yesu, lumbu biabionsono yandi ukuluveminanga mu tusambulu tuandi, kidi luatelama lualunga ye luazaya luzolo luaNzambi lualonsono.

13. Kadi mono ikuntela kimbangi, vo yandi nkuluvemina beni ye yau bena mu Laodikia ye yau bena mu Yelapoli.

14. Lukasi, imbuki watondwa, ulufidisi mavimpi ye Demasi.

15. Lufidisa mavimpi kwa zimpangi zena mu Laodikia ye kwa Nimfa ye dibundu diena mu nzo au.

16. Bulumeni tanga nkanda, lusawo, vo una tangwa mpe mu dibundu diena mu Laodikia, ye vo yeno mpe luna tanga nkanda una tuka mu Laodikia.

17. Luvova kwa Alakipo: kenga salu kiwatambula mu Mfumu, kidi wamanakio.

18. Mavimpi mu kwami koko, mono Pauli. Lubambuka moyo mu tuvambu tuami. Bika nlemvo wakala yeno!

Nkanda wantete waPauli kwa bisi Tesalonika.

Kapu 1.

Mbadukulu (1). *Matondo kwa Nzambi mu minu ye tonda ye vuvu biabisi Tesalonika* (2—10).

Pauli ye Siluvano ye Timotio kwa dibundu diabisi Tesalonika mu Nzambi, ise, ye Mfumu Yesu Kilisto. Bika nlemvo ye yenge biakala yeno!

2. Yeto tutondanga lumbu biabionsono kwa Nzambi mu diambu diabeno babonsono, butubambukilanga yeno moyo mu tusambulu tueto.

3. Ntangu kantangu tubambukanga moyo va luse luaNzambi ye seto mu mavanga meno maminu ye salu kieno kiatonda ye ntatumunu avuvu kieno kiaMfumu eto Yesu Kilisto.

4. Kadi yeto tuzaidi nsodo-

lo eno, yeno luzimpangi zatondwa kwa Nzambi,

5. kadi nsamu eto wambote kawaluaka kwa yeno mu mambu kakako, kansi mu lulendo ye mu Mpeve yanlongo ye mu nkwikulu yangibonso, buluzaidi, bonso butuayikala yeno mu diambu dieno.

6. Yeno luavukumukina yeto ye Mfumu, buluatambula mambu mu mpasi zazingi mu kiese kiaMpeve yanlongo,

7. ikuma luakitukila kifwani kwa babonsono baleka minu bena mu Makedonia ye Akaya.

8. Kadi mu yeno mwavaika mambu maMfumu kamu Makedonia ye Akaya kakako, kansi mu muma mwamonsono mwalueki minu kieno mu Nzambi, nkiangunu katuena nsatu abikakioko.

9. Kadi yau kibeni bakambanga mu yeto, bonso butuakota kwa yeno ye bonso buluabangumuka kwa Nzambi ye luafila biteki nima mu diambu diakala minanga miaNzambi wamoyo ye wakedika,

10. ye mu diambu diavingila mwana 'ndi mu mazulu ukafulukisa mu bafwa, Yesu, ukututaninanga mu nganzi zina kwiza.

Kapu 2.

Bonso bwakadila Pauli mu Tesalonkia (1—12), *bonso bwavilula bisi Tesalonika madiela mau* (13—16). *Pauli wakala ngunda mu kwenda diaka ku Tesalonika* (17—20).

Kadi yeno kibeni, luzimpangi, luzaidi, vo nkotolo eto mu yeno kayakala yankatuko,

2. kansi butuateka lungwa ye kwamuswa mu Filipo, bonso buluzaidi, beto tuakala kibakala mu Nzambi eto mu kulukamba nsamu wambote waNzambi mu mpasi zazingi.

3. Kadi ndongolo zeto kazatukidi mu nzimbusu ye nsobo ye bungubiko,

4. kansi bonso butuatontwa ye tuafwana kwa Nzambi mu kwikulwa nsamu wambote, ibuna tuvovanga kamu diambu diazolwa kwa bantuko, kansi kwa Nzambi utontanga mintima mieto.

5. Kadi kasi katuata mambu mamasikako, bonso buluzaidi, vo mu disu kunsi alukaya mu wimiko, Nzambi imbangi eto,

6. ye katutombanga nzitusu kwa bantu nkutuko, kakwa beno vo muntu wankakako, mwanki tuena ndanu tuzintumwa zaKilisto,

7. kansi yeto tuakadila yeno nlembami. Bonso nkento

uyemikanga ukebanga bana bandi,

8. ibobo tualutondila ye katuazola beni kuluvana nsamu wambote waNzambi kakako kansi mioyo mieto mpe, kadi beto tualutonda beni.

9. Kadi, luzimpangi, yeno lubambukanga moyo mu salu kieto ye mpasi zeto: fuku ye mwini yeto tuasalanga, katuidi kulukwamisa nkutuko, ye tualukambanga nsamu wambote waNzambi.

10. Yeno luzimbangi ye Nzambi, bonso butuakadila yeno lulekele minu mu nlongo ye mfonga ye kondwa kwadiambu,

11. bonso buluzaidi mpe, bonso butualulubula muntu muntu, bonso buvanganga se kwa bana bandi, ye tualuleba,

12. ye tualutatimisa, kidi luadiata, bonso bufweni mu Nzambi ukulubokilanga ku kimfumu kiandi ye nzitusu.

13. Nkiangunu yeto tutondanga kwa Nzambi lumbu kalumbu, buluatambula mambu maNzambi makambwa, yeno luatambulamo kabonso mambu mabantuko, kansi bonso bumena mambu maNzambi masadisa salu mu beno lulekele minu.

14. Kadi yeno, luzimpangi, lufwanane ye mabundu maNzambi mena mu Kilisto Yesu mu Yudaya, kadi yeno luakwamuswa kwa bantu beno, bonso yau bakwamuswa kwa bayudayo

15. bavonda Mfumu Yesu mpe ye minkambi miau ye batuzoma ye balembolo zolwa kwa Nzambi ye bakanikinanga bantu babonsono

16. ye batukakila mu vova kwa banzenza, kabidi lalulwa, kidi bafuluza tezo kiamasumu mau lumbu biabionsono. Kansi nganzi zalueki kwa yau mu nsukulu.

17. Luzimpangi, kansi yeto tuatatukidi ye yeno lumbu bikwa mu zizi, kansi kamu ntimako, nkiangunu tuluta vemanga mu ngunda zazingi mu mona zizi bieno.

18. Nkiangunu yeto tuazola kwiza kwa yeno, mono Pauli, ngiza mosi ye yanzole, kansi satana watukakila.

19. Kadi nani ivuvu kieto vo kiese ye mpu ansikulu eto? Keti beno mpe luenabo va luse luaMfumu eto Yesu mu ngizulu andi?

20. Kadi yeno inzitusu eto ye kiese kieto.

Kapu 3.

Pauli wafidisa Timotio (1—5). *ye wayangalala, bukavutuka* (6—10).

Pauli wakala ngunda mu kubamona diaka (11—13).

Nkiangunu butualembana vibidila diaka, tuazola kweto sala beto kweto kaka mu Atene

2. ye tuafidisa Timotio, mpangi eto ye sielo kiaNzambi mu nsamu wambote waKilisto, kidi kalusiamisa ye kaluleba mu minu kieno,

3. mpasi muntu kana zeza mu ncita zaziko, kadi yeno kibeni luzaidi, vo tuavangulwa mu diambu diodio.

4. Kadi butuakala yeno, tuateka kulukamba, vo tuna lungwa kwama, bonso bwavangwa, ye yeno luazaidibo.

5. Nkiangunu buyalembana vibidila mpe, buna mono yamfidisa mu zaya minu kiéno, kanivo nsindisidi walusindisila, ye salu kieto kiakala kiankatu.

6. Kansi bwabu Timotio bukayizidi kwa beto, bukatukidi kwa beno ye waneti nsamu wakiese kwa yeto mu minu kieno ye tonda kweno, ye vo lutoma kutubambukilanga moyo ntangu zazonsono, ye luena ngunda zamona beto, bonso butuena kwa beno,

7. nkiangunu, luzimpangi, buna yeto tuabombwa mu ncita ye mpasi zeto zazonsono mu diambu diaminu kieno,

8. kadi bwabu tuvumuna kweto, vo lueti telama mu Mfumu.

9. Kadi nki amatondo tulenda vutula kwa Nzambi mu diambu dieno mu kiese kiakionsono kituyangalalanga mu diambu dieno va luse luaNzambi eto?

10. Fuku ye mwini tuena lalu dialombila, kidi tuamona zizi bieno ye lungisa yonso yikondolo mu minu kieno.

11. Kansi yandi kibeni Nzambi ye seto ye Mfumu eto Yesu kasungika nzila eto kwa yeno.

12. Kansi Mfumu bika kaluvanga kimvwama ye luabuka mu tondasana ye tonda bantu babonsono, bonso butusanga kwa yeno,

13. kidi kasiamisa mintima mieno, mpasi miakondwa diambu mu mfonga va luse luaNzambi ye se, Mfumu eto Yesu bukana kwiza ye bantu bandi babonsono banlongo. Amen.

Kapu 4.

Pauli wabalubula badiata ndiatulu yavedila (1—12) *ye wabazaikisa ngizulu aKilisto* (13—18).

Mboki, luzimpangi, yeto tukululomba ye tukululeba mu Mfumu Yesu, kidi bonso bulualongwa kwa yeto, bonso bu-

luna diata ye zolwa kwa Nzambi, bonso buludiatanga mpe, kidi lualutilabo diaka.

2. Kadi yeno luzaidi mina mitualuvana mu Mfumu Yesu.

3. Kadi luzolo luaNzambi ilualu: mpedoso eno, mpasi luatina yanga,

4. mpasi beno buna luena luazaya bonga muntu ye wandi nkento mu nlongo ye nzitusu,

5. kamu nzinunu zabikisako, bonso banzenza balembolo zaya Nzambi.

6. Muntu kana pupika ye baba mpangi andi mu kitako, kadi Mfumu una vutula ndinda mu yoyo yayo, bonso butuateka kamba kwa yeno ye tuatona ta kimbangi.

7. Kadi Nzambi watubokila mu mpedoso, kamu nsoboko.

8. Nkiangunu utungudilanga, katungudilanga bantuko kansi Nzambi waluvana mpe Mpeve andi yanlongo.

9. Kansi yeno kaluena nsatu asonukunwa mu tonda kwazimpangiko, kadi yeno kibeni lualongwa kwa Nzambi mu tondasana,

10. kadi yeno luavangabo mpe kwa zimpangi zazonsono zena mu Makedonia yamvimba. Kansi, luzimpangi, yeto tukuluIeba, kidi lualutabo sa,

11. ye kidi luasa, vo nzitusu eno wena mu votalala ye vanga bieno bisalu mu meno moko, bonso butualukamba,

12. kidi luadiata nadede mu yau bena ku mbazi ye lualembwa kala nsatu alekwa.

13. Kansi, luzimpangi, katuzoleleko, vo yeno luna lembwa zaya mu yau bamana bondalala, kaluidi kala kiadi, bonso bankaka bakondolo vuvu.

14. Kadi vo tuleka minu, vo Yesu wafwa ye wafuluka, buna mu Yesu mpe Nzambi una vaikisa babondalala ye yandi.

15. Kadi yeto tuvovelebo mu mambu maNzambi, vo beto tuvumunanga ye tusidi nate ye ngizulu aMfumu katuna tekila nkutu yau babondalalako,

16. kadi yandi kibeni Mfumu una kulumuka mu dizulu ye nkambulu ye mbokolo angudi ampofi ye mpungi akulumeta yaNzambi ye bafwa mu Kilisto bana teka fuluka.

17. Mboki beto tuvumunanga ye tusidi tuna nangunwa mu matuti ye yau ku mbwabununu aMfumu mu mpeve, buna situa kala ye Mfumu ntangu kantangu.

18. Nkiangunu lubombasana mu mambu momo.

Kapu 5.

Ntangu yangizulu aMfumu yena lukufi (1—3), *nkiangunu baleka mi-*

nu bana kaya meso (4—11). *Ndubudulu mu vumina minlongi ye diata bufwanane* (12—22). *Mpeno ayenge ye mavimpi* (23—28).

Luzimpangi, yeno kaluena nsatuko, vo mono ngina kulusonikina ntangu ye lumbu,

2. kadi yeno kibeni luzaidi, vo lumbu kiaMfumu kina kwiza nkievo mwivi mu fuku.

3. Bubavova: kizika ye yenge biena, buna nswalu mbungulu yina kwiza kubabwila, bonso nsongo ubwilanga nkento wena ye vumu, ye kabana lenda tabako.

4. Kansi beno, luzimpangi, kaluena mu tombeko, kaluidi bwilwa kwa lumbu kiokioko nkievo mwivi.

5. Kadi yeno babonsono lubana bakia ye bana bamwini. Yeto katuvwilu kwa fuku ye tombeko.

6. Nkiangunu katunungina-ni bonso bankakako, kansi bika tuakaya meso ye tualembwa sansala.

7. Kadi baleka balekanga mu fuku, ye babwa malavu babwangamo mu fuku.

8. Kansi yeto tubantu bamwini bika tualembwa sansala, kansi tuavwata nkaku antulu aminu ye tonda ye vuvu kiandalulu inkaku antu.

9. Kadi Nzambi katuvangula mu nganziko kansi mu diambu diabaka ndalulu mu Mfumu eto Yesu Kilisto

10. watufwila, kidi tuavumunina vakimosi ye yandi vo tukaya meso vo tuleka.

11. Idiau lubombasana ye lutungasana, bonso bulusanga mpe.

12. Kansi, luzimpangi, yeto tukululeba, kidi luazaya yau bakulusadilanga ye bena minkengi mieno mu Mfumu ye bakululubulanga.

13. Lubatonda mu kedika kiakinene mu diambu diasalu biau. Lukalasana yenge.

14. Luzimpangi, yeto tukululeba, kidi lualubula yau bena bonso bonso; lubomba babwanga mintima; lukeba bena kindakana; lukadila babonsono nlembami.

15. Lutala widi muntu nkutu kana vutula yambi mu yambiko, kansi ntangu zazo luvema mu vangasana yambote muntu ye kwa wayandi.

16. Luyangalala ntangu zazo.

17. Lusambila ye lusambudila.

18. Lutonda mu yayonsono, kadi bobo bwena luzolo luaNzambi kwa yeno mu Kilisto Yesu.

19. Kaluzimani Mpeveko.

20. Kalutungudilani nkambulu amambu mana kwizako.

21. Kansi lutonta yayonsono ye lusimba yonso yambote.
22. Lutina yambi yayonsono yampila mu mpila.

23. Kansi yandi kibeni Nzambi ayenge bika kaluvedisa mu nkadulu eno yamvimba, ye mpeve eno yamvimba ye mwela ye nitu bika biakebwa mu kondwa diambu mu ngizulu aMfumu eto Yesu Kilisto.

24. Ndiena walubokila wakwikama wena, ye yandi sikabo vanga.

25. Luzimpangi, lutudila mvutu.

26. Luvana mavimpi kwa zimpangi zazonsono mu mfibulu yamfonga.

27. Mono ikuludikisa ndefi mu Mfumu, kidi luatanga nkanda kwa zimpangi zazonsono.

28. Nlemvo aMfumu eto Yesu Kilisto wakala yeno!

Nkanda wanzole waPauli kwa bisi Tesalonika.

Kapu 1.

Mbandukulu (1—2). *Matondo kwa Nzambi* (3—12).

Pauli ye Siluvano ye Timotio kwa dibundu diabisi Tesalonika mu Nzambi, iseto, ye Mfumu Yesu Kilisto!

2. Bika nlemvo wakala yeno ye yenge kiaNzambi, iseto, ye Mfumu Yesu Kilisto!

3. Bufweni mu yeto mu tonda kwa Nzambi mu yeno, luzimpangi, lumbu biabionsono, snboo busongele, kadi minu kieno kinenivanga, ye tonda kuniekanga mu beno babo kwa babonsono.

4. Nkiangunu yeto kibeni tukukisikanga mu beno mu mabundu maNzambi mu diambu diamvibudulu eno ye minu mu nzomono zeno zazonsono ye ncita ziluvibidilanga,

5. idimbu kiankongodolo aNzambi yisongele, kidi luafwanukuswa mu kimfumu kiaNzambi kilulungulwanga kwama.

6. Vo busongele nkutu mu

Nzambi mu vutula kwama kwa yau bakulukwamisanga,

7. kansi kwa yeno lukwamuswanga mpongolo ye yeto mu mbonokono aMfumu Yesu mu dizulu ye zimpofi zalulendo luandi,

8. mu nlemo atia mu diambu diavutula ndinda kwa yau balembolo zaya Nzambi ye balembolo tumamana nsamu wambote waMfumu eto Yesu.

9. Yau bana vutulwa ndinda, imbungulu yakwele mvu kuvutukidi mvu yina tuka va luse luaMfumu ye mu nzitusu angolo zandi,

10. bukana kwiza mu lumbu kina mu diambu diazituswa mu bantu bandi banlongo ye yindulwa mu yau babonsono baleka minu, kadi kimbangi kieto kwa yeno kialekulwa minu.

11. Nkiangunu yeto tukuludilanga mvutu lumbu kalumbu, kidi luafwanukuswa kwa Nzambi eto mu fwana mu bokulwa ye mu manisa mu zingolo luzolo lualonsono luawote ye salu kiaminu,

12. kidi nkumbu aMfumu eto Yesu Kilisto yina zituswa mu yeno ye yeno mu yandi, bonso bwena nlemvo aNzambi eto ye Mfumu Yesu Kilisto.

Kapu 2.

Ngizulu aKilisto ye Antikilisto (1—12). *Baleka minu balubulwa mu telama nakekete mu mambu mabatambudi* (13—17).

Kansi, luzimpangi, yeto tukululeba mu diambu diangizulu aMfumu eto Yesu Kilisto ye ngionzokolo eto kwa yandi,

2. kaluidi zeza nswalu mu dielako vo tinuswa kamu mpeveko ye kamu mambuko ye kamu nkandako nkievo kwa beto, vo lumbu kiaMfumu kiena mu luaka.

3. Kaluyambulani muntu kalupupika mu lekwako, kadi luvesokono silua teka kala ye mbonokono ankwa abumpumbulu, imwana wambungulu.

4. Yandi una kakila ye kukibalula mu lekwa biabionsono biazinzambi ye Nzambi. Yandi una vwanda mu nzo aNzambi ye kukisonga nkievo Nzambi.

5. Kadi kalubambukidi moyokoe, vo yalukamba yoyo, buyakala ye yeno?

6. Bwabu yeno luzaidi yonso yikakilanga, kidi yandi kamonika mu yandi ntangu.

7. Kadi mambu maswekwa mabumpumbulu meti salanga, nate ye ndiena ukakilanga sika vengumunwa.

8. Buna ndiena nkwa

amina una monika ye bungwa kwa Mfumu Yesu mu mpeve anwa andi ye fukuswa mu mbonokono angizulu andi.

9. Ngizulu andi yina kala mu diambu diasalu kiasatana mu tulendo tuatonsono ye bimangu ye bidimbu biamakutu

10. ye kinkita kiakionsono kiabilembolo songa mu yau bana bungwa, kadi yau ka·batambula tonda kwakedikako, kidi balalulwa.

11. Nkiangunu Nzambi ukubafidisanga nzimbulu yangolo, mpasi kaka balekila makutu minu,

12. kidi babonsono bana kongudulwa nkanu balembolo lekila kedika minu, kansi bazola kondwa kwamfonga.

13. Kansi yeno, luzimpangi zatondwa kwa Mfumu, yeto tufweni mu tonda kwa Nzambi lumbu yayonsono mu yeno, kadi Nzambi walusola kasi ye mbadukulu mu lalulwa mu nlongo waMpeve ye minu mu kedika,

14. ikuma yandi kalubokila mu nsamu wambote, kidi luabaka nzitusu aMfumu etoYesu Kilisto.

15. Luzimpangi, nkiangunu lutelama nakekete ye lutatamana ndongolo ziluालongwa vo mu nkungu zeto vo mu nkand' eto.

16. Kansi yandi kibeni Mfumu eto Yesu Kilisto ye Nzambi, iseto, diatutonda mu nlemvo ye watuvana mbombolo yikayimani ye vuvu kiabiza,

17. yandi una bomba mintima mieno ye kulusiamisa mu salu biabionsono biabiza ye mambu mabiza.

Kapu 3.

Pauli wabaleba bakundila mvutu ye salu kiandi (1 —5), *wabaleba batoma diata* (6—15). *Mpeno amavimpi* (16 —18).

Mboki, luzimpangi, lutudila mvutu, kidi mambu maMfumu manieka ye mazituswa, bonso bwakala mu yeno mpe,

2. kidi tuatanunwa mu bantu bakimfunia ye bambi, kadi babonsono kabena ye minuko.

3. Kansi Mfumu yena yakwikama, yandi una kulusiamisa ye kulutabila mu nkwa wambi.

4. Kadi yeto tuakwikama mu yeno mu Mfumu, vo luvanganga ye luna vanga mpe yitukulukamba.

5. Kansi Mfumu bika kavunga mintima mieno mu tonda kwaNzambi ye mu mvibudulu aKilisto.

6. Luzimpangi, yeto tukulukamba mu nkumbu aMfumu eto Yesu Kilisto, vo luna va-

mbana ye yonso yonso mpangi yidiatanga, bonso bulembolo songa ye yilembolo nama ndongolo zibatambula kwa yeto,
7. kadi yeno kibeni luzaidi, bonso buluna kutuvukumukina, kadi yeto katuadiata bonso bonso mu yenoko
8. ye katuadia dimpa ye muntu mu kalekwako, kansi yeto tusalanga fuku ye mwini mu mpasi ye nzungu, katuidi kulukwamisa.
9. Katuasabo mu diambu diakondwa lulendoko, kansi kidi tuakisonga kwa yeno nkievo kifwani, kidi luatutanginina.
10. Kadi butuakala yeno mpe, yeto tualukamba mwina wau, vo muntu kazolele salako, kāna dia mpeko.
11. Kadi yeto tuawilu, vo bankaka kabadiatanga, bonso busongeleko, ye balembolo sala kansi mu biangana.
12. Kansi bena bobo, yeto tukubakamba ye tukubalubula mu Mfumu Yesu Kilisto, vo bana sala ye kala napi, kidi badia kwau dia.
13. Kansi, luzimbangi, kalubebani mu vanga yamboteko.
14. Vo kana tumamana mambu metoko mu nkanda wau, buna lunsonika; kalukibani yandiko, mpasi kamona nsoni.
15. Kalunsangani nkievo ntantuko, kansi lunlubula bonso mpangi.
16. Yandi kibeni Mfumu ayenge bika kaluvana yenge bwampila mu mpila ntangu kantangu. Mfumu kakala ye yeno babonsono!
17. Nkambulu amavimpi yasonwa mu kwami koko, mono Pauli. Kiokio idimbu mu minkanda miamionsono; bobo isonikanga.
18. Bika nlemvo aMfumu eto Yesu Kilisto wakala ye beno babonsono!

Nkanda wantete wa Pauli kwa Timotio.

Kapu 1.

Mbadukulu (1—2). *Pauli waluengisa mu diambu diandongolo zanzenza* (3—11) *ye wavutula matondo kwa Nzambi* (12—17) *ye walubula Timotio, kidi katoma nwana* (18—20).

Pauli, intumwa aKilisto Yesu, bonso bwakamba Nzambi, intanini eto, ye Kilisto Yesu, ivuvu kieto,
2. kwa Timotio mwana ami

beni mu minu. Nlemvo ye kiwuntu ye yenge biaNzambi, ise, ye Kilisto Yesu Mfumu eto!

3. Mono ikuleba bwabu, bonso buyavanga, buyayenda kuna Makedonia, vo una kala mu Efeso, kidi wakamba bankaka, kabidi longa ndongolo zanzenza,

4. vo yindula nsangu zamakutu ye zinkumbu zamase mamakanda malembolo suka, kadi ziluta tukanga mfiongonono ye kandalulu yaNzambi yena mu minuko.

5. Kansi nsukulu amina itonda mu ntima wavedila ye nzailu yabiza ye minu kikondolo disu kunsi alukaya.

6. Bankaka bafwa diba mu biobio ye babangumuka ku mambu mankatu,

7. bubazola kala minlongi miamina, bubalembolo zaya mabeti vova ye mabeti tela kimbangi kiakinene.

8. Kansi tuzaidi, vo mina miena miabiza, vo misadulwanga, bonso bufweni mu mina.

9. Luzaidi, vo mina kamiavangwa mu diambu diamuntu wamfongako kansi mu diambu diamimvondi miamina ye minkolami ye balembolo vumina Nzambi ye bankwa miamasumu ye bakondolo mfonga ye Mpeve ye mimvondi miamase ye zingudi ye bantu

10. ye minyangi ye minlekisi miababakala yau ye minteki miabantu ye mimvuni ye badianga zindefi zamakutu ye yayonsono yankaka yilembolo fwanana ye ndongolo yamavimpi,

11. bonso bwena nsamu wambote waNzambi anzitusu akiese, insamu uyakwikulwa.

12. Mono ntondele kwa ndiena wampana zingolo, iKilisto Yesu Mfumu eto, bukambanza, vo yakwikama, bukantula mu salu,

13. imono yateka tiaka yezoma ye kwamisa, kansi mono yalemvukulwa, kadi yavangabo mu diba mu ndimbulu aminu,

14. kansi nlemvo waMfumu eto wabuka beni mu minu ye tonda biena mu Kilisto Yesu.

15. Diambu diadi diena diakwikama ye difweni mu ntambulu zazonsono, vo Kilisto Yesu wayiza mu lalula bankwa miamasumu, mu miau ndutidi mu nene.

16. Nkiangunu mono yalemvukulwa, kidi Yesu Kilisto walutila mu songa mvibudulu andi yayonsono mu mono mu diambu diasongabo kwa yau bana kunlekila minu mu moyo ukaumani.

17. Kansi bika Mfumu yi-

kayimani ye kwele mvu kuvutukidi mvu, iyandi ulembolo fuka ye monika, Nzambi mosi bika kazituswa mvu mikamimani, kwele mvu kuvutukidi mvu! Amen.

18. Mwana ami Timotio, mwina wau mono ikuyekudilawo, bonso bwena nkambulu zateka kambwa mu ngeye, kidi wanwana mvita yabiza, bonso bwena nkambulu zozo,

19. kidi wasimba minu ye nzailu yabiza yibaniokuna bankaka, ikuma bafukisila minu.

20. Mu yau mwena Himeneo ye Alesandelo bayayekula kwa satana, kidi balonguka lembwa tiaka.

Kapu 2.

Pauli wabalubula badila babo mvutu (1—7) *ye walonga bonso buna sambulwa* (8—10), *ye bakento kabana longa mu dibunduko* (11—15).

Nkiangunu mono ilubula mu yayonsono, vo ndombolo ye nsambulu ye ndilu amvutu ye matondo bina tewa mu bantu babonsono,

2. mu zimfumu ye minyadi miamionsono, kidi tuakala nkadulu yena napi ye kimpombo mu vumi kiaNzambi kiakionsono ye ndanu.

3. Yoyo yena yabiza ye yatondwa kwa Nzambi, inlaludi eto,

4. uzolele, vo bantu babonsono bana lalulwa ye kwiza ku nzailu akedika.

5. Kadi Nzambi mosi kaka yena ye nzonzi mosi kaka va kati ye Nzambi ye bantu, imuntu Kilisto Yesu

6. wakivana mu nkudulu mu babonsono mu kimbangi mu yandi ntangu.

7. Mu diambu diodio mono yavangwa nkambi ye ntumwa — mono mpovele kedika kivuniniko—nlongi mu minu ye kedika kwa banzenza.

8. Nkiangunu nzolele kwami, vo babakala bana sambila mu muma mwamonsono ye zangula moko manlongo kansi kamu nganzi ye matinguko.

9. Bobo bakento mpe bana kukisa ntoko zamvwatu ufwanane ye vumi ye kimpombo, kamu mabese ye wola ye nzimbu ye mivwatu miena ntaluko,

10. kansi bonso bufweni mu bakento bavuminanga Nzambi — mu mavanga mabiza.

11. Nkento una longwa napi mu kimpombo kiakionsono,

12. kansi kiyambulanga nkento kalonga bankaka vo yala babakalako, kansi una kala napi.

13. Kadi Adami wateka vangwa mboki Eva.

14. Adami kakondwako, ka-

nsi nkento wakondwa ye wa-
kusumuka mu minkanu.

15. Kansi yandi ulalulwa-
nga mu diambu diambutulu
zabana, vo bana sala mu mi-
nu ye tonda ye mpedoso ye
kimpombo.

Kapu 3.

Nkadulu ankengi adibundu (1—7) *ye sielo kiadibundu* (8—13). *Vumi kiaNzambi, bonso bukiena* (14—16)

Diambu diakwikama, vo mu-
ntu una tomba salu kiakenga
dibundu, yandi zolele salu kia-
biza.

2. Nkiangunu nkengi sika
kondwa diambu ye kala nlu-
mi ankento mosi kaka, ye sika
lembwa sansala ye kala nake-
kete ye nkadulu yabiza ye di-
kila ye toma zaya longa,

3. kankwa akinduvuko ye
kikesako, kansi una kala nle-
mbami ye lembwa zola lusobo
ye wimi

4. ye toma yala yandi nzo
ye vanga bana bandi batuma-
ma mu vumi kiakionsono —

5. kansi vo muntu kazaidi
yala yandi nzoko, buna bwe
sika lenda keba dibundu dia-
Nzambi?—

6. kamuntu walembwa leka
minu ye ntamako, kidi kana
bwilwa mbumbuluka ye nko-
ngodolo asatanako.

7. Yandi sika kala mpe mbi-
kulu yabiza kwa yau bena ku-
mbazi, kidi kabwilwa kwa ntia-
kulu ye siongi diasatanako.

8. Ibobo bisielo biamabundu
bina kala biandanusu ye kama-
ta moleko ye bina lembwa zo-
la vinia kiakingi ye kabina ka-
la tima diandandu yansoniko,

9. kansi bina kala mambu
maminu maswekwa mu nzailu
yavedila —

10. kansi biau mpe bina
teka tontwa mboki sibia sadila,
vo bakondolo nkanu.

11. Ye bakento bau mpe
siba kala ndandu, kabana kela
ye sansalako ye bana kwikama
mu yayonsono.

12. Bisielo biamabundu bi-
na kala babakala bakento mo-
si mosi kaka, bina toma yala
bana bau ye zinzo zau.

13. Kadi yau batoma sadila,
yau babakanga nkadulu yanzi-
tusu ye kibakala kiakingi mu
minu kiena mu Yesu Kilisto.

14. Mono nsonene bobo kwa
ngeye ye ibanzanga mu luaka
kwa ngeye nswalu,

15. kansi vo ngina zingila,
kidi wazaya, bonso buna vangwa
mu nzo aNzambi, idibundu dia-
Nzambi amoyo ye tungwa kia-
kedika ye lufulu.

16. Mambu maswekwa ma-
vumi kiaNzambi mazaiwa vo

mamanene: Yandi wamonika mu nsuni ye wafonguswa mu mpeve ye wamonwa kwa zimpofi ye wakambwa mu bantu ye walekulwa minu mu nza ye wabalulwa mu nzitusu.

Kapu 4.

Mpesokono mu minu (1—5). *Pauli walubula Timotio, kidi kakala sielo kiubiza kiaKilisto* (6—10) *ye kifwani kwa baleka minu* (11—16).

Kansi Mpeve yibangula vova, vo lumbu bina kwiza, bankaka bana katuka mu minu ye bana nama mpeve zanzimbulu ye ndongolo zampeve zambi

2. mu disu kunsi alukaya luabankwa miamakutu miasiwa diambu diatia mu mintima miau

3. ye bakanikina mu kwela ye mu tina dia kwavanga Nzambi mu diambu diatambulwa mu matondo kwa yau baleka minu ye bazaidi kedika.

4. Kadi yayonsono yavanga Nzambi yena yabiza ye lekwa nkutu kakifweni mu tinwako, bukitambulwanga mu matondo.

5. Kadi kiau kiavedoso mu mambu maNzambi ye mu sambila.

6. Buuna tuala momo kwa zimpangi, buna ngeye una kala sielo kiabiza kiaKilisto Yesu kikukiyundulanga mu mambu ye ndongolo yabiza yiwatoma nama.

7. Kansi tina nsangu· zikondolo mpeve ye zabibunda ye ukukilonga vumi kiaNzambi.

8. Kadi ndongolo anitu kayitomene lekwa beniko, vumi kiaNzambi kitomene mu yayonsono ye kiena ye nsilulu yamoyo wena bwabu ye una kwiza.

9. Diambu diodio diena diakwikama ye difweni mu ntambulu zazonsono,

10. kadi mu diambu diodio yeto tusalanga ye tunwananga, butusila vuvu mu Nzambi amoyo inlaludi abantu babonsono, kansi yilutidi beni kwa yau baleka minu.

11· Kamba ye longa momo.

12. Muntu kana kutungudila mu diambu diakintwenia kiakuko, kansi nakadi kifwani kwa baleka minu mu mambu ye nkadulu ye minu ye mpedoso.

13. Tatamana mu tanga kwa yau ye lubula ye longa, nate ye ngina luaka.

14. Kufwani dibako mu nkailu wanlemvo wena mu ngeye uwavewa mu nkambulu, buwatulwa moko mazingudi zabantu.

15. Kala ye mo ye yindulamo, kidi nkudulu aku yamonika kwa babonsono.

16. Ukikenga ye kenga

ndongolo; tatamana mu diodio, kadi vo unabo sa, siwa kukilalula ye lalula bakuwanga.

Kapu 5.

Bonso buna lubulwa bantu bampila mu mpila (1—2) *ye bonso buna yundulwa ye sonukwa mafwola* (3—16) *ye bonso buna longwa bangudi zabantu mu dibundu* (17—25).

Kusani ngolo kwa muntu wanunako, kansi unlubula nkievo dise, ye matoko nkievo zimpangi,

2. bakento banuna nkievo zingudi, zindumba nkievo bibusi mu mpedoso zazosono.

3. **Z**itisa mafwola, imafwola mu kedika.

4. Kansi fwola diena bana, vo bateka longuka vumina nzo au ye vutula bwambote kwa mase mau, kadi bobo bwazolwa kwa Nzambi.

5. Kansi dionso fwola diakedika, diena diau kwandi kaka, diena vuvu mu Nzambi ye dieti tatamana lomba ye sambila fuku ye mwini.

6. Kansi dionso ditanga kinduvu, budivumuna diakifwila kwandi.

7. Kamba momo mpe, kidi bakondwa diambu.

8. Kansi vo muntu una lembwa yundula bayandi ye bena mu nzo andi, yandi wakadila minu ye lutidi lembolo leka minu mu bi.

9. Difwola dilungidi makumasambanu mamimvu dilenda sonwa, vo diakala nkento abakala dimosi kaka

10. ye ditelwanga kimbangi mu mavanga mabiza, ye vo diakudisa bana babiza ye diadikila ye diasukula malu mabantu banlongo ye diasadisa bakwamuswanga ye diatatamana mu mavanga mamonsono mabiza.

11. Kansi kutambulani mafwola mantweniako, kadi bumana tuta mbaya kwa Kilisto, buna mazolele kwela

12. ye mana tambula nkongolols, kadi mau mayambula minu kiau kiantete.

13. Mboki mau mana yukwa lembwa sala mpe ye zieta mu zinzo, kansi kamalembolo sala kakako, kansi mazolele kela ye fwafata mu mambu mangana ye mavovanga mambu malembolo songa.

14. Nkiangunu nzolele, vo mafwola mantwenia mana kwela ye buta bana ye keba nzo ye lembwa vana diambu kwa mintantu mu vweza.

15. Kadi mankaka makibangumukina mu nama satana.

16. Vo nkento vo bakala ulekanga minu wena ye mafwola, bika kayundulamo, kansi dibundu kadina tatumuswako, kidi diale-

nda yundula mau mafwola makedika.

17. Zingudi zabantu zitoma salanga salu kiau zina zituswa beni, yau beni basalanga mu mambu ye mu longa.

18. Kadi masonukwa mavovele: Kuna kanga nwa angombe yitutanga .mbongoko; ye: Kisadi kifweni mfutu andi.

19. Kutambulani funda mu ngudi amuntuko, vo bakondolo mbangi zole vo zitatu.

20. Bavola masumu, ubalonga vena babonsono, kidi bankaka mpe bana tina.

21. Mono ikutela kimbangi mu Nzambi ye Mfumu Yesu Kilisto ye zimpofi zasolwa, vo una keba yoyo, ye lembwa teka kongudulwa vo vanga lekwa mu diambu diazolwa.

22. Kutulani moko mu muntu nswaluko, kukalani ntuadi mu masumu mabankakako. Ukikeba wavedila.

23. Mboki kunwani nlangu kakako, kansi sa vinia kiafiuma mu diambu diavumu kiaku ye mu diambu diakindakana kwaku kufutumukanga ntama ntama.

24. Masumu mabantu bankaka mamonikanga ye makubatekila mu nkongodolo; kansi manama bankaka ku manima mpe.

25. Ibobo mpe mavanga mabiza mamonika; makamamonika kamalendi swekwako.

Kapu 6.

Ndubudulu zampila mu mpila (1—10) *ye ndubudulu kwa Timotio ye bamvwama* (11—21).

Buna miena minanga bena kinanga bana vumina zau zimfumu mu vumi kiakionsono, kidi nkumbu aNzambi ye ndongolo kabina vwezwako.

2. Kansi yau bena zimfumu zilekanga minu kabana kubavweza mu diambu diakimpangiko, kansi bana lutila zola kubasadila, bubeti leka minu ye tondwa, bubeti tatamana mu vanga yambote. Longa ye lubula momo.

3. Vo muntu una longa bankaka ye lembwa tatamana mambu mamavimpi maMfumu eto Yesu Kilisto ye ndongolo yena mu vumi kiaNzambi,

4. buna yandi wena mbaya ye lembolo zaya lekwa, kansi wena yela kwabiuvu ye mpaka zamambu zitukisanga nsoki ye zonza ye tiaka ye mabanza mambi

5. ye lusuku luangolo luabantu babungwa mu madiela ye bazionwa kedika, bubabanza, vo vumi kiaNzambi indandu.

6. Kansi ndandu yayinene ivumi kiaNzambi kiena ntondi.

7. Kadi yeto katuatula lekwa mu nzako, nkiangunu katuna lenda mpe katula lekwa mu nzako,

8. kansi butuena dia ye mvwatu, buna tunabo tonda.

9. Kansi bazolele kala kimvwama bakusumukanga mu nsindusulu ye siongi ye nzinunu zazingi zabuzengi ye zambi zidimisanga bantu mu mbungulu ye nkadi ampemba.

10. Kadi wimi imwanzi wayayibi yayonsono ulambukilanga bankaka, ye mu diambu diodio yau bazimbala mu minu ye bakikwamisa kwakwingi.

11. Kansi ngeye, umuntu waNzambi, tina yoyo, kansi tatamana mfonga ye vumi kiaNzambi ye minu ye tonda ye mvibudulu ye nlembami.

12. Nwana ndwanunu yabiza yaminu, simba moyo ukaumani uwabokulwa ye uwakamba nkambulu yabiza kwa mbangi zazingi.

13. Mono ikukamba mu Nzambi uvanganga yayonsono yamoyo, ye mu Kilisto Yesu wata kimbangi mu nkambulu yabiza kwa Pontio Pilato,

14. vo ngeye una kebamwina ye kondwa sona ye nkanu nate ye mbonokono aMfumu eto Yesu Kilisto.

15. Yandi nyadi mosi wakiese, mfumu azimfumu ye dingizi diamadingizi, yandi una mwesayo mu zandi zintangu,

16. yandi kaka ukondolo kiamfwilu ye wena mu kia kulembolo kotakana ye kamonika kwa muntuko ye kanani monika mpeko, bika kazituswa ye kala lulendo lukalumani. Amen!

17. Bena kimvwama mu ntangu zazi, ubakamba balembwa tuta mbaya ye sa vuvu mu kimvwama kiena bonso bonso, kansi bana sa vuvu mu Nzambi ukutuvananga yayonsono yayingi beni mu diayo,

18. ye bana vanga yambote ye kala kimvwama mu mavanga mabiza ye bana vananga mu zola ye kailanga

19. ye kukiyonzikila mbongo nkievo lufulu luabiza mu lekwa bina kwiza, kidi basimba moyo wakedika.

20. Timotio, keba kwaku yina yiwakwikwa ye fila nima ku mambu mankatu makondolo Mpeve menampakamabikwanga nzailu, kansi inzailu yavuna.

21. Bankaka banamayo ye bazimbala mu minu mu diambu diodio. Bika nlemvo wakala yeno!

Nkanda wanzole waPauli kwa Timotio.

Kapu 1.

Mbadukulu (1—2). *Matondo* (3—5). *Mpeve yakibakala* (6—14 *Onesifolo wasikwa* (15—18).

Pauli, intumwa aKilisto Yesu mu luzolo luaNzambi, bonso bwena nsilulu amoyo wena mu Kilisto Yesu,

2. kwa Timotio, mwana ami watondwa. Nlemvo ye kiwuntu ye yenge kiaNzambi, idise ye Kilisto Yesu, Mfumu eto!

3. Mono ntondele kwa Nzambi uisadilanga mu nzailu yavedila kasi ye vana mase, bonso buibanzanga ngeye lumbu kalumbu mu nsambulu zami fuku ye mwini,

4. ye ngiena ngunda zamona ngeye, buibambukanga moyo mu mansanga maku, kidi yafuluka kwa kiese.

5. ye ibambukanga moyo mu minu kikondolo disu kunsi alukaya kiena mu ngeye ye kiateka kala mu nkaka aku Loidi, ye mu mbuta aku Enike; kansi ntomene zaya, vo minu kiokio kiena mu ngeye mpe.

6. Nkiangunu mono ikubambula moyo, vo wavutuka kwika nkailu anlemvo waNzambi wena mu Ngeye mu diambu diantululu amoko mami

7. Kadi Nzambi katuvana Mpeve yabunkutakò kansi Mpeve yalulendo ye tonda ye ndongi.

8. Nkiangunu kukalani nsoni mu kimbangi kiaMfumu etoko vo mu mono, inkole andiko, kansi lungwa kwaku kwama ngeye mpe mu nsamu wambote, bonso bwena lulendo luaNzambi,

9. Yandi watutanina ye watubokila mu mbokolo yanlongo, kamu diambu diamavanga metoko kansi mu diambu diampangulu andi yenlemvo utuavewa mu Kilisto Yesu watuka mu mianvu mikamimani,

10. kansi bwabu wau wazaikuswa mu mbonokono anlaludi eto Kilisto Yesu wafukisa lufwa, kansi watuala moyo mu kia ye kondwa mfwilu mu nsamu wambote,

11. imu diambu diodio mono yavangulwa nkambi ye ntumwa ye nlongi,

12. ye mu diambu diodio mono ndungulu kwama mu yayi mpe, kansi kiena ye nsoniko, kadi nzaydi ndiena uyasila vuvu ye yakwikama, vo yandi lenda kuta yina yiyakwikwa nate ye kina lumbu.

13. Tatamana mu minu ye tonda mu Kilisto Yesu mu kifwani kiamambu mamavimpi mawawa kwa mono.

14. Keba mu Mpeve yanlongo yina yabiza yiwakwikwa yena mu yeto.

15. Ngeye zaididio, vo babonsono batuka mu Asia bakatuka mu mono, Fingelo ye Helemongene bena yau mpe.

16. Bika Mfumu kavana kiwuntu kwa nzo aOnesifolo, kadi yandi wampongisa mpongisa zazingi ye kamona nsoni mu diambu diatuvambu tuamiko,

17. kansi bukayiza ku Loma, yandi wantomba beni ye wambona.

18. Bika Mfumu kamvana, kidi kamona kiwuntu kwa Mfumu mu kina lumbu. Ngeye lutidi zaya salu kiandi kiakinene mu Efeso.

Kapu 2.

Ndubudulu mu siama mu salu kiaMfumu (1—13) *ye tina mu ndongolo zanzimbusu* (14—26).

Nkiangunu, umwana ami, siama kwaku mu nlemvo wena mu Kilisto Yesu,

2. ye yina yiwawilu kwa mono mu mlangi zazingi, tambikayo kwa bantu bakwikama bena nduenga mu longa bankaka.

3. Lungwa kwaku kwama mpe bonso kinwani kiabiza kiaKilisto Yesu.

4. Muntu wena salu kianwana katatamananga mbakulu ambongoko, mpasi kazolwa kwa ndiena wamvanga kinwani.

5. Kansi ibobo mpe vo muntu una kwenda sinsana ye bankaka, buna kana vwikwa mpuko, vo lembolo sinsana, bonso bwena minako.

6. Mvati uvatanga, una teka tambula ndambu andi yambongo.

7. Yindula yayi yimpovele, kadi Mfumu una kuvana nduka mu yayonsono.

8. Bambuka moyo mu Yesu Kilisto wafulukuswa mu bafwa, watuka mu kanda diaDavidi, bonso bwenina nsamu ami wambote,

9. uilungulwanga mu yambi nate ye tuvambu nkievo mvangi ayambi, kansi mambu maNzambi kamakangwako.

10. Nkiangunu mono ivibidilanga yayonsono mu diambu diabantu basolwa, kidi yau mpe babaka ndalulu yena mu Kilisto mu nzitusu ukaumani.

11. Diambu diakwikama diadi, kadi vo tufwa ye yandi, tuna vumuna mpe ye yandi.

12. Vo tukwamiuina, situa yala mpe ye yandi; vo tuka-

dila, buna yandi sika kutukadila mpe.

13. Vo tudimbula minu, yandi wena wakwikama, kadi kalendi kukikadilako.

14. Bambuka moyo mu momo, ubalubula mu ngolo va luse luaNzambi, kabidi bindasana mpaka mu mambu malembolo tomina nitu, kansi mazimbisanga bawanga.

15. Vema kwaku mu kukisonganga, vo watontwa mu Nzambi kisadi kikondolo nsoni kitomene kabanga mambu makedika.

16. Kansi tina mambu mankatu makondolo Mpeve, kadi yau bana luta ye luta mu kondwa vumi kiaNzambi,

17. ye mambu mau masandanga nkievo mputa yasanda, mu yau mwena Kimeneo ye Fileto

18. bakizimbalala mu kedika, bubavova, vo mfulukulu yakikadidi, ye bazimbisa minu kiabantu bankaka.

19. Kansi lufulu luaNzambi luangolo luakidi nangwi ye luena dimbu kiaki: Mfumu zaidi bayandi, ye wonso ubokila nkumbu aMfumu, bika kasisa yilembolo fonga.

20. Kansi mu nzo yayinene kamwena binzu biawola ye palata kakako, kansi binzu bianti ye bialubumba; biankaka bianzitusu, biankaka biamvwezo.

21. Nkiangunu vo muntu una kala vedila ye tina bantu bobo, buna yandi una kala kinzu kianzitusu kiavangulwa ye kiasadulwa kwa Mfumu anzo ye kiakubukwa mu diambu diamavanga mabiza mamonsono.

22. Kansi tina kwaku nzinunu zabantwenia ye tatamana mfonga ye minu ye tonda ye yenge ye babonsono babokilanga Mfumu mu mintima miavedila.

23. Kansi tina biuvu biabuzengi bilembolo songa, bunzaidi, vo bitualanga mpaka.

24. Kansi nanga waMfumu kana bindisa mpakako, kansi una ta nlembami kwa babonsono ye toma zaya longa ye vibidila yambi,

25. ye mu nlembami sika longa bakakilanga, ye kani Nzambi una kubavana mpilulu amadiela, kidi bazaya kedika,

26. kidi baluenga mu siongi diasatana, kadi babakama kwa yandi mu vanga luzolo luandi.

Kapu 3.

Mbivulu abantu mu ntangu yina zimunina (1—9). *Ndubudulu kwa Timotio mu diambu diodio* (10—17).

Kansi zaya kwaku diadi, vo

mu lumbu bina zimunina muna kwiza ntangu zambi.

2. Kadi bantu bana kukitonda ye tonda bivanza ye ta mayama ye tuta nza ye tiaka ye kolamana mase ye tondulula ye kondwa mfonga

3. ye kondwa tonda ye lembwa kwikama, ye bakela, ye bakala siuka ye vema ye bela yambote,

4. badia kalala ye kala bonso bonso ye tuta mbaya ye luta tonda kindiafu ye Nzambi safiuma,

5. ye bena kifwani kiavumi kiaNzambi, kansi bakadila ngolo zandi. Tina baba mpe.

6. Kadi mu yau mwena yau bakotanga mu zinzo ye bakokanga bakento bena mu masumu mamingi ye badiatuswanga kwa nzinunu zamawa mawa,

7. ye balongwanga lumbu kalumbu, kansi kabalendi kwiza ku nzailu yakedikako.

8. Kansi bonso bwakakila Yanesi ye Yambesi Mose, ibuna babana bakakila kedika mpe, ibantu babungwa mu madiela balendwa minu, bubatontwa.

9. Kansi yau kabana tomako, kadi buzengi bwau buna monika kwa babonsono bonso buzengi bwababana.

10. Kansi ngeye watoma nama ndongolo ami ye nkadulu ami ye makani mami ye minu kiami ye mvibudulu ami ey tonda kwami ye ntatumunu ami,

11. ye nzomono zami ye kwama kwami kwampila yoyo kuyamona mu Antiokia ye mu Ikonia mu Lisitila inzomono zozo ziyavibidila, ye Mfumu wantanina mu zazonsono.

12. Kansi babonsono bazolele vumina mu vumi kiaNzambi mu Kilisto Yesu, bana zomwa.

13. Kansi bantu bambi ye zinganga bana luta mu yambi ye bana zimbisa ye zimbala.

14. Kansi ngeye, tala kwaku mu yina yiwalongwa ye yina yiutomene zaya, buuzaidi babana balongayo.

15. Ye kasi ye kimwana ngeye zaidi masonukwa manlongo malenda kulukisa mu ndalulu mu minu mu Kilisto Yesu.

16. Masonukwa mamonsono mavewa kwa Nzambi matomene mpe mu longa ye ndongi ye tedimisa ye longidika mu mfonga,

17. kidi muntu aNzambi una lunga ye zaya mavanga mamonsono mabiza.

Kapu 4.

Ndubudulu kwa Timotio mu mana salu kiandi (1—8). *Pauli wantumisa ku Loma* (9—18). *Mpeno amavimpi* (19—22).

Mono idikisa ndefi mu Nza-

mbi ye Kilisto Yesu una kongudila bena moyo ye bafwa ye mu mbonokono andi ye mu kimfumu kiandi.

2. Kamba mambu, telama mu ntangu zabiza ye ntangu zikazifwani, longidika, lubula, longa mu nlembami wawonsono mu ndongolo zazonsono.

3. Kadi ntangu yina kwiza, bubana lembwa zola ndongolo yamavimpi, kansi mu diambu dianzinunu zau bana kukiyonzikila makabu maminlongi, bonso bweti fisima mu matu mau.

4. Ye bana banda matu mu kedika ye bangumuka ku nsangu zamakutu.

5. Kansi ngeye, kala kwaku nduenga mu yayonsono, vibidila kwama, vanga salu kianlongi wansamu wambote, toma mana salu kiaku.

6. Kadi yakitudulwa va disalu bonso nkaylu adisalu ye ntangu ankatukulu ami yakiyizidi.

7. Mono yanwana ndwanunu yabiza, mono yameni yungusa, mono yakebele minu.

8. Mboki mono yakebulwa mpu yamfonga yina vana Mfumu, inkongudidi wamfonga, kwa mono mu kina lumbu, kansi kamono kakako, kansi kwa babonsono batonda mbonokono andi.

9. Savula kwiza kwa mono nswalu.

10. Kadi Demasi wansisa, kadi yandi tondele nza yayi ye wayenda kuna Tesalonika ye Kleskene kuna Ngalatia ye Tito kuna Dalamatia.

11. Lukasi kaka wena yami. Nata Malakosi, buuna kwiza, kadi yandi tomene mu salu kwa mono.

12. Kansi mono yafidisi Tikiko ku Efeso.

13. Buuna kwiza, nata yunga kiyasisa kwa Kalapo mu Toloada; nata minkanda, ye mu miau beni mina miasonwa mu minkanda miabibulu.

14. Alesandelo, inganga, wansila yambi yayingi. Mfumu una kumvutula ndinda, bonso bwena mavanga mandi.

15. Tina kwaku mpe mu yandi, kadi yandi ukakidilanga bena mambu meto.

16. Buyateka vengumuka mu nkanu miami, buna muntu nkutu kayiza kunsadisako, babonsono bansisa. Engwa, nga vo balembwabo vutudulwa ndinda.

17. Kansi Mfumu watelama yami ye wansiamisa, kidi mu mono nkambulu yalunga ye banzenza babonsono bawayo, ye mono yatanunwa mu nwa ankosi.

18. Mfumu una kuntanina mu mavanga mamonsono mambi

ye kundalula ku kimfumu kiandi kiadizulu. Bika kazituswa mvu mikamimani miakwele mvu kuvutukidi mvu! Amen.
19. Kamba Pisikila ye Akila ye nzo aOnesifolo mavimpi.
20. Elasoto wasala mu Kolinto ye Tolomfimo wakala yela, buyansisa mu Mileto.
21. Savula kwiza ku ntu asivu. Eubulu ye Pudensi ye Lino ye Klaudia ye zimpangi zazonsono zikufidisi mavimpi.
22. Bika Mfumu wakala ye mpeve aku! Nlemvo wakala ye yeno!

Nkanda waPauli kwa Tito.

Kapu 1.

Mbadukulu (1—4). *Bonso bukana vangula bangudi zabantu* (5—9) *ye bonso bukana kadila ye minlongi miamakutu* (10—16).

Pauli, inanga aNzambi ye ntumwa aYesu Kilisto, bonso bwena minu kiabasolwa baNzambi ye luzailu luakedika kiavumi kiaNzambi.
2. Mu diambu dia vuvu kiamoyo ukaumani wasila Nzambi vana ntu ambadukulu azintangu. Yandi kalendi kamba makutuko—
3. Kansi yandi wazaikisa mambu mandi mu zandi zintangu mu nkambulu yina yiyakwikulwa, bonso bwena luzolo luaNzambi, inlaludi eto—
4. kwa Tito mwana ami beni mu minu kiantuadi. Nlemvo ye kiwuntu ye yenge kiaNzambi, idise, ye Mfumu Yesu Kilisto, nlaludi eto!
5. Mu diambu diodio mono yasisa ngeye mu Keleta, kidi watoma kubika yina yasala ye wavangula zingudi zabantu mu mavata mamonsono, bonso buyakukamba.
6. Vo muntu wena mbikulu yabiza ye wena ye nkento mosi kaka ye wena bana baleka minu balembolo bikwanga kintiengi ye kolama,
7. kansi nkengi adibundu una kondwa mbikulu yambi bonso nkebi alekwa biaNzambi, kana kukitondako, kankwa anganziko, kankwa akinduvuko, kankwa akikesako, kamunzolwa andandu yansoniko.
8. Kansi yandi una dikila ye tonda yina yambote, nkwa

anduenga ye mfonga ye nlongo ye lembwa kala siuka,

9. una tatamana mambu makwikama mena bonso bwena ndongolo, kidi kalenda lubula, bonso bwena ndongolo yamavimpi, ye longa yau babangisa.

10. Kadi minkolami ye bankwa miangiala ye mimpupiki miamingi miena kwandi, ye bazabulwa vele baluta.

11. Yau bana batwa nwa ye bazimbisanga nzo zamvimba ye balonganga yina yilembolo songa mu diambu diandandu yansoni.

12. Yau bena nkambi au mosi wavova: Bisi Keleta bakambanga makutu ntangu kantangu, yau ibulu biambi ye bivumu bilembolo toma mu lekwa.

13. Kimbangi kiokio kiakedika kwandi. Nkiangunu ubalonga mu ngolo, kidi batoma nitu mu minu,

14. ye lembwa tatamana nsangu zankatu zabayudayo ye mina miabantu bafila kedika ninna.

15. Yayonsono yavedila yena kwa bantu bavedila, kansi lekwa nkutu kakiavedila kwa yau bena mvinduko ye badimbula minu, madiela ye ntima miau biena mvindu.

16. Yau bavova, vo bazaidi Nzambi, kansi yau bakadila mu mavanga, bubena bankwa mialukankumusu ye kolama ye bana lembana mavanga mamonsono mabiza.

Kapu 2.

Ndubudulu kwa bantu bampila mu mpila (1—10); *nlemvo waNzambi utukanga moyo wanlongo* (11—15).

Kansi ngeye vova kwaku yina yifwanane mu ndongolo yamavimpi.

2. Vo babakala banuna bana lembwa sansala, bana sa ndanu ye nduenga ye batoma mu minu ye tonda ye mvibudulu.

3. Bobo bakento banuna bana kala bonso bufweni mu bantu bamfonga, kaminkediko, kabanduvuko, minlongi mu yambote,

4. kidi balenda toma longa bantwenia batonda nlumi miau ye bana bau,

5. kidi batoma luenga ye tina yanga, kala ngudi, keba zinzo ye kala babiza ye tumamana miau nlumi, kidi mambu maNzambi kamavwezwako.

6. Bobo lubula matoko mpe, kidi maluenga mu yayo.

7. Ye ukukisonga bonso kifwani kiamavanga mamonsono mabiza ye songa mu ndongolo diela diavedila ye diandanu

8. ye mambu mamavimpi makondolo mvwezolo, kidi ndiena ukakilanga una mona nsoni

bukakondolo bwambi mu kutubikila.

9. Kamba minanga miatumamana zau zimfumu ye zolana ye yau mu yayonsono ye kamina bangisako

10. ye kamina yelumunako, kansi mina songa kionso minu kiabiza, kidi miasa ndongolo aNzambi, nlaludi eto ntoko mu yayonsono.

11. Kadi nlemvo aNzambi wamonika mu ndalulu kwa bantu babonsono.

12. Ye utulonganga tuayambula yilekwa yambi ye tima dianza, kidi tuavumuna mu nduenga ye mfonga ye vumi kiaNzambi mu nza yayi,

13. butuvinga vuvu kiakiese ye mbonokono anzitusu aNzambi waunene ye nlaludi eto Kilisto Yesu

14. wakivana kwa yeto, kidi katukula mu yambi yayonsono ye kakivedisa bantu bandi bamvwa baveminanga mavanga mabiza.

15. Vova mambu momo ye lubula ye longa mu ngolo zazonsono. Muntu kana kutungudilako.

Kapu 3.

Baleka minu bonso bubana kadila ye minyadi ye balembwa leka minu (1—7), *bonso buna tinwa mpaka zankatu* (8—11). *Mpeno amavimpi* (12—15).

Ubabambula moyo, vo bana tumamana minyadi ye tulendo ye babawa ye bakubama mu mavanga mamonsono mambote,

2. kabana tiaka muntuko, bana zola yenge, bana ta nlembami ye songa nlembami wawonsono kwa bantu babonsono.

3. Kadi yeto mpe ntamu katualuengako ye tuakolama ye tuasadila mawa mawa matima ye nzinunu ye tuavumuna mu yayibi ye nsoki ye tuabelasana.

4. Kansi wote waNzambi, nlaludi eto, ye tonda kwandi kwa bantu bubiamonika,

5. buna yandi watutanina, kamu diambu diamavanga meto mamfongako matuavanga, kansi mu diambu diakiwuntu kiandi mu ngiobolo ambutulu yamona ye mpangulu yamona yaMpeve yanlongo,

6. yikatudukula beni mu Yesu Kilisto nlaludi eto,

7. kidi yeto tuafonguswa mu nlemvo andi tuakala mimvingidi miamoyo ukaumani mu vuvu.

8. Diambu diodio diakwikama ye mono nzolele vo unadio tela kimbangi beni, kidi yau balekila Nzambi minu bana

tatamana mu vanga mavanga mabiza. Mambu momo mabiza ye matomene mu bantu.

9. Kansi tina biuvu biabuzengi ye nkumbu zamakanda ye mase ye nzonza ye mpaka mu mina, kadi biau bifubanga ye biena biankatu.

10. Tina muntu utukisanga mpaka bukalubulwa ndubulwa mosi vo zole,

11. kadi ngeye zaydi, vo muntu wampila yoyo weti zimbala ye vola masumu ye weti kukikongudila nkanu.

12. Bumbeni fidisa Alatema vo Tikiko kwa ngeye, buna savuka kwiza kwa mono ku Nikopoli, kadi mono yasavuka ntima mu kala vana mu sivu.

13. Toma kubika bilekwa kwa Senasi, inkwa aminu ye Apolo mu diambu dianzila au, kabidi kondwa lekwa.

14. Bika bayeto balonguka mu vanga mavanga mabiza mu diambu diansatu zalekwa, kabidi kondwa mbutu.

15. Babonsono bena yami bafidisi ngeye mavimpi. Fidisa mavimpi kwa yau batutondele mu minu. Bika nlemvo wakala yeno babonsono.

Nkanda waPauli kwa Filemoni.

Mbadukuku (1—3). *Kiese kiaPauli mu diambu dia Filemoni* (4—7). *Wadila Onesimo mvutu* (8—20) *ye wazola kwiza ku Kolose* (21—22). *Mpeno amavimpi* (23—25).

Pauli, inkole aKilisto Yesu, ye Timotio, impangi, kwa Filemoni watondwa ye kisadi yeto,

2. ye kwa Apia, busi, ye kwa Alakipo, kimfwiti yeto, ye kwa dibundu diena mu nzo aku.

3. Bika nlemvo wakala yaku ye yenge kiaNzambi, iseto, ye Mfumu Yesu Kilisto.

4. Mono itondanga kwa Nzambi ntangu zazonsono, buibambukanga moyo mu ngeye mu nsambulu zami,

5. buyawilu mu tonda kwaku ye nkwikumunu yina yena yaku mu Mfumu Yesu ye mu bantu babonsono banlongo.

6. Mpasi lubundulu luaku yakwikumunu mu nzayilu yina sala mu bilekwa biabionsono biabiza bituena mu diambu diaKilisto.

7. Kadi mono yatambula

kiese kiakingi ye mbombolo mu tonda kwaku, kadi ntima miabantu banlongo miavonguswa mu ngeye, mpangi.

8. Nkiangunu bungiena kibakala kiakingi mu Kilisto, ilenda kutatimisa yina yisongele,

9. kansi mu diambu diatonda mono ndutidi mu kuleba. Bungiena bobo mono iPauli, imuntu wanuna yebwabu inkole aKilisto Yesu mpe, ikulebi,

10. mu mwana ami Onesimo uyabuta mu tuvambu tuami.

11. Ntama yandi walembwa toma mu salu kwa ngeye, kansi bwabu yandi tomene kwa beto yaku. Mono imfidisi kwa ngeye.

12. Yandi intima ami wena.

13. Mono yazola kunkeba vava vangiena, kidi kansadila mu tuvambu tuansamu wamboto,

14. kansi kiazola vanga lekwa kiwalembwa zayako, kidi wote waku kauna tatumuswako, kansi una kala mu zola.

15. Kadi kani kavambuswa ye ngeye mu fintangu ntangu, mpasi wankeba mimvu mikamimani,

16. kabonso nanga diakako kansi una lutila mu nanga nkievo mpangi yatondwa mu diambu diami vele, kansi buna kwa ngeye kwingi ye mu nsuni ye mu Mfumu.

17. Nkiangunu vo ngeye weti kunsa nkievo mpangi, buna untambula nkievo mono.

18. Kansi vo yandi wavanga ngeye yambi vo wadia mfuka aku, unsa nkievo mono yasangabo.

19. Mono Pauli nsonene mu kwami koko, mono siayo futa, mwanki kiavovako, vo ngeye kibeni vwilu kwa mono.

20. Inga, mpangi, bika yatomuswa kwa ngeye mu mfumu. Vongisa ntima ami mu Kilisto.

21. Bunsidi vuvu mu ntumumunu aku, buna nsonene kwa ngeye, ye nzaidi, vo una lutila yina yimpovele mu vanga.

22. Kansi unkubikila nzo mpe, kadi nsidi vuvu, vo ngina vewa kwa yeno mu diambu diansambulu zeto.

23. Epafala, nkole yami mu Kilisto Yesu, ufidisi mavimpi

24. ye Malakosi ye Alisatalako ye Demasi ye Lukasi bisadi yami.

25. Nlemvo aMfumu Yesu bika wakala ye zimpeve zeno!

Nkanda kwa baebeleo.

Kapu 1.

Kilisto nkwa wauene ye mvingidi ayayonsono (1—4); *luwawanu luankulu lutanga bobo* (5—14).

Nzambi bukavova ntama kwa mase meto mu minkambi mpova zazingi zampila mu mpila, mboki mu lumbu biabi biazimunina yandi wavova kwa yeto mu mwana
2. ukavanga mvimgidi alekwa yayonsono ye mu yandi mpe kavanga zinza.
3. Yandi bukena ndekila yantentinia yazitusu andi ye kifwani kiankadulu andi, ye natanga yayonsono mu mambu mazingolo zandi, buna yandi bukakivedisila mu masumu, kavwanda va lubakala luankwa waunene mu kayengele,
4. ye yandi waluta zimpofi mu nene, kadi yandi wavingila nkumbu yilutidi nkumbu zau mu nene.
5. Kadi kwa nki ampofi kavovele nkutu: Ngeye umwana ami, lumbu kiaki mono ibutidi, ye diaka: Mono ngina kala se diandi, ye yandi una kala mwana ami?
6. Kansi bukasonga mwana wasemunwa mu nza, buna kavova: Zimpofi zazonsono zaNzambi zina kunsambila.
7. Kansi mu zimpofi kavova: Yandi uvanganga zimpofi zandi nkievo zimpeve zivevumukanga ye bisielo biandi nlemo miatia.
8. Kansi mu mwana vo: Nzambi, kiandu kiaku kisikilanga kwele mvu kuvutukidi mvu, ye nkawa wena ludede inkawa wakimfumu kiaku.
9. Ngeye watonda mfonga ye wabela yilembolo songa, nkiangunu Nzambi, iNzambi aku wakusa ngeye mu mazi wakiese beni ye zimpangi zaku safiuma.
10. Ye: Ngeye, Mfumu, watudila ntoto lufulu muna mbadukulu, ye mazulu imavnga mamamoko maku.
11. Mau mana fuka, kansi ngeye una sikila, ye mamonsono mana kituka mankulu nkievo mvwatu,
12. ye bonso yunga ngeye unamo bunda, ye mana kituka, kansi ngeye wena umosi, ye mimvu miaku kamina sukako.
13. Kansi mu nki ampofi kavovele nkutu: Vwanda va lubakala luami, nate ye ngina tula mintantu miaku mu mfiduku amalu maku.
14. Kadi zazonsono kazena kwau zimpeve zisalangakoe zafiduswa mu sadila yau bana vingila ndalulu?

Kapu 2.

Ndubudulu mu keba mambu ma-Kilisto (1—4). *Nginunu yembaludulu aYesu* (5—9). *Bila kiakwama kwamfwilu kwa Yesu* (10—18).

Nkiangunu yeto situa luta tatamana yina yituawilu, katuidi vila nkutu.

2. Kadi vo mambu mavovwa kwa zimpofi masiama, ye nkanu miamiensono ye nkolomono vutudulwa ndindayena nadede,

3. buna bwe tuna lenda taba, vo tuna vunza ndalulu yina yayinene yateka kambwa kwaMfumu ye yatuka mu yau bawayo ye yatelwa kimbangi kwa yeto,

4. Nzambi bukata kimbangi mpe mu bimanguye lekwa bianzenza ye tulendo tuatuingi tuampila mu mpila ye mu kabila Mpeve andi yanlongo, bonso bukazolele.

5. Kadi Nzambi kanayadisa zimpofi mu yina kwizako, iyina yituvovele.

6. Kansi muntu wata kimbangi mwankaka ye wavova: Muntu nki kwandi, vo ngeye ukumbanzanga, ye mwana amuntu, vo ngeye ukunkebanga?

7. Ngeye wamvanga kidi mu fintangu ntangu kalutila zimpofi mu ke, kansi ngeye wamvwika mpu anzitusu ye ndanusu.

8. Ngeye wantudila lekwa yayonsono kunsi amalu mandi, kadi bukantudisa yayonsono kunsi, buna kasisa lekwa kikalembolo yalako. Kansi ye mu bwabu yeto katuamweni yayonsono yatudulwa kunsi ayandiko.

9. Kansi ndiena walutila zimpofi mu ke mu fintangu ntangu, iYesu, yeto tuamweni, vo yandi mu diambu diakwama kwamfwilu kavwikwampu anzitusu ye ndanusu, kidi yandi mu nlemvo aNzambi kabimbila babonsono lufwa.

10. Yilekwa yayonsono yena mu diambudiandi ye mu yandi, nkiangunu bukatuala bana babingi ku nzitusu, buna bwafwanana mu yandi mu lungisa nkuluntu andalulu au mu tulungulu.

11. Kadi ndiena ufongisanga ye yau bafonguswa bena kwau mu umosi, mu diambu diodio kavwilu nsoni mu kubabika zimpangiko

12. ye vovele: Mono ngina kamba nkumbu aku kwa mpangi zami; mu monakanda diadibundu ngina kuzitisa.

13. Ye diaka: Mono ngina sa vuvu mu yandi; ye diaka: Tala, mono ye bana bampana Nzambi.

14. Kansi bana bubena menga mamosi ye nsuni umosi,

buna yandi nkievo bonso bobo mpe wabundabio ntuadi, kidi yandi mu mfwilu kafukisa ndiena wakala ngolo zalufwa, isatana kwandi,

15. mpasi kavulusa yau babonsono bakatwa kala minanga lumbu biabionsono mu diambu diawonga walufwa.

16. Kadi yandi katambulanga zimpofi nkutu, kansi bana baAbalami katambulanga.

17. Nkiangunu yandi wasa fwanukuswa ye zimpangi mu yayonsono, kidi kakala nlongi waunene ye wanlemvo ye wakwikama mu Nzambi mu diambu diabwila kodi mu masumu mabantu.

18. Kadi yandi kibeni bukalungwa ye bukasindusulwa, buna lenda sadisa bantu basindusulwanga.

Kapu 3.

Ndubudulu mu tala kwa Yesu (1—6) *ye mu lembwa kolàma* (7—16).

Nkiangunu luzimpangi zanlongo, buluena ntuadi ye mbokolo adizulu, lutonwa kweno ntumwa ye nlongi eto waunene ututanga, Yesu.

2. Yandi wakwikama kwa ndiena wamvangudilabo, bonso bwakala Mose mu nzo andi yamvimba.

3. Kadi yandi wafwanana mu zituswa kwakwingi ye Mose safiuma, bonso bufwanane ndiena wakubika nzo mu zituswa kwakwingi ye nzo safiuma.

4. Kadi nzo zazonsono zikubukwanga kwa bantu, kansi ndiena wakubika yayonsono, iNzambi,

5 ye Mose wakwikama mu nzo andi yamvimba bonso sielo mu ta kimbangi mu mambu mana vovwa,

6. kansi Kilisto bonso mwana mu nzo andi, beto inzo andi vo tuna simba vuvu kiakibakala ye nsikulu nakekete nate ye nsukulu.

7. Nkiangunu bonso buvovele Mpeve yanlongo: lumbu kiaki vo luawilu ndinga andi,

8. kaluvibisani mintima mienoko bonso mu mfwemoso lumbu kiansindusulu mu nsi yankatu,

9. muyasindusulwa ye tontwa kwa mase meno, ye mamona mavanga mami makumaya mamivu,

10. nkiangunu mono yakankumukina mbandu yoyo ye yavova: Ntangu zazonsono bazimbala mu mintima miau, kansi kabazaya nyila zamiko,

11. bonso buyadia ndefi mu

nganzi zami: Yau kabana kota mu vundulu kiamiko.

12. Luzimpangi, lutala kaluidi kala ye muntu wena ntima wambi udimbulanga minu ye una vesuka mu Nzambi amoyo,

13. kansi lulubasana lumbu biabionsono bibikwanga „lumbu ki,“ kidi buna luena muntu kana vibuswa ntima kwa bunkita bwamasumuko.

14. Kadi yeto tuena ntuadi mu Kilisto, vo tuna simba vuvu kieto kiambadukulu nakekete nate ye nsukulu.

15. Kansi buvovwanga: Lumbu ki, vo luawilu ndinga andi, kaluvibisani mintima mienoko, bonso bwakala mu mfwemoso.

16. Kansi banani, bubamana wa bafwemuswa? Kadi babonsono bavaika ye Mose mu nsi aNgipitikoe?

17. Kwa banani kakankumukina makumaya mamivu? Kadi kayau bavola masumukoe, zinitu zau zabwa mu nsi yankatu?

18. Kansi kwa banani kadila ndefi, vo kabana kota mu vundulu kiandiko, vo kakwa yau bakolamako?

19. Ye yeto tumweni, vo balembana kota mu diambu diandimbulu aminu.

Kapu 4.

Nsilulu mu vundulu kiabiza (1—10) *ye ndubudulu mu kotakio* (11—13) *ye mu ta Yesu* (14—16).

Nkiangunu nsilulu buyakidi mu kota mu vundulu kiandi bika tuatina, muntu kawidi bakulwa, vo usidi manima.

2. Kadi yeto mpe tuatambula nsamu wambote bonso yau, kansi mambu mabawa kamabatomisa nituko, kadi mau kamabundana ye yau bawamo mu minuko.

3. Kadi yeto tualekele minu tuna kota mu vundulu, bonso bukavova: Bonso buyadia ndefi mu nganzi zami: Yau kabana kota mu vundulu kiamiko, mavanga bumamana vangwa kasi ye vana mpangulu anza.

4. Kadi mwakala yandi wavovila lumbu kiansambodia bwabu: Ye Nzambi wavunda mu mavanga mandi mu lumbu kiansambodia.

5. Mboki vava diaka vo: Yau kabana kota mu vundulu kiamiko.

6. Nkiangunu bumakidi mambu momo, vo bankaka bana kotakio, ye yau bateka samunwa nsamu wambote kabakota mu diambu diandimbulu aminuko,

7. buna yandi wavutukidi vanga lumbu ye wavovele mu Davidi lumbu biobio bubiama-

na vioka, bonso bwateka vovwa: Lumbu ki, vo luwilu ndinga andi, kaluvibisani mintima mienoko.

8. Kadi vo Yosua wabakotisa mu vundulu, nga kabika lumbu kiankaka kina landako.

9. Nkiangunu vundulu kialumingu. kisidi kwa bana baNzambi.

10. Kadi wakota mu vundulu kiandi, yandi wavunda mpe mu salu biandi, bonso bwavunda Nzambi mu salu biandi.

11. Nkiangunu bika tuatatamana mu kota mu vundulu kiokio, kidi muntu nkutu kana kusumuka mu kifwani kiandimbulu yoyo yaminuko.

12. Kadi mambu maNzambi mena mamoyo ye mangolo ye malutidi sabala kiena yekuyeku meno mu kala meno ye mazokamanga, nate ye mavambisanga mwela ye mpeve, biela ye nluku, ye mena ngolo mu kongudilanga makani ye mabanza mantima,

13. ye lekwa kiavangwa nkutu kakilembolo monika kwa yandiko, kansi yayonsono yena mpene ye yimonikanga mu meso mandi, ikwa yandi yeto tuna dedisa mambu.

14. Nkiangunu butuena nlongi waunene beni wavioka mu mazulu, i Yesu mwana aNzambi, bika tuasimba ntelo nakekete.

15. Kadi yeto katuena ye nlongi waunene ulembolo lenda fwila kiadi mu kindakana kwetoko, kansi tuena ye mosi wasindusulwa mu lekwa yayonsono bonso beto, kansi wakondwa masumu.

16. Nkiangunu bika tuendano ye kibakala ku kiandu kianlemvo, kidi tuatambula nlemvo ye tuabaka kiwuntu mu sadusWa mu lumbu kifweni.

Kapu 5.

Kilisto ingudi anlongi bonso bwena Melikisedeki (1—10). *Kiadi mu diambu diabaebeleo bakidi ku manima mu zaya Nzambi.* (11—14).

Kadi wonso wonso waunene usolwanga mu bantu ye uvangulwanga mu diambu diabantu mu bilekwa biaNzambi, kidi kanata minkailu ye minkailu miadisalu mu masumu,

2. ye ulenda vibidila bantu balembolo zaia lekwa ye bana bazimbala, kadi yandi kibeni wena ye kindakana,

3. ye mu diambu diodio yandi una yoka nkailu mu masumu mu bantu ye bobo mu yandi kibeni mpe.

4. Muntu nkutu kalendi kukibongila nzitusu wowoko, kansi ndiena wabokulwa kwa Nzambi bonso Aloni.

5 Ibobo mpe Kilisto kakibongila nzitusu mu kakala nlo-

ngi wauneneko, kansi ndiena wavova kwa yandi: Ngeye imwana ami, lumbu ki mono ibutidi.

6. Bonso bukavovele mwankaka: Ngeye una kala nlongi kwele mvu kuvutukidi mvu, bonso bwakala Melekisedeki.

7. Mu lumbu biansuni andi yandi wanata nsambulu ye ndilu mu mbokolo zazinene ye mansanga kwa yandi walenda kunlalula mu lufwa, ye yandi watambudulwa mu diambu diavumi kiandi kwa Nzambi,

8. ye yandi, buimwana walonguka tumama mu tulungulu tuandi,

9. ye bukamana fwana, buna yandi wakituka bila kiandalulu yikayimani kwa yau babonsono batumama yandi,

10. ye wabikwa nlongi waunene kwa Nzambi, bonso bwakala Melekisedeki.

11. Mambu mamingi mena yeto mu kamba mu diambu diandi ye mena zitu mu bangula, kadi yeno luena fuki kingi mu wa.

12. Kadi mu diambu diantangu zazingi yeno lufwiti lenda kala minlongi, kansi yeno luena nsatu diaka vo luna longwa mbadukulu amambu makamba Nzambi; ye luena nsatu amavumina kadia kwangoloko,

13. kadi babonsono batambulanga mamvumina balembolo zaya mambu mu mfonga, kadi yau ibana,

14. kansi yau bamana fwana siba vewa dia kwangolo, iyau bayukwa madiela mau mavambisa ye yabiza ye yambi.

Kapu 6.

Ndubudulu mu tatamana mu lunga (1—3) *ye mu tina katuka mu Nzambi* (4—8). *Vuvu kiakidi mu baebeleo, vo bana tatamana* (9—20).

Nkiangunu bika tuayambula mbadukulu amambu maKilisto ye tuatatamana yina yalunga ye tualembwa sa lufulu diaka mu mpilulu amadiela mu mavanga mafwa ye minu mu Nzambi

2. ye ndongolo ambotokolo ye ntululu amoko ye mfulukulu abantu ye nkongodolo yikimani.

3. Yina situa vanga, vo Nzambi unayo yambula.

4. Kadi yau bakienzudulwa kiamakulu ye babimba nkailu adizulu ye bakala mbundulu yantuadi ye Mpeve yanlongo

5. ye babimba mambu maNzambi mabiza ye tulendo tuanza yina kwiza,

6. ye mboki bavesuka, yau kabalendi vutuka vangwa bamona mu mpilulu amadielako,

bubavutuka kukikomina Mwana aNzambi va kulunsi ye bantiaka.

7. Kadi ntoto unwanga mvula zibwanga va wau mbwa zazingi ye umenisanga mbongo zankunzu bwabiza kwa yau bavatangawo mpe, wau utambulanga nsa'kumunu kwa Nzambi,

8. kansi vo umenisanga mpanga ye nsolokoto, buna ulembolo toma ye wafinangene ye ntumbulu yina sukila mu tia.

9. Kansi luzintondolo, yeto tuakwikama mu yeno mu yilekwa yilutidi mu biza ye yina yitualanga ku lalulwa kansi bobo tuvovele.

10. Kadi Nzambi kankwa abiko, nkievo sika vilakana salu kieno ye tonda kuluatondila nkumbu andi, buluasadila bantu banlongo, ye lukubasadilanga bwabu mpe.

11. Kansi yeto tuzolele vo buna luena silua singa vema kumosi mu nkwikumunu avuvu nate ye nsukulu,

12. kaluidi kala fuki kansi luna tanginina yau bavingila nsilulu mu minu ye mu mvibudulu.

13. Kadi Nzambi bukasila nsilulu kwa Abalami, buna kakala muntu walutila mu nene mu ndefiko, nkiangunu yandi wakadila ndefi

14. ye wavova: Sakumuna sia kusakumuna ye niekisa sia kuniekisina.

15. Ibobo bukavangila beni, mboki katambula yina yasilwa.

16. Kadi bantu badianga ndefi mu baba lutidi mu nene, ye kimbangi kiandefi kisukisanga mpaka zazonsono.

17. Nkiangunu Nzambi bukazola luta songa kwa mimvingidi miansilulu, vo nsilulu andi kayina vilukako, buna yandi watelama mu monakanda ye wadia ndefi,

18. kidi beto mu bina biole bilembolo viluka bikabilendi kabila Nzambi makutu, kidi tuakala mbombolo yangolo ibeto tuatabo mu simba vuvu kituatambukwa

19. kituena nkievo nzundu amwela yena yangolo ye nakekete ye yilambukanga nate ye yina mu ngudi angumbu,

20. mwakota Yesu intekidi eto kuntu eto ye wakituka nlongi waunene kwele mvu kuvutukidi mvu, bonso bwakala Melekisedeki.

Kapu 7.

Melekisedeki bonso bukena ye bonso bukalutidi Abalami ye Levi (1—10) *ye bonso bwena kilongi kiaMelèkisedeki* (11—25). *Kilongi kiangudi anlongi mu luwawanu luamona* (26—28).

Kadi ndiena Melekisedeki

imfumu aSalemi ye nlongi aNzambi vana kayengele, wayenda bwabana ye Abalami, yandi bukavutuka, bukakibedisila zimfumu, ye yandi wansakumuna,

2. ye Abalami wamvana kunku kiakumi kumi mu bilekwa biabionsono. Mbangudulu yantete ankumbu andi imfumu azimfonga ,mboki, imfumu aSalemi mpe, imfumu ayenge.

3. Yandi kondolo se ye ngudi ye mvila ye mbadukulu alumbu ye nsukulu amoyo. Yandi wafwanukuswa ye mwana aNzambi ye usikilanga mu kilongi lumbu kalumbu.

4. Kansi lutala bonso bukena waunene, bukavewa kunku kiakumi kumi kiabilekwa bialuta mu biza mu bina biabonga Abalami ise diakanda.

5. Bana baLevi batambula salu kiakilongi, yau bakambwa mu mina, vo bana tambulanga kunku kiakumi kumi kwa bantu, ibampangi zau zavaika mu nima 'Abalami.

6. Kansi ndiena walembwa kala ye kanda diau yandi watambula kunku kiakumi kumi kwa Abalami ye wasakumuna ndiena wakala ye zinsilulu.

7. Kansi diambu diodio kadilendi banguswako, vo muntu wauke usakumuwanga kwa ndiena wena waunene.

8. Vava bantu bafwanga batambulanga kunku kiakumi kumi, kansi vana vena muntu watelwa kimbangi vo uvumunanga,

9. buna tuvova vo Levi mpe utambulanga kunku kiakumi kumi keti kavana kunku kiakumi kumi mu Abalami.

10. Kadi yandi wakala mu nima asandi Melekisedeki bukayenda bwabana ye yandi.

11. Kansi vo kialungila kiabakwa mu kilongi kiabana baLevi—kadi mu kiau bantu batambula mina—buna mu nkiama bakala nsatu anlongi wankaka wakala nkievo Melekisedeki kansi kanlongi wakala bonso Leviko?

12. Kadi kilongi bukina vilula, buna mina mpe simia katwa viluka.

13. Kadi ndiena wavovulwa mambu momo watuka mu kanda diankaka dialembwa muntu wankaka vingila disalu.

14. Kadi batomono zaywa vo Mfumu eto watuka mu Yuda, ikanda dialembwa vovila Moso lekwa mu minlongi,

15. ye bulutidi zayakana vo nlongi wankaka una kala bonso bwakala Melekisedeki.

16. Nlongi walembwa vangwa mu mwina wansuni, kansi mu lulendo luamoyo lulembolo fuka.

17. Kadi watelwa kimbangi: vo ngeye inlongi kwele mvu kuvutukidi mvu bonso Melekisedeki.

18. Kadi mwina wateka vangwa uvondulwanga mu diamdu diakindakana kwandi ye katomeneko —

19. kadi mina kamialungisi lekwako—kansi vuvu kilutidi mu biza kiatuaswa mu tufinangane ye Nzambi.

20. Kansi yoyo buyavangwa, kayakondwa ndefiko—kadi babana bavangwa minlongi kansi kamu ndefiko,

21. kansi ndiena wavangwa nlongi mu ndefi kwa yandi wavova mu yandi: Mfumu wadia ndefi ye kanabo niongulukilako: Ngeye inlongi kwele mvu kuvutukidi mvu.—

22. Ibuna Yesu wakituka nkwa ansilulu mu luwawanu lulutidi beni mu mbote.

23. Minlongi miankaka miakala kabu, kadi miau miakanukunwa kwa lufwa mu sala.

24. Kansi ndiena bukalanga kwele mvu kuvutukidi mvu wena ye kilongi kilembolo fuka.

25. Nkiangunu sika lenda mana lalula yau bayiza mu yandi kwa Nzambi. Yandi uvumunanga mimvu mikamimani mu kubadila mvutu.

26. Kadi yeto tuakala nsatu anlongi waunene wampila yoyo wena wanlongo ye kondolo yayibi ye lembolo sampukuswa ye wavambana ye bankwa miamasumu ye wena kuntandu amazulu

27. ulembolo kala nsatu mu nata minkailu bonso minlongi miankaka miteka natanga mu mau masumu mboki mu masumu mabantu, kadi yandi wavangabo kiamakulu bukakivana ukailu adisalu.

28. Kadi bantu bavangulwanga ngudi zaminlongi kwa mina, ibantu bena kindakana, kansi mambu mandefi yoyo yazimunina mina mu vewa mavanga mwana nlongi wafwana kwele mvu kuvutukidi mvu.

Kapu 8.

Luwawanu luamona ye luankulu (1—13).

Kansi tezo kiamambu matuvovele kiaki: yeto tuena nlongi waunene uvwandanga va bakala luakiandu kiankwa waunene mu mazulu,

2. bonso sielo va vuma kianlongo ye nzo yakoto yakedika yatunga Mfumu, kamuntuko.

3. Kadi ngudi zaminlongi zivangulwanga mu diambu dianata nkailu ye nkailu miadi-

salu, ikuma yandi mpe una kala kikana nata.

4. Nkiangunu vo yandi wena va ntoto, nga kena nlongi nkutuko, minlongi bumiena vava minàtanga minkailu bonso bukambanga mina.

5. Miau misadisanga kifwani ye kini kiabilekwa biadizulu, bonso bwazaikuswa Mose, bukakana vanga nzo yakoto, kadi yandi wavova: Tala, vo una vanga yayonsono, bonso bwena kifwani kiwasongwa vana mongo.

6. Kansi bwabu yandi wavewa sala kilutidi beni mu biza, bukena nzonzi aluwawanu lulutidi mu biza luavangwa mu nsilulu zilutidi mu biza.

7. Kadi vo luwawanu luna luantete luakondwa kieta, nga luwawanu luankaka kabatombwa vumako.

8. Kadi yandi wavova bukabasemba: Tala, Mfumu vovele vo lumbu bina kwiza, bungina vanga luwawanu lubamona mu nzo aIsaki ye nzo aYuda,

9. kaluwawann luankulu luna luyavanga ye yau kina lumbu kiyabasimba mu moko mu kubavaikisa mu nsi aNgipiti, kadi kabatatamana mu luwawanu luamiko, ye kiabayuvudilako, buvovele Mfumu.

10. Mfumu vovele: kadi lualu iluwawanu lungina vanga ye nzo aIsaleli mu bina lumbu, bungina vana mina miami mu madiela mau ye ngina sonamio mu mintima miau, ye mono ngina kala Nzambi au, ye yau bana kala bana bami.

11. Yau kabana vutuka longasana muntu ye ntungi yandiko ye muntu ye mpangi yandiko ye vova: zaia, kwaku Mfumu, kadi babonsono siba kunzaia ye diena waunene ye ndiena wauke.

12. Kadi mono ngina lemvukila kondwa kwau kwamfonga ye masumu mau kinamo vutuka bambukila moyoko.

13. Bukavovele luwawanu luamona, buna yandi wavanga luna luantete luankulu, kansi luna luena luankulu ye luanuna luena lukufi ye lala.

Kapu 9.

Bonso bwasambudulwa Nzambi mu luwawanu luankulu (1—10). *Nkailu adisalu angudi anlongi Yesu Kilisto* (11—28).

Nkiangunu luwawunu luantete luakala nsiku miasalu kiaNzambi ye vuma kianlongo va ntoto.

2. Kadi nzo yakoto yakubukwa, yoyo yaseka yakala kebolo kiaminda ye meza ye mampa matentukwa yoyo, yabikwa yanlango.

3. Kansi kunima angumbu yanzo kwakalanzo yakoto yabikwa vuma kianlongo ye nlongo,

4. kiakala disalu diawola diafwitisi mwisi ye nkela yaluwawanu yafukwa yeku yeku mu wola; mu yau mwakala foya diawola diakala mana ye nkawa aAloni wakituka wankunzu, ye matadi maluwawana.

5. Va ntandu ankela vakala Kelubimi bianzitusu biafuka kiandu kianlemvo. Mu lekwa biobio mu kimosi kimosi katulendi vova bwabuko.

6. Lekwa biobio bubiavangwa, buna minlongi mikotanga lumbu kalumbu mu nzo yakoto yaseka ye mivanganga salu biau.

7. Kansi mu ngudi nlongi waunene kaka ukotanga nkota mosi mosi mvu mvu; yandi kakondolo ye mengako makanatanga mu diambu diayandi kibeni ye mu masumu madiba mabantu.

8. Ikuma Mpeve yanlongo yizaikisanga, vo nzila zavuma kianlongo kayazaikusu nate ye bwabuko, yaseka nzo yakoto buyakidi.

9. Yau yena kifwani kiabiabi lumbu, ye mu diambu diakiau munatwanga minkailu ye minkailu miadisalu milembana tomisa mintima miabasalanga salu kiaNzambi,

10. bubiena bonso dia ye ndwinu ye ngiobolo zampila mu mpila, mina miansuni miavangwa nate ye ntangu yina kubukwa yayonsono.

11. Kansi Kilisto wayiza kala ngudi anlongi mu lekwa biabiza bina kwiza, yandi wakota mu nzo yakoto yayinene beni ye yabiza beni yalembwa vangwa mu moko, ikuma yilembolo vuwa kwa bilekwa biabi biavangwa.

12. Yandi kakota ye menga mazinkombo ye menga mabana bazingombeko, kansi yandi wakota ye mandi menga kiamakulu mu vuma kianlongo, bukakibakila luvulusu luakwele mvu kuvutukidi mvu.

13. Kadi vo menga mazinkombo ye zingombe zambakala ye ntoto ampolo wangombe yankento biamwangwa va yau bena mvindu bivedisanga mu mpedoso ansuni,

14. buna vele menga maKilisto wakivana nkailu adisalu mu Mpeve yikayimani, nkailu ukondolo kieta kwa Nzambi buna vele mau mana vedisa mintima mieno mu mavanga mafwa mu diambu diasadila Nzambi amoyo.

15. Nkiangunu yandi inzonzi aluwawanu luamona, kidi babokulwa batambula nsilulu yadifwa diakwele mvu kuvutukidi

mvu, lufwa buluakifwilwa mu mpulusu mu minkanu miavangwa mu luwawanu luantete.

16. Kadi vena luwawanu, ivana siva kala mfwilu andiena wavanga luwawanu mpe.

17. Kadi luwawanu lueti siama mu bafwa, kadi luau kasi kaluenani ngoloko, vo ndine wavangalo weti vumuna.

18. Nkiangunu luwawanu luantete kaluakondwa mengako, buluabiekwa.

19. Kadi mina miamionsono bumiakambwa kwa Mose kwa bantu, bonso bwena mina, buna yandi wabonga menga mabana bazingombe ye zinkombo ye nlangu ye mika miambwaki ye isopi ye wamwanginamo bantu babonsono ye wau kibeni nkanda

20. ye wavova: Momo imenga maluwawanu luakamba Nzambi kwa yeno.

21. Kansi yandi wamwanga menga va nzo yakoto ye binzu biabionsono biasadulwa mu salu kiaNzambi.

22. Fisidi nga biabionsono biveduswanga mu menga, bonso bwena mina; vo kakwenani ntengolo amengako, nga kakwenani ngiambudulu amasumuko.

23. Nkiangunu bifwani biabilekwa biadizulu bina sa veduswa mu momo, kansi biau kibeni biadizulu bina sa veduswa mu nkailu ulutidi biobio mu biza.

24. Kadi Kilisto mu kakota vuma kianlongo kiakakivangwa mu mokoko, nkievo kifwani kiavuma kianlongo kiakedika, kansi mu diau kibeni zulu mu diambu diakukisonga va luse luaNzambi mu diambu dieto.

25. Kabwena bwabuko, vo sika kukitula va disalu ntula zazingi, bonso bukotanga ngudi anlongi mvu kamvu ye menga mangana.

26. Kadi buna nga kasa lungwa ndungwa zazingi kasi ye nza yibadukulwa vangwa, kansi bwabu yandi wamonika kiamakulu mu ntangu zafweni mu diambu diakatula masumu mu nkailu andi wadisalu.

27. Bonso bwasiwa kwa bantu: fwa kiamakulu ye mboki kongudulwa,

28. ibuna Kilisto mpe watulwa va disalu kiamakulu mu diambu dianata masumu mabantu babingi, una monika mu ngiza andi yanzole ye kondwa masumu mu lalula yau bamvingila.

Kapu 10

Nkailu adisalu mu masumu kaufongisangako (1—10), *kansi nkailu aKilisto adisalu* (11—18). *Ndubudulu mu kwenda kwa Nzambi* (19—25). *Nkongodolo abadimbula minu* (26—

31), *ndubudulu mu tatamana* (32—39).

Kadi mina miena kini kiabilekwa biabiza bina kwiza, kansi nkadulu yakedika yabilekwako, kasi kamilendi mu minkailu miomio minatwanga mvu kamvu ntangu kantangu fwanikisa yau banatangamioko.

2. Vo miau milenda nga balembwa tula nkailu va disalu, yau batulamio, bubamana vedila ye kabavutuka kala màsumu mu mintimako.

3. Kansi mu minkailu miadisalu mu bambukulwanga moyo mvu kamvu mu masumu.

4. Kadi menga mazingombe zambakala ye zinkombo kamalendi katula masumuko.

5. Nkiangunu kavovele, bukakotele mu nza: Ngeye kuzolele nkailu ye minkailu miadisaluko, kansi Ngeye wampangila nitu.

6. Ngeye kuzolele minkailu miangioka ye minkailu mu masumuko,

7. buna yavova: Tala, ikwiza kwami, mu mankanda mwasonwa mu mono, diambu diavanga luzolo luaku, ngeye uNzambi.

8. Bukateka vova: minkailu miadisalu ye minkailu miangioka ye minkailu mu masumu kuzoleleboko ye kuzolelemioko, bonso buminatwanga mu fu kiamina,

9. buna mboki kavova: Tala, mono ikwiza mu vanga luzolo luaku. Yandi ukatula yina yatekila, kidi kasiamisa yankaka.

10. Mu luzolo lolo yeto tuavangulwa kiamakulu minkailu anitu aYesu Kilisto.

11. Minlongi miamionsono mitelamanga ye misalanga lumbu kalumbu ye minatanga ntangu zazingi nkailu mimosi milembana masumu katula,

12. kansi ndiena bukanata nkailu mosi adisalu kaka mu masumu, mboki kavwandanga lumbu kalumbu va lubakala luaNzambi.

13. Ye bwabu kavingilanga, nate ye mintantu miandi mina tulwa kunsi amalu mandi.

14. Kadi yandi mu nkailu mosi kaka adisalu walungisa kiamakulu bavangulwa.

15. Kansi Mpeve yanlongo yikututelanga kimbangi mpe, kadi mboki buyakivovila:

16. Lualu iluwawanu lungina vanga ye yau, lumbu bina bubina vioka, bavovele Mfumu: Mono ngina vana mina miami mu mintima miau ye sonikamio mu madiela,

17. ye masumu mau ye minkanu miau kinamo vutuka bambukila moyoko.

18. Kansi vena ngiambudulu abilekwa biobio ivana vakondolo nkailu adisalu mu masumu.

19. Nkiangunu luzimpangi, butuena kibakala kiankotila mu vuma kianlongo mu menga ma-Yesu,

20. nkotolo yoyo yandi watubiekilayo nzila yamona mu ngumbu, imu nsuñi andi,

21. ye butuena ngudi anlongi beni mu nzo aNzambi,

22. biba tuenda mu mintima miakedika mu nzailu yangolo yaminu, tuamwangwa mu mintima mieto mu kondwa yambi ye tusukulwa mu zinitu mu nlangu wavedila.

23. Bika tuasimba ntelo avuvu nakekete, kadi ndiena wavana nsilulu wakwikama wena,

24. ye bika tuatalasana mu kwikama mu tonda ye mavanga mambote,

25. ye lembwa sisa tukutukunu tueto bonso bwena fu kiabantu bankaka, kansi lubasana ye luta mu vangabo, bulumona, vo lumbu kieti finangana.

26. Kadi vo tukana vola masumu, butuakitambudila nzailu akedika, buna katuena diaka ye nkailu mu masumuko,

27. kansi mpingulu yansisi yankongodolo ye vema kwatia kuna mana bakakidilanga.

28. Wonso wavonda mina miaMose wakatwa fwa mu diambu diamambu mambangi zole vo zitatu.

29. Buna vele luzaidi, vo ndiena una siwa ndinda una lutila beni, vo kadiata mwana aNzambi ye wasa vo menga maluwawanu kamena nlongoko, imenga makavangudulwa, ye wavweza Mpeve yanlemvo.

30. Kadi yeto tuzaidi ndiena wavova: Ndinda wena yami, mono siawo vutula; diaka vo: Mfumu una kongudila bantu bandi.

31. Nsisi beni mu bwa mu moko maNzambi amoyo.

32. Kansi lubambuka moyo mu lumbu biatekila, buluakiwangudulwa, yeno luavibidila kwama kwakwingi,

33. buluasongwa mu talwa mu luvwezo ye mpasi, ye luakala ntuadi ye yau basiwa bonso bobo mpe.

34. Kadi yeno luakala kwama kwantuadi ye zinkole, ye mu kiese yeno luavibidila, bubatana mbongo zeno, kadi luzaidi, vo yeno kibeni luena mbongo zilutidi ye zikazimani.

35. Nkiangunu kalulosani kibakala kienoko kiena nsendo waunene.

36. Kadi yeno luena nsatu avibidila, kidi luavanga luzolo

luaNzambi ye luatambula nsilulu.

37. Kadi fintangu-ntangu diaka mboki ndiena una kwiza, kana zingilako.

38. Kansi nkwa amfonga ami una vumuna mu minu, kansi vo yandi una tinguna, kana zolana ye mwela amiko.

39. Kansi yeto katuena ye yauko batingunanga ye babungwa, kansi yeto tuena ye yau baleka minu mu diambu diavanga miela mieto ndandu.

Kaqu 11.

Minu bonso bukiena (1—2). *Bankaka bakala ye minu kiakinene* (3—40).

Kansi minu insimbulu alekwa kitusanga vuvu ye nkwikulu alekwa bilembolo monika.

2. Kadi bakulu batambula kimbangi mu kiokio.

3. Mu minu yeto tuzaidi, vo nza yavangwa mu mambu ma-Nzambi, kidi yina yimonikanga kayatuka mu yina yitumonangako.

4. Mu minu Abeli wanata nkailu waunene adisalu kwa Nzambi ye Kaini wauke, ye mu minu yandi watelwa kimbangi, vo wakala wamfonga, Nzambi bukata kimbangi mu minkailu miandi, ye mu kiau yandi wakidi vova, bukakifwila.

5. Mu minu Enoki wakatulwa, kidi kamona lufwako, ye kavutuka monwako, kadi Nzambi wankatula, kadi yandi bukakikatudulwa, wakitelwa mbangi, vo wazolana ye Nzambi.

6. Kansi vo katuena ye minuko katulendi zolana ye Nzambiko, kadi wonso uzolele kwiza kwa Nzambi, yandi una leka minu, vo Nzambi wena ye vo kasendanga bakuntombanga.

7. Mu minu Noa wakubika nzaza mu kukivukisa ye nzo andi mu wonga wanlongo, kadi yandi wazaikuswa yina yikayibadikidi monika. Mu kiau yàndi wakongudila nza nkanu ye wakala mvingidi amfonga yoyo yitukidi mu minu.

8. Mu minu Abalami watumamana, bukabokulwa mu kwenda kuna nsi yikakana tambula mu difwa, ye yandi wayenda ye walembwa zaia kukaluakila.

9. Mu minu yandi wakadila kinzenza mu nsi ansilulu nkievo mu nsi yanzenza ye walekanga mu nzo yakoto, ye Isaki ye Yakobi bakala mimvingidi ansilulu yimosi,

10. kadi yandi wavingila divata dina diena lufulu diatunga ye diavanga Nzambi.

11. Mu minu yandi kibeni Sala kabakila ngolo mu yaka, bukakiviokila mimvu mibutulwanga, kadi yandi wabanza,

vo ndiena wasila nsilulu wena wakwikama.

12. Nkiangunu kwa mosi wakala lukufi ye fwa babingi babutwa bafwanane ye zimbwetete zadizulu mu ntalu ye nienge ulembolo tangakaua va nseko ambu.

13. Mu minu yau babonsono bafwa, bubalembwa tambula zinsilulu, kansi bamonazo nseke ye bakadilazo kiese ye bata, vo yau iminkibi ye zinzenza vava ntoto.

14. Kadi bavovabo, yau bata, vo bafwanda nsi amase mau,

15. ye vo yau babanza nsi yina yibavaikila, nga yau bakala ntangu mu vutuka.

16. Kansi bwabu beti lambukila mu nsi yilutidi mu biza, insi adizulu. Nkiangunu Nzambi kabavwila nsoniko mu bikwa Nzambi au, kadi wabakubikila divata.

17. Mu minu Abalami watula Isaki va disalu, bukatontwa, yandi watula mwana andi mosi wabakala va disalu, imwana wasilwa zinsilulu,

18. ye wakambwa: mu Isaki ngeye una bikwa nkuna.

19. Kansi yandi wabanza: Nzambi lenda mpe fulukisa mu bafwa, nkiangunu yandi wantambula mu kifwani.

20. Mu minu Isaki wasakumuna Yakobi ye Esau mu bilekwa bina kwiza.

21. Mu minu Yakobi, bukakala mu fwa, kasakumuna bana baYosefi buna bena ye wayinama va nkawa andi ye wasambila.

22. Mu minu Yosefi wavova, bukakala mu fwa, mu mpaikulu abana baIsaleli ye wabakamba, bonso bubana sa mu visi biandi.

23. Mu minu Mose waswekwa ngonda zitatu kwa se ye ngudi andi, bukabutwa, kadi yau bamona, vo mwana wakala wambote, ye kabatina nsiku amfumuko.

24. Mu minu Mose watina, bukamana kula, mu bikwa mwana wamfumu yankento,

25. ye waluta zola kwamuswa ye bana baNzambi ye kazola kala kiese mu masumu mu lumbu biafiumako,

26. kadi wabanza, vo mvwezolo aKilisto ikimvwama kiakingi ye mbongo zansi aNgipiti zazike, kadi yandi watala nsendo.

27. Mu minu yandi wasisa nsi aNgipiti ye katina nganzi zamfumuko, kadi yandi watatamana nkievo weti mona ndiena ukaumoniki.

28. Mu minu yandi wavanga lumingu luampiokolo ye ntengolo amenga, kidi ndiena

wabunga basemuka kabavalakanako.

29. Mu minu yau bayenda mu monakanda diambu waMbwaki nkievo ntoto wena nayokoso, kansi bisi Ngipiti bubatonta, badiamusunwa.

30. Mu minu baka biazunga Yeliko biabunduka, bubiazungwa lumbu nsambodia.

31. Mu minu yandi, Lakabi nsuza, kavila ye yau bakolamako, bukatambula baneka nsi mu yenge.

32. Nki sia vutuka vova? Kadi ntangu kayilungidiko mu bika Ngideo ye Balaka ye Samisoni ye Yefata ye Samueli ye minkambi,

33. babedisa zimfumu mu minu, bavanga mfonga, bavewa zinsilulu, babata minwa miazinkosi,

34. bazima lulendo luatia, bavuka mu meno mabisabala, bubasiamuswa bakala kindakana, bakala ngolo mu mvita, batinisa makabu mabantu banzenza.

35. Bakento batambula bafwa bau bubafuluka, bankaka bakwamuswa beni, bubalembwa zola vuluswa, mpasi batambulu mfulukulu yabiza.

36. Bankaka bavwezwa ye babufwa, nate ye nkanda wabunuka, ye mboki basiwa mu mbienga ye bikebolo.

37. Ye batubwa matadi ye batontwa ye bakwakwa mangwengwe ye bavondwa mu bisabala ye bazieta mu minkanda miamameme ye zinkombo ye bafwa nsatu mu lekwa yayonsono ye bakwamuswa ye bamweswa mpasi,

38. ye kabafwanana mu nzako, ye bazenzila mu zinsi zankatu ye miongo ye minluka ye mabulu mantoto.

39. Yau babonsono batambula kimbangi mu minu, kansi kabatambula nsiluluko,

40. Nzambi bukatusokila biankaka bilutidi mu biza, kidi kabana lungako, bubakondolo yeto.

Kapu 12.

Ndubudulu mu nwana bonso Yesu (1—3). *Ndungulu akwama indongi yabiza* (4—11). *Ndubudulu mu lembwa beba* (12—17). *Kiese kiabaleka minu* (18—24). *Ndubudulu mu tina katuka mu Nzambi* (25—29).

Nkiangunu butuena tuti diodio diadinene diazimbangi zikutuzunganga, bika tuabembika yonso yena zitu ye masumu matutatamananga, ye bika beto mpe tuatatamana mu yungusa mu ngiungusulu.

2. Bika tuatala mbadiki ye manisi aminu, Yesu, bukatala kiese kiena ku ntuala, buna yandi walungwa vana kulunsi

ye wavibidila mvwezolo ye uvwandanga va lubakala luakiandu kiaNzambi.

3. Kadi lubanza ndiena walungwa mu mambu mabanguswa kwa bankwa miamasumu, kaluidi beba ye bwisa mintima mieno.

4. Kadi nate ye bwabu kaluakakudi masumu mu nwanisamo nate ye mengako.

5. Ye luavilakana ndubudulu yavovanga kwa yeno nkievo kwa bana: Mwana ami kutungudilani ndongi zamfumuko ye kubwisani ntimako, buulongwanga ndongi kwa yandi.

6. Kadi mfumu ulongidikanga wonso ukatondele ye ubandanga wonso mwana ukatambudi.

7. Vo lulongudukwanga, buna Nzambi weti sa kwa yena bonso kwa bana, kadi nki amwana ulembolo longudukwa kwa sandi.

8. Kansi vo lulembolo longudukwa, bonso busiwanga bantu babonsono, buna yeno lubana bakindumba, kansi kabanako.

9. Mboki mpe: yeto tuakala mase meto mansuni matulongidika ye tuavuminamo, buna vele situa luta mu tumamana se diazimpeve, kidi tuavumuna.

10. Kadi mau matulongidika lumbu biafiuma, bonso buma banza, vo bwatoma, kans ndiena ukutulongidikanga bitomanga nitu, kidi tuakala ntuadi mu ntomoso andi.

11. Ndongodolvolo zazonsono zimonikanga kiadi, kakieseko, butueti longudukwa, kansi mboki sika kubasenda mbutu miayenge kiamfonga kwa yau bayukwa longwa bobo.

12. Nkiangunu lusiamisa moko meti sima ye makungunu mena kindakana.

13. Lusungika nzila mu malu meno, kidi wonso utembilanga kana zimbalako kansi niaka.

14. Lutatamana yenge kwa bantu babonsono ye mpedoso, kadi wonso ukondoloyo, kana mona Mfumuko.

15. Lutala kidi muntu kana zimunina mu nlemvo aNzambi ko, mpasi mwanzi wandudi kauna mena ye kulukakidila ye bana sampukila wau.

16. Lutala kidi muntu kana ta kitokoko ye kondwa mu Nzambi bonso Esau, kadi yandi wateka kikota kiandi kiadikanda mu mbuluku mosi.

17. Kadi yeno luzaidi vo yandi bukazola tambula nsakumunu, kayenduswa, kadi yandi kabaka lumbu mu vilula diela diakako, bukatombayo mu mansanga.

18. Kadi yeno kalualuaka

ku mongo ulenda simbwako ye uyuyanga mu tia ye kuna mwisi ye tombe ye temboko

19. ye ndinga ampungi akulumetako ye ndinga amambu yakala nkadulu amatingu bawayo nkutu kabazola vutuka teswa mambu mankakako,

20. kadi kabavibidila mambu makambwako. Vo bulu mpe kina valakana mongo, kiau kina vondwa mu matadi.

21. Sulumbi nkutu kiakala nsisi beni, ye Mose wavova: Mono ntinini ye nzakamene.

22. Kansi yeno lualuaka ku mongo waZioni ye divata dia-Nzambi amoyo, iYelusalemi diena ku dizulu, ye ku lukutukunu luankembo luamafunda mamakabu mazimpofi,

23. ye ku dibundu diabasemuka basonukwa mu mazulu ye kwa Nzambi ukongudilanga babonsono ye kwa zimpeve zabantu bamfonga bamana fwanana,

24. ye kwa nzonzi aluwawanu luamona, iYesu, ye kwa menga mambwangina malutidi menga maAbeli mu toma vova.

25. Lutala kaluidi tinguna ndiena uvovanga, kadi vo bankaka balembana taba, bubatinguna ndiena wavova vava ntoto, buna katulendi nkutuko, vo tuna fila nima kwa ndiena uvovanga mu mazulu.

26. Lumbu kina ndinga andi yanikusa ntoto, kansi bwabu yandi wasila ye wavova: Ndikunu yankaka diaka ngina vutuka nikuna kantoto kakako kansi dizulu mpe.

27. Kansi diambu diodio: ndikunu yankaka diaka, diau dieti kamba mpilulu abilekwa bizakamanga, bonso bubiavangwa, kidi biavingila bina bilembolo zakama.

28. Nkiangunu butuna tambula kimfumu kikakizakami, bika tuatonda, mpasi tuasadila Nzambi mu zolana ye yandi mu wonga ye zakama.

29. Kadi Nzambi eto wena tia tudianga mpe.

Kapu 13.

Ndubudulu zampila mu mpila (1—19). *Mpeno amavimpi* (20—23).

Bika tonda kwazimpangi kwasikila!

2. Kaluvilakanani dikilako, kadi bankaka badikila zimpofi bubalembwabo zaia.

3. Lubambuka moyo mu yau bakangama, nkievo yeno luakengo, ye yau bakwamuswa, bonso buluena nitu yeno kibeni mpe.

4. Nkwedolo bika yazituswa mu babonsono, ye ntanda wankwedi kauna sumunwako, kansi bankwa akitoko ye mimvondi miatongo, Nzambi una kubakongudila.

5. Nkadulu eno kayawimiko,

utonda yina yena yeno kadi yalndi kibeni wavova: Mono kina kuyambula ye kusisa nkutuko.

6. Nkiangunu tulenda vova mu kibakala kiabiza: Mfumu insadisi ami, kina kwami tinako, muntu nki kalenda kumpanga?

7. Lubambukila mimvungi mieno moyo miabalukamba mambu maNzambi. Luvukumukina minu kiau ye lutala nsukulu andalulu au.

8. Yesu Kilisto wena kwandi umosi zono ye bwabu ye mimvu mikamimani.

9. Kaluvenguswani kwa ndongolo zampila mu mpila zianzenzako, kadi bwabiza kwandi, vo ntima una kala nakekete mu nlemvo, kamu mimbuluku miadisaluko, mialembwa tomisa basalamio nitu.

10. Yeto tuēna disalu diangiokila diakanukunwa basalanga mu nzo yakoto dia.

11. Kadi zinitu zabibulu biena menga manatanga ngudi anlongi mu nzo aNsambi mu diambu diamasumu, ziyokwanga kumbazi avuma valekwanga.

12. Nkiangunu Yesu mpe walungwa kumbazi umwelo wadivata, kidi yandi mu mandi menga kavedisa bantu.

13. Nkiangunu bika tuavaika kwa yandi kumbazi avuma valekwanga ye tuanata mvwezolo andi.

14. Kadi vava katuena divatako dina zingilako, kansi tutombanga dina dina kwiza.

15. Nkiangunu bika tuanata minkailu miansikulu kwaNzambi lumbu biabionsono mu yandi, kadi miomio imbutu miabikoba bisikanga nkumbu andi.

16. Kansi kaluvilakanani vanga yambote ye kabako, kadi minkailu miomio mizolanga Nzambi.

17. Lutumamana mimvungi mieno ye lukiyinika kwa miau, kadi miau mikailanga miela mieno bonso vo bana dedisa mambu, kidi banabo vanga mu kiese, kamu vumukako, kadi buna yeno kalunabo tomina nituko.

18. Lutudila mvutu, kadi yeto tuakwikama, vo tuena mintima miabiza ye tuzolele mu yayonsono diata ndiatulu yabiza.

19. Mono ndutidi kululeba kidi luasangabo, kidi ngina vutulwa nswalu kwa yeno.

20. Kansi Nzambi ayenge, wakatula mu bafwa ndiena wena mvungi amameme mu menga maluwawanu luamimvu mikamimani imfumu eto Yesu,

21. bika yandi kalutomisa mu yayonsono yabiza mu vanga luzolo luandi, ye katusa-

sadisa yonso yikazolele mu Yesu Kilisto una zituswa lumbu yayonsono mimvu mikamimani, kwele mvu kuvutukidi mvu. Ameni.

22. Luzimpangi, mono ikululubula, lutoma tambula mambu mandubudulu, kadi mono nsonekene nkanda wau kwa yeno mu mankufi.

23. Luzaia, vo mpangi eto Timotio wakutulwa. Mu yandi, vo sika luaka nswalu, sia kulumona.

24. Lubakundi, mavimpi kwa mimvungi mieno miamionsono ye kwa bantu babonsono banlongo. Batukidi muna Italia bakulufidisi mavimpi.

25. Bika nlemvo wakala yeno babonsono.

Nkanda waPetolo wantete.

Kapu 1.

Mbadukulu. Matondo kwa Nzambi. (3—12). *Ndubudulu mu diata ndiatulu yanlongo* (13—25).

Petelo, intumwa aYesu Kilisto, kwa banzenza basolwa basansukuswa mu Ponto ye Ngalatia ye Kapadoki ye Asia ye Bitinia,

2. bonso bwena nzailu aNzambi, ise, mu bilekwa bina kwiza mu mpedoso aMpeve, mu ntumumunu ye mbwangunu amenga maYesu Kilisto. Bika nlemvo ye yenge bianieka mu yeno.

3. Bika Nzambi ye se dia-Mfumu eto Yesu Kilisto wasakumunwa. Mu kiwuntu kiandi kiakinene yandi watubuta mbuta yamona mu vụvu kiamoyo mu mfulukulu aYesu Kilisto mu bafwa,

4. mu diambu diadifwa dilembolo fuka ye siwa mvindu ye fuba ye dikebwanga mu diambu dieno mu dizulu,

5. iyeno lukebwanga mu lulendo luaNzambi mu kiandalulu yakubama mu monika mu lumbu bina zimunina,

6. biluna yangalala, buluamana siwa kiadi fintangu-ntangu, mu nsindusulu zazingi mpila mu mpila, vo siluabo katwa siwa,

7. kidi minu kieno kiatontwa kina zaiwa, vo kilutidi mu ntalu mu wola watontwa mu tia ufukanga, mpasi kiatu-

kisa nsikulu ye vumi ye nzitusu mu mbonokono aMfumu Yesu Kilisto,

8. ulueti tonda bulualembwa kumona, ulueti lekila minu bwabu, bululembolo mona, ye yeno luna yangalala mu kiese kilembolo vovakana kiena nzitusu beni,

9. buluna baka nsukulu aminu, indalulu amiela mieno.

10. Mu ndalulu yoyo minkambi miayuvuzula ye miafiongunina, ye miau miateka kamba nlemvo wowo wavangulwa kwa yeno

11. ye miafiongunina yonso ntangu ye dimbu kiantangu kiasonga Mpeve aKilisto yakala mu miau, Mpeve buyateka ta kimbangi mu ndungulu zaKilisto ye nzitusu una landa.

12. Miau miazaikuswabo, kamu diambu diakukitomisako, kansi mu diambu dieno mu mambu momo maluazaikuswa bwabu kwa yau balukembi nsamu wambote mu Mpeve yanlongo yafiduswa ku zulu; zimpofi zizolele tonwa mambu momo.

13. Nkiangunu lukanga tuketo tuamadiela meno, lulembwa sansala, lusila vuvu kifweni mu nlemvo, uluna vewa mu mbonokono aYesu Kilisto.

14. Bonso bana batumamama, kaluvukumukinani nzinunu yiluateka kalako, bululembwa zaia lekwa,

15. kansi luvukumukina nkwa anlongo walubokila, ye lukala beno kibeni banlongo mu nkadulu zazonsono.

16. Kadi kwasonwa: Lukala banlongo, kadi mono ngiena wanlongo.

17. Ye vo yeno lubokilanga ndiena ise, iyandi ulembolo swaswasa muntu ye muntu ye ukongudila bantu babonsono, bonso bwena mavanga mau, buna ludiata mu wonga mu ntangu zeno zakinzenza,

18. buluzaidi, vo kaluakulwa mu nkadulu eno yankulu yiluatambula kwa mase mu bilekwa bifukangako, ipalata ye wola,

19. kansi luakulwa mu menga maKilisto mena mbidi antalu nkievo mwana ameme ukondolo kieta ye kawasiwa mvinduko,

20. iyandi wakivangulwa, nza buyalembwa vangwa, kansi wamonika mu diambu dieno mu nsukulu azintangu,

21. ye mu yandi lualeka minu mu Nzambi wamfulukisa mu bafwa ye wamvana nzitusu, mpasi luakala minu ye vuvu mu Nzambi.

22. Luvedisa miela mieno mu ntumumunu yakedika mu diambu diatonda zimpangi mu

tonda kukondolo disu kunsi alukaya, lutondasana beni mumintima mu vema kwatatamana,

23. buluabutwa mbutwa yamona kakwa nkuna ufukangako, kansi kwa nkuna ukaufuki, mu mambu maNzambi mamoyo masikilanga.

24. Kadi nsuni miamionsono miena nkievo bititi ye nzitusu wawonsono wansuni nkievo bifulu biabititi. Bititi bialengila ye bifulu biasotuka,

25. kansi mambu maMfumu masikila kwele mvu kuvutukidi mvu, imambu momo makambwa kwa yeno mu nsamu wambote.

Kapu 2.

Ndubudulu mu bembika yambi yayonsono (1--10) *ye toma diata ye banzenza* (11—12) *ye tumamana minyadi ye zimfumu* (13—25).

Lubembika yayibi yayonsono ye bungubi bwabonsono ye disu kunsi alukaya ye nsoki ye kela kwakonsono,

2. ye bonso bana banswa lulambukila mamvumina mamambu manduenga, kidi luakudila mu ndalulu mu mau,

3. vo luabimba nkutu, vo Mfumu wena wabiza.

4. Luenda kwa yandi, itadi diamoyo diasiswa kwa bantu, kansi dizolana ye Nzambi ye diena ntalu.

5. Yeno mpe nkievo matadi mamoyo lutungwa kweno mu nzo yampeve ye minlongi mianlongo mu diambu dianata minkailu miampeve mina tambulwa mu luzolo kwa Nzambi mu Yesu Kilisto.

6. Nkiangunu masonukwa mavovele: Tála, mono yatudidi tadi diakifuma diasolwa diantalu mu Zioni, ye wonso usididio minu kana vwa nsoniko.

7. Nkiangunu tadi diodio diena ntalu kwa yeno lualeka minu, kansi kwa yau badimbula minu tadi diodio diasisa mintungi diakituka tadi diakifuma ye tadi ditelwanga sakuba ye difwemisanga.

8. Bata sakuba, bubalembolo tumamana mambu, bonso bubavangulwa mpe.

9. Kansi yeno luena mbandu yasolwa ye kimfumu kiaminlongi ye bantu banlongo ye bandandu, kidi luakamba nkadulu zabiza zandiena walubokila mu katuka mu tombe ye kwiza ku kia kwandi kwangitukulu.

10. Ntama yeno kaluakala bantuko, kansi bwabu luena bantu baNzambi, yeno kalualemvukulwako, kansi bwabu lualemvukulu.

11. Luzintondolo, mono ilu-

leba nkievo minkibi ye zinzenza, vo luna tina nzinunu zansuni zinwanisanga mwela.

12. Lukala nkadulu yabiza ye banzenza, kidi yau mu bilekwa bibakulukelanga nkievo mimvangi miayayibi bazitisa Nzambi mu lumbu kiambumunu mu diambu diamavanga meno mabiza mabeti tala.

13. Mu diambu diaMfumu lutumama kweno kwa nsiku miamionsono miabantu vo mfumu, iyandi lutidi mu nene,

14. vo nyadi wafiduswa kwa yandi mu vutula ndinda kwa yau bavanga yambi ye mu kemba yau bavanga yambote.

15. Kadi bwabu Nzambi zolele, vo luna bata minwa miabuzengi bwabantu balembolo luenga, buluvanga bwambote.

16. Lukala nkievo bantu bamfumu, ye kalusadilani kimfumu kieno nkievo yunga mu fuka yayibiko kansi bonso minanga miaNzambi.

17. Luzitisa babonsono, lutonda zimpangi, lukala wonga mu Nzambi, luvumina mfumu.

18. Lubisielo, lutumamana zimfumu zeno mu wonga wawonsono kazimfumu zabiza ye zanlembami kakako kansi zimfumu zanganzi mpe.

19. Kadi wau inlemvo, vo muntu mu diambu diantima mu Nzambi uvibidilanga kiadi, bukakwamuswa bulembolo fwana.

20. Kadi nki ansikulu, vo luvibidilanga, bulubandwanga mu diambu diaminkanu mieno? Kansi vo luvibidilanga, bulukwamuswanga mu diambu diamavanga mabiza, buna wowo inlemvo kwa Nzambi.

21. Kadi yeno luabokulwa mu diambu diodio, kadi Kilisto mpe walulungulwa kwama ye walusongisila, kidi luanama mu bitambi biandi.

22. Yandi kavola masumuko, ye bungubi kabwakala mu nwa andiko.

23. Yandi bukafingwa, kavutula mvwezoko, ye bukalungwa, yandi kakanikina nkutuko, kansi wayambulabo kwa ndiena utomene kongudila.

24. Yandi kibeni wanata masumu meto mu nitu andi va nti, kidi tuafwila masumu ye tuavumuna mu diambu diamfonga. Yeno luaniakuswa mu vwa biandi.

25. Kadi yeno luazimbala nkievo mameme, kansi bwabu yeno luabangumuka kwa mvungi ye nkengi amiela mieno.

Kapu 3.

Ndubudulu kwa bakwedi (1—7) *ndubudulu mu nkadulu zifweni* (8—

12) *ye mvibudulu mu ncita* (13—22).

Ibobo mpe lubakento, lutumamana mieno minlumi, kidi vo bankaka balembolo tumamana mambu bavangwa ndandu vakondolo mambu mu diambu diankadulu zabakento,

2. bubatala nkadulu eno yavedila mu wonga,

3. iyeno lulembolo kala ntoko zambazi: zamabese mansuki ye mimvwatu ye zintoko zawola,

4. kansi muntu waswekwa mu ntima intoko yikayimani yampeve yanlembami yena napi yena ntalu kwa Nzambi.

5. Kadi vakiakala bakento banlongo bakivwikila bobo ntoko yoyo ye basa vuvu mu Nzambi ye batumama kwa nlumi miau,

6. bonso bwatumama Sala kwa Abalami ye wambikanga mfumu. Yeno luena bana bandi, vo luvanganga yambote ye lulembolo tina nkutu.

7. Ibobo mpe luminlumi lukala mu nduka ye bakento bubalutidi mu kindakana, ye lubavumina mpe, bonso mimvingi yeno mu nlemvo wamoyo, mpasi tusambulu tueno katuidi kanukunwa.

8. Mboki lukalasana balonsono diela dimosi, luvwisasana, kidi lutondasana ye zimpangi, lukalasana kiwuntu, lukukiyina,

9. kaluvutulani yambi mu yambiko ye mvwezo mu mvwezoko, kansi luvutula nsakumunu, kadi yeno luabokulwa mu sabo, kidi luavingila nsakumunu.

10. Kadi wonso uzolele tonda moyo ye mona lumbu biabiza, kadingidika ludimi luandi mu yayibi ye bikoba, kabidi vova bungubi,

11. ye bika kafila yambi nima ye vanga yambote, ye bika katonda yenge ye lambukilakio.

12. Kadi meso maMfumu matadisanga bantu bamfonga, ye matu mandi meti dimba tusambulu tuau, kansi zizi kiamfumu kikenganga yau bavanganga yambi.

13. Nani ndiena ulenda kuluvanga yambi, vo luveminanga yambote?

14. Kansi vo luna lungwa mu diambu diamfonga mpe kiese luena. Kalubatinaniko ye kalukalani wongako.

15 Kansi lusa Mfumu Yesu Kilisto wanlongo mu mintima mieno ye lukubama lumbu biabionsono kwa wonso uzolele wa bila kiavuvu kiena mu yeno, kansi lusangabo mu nlembami ye wonga.

16. Lukala mintima miabiza, kidi batiaka nkadulu eno ya-

biza mu Kilisto bavwa nsoni mu yoyo yibakulukedilanga.

17. Kadi vo luzolo luaNzambi luenabo, buna bwambote, vo luna kwamuswa, buluvanga yambote, ye bwambi vo luvanga yambi.

18. Kadi Kilisto mpe wakwamuswa kiamakulu mu diambu diamasumu, yandi muntu wamfonga mu bantu balembwa fonga, kadi katutuala kwa Nzambi. Mwanki wavondwa mu nsuni ,kansi siwa wavumunu mu Mpeve,

19. yikayenda kambila nsamu kwa zimpeve mu kebolo.

20. zakolama ye ntama, Nzambi bukavingila mu mvibudulu mu lumbu biaNoa, nzaza buyatungwa yavukila bantu bafiuma mu nlangu inani diamiela.

21. Bwabu nlangu ikifwani, imbotokolo yitaninanga yeto kankievo nkatulu amvindu ansuniko kansi ndombolo antima wabiza kwa Nzambi mu mfulukulu aYesu Kilisto

22. wena va lubakala luaNzambi bukakibalukila ku zulu, ye zimpofi ye tulendo ye zingolo biatulwa kunsi ayandi.

Kapu 4.

Ndubudulu mu ndiatulu yevedila (1—6) *ye mu lembwa sansala kansi mu salasana* (7—11)*ye mu yangalala mu ncita* 12—19).

Nkiangunu Kilisto bukalungulwa kwama mu nsuni, buna luvwata biluazu biobio biamadiela mamosi mpe, kadi walungwa mu nsuni yandi wayambula masumu,

2. kidi kalembwa vumuna mu tima diabantu mu lumbu bisidi mu nsuni kansi bonso bwena luzolo luaNzambi.

3. Kadi bufwe ii kwandi, vo yeno mu lumbu biavioka luavanga luzolo luabanzenza ye luadiata mu kimpumbulu ye ditima ye kinduvu ye makinu ye nkembo amalavu ye nsambulu aminkisi yakanukunwa.

4. Nkiangunu yau bayitukwa ye batiaka, bululembolo yungusa yau ku mwila umosi wakintiengi.

5. Kansi yau bana zenga mambu kwa ndiena wakubama mu kongudila bavumuna ye bafwa.

6. Kadi mu diambu diodio bantu bafwa bakambwa nsamu wambote, mpasi bakongudulwa mu diambu diansuni bonso bantu, kansi bonso Nzambi bana vumuna mu diambu diampeve.

7. Kansi nsukulu alekwa yayonsono yeka lukufi, nkiangunu luluenga ye lukaya memu sambila,

8. ye va ntandu ayayonso-

no lutondasana mu vema, kadi tonda kufukanga mbidi amasumu.

9. Ludikasana mu zola.

10. Lusalasana bonso minkebi miabiza mianlemvo waNzambi wampila mu mpila, bonso bwena muntu muntu ye wandi nkailu anlemvo ukavewa.

11. Vo muntu uvovanga, kavova, bonso bwena mambu maNzambi, vo muntu usadilanga, kasadila, bonso bwena lulendo luavana Nzambi, mpasi Nzambi mu Yesu Kilisto wazituswa mu yayonsono ikwa mu yandi kwena nzitusu ye ngolo mikamimani kwele mvu kuvutukidi mvu. Amen.

12. Lubatondwa kaluyitukwaniko mu nlemo wena mu yeno luamweswa mu diambu diatontwa nkievo lumweni diambu dianzenza,

13. kansi bonso buluena ntuadi mu tulungulu tuaKilisto ibuna luyangalala, kidi luayangalala ye luakala kiese mpe mu mbonokono andi anzitusu.

14. Vo lutiakwanga mu nkumbu aKilisto, buna kiese kiena yeno, kadi Mpeve anzitusu ye yaNzambi yena va yeno.

15. Kadi buna luena, muntu nkutu kayambulani kakwamuswa bonso mvondi ye mwiviko vo mvondi ankanu vo muntu ufwafata mu salu bianganako.

16. Kansi vo muntu una lungwa bonso nkwa aKilisto, kana kala nsoniko, kansi una sika Nzambi mu nkumbu yoyo.

17. Kadi ntangu yaluekinkongodolo buyina badika mu nzo aNzambi, kansi vo yau yina badika mu yeto, buna nsukulu abantu bakolamanga nsamu wambote waNzambi bwe yina kala?

18. Vo muntu wamfonga una suta lalulwa, buna muntu ulembolo vumina Nzambi ye nkwa amasumu bwe sika mona?

19. Nkiangunu beti lungwa, bonso buzolele Nzambi, bika bayekula miela miau mu mavanga mabiza kwa yandi imvangi wakwikama.

Kapu 5.

Ndubudulu kwa bangudi zabantu (1—4) *ye mu yinama ye kaya meso ye tatamana* (5—11). *Mpeno amavimpi* (12—14).

Nkiangunu ngudi zabantu zena yeno mono ibalubula bonso nkubu yami ye mbangi mu tulungulu tuaKilisto ye ngiena ntuadi mu nzitusu una monika.

2. Lukala mimvungi miakabu diaNzambi diena yeno kamu ntatumusuko kansi mu zola, bonso bwena luzolo luaNzambi kamu ndandu yansoniko kansi mu tonda,

3. kabonso zimfumu mu ma-

bunduko, kansi luna songisila dikabu.

4. Ngudi amimvungi buuna monika, buna silua tambula mpu anzitusu yikayifuki.

5. Ibobo mpe lumatoko lutumamana bamakota, kansi lubabonsono lukodisa nginunu muntu kwa wayandi, kadi Nzambi ukakilanga bantu banza, kansi ulemvukilanga bakiyinanga.

6. Nkiangunu lukukiyina kunsi akoko kwangolo kwaNzambi, kidi kalubalula mu yandi ntangu.

7. Lutuba kiadi kieno kiakionsono mu yandi, kadi yandi ukulubanzanga.

8. Lulembwa sansala ye lukaya meso, satana imbeni eno uzietanga nkievo nkosi yisambanga ye yitombangi wonso ukana mina.

9. Lunkakila nakekete nakuma mu minu, buluzaidi, vo zimpangi zeno zimonanga kwama kumosi mu nza.

10. Kansi Nzambi anlemvo wawonsono walubokila mu nzitusu andi ukaumani mu Kilisto bulukilungulwa fintangu-ntangu, yandi kibeni una kulululungisa ye kindisa ye siamisa ye vanga nakekete.

11. Bika kakala ngolo mvu mikamimani kwele mvu kuvutukidi mvu. Amen.

12. Mono yasonekene ye Siluvano, impangi eno wakwikama, bonso bungieti banza, mambu mafiuma kwa beno mu diambu diakululubula ye ta kimbangi, vo wau inlemvo waNzambi wakedika. Lusiaminawo.

13.. Basolwa ye yeno mu Babiloni ye mwana ami Malakosi balufidisi mavimpi.

14. Lukambasana mavimpi mu mfibulu yatonda. Bika yenge kiakala ye yeno babonsono bena mu Kilisto.

Nkanda waPetolo wanzole.

Kapu 1.

Mbadukulu (1—2). *Ndubudulu mu nkadulu yavedila* (3—12). *Mambu maNzambi makwikamene* (13—21).

Simona Petolo, nanga wa- Yesu Kilisto ye ntumwa, kwa yau batambula minu kina kiantalu kiena yeto mu mfonga zaNzambi ye nlaludi Yesu Kilisto.

2. Bika nlemvo ye yenge bianieka ye yeno mu nzailu

aNzambi ye Mfumu eto Yesu Kilisto.

3. Lulendo luandi luakinzambi buluatuvana yayonsono yifweni mu moyo ye vumi kiaNzambi mu nzailu andiena watubokila mu nzitusu ye nkadulu andi yabiza,

4. mu tuavewa kwa yandi nsilulu zazinene ye yantalu, kidi yeno mu zau luakala ntuadi mu nkadulu yakinzambi ye taba mu mbungulu yena mu nza mu diambu dianzinunu,

5. nkiangunu lusadila kweno vema kwakonsono ye lusonga nkadulu yabiza mu minu kieno, kansi mu nkadulu yabiza luna songa nzailu,

6. kansi mu nzailu luna songa ntinunu ayambi, kansi mu ntinunu ayambi ntatumunu, kansi mu ntatumunu vumi kiaNzambi,

7. kansi mu vumi kiaNzambi tonda kwazimpangi, kansi mu tonda kwazimpangi tonda kwa babonsono.

8. Kadi vo nkadulu zozo zena ye zeti nicka mu yeno, buna kazina kuluyambula lualembwa salako, ye kaluna kondwa bionso biena mu nzailu zaMfumu eto Yesu Kilistoko.

9. Kadi wonso ukondolo ye zo, yandi wafwa meso ye mbumbuluka ye wavilakana vo waveduswa mu masumu mandi mankulu.

10. Nkiangunu luzimpangi, lutatamana beni mu vanga mbokolo ye nsodolo eno nakekete, kadi vo lusangabo kaluna bwa nkutuko.

11. Kadi ibuna luna vewa nkotolo yabiza beni mu kimfumu kikakimani kiaMfumu ye Nlaludi eto Yesu Kilisto.

12. Nkiangunu mono ngina kulubambula moyo ntangu kantangu mu mambu momo, buluzaidimo mpe ye luasiama mu kedika kialuaka kwa yeno.

13. Kansi mono ibanzanga vo busongele kwandi, vo ngina kulusikimisa mu kulubambula moyo mu lumbu bingiena mu fwokula diadi.

14. Nzaidi kwami vo mu nswalu ngina bembika fwokula diami, bonso bwanzaikisa mpe Mfumu eto Yesu Kilisto.

15. Kansi mono ngina tontasa, vo lunayo bambukila moyo lumbu biabionsono, bunkatukidi mpe.

16. Kadi katuanama nsangu zatoma sokwa mu ndukako, butualukamba lulendo ye ngizulu aMfumu eto Yesu Kilisto, kansi yeto kibeni tuzimbangi zamona meso mu nzitusu ankwa waunene.

17. Kadi yandi wavewa nzitusu ye nsikulu kwa Nzambi, ise, ndinga yoyo yatuka mu nzitusu waunene buyayiza kwa

yandi bonso ebu: Ndiena imwana ami untondele kwami, utuzolana beto yandi.

18. Ndinga yoyo tuawa vo yatuka mu dizulu batuakala yandi va mongo wanlongo.

19. Ye yeto tuena mambu maminkambi nakekete beni, ye lutomene, vo lutalamo nkievo mwinda ulemanga mu vuma kiatombe nate ye kuna kia ye mbwetete yansuka yina tubuka mu mintima mieno.

20. Lutonda zaia mu yayonsono, vo mambu mankambi nkutu mu masonukwa kamayiza mu yandi mbanguduluko.

21. Kadi mambu mankambi nkutu kasi kamayizila mu luzolo luamuntuko, kansi bantu baNzambi banlongo bavova, bubatuaduswa kwa Mpeve yanlongo.

Kapu 2.

Nduengosolo zatina minlongi miamakutu (1—22).

Kansi minkambi miamakutu mpe miatelamana bantu bonso buna kala minlongi miamakutu mu yeno, mina tuasa mpesokono ambungulu mu nsueki, ye miau mina kadila mpe Mfumu yina yabasumba ye mina kukituasa mbungulu nswalu.

2. Babingi bana nama mu kimpumbulu kiau, ye mu diambu diau nzila yakedika yina vwezwa.

3. Mu wimi miau mina vanga ndandu mu yeno mu mambu mabungubi. Nkongodolo au -yabongodolo sadulwa ntama, ye mbungulu au kayilekangako.

4. Kadi vo Nzambi walembwa kuta zimpofi zavola masumu, kansi wababwisa ku nkadi ampemba ye wayekulazo mu tuvambu tuatombe mu kebwa mu kongudulwa,

5. ye vo kalembwa kuta nza ntama, kansi watabila Noa, yandi kibeni imuntu wanani, inkambi wamfonga, bukabukisa mbukila anlangu mu nza yakondwa vumi kiaNzambi,

6. ye vo basa mavata Sodoma ye Ngomola makituka ntoto ampolo ye wakongudilamo mu bungwa ye wasamo kifwani kwa babana bana kala mu kwiza bana kondwa Nzambi.

7. Yandi watanina Loti, inkwa mfonga, wakwamuswa kwa nkadulu abantu babumpumbulu mu kintiengi kiau,

8. kadi muntu wamfonga wakala yau wakwamuswa lumbu kalumbu mu mwel' andi wamfonga kwa mavanga mau mabumpumbulu bukamona ye wa.

9. Mfumu zaidi tanina mu nsindusulu bakumvuminanga kansi vutula ndinda ye lunda bantu bambi, nate ye lumbu kina kongudulwa,

10. iyau vele badiatanga mu nsuni mu tima diakintiengi ye batungudilanga kimfumu kialulendo. Yau ibankwa miamayama bakukizolanga ye kabatina tiakanga minzitusuko.

11. Zimpofi buzilutidi mu ngolo ye lulendo kazilandanga yau nkongodolo yamvwezo kwa Nzambiko.

12. Kansi babana bana bungwa mpe mu mbungulu au bonso bibulu bikondolo makani biabutwa mu nkadulu abakwa ye bungwa, bubavweza bibalembolo zaia.

13. Yau bana tambula nsendo wakonda mfonga, bubasa vo luvu luambote mu sa kindiafu mu lumbu kalumbu ye bena masona mamvindu ye mansoni ye basanga siuka mu bungubi bwau mu dia malambu vakimosi ye yeno.

14. Meso mau mazedi kwa yanga ye matalanga masumu ntangu kantangu ye bakondanga miela milembolo siama ye bena mintima miayukwa wimi, yau ibana bantumbulu.

15. Bubamana sisa nzila yasungama, bazimbale kwau ye banama mu nzila aBalami, mwana aBosoli, watonda nsendo wakondwa mfonga,

16. kansi yandi wabakuswa minkanu miandi: bulu kiasalu kiakondwa ndinga kiamoka yandi mu ndinga amuntu ye kiakanikina buzengi bwankambi.

17. Yau izinto zikondolo nlangu ye matuti makwenduswanga kwa tembo, yau bakebulwa tombe kiampiuki.

18. Kadi mu mayama ye mambu mau mankatu yau bakondanga mu tima diansuni mu kintiengi yau batebi finseke mu yau bazimbala.

19. Yau babasila mpulusu, bubena minanga miambungulu yau kibeni, kadi vo tuabedoso kwa muntu, buna tuminanga miandi mpe.

20. Kadi vo yau bataba mu mvindu zanza mu nzailu aMfumu ye Nlaludi eto Yesu Kilisto, kansi bavutuka zingalakana mu zau ye beduswa, buna nsukulu au yambi ye mbadukulu yambote.

21. Kadi yau bakutu toma nitu, vo kabazaidi nzila yamfonga nkutuko, ye bwambi, vo yau bazaidiyo bana fila nima kwa mwina wanlongo ubatambula.

22. Yau bavangwa, bonso buvovele ngana yakedika: mbwa yivutukanga ku lusi biandi ye ngulu yiyobele yikwenda vindumukingi mu nteke.

Kapu 3.

Mbungulu anza yayi (1—9) *ye ngizulu aKilisto* (10—13). *Ndubu-*

dulu mu nkadulu yavedila ye mu kula mu nlemvo (14—18).

Luzintondolo, nkanda wau wanzole uyasonene kwa yeno. Mu miau mono, builubambudi moyo, isikimisa madiela meno mavedila,

2. kidi luabambuka moyo mu mambu mateka vovwa kwa minkambi mianlongo ye mu mwina uluavewa kwa zintumwa zeno ye kwa Mfumu ye Nlaludi.

3. Yayi vele luteka zaia, vo mu lumbu bina zimunina muna kwiza mintiaki milevulanga midiatanga mu zau zinzinunu,

4. ye mivovanga: Nsilulu angizulu andi kwe yena? kadi kasi ye mase meto mabondalala ye bwabu bilekwa biabionsono bina kala, bonso bubiakadidi kasi ye mbadukulu anza?

5. Kadi bonso bubazolele, yau balembolo tonwa, vo mazulu matuka vana nsi ankulu ye vo ntoto wabaka nkadulu mu nlangu ye kwa nlangu mu mambu maNzambi.

6. Mu biobio nza yakala ntama yabukila nlangu ye yafuka.

7. Kansi mazulu ye ntoto biena bwabu biakutwa mu mambu mamosi, kadi biakebwa mu diambu diatia mu lumbu luankongodolo ye mbungulu abantu balembolo vumina Nzambi.

8. Kansi luzintondolo, diambu diadi dimosi kalunadio fwa dibako, vo lumbu kimosi kiena mu Nzambi nkievo funda diamimvu ye funda diamimvu nkievo lumbu kimosi.

9. Mfumu kana zingisa nsilulu andiko, bonso bubanzanga bankaka vo fuki kwandi, kansi yandi weti vibidila mu diambu dieno, kadi kazolele, vo bankaka bana bungwako, kansi vo babonsono bana luaka ku mpilulu amadiela.

10. Kansi lumbu kiaMfumu kina kwiza nkievo mwivi, buna mazulu mana fuka mu mbandanu, ye bilekwa bina biantete bina nienguswa kwa mbangazi, ye ntoto ye bilekwa biena va ntoto bina yokwa.

11. Kansi yina yayonsono buyina fuka, buna vele yeno luna kala nkadulu yanlongo ye vumi kiaNzambi,

12. bulueti vingila ye sampukisa ngizulu alumbu kiaNzambi, kadi mu diambu diandi mazulu mana zeza mu tia ye bilekwa biantete bina nienguswa kwa mbangazi.

13. Kansi yeto tuvingilanga mazulu mamona ye ntoto wamona, bonso bwena nsilulu andi, mu biau muna kala mfonga.

14. Nkiangunu luzintondolo, buluvingila yoyo, lutonta monika mu kala vedila ye kondwa nkanu mu yandi mu yenge,

15. ye lubanza vo mvibudulu aMfumu eto indalulu, bonso Pauli mpe, mpangi eto yatondwa, mu zinduka zikavewa kasonika kwa yeno,

16. bonso bukasonika mu minkanda miandi miamionsono bukabikanga lekwa biabi. Mu miau lekwa biankaka biena zitu kiavisila, bantu balembwa longwa ye kala nakekete bavilulayo, bonso bubasanga masonukwa mankaka mpe mu mbungulu au.

17. Nkiangunu luzintondolo, buluateka zaia yoyo, lutina kaluidi tuadukuswa kwa nzimbulu abantu babumpumbulu ye zeza mu nsiamunu eno.

18. Kansi lukudila mu nlemvo ye nzailu aMfumu eto ye ntanini Yesu Kilisto. Bika kazituswa ye bwabu ye mimvu mikamimani.

Nkanda waYoane wantete.

Kapu 1.

Mbadukulu (1—4). *Ndiatulu eto mu kia* (5—10).

Yina yatuka vana kintete yituawa ye yituamona mu meso meto ye yituatonwa ye tuasimba mu moko meto, imu mambu maNzambi—

2. ye moyo wamonika, ye yeto tuamona ye tuata kimbangi ye tuakamba kwa yeno moyo usalanga kwele mvu kavutukidi mvu, imoyo wakala ye se ye wamonika kwa yeto—

3. yina yituamona ye yituawa, yina tukambanga mpe kwa yeno, kidi luakala mbundulu antuadi ye yeto, kansi mbundulu eto antuadi yena ye se ye mwana andi Yesu Kilisto.

4. Yoyo tusonene kwa yeno, kidi kiese kieno kina lunga.

5. Wau insamu tuawa kwa yandi ye tukambanga kwa yeno, vo Nzambi ikia, ye tombe nkutu kakiena mu yandiko.

6. Vo tuvovele, vo tuena mbundulu antuadi ye yandi, ye tudiatanga mu tombe, buna tukambanga makutu, ye katuvanganga kedikako.

7. Kansi vo tudiatanga mu kia, bonso yandi wena mu kia, buna tukalasana mbundulu antuadi, ye menga maYesu Ki-

listo, imwana andi, makutuvedisanga mu masumu mamonsono.

8. Vo tuvovanga, vo katuena ye masumuko, buna tukukipupikanga ye kedika kakiena mu yetoko.

9. Vo tutanga masumu meto, buna yandi wakwikama ye wamfonga, kidi kayambudila masumu ye katuvedisanga mu yambi yayonsono.

10. Vo tuvovanga, vo katuavola masumuko, buna yeto tukunsa vo nkwa wamakutu, ye mambu mandi kamena mu yetoko.

Kapu 2.

Nzailu yakedika mu Nzambi(1—6), *ye mu mwina wamona* (7—11). *Nduengosolo zatina tonda nza yayi* (12—17) *ye tina bakadilanga Kilisto* (18—23). *Ndubudulu mu keba yina yibawilu ye sikila mu Kilisto* (24—29).

Lubana bami, yoyo nsonene kwa yeno, kaluidi vola masumu. Vo muntu volele masumu, buna tuena nzonzi wuna wamfonga, iYesu Kilisto wena ye se.

2. Ye yandi ikodi mu masumu meto, kansi kamu masumu meto kakako, kansi mu masumu manza yamvimba.

3. Mu diadi tuzaidi, vo tunzaidi vo tukebanga mina miandi.

4. Wonso uvovele: Mono inzaidi, kansi kakebanga mina miandiko, yandi inkwa wamakutu, ye kedika kakiena mu yandiko.

5. Kansi ukebanga mambu mandi, mu kedika tonda kwaNzambi kwamana lunga mu yandi. Mu diambu diodio tuzaidi, vo tuena mu yandi.

6. Wonso uvovele, vo wakidi mu yandi, yandi sika diata yandi kibeni mpe, bonso yandi wadiata.

7. Luzintondolo, kisonene mwina wamonako, kansi mwina wankulu utuena kasi ye vana kintete. Mwina wankulu imambu maluawilu.

8. Diaka ngina sonika mwina wamona kwa yeno wena mambu makedika mu yandi ye mu yeno, kadi tombe kieti lala, ye kia kwakedika kwabongedele tentinia.

9. Wonso uvovele, vo wena mu kia, kansi ubelanga mpangi andi, yandi wena mu tombe nate ye bwabu.

10. Wonso utondele mpangi andi, yandi usikilanga mu kia ye kena ye mfwemosoko.

11. Kansi ubelanga mpangi andi, yandi wena mu tombe ye udiatanga mu tombe ye kazaidi kukakwendangako, kadi tombe kiavonda meso mandi.

12. Lubana, mono nsonekene kwa yeno, buluayambudulwa masumu mu diambu diankumbu andi.

13. Lumase, mono nsonekene kwa yeno, buluzaidi ndiena watukidi muna mbadukulu. Lu-

matoko, mono nsonekene kwa yeno buluabedisa nkwa wambi.

14. Lubana, mono yasonika kwa yeno, buluzaidi se. Lumase, mono yasonika kwa yeno, buluzaidi ndiena watukidi muna mbadukulu. Lumatoko, mono yasonika kwa yeno, buluena zingolo, ye mambu maNzambi masikila mu yeno, ye yeno luabedisa nkwa wambi.

15. Kalutondani nzako ye bilekwa biena mu nzako. Vo muntu tondele nza, buna tonda kwa se kakwena mu yandiko.

16. Kadi yonso yena mu nza nzinunu zansuni ye zameso ye nza miakivwama kayitukidi mu seko, kansi mu nza.

17. Nza yina fuka ye nzinunu zandi, kansi uvanganga luzolo luaNzambi una sikila mimvu mikamimani.

18. Lubana, bwabu lumbu bina zimunina biena, ye bonso buluawa, vo Antikilisto una kwiza, ye bwabu baAntikilisto babingi batelamene, nkiangunu tuzaidi, vo lumbu bina zimunina biena.

19. Yau bavaika mu yeto, kansi kabakala yeto ntuadiko, kadi vo yau bakala yeto ntuadi ngu basala yeto, kansi bavaika, kidi bamonika, vo kabena yeto ntuadiko.

20. Yeno luena nkusa yankwa anlongo ye luena nzailu babonsono.

21. Kiasona kwa yeno, bululembolo zaia kedikako, kansi buluzaidikio ye luzaidi, vo makutu mamonsono kamatukidi mu kedikako.

22. Nani inkwa wamakutu? vo kayandiko ukadilanga, vo Yesu iKilisto. Yandi ukadilanga se ye mwana, yandi iAntikilisto.

23. Wonso ukadilanga mwana, kena kwandi ye seko, wonso utanga mwana, yandi wena ye se mpe.

24. Yina yiluawa muna mbadukulu, bika yina yasikila yeno. Vo yina yiluawa muna mbadukulu yina sikila mu yeno buna yeno luna sikila mu mwana ye mu se.

25. Nsilulu yikatusila yandi kibeni iyayi: Moyo usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

26. Yoyo yasonekene kwa yeno mu diambu diayau baluzimbisa.

27. Ye beno, vo nkusa yiluatambula kwa yandi yisikilanga mu yeno, ye yeno kaluena nsatu alongwa kwa muntuko, kansi bonso bululongwanga yayonsono kwa yina nkusa, ibuna kedika kwandi, kamakutuko, ye bonso bulualongwa kwa nkusa yoyo, ibuna lusikila mu yau.

28. Lubana, lusikila bwabu mu yandi, kidi tuakala kibakala, bukana monika, ye tualembwa kumwena nsoni mu ngizulu andi.

29. Vo luzaidi, vo yandi wena wamfonga, buna luzaia, vo wonso uvanganga mfonga, yandi wabutwa kwa yandi.

Kapu 3.

Ndubudulu mu kala bantu baNzambi bavedila (1—6). *Diswaswana diena vakati ye bana baNzambi ye basatana* (7—13). *Tonda kwakedika bonso bukwena* (14—17) *ye bonso butuna tondasana mu kedika* (18—24).

Lutala tonda kuna kwatuvana Nzambi, kidi tuabikwanga bana baNzambi, ye tuenabo mpe. Nkiangunu nza kayikutuzaidiko, kadi yau kayinzaidiko.

2. Luzintondolo, bwabu yeto tubana baNzambi, ye nate ye bwabu kakwazaikuswako, bonso butuna kala. Yeto tuzaidi, vo tuna fwanana yandi, bukana monika, kadi tuna mona yandi, bonso bukena.

3. Wonso wena ye vuvu kiokio mu yandi, yandi ukukivedisanga, bonso ndiena wavedila.

4. Wonso uvanganga masumu, yandi uvondanga mina mpe, ye masumu impondolo amina.

5. Ye yeno luzaidi vo yandi wamonika, kidi kakatula masumu ye masumu kamena mu yandiko.

6. Wonso usikilanga mu yandi, yandi kavolanga masumuko, wonso uvolanga masumu, kamweni yandiko ye kanzaidiko.

7. Lubana, kaluzimbuswani kwa muntuko. Wonso uvanganga mfonga, yandi inkwa wamfonga, bonso ndiena wena wamfonga.

8. Wonso uvanganga masumu, yandi watukidi mu satana bukabongidila vola masumu muna mbadukulu. Nkiangunu mwana aNzambi wamonika, mpasi kabunga mavanga masatana.

9. Wonso wabutwa kwa Nzambi kavanganga masumuko, kadi ntombo zandi zisikilanga mu yandi ye kalendi vola masumuko, kadi kwa Nzambi kabutwa.

10. Mu diambu diodio bana baNzambi ye bana basatana bamonika: wonso ulembolo vanga mfonga katukidi mu Nzambiko ye wonso ulembolo tonda mpangi andi.

11. Kadi mwina uluawa muna mbadukulu iwau: tuna tondasana.

12. Kabonso Kainiko watuka mu nkwa wambi ye wabema mpangi andi, ye bila kikambemina? Kadi mavanga mandi makala mambi, kansi manleke andi mamfonga.

13. Luzimpangi, kaluyitukwaniko, vo nza yikulubelanga.

14. Yeto tuzaidi, vo tuatuka mu lufwa ye tualuaka ku moyo, kadi tutondanga zimpangi. Wonso ulembolo tonda usikilanga mu lufwa.

15. Wonso ubelanga mpangi andi, yandi imvondi amuntu. Yeno luzaidi, vo mvondi amuntu nkutu kabakidi moyo ukaumani usikila mu yandiko.

16. Mu diadi tuzaidi tonda, vo watuvena mwela andi. Yeto mpe tuabindamene mu vena zimpangi miela mieto.

17. Kansi wonso wena zimbongo zanza yayi ye mweni mpangi andi, vo mweni nsatu, ye ukodese ntima andi mu yandi, buna tonda kwaNzambi bwe kuna sikila mu yandi?

18. Lubana, bika tualembwa tonda mu mambu ye ludimu kansi mu mavanga ye mu kedika.

19. Mu diodio tuzaidi, vo tuena mu kedika, ye tulenda vongisa mintima mieto mu yandi.

20. Kadi vo mintima mieto mina kututatimisa nkanu, buna Nzambi lutidi mintima mieto mu nene, ye yandi zaidi yayonsono.

21. Luzintondolo, vo mintima mieto milembolo kututatimisa nkanu, buna tuena kibakala kwa Nzambi,

22. ye yonso yonso yitulombanga, situa vewa kwa yandi, kadi tukebanga mina miandi ye tuvanganga yina yikazolele.

23. Mwina andi wau: vo tuna leka minu mu nkumbu amwana andi Yesu Kilisto ye tondasana, bonso bwena mwina ukatuvana.

24. Wonso ukebanga mina miandi, yandi una sikila mu yandi ye ndiena mu yandi, ye mu diadi tuzaidi, vo usikilanga yeto mu Mpeve yikatuvana.

Kapu 4.

Nduengosolo zatina minkambi miamakutu (1—6). *Ndubudulu mu tonda, kadi Nzambi ukututondanga* (7—16). *Tonda kwalunga* (17—21).

Luzintondolo, kalulekani minu mu yonso yonso mpeveko, kansi lutonta zimpeve, vo zitukidi mu Nzambi, kadi minkambi miamingi miamakutu miavaika mu nza.

2. Mu diadi silua zaia Mpeve aNzambi: yonso mpeve yitanga, vo Yesu Kilisto wayiza mu nsuni, yandi tukidi mu Nzambi.

3. Ye yonso mpeve yikayitanga Yesuko, kayitukidi mu Nzambiko, ye yandi impeve aAntikilisto yiluawa, vo yina kwiza, ye yena mu nza bwabu mpe.

4. Lubana, yeno luatukidi mu Nzambi ye luabedisazo, kadi ndiena wena mu yeno lutidi mu nene ye ndiena wena mu nza.

5. Yau ibankwa mianza, nkiangunu bavovanga yina yanza, ye nza yikubawanga.

6. Yeto tuatukidi mu Nzambi. Wonso uzaidi Nzambi, yandi ukutuwilanga. Wonso katukidi mu Nzambiko, yandi kakutuwilangako. Mu diodio tuzaidi Mpeve yakedika ye mpeve yanzimbulu.

7. Luzintondolo, bika tuatondasana, kadi tonda kutukidi mu Nzambi, ye wonso utondanga wabutwa kwa Nzambi ye zaidi Nzambi.

8. Wonso katondeleko kazaidi Nzambiko, kadi Nzambi intondi.

9. Mu diadi tonda kwaNzambi kwazaikuswa mu yeto, vo Nzambi wafidisa mwana andi mosi ukasemunina mu nza, kidi tuavumuna mu wau.

10. Mu diadi mwena tonda. Vo yeto katuatonda Nzambiko, kansi yandi watutonda ye wafidisa mwana andi mu bwila kodi mu masumu meto.

11. Luzintondolo, vo Nzambi watutonda bobo, buna yeto mpe tubindamene mu tondasana.

12. Muntu kasi kamweni Nzambiko. Vo tutondasana, buna Nzambi una sikila mu yeto, ye tonda kwandi kwena kwalunga mu yeto.

13. Mu diodio tuzaidi, vo tusikilanga mu yandi, ye yandi mu yeto, bukatuvana Mpeve andi,

14. ye yeto tuamona ye tutanga kimbangi, vo se diafidisa mwana andi mu kala nlaludi anza.

15. Wonso utanga, vo Yesu imwana aNzambi, mu yandi musikilanga Nzambi ye yandi mu Nzambi.

16. Ye yeto tuzaidi ye tulekele minu mu tonda kwena ye Nzambi kwa beto. Nzambi intondi, ye wonso usikilanga mu ntondi, yandi usikilanga mu Nzambi, ye Nzambi usikilanga mu yandi.

17. Tonda kwamana lunga mu yeto mu diodio, kidi tuakala kibakala mu lumbu bina kongudulwa, kadi bonso bukenina, buna tuenina mpe mu nza yayi.

18. Wonga kawenani mu tondako, kansi tonda kwalunga kukubanga wonga, kadi wonga ukwamisanga, ye wonso wena wonga kamana lunga mu tondako.

19. Yeto tutondanga, kadi yandi wateka kututonda.

20. Vo muntu vovele: Mono ntondele Nzambi, ye yandi ubelanga mpangi andi, buna yandi inkwa wamakutu. Kadi wonso katondele mpangi andi yikamweniko, kalendi tonda Nzambi ukalembolo monako.

21. Mwina wau tuatambula kwa yandi: utondanga Nzambi, yandi una tonda mpangi andi mpe.

Kapu 5.

Ndubudulu mu tonda Nzambi ye zimpangi (1—5). *Kimbangi kianlongo yemenga ye Mpeve* (6—12). *Ntambudulu andilu amvutu yena kedika* (13—17). *Nsukulu ankanda* (18—21).

Wonso ulekele minu, vo Yesu iKilisto, yandi wabutwa kwa Nzambi, ye wonso utondanga ndiena wabuta, yandi tondele mpe ndiena wabutwa kwa yandi.

2. Mu diadi tuzaidi, vo tutondanga bana baNzambi, bututondele Nzambi ye tuvanganga mina miandi.

3. Kadi tonda kwa Nzambi kwaku, vo tukebanga mina miandi ye mina miandi kamiena zituko,

4. kadi yonso yabutwa kwa Nzambi yibedisanga nza, ye mbedoso yibedisanga nza iyayi: minu kieto.

5. Nani ubedisanga nza vo kayandiko ulekele minu, vo Yesu imwana aNzambi?

6. Yandi wayiza mu nlangu ye mu menga, iYesu Kilisto, kamu nlangu kakako, kánsi mu nlangu ye mu menga, ye Mpeve yitanga kimbangi, kadi Mpeve ikedika.

7. Kadi bitatu biena bitanga kimbangi:

8. Mpeve ye nlangu ye menga, ye biau bitatu imosi kwandi.

9. Vo tutambulanga kimbangi 'kiabantu, buna kimbangi kiaNzambi kilutidi mu nene, kadi kimbangi kiaNzambi kiaki: yandi wata kimbangi mu mwana andi.

10. Wonso ulekele mwana aNzambi minu, yandi wena ye kimbangi mu ngudi. Wonso ulembolo leka minu mu Nzambi yandi wansa vo nkwa wamakutu, kadi kalekele minu mu kimbangi kiata Nzambi mu mwana andiko.

11. Kimbangi ikiaki: Nzambi watuvana moyo ukaumani, ye moyo wowo wena mu mwana andi.

12. Wonso wena ye mwana, yandi wena ye moyo, wonso ukondolo mwana aNzambi, yandi ukondolo moyo.

13. Yoyo nsonekene kwa yeno, kidi luazaia, vo luena moyo ukaumani, iyeno lulekele minu mu nkumbu amwana aNzambi.

14. Vuvu kituenina yandi ikiaki: vo tulombanga lekwa yikazolele, buna sika kutuwila.

15. Ye vo tuzaidi, vo yandi ukutuwilanga yonso yituna lomba, buna tuzaidi, vo yina yitulombele yena yeto, yina yitulombele kwa yandi.

16. Vo muntu una mona, vo mpangi andi yivolele masumu makamafweni mu fwa, buna

sika dila mvutu, ye yandi sika kumvana moyo, ikwa yau bavola masumu makamafweni mu fwa. Masumu mena mafweni mu fwa, kivoveleko, vo luna dila mvutu mu mana.

17. Yonso yambi imasumu, kansi masumu mena malembolo fwana mu fwa.

18. Yeto tuzaidi, vo babonsono babutwa kwa Nzambi kabavolanga masumuko, kansi wonso wabutwa kwa Nzambi, yandi luengele, ye nkwa wambi kana kumvalakanako.

19. Yeto tuzaidi, vo tuatukidi mu Nzambi, ye tuzaidi, vo nza yamvimba yasimbwa kwa nkwa wambi.

20. Kansi tuzaidi, vo mwana aNzambi wayiza ye watuluengisa, kidi tuazaia nkwa wakedika, ye yeto tuena mu nkwa wakedika mu mwana andi Yesu Kilisto. Yandi iNzambi yakedika ye moyo ukaumani.

21. Lubana, lutina biteki!

Nkanda waYoane wanzole.

Mpeno ayenge (1—3). *Ndubudulu mu tonda* (4—6) *ye mu tina minlongi mizimbikisanga* (7—11). *Nsukulu ankanda*(12—13).

Ngudi amuntu kwa nkento wamfumu wasolwa ye kwa bana bandi bantondele kwami mu kedika, kansi kamono kakako, kansi babonsono bazaidi kedika mpe,

2. mu diambu diakedika kisikilanga mu yeto ye kina kala yeto mimvu mikamimani.

3. Nlemvo ye kiwuntu ye yenge kwa Nzambi, ise, ye kwa Yesu Kilisto, imwana ase, bina kala yeto mu kedika ye tonda.

4. Mono yayangalala beni, buyamweni mu bana baku yau badiatanga mu kedika, bonso bwena mwina utuatambula kwa se.

5. Nkento wamfumu, bwabu mono ikulombele, kankievo nsonekene mwina wamona kwa Ngeyeko kansi wuna utuenina kasi ye muna mbadukulu, kidi tuatondasana.

6. Tonda ikwaku: vo tudiatanga, bonso bwena mina miandi; mwina iwau, vo luna diata mu tonda, bonso buluawa muna mbadukulu

7. Kadi minzimbikisi mia mi-

ngi miavaika mu nza, imiau milembolo ta vo Yesu Kilisto wayiza mu nsuni, yandi inzimbikisi ye Antikilisto—

8. buna luluenga, kaluidi vidisa yina yiluabaka mu salu kieno, kansi kidi luabaka nsendo walunga.

9. Wonso una vita ku ntu ye lembwa sikila mu ndongolo aKilisto, yandi kena ye Nzambiko, Wonso una sikila mu ndongolo, yandi wena ye se ye mwana.

10. Vo muntu una luaka kwa yeno ye lembwa nata ndongolo yoyo, kaluntambulani mu nzoko, ye kalunkambani mavimpiko.

11. Kadi wonso una kunkamba mavimpi, yandi wena ntuadi ye yandi mu mavanga mandi mambi.

12. Bungiena mambu mamingi mu sonika kwa yeno, kansi kizolelebo vanga mu papila ye ntintako, kansi ngieti banza mu luaka kwa yeno ye moka yeno mu nwa, kidi kiese kieto kina lunga.

13. Bana bampangi aku yankento yasolwa bakufidisi mavimpi.

Nkanda waYoane wantatu.

Mbadukulu (1—2). *Yoane wayangalala mu diambu diaNgayo ye wazola, vo sika tambula zimpangi zina kwiza* (3—8); *wakala kiadi mu diambu diaDiotelefa* (9—11), *kansi wasika Demetelio* (12). *Nsukulu ankanda* (13—15).

Ngudi amuntu kwa Ngayo watondwa untondele kwami mu kedika.

2. Untondolo ami, nzolele kwami vo ngeye una toma nitu ye kala mavimpi, bonso butomene mwela aku.

3. Kadi kiese kiakingi kiakala yami, zimpangi buzayiza ye zata kimbangi mu kedika kiena yaku, bonso buudiatanga mu kedika.

4. Kiese kilutidi mu nene kiena yami ikiaki, buiwanga, vo bana bami badiatanga mu kedika.

5. Untondolo ami, ngeye wena wakwikama mu yonsono yiuvanganga kwa zimpangi, izinzenza kwandi,

6. ye yau bata kimbangi mu tonda kwaku mu dibundu. Ngeye una vanga bwambote, vo una kubafidisa mfidusulu yifweni mu Nzambi.

7. Kadi mu diambu dianku-

mbu yoyo yau bayenda ye kabatambula lekwa kwa banzenzako.

8. Nkiangunu yeto tubindamene mu tambula bantu bena bobo, kidi tuakala bisadi yau mu kedika.

9. **M**ono yasonekene mambu kwa dibundu, kansi Diotelefa, uzolele kala kota beni, katutambulangako.

10. Nkiangunu vo ngina kwiza sia kumbambula moyo mu mavanga makavanganga, bukakutukelanga mu mambu mambi, kansi kabobo andi kakako, yandi kibeni katambulanga zimpangiko ye ukanikinanga bazolele kubatambulanga ye ukubakubanga mu dibundu.

11. Untondolo ami, kuvukumukinani yambiko, kansi yambote. Wonso uvanganga yambote yandi watukidi mu Nzambi; wonso uvanganga yambi, yandi kamweni Nzambiko.

12. **D**emetelio utelwanga kimbangi kwa babonsono ye kwa kedika kibeni; yeto mpe tutanga kimbangi, ye uzaidi, vo kimbangi kieto kiena kiakedika.

13. **Y**ayingi yena yami mu sonika kwa ngeye, kansi kizoleleyo sonika kwa ngeye mu papila ye lapiko.

14. Kansi mono ibanzanga, vo ngina kumona nswalu, ye buna tuna moka yaku mu nwa.

15. Yenge kiakala yaku. Bakundi bakufidisi mavimpi. Fidisa bakundi mavimpi muntu muntu.

Nkanda waYakobi.

Kapu 1.

Mbadukulu (1). *Ndubudulu mu tatamana* (2—11) *ye mu lomba mu minu* (5—8). *Kiese kiababumputu ye kiadi kiabamvwama* (9—11). *Monso mutukanga nsindusulu* (12—18). *Ndubudulu kwa baleka minu mu vanga mina* (19—27).

Yakobi, inanga waNzambi ye Mfumu Yesu Kilisto, kwa kumi ye makanda mole masansukuswa. Lukala kiese.

2. **L**uzimpangi zami, lubanza vo ikiese kiakionsono bulusindusulwanga nsidusulu zampila mu mpila,

3. buluzaidi, vo yayonsono yitontanga minu kieno yitukanga mvibudulu.

4. Kansi mvibudulu bika yakala salu kifweni, kidi luafwana ye lualunga ye lembwa sala ku nima.

5. Kansi buna luena, vo muntu kondolo nduka, bika kalombazo kwa Nzambi, uvananga kwa babonsono mu kimpombo ye katiakangako, ye sikazo vewa.

6. Kansi bika kalomba mu minu, kana kala mabanza moleko, kadi wonso wena mabanza mole ufwanane ye mbula yambu yidiatuswanga ye yitubwanga kwa mpeve.

7. Kadi muntu wowo kana banzako, vo sika vewa lekwa kwa Mfumu.

8. Yandi imuntu wena ntima miole ye bonso bonso mu zinzila zandi zazonsono.

9. Kansi yonso mpangi yayinama, bika kakisika mu yindu diandi.

10. Kansi nkwa akimvwama kakisika mu luyinunu luandi, kadi yandi una lala nkievo bifulu biabititi.

11. Kadi ntangu yatubuka ye mbangazi andi ye yayumisa bititi, ye bifulu biau biasotuka, ye ntoko zau zabiza zalala, ibuna muntu wamvwama una lengila mu zinzila zandi.

12. Kiesa kiena ye muntu uvibidilanga nsindusulu, kadi bukamana tontwa sika tambula mpu amoyo, yasila Nzambi kwa bakuntondele.

13. Muntu kana vovako, bukana sindusulwa: Mono isidusulwanga kwa Nzambi. Kadi Nzambi kasidusulwanga kwa yayibiko, ye yandi kibeni kasidisilanga muntuko.

14. Kadi wonso muntu usindusulwanga, bukatuntwanga ye lebwanga kwa zandi nzinunu.

15. Nkiangunu nzinunu buyayaka, yau yibutanga masumu, kansi masumu bumalungidi, buna mau mabutanga mfwilu.

16. Luzimpangi zami zatontwa, kaluzimbalaniko.

17. Minkailu miamionsono miabiza ye minkailu mianlemvo miamionsono mialunga mitukanga mu ntandu ye mikulumukanga kwa se diakia dikadiena mpilulu nkutuko vo kini kiampiluzukako.

18. Mu luzolo luandi yandi watubuta mu mambu makedika, kidi tuakala bonso mintekidi mialekwa biandi biavangwa.

19. Nkiangunu luzaidibo, luzimpangi zami zatondwa, kansi bika bantu babonsono bakala nzaki zawila, kansi fuki mu vova ye fuki mu nganzi.

20. Kadi nganzi zamuntu kazivanganga mfonga za Nzambi ko.

21. Nkiangunu lubembika mvindu yayonsono ye mbidi aya-

mbi ye lutambula mu kimpombo mambu makunwa malenda tanina miela mieno.

22. Kansi luna vanga mambu, kaluwanganimo kakako, kadi silua kukipupika.

23. Kadi vo muntu uwanga mambu kaka, kansi kavangangamoko, yandi fwanane ye muntu utalanga zizi kianitu andi mu lumweno,

24. kadi yandi wakitala ye wakatuka ye ntumbu vilakana, bonso bukakadidi.

25. Kansi wonso watala mu mina miandungila, imina miampulusu, ye watatamanamio ye kawanga mu dibako, kansi usalanga salu, yandi una kala kiese mu mavanga mandi.

26. Vo muntu weti banza, vo usadilanga Nzambi bukalembolo yala ludimi luandi, kansi upupikanga ntima andi, yandi usadilanga Nzambi mu nkatu.

27. Nsadulu aNzambi yena yavedila ye yikondolo mvindu mu Nzambi ye dise iyayi: bumina kwa bana bakondolo mase ye kwa mafwola mu mpasi zau ye kukikeba, kwidi siwa mvindu kwa nza.

Kapu 2.

Muntu kana swaswasa bantuko (1—13). *Diswaswana diena ye minu kiavumuna ye minu kiafwa* (14—26).

Luzimpangi zami, bululeka minu mu Yesu Kilisto, Mfumu eto anzitusu, kaluvuminani ziziko.

2. Kadi vo muntu una kota mu nzo adibundu dieno wena kimpambu kiawola mu koko ye mvwatu wacema, kansi muntu wabumputu mpe una kota wena mvwatu wamvindu,

3. ye lueti tala ndiena uvweti mvwatu wacema, ye luvovele kwa yandi: Ngeye vwanda vava vena vabiza, ye luvovele kwa muntu wena bumputu: Ngeye telama koko vo vwanda vava va mfiduku amalu mami,

4. buna vele yeno luswaswasana beno kibeni ye lukongudila mu mabanza mambi.

5. Luzimpangi zami zatondwa luwa, kadi Nzambi kasolele bantu babumputu mu nza yayikoe mu kala kimvwama kiaminu ye mimvingidi miakimfumu kikasila bakuntondanga?

6. Kansi yeno lutungudilanga bantu bena bumputu. Bakulukwamisanga ye bakuluvwanga mambu, kadi yau kaibankwa kimvwamakoe?

7. Kadi batiakanga nkumbu yabiza yilubikwanga, kadi kayaukoe?

8. Nkiangunu vo lumana mwina wau waMfumu, bonso bwasonwa: Ngeye una tonda wayaku bonso ngeye kibeni, buna luvanga bwambote.

9. Kansi vo luvuminanga zizi, buna luvengi masumu ye lubanguswa kwa mina bonso mimvondi miamina.

10. Kadi ndiena uvanganga mina miamionsono kansi vondele mwina umosi, yandi wena nkanu kwa mina miamionsono.

11. Kadi ndiena wavova: Kuyanganiko, yandi wavova mpe: Kubemaniko, nkianganu vo ulembolo yanga, kansi ubemene, buna ngeye imvondi amina.

12. Luvova ye luvanga, bonso bufweni mu yau bana kongudulwa kwa mina miampulusu.

13. Kadi yau balembolo sa kiwuntu, bana kongudulwa va kondolo kiwuntu. Kiwuntu kikukisikanga va kongudulwa.

14. Luzimpangi zami, nki andandu vo muntu una bika, vo minu kiena yandi, kansi kondolo mavanga? Kadi minu kina kulalule?

15. Vo mpangi vo busi bena mpene ye bakondolo dia kwalumbu mosi nkutu,

16. kansi mosi mu yeno una vova kwa yau: Luenda mu yenge, luyotila, luyukuta, kansi yeno lulembolo kubavana kibenina nsatu mu zinitu zau, buna yoyo nki antomono?

17. Ibuna minu kiena kiafwa mu kiau kibeni, vo kikondolo mavanga.

18. Kansi muntu sika vova: Ngeye wena minu, ye mono ngiena mavanga. Unsonga minu kiaku kikondolo mavanga, ye mono ngina kusonga minu kiami mu mavanga.

19. Ngeye lekele minu, vo Nzambi imosi; buna bwambote usidi. Zimpeve zambi zilekilangabo minu ye zikamanga nitu.

20. Kansi ngeye umuntu wamavanga mankatu, uzolele kwaku zaye, vo minu kikondolo mavanga kakiena ngoloko?

21. Abalami, iseto, kadi kafonguswa mu diambu diamavangakoe, bukatuala mwana andi Isaki va ntandu adisalu?

22. Ngeye mweni, vo minu kiansadisa mu mavanga mandi, ye minu kialunguswa mu mavanga,

23. ye masonukwa mayenda detila mavovele: Abalami walekila Nzambi minu, ibuna katangulwa mfonga andi, ye yandi wabikwanga nkundi aNzambi.

24. Yeno lumweni, vo muntu wafonguswa mu mavanga ye kamu minu kakako.

25. Kadi ibuna mpe Lakabi nsuza, kadi kafonguswa mu mavangakoe, bukatambula zintumwa ye vaikisazo nzila yankaka?

26. Kadi bonso bwena nitu yikondolo mpeve yifwidi, ibu-

na minu kikondolo mavanga kifwidi mpe.

Kapu 3.

Nduengosolo zatina sadila ludimi bonso bonso (1—12) *ye mu tina nzonsa ye makabu* (13—18).

Luzimpangi zami, kalukalani minlongi beno babingiko, kadi yeno luzaidi, vo tuna luta kongudulwa nadede.

2. Kadi yeto tukusumukanga mu biampila mu mpila beto babonsono. Vo muntu lembolo kusumuna diambu nkutu, buna yandi imuntu walunga ye lenda yala nitu andi yamvimba.

3. Tala, vo tutulanga luvambu mu minwa miabakavalu, kidi batutumamana ye tusungikilanga bobo zinitu zau zamvimba;

4. tala, nzaza mpe zena zazinene ye zidiatuswanga kwa mpeve zangolo zisungukwanga kwa bindukulu kiakike konso konso kuzoleie ndiena usimbidi bindukulu;

5. ibobo mpe ludimi ikiela kiakike, ye luau lulenda tutila lekwa biabinene mbaya. Tala, fintia-ntia bonso bufilenda kwika mfinda yayinene.

6. Ludimi mpe itia. Bonso nza abilekwa bilembolo songa bwena ludimi mu biela bieto, iluau lusambukisanga nitu yamvimba ye lukwikanga nkadulu amoyo, luau kibeni bulua-kwikwa kwa nkadi mpemba.

7. Kadi bulu biabionsono ye bulu biamalu maia ye zinuni ye bindekwa ndekwa bizanzalanga ye bianlangu bitolulwanga ye biatolulwa mu ngolo zamuntu,

8. kansi muntu nkutu kalendi tolula ludimiko, luau ima kiambi kilembolo dingama ye kizedi kwa nsa mivondanga.

9. Mu ludimi yeto tusakumunanga Mfumu ye dise, ye mu luau tutumbanga bantu bavangwa mu kizumunu kiaNzambi.

10. Mu nwa umosi muvaikanga tusakumunu ye tutumbulu. Luzimpangi, kabuna kalako.

11. Kadi nkelo ulelumunanga nlangu wabiza ye nlangu wandudi mu mwasi umosie?

12. Luzimpangi zami, kadi nti wakuyu ulenda buta bana banti wamazie, ye nti wavinia bana banti wakuyu? Nkelo wena mungwa kaulendi vana nlangu wanzenzako.

13. Buna luena, nani wena wanduka ye luengele? Bika kasonga mu ndiatulu andi yabiza mavanga mandi mu nduka zanlembami.

14. Kansi vo luena nsoki miambi ye nzonza mu mintima

mieno, buna kalukukisikani mu kedikako ye kaluvunaniko.

15. Nduka zozo kazatukidi mu kayengeleko, kansi zitukidi va ntoto ye mu nitu ye mu zimpeve zambi.

16. Kadi vena nsoki ye nzonza, ivana vena bonso-bonso ye yambi yayonsono.

17. Kansi nduka zitukidi mu kayengele zena zavedila ye yenge ye kimpombo ye nlembami ye zizedi kwa kiwuntu ye mimbutu miabiza ye zilembolo kala bonso bonso ye zikondolo disu kunsi alukaya.

18. Kansi mimbutu miamfonga mikunwanga mu yenge kwa yau bavanganga yenge.

Kapu 4.

Ndubudulu mu lembwa vwa nsoki ye zonza ye kela (1—12) *ye mu lembwa sa vuvu mu kiambazi* (13—17).

Mvita ye nzonza biena yeno, kwe bitukidi? Kadi kamu nzinunu zeno zinwaninanga mu biela bienokoe?

2. Yeno luzinina moyo ye kalubekiko, yeno luvondanga ye luvwisasana nsoki ye kalubeki ndanduko. Yeno lutontanga ye lunwananga, kansi kalutambudi lekwako, kadi kalusambilangako.

3. Yeno lulombanga ye kalutambulanga lekwako, kadi kalutomene lombako, kidi luasabio bumpumbulu mu nzinunu zeno.

4. Yeno luvondanga longo, kadi kaluzaidikoe, vo kikundi kianza ikitantu kiaNzambi? Nkiangunu wonso uzolele kala nkundi anza, yandi ukisa ntantu aNzambi.

5. Kani lubanzanga, vo masonukwa mena mankatu, bumavovele: Mpeve yena mu yeto yena kwai di ngunda zavema.

6. Kansi nlemvo ukavananga ulutidi mu nene, nkiangunu mwasonwa: Nzambi ukakidilanga bankwa miamayama, kansi yandi ulemvukilanga bakiyinanga.

7. Nkiangunu lutumama kwa Nzambi. Lukakidila satana, ye yandi una taba mu yeno.

8. Lufinangana ye Nzambi, ye yandi una kulufinangana. Lubankwa miamasumu, luvedisa moko meno ye luvedisa mintima mieno, lubantu bena ntima miole.

9. Luzaia yambi yena yeno ye lukala kiadi. Ludila; yangalala kweno kuna kituka ncita, ye kiese kieno kina kituka mbwisu amoyo.

10. Lukukiyina kwa Mfumu, ye yandi una kulubalula.

11. Luzimpangi, kalukelasananiko, kadi kelele mpangi andi vo kongodele mpangi andi, yandi ukelanga mina ye ukongudila-

nga mina, kansi vo ukongudilanga mina, buna kwena mvangi aminako, kansi nkongudidi.

12. Mveni amina ye nkongudidi iumosi, indiena ulenda lalula ye bunga. Kansi ngeye unani kwaku ukongudilanga wayaku?

13. Kansi lutala yeno luvovanga: Lumbu ki vo mbazi tuna kwenda ku vata diodio, ye kuna situa kala mvu ye kita ye baka ndandu—

14. yeno kaluzaidi, buna kala mbaziko, kadi mioyo mieno bwe miena? Yeno imwisi umonekene fintangu-ntangu mboki uledi—

15. yeno lukutu vova: Vo Mfumu zolele, tuna vumuna ye sa bwabu ye ebu.

16. Kansi bwabu yeno lukukisikanga mu mayama meno. Nsikulu zazonsono zampila yoyo zena zambi.

17. Nkiangunu wonso uzaidi vanga yambote ye lembolo, volele masumu.

Kapu 5.

Nsembolo kwa bamvwama (1—6). *Ndubudulu mu vibidila* (7—11) *ye mu tina dia ndefi* (12). *Bonso buna dilwa mvutu mu bena yela* (13—18) *ye bonso buna longwa bazimbala*(19—20).

Kansi tala bwabu, lubankwa kimvwama, ludila ye luyaula mu ncita zeno ziluna bwanwa.

2. Kimvwama kieno kibolele, ye minlele mieno miadilu kwa zinkinia.

3. Wola ye palata bieno biadiwa kwa nkazu-nkazu, ye nkazu-nkazu zabiazi una kala mu kimbangi kwa yeno ye zina dia nsuni mieno nkievo tia. Yeno luayonzekele mbongo mu lumbu biazimunina.

4. Tala, nsendo abisadi bina biayonzekele mbongo zeno mu mavia, insendo uluabayimina, weti boka ye mbokolo abisadi biambongo yawakane mu matu maMfumu Sebaoti.

5. Beno luasidi kindila va ntoto ye luavumunina mu kindiafu, yeno luavulukisa mintima mieno mu lumbu kiampondolo.

6. Yeno luakongudila nkanu ye luabema nkwa amfonga. Yandi kalukakidilako.

7. Nkiangunu luzimpangi, luvibidila nate ye ngizulu aMfumu. Tala mvati amavia uvingilanga mbongo zabiza zantoto ye weti vekamana nate ye zina vewa mvula zantombo ye mvula zandolo.

8. Yeno mpe luvibidila kweno, lusiamisa mintima mieno, kadi ngizulu aMfumu yena lukufi.

9. Luzimpangi, kaluvumuki-

nani muntu ye kwa wayandiko, mpasi kaluakongudulwako. Tala, nkongudidi wena va mwelo.

10. Luzimpangi, lutala ye luvukumukina minkambi mu kwama ye mu vibidila, miau miavova mu nkumbu aMfumu.

11. Tala, yeto tusikanga yau bamana vibidila vo bena kiese. Yeno luawilu mu mvibudulu aYobi, ye nsukulu andi yikavewa kwa Mfumu yeno luamweniyo, kadi Mfumu wena kimvwama kiatonda ye kiwuntu.

12. Luzimpangi zami, mu yayonsono kaludiani ndefiko, kamu dizuluko, vo mu ntotoko, kandefi yankakako, kansi inga dieno diakala inga, ye ve dieno diakala ve, kaluidi kongudulwa.

13. Vo muntu wena yeno una lungwa mu yambi, bika kasambila. Vo muntu uyangalala, bika kayimbila minkunga.

14. Vo muntu wena yela, bika katedisa ngudi zadibundu mbila, ye yau bana kundila mvutu ye kunkusa mazi mu nkumbu aMfumu.

15. Ndidulu aminu yina vukisa ndiena wena yela, ye Mfumu una kuntedimisa. Vo wavola masumu mpe, sikamo yambudulwa.

16. Nkiangunu lukambasana minkanu mieno ye ludilasana mvutu, kidi luaniaka. Ndidulu amuntu wamfonga yena yangolo, buyeti sala.

17. Elaya wakala muntu, anitu yimosi bonso beto. Yandi walomba mu lusambulu, vo kakuna noka mvulako, ye mvula yalembwa noka va ntoto mvu mintatu ye ngonda zisambanu.

18. Yandi wavutuka lomba, ye zulu dianokisa mvula, ye ntoto wamenisa mbongo zandi.

19. Luzimpangi zami, vo muntu wena yeno una zimbala mu kedika, ye muntu una kumbangumuna,

20. yandi una zaia, vo wonso una bangumuna nkwa amasumu mu nzila andi yanzimbulu, yandi una tanina mwela mu lufwa ye fuka nkati amasumu.

Nkanda waYuda.

Mbadukulu (1—2). *Ndubudulu mu sikila mu minu kiakedika* (3—4). *Nkongodolo zaNzambi mu badimbula minu* (5—7). *Bonso bwenina minzimbisi* 8—16). *Ndubudulu mu sikila mu mambu mazintumwa ye mu tonta bangumuna bamana zimbala* (17—23). *Nsikulu aNzambi* (24—25)

Yuda, inanga waYesu Kili-

sto kansi mpangi aYakobi, kwa babokulwa batondwa kwa Nzambi, ise, ye bakutulwa mu Yesu Kilisto.

2. Kiwuntu ye yenge ye tonda bika bianieka mu yeno!

3. Luzintondolo, bunsavukidi mu sonika kwa yeno mu ndalulu eto yantuadi, buna yakwikama mu sonika kwa yeno mu kululubula, vo luna nwana mu diambu diaminu kiavewa bantu banlongo kiamakulu.

4. Kadi bantu bankaka bayelomokene mu nsweki mu yeno—bakisonukunwa ntama mu nkongodolo yayi—ibantu bakondolo vumi kiaNzambi ye bavilula nlemvo aNzambi mu bimpumbulu, ye bakadilanga nyadi eto umosi kaka ye Mfumu Yesu Kilisto.

5. Kansi mono nzolele kulubambula moyo, iyeno luazaia yayonsono kiamakulu, vo Mfumu bukakivulusila bantu bandi mu nsi aNgipiti, mboki kabunga babana balembwa leka minu.

6. Ye zimpofi zina zalembwa keba kikuluntu kiau, kansi zasisa yau nzo, wababekebisa mu tuvambu tukatumani mu tombe, nate ye lumbu kiakinene kina kongudulwa.

7. Bonso Sodoma ye Ngomola ye mavata makimfini mata kintiengi mpila mosi ye yau ye manama mu nsuni mianzenza, mau mena kimbangi kwa yau mu mvutulu andinda mu tia tukatuzimi.

8. Bonso bobo buvanganga baba mpe mu ndozi zau: basambukisanga nsuni, batinguna kimfumu, bavweza nzitusu.

9. Kansi Mikaeli, inkuluntu azimpofi, bukazonza ye satana mu nitu aMose, buna watina mu kumbika nkongodolo amvwezolo, kansi wavova: Mfumu kakuvutudila ndinda!

10. Kansi babana bavwezanga yayonsono yibalembolo zaia, kansi yayonsono yibazaidi mu nitu bonso bibulu bikondolo madiela, mu yoyo yau bakibunganga.

11. Engwa yau, kadi badiata mu nzila yaKaini, ye mu diambu diansendo yau batatamana mu nzimbusu zaBalami ye babungana mu nkindu aKole.

12. Yau imasona mansoni mu mbuluku mieno miamatondo, bubadia yeno ye lembwa tina, ye bayukuta, yau imatuti makondolo nlangu makwenduswanga kwa zimpeve, yau iminti mikondolo bana bonso mu sivu, miafwa mfwa zole ye miavuzwa ye mianzi,

13. yau imbula zanganzi zambu zitubanga mafulufulu mansoni zayau kibeni, ye zimbwetete zanzimbulu zalundulwa tombe kiampiuki mimvu mikamimani.

14. Enoki, wakala mu mba-

ndu yansambodia zatuka mu Adami, wakamba mu yau ye wavova: Tala, Mfumu wayizidi ye mafunda mamakabu mabantu bandi banlongo,

15. mu kongudila babonsono ye vutula ndinda kwa bobo bakondolo vumi kiaNzambi mu diambu diamavanga mamonsono mambi mabavanga ye mu diambu diamambu mamonsono mangolo mabavova kwa yandi, ibankwa miamasumu bakondolo vumi kiaNzambi.

16. Bantu babana babomanga ye bakukiyaudilanga ye badiatanga mu nzinunu zau, ye minwa miau mivovanga mayama mangolo, ye bakembanga bantu mu baka ndandu.

17. Kansi luzintondolo, lubambuka moyo mu mambu makivovulwa kwa zintumwa zaMfumu eto Yesu Kilisto.

18. Kadi zau zavova kwa yeno: Mu lumbu bina zimunina muna kwiza mintiaki mina diata, bonso bwena nzinunu zau zambi.

19. Yau ibabana batubanga nzonza ye bankwa miansuni ye bakondolo Mpeve.

20. Luzintondolo, kansi yeno lukukitunga mu minu kieno kianlongo ye nlongo ye lusambila mu Mpeve yanlongo,

21. ye lukukikeba mu tonda kwa Nzambi ye luvingila kiwuntu kiaMfumu eto Yesu Kilisto mu moyo ukaumani.

22. Luleba bankaka bena mabanza mole,

23. kansi lutanina bankaka bulukubazamuna mu tia, lufwila bankaka kiwuntu mu wonga, lubela kinkuti kianitu kiasiwa mvindu kwa nsuni.

24. Kansi yandi ulenda kulukeba, kaluidi bwa, ye kulutuala ye kondwa masona ku nzitusu andi mu kiese,

25. yandi kaka Nzambi ye nlaludi eto mu Yesu Kilisto, bika kazituswa ye kala ngolo ye lulendo kuntu alumbu biabionsono ye bwabu ye mu mimvu miamionsono mikamimani. Amen.

Nzaikusu aYoane.

Kapu 1.

Mbadukulu (1—3); *mpeno ayenge* (4—6). *Ngizulu aMfumu yasamunwa* (7—8). *Yoane wamona Yesu ye wakambwa kasonika* (9—20).

Nzaikusu aYesu Kilisto ya-

mvana Nzambi mu songa kwa minanga miandi, yonso yina vangwa nswalu; ye mu mpofi andi yikafidisa, yandi wazaikisayo kwa nanga andi Yoane,

2. wata kimbangi mu mambu maNzambi ye kimbangi kiaYesu Kilisto, yina yayonsono yikamona.

3. Kiese kiena ye muntu utanganga ye uwanga mambu malukambulu luanzaikusu ye ukebanga masonukwa mu luau, kadi ntangu yena lukufi.

4. Yoane kwa mabundu nsambodia mena mu Asia. Bika nlemvo wakala yeno ye yenge kiandiena wena ye wakala ye una kwiza ye yenge kiazimpeve nsambodia zena va kiandu kiandi,

5. ye kiaYesu Kilisto, imbangi yakwikama, wateka butwa mu bafwa ye mfumu azimfumu zantoto. Yandi ukututondanga ye watuvulusa mu masumu meto mu menga mandi

6. ye watuvanga kimfumu ye minlongi mu Nzambi ye diandi se, bika kazituswa ye kala ngolo mimvu mikamimani kwele mvu kuvutukidi mvu. Amen.

7. Tala, yandi una kwiza mu matuti, ye meso mamonsono mana kuntala, ye yau bansoka dionga ye makanda mamonsono mantoto mana kunyaudila. Inga, amen.

8. Mono ngiena A ye O, buvovele Mfumu Nzambi, iyandi wena ye wakala ye una kwiza, inkwa atulendo tuatonsono.

9. Mono Yoane, impangi eno, ye ngiena ntuadi ye yeno mu ncita ye kimfumu ye mvibudulu mu Yesu, mono yakala va sanga kibikwanga Patamo mu diambu diamambu maNzambi ye kimbangi kiaYesu.

10. Mono yakala mu Mpeve mu lumbu kiaMfumu ye yawa ndinga yayinene ku nima, nkievo mpungi akulumeta,

11. yavova: Yonso yiumweni, nasoni kwaku mu nkanda ye fidisawo kwa mabundu nsambodia mena mu Efeso ye Similana ye Pelengamo ye Tiatila ye Salade ye Filadelifia ye Laodikea.

12. Ye mono yabangumuka mu tala ndinga yavova. Buyabangumuka, buna yamona bikebolo nsambodia biawola biaminda.

13. Ye mu monakanda diabikebolo nsambodia biaminda mosi wafwanane ye mwana amuntu wavwata yunga ye wakanga mponda yawola va ntulu andi.

14. Kansi ntu andi ye nsuki zandi biakala biampembe nkievo mika miampembe, nkievo mvula yampembe, ye meso ma-

ndi makala nkievo nlemo atia.

15. Ye malu mandi makala nkievo nsongo yasiwa nanzo kwa tia, ye ndinga andi nkievo ndinga anlangu miamingi.

16. Ye mu koko kwandi kwalubakala yandi wasimba mbwetete nsambodia, ye mu nwa andi mwavaika sabala kiakala meno beni yekuyeku, ye zizi kiandi kiakala bonso ntangu, buyitentinanga mu zingolo zandi.

17. Ye buyamona yandi, mono yabwa va malu mandi nkievo yafwa, ye yandi watula koko kwandi kwalubakala va mono ye wavova: Kutinaniko; mono intekidi ye nzimunini,

18. ye mono ivumunanga ye mono yafwa, ye tala, ivumunanga mimvu mikamimani kwele mvu kuvutukidi mvu, ye mono ngiena ye nsabi zalufwa ye nsi alufwa.

19. Nkiangunu sonika yiumweni, ye yina yena bwabu, ye yina yina vangwa diaka,

20. imbangudulu yaswekwa yambwetete nsambodia ziumweni mu koko kwami kwalubakala ye bikebolo nsambodia biawola biaminda. Mbwetete nsambodia impofi nsambodia zamabundu, ye bikebolo nsambodia biaminda imabundu nsambodia.

Kapu 2.

Nkanda kwa dibundu mu Efeso (1—7), kwa dibundu mu Similana (8—11), kwa dibundu mu Pelengamo (12—17), kwa dibundu mu Tiatila (18—29).

Sonika kwa mpofi adibundu diena mu Efeso: Edi divovele ndiena usimbidi mbwetete nsambodia mu koko kwandi kwalubakala ye udiatanga va kati abikebolo nsambodia biaminda:

2. Nzaidi kwami mavanga maku ye salu kiaku ye mvibudulu aku, vo ulembana vibidila yambi ye watonta yau bakukivovilanga, vo yau izintumwa, kansi kabenaboko, ye ngeye wamweni, vo yau ibankwa miamakutu.

3. Ye ngeye wena ye mvibudulu ye wavibidila mu diambu diankumbu ami ye kwabebeleko.

4. Kansi diambu diadi diena yami mu nitu aku, vo ngeye wayambudi tonda kwaku kwantete.

5. Nkiangunu bambuka moyo mu buma buwasotukina ye vilula diela ye vanga mavanga maku mantete, vo kabwako, ngina luaka nswalu ye katula kebolo kiaku kiamwinda mu vuma kiandi, vo una lembwa vilula diela.

6. Kansi yayi yena yaku, vo ubelanga mavanga mabaNikolaita, maibelanga mpe.

7. Wonso wena matu, bika

kawa yivovele Mpeve kwa mabundu. Wonso una vingana va ntandu, sia kumvana kadia bana banti wamoyo wena mu lumbu luaNzambi.

8. Ye sonika kwa mpofi adibundu diena mu Similana: Edi divovele watekila ye wazimunina, iyandi wafwa ye uvumunanga.

9. Nzaidi kwami ncita zaku ye bumputu bwaku— kansi ngeye wena kimvwama— ye mvwezolo yiuvwezulwanga kwa yau bavovele, vo yau ibayudayo, kansi kabenaboko, kansi lukutukunu luasatana.

10. Kutinani yina yiuna lungwako. Tala, satana una tula beno bankaka mu kebolo, kidi luatontwa, ye yeno luna kala kiadi kumi dialumbu. Kwikama kwaku nate ye mfwilu, ye mono ngina kuvana mpu amoyo.

11. Wonso wena matu, bika kawa yivovele Mpeve kwa mabundu. Wonso una vingana va ntandu kana biva nitu kwa lufwa luanzoleko.

12. Ye sonika kwa mpofi adibundu diena mu Pelengamo: Edi divovele ndiena wena ye sabala kiena meno beni yekuyeku.

13. Nzaidi kwami kuwena, ikwena kiandu kiasatana. Ngeye utatamananga nkumbu ami ye walembolo kala minu kiami mu bina lumbu Antipa, imbangi ami, nkwikami ami, bukavondwa mu yeno mwena satana.

14. Kansi mambu mafiuma mena yami mu nitu aku, vo ngeye wena ye bankaka batatamana ndongolo aBalami walonga Balaki mu tonta kusumuna bana baIsaleli mu dia minkailu miasalu diabiteki ye yanga.

15. Ibuna ngeye wena ye bankaka batatamana bobo mu ndongolo abaNikolaita mpe.

16. Vilula diela diaku, vo kabwako, sia luaka kwa ngeye nswalu ye kubanwanisa mu sabala kianwa ami.

17. Wonso wena matu, bika kawa yivolele Mpeve kwa mabundu. Wonso una vingana va ntandu, sia kumvana mana kiaswekwa, ye mono sia kumvana tadi diampembe ye nkumbu yamona yasonama va tadi diodio. Nkumbu yoyo muntu kanayo zaiako, kansi ndiena unayo vewa.

18. Ye sonika kwa mpofi adibundu diena mu Tiatila: Edi divovele Mwana aNzambi wena meso mandi nkievo nlemo atia ye malu nkievo nsongo.

19. Nzaidi kwami mavanga maku ye tonda kwaku ye minu kiaku ye salu kiaku ye mvibudulu aku ye mavanga maku, mazimunini malutidi mamana mantete.

20. Kansi diambu diadi diena yami mu nitu aku, vo uyambulanga nkento Yesabeli uvovanga, vo yandi inkambi, ye ulonganga ye usindisilanga minanga miami mu yanga ye mu dia bina biayokwa mu biteki.

21. Ye mono yamveni ntangu, kidi kavilula diela diandi, ye kazolele vilula diela diandi mu yangako.

22. Tala, mono sia kunsa va ntanda mu yela ye kwama kwakwingi kwa banyangila, vo kabana vilula madiela mu mavanga mauko.

23. Ye bana bandi sia vonda ye mabundu mamonsono mana zaia, vo mono indiena ubakulanga nsekenia ye mintima, ye mono sia kuluvana muntu ye mandi mavanga, bonso bumenina.

24. Kansi mono mpovele kwa beno bankaka bena mu Tiatila babo balembolo kala ndongolo yoyo ye balembolo zaia mpinda zasatana, bonso buvovwanga, kina kwami kulutwika zitu kiankakako.

25. Kansi lusimba yina yena yeno nakekete, nate ye ngina kwiza.

26. Ye wonso una vingana va ntandu ye vanga mavanga mami nate ye nsukulu, sia kumvana zingolo mu banzenza—

27. ye yandi una kubavunga mu nkawa wasengwa, bonso bubulwanga binzu biatubumba—bonso buyavewa kwa sami,

28. ye mono sia kumvana mbwetete yansuka.

29. Wonso wena matu, bika kawa yivovele Mpeve kwa mabundu.

Kapu 3.

Nkanda kwa dibundu mu Salade (1—6), *kwa dibundu mu Filadelifia* (7—13), *kwa dibundu mu Laodikea* (14—22).

Ye sonika kwa mpofi adibundu diena mu Salade: Edi divovele ndiena wena ye mpeve nsambodia zaNzambi ye mbwetete nsambodia: Nzaidi kwami mavanga maku, vo wena nkumbu, vo weti vumuna, ye wena wafwa.

2. Sikama ye siamisa bankaka bakala mu fwa, kadi kiamweni mavanga maku mafwana kwa Nzambi amiko.

3. Nkiangunu bambuka kwaku moyo, bonso buwavewa ye wawa. Kebabo ye vilula diela diaku! Nkiangunu vo kwasikameneko, sia kwiza nkievo mwivi ye kuna zaia ntangu yingina luaka nkutuko.

4. Kansi nkumbu zafiuma zena yaku mu Salade zilembolo finzula mvwatu miau, ye yau bana diata yami mu mvwatu miampembe, kadi yau bafwenimio.

5. Wonso una vingana va ntandu, yandi una vwikulwa bobo mvwatu miampembe, ye mono kina vinsikisa nkumbu andi mu nkanda wamoyoko, ngina ta nkumbu andi kwa sami ye kwa zimpofi zandi.

6. Wonso wena matu, bika kawa yivovele Mpeve kwa mabundu.

7. Ye sonika kwa mpofi adibundu diena mu Filadelifia: Edi divovele nkwa wanlongo ye kedika, iyandi wena ye nsabi aDavidi, iyandi uzibulanga ye muntu kana bindikako, ye ubindikanga ye muntu kana zibulako.

8. Nzaidi mavanga maku. Tala, mono yaveni mwelo wazibuka kwa ngeye ulembana muntu bindika, kadi ngeye wena ngolo zafiuma ye wakebele mambu mami ye kwakadidi nkumbu amiko.

9. Tala, mu lukutukunu luasatana sia kuvana bankaka bavova mu yau kibeni vo ibayudayo kwau, ye kabenaboko, kansi bakambanga makutu. Tala, mono ngina sa, vo yau bana luaka ye sambila va malu maku ye bana zaia, vo mono yakutondele.

10. Ngeye buwakebele mambu mami mamvibudulu, buna sia kutabila mpe mu ntangu ansindusulu yina kwiza mu nza yamvimba mu sindisila yau bena va ntoto.

11. Tala, sia kwiza nswalu. Simba yena yaku nakekete, muntu kidi bonga mpu akuko.

12. Wonso una vingana va ntandu, sia kumvanga tungwa mu nzo aNzambi ami, ye yandi kana vutuka vaika diakako, ye mono ngina sonika va yandi nkumbu aNzambi ami ye nkumbu avata diaNzambi ami, iYelusalemi diamona dina kulumuka mu dizulu mu Nzambi ami, ye nkumbu ami yamona.

13. Wonso wena matu, bika kawa yivovele Mpeve kwa mabundu.

14. Ye sonika kwa mpofi adibundu diena mu Laodikea: Edi divovele Ameni, imbangi yakwikama ye kedika, imbadukulu alekwa biavanga Nzambi.

15. Nzaidi kwami mavanga maku, vo ulembolo kala kiozi vo mbangazi. Engwa, nga vo wena kiozi vo mbangazi!

16. Nkiangunu buwena kididi ye lembolo kala mbangazi vo kiozi, sia kuluka mu nwa ami.

17. Ngeye buuvovele: Mono ngiena kimvwama ye mbeki mbongo zazingi ye kimonanga nsatu alekwako, ye ngeye ulembolo zaia, vo wena wansobo ye mfuwa kiadi ye wafwa meso ye mpene,

18. nkiangunu mono ikuluengisa mu sumba kwa mono wola waveduswa mu tia, kidi wakala kimvwama, ye mvwatu miampe-

mbe, kidi wavwata, ye nsoni zampene akuzina lembwa monika, ye mazi mameso mu kusa meso maku, kidi wamona.

19. Mono ilonganga ye ilongidikanga babonsono bantondanga, nkiangunu sa nswalu ye vilula diela diaku.

20. Tala mono itelamanga va mwelo ye ikunkutanga, vo muntu wilu ndinga ami ye zibudi mwelo, buna sia kota kwa yandi ye buluka yandi, ye yandi una buluka yami mpe.

21. Wonso una vingana va ntandu, sia kumvwandisa yami va kiandu kiami, bonso buyavingana va ntandu mpe ye ivwandanga ye sami va kiandu kiandi.

22. Wonso wena matu bika kawa yivovele Mpeve kwa mabundu.

Kapu 4.

Yoane watala muna zulu ye wamona kiandu kiaNzambi ye nzitusu wazungakio (1—11).

Mboki yamona ye tala, mwelo wazibuka mu zulu ye ndinga yantete yiyawa yavova kwa mono nkievo mpungi akulumeta ye yavova: Baluka mwamu, ye mono ngina kusonga yina vangwa ku ntuala.

2. Mono intumbu kala mu mpeve, ye tala, kiandu kiatelama mu zulu ye muntu wavwanda va kiandu.

3. Ye ndiena wavwanda va kiandu wafwanana mu ntadulu ye tadi diayaspi ye tadi diasalado ye nkiama wazunga kiandu wafwanana mu ntadulu ye samalangido.

4. Ye mono yamona makumole ye biandu bia biazunga kiandu ye makumole ye zingudi zia zabantu zavwanda va biandu biobio ye zavwata mvwatu miampembe ye mpu zawola va ntu miau.

5. Mu kiandu mwavaika mpezomo ye zindinga ye zimbandanu, ye ku luse luakiandu kwalema minda nsambodia, impeve nsambodia zaNzambi.

6. Ku luse luakiandu kwakala nkievo mbu apelwa wafwanana ye matadi mamamoni-moni, ye va tadisi kiandu ye yeku-yeku vakala lekwa bia biavumuna biazala kwa meso ye kuntu ye kunima.

7. Ye lekwa kiantete kiavumuna kiafwanana ye nkosi, ye kianzole kiavumuna kiafwanana ye ngombe yambakala, ye kiantatu kiavumuna kiakala zizi nkievo zizi kiamuntu, ye kiania kiavumuna kiafwanana ye ngo adizulu yeti tilumuka.

8. Ye lekwa bina bia biavumuna biakala maveve masambanu masambanu, yeku-yeku ye kunsi amaveve biau biazala kwa meso, ye biau kabiavongako mu fuku

ke mwini, kansi biavova: Wanlongo, wanlongo, wanlongo, Mfumu Nzambi atulendo tuatonsono, iyandi wakala ye wena ye una kwiza.

9. Ye lekwa biavumuna bubiazitisa ye biavumina ye biatonda ndiena uvwandanga va kiandu ye uvumunanga mimvu mikamimani kwele mvu kuvutukidi mvu,

10. buna makumole ye zingudi zia zabantu zina fukama kwa ndiena uvwandanga va kiandu ye sambila ndiena uvumunanga mimvu mikamimani kwele mvu kuvutukidi mvu ye tuba mpu zau va luse luakiandu ye vova:

11. Ngeye Mfumu ye Nzambi eto, fweni mu tambula nzitusu ye vumi ye ngolo, kadi ngeye wavanga yayonsono, ye mu diambu dialuzolo luaku yakadila ye yavangwa.

Kapu 5.

Yoane wamona nkanda wena dimbu nsambodia (1—5). *Mwana wameme wabongawo mu bengulawo* (6—14).

Ye va koko kwalubakala luandiena wavwanda va kiandu, mono yamona nkanda wasonwa mu ngudi ye ku mbazi ye wasiwa dimbu nsambodia.

2. Ye mono yamona mpofi yangolo yaboka mu ndinga yayinene: Nani fweni mu bengula nkanda ye bula dimbu biandi?

3. Ye mu zulu ye va ntoto ye ku nsi antoto kamwamonika muntuko, ulenda bengula nkanda ye talawo.

4. Ye mono yadila beni, muntu bukalembwa fwanana mu bengula nkanda ye talawo.

5. Ye ngudi amuntu wavova kwa mono: Kudilaniko! Tala, nkosi yakanda diaYuda, imwanzi aDavidi, yavingana va ntandu, nkiangunu sika lenda bengula nkanda ye bula dimbu biandi nsambodia.

6. Ye mono yamona va kati ye kiandu ye lekwa bina bia biavumuna ye zingudi zabantu mwana wameme watelama nkievo wavondwa ye wakala mpoka nsambodia ye meso nsambodia, impeve nsambodia zafiduswa mu ntoto wawonsono.

7. Ye wau wayiza ye wabonga nkanda mu koko kwalubakala luandiena wavwanda va kiandu.

8. Ye wau buwabonga nkanda, buna lekwa bina bia biavumuna ye makumole ye zingudi zia zabantu bafukama va luse luamwana wameme, mosi mosi wena ye nsambi ye longa diawola diafuluswa kwa biansunga bifwitisanga mwisi, itusambulu tuabantu banlongo.

9. Ye yau bayimbila nkunga wamona ye bavova: Ngeye fweni

mu tambula nkanda ye bula dimbu biandi, kadi ngeye wavondwa ye wasumbila Nzambi mu menga maku bantu mu makanda mamonsono ye ndinga zazonsono ye bantu babonsono ye bantu bampila mu mpila.

10. Ye ngeye wabavanga kwa Nzambi eto kimfumu ye minlongi, ye bana kala zimfumu va ntoto.

11. Ye mono yamona ye yawa ndinga azimpofi zazingi zazunga kiandu ye lekwa biavumuna ye zingudi zabantu ye ntalu au ikumi diamafunda makumi mamafunda ye funda diamafunda.

12. Yau bavova mu ndinga yayinene: Mwana wameme wavondwa ufweni mu tambula lulendo ye kimvwama ye nduka ye ngolo ye nzitusu ye vumi ye nsikulu.

13. Ye bilekwa biabionsono biavangwa biena mu zulu ye va ntoto ye kunsi antoto ye mu mbu ye yayonsono yena mu biau, mono yawa, vo biau biavova: Ndiena uvwandanga va kiandu ye mwana wameme, bika bazituswa ye basikwa ye badanuswa ye bakala lulendo mimvu mikamimani kwele mvu kuvutukidi mvu.

14. Ye lekwa bia biavumuna biavova: Amen, ye zingudi zabantu bafukama ye basambila.

Kapu 6.

Mwana wameme wabula dimbu kiantete (1—2), *dimbu kianzole* (3—4), *dimbu kiantatu* (5—6), *dimbu kiaia* (7—8), *dimbu kiantanu* (9—11), *dimbu kiansambanu* (12—17).

Ye mono yamona mwana wameme, buwabula dimbu kimosi kiadimbu nsambodia, ye mono yawa kimosi kiabina bia biavumuna kiavova nkievo ndinga yambandanu: Wiza!

2. Ye mono yamona ye tala kavalu kwampembe ye ndiena wavwanda va ntandu akavalu wakala ponza ye wavewa mpu ye wayenda nungi, kidi kabedisa.

3. Ye wau buwabula dimbu kianzole, buna mono yawa lekwa kianzole kiavumuna kiavova: Wiza!

4. Ye kavalu kwankaka kwambwaki kwavaika, ye kwa ndiena wavwanda va ntandu akavalu wavewa kakatula yenge va ntoto, mpasi bavondasana. Yandi wavewa sabala kiakinene.

5. Ye wau buwabula dimbu kiantatu, buna yawa lekwa kiantatu kiavumuna kiavova: Wiza! Mono yamona ye tala, kavalu kwampiuki ye ndiena wavwanda va ntandu akavalu wakala balanza mu koko kwandi.

6. Ye mono yawa nkievo ndinga mu monakanda diale-

kwa bia biavumuna kiavova: Tezo kiamasangu mu vanza ye tezo bitatu biamasangu mantidi mu vanza kimosi, ye mazi ye vinia kufukisanibioko.

7. Ye wau buwakatula dimbu kiaia, buna yawa lekwa kiaia kiavumuna kiavova: Wiza!

8. Ye mono yamona ye tala, kavalu kwakala nanza, ye ndiena wavwanda va ntandu akavalu nkumbu andi lufwa, ye nsi alufwa yananamana yandi, ye yau bavewa zingolo mu ndambu yaia yantoto mu vonda mu sabala ye mu nsatu ye mu mfwilu ye mu bibulu biansisi biansi.

9. Ye wau buwakatula dimbu kiantanu, buna yamona kunsi adisalu miela miayau bavondwa mú diambu diamambu maNzambi ye kimbangi kiakala yau.

10. Ye yau baboka mu ndinga yayinene ye bavova: Mfumu waulongo ye wakedika, mvu nkwa siwa vingila mu kongudila ye vutula ndindu kwa bantu bena va ntoto?

11. Ye yau bavewa mvwatu miampembe, muntu ye wandi, ye bakambwa vo bana vonga diaka fintangu-ntangu nate ye ntalu aminanga yau ye zimpangi zau bana vondwa bonso yau kibeni yina fwana.

12. Ye mono yamona wau buwakatula dimbu kiansambanu, ye kwakala ndikunu yantoto yayinene, ye ntangu yakituka yampiuki nkievo kuba diamika, ye ngonda yamvimba yakituka nkievo menga.

13. Ye mbwetete zazulu zasotuka va ntoto bonso nti wakuyu usotunanga bana bandi balembolo yela, buuna nikunwa kwa tembo.

14. Ye dizulu dialala nkievo nkanda wazingwa, ye miongo miamionsono ye sanga biabionsono biakatuka mu muma mwau.

15. Ye zimfumu zantoto ye madingizi ye bakuluntu ye bamvwama ye bangolo ye minanga miamionsono ye bantu bamfumu baswama mu mabulu mantoto ye mu minluka miamiongo.

16. Ye yau bavova kwa miongo ye matadi: Lutubundikila ye lutusweka mu zizi kiandiena uvwandanga va kiandu ye mu nganzi zamwana wameme.

17. Kadi lumbu kiau kianganzi kizidi, ye nani lenda telama?

Kapu 7.

Nkama mosi ye mafunda makumaia ye ia mu bantu baIsaleli basiwa dimbu (1—8). *Yoane wamona kabu dialembana tangwa va kiandu kiaNzambi* (9—17).

Ye mboki yamona mpofi zia

zatelama va fuma bia biantoto ye zasimba mpeve zia zadizulu, mpasi mpeve nkutu kayavevumuka va ntoto ye mu mbu ye mu ntiko.

2. Ye mono yamona mpofi yankaka yabaluka muselukilanga ntangu yakala dimbu kiaNzambi amoyo, ye yandi waboka mu ndinga yayinene kwa mpofi zia zavewa mu bivisa ntoto ye mbu,

3. ye wavova: Kalusani buma va ntoto ye mu mbu ye mintiko, nate ye tumeni sa dimbu va minanga miaNzambi eto va mbulu zau.

4. Ye mono yawa ntalu abantu basiwa dimbu: nkama mosi ye mafunda makumaia ye ia masiwa dimbu mu makanda mamonsono mabana baIsaleli.

5. Mu kanda diaYuda mwasiwa dimbu va kumi ye mafunda mole, mu kanda diaLubeni kumi ye mafunda mole, mu kanda diaNgadi kumi ye mafunda mole,

6. mu kanda diaAseli kumi ye mafunda mole, mu kanda diaNefatali kumi ye mafunda mole, mu kanda diaManase kumi ye mafunda mole,

7. mu kanda diaSimona kumi ye mafunda mole, mu kanda diaLevi kumi ye mafunda mole, mu kanda diaIsaskali kumi ye mafunda mole,

8. mu kanda diaSeboloni kumi ye mafunda mole, mu kanda diaYosefi kumi ye mafunda mole, mu kanda diaBeniami kumi ye mafunda mole basiwa dimbu.

9. Mboki yamona ye tala, kabu diadinene dialembana tangwa ntalu batuka mu bantu bampila mu mpila ye mu makanda mamonsono ye bantu babonsono ye zindinga. Ye batelama va luse luakiandu ye va luse luamwana wameme ye bavwata mvwatu miampembe ye basimba mandala mu moko mau.

10. Ye yau baboka mu ndinga yayinene ye bavova: Ndalulu yena ye Nzambi eto uvwandanga va kiandu ye yena ye mwana wameme.

11. Ye zimpofi zazonsono zazunga kiandu ye zingudi zabantu ye lekwa bia biavumuna bafukama va zizi biau va luse luakiandu ye basambila Nzambi

12. ye bavova: Amen! Bika nsikulu ye nzitusu ye nduka ye tonda ye vumi ye lulendo ye ngolo biakala ye Nzambi mimvu mikamimani kwele mvu kuvutukidi mvu! Amen!

13. Ye mosi mu ngudi zabantu wavutula ye wavova kwa mono: Baba bavweti mvwatu miampembe, ibanani ye kwe batukidi?

14. Ye mono yavova kwa yandi: Mfumu ami, ngeye zai-

di. Yandi wavova kwa mono: Baba iyau batukidi mu ncita yina yayinene ye basukudi mimvwatu miau ye bavembolemio mu menga mamwana wameme.

15. Nkiangunu yau bena va luse luakiandu kiaNzambi ye bakunsadilanga mwini ye fuku mu nzo andi yanlongo, ye ndiena uvwandanga va kiandu sika kala mu yau.

16. Yau kabana vutuka mona nsatu adia ye nlanguko, ye ntangu ye mbangazi kabina kubabwilako.

17. Kadi mwana wameme wena va tadisi kiandu una kubavunga ye kubatuala ku nto zanlangu wamoyo, ye Nzambi una kunguna mansanga mamonsono mu meso mau.

Kapu 8.

Dimbu kiansambodi kiabulwa (1—5). *Mpofi yantete yasika mpungi akulumeta* (6—7), *mpofi yanzole yasika* (8—9), *mpofi yantatu yasika* (10—11), *mpofi yaia yasika* (12—13).

Ye wau buwabula dimbu kiansambodia, buna mwakala napi mu ndambu alokula mu zulu.

2. Ye mono yamona mpofi zozo nsambodia zitelamanga va luse luaNzambi, ye zau zavewa mpungi nsambodia zakulumeta.

3. Ye mpofi yankaka yayiza ye yatelama va disalu ye yakala longa diawola diamwisi, ye yandi wavewa lekwa biabingi biansunga biamwisi, kidi kakudikabio mu tusambulu tuabantu banlongo va disalu diawola diena va luse luakiandu.

4. Ye mwisi wabilekwa biansunga ye tusambulu tuabantu banlongo biafutumuka mu koko kwampofi kwa Nzambi.

5. Ye mpofi yabonga longa diamwisi ye yafuluzadio mu tia tuadisalu ye yatubato va ntoto ye mbandanu ye zindinga ye mpezomo ye ndikunu yantoto biakala.

6. Ye mpofi nsambodia zozo zakala mpungi nsambodia zakulemeta zakubama, kidi zasika mpungi zakulumeta.

7. Ye mpofi yantete yasikayo ye kwakala mala ye tia tuasangwa menga ye biau biatubwa va ntoto ye ndambu yantatu yantoto yavia ye ndambu yantatu yaminti yavia, ye titi biabionsono biankunzu biavia.

8. Ye mpofi yanzole yasika mpungi akulumeta ye kwakala nkievo mongo waunene wayuya watubwa mu mbu, ye ndambu yantatu yambu yakituka menga.

9. Ye ndambu yantatu yabilekwa biavangwa biena mu

mbu ye biena mwela biafwa, ye ndambu yantatu yazinzaza yabungwa.

10. Ye mpofi yantatu yasika mpungi akulumeta, mbwetete yayinene yasotuka mu zulu yalema bonso mwinda ye yasotuka va ndambu yantatu yamila ye nkelo mianlangu.

11. Nkumbu ambwetete nlulukulu, ye ndambu yantatu yanlangu yakituka nlulukulu, ye bantu babingi bafwa mu diambu dianlangu, kadi yau bakala ndudi.

12. Ye mpofi yaia yasika mpungi akulumeta, ye ndambu yantatu yantangu ye ngonda ye zimbwetete yabandwa, kidi ndambu yantatu yaviuta, ye ndambu yantatu yamwini yakala tombe ye bobo mu fuku mpe.

13. Ye mono yamona ye yawa ngo adizulu yatilumuka mu monakanda diazulu yavova mu ndinga yayinene: Engwa, engwa, engwa yau bena va ntoto mu diambu diandinga zampungi zakulumeta zisidi ye mpofi zitatu zina sika mpungi!

Kapu 9.

Mpofi yantanu yasika (1—12), *mpofi yansambanu yasika* (13—21).

Ye mpofi yantanu yasika mpungi akulumeta, ye mono yamona mbwetete yakisotukina va ntoto, ye yau yavewa nsabi anwa abenga.

2. Ye yau yabindula nwa abenga, ye mu nwa mwafwita mwisi nkievo mwisi atią tuatunene, ye ntangu ye mpeve biakituka tombe mu diambu diamwisi wanwa abenga.

3. Ye mu mwisi mwavaika makonko va ntoto, ye mau mavewa zingolo, bonso nkutu zantoto zena ngolo.

4. Ye mau makambwa, vo kamana vanga buma kwa titi biantotoko ye bionso biankunzu ye mintiko, kansi bantu babana kaka bakondolo dimbu kiaNzambi va mbulu zau.

5. Ye mau kamavewa kubavondako, kansi kidi mabakwamisa kaka ngonda zitanu, ye kwama kwamau kwafwanana ye kwama kutukisanga nkutu, buyitatikidi muntu.

6. Mu lumbu bina bantu bana tomba lufwa ye kabanalo mona nkutuko, ye yau baña kala ngunda zafwa, kansi lufwa luna kubatina.

7. Ye lunitu luamakonko luafwanana ye kavalu kwakubama mu nwana, ye va ntu miau vakala nkievo mpu zifwanane ye wola, ye zizi biau biafwanana ye zizi biabantu.

8. Ye mau makala nsuki nkievo nsuki zabakento, ye me-

no mau mafwanana ye meno mankosi.

9. Ye mau makala nkaku zantulu nkievo nkaku zantulu zasengwa, ye zu diamaveve mau diakala bonso zu diamakalu makavalu mamingi, bubana yungusa ku mvita.

10. Ye mau makala nkila ye ba bonso zinkutu, ye mu nkila miau mwakala ngolo zau mu kwamisa bantu ngonda zitanu.

11. Ye mau mena mfumu, impofi abenga, nkumbu andi mu kiebeleo Abadoni ye mu kielene nkumbu andi Apolioni.

12. Engwa mosi disukidi. Tala, mboki engwa mole mana kwiza diaka.

13. Ye mpofi yansambanu yasika mpungi akulumeta, ye mono yawa ndinga mu mpoka zia zadisalu diawola diena va luse luaNzambi,

14. ye yavova kwa mpofi yansambanu yakala mpungi akulumeta: Kutula mpofi zia zakangwa va mwila wawunene waEufalata.

15. Ye mpofi zia zakutulwa ye zakubama mu lokula ye lumbu ye ngonda ye mvu, mpasi mazavonda ndambu yantatu yabantu.

16. Ye ntalu amakabu mabinwani biatentama va kavalu yakala kumi diamafunda ngionzika zole ngionzika kumi diamafunda. Mono yawa ntalu au.

17. Ye bobo yamona mu sulumbi bakavalu ye yau batentama va bakavalu bakala nkaku zantulu zakala nabididi ye zambwaki ye nanza. Ntu miakavalu miakala nkievo miankosi, ye mu minwa miau mwavaika tia ye mwisi ye matadi matia.

18. Mu vunga bina bitatu mwavondwa ndambu yantatu yabantu, imu tia ye mwisi ye matadi matia biavaika mu minwa miau.

19. Kadi ngolo zakavalu zakala mu minwa miau ye mu nkila miau, kadi nkila miau miafwanana ye zinioka ye miena mintu; ye mu miau kwau kwakwamisa.

20. Ye bantu bankaka balembwa vondwa mu vunga biobio kabavilula madiela mau mu mavanga mamoko mauko, ye kabalembwa sambila mpeve zambiko ye biteki biawola ye palata ye nsongo ye matadi ye minti bilembolo mona ye wa ye diata.

21. Ye yau kabavilula madiela mau mu vonda ye kiloka kiauko ye kintjengi ye wivi wauko.

Kapu 10.

Yoane wamona mpofi yankaka ye

nkanda mu koko (1—7). *Yandi wakanbwa kabonga ye minawo* (8—11).

Ye mono yamona mpofi yankaka yangolo yakulumuka mu zulu yavwata tuti, ye nkiama wakala va ntu andu, ye zizi kiandi kiafwanana ye ntangu ye malu mandi nkievo tungwa biatia.

2. Ye yandi wasimba mu koko kwandi finkanda-nkanda fiabengulwa, ye yandi wasa kulu kwandi kwalubakala va mbu ye kulu kwalumoso va nsi.

3. Ye yandi waboka mu ndinga yayinene, bonso busambanga nkosi. Yandi bukaboka, buna mbandanu nsambodia zavova mu zindinga zau.

4. Ye mbandanu nsambodia buzavova buna yazola sonika, ye mono yawa ndinga mu zulu yavova: Sweka yivovele mbandanu nsambodia ye kusonikaniyoko.

5. Ye mpofi yina yiyamona, vo yatelama va mbu ye va nsi, yasangata koko kwandi kwalubakala ku zulu.

6. Ye yandi wadia ndefi mu yandi uvumunanga mimvu mikamimani, kwele mvu kuvutukidi mvu, iyandi wavanga zulu ye bilekwa biena muna, ye ntoto ye bilekwa biena va ntoto, ye mbu ye bilekwa biena muna, vo ntangu kayina vutuka kalako,

7. kansi mu lumbu bina ndinga ampofi yansambodia, bungina wakana, bukana sika mpungi akulumeta, buna mambu maNzambi maswekwa mana mana, bonso bwena nsamu wambote ukavana minanga miandi, iminkambi.

8. Ye ndinga yina yiyawa mu zulu, mono yavutukayo wa yamoka yami ye yavova: Wenda wabonga finkanda-nkanda fiabengula fiena va koko kwampofi yitelamene va mbu ye va nsi,

9. ye mono yayenda kwa mpofi ye yavova kwa yandi: Umpana finkanda-nkanda. Yandi wavova kwa mono: Bonga wadiafio, fiau fina lema mu vumu, kansi mu nwa aku fiau fina zenza bonso niosi.

10. Ye mono yatambulu finkanda-nkanda mu koko kwampofi ye yadiafio. Fiau fiazenza mu nwa ami, kansi buyadiafio, vumu kialema.

11. Ye yau bavova kwa mono: Ngeye una vutuka kamba bina vita kwiza kwa bantu ye bantu bampila mu mpila ye zindinga ye zimfumu zazingi,

Kapu 11.

Nzo aNzambi yatezwa (1—2). *Mbangi zole zalonga, zavondwa, zafuluka, zabaluka ku zulu* (3—14). *Mpofi yansambodia yasika* (15—19).

Ye mono yavewa kolo-kolo diakala bonso nkawa, ye mono yakambwa: Nanguka wateza nzo aNzambi ye disalu ye yau basambilanga momo.

2. Kansi yambula kianzala kiena kumbazi anzo ye kutezanikioko, kadi banzenza bavewakio, ye bau bana diatisa nzo yanlongo mu makumaia ye ngonda zole.

3. Ye mono ngina vana kwa mbangi zami zole zavwata makuba ye zina kamba nzaikusu mu funda dimosi ye nkama zole ye makumasambanu malumbu.

4. Yau iminti miole miamazi ye kebolo biole biaminda bitelamanga va luse luaMfumu antoto.

5. Ye vo muntu zolele kubasa buma, buna tia tuna vaika mu minwa miau ye mana mintantu miau. Vo muntu zolele kubasa buma, yandi sika vondulwa bobo.

6. Yau bena ye ngolo zakandila zulu, mpasi mvula kayina nokamu lumbu bialukambulu luauko. Yau bena ngolo mu nlangu mu kitulawo menga ye mu bwisa vunga biabionsono va ntoto yonso ntangu yibazolele.

7. Ye bubana mana kimbangi kiau, buna bulu kiansisi kieti tombuka mu benga kina kubanwanisa ye bedisa ye vonda.

8. Ye mvumbi zau zina lambalala va nzila mu vata diadinene dibikwanga mu kifwani Sodoma ye Ngipiti mwakomunwa Mfumu eto va kulunsi.

9. Ye mu bantu ye makanda ye zindinga ye bantu bampila mu mpila bana mona mvumbi zau lumbu bitatu ye ndambu, ye kabana yambula mvumbi zau zatulwa mu ndiamuko.

10. Ye yau bena va ntoto siba yangalala mu yau ye kala kiese beni ye filasana minkailu, kadi minkambi miomio miole miakwamisa yau bena va ntoto.

11. Ye lumbu bitatu ye ndambu mboki mpeve yamoyo yatuka mu Nzambi yakota mu yau, ye yau batelama va malu mau, ye wonga wawingi wabwila yau babamona.

12. Ye yau bawa ndinga yayinene mu zulu yavova kwa yau: Lubaluka vava! Ye yau babaluka kuna zulu mu tuti ye mintantu miau miabamona.

13. Ye yina ntangu yakala ndikunu yayinene yantoto, ye ndambu yakumi yavata yabwa, ye mu ndikunu yantoto mwavondwa mafunda nsambodia mabantu, ye bankaka batina ye bazitisa Nzambi mu zulu.

14. Engwa dianzole diameni.

Tala, diantatu dina kwiza nswalu.

15. Ye mpofi yansambodia yasika mpungi akulumeta, ye ndinga zangolo zakala mu zulu zavova: Kimfumu kiantoto kiena ye Mfumu eto ye Kilisto andi, ye yandi una kala Mfumu mimvu mikamimani, kwele mvu kuvutukidi mvu.

16. Ye makumole ye zingudi zia zabantu zena va lueka luaNzambi zavwanda va biandu zafukama kwa Nzambi va zizi biau ye zasambila Nzambi

17. ye zavova: Yeto tutondele kwa ngeye Mfumu Nzambi, nkwa atulendo tuatonsono, wena ye wakala, kadi Ngeye watambudi tulendo tuaku tuatunene ye wasiwa mfumu.

18. Ye bantu bena nganzi, ye nganzi zaku zalueki ye ntangu yina kongudulwa bafwa, buuna senda minanga miaku, iminkambi, ye bankwa mianlongo ye bavumina nkumbu aku ye babake ye babanene, ye ngeye una bunga yau babunga ntoto.

19. Ye nzo aNzambi yena mu zulu yazibuka, ye nkela andi yaluwawanu yamonika mu nzo andi, ye mpezomo ye zindinga ye zimbandanu ye ndikunu yantoto ye mala mangolo biakala.

Kapu 12.

Yoane wamona mu zulu mbona zole zameso: nkento wena lukufi ye buta ye dalaka kieti zola mina mwana (1—4). *Mwana wabútwa ye wabaluka ku zulu, ye nkento wataba ku nsi yankatu* (5—6). *Mvita yayinene mu zulu vakati ye Mikaeli ye dalaka* (7—12). *Dalaka kiazoma nkento ye bana bandi bankaka* (13—18).

Ye dimbu kiakinene kiamonika mu zulu, nkento wavwata ntangu, ye ngonda yakala kunsi amalu mandi, ye va ntandu antu andi vakala mpu akumi ye mbwetete zole.

2. Ye yandi wena vumu ye ubokanga ye wena minsongo ye umonanga mpasi zabuta.

3. Ye dimbu kiankaka kiamonika mu zulu ye tala, dalaka kiakinene kiena nanzo kiakala ntu nsambodia ye kumi diampoka ye va ntu miandi binteka nsambodia biamfumu.

4. Ye nkila andi wakola ndambu yantatu yazimbwetete zazulu, ye yatubazo va ntoto. Ye dalaka kiatelama va luse luankento wakala mu buta, kidi kamina mwana andi bukameniwo buta.

5. Ye yandi wabuta mwana, imwana wabakala, una vunga bantu babonsono mu nkawa wasengwa. Ye mwana andi wabalulwa kwa Nzambi ye ku kiandu kiandi.

6. Ye nkento wataba kuna nsi yankatu kukakubukulwa vuma kwa Nzambi, kidi kayundulwa kuna funda dimosi ye nkama zole ye makumasambanu malumbu.

7. Ye mwakala mvita mu zulu: Mikaeli ye mpofi zandi zanwanisa dalaka, ye dalaka ye zimpofi zandi zanwana.

8. Ye zau kazanungako, ye vuma kiau kakiamonika diaka mu zuluko.

9. Ye dalaka kiakinene kiawolumunwa, iyandi nioka yankulu ubikwanga nkadi ampemba ye satana iyandi uzimbisanga nza yamvimba, yandi watubwa va ntoto, ye zimpofi zandi zatubwa yandi.

10. Ye mono yawa ndinga yayinene mu zulu yavova: Bwabu ndalulu ye ngolo ye kimfumu biena ye Nzambi eto ye lulendo luena ye Kilisto andi, mfundi azimpangi zeto bukaluanzulu, iyandi wabafundanga kwa Nzambi fuku ye mwini.

11. Ye yau bambedisa mu diambu diamenga mamwana wameme ye mu diambu diamambu makimbangi kiau, ye yau kabatonda miela miauko nate ye mu fwa.

12. Nkiangunu mazulu, luyangalala kweno ye yeno luena mu mau. Engwa ntoto ye mbu, kadi satana wakulumukini kwa yeno ye nganzi zangolo, bukazaidi, vo fintangu-ntangu kaka fiena yandi.

13. Ye dalaka bukiamona, vo kiatubwa va ntoto, buna kiazoma nkento wabuta mwana wabakala.

14. Ye nkento wavewa maveve mole mango yadizulu yayinene, kidi katilumuka kuna nsi yankatu ku vuma kiandi kukayundulwa ntangu ye zintangu ye ndambu antangu nseke ye luse luanioka.

15. Ye nioka yalandisa nkento nlangu mu nwa andi nkievo mwila, kidi kakukumuna nkento mu mwila.

16. Ye ntoto wasadisa nkento ye wazibula nwa andi ye wamina mwila waniasa dalaka mu nwa andi.

17. Ye dalaka kiakadila nkento nganzi ye kiayenda nwanisa bankaka babutu biandi bikebanga mina miaNzambi ye biena ye kimbangi kiaYesu.

18. Ye yandi watelama va nseko ambu.

Kapu 13.

Yoane wamona bulu kiansisi kiatombuka mu mbu (1—10). *Mboki kamona bulu kiankaka kiansisi kiavaika mu ntoto* (11—18).

Ye mono yamona bulu kiansisi kiatombuka mu mbu kiakala

kumi diampoka ye ntu nsambodia ye kumi diabinteka biamfumu va mpoka zandi ye nkumbu zantiakulu va ntu miandi.

2. Ye bulu kiansisi kiyamona kiafwanana ye ngo ye malu mandi nkievo malu mabulu kiansisi ye nwa andi nkievo nwa ankosi. Dalaka kiavanakio ngolo zandi ye kiandu kiandi ye lulendo lualunene.

3. Ye mono yamona ntu andi mosi wakala nkievo vwa kiamfwilu ye vwa kiandi kiamfwilu kianiaka, ye nza yamvimba yatala bulu kiansisi mu ngitukulu.

4. Ye yau basambila dalaka, kadi kiau kiavana ngolo kwa bulu kiansisi, ye basambilakio ye bavova: Nani fwanane ye bulu kiansisi, ye nani lendakio nwanisa?

5. Ye kiau kiavewa nwa wampovila mambu mangolo ye mantiakulu, ye kiau kiavewa ngolo zasadila makumaia ye ngonda zole.

6. Ye kiau kiabandula nwa andi mu tiaka Nzambi ye mu tiaka nkumbu andi ye nzo andi ye yau bena mu zulu.

7. Ye kiavewa mu nwanisa bantu banlongo ye kubabedisa. Kiau kiavewa ngolo mu makanda mamonsono ye bantu ye zindinga ye bantu bampila mu mpila.

8. Ye yandi una sambulwa kwa babonsono bena va ntoto balembolo sonukwa kasi ye vana mpangulu anza mu nkanda wamoyo wamwana wameme wavondwa.

9. Vo muntu wena matu, bika kawa.

10. Vo muntu una tudisa mu kebolo, yandi una tulwa mu kebolo; vo muntu una vonda mu sabala, yandi sika vondwa mu sabala. Vava vena mvibudulu ye minu kiabantu banlongo.

11. Ye mono yamona bulu kiankaka kiansisi kiavaika mu ntoto, ye kiakala mpoka zole zafwanana ye mpoka zameme diambakala, ye kiau kiavova mpovolo adalaka.

12. Ye kiau kiavanga ngolo zabulu kiantete kiansisi va luse luandi ye kiasa, vo ntoto ye bena va ntoto basambila bulu kiantete kiansisi kianiakuswa vwa kiamfwilu.

13. Ye kiau kivanganga mangu biabinene ye kisotunanga tia mu zulu va ntoto, bantu bubatalanga.

14. Ye kiau kizimbisanga bantu bena va ntoto mu diambu diamangu bikilenda vanga va luse luabulu, ye kiau kiavova kwa yau bena va ntoto, vo bana va-

nga kifwani kwa bulu kiansisi kiena vwa kiasabala, kansi kiavuka.

15. Ye kiau kiavewa mu vana moyo kwa kifwani kiabulu kiansisi, kadi kifwani kiabulu kiavova ye kiavanga, vo babonsono balembwa sambila kifwani kiabulu kiansisi bana vondwa.

16. Ye kiau kina sa, vo babonsono ye babake ye babanene ye bamvwama ye babumputu ye zimfumu ye minanga bana vewa dimbu va moko malubakala vo va mbulu,

17. kidi muntu nkutu kalendi sumba ye tekako, kansi ndiena kaka wena dimbu, inkumbu abulu kiansisi vo ntalu ankumbu andi.

18. Nduka zena vava. Wena nduka, bika katanga ntalu abulu kiansisi, kadi intalu amuntu kwandi, intalu yayi: nkama sambanu ye makumasambanu ye sambanu.

Kapu 14.

Yoane wamona mwana wameme va mongo waSioni (1—5.) *Mboki kamona mpofi zankaka zalandasana* (6—13). *Vazimunina kamona Mwana amuntu ye mpofi zitatu* (14—20).

Ye Mono yamona ye tala, mwana wameme watelama va mongo waSioni ye nkama mosi ye makumaia ye mafunda maia mabantu batelama ye wau, ye yau basonwa nkumbu amwana wameme ye nkumbu asandi va mbulu zau.

2. Ye mono yawa ndinga mu zulu nkievo ndinga anlangu miamingi ye ndinga ambandanu zangolo. Ndinga yiyawa yakala bonso minsikidi miansambi bumieti sika va nsambi zau.

3. Ye yau bayimbila nkunga wamona va kiandu ye va lekwa biavumuna ye zingudi zabantu, ye muntu nkutu kalendi longuka nkunga wowoko, kansi yau basumbwa va ntoto, inkama mosi ye makumaia ye mafunda maia.

4. Baba iyau balembwa sumunwa kwa nkento, kadi bena mpumpa, iyau banamanga mwana wameme konso kuukwenda. Yau basumbwa mu bantu mu kala ntekidi kwa Nzambi ye mwana wameme.

5. Ye mu minwa miau kamwamonika makutuko, kadi yau bakondolo nkanu.

6. Ye mono yamona mpofi yankaka yatilumuka mu monakanda diazulu. Ye wakala ye nsamu wambote ukaumani ukana kamba bena va ntoto ye kwa bantu ye bampila mu mpila babo ye makanda ye zindinga ye bantu,

7. ye wavova mu ndinga yayinene: Luvumina Nzambi ye lunzitisa, kadi lokula kia-

nkongodolo andi kizidi ye lusambila ndiena wavanga zulu ye ntoto ye mbu ye nto zaminlangu.

8. Ye mpofi yankaka, iyanzole yanlandila ye yavova: Babeloni diadinene diabwidi, diabwidi, diau diavanga bantu babonsono basansala mu vinia kiakinsuza kiandi kianganzi.

9. Ye mpofi yankaka, iyantatu yabalandila, yavova mu ndinga yayinene: Vo muntu una sambila bulu kiansisi ye kifwani kiandi ye tambula dimbu va mbulu vo va koko,

10. buna yandi mpe una nwa vinia kiaNzambi kianganzi kialembwa sangwa ye vangwa mu kompe kiandi kianganzi, ye yau bana kwamuswa mu tia ye matadi matia vatalanga zimpofi zanlongo ye mwana wameme.

11. Ye mwisi wakwama kwau ufwitanga mimvu miamimvu mikamimani kwele mvu kuvutukidi mvu, ye kabana vonga ye fuku ye mwiniko, iyau basambila bulu kiansisi ye kifwani kiandi ye wonso wonso una tambula dimbu kiankumbu andi.

12. Vava vena mvibudulu abantu banlongo bakeba mina miaNzambi ye minu kiaYesu.

13. Ye Mono yawa ndinga mu zulu yavova: Nasoni! Kiese kiena ye bafwa, iyau bana fwanga mu Mfumu. Inga, Mpeve yivovele: Yau bana vunda mu salu kiau, kadi mavanga mau mana kubalanda.

14. Ye Mono yamona ye tala tuti diampembe, ye va tuti vavwanda mosi wafwanana ye mwana wamuntu. Yandi wakala mpu yawola va ntu andi ye sengwa kiakala meno mu koko kwandi kwalubakala.

15. Ye Mpofi yankaka yavaika mu nzo aNzambi ye yaboka mu ndinga yayinene kwa ndiena wavwanda va tuti: Fidisa sengwa kiaku ye yonzika, kadi vula kina yonzukwa kialueki, ye mbongo yantoto yayumini.

16. Ye ndiena wavwanda va tuti watuba sengwa kiandi va ntoto, ye ntoto wayonzukwa mbongo.

17. Ye Mpofi yankaka yavaika mu nzo aNzambi yena mu zulu ye yandi mpe wakala sengwa kiameno.

18. Ye mpofi yankaka yavaika mu disalu yakala ngolo mu tia, ye yandi waboka mu ndinga yayinene kwa ndiena wakala sengwa kiameno ye wavova: Fidisa sengwa kiaku kiameno, ye vela maketa mabana banti miavinia va ntoto, kadi bana bau bavwidi bwaka.

19. Ye mpofi yatuba sengwa

kiandi va ntoto ye yavela bana bavinia va ntoto ye yatubabo mu lekwa kiakinene kikamunwanga bana bavinia mu nganzi zaNzambi.

20. Bana bavinia bakamunwa kumbazi avata ye menga mavaika mu lekwa kikamunwanga matulama nate ye tuvambu tuakavalu nseke yakala funda dimosi ye nkama zisambanu zastadia.

Kapu 15.

Yoane wamona bamana lalulwa ye wawa minkunga miau (1—4). *Mboki kamona mpofi nsambodia ye malonga nsambodi manganzi* (5—8).

Ye mono yamona dimbu kiankaka mu zulu kiakala kiakinene ye kiangitukulu: mpofi nsambodia zakala vunga nsambodia biazimunina, kadi mu biau muna mana nganzi zaNzambi.

2. Ye mono yamona nkievo mbu wapelwa wasiwa tia, ye yau babedisa bulu kiansisi ye kifwani kiandi ye ntalu ankumbu andi, yau batelama va ntandu ambu wapelwa ye basimba nsambi zaNzambi.

3. Ye yau bayimbila nkunga waMose, inanga waNzambi, ye nkunga wamwana wameme ye bavova: Mfumu Nzambi, mavanga maku mena mamanene ye mangitukulu, ngeye nkwa atulendo tuatonsono; ngeye uMfumu abantu, nzila zaku zena zamfonga ye zakedika.

4. Nani una lembwa tina ngeye, Mfumu, ye lembwa zitisa nkumbu aku? Kadi Ngeye kaka wanlongo, kadi bantu babonsono bana kwiza ye sambila kwa ngeye, kadi nkongodolo zaku zamfonga zamana zayakana.

5. Ye mboki mono yamona ye nzo anlongo yena nkela aluwawanu luakimbangi yazibuka mu zulu.

6. Ye mpofi nsambodia zakala vunga nsambodia zavaika mu nzo aNzambi ye zavwata minlele miampembe mialezima ye zakanga mponda zawola mu ntulu zau.

7. Ye kimosi kiabina bia biavumuna kiavana kwa mpofi nsambodia malonga nsambodia mawola mazala kwa nganzi zaNzambi, iyandi uvumunanga mimvu mikamimani kwele mvu kuvutukidi mvu.

8. Ye nzo aNzambi yafuluzwa kwa mwisi anzitusu aNzambi ye ngolo zandi, ye muntu nkutu kalendi kota mu nzoko, nate ye vunga nsambodia biazimpofi nsambodia biamana.

Kapu 16.

Longa diantete diangazi diatengulwa (1—3), *diantatu* (4—7), *diaia* (8—9), *diantanu* (10—11), *diansambanu* (12—16), *diansambodia* (17—21).

Ye mono yawa ndiga yayinene mu nzo aNzambi yavova kwa mpofi zina nsambodia: Luenda luatengula malonga manganzi zaNzambi va ntoto!

2. Ye mpofi yantete yayenda tengula longa diandi va ntoto, ye mputa yangolo yambi yabwila bantu bakala dimbu kiabulu kiansisi ye basambila kifwani kiandi.

3. Ye mpofi yanzole yatengula longa diandi mu mbu, ye wau wakituka menga nkievo matukidi mu nkulu, ye bilekwa biabionsono biamoyo biafwa, ibina biakala mu mbu.

4. Ye mpofi yantatu yatengula longa diandi mu mila ye nkelo mianlangu, ye wau wakituka menga.

5. Ye mono yawa mpofi aminlangu yavova: Wena wamfonga, ingeye wena ye wakala, nkwa wanlongo, buwakongudila bobo.

6. Bubatengula menga mabantu banlongo ye minkambi, buna ngeye wabavana menga mu nwa mpe. Yau bafweni bobo.

7. Ye mono yawa disalu diavova: Inga, Mfumu Nzambi nkwa atulendo tuatonsono, nkongodolo zaku zena kedika ye nadede.

8. Ye mpofi yaia yatengula longa diandi mu ntangu, ye yau yavewa ngolo zayokila bantu mu tia.

9. Ye bantu bavia mu zina kwangolo, ye batiaka nkumbu aNzambi, iyandi wakala ngolo mu vunga biobio, ye yau balembwa vilula madiela mau, kidi bazitisa Nzambi.

10. Ye mpofi yantanu yatengula longa diandi va kiandu kiabulu kiansisi, ye kimfumu kiandi kiakituka tombe, ye yau bakasa tudimi tuau mu diambu diakwama.

11. Ye yau batiaka Nzambi azulu mu diambu diakwama kwau ye zimputa zau, ye balembwa vilula madiela mau mu mavanga mau.

12. Ye mpofi yansambanu yatengula longa diandi mu mwila waunene waEufata, ye nlangu wamwila wayuma, kidi nzila yakubama kwa zimfumu zansi ziselukilanga ntangu.

13. Ye mono yamona mpeve zitatu zansobo zafwanana ye bimbiti zavaika mu nwa adalaka ye mu bulu kiansisi ye mu nkambi wamakutu—

14. kadi mpeve zampeve zambi zena zivanganga mangu — zau zayenda kwa zimfumu mu nsi zazonsono mu kutikisa zau mu nwana kina lumbu kiakinene kiaNzambi atulendo tuatonsono.

15. Tala, mono ngina kwiza bonso mwivi. Kiese kiena ye wonso una kaya meso ye keba mvwatu miandi, kidi kana zie-

ta mpeneko ye kabamona nsoni zandiko.

16. Ye zau zabakutikisa va vuma kibikwanga Halamangedo mu kiebeleo.

17. Ye mpofi yansambodia yatengula longa diandi mu mpeve, ye ndinga yayinene yatuka mu nzo aNzambi mu kiandu yau yavova: Yimeni vangwa.

18. Ye kwakala mpezomo ye zindinga ye zimbandanu ye ndikunu yantoto yayinene, nkati andikunu yoyo ye yayinene fwani kiandikunu yoyo kakiakediko kasi kivangulwa bantu va ntoto.

19. Ye vata dina diadinene diakabwa mu ndambu zitatu, ye mavata mabantu mabwa, ye Babeloni diadinene diabambukulwa moyo kwa Nzambi, kidi kavanadio kompe kiena vinia kianganzi zandi zangolo.

20. Ye sanga biabionsono biataba, ye miongo kamiavutuka monwako.

21. Ye mala makala mamanene ye zitu bonso talanta kimosi masotuka mu zulu ye mabwa va bantu. Bantu batiaka Nzambi mu diambu diakwama kwamala, kadi kwama koko kwakala mbidi anene.

Kapu 17.

Yoane wamona kinsuza kiatentama va bulu kiansisi (1—6). *Mpofi yambangudilakio* (7—18).

Ye mpofi mosi ampofi nsambodia zakala malonga nsambodia yayiza moka yami ye yavova: Wiza vava; mono ngina kusonga nkongodolo akinsuza kiakinene kivwandanga va ntandu aminlangu miamingi,

2. kitanga kitoko ye zimfumu va ntoto, ye bena va ntoto bameni sansala kwa vinia kiakintiengi kiandi.

3. Ye yandi wantuala mu mpeve kuna nsi yankatu, ye mono yamona nkento wavwanda va ntandu abulu kiansisi kiena nabididi kiazala kwa nkumbu zantiakulu ye kiakala ntu nsambodia ye kumi diampoka.

4. Ye nkento wavwata mvwatu wambwaki wa nanzo ye wacema mu wola ye matadi mantalu beni ye nzimbu ye wasimba mu koko kwandi kompe kiawola kiazala kwa nkankumusu ye mvindu zakintiengi kiandi.

5. Ye nkumbu yasonwa va mbulu andi inkumbu yaswekwa: Babeloni diadinene, imbuta abinsuza ye nkankumusu va ntoto.

6. Ye mono yamona nkento wasansala kwa menga mabantù banlongo ye menga mazimbangi zaYesu, ye mono yayi-

tukwa beni, buyamona nkento.

7. Ye mpofi yavova kwa mono: Mu nki weti yitukwa? Mono ngina kukamba mbangudulu mu nkento wowo ye bulu kiansisi kinatanga nkento ye kiena ntu nsambodia ye kumi diampoka.

8. Bulu kiansisi, kiumweni, kiakala ye kakienako ye kina tombuka mu benga ye kina kwenda ku bungwa. Ye yau bena va ntoto balembwa sonukwa nkumbu zau mu nkanda wamoyo tuka vana kasi kibadukulwa nza vangwa bana yitukwa, bubana mona, vo bulu kiakala ye kakienako ye kina kwiza.

9. Vava vana kala nduka zakoma. Ntu nsambodia imiongo nsambodia mivwandanga nkento. Miau izimfumu nsanbodia mpe.

10. Ye mfumu zitanu zabwa, yimosi yena, ye yankaka kayaluekiko, ye bukana kwiza, kana sikila ntamako.

11. Ye bulu kiansisi kiakala ye kakienako iyandi kibeni wanani, ye utukidi mu zimfumu nsambodia ye una kwenda ku bungwa.

12. Ye kumi diampoka diumweni ikumi diazimfumu zikazikitambudila kimfumu ye bwabu, kansi zina tambula ngolo mu lokula kimosi kaka nkievo zimfumu vakimosi ye bulu kiansisi.

13. Zau zena diela dimosi ye zina vana ngolo ye lulendo kwa bulu kiansisi.

14. Zau zina nwanisa mwana wameme, ye mwana wameme ye babokulwa ye basolwa ye bakwikama bena ye wau bana kubabedisa, kadi wau imfumu azimfumu ye ntinu amintinu.

15. Ye yandi wavova kwa mono: Minlangu miumweni mivwandanga kinsuza ibantu ye makabu mabantu ye zindinga.

16. Ye kumi diampoka diumweni ye bulu kiansisi, biau bina bela kinsuza ye bina tanakio ye vangakio mpene ye dia nsuni andi ye yokakio mu tia.

17. Kadi Nzambi wasabo mu mintima miau, kidi bavanga luzolo luandi ye vanga luzolo lolo lumosi ye vana kimfumu kiau kwa bulu kiansisi, nate ye mambu maNzambi mana kwenda detila.

18. Ye nkento umweni ivata diadinene diena lulendo luakimfumu mu zimfumu zantoto.

Kapu 18.

Mbwilu yaBabeloni yasamunwa (1—3); *banlongo balubulwa mu vaikiladio* (4—8). *Zimfumu, mikiti, bañkwa mianzaza bena kiadi mu mbwi-*

lu adiau (9—20). *Mpofi yasamuna, vo dina fuka nswalu* (21—24).

Mboki mono yamona mpofi yankaka yakulumuka mu zulu yakala ngolo zazingi, ye ntoto wawanguka mu nzitusu andi.

2. Ye yandi waboka mu ndinga yayinene ye wavova: diabwidi, diabwidi Babeloni diadinene ye diakituka nzo azimpeve zambi ye kebolo kiazimpeve zazonsono zansobo ye kebolo kiazinuni zazonsono zansobo ye zankankumusu,

3. kadi bantu babonsono bamana nwa vinia kianganzi zakintiengi kiandi, ye zimfumu zantoto zatela yandi kitoko, ye minkiti miena va ntoto miakituka bamvwama mu lulendo luazimbongo zakimpumbulu kiandi.

4. Ye mono yawa ndinga yankaka mu zulu yavova: Lubantu bami, luvaika mu yandi, kaluidi kala ntuadi ye yandi mu masumu mandi ye kaluidi kala ntuadi mu vunga biandi.

5. Kadi masumu mandi malambuka nate ye ku zulu, ye Nzambi wabambuka moyo mu minkanu miandi.

6. Luvutula ndinda kwa yandi, bonso bukavutula ndinda, luvana yandi miole miole, bonso bwena mavanga mandi. Mu kompe kikavana lumvana mpana zole zole.

7. Bonso bukakizitisa ye katanga kindiafu, ibuna lumvana kwama ye kiadi. Kadi yandi vovele mu ntima andi: Mono ikama kiyalanga, kiena fwolako ye kina mona kwami kiadi nkutuko.

8. Nkiangunu vunga kiandi kina kwiza mu lumbu kimosi: mfwilu, kiadi, nsatu, ye yandi una yokwa mu tia, kadi Mfumu Nzambi wankongudila wena ngolo.

9. Ye zimfumu zantoto zantela kitoko ye kindiafu zina dila ye kunga mu yandi, bubana mona mwisi ukayokulwa.

10. Ye zau zina telama nseke mu diambu diawonga wakwama kwandi ye vova: Engwa, engwa vata diadinene, Babeloni ivata diangolo, kadi nkongodolo aku yayizidi mu lokula kimosi kaka!

11. Ye minkiti miena va ntoto midilanga ye miena kiadi mu yandi, kadi muntu kana vutuka sumba bizitu bianzaza zauko,

12. ibizitu biau biawola ye palata ye matadi mantalu beni ye nzimbu ye minlele miabiza miampembe ye miambwaki ye minlele mialezima ye miena nalo ye minti miamionsono miansunga ye bilekwa biabio-

nsono biampungi ye biabionsono bianti biantalu ye biansongo ye biasengwa ye biamatadi mampembe

13. ye kinamo ye mazi mansuki ye nungu ye nkusa ye nsunga amwisi ye vinia ye mazi ye mfumfuta ye masangu ye zimpunda ye mameme ye kavalu ye makalu ye minanga ye miela miabantu.

14. Mbongo zozo zazola mwela aku zameni lala mu ngeye, ye yonso yena yabiza ye yantoko yameni vila mu ngeye, ye kasi kayina vutuka monwako.

15. Bakitanga lekwa biobio ye babaka kimvwama mu yandi bana telama nseke mu diambu diawonga wakwama kwandi ye bana dila ye kala kiadi

16. ye vova: Engwa, engwa, ivata diadinene diavwata minlele miampembe miabiza ye miambwaki ye miena nalo ye diacema mu wola ye matadi mantalu beni ye nzimbu,

17. kadi mu lokula kimosi kaka kimvwama kiokio kiakinene kiafukidi. Ye babonsono babindikanga nzaza ye bakwendanga mu mwau muma ye bisadi biazinzaza ye bavwidi zinzaza batelama nseke

18. ye baboka, bubamona mwisi wayokulwa vata, ye bavova: Nki kifwanana ye vata diodio diadinene?

19. Yau batula mfumfuta va ntu miau ye baboka ye badila ye bakala kiadi ye bavova: Engwa, engwa, vata diadinene diena babonsono bavwidi zinzaza mu mbu bakituka bamvwama mu bilekwa biandi biantalu, kadi diafukidi mu lokula kimosi kaka.

20. Ngeye dizulu, yangalala kwaku mu diau. Luyangalala kweno, lubantu banlongo ye zintumwa ye minkambi, kadi Nzambi wavutudi ndinda eno kwa diau.

21. Ye mpofi mosi yangolo yazangula tadi diafwanana ye tadi dinikunwanga mfumfuta ye yatubadio mu mbu ye yavova: Mu nswalu miami Babeloni, vata diadinene, dina tubwa ye kasi kadina vutuka monwako.

22. Ye ndinga zansambi ye minsiki miansambi ye pitula ye mpungi akulumeta kasi kazina vutuka wakana mu ngeyeko, ye wonso nkete usanga kinkete kana vutuka monwa mu ngeyeko, ye mazu mandikunu amfumfuta kamana vutuka wakana mu ngeyeko,

23. ye kia kwamwinda kakuna vutuka wanguka mu ngeyeko, ye ndinga atoko diandambisa ye ndumba andambisa kayina vutuka wakana mu nge-

yeko, kadi minkiti miaku miakala madingizi va ntoto, kadi bantu babonsono bazimbala mu kiloka kiaku.

24. Ye muna diau mwamonwa menga mabantu banlongo ye minkambi ye menga mabantu babonsono bavondwa va ntoto.

Kapu 19.

Yoane wawa nkunga ansikulu mu zulu (1—8). *Mpofi yakamba Yoane kasonika* (9—10). *Yoane wamona mfumu azimfumu kuntu amakabu mandi mu kwenda nwana* (11—16). *Bulu kiansisi ye nkambi wamakutu ye bayau batubwa mu zanga diyuyanga* (17—21).

Mboki yawa nkievo ndinga yangolo yakabu diadinene mu zulu yavova: Haleluya, ndalulu ye nzitusu ye lulendo biena ye Nzambi eto!

2. Kadi nkongodolo zandi zena kedika ye nadede, kadi yandi wakongodele kinsuza kiakinene kiabunga ntoto mu kintiengi kiandi, ye yandi wavutula ndinda mu menga maminanga miandi mu moko makinsuza.

3. Ye yau bavutuka vova: Haleluya! Ye mwisi akiau ufwitanga mimvu mikamimani, kwele mvu kuvutukidi mvu.

4. Ye makumole ye zingudi zia zabantu ye lekwa bina bia biavumuna bafukama ye basambila Nzambi wavwanda va kiandu ye bavova: Amen, haleluya!

5. Ye ndinga yavaika mu kiandu yavova: Lusika Nzambi eto, beno luminanga miandi miamionsono mikumvuminanga beno babake ye babanene.

6. Ye mono yawa nkievo ndinga yakabu diadinene diabantu nkievo ndinga anlangu miamingi ye ndinga azimbandanu zangolo yavova: Haleluya! Kadi Mfumu Nzambi eto atulendo tuatonsono wasilu kimfumu.

7. Bika tuayangalala ye tuakala kiese ye tuanzitisa, kadi ndambisa yamwana wameme yalueki ye nkento andi wakubama.

8. Ye yandi nkento wavewa kavwata minlele miacema miavedila miampembe miabiza, kadi minlele miomio imavanga mamfonga mabantu banlongo.

9. Ye yandi wavova kwa mono: Nasoni! Kiese kiena yau batumuswa ku mbuluku andambisa yamwana wameme. Ye yandi wavova kwa mono: Mambu maNzambi momo makedika.

10. Ye mono yafukama va malu mandi mu kunsamila. Yandi wavova kwa mono: Tala, kwidibo sa. Mono inanga yaku ye zimpangi zaku zena ye kimbangi kiaYesu, sambila Nzambi, kadi kimbangi kia-

Yesu impeve yalukambulu lualekwa bina kwiza.

11. Ye mono yamona zulu diazibuka. Tala, kavalu kwampembe ye ndiena wavwanda va kavalu ubikwanga nkwa akedika ye kwikama ye mu mfonga kakongudilanga ye nwananga.

12. Kansi meso mandi makala nkievo nlemo atia, va ntu andi vakala binteka biabingi biamfumu, ye yandi wakala nkumbu yasonukwa yalembwa zaia muntu, kansi yandi kibeni kaka.

13. Yandi wavwata yunga kiamwangwa menga, ye nkumbu andi mambu maNzambi.

14. Ye makabu mabinwani mena mu zulu manama yandi va ntandu akavalu kwampembe, ye bavwata minlele miampembe miabiza miavedila.

15. Ye mu nwa andi mwavaika sabala kiakala meno, kidi kanakio banda bantu. Yandi una kubavunga mu nkawa wasengwa, ye yandi kibeni udiatanga mu lekwa kikamunwanga vinia kiaNzambi, nkwa atulendo tuasonsono, ikianganzi zandi zangolo.

16. Yandi wanata va yunga kiandi ye va luketo luandi nkumbu yasonwa: Ntinu amintinu ye mfumu azimfumu.

17. Ye mono yamona mpofi mosi yatelama mu ntangu, ye yandi waboka mu ndinga yayinene ye yavova kwa zinuni zazonsono zatilumuka mu monakanda diazulu: Luiza vava, lukutakana ku lambu diadinene diaNzambi,

18. kidi luadia nsuni miazimfumu ye nsuni miabakuluntu ye nsuni miabantu bangolo ye nsuni akavalu ye batentama va ntandu ye nsuni miababonsono ye zimfumu ye minanga ye babake ye babanene.

19. Ye mono yamona bulu kiansisi ye zimfumu zantoto ye makabu mau mabinwani bakutakana mu nwanisa ndiena wavwanda va ntandu akavalu ye dikabu diandi.

20. Ye bulu kiansisi kiabakwa ye nkambi wamakutu vakimosi wayanga mangu va luse luandi bikazimbikisila yau batambula dimbu kiabulu kiansisi ye basambila kifwani kiandi. Yau batubwa bau bole kimoyo ku zanga diatia diyuyanga ye matadi matia.

21. Bankaka bavondwa kwa ndiena wavwanda va kavalu mu sabala kiavaika mu nwa andi; ye zinuni zazonsono zayukuta mu nsuni miau.

Kapu 20.

Dalaka kiakangwa (1—3). *Kimfumu kiafunda diamimvu* (4—6). *Sa-*

tana wakutulwa, wanwana, wabungwa (7—10). *Mfulukulu abantu ye nkongodolo* (11—15).

Ye mono yamona mpofi yakulumuka mu dizulu ye yasimba nsabi abenga ye luvambu lualunene mu koko kwandi.

2. Ye yandi wakamata dalaka, inioka yankulu, isatana ye nkadi ampemba, ye yankanga mu funda diamimvu.

3. Ye yandi wantuba mu benga ye wazika ye wantula dimbu va ntandu, kidi kavutuka zimbikisa bantuko, nate ye funda diamimvu dina mana, mboki sika kutulwa mu fintangu-ntangu.

4. Ye mono yamona biandu ye bau bavwandabio, ye bau bavewa bakongudila. Mono yamona miela miabazakwa ntu mu diambu diakimbangi kiaYesu ye mambu maNzambi ye yau balembwa sambila bulu kiansisi ye kifwani kiandi ye balembwa tambula dimbu va mbulu zau ye va moko mau. Yau babaka moyo ye bayala ye Kilisto mu funda dimosi diamimvu.

5. Bafwa bankaka kababaka moyoko, nate ye funda diamimvu dina mana. Mfulukulu yoyo yantete.

6. Kiese ye nlongo biena yandi wena ntuadi mu mfulukulu yantete. Lufwa luanzole kaluena ngolo mu yauko, kansi yau bana kala minlongi miaNzambi ye Kilisto, ye bana yala ye yandi funda diamimvu.

7. Ye funda diamimvu budina mana, mboki satana una kutulwa mu kebolo kiandi.

8. Ye yandi una vaika mu zimbikisa bantu bena mu bifuma bia biantoto Ngongo ye Mangongo mu kutikisa yau mu nwana. Ntalu au yifwanane ye nienge wanzengo ambu.

9. Ye yau babuka mu sadila kwantoto ye bazunga valeka bantu banlongo ye vata diatondwa, ye tia tuasotuka mu zulu ye tuabamana.

10. Ye satana wabazimbikisa watubwa mu zanga dina diatia ye matadi matia diatubwa bulu kiansisi ye nkambi wamakutu. Yau bana kwamuswa fuku ye mwini mvu mikamimani kwele mvu kuvutukidi mvu.

11. Ye mono yamona kiandu kiakinene kiampembe ye ndiena wavwanda va kiau, dizulu ye ntoto biataba mu zizi kiandi, ye biau kabiamona vumako.

12. Ye mono yamona bafwa babake ye babanene batelama va luse luakiandu; ye minkanda miabengulwa; ye nkanda wankaka wabengulwa, inkanda wamoyo; ye bafwa bakongudulwa, bonso bwenina minkanda, bonso bwasonukwa mu minka-

nda, bonso bwenina mavanga mau.

13. Ye mbu wavutula bafwa bakala muna, ye lufwa ye nsi alufwa biavutula bafwa bakala muna, ye bau bakongudulwa, muntu ye mandi mavanga, muntu ye mandi mavanga.

14. Ye lufwa ye nsi alufwa biatubwa ku zanga diyuyanga, lufwa luanzole lolo, izanga diyuyanga.

15. Vo muntu walembwa monwa, vo kasonukwa mu nkanda wamoyo, buna yandi watubwa kuna zanga diyuyanga.

Kapu 21.

Yoane wamona zulu diamona ye ntoto wamona ye Yelusalemi diamona (1—2). *Ndinga yitukidi mu kiandu yasamuna kiese kiabantu balalulwa* (3—8). *Yelusalemi diamona diakambwa bonso budienina* (9—27).

Ye mono yamona zulu diamona ye ntoto wamona. Kadi zulu diantete ye ntoto wantete biamana katuka, ye mbu kauna vutuka kalako.

2. Ye mono yamona vata dianlongo, iYelusalemi diamona, diakulumuka mu zulu kwa Nzambi, ye diakubama, bonso ndumba andambisa yasiwa ntoko mu diambu diatoko diandi.

3. Ye mono yawa ndinga yangolo mu kiandu yavova: Tala, nzo aNzambi va kati ye bantu. Yandi una kala yau, ye yau bana kala bantu bandi, ye yandi kibeni Nzambi una kala yau;

4. ye yandi una kunguna mansanga mamonsono mu meso mau, ye lufwa kaluna vutuka kalako, ye kiadi ye mbokolo ye mpasi kabina vutuka kala diakako, kadi yina yantete yamana lala.

5. Ye yandi wavwanda va kiandu wavova: Tala, mono ivanganga yayonsono yamona. Ye yandi wavova kwa mono: Nasoni, kadi mambu momo mena makwikama ye kedika.

6. Ye yandi wavova kwa mono: Yivengo kwandi. Mono iA ye O, imbadukulu ye nsukulu. Mono ngina vana ufwidi nsatu anlangu kanwa mu nto anlangu amoyo mu kalekwako.

7. Wonso una vingana va ntandu una vingila yoyo, ye mono ngina kala Nzambi andi, ye yandi una kala mwana ami.

8. Kansi bena bunkuta ye badimbula minu ye bavanga nkankumusu ye mimvondi ye minyangi ye bandoki ye minsambidi miabiteki ye babonsono batanga makutu bana tambula kunku kiau mu zanga diyuyanga mu tia ye matadi matia, ilufwa luanzole lolo.

9. Ye mpofi mosi azimpofi nsambodia zakala malonga ma-

zala kwa vunga nsambodia biazimunina yayiza ye yamoka yami ye yavova: Wiza vava, sia kusonga ndumba andambisa, inkento wamwana wameme.

10. Yandi wantuala mu mpeve vana mongo waunene ye wanda ye wansonga vata, iYelusalemi dianlongo diakulumuka mu zulu kwa Nzambi,

11. ye diau diakala nzitusu aNzambi. Lezima kwadiau kwàfwanana ye tadi dilutidi ntalu nkievo tadi diayaspisi diamamoni-moni.

12. Ye diau diakala lumbu lualunene luantela ye kumi ye mielo miole ye mu mielo kumi ye zimpofi zole; ye zinkumbu zasonama va miau, inkumbu zamakanda mabana baIsaleli mena kumi ye mole.

13. Mu ntini yaesti mwakala mielo mintatu ye mu node mielo mintatu ye mu sude mielo mintatu ye mu westi mielo mintatu.

14. Ye lumbu luavata luakala kumi ye tufulu tole ye va tuau kumi ye nkumbu zole, nkumbu zazintumwa zamwana wameme.

15. Ye ndiena wamoka yami wakala ye nti wawola wantezila, kidi kateza vata ye mielo miandi ye lumbu luandi.

16. Ye vata diena tueka tuia tuadetila, ye la ye sadila biena mpila mosi. Ye yandi wateza divata mu nti mu kumi ye mafunda mole mastadia. La ye sadila ye ntela detila kwandi.

17. Ye yandi wateza lumbu luandi nkama mosi ye makumaia ye nkwanga zia yamboma, bonso bwena tezo kiamuntu ye kiampofi mpe.

18. Ye lumbu luavata luatungwa mu yaspisi, ye divata diatungwa mu wola wavedila ufwanane ye tombula diavedila.

19. Kansi tufulu tualumbu luavata tuasiwa ntoko mu matadi mamonsono mantalu beni mampila mu mpila: lufulu luantete iyaspisi, luanzole isafili, luantatu ikalasedoni, luaia simalangidi,

20. luantanu isaladonisi, luansambanu isaladeli, luansambodia ikilisolito, luanani ibelili, luavwa itopasi, luakumi ikilisopasi, luakumi ye mosi iyasinti, luakumi ye zole iametisti.

21. Ye kumi ye mielo miole ikumi ye nzimbu zole, mwelo mosi mosi, luzimbu lumosi lumosi. Ye nzila avata yakala wola wavedila ufwanane ye tombula diawanguka.

22. Ye mono kiamona nzo aNzambi munako, kadi Mfumu Nzambi nkwa atulendo tuatonsono inzo anlongo avata ye mwana wameme.

23. Ye vata kadiena nsatu antangu ye ngondako, mpasi biabawangula, kadi nzitusu a-Nzambi uwangulanga diau, ye mwana wameme ikia kwandi.

24. Ye bantu bana diata mu kia kwadiau, ye zimfumu zantoto zina nata nzitusu au ye ndanusu au mu diau.

25. Ye mielo miandi kamina zikwa nkutu mu mwiniko, kadi fuku kadina vutuka kala munako.

26. Ye yau bana nata nzitusu ye ndanusu abantu kuna diau.

27. Ye widi lekwa kiansobo nkutu kakina kota mu diauko ye muntu uvanganga nkonkumusu ye makutuko, kansi yau kaka basonukwa mu nkanda amoyo wamwana wameme.

Kapu 22.

Mwila amoyo ye nti amoyo (1—2). *Kiese kiabantu balalulwa* (3—5). *Mambu maNzambi makwikama* (6—7). *Yoane wafukama ye wasambila* (8—11). *Kilisto una kwiza nswalu* (12—17). *Ndubudulu mu keba mambu malukambulu lualekwa bina kwiza* (18—19). *Mfumu yina kwiza nswalu* (20). *Mpeno anlemvo* (21).

Ye yandi wansonga mwila anlangu wamoyo wavaika mu kiandu kiaNzambi ye mwana wameme, imwila wacema bonso mamoni-moni.

2. Mu monakanda dianzila adivata ye mwila kuna simu ye kunu simu mwena nti wamoyo ubutanga kumi ye mbuta zole zole, mbuta mosi mosi, ngonda mosi mosi, ye makaya manti mena mu niakisa bantu.

3. Ye widi lekwa nkutu kiatumbwa kakina vutuka kalako, ye kiandu kiaNzambi ye mwana wameme kina kala mu diau, ye minanga miandi mina kunsambila.

4. Ye yau bana tala zizi kiandi, ye nkumbu andi yina kala va mbulu zau.

5. Fuku kadina vutuka kalako, ye yau kabena nsatu akia kwamwindako ye kia kwantanguko, kadi Mfumu Nzambi una kubawangula, ye yau bana yala mimvu miamimvu mikamimani, kwele mvu kuvutukidi mvu.

6. Ye yandi wavova kwa mono: Mambu momo mena makwikama ye kedika, ye Mfumu Nzambi ampeve zaminkambi wafidisa mpofi andi mu songa minanga miandi yina yina vangwa nswalu.

7. Ye tala, mono ngina kwiza nswalu. Kiese kiena yandi una keba mambu malukambulu luankanda wau.

8. Ye mono Yoane indiena wawa ye wamona yoyo, ye buyawa ye yamonayo, mono yafukama mu sambila va malu mampofi yina yansongayo.

9. Ye yandi wavova kwa mono: Tala kwidibo sa! Mono inanga yaku ye zimpangi zaku ye minkambi ye yau bana keba mambu mankanda wau. Sambila Nzambi.

10. Ye yandi wavova kwa mono: Kusani dimbu mu nkanda wau walukambuluko, kadi ntangu yeka lukufi.

11. Uvanganga yambi, katatamana yambi vanga, ye muntu wansobo katatamana mu finsuka, kansi muntu wamfonga katatamana mfonga vanga, ye muntu wanlongo katatamana mu kukifongisa.

12. Tala, ngina kwiza nswalu ye nsendo ami wena yami mu senda muntu muntu, bonso bwena mavanga mandi.

13. Mono iA ye O, wantete ye wazimunina, mbadukulu ye nsukulu.

14. Kiese kiena yau basukula mvwatu miau, kidi bakala lulendo mu nti wamoyo ye kota mu mielo miadivata.

15. Kansi kumbazi kuna kala zimbwa ye bandoki ye minyangi ye mimvondi ye minsambidi miabiteki ye babonsono bazolele ye bavanganga makutu.

16. Mono Yesu yafidisi mpofi ami mu ta kimbangi kwa yeno mu yoyo mu mabundu. Mono imwanzi waDavidi ye mwana andi, imbwetete yansuka yilezimanga.

17. Ye mpeve ye ndumba andambisa bavovele: Wiza! Ye wonso wilu, kavova: Wiza! Wonso wena nsatu anlangu bika kiza; ye wonso uzolele, bika kabonga nlangu amoyo mu kalekwako.

18. Mono itanga kimbangi kwa wonso una wa mambu malukambulu luankanda wau: Vo muntu una kudika lekwa mu mau, buna Nzambi una kunsa mpe vunga biasonukwa mu nkanda wau,

19. ye vo muntu una katula lekwa mu mambu mena mu nkanda walukambulu lualu, buna Nzambi una katula kunku kiandi mu nti wamoyo ye vata dianlongo biasonukwa mu nkanda wau.

20. Ndiena utanga kimbangi mu yoyo, yandi vovele: Inga, ngina kwiza nswalu. Amen. Mfumu Yesu, wiza!

21. Bika nlemvo waMfumu Yesu wakala ye babonsono!

2.

MINKUNGA MIA DAVIDI

MIASEKULWA MU KIFIOTI

KWA

K. S. WALFRIDSSON

YE

MIASUNGUKWA KWA

R. W—N.

SWEDISH MISSIONARY SOCIETY
ÉTAT INDÉPEND. DU CONGO.

STOCKHOLM,
SVENSKA TRYCKERIBOLAGET EKMAN & CO.
1898.

Minkunga miaDavidi.

NKANDA WANTETE.

Nkunga 1.

Kiese kiabankwa miamfonga ye mbungulu zabankwa miayayibi.

Kiese kiena ye ulembolo diata mu nkanunu zabankwa miayayibi ye lembolo kota mu nzila zabankwa miamasumu ye lembolo vwanda, vavwandanga bamindevi,

2. kansi uzolanga mina mia-Mfumu ye uyindulanga mina miandi mwini ye fuku.

3. Ndiona ufwanane ye nti wakunwa va nseko amila mianlangu, ubutanga bana bandi mu yandi ntangu ye lembolo lengila makaya; kansi yayonsono yikavanganga yitomene.

4. Kansi bankwa miayayibi kabena boboko, kansi yau bafwanane ye mavevolo mavevumunwanga kwa mpeve.

5. Nkiangunu bankwa miayayibi kabana vuka mu nkongodoloko, ye bankwa miamasumu kabana sikila mu dibundu diabankwa miamfonga mpeko.

6. Kadi Mfumu zaidi nzila zabamfonga, kansi nzila zabankwa miayayibi zina fukuswa.

Nkunga 2.

Mfumu aZioni.

Bakondolo nzailu aNzambi mu nkiama beti boma, ye bantu mu nkiama beti banzila mabanza makondolo kiuma?

2. Zimfumu zanza yayi zeti telama kwau, ye bakuluntu beti wawasana kwa Mfumu ye kwa muntu andi wakuswa:

3. »Tuadamuneo mbienga zau, ye tualosa minsinga miau!»

4. Wena ku zulu sevele; Mfumu weti kubalevula.

5. Buna yandi weti kubavovisila mu nganzi zandi, ye weti kubatinisa mu mfwemono andi yayinene.

6. »Mono yayadisi mfumu ami ku Zioni, imongo ami wanlongo.»

7. **M**ono ngina kamba luwawanu lualu; Mfumu wankamba: »Ngeye imwan' ami, lumbu kiaki ibutidi.
8. Lomba kwa mono, ye mono ngina kusisila bakondolo nzailu aNzambi difwa ye nzuka zantoto mu vwazo.
9. Ngeye una bula yau mu nkawa wasengwa ye una kubakosuna mpila mosi binzu biatubumba.
10. **I**kuma luluka, beno zimfumu ye beno, minkongudidi va ntoto, luyambula lualongakana!
11. Lusadila Mfumu mu wonga ye luyangalala mu zakama!
12. Luzitisa mwana kawidi fwema, ye yeno kaluidi zimbala mu nzila; kadi nganzi zandi zilenda futumuka nswalu. Kiese kiena yau babonsono batininanga kwa yandi.

Nkunga 3.

Ngiaudulu kwa Nzambi mu nkwamusu.

Nkunga waDavidi bukataba mu mwan' andi Absalomi.
2. **M**fumu, mintantu miami miena miamingi, babingi beti kunkutakanana;
3. babingi beti kuntesa ndevo: »Mu Nzambi kamwenani ndalulu mu yandiko.»
4. Kansi ngeye Mfumu inkaku kwa mono; ngeye inzitusu ami, ye ndiena uvumbulanga ntu ami.
5. Isasula nding' ami ye idila kwa Mfumu, ye yandi utambudila kwa mono mu mongo andi wanlongo.
6. **M**ono yalambalele ye yabeki tulu; mvutukidi sikama, kadi Mfumu unkebele.
7. Kieti ami tina makabu mamazunda mabantu meti kunzungidilako.
8. Telama Mfumu; undalula, uNzambi ami, kadi ngeye ubandanga mintantu miami miamionsono va mpukunia, ngeye ukosunanga meno mabantu bambi.
9. Kwa Mfumu kwena ndalulu; bika lusakumunu luaku luazakala va bantu baku.

Nkunga 4.

Lusambulu luavuvu mu ncita.

Kwa nseki ankunga mu yimbidila mu nsambi; nkunga waDavidi.
2. **B**uibokanga bika watambudila kwa mono, ngeye uNzambi amfonga zami, ngeye ukunsadisilanga vuma bungiena mu mpasi, unsila nlemvo ye wa lusambulu luami.
3. **L**umadingizi, lumbu bikwa nzitusu ami una kitulwa

mvwezolo, lumbu bikwa luna tonda mambu makondolo kiuma ye tomba makutu?

4. Luyindula kweno, vo Mfumu wakisodila kwandi muntu wabumpombo, Mfumu uwanga buikumbokilanga.

5. Lukala kweno nganzi, kansi kaluvolani masumuko; luyindula mu mintima mieno mu mintanda mieno ye ludingalala.

6. Lunata minkailu miamfonga ye lusa vuvu mu Mfumu.

7. Babingi beti vova: »Nani una kutumwesa yina yena yambote?» Utunangunina kia kwazizi kiaku, uMfumu.

8. Ngeye weti kumbukisa kiese kiakingi mu ntima, kiviokele kiese kiabankaka, bubeti baka mbidi ambongo ye vinia kiakingi mpe.

9. Mu yenge nzolele lambalala, ye mu yenge sia leka tulu, kadi ngeye, uMfumu, ungiambudi vatatukidi ye vena mpungumunu.

Nkunga 5.

Lusambulu mu bankwa miayayibi.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Dimba mambu mami, Mfumu; wa mpumukunu ami!

3. Wa ngiaudulu ami, uMfumu ami ye Nzambi ami; kadi kwa ngeye nzolele tambika lusambulu luami.

4. Mfumu, nsuka nabu siwa wa nding' ami; nsuka nabu ikutuadilanga nkaylu aku ye ikulangidilanga.

5. Kadi ngeye kaiNzambi yizolanga yambiko; muntu wambi kalendi kala ye ngeyeko.

6. Bantu bamayangala kabalendi sikila va meso makuko, ngeye ubelanga mimvangi miayayibi miamionsono.

7. Ngeye ubunganga bakambanga makutu; bau bena vema vema mu vonda, ye bantu bampumpuluvunu Nzambi weti kubakamina nitu.

8. Kansi mono sia kota mu nzo aku mu diambu dianlemvo aku waunene; sia sambila kwami mu wonga waku, kutadisi nzo aku yanlongo.

9. Mfumu, undiatisa mu mfonga zaku mu diambu diaminzomi miami; undengila nzil' aku.

10. Kadi mu minwa miau kamwena kedikako, mu ngudi amintima miau mwena mbungulu, malaka mau izindiamu zamwasi, ye tudimi tuau bavangato ndengo zavovila.

11. Ubakongudila Nzambi; bika nkanunu zau zafuba. Ubakuba mu diambu diaminkanu miau miamingi, kadi kolo bena mu ngeye.

12. Kansi yau babonsono batininanga kwa ngeye bika bakala kiese; bika bayangalala kwele mvu kuvutukidi mvu, kadi ngeye ukubatabilanga. Batondanga nkumbu aku bika bakala kiese mu ngeye.

13. Kadi ngeye usakumunanga wamfonga; ngeye weti kumfuka mu nlemvo keti inkaku.

Nkunga 6.

Lusambulu ye mvutulu alusambulu mu nzungu beni.

1. Kwa nseki ankunga, mu yimbidila mu nsambi, nkunga waDavidi.

Mfumu kundongilani mu nganzi zakuko, ye kumpovisilani mu mfwemono akuko.

3. Unsila nlemvo, Mfumu, kadi lemina dieti kumpomisa, undiakisa Mfumu, kadi ngieti mona wonga mu ngudi.

4. Inga, mwel' ami weti mona wonga wawingi; engwa, Mfumu lumbu bikwa?

5. Vutuka, Mfumu, walalula mwel' ami; untanina mu diambu dianlemvo aku.

6. Mu lufwa kamubanzulwanga mu ngeyeko; nani una vutula matondo kwa ngeye mu nsi abafwa?

7. Nitu nkutu kindakana ye vumukanga, fuku kafuku isanga ntand' ami nabututu, ye mu mansanga mami ibodisanga fulu kiami.

8. Zisi kiami kiayikidi nasiotolo mu diambu diakiadi; kimeni nuna mu diambu diamintantu miami miamionsono.

9. Luntatukila beno lumimvangi miayayibi buna luena, kadi Mfumu wawilu ndidulu ami.

10. Mfumu wawilu tusambulu tuami, Mfumu weti tambudila ndombolo ami.

11. Mintantu miami miamionsono mina vwiswa nsoni ye mina bwilwa kwa wonga wawingi; bana vutukisa ku manima ye vwiswa nsoni nswalu.

Nkunga 7.

Ndombolo yaludedoso luabungu diamfonga kwa Nzambi.

1. Nkunga waDavidi, ukayimbila kwa Mfumu mu diambu diamambu maKuzi mu kanda diaBeniami.

Mfumu, kwa ngeye itinina; untabila mu minzomi miami miamionsono ye undalula,

3. kamidi tiasuna mwel' ami nkievo zinkosi ye niukikisa-

wo, bunkondolo una kunsadisa.

4. Mfumu, uNzambi ami, vo mono mpengi bobo, ye vo yilembolo songa yena mu moko mami,

5. vo mono mvutudi yambi kwa utukezi yenge, evo nzionene utukezi kintantu lekwa mu nana,

6. buna yambula ntantu kazoma mwel' ami kabakawo ye kadiata moyo ami va ntoto ye katula nzitusu ami mu fundu fundu diantoto.

7. Nanguka Mfumu mu nganzi zaku wakakila mafuluka mamintantu miami, zikama wansadisa, ngeye wavana nkongodolo.

8. Bika dibundu diabantu diakuzungidila, ye bika wavutuka mu kayengele va ntandu adiau.

9. Mfumu yeti kongudila bantu; undungisa Mfumu, bonso bwena mfonga zami, ye bonso bungienina mu kondwa kwa nkanu.

10. Sukisa kimfunia kiabankwa miayayibi, kansi sikisa nkwa wamfonga mu lulendo, kadi ngeye indiena utalanga mintima ye nguba, uNzambi yamfonga.

11. Nkaku ami yena kwa Nzambi; yandi ulalulanga bankwa miamfonga.

12. Nzambi inkongudidi wamfonga, ye yandi iNzambi yifwemanga lumbu kalumbu.

13. Vo muntu kazolele vilula dielako, buna weti lengusa dionga diandi ye leka ponza kiandi ye wetikio kubika;

14. ye yandi weti kunzungila nzongo wamfwilu, ye bitoto biandi yandi wetibio vemunina ku tia.

15. Tala ndiona wena nzongo wabuta mbungulu, yandi wayeki kimfunia, kanzi una buta kalekwako.

16. Yandi weti tima bulu ye wetidio sinisa, kansi bwidi kwandi mu ndiamu yikatimini.

17. Kiadi kiandi kivutukidi va ntu andi, ye kimfunia kiandi kivutukidi va mbata antu andi.

18. Mono sia tonda kwa Mfumu bonso bwena mfonga zandi ye sika nkumbu aMfumu, yandi iyandi lutidi inkwa waunene.

Nkunga 8.

Nene ye wote biamvangi.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Mfumu uMfumu eto, nkumbu aku mwanki yandanusu beni yena mu ntoto wamvimba, ingeye watula nzitusu akimfumu kiaku ku zulu.

3. Mu minwa miabana ye mu minwa miabana banswa ngeye watula lulendo mu diambu diamintantu miaku mu lumba ntantu ye wena nzaki zavutudila ndinda.

4. Buitala zulu diaku, imavanga mamoko maku ngonda ye mbwetete, ziwavanga,

5. buna muntu inki kwandi, vo ngeye ukumbanzilanga, evo mwana abantu vo ngeye ukunkebanga?

6. Fiuma fisidi nga wamvangila nkievo kiNzambi; ngeye wamvwika nzitusu ye ndanusu.

7. Ngeye wanyadisa mfumu va ntandu amavanga mamoko maku, yilekwa yayonsono ngeye wantudilayo kunsi amalu mandi,

8. mameme ye zingombe, biabio, inga, bibulu biatiti mpe,

9. zinuni zena kunsi adizulu ye zimbizi zambu, ye bionso bionso lekwa bidiatanga mu nzila zambu.

10. Mfumu, uMfumu eto, nkumbu aku yena yandanusu mu ntoto wamvimba.

Nkunga 9.

Mvutudulu amatondo mu diambu diandungunu mu mintantu.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Nzolele tonda kwa Mfumu mu ntim' ami wamvimba; ngina kamba bimangu biaku biabionsono.

3. Nzolele kala kiese ye yangalala mu ngeye, nzolele sika nkumbu aku, ngeye ingeye lutidi inkwa wanzitusu,

4. kadi mintantu miami mieti vutukisa ku manima, mieti bwa kwau ye bungana va zizi kiaku.

5. Ngeye wandungisi ye wandedesele mambu mami; ngeye uzakalanga va kiandu kiaku kianzitusu bonso nkongudidi wamfonga.

6. Ngeye sembele bakondolo nzaylu aNzambi ye wabungidi bankwa miayayibi; zinkumbu zau ngeye vinsikisizo kiamakulu ye kwele mvu kuvutukidi mvu.

7. Mintantu mimeni bedu-swa, mimeni fulwa kiamakulu; ngeye tengole mavata mau, mbambukulu zamioyo miau zavididi.

8. Kanzi Mfumu yena mimvu miamionsono. Yandi wakubika kiandu kiandi mu kongudila,

9. ye yandi una kongudila sadila kwa ntoto mu mfonga, yandi una dedisa mambu mabantu bonso busongele.

10. Ikuma bika Mfumu kakadila muntu ukwamuswanga

nzo yasiama, inzo yasiama mu ntangu zanzungu.

11. Ye buna basaidi ngeye bika bakusilanga vuvu; kadi ngeye Mfumu, kusisanga bakutombangako.

12. Luzitisa Mfumu, uvwandanga mu Zioni, lukamba mavanga mandi kwa bantu.

13. Kadi yandi iyandi utatimisanga mfuka zamenga lomba, yandi ubabambukidi moyo; yandi kavilakene ngiaudulu zabakwamuswangako.

14. Unsila nlemvo, uMfumu; tala bonso buikwamuswanga kwa beti kumbela; ngeye ingeye ukuntombulanga mu mielo mialufwa;

15. mono kidi vo yakamba lusikulu luaku lualonsono, ye kidi yayangalala mu ndalulu aku mu mielo miamwan' ankento Zioni.

16. Balembolo kuzaya babwidi kwau mu ndiamu yibatimini; malu mau mabakamene mu konde dibatembi.

17. Mfumu wakizaikisi, yandi meni kongudila; yandi ukankidikisanga nkwa wambi mu mavanga mamoko mandi.

18. Bankwa miayayibi bana vutukisa kwau ku manima ye bana sotuka mu nsi abafwa, babonsono balembolo zaya Nzambi, bakumvilakananga.

19. Kadi muntu wamputu vele kana fuwa diba mu lumbu yayonsonoko, ye vuvu kiabantu bakwamuswanga kakina kabakana kwele mvu kuvutukidi mvuko.

20. Do telama Mfumu, kutalani bantu bavingana va ntanduko; yambula balembolo kuzaya bakongudulwa va zizi kiaku.

21. Bika wonga wababwila Mfumu; bika balembolo kuzaya babakula mu mintima, vo yau ibantu kaka.

Nkunga 10.

Ngiaudulu ye lusambulu mu diambu dianza miabankwa miayayibi.

Mu nkiama utatukidi nseke beni, uMfumu, ye mu nkiama weti swama mu ntangu zanzungu?

2. Muntu wamputu ukatwa lungwanga kwama mu diambu dianza miabankwa miayayibi; ubakamanga kwandi mu nkanunu zau zibankana.

3. Kadi nkwa wambi weti kukisanisina mu luzinunu luamwel' andi, ye nkwa amapela kazolele mu Nzambiko, yandi ukuntungudilanga.

4. Nkwa wambi weti vova mu nza miandi vo: »Yandi ketibo yuvuzulako!» »Kakwenani Nzambiko;» bonso bobo

bwena mabanza mandi mamonsono.

5. Nzila zandi zena mpungumunu mu ntangu zazonsono, nkongodolo zaku zeti tatuka beni ku zulu ye meso mandi; mintantu miandi miamionsono yandi wetimio banzila mpila mosi kalekwako.

6. Yandi weti bika mu ntim' andi: Kina kwami zezako, mu mono kamuna bwilwa ncitako kwele mvu kuvutukidi mvu.

7. Nwa andi uzedi kwa ntumbulu ye bungubi ye lukwamusu; kunsi aludimi luandi kwena nzungu ye mbungulu.

8. Yandi weti vwanda mu kenga ku mbel' azinzo, mu nsweki kazolele vonda kondolo nkanu; meso mandi meti langidila nkwa akiadi.

9. Yandi weti langa mu vuma kiansweki bonso nkozi kunsi avwa diandi, yandi weti langa mu baka nkwa amputu ye weti kuntunta kwa yandi mu konde diandi.

10. Yandi weti batalala ye weti kenga, ye bankwa mianzungu babakamene kwau mu nzala zandi.

11. Yandi weti vova mu ntim' andi: »Nzambi unabo vilakana, yandi swekele zizi kiandi, kasi kanabo monako.»

12. Telama Mfumu, nanguna koko kwaku Nzambi, kuvilakanani bantu bamputuko.

13. Nkwa wambi mu nkiama sika tungudila Nzambi, ye mu nkiama sika vova mu ntim' andi: »Ngeye kwetibo yuvuzulako.»

14. Keti ngeye wamonabo; kadi ngeye utalanga nzungu ye kiadi ye usonikangabio va kandazi kiaku. Muntu wakiadi uyekulanga bungu diandi kwa ngeye; ngeye insadisi akondolo se.

15. Tolula koko kwa nkwa wambi ye vutula ndinda mu masumu mabankwa miayayibi, kidi vo kunamo vutuka monako.

16. Mfumu imfumu lumbu yayonsono kwele mvu kuvutukidi mvu; bakondolo luzailu luaNzambi bana katwa fukuswa mu nsi andi.

17. Ngunda zabankwa miabumpombo,ngeyeMfumu,uwangazo; ngeye weti sa mintima miau nakekete; ngeye weti teka matu maku mu diambu dianungisa kondolo se ye ukwamuswanga.

18. Kutalani muntu nkutu kavutuka vumisako, kadi wavangulwa mu ntoto.

Nkunga 11.

Vuvu mu Mfumu inkwa wamfonga.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Kwa Mfumu yatinini. Buna bwe lulenda kuntesa vo: »Lutina bonso butinanga nuni ku mongo weno,

2. kadi tala, bankwa miayayibi beti leka ponza, batudidi toto biau mu nsinga mu sika kwa bankwa miamfonga mu tombe.

3. Tufulu butueti vuzwa, buna nkwa wamfonga nki sika lenda vanga?»

4. Mfumu wena mu nzo andi yanlongo, kiandu kiaMfumu kiena ku zulu; meso mandi matalanga, ye ntadulu zandi zisinsanga bana babantu.

5. Mfumu weti tonta nkwa wamfonga; kansi nkwa wambi ye utondanga mafuka bau babelwanga kwa mwel' andi.

6. Bika kanokisina bankwa miayayibi makonde mampezomo; tia ye matadi matia ye mpeve yambangazi, bika biau biakala imbungu au, yibana tambukwa.

7. Kadi Mfumu wena wamfonga; yandi utondanga zimfonga; bankwa miamfonga bana mona zizi kiandi.

Nkunga 12.

Lusambulu mu diambu diamambi maniekanga.

1. Kwa nseki ankunga, Seminiti, nkunga waDavidi.

Mfumu bika walalula; kadi bankwa miamfonga basukidi kwau, ye bankwa miakwikama bameni vila mu bana babantu.

3. Bakambasananga makutu bau ye bayandi; bavovilanga mu bikoba biena nalengwa lengwa ye mu ntima miampumpuluvunu.

4. Mfumu bika kafula bikoba biabionsono biena nalengwa lengwa ye ludimi luvovanga mambu mamanene, ye yau bavovanga vo:

5. mu tudimi tueto mwena ngolo zeto, bikoba bieto bikutusadisanga; nani imfumu eto?

6. Mfumu vovele: mu diambu diabankwa 'bumputu beti kwamuswa ye bankwa akiadi beti dila, mu diambu diodio sia telama bwabu, sia bakila ndiena ndalulu wenayo nsatu.

7. Mpovolo aMfumu yavedila bonso palata kiavongumuka va nsi kiamana veduswa mu kingundu mpeduswa nsambodia.

8. Ngeye Mfumu una kubakeba, ngeye una kubatabila mu mbandu yayi kwele mvu kuvutukidi mvu.

9. Kadi bambi beti kubazieta ndambu zazonsono, mu diambu diayambi yeti yala mu bana babantu.

Nkunga 13.

Mu nzungu zazingi.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Mfumu, lumbu kwa una kumvilakana kiamakulu? Lumbu kwa una kunsweka zizi kiaku?

3. Lumbu kwa ngina kala kingongo mu mwel' ami ye kala wonga mu ntim' ami mu mwini wamvimba? Ntantu ami lumbu kwa kana kukiyana kwa mono?

4. Yinika meso maku ye tambudila kwa mono, Mfumu, Nzambi ami; kiesa meso mami, ngidi leka mu tulu tualufwa;

5. mpasi ntantu ami kidi kuntesa vo: »mono yamvingisi kunsi», ye mintantu miami kamidi yangalala bungieti zeza.

6. Mono isilanga nlemvo aku vwadi; bika ntim' ami wayangalala mu ndalulu aku. Nzolele yimbila mu sika Mfumu mu diambu diabukampangidi yambote.

Nkunga 14.

Ngiaudulu kwa Mfumu mu diambu diamambi mayalanga.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Bilau bivovanga mu mintima miau vo: »kakwenani Nzambiko». Mavanga mau mamonsono imfukusu ye nkankumusu; kakwenani muntu nkutu uvanganga yamboteko.

2. Nzambi weti tala mu zulu mu bana babantu, kanivo sika mona vo mwena mosi wena wanduka, vo mwena mosi ufwandanga Nzambi.

3. Babonsono bamana vengama, babonsono bamana biva miela; kamwenani muntu uvanganga yamboteko, widi wamosi nkutu.

4. Kadi mimvangi miayayibi miami kamilendi visa lekwakoe, midianga bantu bami nkievo midianga mampa ye milembolo dila kwa Mfumu?

5. Kansi wonga una kubabwila, kadi Nzambi yikalanga ye mbandu yabamfonga.

6. Beno mwanki lulenda tonta vunza lukanunu luamuntu wakwamuswa, kansi mwanki Nzambi impengomono andi.

7. Nga vo ndalulu yaIsaleli yiiza mu Zioni, ye Mfumu kavulusa bantu bandi, nga

Yakobi sika mona kiese ye Isaleli sika yangalala.

Nkunga 15.

Nkwa wadibundu diaMfumu usongele.

1. Nkunga waDavidi.

Mfumu, nani una kala mu nzo aku? Nani una vwanda mu mongo waku wanlongo?

2. Ndiena ukondolo nkanu mu ndiatulu andi ye uvanganga yina yisongele ye uvovanga kedika mu ntima.

3. Ndiena ulembolo kela mu ludimi luandi ye lembolo vangila mpangi andi yambi nkutu ye lembolo vwezisa nzik' andi:

4. Ubanzilanga muntu wambi, nkievo kalekwako, kansi weti zitisa bau bena vumi kiaMfumu, ye lembolo vunza ndefi andi, kadiambuko vo sikayo mwena mbivusu mu nitu andi mpe.

5. Ndiena ulembolo vanga mbongo zandi ndandu mu kimbabu ye lembolo tambula mboko, kidi kabwisa kondolo nkanu. Usanga bonso bobo kana zezako mu mimvu miandi miamionso.

Nkunga 16.

Kiese kiamuntu wamfonga mu Nzambi.

1. Nkunga waDavidi.

Nsambi, do unkeba, kadi kwa ngeye ngiizi tinina.

2. Mono ikamba kwa Mfumu vo: »Ngeye kwaku iMfumu». Mu mono kamwenani lekwa kiabiza nkutuko, kansi ngeye kaka.

3. Bankwa miamfonga vava ntoto, yau iyau bena nzitusu bangieti sa luzolo luami luamvimba.

4. Kansi yau bakibongilanga nzambi yankaka, yau bana mona nzungu zazingi; kizolele tula minkailu miau miandwinu amengako, ye kizolele nata nkumbu zau mu bikoba biamiko.

5. Mfumu ikunku kiami kiyavengukulwa ye mbungu ami; ngeye indiena usikisanga ndambu afwa diami.

6. Kunku kiami yamanakio tudulwa mu vuma kiabiza, inga, ifwa diami diodio dintondele beni.

7. **N**zolele sika Mfumu, kadi yandi weti kundubula; mu fuku mpe ngieti lebwa mu ngudi antim' ami, kidi yasabo.

8. Ntangu zazonsono ikalanga Mfumu ku tadisi zizi kiami, inga, yandi wena ku lubanzi luami lualubakala; kina kwami zezako.

9. Nkiangunu ntim' ami weti yangalala ye mwel' ami weti mona kiese; nsuni wami

mpe una vunda vena mpungumunu.

10. Kadi ngeye kuna yekula mwel' ami mu nsi abafwako, ye kuna yambula muntu aku wamfonga kamona mpetoko.

11. Ngeye una kunzaikisa nzila yamoyo; kwa ngeye kwena kiese kialunga, mbidi ayangalala mu koko kwaku kwalubakala kwele mvu kuvutukidi mvu.

Nkunga 17.

Mpengomono amuntu wazomwa kondolo nkanu.

1. Lusambulu luaDavidi.

Mfumu, do wa bungu diadi diena diamfonga, yindula lubokolo luami, wadimba lusambulu luami, luau kalutukanga mu bikoba biapupikako.

2. Bika lukongodolo luami luatuka kwa ngeye; meso maku mafwiti lenda tala bina bisongele.

3. Ngeye usinsanga ntim' ami, ye mu fuku ngeye utonwangawo, ngeye ukumfiongunınanga, kansi kulendi mona lekwako, dibanza dimosi diambi diakadivayka mu nwa ami.

4. Kani bantu bonso beti vanga, nga mono isikilanga kwami mu mambu mabikoba biaku ye iluenganga mu nzila zabankwa miamafuluka.

5. Malu mami masiamanga nakekete mu nzila zaku, ye malu mami kameti zekakanako.

6. Nkiangunu ikulomba bwabu, kadi ngeye Nzambi una kuntambudila; untambila kutu kwaku, wadimba mpovolo ami.

7. Songa nlemvo aku wanzenza, ingeye kwaku ulalulanga mu koko kwaku kwalubakala batininanga kwa ngeye mu mintantu miau.

8. Unkeba bonso ngengele adisu, untanina ku mpevo amaveve maku

9. mu bankwa miayayibi bazolele kumfukisa, ye mu mintantu miami mialufwa mieti kunzungidila.

10. Mintima miau betimio badisa, mu minwa miau beti vova mambu mamanene.

11. Konso kaka kutukwenda yau intumbu kutuzungidila, meso mau meti saka mu kutulumba va nsi.

12. Nkwa wambi ukedukuswa ye nkosi yena ngunda mu bwila bulu, bonso nkosi yantuenia yilanganga.

13. Nanguka, Mfumu, do telama kwa yandi wambwisa, lalula mwel' ami mu sabala kiankwa wambi,

14. ye mu koko kwaku, Mfumu, mu bantu, mu bantu banza yayi bena kunku kiau mu moyo wau baufuluzilanga vumu mu minkailu miaku. Yau bena bana babingi bababakala ye beti sisila bana bau kiaba kiambongo.

15. Kansi mono sia tala zizi kiaku mu mfonga; bungina temuna sia yukuta kwami mu mbonokono aku.

Nkunga 18.

Ngolo zaNzambi zambedisila.

1. Kwa nseki nkunga waDavidi, sielo kiaMfumu, wavova kwa Mfumu mambu mankunga wau mu yina ntangu, yikatanunwa kwa Mfumu mu moko mamintantu miandi miamionsono ye mu nganzi zaSauli.

2. Yandi wavova: ntondele kwakwingi mu ngeye, Mfumu, insiamunu ami,

3. Mfumu, ngeye imongo wami, inzo ami yangolo, ye ntanini ami, Nzambi ami, tadi diami diitininanga, mpengomono ami, nkaku ami ye mpoka andalulu ami, ntabidi ami.

4. Mfumu yilutidi mu sikwa, kwa ngeye ididilanga ye ntumbu lalulwa mu mintantu miami.

5. Minsinga mialufwa mianzingalakana ye mila miambungulu miasa kumbwisa wonga.

6. Minsinga miansi abafwa mianzingalakana, makonde malufwa mantulukila.

7. Kansi mono yadila kwa Mfumu mu ncita zami, ye yayaula kwa Nzambi ami. Yandi wawa nding' ami mu nzo andi, ye ngiaudulu ami kwa yandi yaluaka mu matu mandi.

8. Buna ntoto weti tita ye zakama, ye tufulu tuamiongo tuanikuka; tuau tuanikuzunwa, kadi nganzi zandi zifunduka.

9. Mwisi wafwita mu mbombo zandi, ye tia tuansukisila tuavayka mu nwa andi; makala matia malakumuka mu yandi.

10. Yandi wabetika zulu ye wakulumuka, ye mbungi wakala kunsi amalu mandi.

11. Yandi wayendila mu Celubi ye watilumuka, yandi wavevila mu maveve matembo.

12. Yandi wakifuka tombe, inzo andi yoyo yanzunga; minlangu nkutu napiu, nkati amatuti.

13. Matuti mavambana mu diambu diatentinia kwavita va ntu; mvula yambalu yapasumuka ye makala matia masotuka.

14. Ye Mfumu yaduma mu zulu, nkwa akayengele wawisa nding' andi; mvula yambalu yapasumuka ye makala matia masotuka.

15. Yandi wasika totolo biandi ye wabamwangisa, zimpezomo zazingi ye wabasakisa meso.

16. Tubulu tuaminlangu tuamonika, ye tufulu tuantoto tuasensa mu lusembo luaku, Mfumu, mu kimbongila kianganzi zaku.

17. Yandi walambula koko kwandi mu zulu ye wansimba, yandi wantombula mu minlangu miomio miaminene.

18. Yandi wantanina mu ntantu ami wangolo ye mu yau basa kumbela, kadi yau bampingisi kunsi.

19. Yau bambwila mu lumbu kiami kianzungu, kansi Mfumu yakala insiamunu ami.

20. Yandi wampaikisi mu vuma vasadidi; yandi wantanina kadi wanzola.

21. Mfumu wansenda bonso bwena mfonga zami; yandi wamvutudila bonso bwena moko mami mu vedila.

22. Kadi mono ikebanga nzila zaMfumu ye kiavengane mu Nzambi ami mu vanga yambiko;

23. inga, nsiku miandi miamionsono mono yakala ye mio ku tadisi zizi, ye mina miandi kiayambulamio miavengana mu monoko.

24. Mono yakondwa nkanu mu meso mandi ye yakikenga mu yambi.

25. Nkiangunu Mfumu wansenda, bonso bwena mfonga zami, bonso bwena moko mami mu vedila mu meso mandi.

26. Muntu wabiza ngeye weti kukisonga wabiza kwa yandi, ye kondolo nkanu ngeye weti kukisonga mpe, vo kondolo nkanu.

27. Muntu vavedila ngeye weti kukisonga vo vedele mpe, kansi kwa muntu wakimbangi ngeye weti kukisonga mu bumbangi mpe.

28. Kadi ngeye ulalulanga bantu beti kwamuswa, kansi meso manza wetimo yinisa.

29. Ngeye ukiesanga mwind' ami nakienzi kienzi; Mfumu iNzambi ami, yikienzulanga tombe kiami.

30. Kedika, bungiena yaku ilenda bwisa makabu, ye bungiena ye Nzambi ami ilenda nunguna baka.

31. Nzila' Nzambi yikondolo kieta; mpovolo yaNzambi yena yavedila. Yandi inkaku kwa yau bakuntininanga.

32. Kadi nani iNzambi, vo kaMfumuko, ye nani itadi, vo kaNzambi etoko.

33. Nzambi, ingeye wasa kunzunga ngolo ye wansila nzil' ami miolo miolo,
34. wasa malu mami keti imalu mambangi ye wantungika ku mbata,
35. walonga moko mami manwana ye moko mami mu tukuna ponza kiansongo.
36. Ngeye wampana nkaku andalulu aku, ye koko kwaku kwalubakala kwankindisa, ye luyinunu luaku luandenivisa.
37. Ngeye wasadisila malu mami mbuka mu yayendila, ye malu mami kamazezako.
38. Mono yazoma mintantu miami ye yababakila; kiavutuka ku manimako, nate yamana kubasukisa nampia.
39. Yababwisa nate ye balembana telama; babwa kunsi amalu mami.
40. Ngeye wanzunga ngolo mu mvita; ngeye wandambidikila minkakidi miami kunsi.
41. Ngeye wantabisila mintantu miami, ye mono yafukisa yau, basa kumbela.
42. Yau baboka, kansi una kubalalula mpia; kwa Mfumu baboka, kansi yandi kabatambudilako.
43. Mono yabakosikisa bonso mfumfuta mu tembo; yabalosa bonso titi bianzila.
44. Ngeye wantanina mu nzonza miabantu, ye wansa kikuluntu mu balembwa kuzaya, bantu bayalembwa zaya bayika bisielo biami.
45. Bubawa nsangu kaka intumbu kuntumamana, banzenza bansonga nginunu zau.
46. Banzenza bakala nazebele; basisa zinzo zau zangolo mu wonga.
47. Mfumu wena wavumuna; bika tadi diami diasikwa, ye bika Nzambi andalulu ami kazangulwa;
48. iNzambi wamvutusila ndinda ye wantudisa bantu kunsi;
49. ingeye wampulusa mu mintantu miami ye wandangika va ntandu aminkakidi miami ye wandalula mu bankwa miamafuluka.
50. Nkiangunu nzolele vutula matondo kwa ngeye, Mfumu, va kati diabalembwa kuzaya ye sika nkumbu aku.
51. Ngeye weti vana mfumu aku mbedosolo yayingi ye weti sila muntu aku wakuswa nlemvo, iDavidi, ye nkun' andi wakwele mvu kuvutukidi mvu.

Nkunga 19.

Mbonokono aNzambi mu nza yayi yavangwa ye mu mambu.

1. Kwa nseki ankunga; nkunga waDavidi.

Mazulu meti kamba nzitusu aNzambi, ye sadila kwazulu kweti zaikisa mavanga mamoko mandi;

3. lumbu kimosi kietibo ta kwa kiankaka, ye fuku dimosi dietibo kamba kwa diankaka.

4. Biobio kaimpovolo ye ntelo yilembolo wakana ndingako.

5. Bieti lambuka mu ntoto wamvimba, ye mambu mau maluakanga nate ye kwasukila nza. Yandi wavangilabio nzo antangu.

6. Yau yifwanane bonso toko diandambisa dieti vaika mu nzo andi; yau yeti yangalala bonso kinwani kieti sinsa yungusa mu nzil' andi.

7. Kuna nsuk' azulu ikuna kukavaikilanga, ye nzungununu andi yeti luaka kuna kudiasukila, ye widi lekwa kimosi nkutu kakiafukwa mu mbangazi andiko.

8. Mina miaNzambi mikondolo vela ye mivovikanga ntima; kimbangi kiaMfumu kiena nasiekete ye kilukisanga bankwa abundima.

9. Ntumunu zaMfumu zisongele ye ziyangidikanga ntima; mwina waMfumu wena nasavu savu ye uwangulanga meso.

10. Vunda kiaMfumu kiena kiavedila ye kisikilanga kwele mvu kuvutukidi mvu; minkondo miandi miena kedika, buna miena miena miamfonga.

11. Miau milutidi wola mu ntalu iwola wawingi wabiza; miau miviokele niosi mu zenza, inga, niosi yilutidi zenza mpe.

12. Sielo kiaku kietimio kiesulwa mpe; wonso usimbangamio una baka nsendo waunene.

13. Nani lenda zaya nkusumukunu zandi zazonsono zikakusumukinanga? Ungiambudila masumu mami mansweki.

14. Bika wakeba sielo kiaku mu masumu mankana mpe, kamidi kumpingisa kunsiko; buna sia kondwa nkanu ye sia lembwa kala masumu mamamene.

15. Ntelo zanwa ami bika zazolwa kwa ngeye ye mabanza mantim' ami, uMfumu, itadi diami ye mvulusi ami.

Nkunga 20.

Lusambulu mu ntangu amvita.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Bika Mfumu kawa ngeye mu lumbu kianzungu, ye nkumbu yaNzambi aYakobi yakeba ngeye.

3. Kafidisa kwandi lusadusu mu nzo yanlongo, ye kasiamisa kwandi mu Zioni.

4. Bika kabanzila nkailu miaku miamionsono miandila, ye nkailu aku wangioka katambulawo kwandi mu kiese.

5. Ye kavanina ngeye bonso buzolele ntim' aku ye katundisa nkanunu zaku zazonsono.

6. Tuyangalala kweto mu ndungunu aku, ye tumanika kweto dimbu mu nkumbu aNzambi eto. Bika Mfumu kalungisa tusambulu tuaku tuatonsono.

7. **B**wabu nzaidi, vo Mfumu uvananga ndungunu kwa muntu andi wakuswa; yandi weti kuntambudila mu zulu diandi dianlongo mu ngolo zandi zambedisila zakoko kwandi kwalubakala.

8. Bankaka balenda yana makalu, bankaka kavalu, kansi beto tuyananga nkumbu aMfumu, iNzambi eto.

9. Babana beti dokama ye bwa, kansi beto tuvumbukanga ye tutelamanga nanswi.

10. Mfumu, navani kwaku ndungunu; bika Mfumu katutambudila, butulombanga.

Nkunga 21.

Ngolo zamfumu zambedisila.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Mfumu, beni kwandi mfumu weti yangalala mu diambu diangolo zena yaku; kiese kiakingi kena mu diambu diandungunu aku.

3. Yonso yazola ntim' andi ngeye wamvanayo, ye kwanyimina lulombolo luabikoba biandiko.

4. Kadi ngeye weti kunkika mu tusakumunu tuabilekwa biaku biabiza; ngeye utulanga mpu yawola va ntu andi.

5. Yandi wayuvula moyo kwa ngeye, ye ngeye wamvanawo moyo wanda mu ntangu zazonsono kwele mvu kuvutukidi mvu.

6. Lusikulu luandi luena lualunene mu diambu diandungunu aku, ngeye ukumvananga kimfumu ye ndanu.

7. Kadi ngeye ukumvanga kakala ntukisi alusakumunu kwele mvu kuvutukidi mvu; ngeye weti kunsakidika va luse luaku.

8. Kadi mfumu weti sila Nzambi vwadi, ye mu nlemvo wankwa akayengele kana zezako.

9. Koko kwaku kuna baka mintantu miaku miamionsono; koko kwaku kwalubakala kuna simba babonsono bakubelanga.

10. Yau bana mona nkievo batululu mweti kelana ye mbangazi atia, buuna mwesa zizi kiaku. Mfumu una kubamina mu nganzi zandi; tia tuna kubamanisa mu yoka.

11. Bana ba mu mingongo miau, ngeye unabo fula va ntoto, ye batekolo bau mu bana babantu.

12. Kadi yau bazolele tuadikisa yambi mu ngeye; beti kana kwau nkanunu zau, kansi kabana lenda lekwako.

13. Kadi ngeye una kubavutula ku manima; ngeye weti kubasunga ponza kiaku mu zizi biau.

14. Bika ngeye, Mfumu, wazangulwa mu ngolo zaku; beto tuzolele yimbila ye sika ngolo zaku zakinwani.

Nkunga 22.

Ndungulu zankwa wamfonga ye nzitusu.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Nzambi ami, Nzambi ami, mu nkiama unsisidi mono kwami kaka? Ikunganga, kansi ndalulu ami yitatukidi.

3. Nzambi ami, mu mwini ibokanga, kansi ngeye kuntambudila, ye mu fuku mpe, mono kibaki mpongoso.

4. Mwanki wanlongo kwaku ngeye, ingeye uzakalanga mu nkati aminkunga miaIsaleli mialuzitusu.

5. Mase meto masa vuvu mu ngeye; yau basa vuvu, ye ngeye wabayamunina.

6. Kwa ngeye bakoba, ye basaduswa kwau; basa vuvu mu ngeye, ye kabasiwa nsoniko.

7. Kansi mono insalu ye kaimuntuko, indevulwa mu bantu, ntungudulu kwami kwa babo.

8. Babonsono bambona beti kundeva; beti kungiasila nwa miau ye kundikusina ntu yekuntesa vo:

9. »Kenda kukiyekula kwa Nzambi; kansadisa kwandi ye kanlalula bukakunzolanga.»

10. Inga, ngeye wantunta mu moyo wambut' ami, ngeye wangiambula yavunda mu yenge mu ntulu ambut' ami.

11. Kwa ngeye yafilwa kasi nkadila mu mabunda mambut' ami; ngeye iNzambi ami kasi nkadila mu moyo wambut' ami.

12. Kutatukani ye monoko, kadi nzungu zifinangene, ye nsadisi mpia.

13. Ngombe zambakala zazingi zeti kunzungudila, ngombe zaBasani zeti kunkambidila.

14. Beti kungiasila nwa miau nkievo nkosi zena mankabila ye zeti kwinka.

15. Mono mfwanane keti inlangu uyitikanga, bivisi biami biabionsono bimeni vambana; ntim' ami keti babila, wau weti nienga mu ngudi.

16. Ngolo zami zamana suka, zena nkievo veso kialubu-

mba; ludimi luami lueti bambamana kunsi alaka. Ngeye weti kuntula mu mfumfuta za lufwa.

17. Kadi bambwa beti kunzungidila, ye kabu diabantu bambi bameni kunkambidila; moko mami ye malu mami bazokolemo.

18. Mono lenda tanga bivisi biami biabionsono; yau betibo tonwa ye beti kungiandila mu tala.

19. Beti kabana mvwatu ami, ye beti tela yunga kiami wadi.

20. Kansi ngeye, Mfumu, kutatukaniko; ngeye, ungolo zami, sa nswalu mu kundalula.

21. Vulusa mwel' ami mu sabala ye moyo ami mu nkesi zabambwa.

22. Undalula mu nwa ankosi. Inga, ngeye una tambudila kwa mono ye una kumvukisa mu mpoka zangombe zatiti.

23. Ngina ta nkumbu aku kwa zimpangi zami, mu nkati abundu nzolele kusika.

24. Yeno luena vumi kia-Mfumu, lunsika, ye yeno lunkuna wamvimba wa Yakobi lunzitisa, ye yeno lunkuna wamvimba wa Isaleli, luzakamana yandi.

25. Kadi kavibididi nzungu zamuntu wakwamuswako, kakaminazo nituko; kamvengekele zizi kiandiko, kansi bukalomba, tambudidi kwandi.

26. Ngeye una wakasa nkung' ami waluzitusu mu kabu diadinene. Ngina futa nsilulu zami vena yau, beti vumina yandi.

27. Bankwa mianlembami bana dia ye yukuta; beti tomba Mfumu bana kunsika; ntima mieno mina vuka kwele mvu kuvutukidi mvu.

28. Nsuka zazonsono zantoto zinabo banzila ye zina bangumuka kwa Mfumu. Makanda mamonsono mabantu malembolo zaya, mana sambila va luse luaku.

29. Kadi nsi insi a Mfumu, ye yandi uyalanga bakondolo luzailu.

30. Inga, bamadingizi mamonsono va ntoto bana dia ye sambila; ye bafinangene ye fwa bana kunfukamana babo, ye yau balembana vukisa mioyo miau.

31. Batekolo bana kunsadila, mbandu yankaka yina kambwa mu Mfumu.

32. Bana kwiza ta mfonga zandi ye bana samunina bantu, bana zimunina mu butwa, vo yandi wavangabo.

Nkunga 23.

Mvungi wabiza.

1. Nkunga wa Davidi.

Mfumu imvungi ami, kina kondwa lekwako.

2. Yandi ukumvundisanga mu mayinza mampwenia, yandi ukuntualanga ku minlangu kuilenda vovama.

3. Yandi uvongisanga mwel' ami, yandi ukuntuadisanga mu nzila zasungama mu diambu diankumbu andi.

4. Vo idiata mu ndimba akini kialufwa mpe, kin' ami tina lekwa kiambiko, kadi ngeye wena yami; nti aku ye nkaw' aku biau bikumbombanga.

5. Ngeye ukunkubikilanga meza ku tadisi zizi biamintantu miami; ngeye ukusanga ntu ami mu mazi, ye upasumunanga mbungu ami.

6. Wote kaka ye nlemvo bina kundanda mu lumbu biami biabionsono, ye mono ngina vwanda mu nzo aMfumu kwele mvu kuvutukidi mvu.

Nkunga 24.

Nkotolo aMfumu ukaumani mu nzo andi yanlongo.

1. Nkunga waDavidi.

Ntoto uvwilu kwa Mfumu ye yayonsono yena mu wau, sadila kwantoto ye bavwandilangawo.

2. Kadi yandi watudilawo lufulu va ntandu amimbu, ye wasiamisawo va ntandu amila.

3. Nani una baluka mu mongo waMfumu, ye nani una kota mu nzo andi yanlongo?

4. Wonso wena moko makondolo nkanu ye wavedila mu ntima; ulembolo vengumuna mwel' andi mu mampunu, ye ulembolo dia ndefi zamakutu.

5. Iyandi una tambula lusakumunu kwa Mfumu ye mfonga kwa Nzambi andalulu andi.

6. Yayi imbandu abakunyuvudilanga; batombanga zizi kiaku iyau ibana baYakobi.

7. Yeno lumielo, ludongika mintu mieno, ye yeno lubielo bikabimani, ludongalala, Mfumu yanzitusu kidi kakota.

8. Mfumu yoyo yanzitusu mwanki inani kwandi? IMfumu yangolo ye lulendo, Mfumu yalulendo mu mvita.

9. Yeno lumielo ludongika mintu mieno, ye yeno lubielo bikabimani ludongikamio, Mfumu yanzitusu kidi kakota.

10. Mfumu yoyo yanzitusu mwanki inani kwandi? IMfumu Sebaoti; yandi iMfumu yanzitusu.

Nkunga 25.

Ndombolo alusadusu ye lutuadusu kwa Mfumu.

1. WaDavidi.

Kwa ngeye, Mfumu, ibalula mwel' ami.

2. Nzambi ami, ikusilanga vuvu; kuyambulani yasiwa nsoniko, kwidi tala mintantu miami miansakatalako.

3. Kedika, kamuntuko utadidilanga ngeye una siwa nsoni; kansi yau basadilanga bonso bonso ye pupika, iyau bana siwa nsoni.

4. Mfumu unsaikisa nzila zaku, ye wandonga mavambu maku.

5. Untuadisa mu kedika kiaku ye undongidika, kadi ngeye iNzambi andalulu ami, kwa ngeye itadidilanga ntangu zazonsono.

6. Nabanzi kwaku, Mfumu, mu nlemvo aku ye mu kiwuntu kiaku, kadi biau biatuka mu kwele mvu kuvutukidi mvu.

7. Kuyindulani mu masumu mami mayavanga mu nkudulu amiko ye mu minkanu miamiko, kansi siungindudila mu nlemvo aku mu diambu diawote waku, Mfumu.

8. Mfumu wambote wena ye wamfonga, nkiangunu kalonganga bankwa miamasumu nzila.

9. Yandi utuadisanga bankwa mianlembami nanswi, ye ulonganga bankwa mianlembami nzil' andi.

10. Nzila zazonsono zaMfumu inlemvo ye kedika kwa yau, bakebanga nkambununu andi ye kimbangi kiandi.

11. Mu diambu diankumbu aku Mfumu, do ungiambudileti nkanu ami, kadi waunene unene wena.

12. Mwanki nani imuntu wena vumi kiaMfumu? Iyandi una ukalonganga nzila, yikana sana.

13. Mwel' andi una zakala mu yambote,ye batekolo bandi bana vingana nsi.

14. Mfumu wena nkalasani ye bakumvuminanga, ye nkambununu andi zoleleyo zaikisa kwa yau.

15. Meso mami matadisanga kwa Mfumu ntangu zazonsono, kadi yandi usiononanga malu mami mu konde.

16. Umbangumukina wansila nlemvo; kadi kinsona ngiena ye yakwamuswa.

17. Wonga wantim' ami waunene unene wena; umpaikiseti mu mpasi zami.

18. Sinantadidila mu ndungulu ami ye mu ncita zami, ye ungiambudila masumu mami mamonsono.

19. Natadi kwaku, vo mintantu miami miamingi miena, ye vo bakumbelanga mu nana.

20. Keba mwel' ami wandalula; kwidi tala yasiwa nso-

niko, kadi kwa ngeye ikwiza vungamananga.

21. Kondwa kwa nkanu ye nkala kinkete bika biankeba, kadi kwa ngeye itadidilanga.

22. Vulusa Isaleli, uNzambi, mu nzungu zau zazo.

Nkunga 26.

Vuvu mu Mfumu kiakola kiakondolo nkanu.

1. Nkunga waDavidi.

Undungisa Mfumu, kadi idiatanga mu kondwa kwa nkanu, ye isilanga Mfumu vwadi ye lembwa zeza.

2. Untonta, Mfumu, ye unsinsa; fiongunina nsekinia zami ye ntim' ami.

3. Kadi nlemvo aku wena ku ntadisi meso mami, idiatanga mu kedika kiaku.

4. Kivwandanga ye bantu bamakutuko, ye kikalasananga ye bankwa miameso kunsi alukaiako.

5. Ibelanga bundu diabantu bambi, ye kivwandanga ye bankwa miayayibiko.

6. Isukulanga moko mami mu kinkete, ye salu diaku, Mfumu, nzoleledio bamangana,

7. kidi yasasula ndinga yamvutudulu amatondo, ye yasamuna bimangu biaku biabionsono.

8. Mfumu, ntondele nzo aku ye vuma vena nzitusu aku.

9. Kuziokumunani mwel' ami va kimosi ye bankwa miamasumuko ye moyo ami ye bena siuka diatengudila mengako,

10. bena moko mau mavanga mansoni ye nsoni, ye moko mau malubakala mafuluka kwa ndilu amboko.

11. Kansi mono idiatanga mu kondwa kwa nkanu; umvulusa wansila nlemvo.

12. Inga, kulu kwami kutelamene vena nalengwa lengwa; nzolele sika Mfumu mu dibundu.

Nkunga 27.

Ngunda zakalasana ye Mfumu.

1. Nkunga waDavidi.

Mfumu ikia kwami ye ndalulu ami; nani ilenda tina? Mfumu inkaku amoyo ami; nani ilenda kadila wonga?

2. Bantu bambi bubeti luaka kwa mono mu kumbina, iyau minkakidi ye mintantu miami, buna babindakene ye ntumbu bwa.

3. Mwanki kabu nga vo diiza kwa mono, ntim' ami wakautini; mvita mpe vo yivangamene, ngiena kwami mpungumunu.

4. Diambu dimosi yasa lombila Mfumu, diaituka tadidila; mwanki vo ngina vwanda mu nzo aMfumu mu lumbu biami biabionsono, kidi yamona kiese kiaMfumu ye yayindula mu nzo andi yanlongo.

5. Kadi yandi ukundakikanga mu nzo andi mu lumbu kianzungu, yandi ukunkebanga mu nzo andi ye ukumbalulanga va tadi.

6. Bwabu mpe ntu ami una viokidila mintantu miami miena ndambu ye ndambu, ye mono ngina nata nkailu miayangalala mu nzo andi, nzolele yimbidila nzitusu aMfumu ye kunsika.

7. Nandimbi Mfumu; ibobo ngieti sasula nding' ami ye iboka, unsila nlemvo wantambudila.

8. Ntim' ami weti kubambula moyo mu mambu maku; »lutomba zizi kiami». Inga, Mfumu, zizi kiaku kiangieti tomba.

9. Kunswekani zizi kiakuko, kukubani sielo kiaku mu nganziko. Ngeye insadisi ami, kunkubaniko, kumbembikaniko, ngeye uNzambi andalulu ami.

10. Sami ye mbut' ami beti kumbembika, kansi Mfumu umbonga.

11. Unsonga nzil' aku, Mfumu, ye tuadisa mono mu vambu diena nalengwa lengwa mu diambu diaminzomi miami.

12. Kundiokunani mu luzolo luamintantu miamiko; kadi zimbangi zamakutu zeti kunkutakanana, ye bantu bakananga yambi.

13. Kansi ndekele kwami minu, vo ngina mona yambote yaMfumu mu nsi abavumuna.

14. Natadidileti Mfumu, ye nakadi kwaku nakekete ye kibakala mu ntim' aku; inga, natadidileti Mfumu.

Nkunga 28.

Ndombolo alusembo mu bankwa miayayibi.

1. Nkunga waDavidi

Kwa ngeye Mfumu, ilomba; tadi diami, kundingamananiko, ngiidi fwanana ye yau bakulumuka mu ndiamu, buudingalala.

2. Bika wawa nding' atusambulu tuami buikubokilanga, buizangula moko mami kwenina kwanlongo ye nlongo mu nzo aku yanlongo.

3. Kunkatulani va kimosi ye bantu bamasumu ye bankwa miayayibiko beti lengumuna bayau, kansi bena nganzi mu nsi antima.

4. Ubavutudila bonso bwena mavanga mau ye tukadulu

tuau tuambi; ubavutudila bonso bwena mavanga mamoko mau, ubasenda bonso bubavanganga.

5. Kadi kababanzilanga mavanga maMfumuko ye bisalu biamoko mandiko; idiau sika kubatulula ye lembwa kubatungudila diaka.

6. Bika Mfumu kazituswa, bukawilu nding' atusambulu tuami.

7. Mfumu ingolo zami ye nkaku ami; ntim' ami wansila vwadi, ye mono yasaduswa. Mu dina ntim' ami weti yangalala, ye mu ngiimbudulu ami nzolele vutula matondo kwa yandi.

8. Mfumu izingolo zabantu bandi; yandi inkaku andalulu kwa muntu andi wakuswa.

9. Lalula bantu baku ye sakumuna fwa diaku. Kala mvungi au ye wabanata kwele mvu kuvutukidi mvu.

Nkunga 29.

Nzitusu aMfumu umonikanga mu mbandanu.

1. Nkunga waDavidi.

Yeno lubana baNzambi, luvana kwa Mfumu, luvana nzitusu ye lulendo kwa Mfumu;

2. Luvana kwa Mfumu nzitusu wuna wankumbu andi, lusambila Mfumu mu mvwatu wanlongo.

3. Nding' aMfumu yilueki va ntandu aminlangu; Nzambi anzitusu yeti duma, Mfumu yeti duma va ntandu aminlangu miaminene.

4. Nding' aMfumu yeti wakana mu ngolo beni, nding' aMfumu mu zu diantoko.

5. Nding' aMfumu yeti kwe vamuni minti miaLibanoni, Mfumu yeti vamuna minti miaLibanoni.

6. Yandi wetimio dumuzuna bonso bana bangombe, Libanoni ye Siliyoni bonso ngombe zatiti zantuenia.

7. Nding' aMfumu yeti kendila mu nlemo miatia.

8. Nding' aMfumu yeti zakimisa nsi yankatu, Mfumu weti zakimisa nsi yankatu ya-Kadesi.

9. Nding' aMfumu yeti butisa bansungu, yau yeti vula mimvwatu miamfinda. Mu nzo andi mutanga biabionsono kimbangi mu nzitusu andi.

10. Mfumu va kiandu kiandi katumini mbukulu aminlangu. Mfumu uzakalanga bonso Mfumu kwele mvu kuvutukidi mvu.

11. Mfumu una vana ngolo kwa bantu bandi, Mfumu una sakumunina bantu bandi yenge.

Nkunga 30.

Mvutudulu amatondo mu mvukulu.

1. Nkunga waDavidi mu mbiekolo anzo andi.

Nzolele zangula ngeye, Mfumu, kadi ngeye wantombula vena nsina ye kwayambula mintantu miami miayangalala mu nitu amiko.

3. Mfumu, Nzambi ami, mono yabokila ngeye, ye ngeye wandiakisa.

4. Ngeye Mfumu watombula mwel' ami mu nsi abafwa, ngeye wamvukisa ye wantatula ye yau, bakulumuka mu mpeto.

5. Lusika Mfumu, yeno lubankwa miamfonga miandi, luazitisa nkumbu andi yanlongo.

6. Kadi nganzi zandi zena mu mbwetolo ameso kaka, kansi nlemvo andi mu lumbu biabio; mu mpimpa mukwizanga ndidulu, kansi mu nsuka mukwizanga kiese.

7. Buyatoma nitu, buna mono yavova vo: »Kina ami zeza mu ntangu zazonsonoko».

8. Mfumu, mu nlemvo aku ngeye wasiamisa mongo ami; kansi ngeye wasweka zizi kiaku, ye yakala wonga.

9. Kwa ngeye, Mfumu, yabokila, ye kwa Mfumu yasambila:

10. »Menga mami nki andandu unamo bakila evo ikulumuka mu mpeto? Kadi mfumfuta zantoto zilenda kusike? Kadi zau buna zilenda ta kedika kiakue?

11. Ungwila Mfumu wansila nlemvo; Mfumu, kala kwaku nsadisi ami.»

12. Buna ngeye wakitula ndidulu ami ndumuzukunu zakiese; ngeye wamvula mvwatu wakiadi ye wamvwika wakiese,

13. kidi vo ntim' ami una sika ngeye ye lembwa dingalala. Mfumu, iNzambi ami, nzolele kutonda kwele mvu kuvutukidi mvu.

Nkunga 31.

Ndombolo amvukulu mu nzomono.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Kwa ngeye, Mfumu, ngiizi vungamana, kutalani yasiwa nsoniko, umpulusa mu mfonga zaku.

3. Teka kutu kwaku wasa nswalu mu kundalula; unkadila bonso tadi diasiama ye bonso nzo yangolo, kidi yalalulwa.

4. Kadi ngeye imongo ami ye nzo ami yangolo, ngeye una kundiatisa ye kuntuadisa mu diambu diankumbu aku.

5. Ngeye una kunsionuna mu konde dibantambila, kadi ngeye inkebi amoyo ami.

6. Mu koko kwaku iniokuna mwel' ami; ngeye ukumpulusanga, ngeye uNzambi yakwikama.

7. Ibelanga batatamananga mu biteki biafuba, kansi isilanga Mfumu vwadi.

8. Nzolele yangalala ye kala kiese mu diambu dianlemvo aku, buukunkenganga mu ndungulu zami, ye buukebanga mwel' ami mu nzungu.

9. Kukundiokunanga mu moko mamintantuko, kansi utulanga malu mami vasadidi.

10. Mfumu, unsila nlemvo, kadi mu mpasi ngiena, zizi kiami kiameni wonuka mu kiadi kiami, inga, mwel' ami ye nitu ami.

11. Kadi moyo ami wasukidi mu kiadi ye mimvu miami mu mpumukunu; ngolo zami zameni mu diambu diankanu ami, ye visi bianitu ami biena nalebangani beni.

12. Mono ngiena kwami mvwezolo mu diambu diamintantu miami miamionsono, inga mvwezolo yayinene kwa mfinangani zami ye wonga kwa batuakedi nzayasani; bakumbona mu nzila beti kumbendumuka.

13. Mfwilu diba mu ntima 'nkievo yafwidi; ngiena bonso kinzu kiabudika.

14. Kadi iwanga makela kwa babingi, ye nsisi ndambu ye ndambu; beti kungwawanana ye beti kana bonga moyo ami.

15. Kansi mu ngeye, Mfumu, isanga vuvu; nkiena ita vo: »Ngeye iNzambi ami.»

16. Ntangu zami zitululu mu moko maku; undalula mu moko mamintantu miami ye mu yau bakunzoma.

17. Kiesila sielo kiaku zizi kiaku; undalula mu nlemvo aku.

18. Mfumu, kungiambulani yasiwa nsoniko, kadi ngeye isambilanga; bika bankwa miayayibi basiwa nsoni ye badingudukwa mu nsi abafwa.

19. Ye bikoba biampumpuluvunu bika biafietwa bivovanga mambu mamayangala kwa muntu wamfonga mu nza ye mu ntungudulu.

20. Mwanki Mfumu nlemvo aku waunene unene wena, una uukebilanga bakuvuminanga, ye uusonganga kwa yau, batininanga kwa ngeye ku tadisi zizi biabana babantu.

21. Ngeye ukubavungikanga mu mpungukulu azizi kiaku, bantu bubeti kutakana;

ngeye ukubalakikanga mu nzo aku mu tudimi tuanzonza.

22. Bika Mfumu kasikwa! Yandi wansongele nlemvo andi wanzenza ye wanmpengekele vuma kiasiama.

23. Kadi mu wonga wami yavova: »Mbeni kubwa mu meso maku!» Kiongo wawilu ndinga atusambulu tuami, buyakubokila.

24. Lutonda Mfumu, beno bamfonga bandi. Mfumu ukebanga bamfonga, kansi uvutudilanga usadilanga nza tezo kialunga.

25. Lukala kibakala nakekete mu ntima mieno, yeno babonsono lutulanga vuvu kieno mu Mfumu.

Nkunga 32.

Ntelo ankanu ye ngiambudulu.

1. WaDavidi; nkunga.

Kiese kiena ye ndiena uyambudulu nkanu andi ye fukulu sumu diandi.

2. Kiese kiena ye muntu ndiena ulembolo tadukulwa nkanu kwa Mfumu ye kondolo bungubi mu mwel' andi.

3. Buyakala dingalalanga, buna bivisi biami biakindakananga mu ndingi ami ukausuki.

4. Kadi mwini ye fuku koko kwaku kwakala zitu mu mono; menga mamoyo ami mayuma,bonso buyumusunwanga mu mwini ambangala.

5. Buna yakamba sumu diami ye kiafikika nkanu amiko. Mono yavova vo: »nzolele kamba Mfumu minkanu miami;» buna ngeye wasa kungiambudila nkanu asumu diami.

6. Idiau bamfonga bana kulomba mu ntangu yiulenda fwandwa; kedika mwanki mila miaminene nga vo miiza, kamina kubabakilako.

7. Ngeye impungunu ami; ngeye ukunkebanga mu ncita; ngeye ukunzunganga kiese kialulalulu.

8. Mono ngina kulonga ye zaikisa nzila yiuna kwendila; mono ngina kuvana ndubudulu ye kukabukila meso.

9. Kalukalani bonso kavalu ye mpundako, bikondolo nduenga bikatwa tulwa nsinga ye tuvambu kidi biatolulwa, konga bilembunwanga.

10. Nkwa wambi wena nsongo miamingi; kansi usanga vuvu mu Mfumu nzungwanga nlemvo.

11. Lukala kiese mu Mfumu, luyangalala beno bamfonga; luyangala beno babonsono luena bunkete.

Nkunga 33.

Tulendo tuatonsono ye nlemvo bia-Mfumu.

Luyangalala mu Mfumu beno bamfonga; ngimbudulu alusikulu yilungidi kwa bantu basonga.

2. Lusika Mfumu mu nsambi, luyimbila kwa yandi mu nsambi akumi diaminsinga.

3. Luyimbila nkunga wamona kwa yandi, lunsika mu ntoko mu zu diakiese.

4. Kadi mambu maNzambi mena makedika, ye yonso yikavanganga uvangangayo mu kwikama.

5. Yandi utondanga mfonga ye kedika; ntoto wazala kwa nlemvo andi.

6. Zulu diavangwa mu mambu maMfumu, ye kabu diazulu diadionsono mu mpeve anwa andi.

7. Yandi ukutikisanga nlangu miambu nkievo mu zunzika kimosi; yandi utulanga zinsina mu bilundulu biau.

8. Bika ntoto wamvimba wavumina Mfumu, ye babonsono bavwandanga va sadila kwa ntoto banzakamana kwau.

9. Kadi wavova ye bwakala, watuma ye bwasiwa.

10. Mfumu uvunzanga nkanunu zabalembolo kunzaya, yandi ukabikisanga mabanza mabantu.

11. Kansi nkanunu zaMfumu zitungukanga kwele mvu kuvutukidi mvu ye mabanza mantim' andi mu mbandu kambandu.

12. Kiese kiena ye bantu baba, buMfumu iNzambi au, bana bakakisanina fwa diandi.

13. Mfumu ku zulu katadila va nsi ye usungamananga bana babonsono babantu.

14. Mu nzo andi kayinikanga meso mu babonsono bavwandanga mu ntoto,

15. iyandi wavanga ntima miau miamionsono ye ukenganga mavanga mau mamonsono.

16. Nkwa akimfumu kanunganga mu ngolo zandi zazingiko, ye kinwani kakitanunwanga mu kikesa kiandi kiakingiko.

17. Bakavalu kabasadisanga mu nungisako, ye mu ngolo zau zazonsono kabatabilanga auko.

18. Tala, disu diaMfumu diasietuka kwa bakumvuminanga, iyau basanga vuvu mu nlemvo andi.

19. Yandi zolele tanina miela miau mu lufwa ye kubavukisa mu ntangu zamalema.

20. Miela mieto mitadidilanga Mfumu; yandi insadisi eto ye nkaku eto.

21. Kadi mu yandi muyangalalanga ntima mieto, tusanga vuvu mu nkumbu andi yanlongo.
22. Mfumu, bika nlemvo aku wakala mu yeto, bonso butukusilanga vwadi.

Nkunga 34.

Wote waMfumu ye lusadusu luandi imvukulu.

1. WaDavidi bukavuna lauka kwa Abimeleki, ye ndieyu wantinisa, ye yandi wakatuka.
Nzolele sika Mfumu ntangu zazonsono; nsikulu andi yikayimani mu nw' ami.
3. Mwel' ami una kukisanisina mu Mfumu, bankwa mianlembami banawo wa ye yangalala.
4. Tuzitisa Mfumu, beto yeno, ye tuzangiseno nkumbu andi va kimosi.
5. Mono yafwanda Mfumu, ye yandi watambudila kwa mono ye wandalula mu wonga wami wawonsono.
6. Batalanga kwa yandi bana kala nacemi cemi mu kiese, ye zizi biau kabina yindama mu zinsoniko.
7. Kuku kwasa boka muntu wakwamuswa, ye Mfumu wanwa ye wansadisa mu ncita zandi zazonsono.
8. Mpofi aMfumu yeti zunganga tuti diandi mu bakumvuminanga ye yeti kubavulusa.
9. Lubimba luatala, vo Mfumu wambote wena; kiese kiena ye muntu ndiena ukumvungamananga.
10. Luvumina Mfumu, beno banlongo bandi, kadi bakumvuminanga kabakondwanga au lekwako.
11. Nkosi zantuenia zimonanga mpasi ye ziyaulanga nsatu, kansi batombanga Mfumu kabakondwanga au lekwa kimosi kiabizako.
12. Lubana, luizano luandimba, mono ngina kululonga vumi kiaMfumu.
13. Kani nki amuntu utondele moyo andi ye zolele mona lumbu biandi biabiza?
14. Buna vengumuna ludimi luaku mu yonso yena yambi ye bikoba biaku kabidi ta bungubi.
15. Vengumuka mu yonso yena yambi, wavanga kwaku yina yambote, tomba yenge ye tabukilakio moyo.
16. Meso maMfumu masietuka kwa bamfonga, ye matu mandi kwa tubokolo tuau.
17. Kansi zizi kiaMfumu kikakilanga bavanganga yambi, kidi kasukisa mbambukulu zamioyo miau mu ntoto.

18. Bamfonga bubeti boka, buna weti kubawila ye kubalalula mu ncita zau zazonsono.

19. Mfumu ufinamananga kwa bena ntima miafibala, ye ulalulanga bena kiadi mu ntima.

20. Muntu wamfonga una lungwa kwakwingi, kansi Mfumu ukunlalula mu yayo.

21. Yandi ukutanga visi biandi biabionsono, widi kimosi nkutu kakina tiabulwako.

22. Nkwa wambi una bungwa kwa yambi, ye babelanga muntu wamfonga bana kongudulwa nkanu.

23. Kansi Mfumu uvulusanga miela miabisielo biandi, ye kaumosi nkutuko uvungamananga kwa yandi una kongudulwa nkanu.

Nkunga 35.

Mu baminzomi ye bakundi bantonduzi.

1. WaDavidi.

Mfumu, sa vwa mambu kwa yau bakumvwanga mambu; nwanisa yau, bakundwanisanga.

2. Bonga nkaku ye lutabulu, wananguka mu kuntabila;

3. vola dionga wakakila minzomi miami nzila. Vova kwa mwel' ami: »Mono indalulu aku.»

4. Bika batombanga moyo ami basiwa nsoni ye bakala nayembele, bika bakunkaninanga yambi bavutuka ku manima ye bamweswa nsoni.

5. Bakala kwau bonso mavevolo mu mpeve, ye bika mpofi aMfumu kabakuba.

6. Bika nzila zau zakala tombe ye ndelo, ye bika mpofi aMfumu kabazoma.

7. Mu nana bantimini kintoko mu nsweki ye batudidikio konde diau; mu nana bampangidi mpeto mu moyo ami.

8. Bika mfukulu antantu ami yabwila yandi nabiu, ye konde dikatembi bika dianzingalakana, yandi kabwa yedio mu mfukulu andi.

9. Kansi mwel' ami una yangalala mu Mfumu, una kala kiese mu ndalulu andi.

10. Visi biabionsono biena mu nitu ami bina vova yo: »Mfumu, nani fwanane yaku, ngeye ingeye utabilanga wakwamuswa mu wanlutidila ngolo ye wakwamuswa ye wamputu mu wantana.

11. **M**bangi zamampunu zitelamene, yau bangiuvuzula bindembolo zaya.

12. Yau beti kumvutudila yambi mu yambote, mwel' ami umeni niangwa.

13. Kansi yau, bubakala bela, buna mono yavwata kuba, yamina nsoki mu ntim' ami ye yasambidila kiamandokama.

14. Mono yabasila nkievo nkundi evo mpangi, yavwata mvwatu wakiadi ye yayenda dokamingi, bonso muntu wena fwidi kiambut' andi.

15. Kansi yau beti kunyangalala mu diambu dianku-sumukunu ami ye bankutakanana; bantu bambi bandembolo zaya, beti kunkutakanana; nana kiakunduekila bena;

16. babana bena kimfunia balenda ta matiku mu diambu diabaka dimpa dimosi; beti kunkeninikina meno.

17. Mfumu, lumbu kwa zolelebo tadila? Ziokuna mwel' ami mu nsisi yoyo yibansidi ye moyo ami mu nkosi zantuenia.

18. Buna ngina kusika mu bundu diadinene, ye mu nkati abantu babingi ngina kuzitisa.

19. Kuyambulani bakalanga kitantu kianana mu mono banyangalalako, evo bakumbelanga bela kwankatu bambwatila mbwatila ndabu zauko.

20. Kadi kaiyenge andiko bibeti vova, kansi mambu mamampiaka betimo futumunanga kwa bena kindima kiavovila mu ntoto.

21. Bakungiasilanga nwa; nkiena beti ta ndevo: bufwanane, bufvanane, lelo tumenibo mona mu meso meto.

22. Ngeye Mfumu, wetibo mona; kudingalalaniko. Mfumu kuntatukilaniko.

23. Temuna kwaku watelama mu kundungisa ye mu kundedisila mambu, ngeye uNzambi ami ye Mfumu ami.

24. Undungisa bonso bwena mfonga zaku, Mfumu Nzambi ami, kutalani bayangalala mu nitu amiko.

25. Kutalaniko, vo bakambasana mu ntima miauko vo: bufwanane kwandi, buvangamene bonso butuakedi zolanga. Kabavovaniko vo: beto tumeni ku'mina.

26. Bika babonsono bayangalalanga mu bi wami basiwa nsoni ye bakala nayembele. Bakukizangisanga mu mono, bika batulwa nsoni ye nayembembe.

27. Kansi yau bakunzodilanga nunga, bayangalala kwau ye bakala kiese, ye bika balenda vova ntangu zazonsono vo: »Bika Mfumu kazituswa,

yandi uzodilanga sielo kiandi yabiza.

28. Buna ludimi luami luna vovanga mu mfonga zaku ye mwini wamvimba, kidi luatanga nsikulu aku.

Nkunga 36.

Kimfunia kiankwa wambi. Wote waMfumu.

1. Kwa nseki ankunga; wasielo kiaMfumu iDavidi.

Bitanga masumu kwa nkwa wambi iyindulangabio mu ntim' ami. Widi vumi nkutu mu Nzambi kakiena mu meso mandiko.

3. Kadi yandi weti kukisanisina mu kiandi vumi, nkanu andi kawidi monika ye belwa.

4. Mambu manw' andi imfukulu ye mampiaka; kazolele sadila mu nduengako ye vanga yabizako.

5. Ufundukanga yambi mu ntand' andi ye ukwenda telamingi mu nzila yikondolo mbote; keti andi mwena wonga mu lekwa kimosi kiambi nkutuko.

6. **M**fumu, nlemvo aku walakumuka nate ye kuna zulu, ye kwikama kwaku nate ye mu matuti.

7. Mfonga zaku zena bonso nkulu amiongo, ye nkondo miaku bonso nsina ambu yayinene; ye bantu ye bibulu ngeye, Mfumu, usadisangabio.

8. Nzambi, mwanki nlemvo aku ntalu wena, bana babantu balenda kwiza vungamana kunsi ampozi amaveve maku.

9. Yau bayukutuswanga mu kiaba kiaminkailu mianzo aku, ye ukubanwikanga mu mwila wabiese biaku.

10. Kadi kwa ngeye kwena nto amoyo, ye mu kia kwaku beto tueti mona kia.

11. Yambula nlemvo aku wasikila mu yau bazaidi, ye mfonga zaku mu bamfonga.

12. Kutalani malu mabankwa mianza matula mu monoko, evo moko mabankwa miayayibi mankubako.

13. Tala, eku kulambalele bankwa miayayibi; babwisulu, ye kabalendi sikamako.

Nkunga 37.

Kunku kiadiswaswana kiabankwa miayayibi ye kiabamfonga.

1. WaDavidi.

Kusukilani bantu bambi ntimako, ye kuvwani bavanganga yambi nsokiko.

2. Kadi bavita kakwa bonso titi biansi ye yuma bonso fulu biankunzu.

3. Nasila vuvu mu Mfumu, nakubika yonso yena yambote, buna una zinga mu nsi ye baka mpungumunu.

4. Sa luzolo luaku mu Mfumu; yandi una tambika yizolanga ntim' aku.

5. Lundisa nzil' aku kwa Mfumu ye sa vuvu mu yandi; yandi unabo sa.

6. Yandi una mwesa mfonga zaku bonso kia ye ndungunu aku bonso tentinia kwa ntub' ambata.

7. Nakadi nansui kwa Mfumu ye vingila yandi, kufutilani ntima mu weti kwenda miolo mioloko, indiena ufundukanga nkanunu zabunkita.

8. Vengumuka mu nganzi ye tuba mfwemono; kusukani ntimako, kadi buwetibo vanga, buna bwambi kaka siuvanga.

9. Kadi bantu bambi bana fulwa, kansi batadidilanga Mfumu bana vingila nsi.

10. Finkala nkala kaka buna nkwa wambi kavutuki kalako; ye buweti fwanda mbuk' andi, buna kasidivoko.

11. Kansi bankwa mianlembami bana vingila nsi, ye bana wombudulwa mu yenge kiakinene.

12. Nkwa wambi ukananga kwa nkwa wamfonga, ye ukunkeninikinanga meno.

13. Kansi Mfumu weti kunseva, kadi mweni, vo lumbu kiandi kieka mu kwiza.

14. Bankwa miayayibi bavolanga madionga, ye balebikanga ponza mu bwisa wakwamuswa ye wamputu ye mu zenga yau, badiatanga mu bunkete.

15. Kansi madionga mau mana kubavutukila zokama mu ntima, ye ponza biäu bina damuka.

16. Biafiuma biena ye nkwa wamfonga . bilutidi mbongo zazingi zabankwa miamingi miayayibi.

17. Kadi moko mabankwa miayayibi mana bembwa, kansi Mfumu ukodisanga bamfonga.

18. Mfumu zaidi lumbu biabankwa mianfonga, ye fwa diau dina sikila kwele mvu kuvutukidi mvu.

19. Yau kabana siwa nsoni mu ntangu yambiko, ye mu lumbu biansatu bana yukutuswa.

20. Kadi bankwa miayayibi bana fukuswa, mintantu mia-Mfumu mifwanane ye fonga kwamayinza; milalanga bonso mwisi, inga, milalanga.

21. Nkwa wambi usompanga ye kalendi futako, kansi nkwa wamfonga wena nlemvo ye lenda kabila.

22. Kadi basakumunwa ba-Mfumu bana vingila nsi, kansi batumbwa kwa yandi bana fulwa.

23. Mfumu ukodisanga ntambi zamuntu ndiena, ukatondanga nzila.

24 Vo bendalele kana bwa mu nkandako, kadi Mfumu unsimbididi mu koko.

25. Mono yakala wantuenia, ye bwabu yanuna, kansi kiamona muntu wamfonga kaniangwako, evo nkun' andi walomba diako.

26. Yandi inkwa wanlemvo ntangu zazonsono ye ulenda sompisa, ye nkun' andi weti sakumunwa.

27. Tumana mu yonso yena yambi ye vanga yena yambote, buna una zinga va nsi kwele mvu kuvutukidi mvu.

28. Kadi Mfumu utondanga yonso yisongele ye kalendi nianga bena mfonga zandiko; bana kutwa kwau kwele mvu kuvutukidi mvu, kansi nkuna miabankwa miayayibi mina fulwa.

29. Bankwa miamfonga bana vingila nsi, ye banayo kala kwele mvu kuvutukidi mvu.

30. Nwa wamuntu wamfonga uvovanga mu nduenga, ye ludimi luandi lueti ta bifwanane.

31. Mina miaNzambi andi miena mu ntim' andi, ntambi zandi kazizezangako.

32. Nkwa wambi ulanganga wamfonga mu kuntatamana, kidi kamvonda.

33. Kansi Mfumu kana kunyekula mu koko kwandiko, ye kana kunkongudila nkanu mu lumbu kikana kongudulwako.

34. Tadidila Mfumu ye keba nzil'andi, buna mpe sika kuzangisa mu vingila nsi; ngeye una mona bonso buna fudulwa bankwa miayayibi.

35. Mono yamona muntu wambi wakiyana mu ngolo zazandi; yandi wakiyala bonso mpongo anti utomene mena mianzi kunsi.

36. Kansi bukwaviokwa tala, buna kasidikoko, yantomba, kansi kiamonakoko.

37. Sungamana kwaku nkwa wamfonga ye tonwa nkwa abunkete, kadi nkwa ayenge walundulu lumbu biandi ku ntuala.

38. Kansi mintuludi miamina mina fukuswa buna miena; bilumbu biabankwa miayayibi bibena ku ntuala, bina kufukwa.

39. Kwa bamfonga kuluakanga ndalulu kwa Mfumu; yandi inkaku au mu lumbu bianzungu.

40. Mfumu weti kubasadisa ye ukubavulusanga, yandi weti kubavulusa mu bankwa miayayibi ye ukubalalulanga, kadi beti kumvungamana.

Nkunga 38.

Niongiluka ye ndombolo anlemvo.

1. Nkunga mosi waDavidi, mu mbambukulu amoyo.

Mfumu, kundongani mu nganzi zakuko, ye kunsembani mu nkesi zakuko.

3. Kadi toto biaku bimeni kuntelwa, ye koko kwaku kweti kundieminina.

4. Mu nitu ami kamwena vanievako mu diambu dianganzi zaku, widi kola nkutu mu visi biami mu diambu diamasumu mami.

5. Kadi minkanu miami miviokele nsunsu; ngietimio lembana bonso, zitu kiena nandundu.

6. Mputa zami zena mfuku beni, ye ziswenanga mu diambu diakizengi kiami.

7. Ikwe dokamingi ye yinama, mwini wamvimba imonanga kwami kiadi.

8. Kadi zinkoto zami zizedi kwa mbangazi, ye kamwena vanieva mu nito amiko.

9. Nalenzangani ngiena ye manieta beni; isambanga mu kiadi kiantim' ami.

10. Mfumu, ngeye zaidi nsatu zami zazonsono, ye mpumukunu zami kazazwekwa kwa ngeyeko.

11. Ntim' ami wena madikitila ngolo beni, ngolo zami zansisidi; kia kwameso mami kwaledi mpe.

12. Bakundi bami ye butu biami bantatukidi mu nzungu zami, ye bayami beti telama nseke.

13. Batombanga moyo ami batembi konde, ye bazolanga bi wami, beti vova mbivusu.

14. Kansi nkatidi kala bonso wafwa matu, yandi kawe, ye bonso baba dikadivovi;

15. inga, mfwanane ye muntu ukauwe ye ukaubaki diambu, dikana vutudila mu nw' andiko.

16. Kadi mu ngeye isanga vuvu, Mfumu, ngeye una vutula kwa mono, Mfumu, iNzambi ami.

17. Nkiena ita ndevo: »Kabayangalalani mu nitu amiko, baba bakiyananga mu mono, kulu kwami bukweti zeza.

18. Kadi ngiena lukufi ye bwa, ye nzungu zami zena kuntadisi ntangu zazonsono.

19. Ntambudidi kwami mu nkanu ami ye ngiena mu sumu diami kiadi.

20. Kansi mintantu miami miakidi ye miena ngolo, ye babingi kwau bakumbelanga mu mpavala,

21. iyau bavutulanga yambi mu yambote ye beti kunkakidila, mu diambu diabuizolanga yina yambote.

22. Kunsisaniko, Mfumu, Nzambi ami, kuntatukilaniko.
23. Sa nswalu mu kunsadisa, Mfumu, undalulu ami.

Nkunga 39.

Lusambulu mu nzungu zazingi. Mfubulu amoyo wau.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Mono yavova vo: »nzolele kukitala, mpasi vo kina vola masumu mu ludimi luamiko; sia simbidila ludimi luami mu luvambu, muntu wambi bukena vangiena».

3. Yadingama kwami ye yakala napi, ye kiabula mbembo mu kiadi kiamiko; kansi mpasi zami zakola.
4. Buna ntim' ami walema mu ngudi; buyayindula buna yakala nkievo ndungulu tia mu ngudi, ye yavova mu ludimi luami.
5. **M**fumu ungindusa, vo sia fwa, ye bonso bwena tezo kialumbu biami kidi yavisa, bonso bungiena fizingu.
6. Tala, ngeye wasa nsuk' akandazi tezo kialumbu biami, ye lambuka kwavumunu kiami kwena bonso kakium' andiko mu meso maku; bantu babonsono bena ku fuba kaka, kani batelamene nakekete.
7. Bonso kini kiandozi baviokanga kaka, kingongo kiau kiena kiampavala; beti yonzika kwau, kansi kabazaidi unabio vingilako.
8. Ye bwabu, Mfumu, nki ngieti vinga? Mu ngeye mwena vuvu kiami.
9. Untanina mu nkanu miami miamionsono, kutalaniko yakala mvwezolo kwa mazengi.
10. Ndingalele kwami, mono kinikuni nw' ami, kadi ngeye iwasabo.
11. Umpungudila kwamisa kwaku; mu lubandu luakoko kwaku luau ngieti memina.
12. Ngeye buweti semba muntu, ye buukumbamina mu nkanu andi, buna siuladisa mfonga zandi bonso zinkinia, bantu babonsono imfubulu au.
13. Sawe lusambulu luami, Mfumu, sadimbi lubokolo luami, kudingamani mu mansanga mamiko; kadi inzenza kwami mono mu nkebulwa aku, inkibi mono bonso mase mami mamonsono.
14. Umpengisila meso maku, kidi yakivongila, kadi sia katuka vava, mono kikadi diaka.

Nkunga 40.

Mvutudulu amatondo ye lusambulu. Minkailu misongele.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Yakala nasietete mu vinga Mfumu, ye yandi wanginamana ye wawa lubokolo luami.

3. Yandi wantombula mu bulu diambungulu, mu nteke yansina, ye watula malu mami mu tadi diadinene, yandi wakodisa ntambi zami.

4. Yandi wasa nkunga wamona mu nw' ami, nkunga wanzitusu kwa Nzambi eto. Babingi banawo mona, ye bana yitukwa, ye bana sa vuvu mu Mfumu.

5. Kiese kiena ye muntu usilanga Mfumu vwadi, ulembolo sietuka kwa bankwa mianza ye kwa yau, bavengumukanga mu makutu.

6. Mfumu, uNzambi ami, mwanki mangu biaku biabinene binene biena, ye mabanza maku maukutumwesanga; widi lekwa kimosi nkutu kakifwanane ye ngeyeko; yazolabio samuna ye mokinabio, kansi kabitangakanangako.

7. Ngeye kuzolele nkailu miampondako ye miandilako, kansi ngeye wanzibudi matu; nkailu miangioka ye miamasumu kwetimio tombako.

8. Nkiangunu ita ndevo: »Tala, singiiza kwami; mu nkanda musonono kingina sa.

9. Mu sa luzolo luaku, Nzambi ami, bwena bwakiese kwa mono, ye mina miaku miena mu ntim' ami.»

10. Mono isamuna kintumwa kiakiese kiamfonga mu bundu diadinene; tala kibundikanga bikoba biamiko, Ngeye Mfumu zaidibo.

11. Kiswekanga mfonga zaku mu ntimako, kansi imokinanga mu nkwikulu aku ye ndalulu aku; kivengikilanga bundu diadinene nlemvo aku ye kedika kiakuko.

12. Nkiangunu mpe ngeye, Mfumu, kuna kunzikila kiwuntu kiakuko; nlemvo aku ye kedika kiaku bina kunkeba ntangu zazonsono.

13. Kadi ndungulu zeti kunzungidila zindutidi, ye kazilendi tangakanako; minkanu miami mimbeki, miailembwa mwenanga; milutidi nsuki zantu ami ntalu, ntim' ami wandiengi.

14. Do wantabila, uMfumu, sa nswalu mu kunsadisa.

15. Yau babonsono batombanga moyo ami mu bungawo, bika basiwa nsoni ye bakala nayembele; ye bazolanga bi wami, bika bavutulwa manima ye bamona nsoni.

16. Bavovanga kwa mono: bufweni kwandi, bufweni kwandi, bika bayitukwa mu nsoni zau.

17. Kansi bau babonsono batombanga ngeye, bika bayangalala ye bakala kiese, ye bazolanga ndalulu aku bavova kwau ntangu zazonsono: »Bika Mfumu kazituswa».

18. Ikwamuswanga ye ngiena bumputu, kansi Mfumu una kungiundula; nsadisi ami ye mvulusi ami ingeye kwaku, Nzambi ami, kusutani kwizako.

Nkunga 41.

Ngiaudulu mu nzungu ye nzomono.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Kiese kiena ye muntu utalanga wamputu mu kunsadisa; yandi una saduswa kwa Mfumu mu lumbu kiancita.

3. Mfumu una kunkuta ye una kunlundila moyo; yandi una banzulwa vo nkwa akiese mu nsi, ye ngeye kuna kuniokuna mu luzolo luamintantu miandiko.

4. Mfumu una kunsadisa mu ntand' andi ukabedilanga; bukena yela, buna ngeye ukitulanga vakalekilanga.

5. Mono ivova: Mfumu, unsila nlemvo; niakisa mwel' ami, kadi kwa ngeye yavolele nkanu.

6. Mintantu miami mieti kumpovila yambi: »Nki alumbu kana fwa, ye nkumbu andi nki alumbu yina vila?»

7. Vo mosi ukwiza bumina kwa mono, buna kana ta mambabuzuka; mu ntim 'andi kana yonzika mfukusu, mboki kana vaika ye tabo.

8. Bau babonsono bakumbelanga, beti kungwawanana ye beti kumbanzila yina, yilenda kumbivisa nitu.

9. »Mbungulu yimbwididi ye lambalele kwakuna, kana vutuka sikamako.»

10. Nkundi ami mpe, uyakala lekilanga minu wadia dia kwami, yandi mpe weti kundangunina kinkoso kiatambi.

11. Kansi ngeye, Mfumu, unsila nlemvo ye untedimisa yabavutula nlandu.

12. Mu diadi nzaidi kwami, vo ngeye ukunzolanga, kadi kuyambulanga ntantu ami kayangalala mu nitu amiko.

13. Ngeye ukunkebanga mu diambu diabunkondolo minkanu, ye ukungiambulanga yatelama va luse luaku kwele mvu kuvutukidi mvu.

---

14. Bika Mfumu, Nzambi abaIsaleli, kazituswa kwele mvu kuvutukidi mvu! Amen, Amen.

NKANDA WANZOLE.

Nkunga 42.

Ngunda zamu nzo aNzambi zawakwamuswa ye wazomwa.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga wabana bababakala baKola.

Bonso bumomanga nsungu mpwil' anlangu, ibuna bumonanga mwel' ami kwa ngeye, uNzambi.

3. Mwel' ami wena mpwil' aNzambi, aNzambi amoyo, Mwanki nki alumbu ngina yambulwa ngiiza luaka va luse luaNzambi.

4. Mansanga mami idia kwami kwamwini ye fuku, bubakuntezanga ntangu zazonsono vo: Nzambi aku kwe yena bwabu?

5. Nzolele tengula mwel' ami ye yindula, bonso bubutuakala kwenda kabu, ye bonso butuayendilanga va kimosi ku nzo aNzambi mu yangalala ye matondo mu kabu diankembo.

6. Mwel' ami, mu nkiama wenina ncita zozo ye kingongo kiampila yoyo? Nase vuvu mu Nzambi; kadi mono sia vutuka kunsika mu ndalulu yoyo, yatuka ku luse luandi.

7. Nzambi ami, mwel' ami wena nkita, idiau ibanzanga ngeye kuku nsi yayi yaYolodani ye ku masenda maHelemoni ye mu miongo miaMizali.

8. Nsina yeti bokila nsina yankaka veti kuluzuka kwa ntadi zaku; mbula zaku zazonsono zatulama zeti kumfuka.

9. Mu mwini Mfumu fwiti tambika nlemvo andi, ye mu fuku ngina yimbila kwa yandi ye sambila kwa Nzambi amoyo ami.

10. Nzolele vova kwa Nzambi, itadi diami, vo: »Mu nkiama unzimbakanene, mu nkiama nkatulu kwendila ye kiadi ye finunguswa kwa ntantu?

11. Mu nitu ami mwena nkievo visi biabembwa, ntantu miami bubeti kumvweza tesa ntangu zazonsono vo: Nzambi aku kwe yena bwabu?

12. Mwel' ami, mu nkiama wenina ncita zozo, ye mu nkiama wenina kingongo kiampila yoyo? Nase vuvu mu Nzambi; kadi mono sia vutuka kunsika, ndalulu azizi kiami ye Nzambi ami.

Nkunga 43.

Mfudulu ankunga utekele.

Umpanga kidi yanunga, uNzambi, ye wawasa mambu mami mu bantu bakondolo

mfonga; untanina mu bankwa miambabuzuka ye mu bankwa miayayibi.

2. Kadi ngeye kwaku iNzambi yoyo yena nkebi kwa mono; mu nkiama wandiengi? Mu nkiami nkatulu kwendila ye kiadi ye finunguswa kwa mintantu?

3. Fidisa kia kwaku ye kedika kiaku; bika biau biandiatisa ye biantuadisa ku mongo waku wanlongo ye ku zinzo zaku,

4. mono kidi vo yakota kwena salu diaku, kwa Nzambi, ikiese kiami ye yangalala kwami, kidi yasika ngeye mu nsambi, Nzambi, iNzambi ami.

5. Mwel' ami, mu nkiama wenina ncita zozo ye mu nkiama wenina kingongo kiampila yoyo? Nase vuvu mu Nzambi, kadi mono sia vutuka kunsika, ndalulu azizi kiami ye Nzambi ami.

Nkunga 44.

Tusambulu tuabantu baNzambi bakwikama mu ntangu anzungu zamvita.

1. Kwa nseki ankunga, wabana bababakala baKola.

Nzambi, tuawilu mu matu meto, ye tuatelowo kwa mase meto mu vanga dina diwavanga mu lumbu biau, bina biateka kala.

3. Ngeye wafula bakondwa luzailu luaku mu koko kwaku, kansi mau ngeye watuikamo; ngeye wabunga bantu, kansi mau ngeye wayalamo.

4. Kadi kamu sabala biauko babongilayo nsi, kamoko mauko mababakila ndungunu, kansi fuka diaku dialubakala ye koko kwaku ye kia kwazizi kiaku; kadi ngeye wasa kubatonda.

5. Ngeye, ingeye kwaku iMfumu ami, uNzambi; navangi bwabu Yakobi, kidi kanunga.

6. Mu ngeye tulenda bwisa mintantu mieto ye niema minkakidi mieto mu nkumbu aku.

7. Mono kieti tula minu kiami mu ponzako, ye sabala kiami kakilenda kundungisako

8. inga, ngeye watunungisini mintantu ye wavwisidi bakutubelanga nsoni.

9. Nzambi, tusikanga ntangu zazonsono, ye nkumbu aku tuzoleleyo zitisa kwele mvu kuvutukidi mvu.

10. Kadi bwabu ngeye utuniengi ye utuyambudi tuasiwa nsoni, ye kukwizanga ndala mu buka bietoko.

11. Weti kututala tuavutudulwa ku manima kwa mintantu, ye bakutubelanga bavwidi bonga, bibameni tana.

12. Ngeye utalanga tuadiwa bonso mameme, ye watucamuni mu bakondolo luzailu.

13. Ngeye weti teka bantu baku mu ntalu yanzio, kweti kubasa banga diadingiko.

14. Ngeye ukututudisanga mvwezolo kwa mfinangani zeto, ye ndevolo ye ntiakulu kwa bavwandanga yeto ndambu kandambu.

15. Ngeye weti kutusa kinteswanga kwa bakondolo luzailu, ye utalanga tuanikununwa ntu.

16. Mwini wamvimba mvwezolo ami yena ku tadisi meso mami, ye nsoni zimfukidi zizi,

17. bungieti wa ntelo zamvwezi ye ndevi, ye bungieti mona ntantu ye wena nzolwa mvutulu anlandu.

18. Yayi yayonsono yitubwididi, kansi katuvilakene ngeyeko, ye katuyambudi luwawanu luabeto yakuko.

19. Mintima mieto kamituminiko, ye ntambi zeto kazizekakene mu nzil' akuko.

20. Kansi ngeye watuniukikisa vena bambulu, ye watufuka mu kini kialufwa.

21. Nga vo tuazimbakene nkumbu aNzambi eto, evo tualambudi moko meto kwa nzambi yanzenza,

22. nga Nzambi kakutubo yuvuzulakoe, yandi uzaidi swekolo biamintima mieto.

23. Aa, mu diambu diaku tuvondwanga lumbu kiamvimba, tubanzulwanga vo tumameme mamponda.

24. Nasikami kwaku, mu nkiama lele, Mfumu? Nasikami, kutuniangani kiamakuluko.

25. Mu nkiama weti kutuswekila zizi kiaku ye vilakene nzungu zeto ye mpasi zeto?

26. Miela mieto miyinamene mu fundu fundu diantoto, zinitu zeto zibambamene va nsi.

27. Nanguka watusadisa ye utuvulusa mu diambu dianlemvo aku.

Nkunga 45.

Mfumu ye ndumb' andi yandambisa.

1. Kwa nseki ankunga, wabana bababakala baKola; nkunga wansokolo alutondolo.

Ntim' ami weti sampa mu diambu diamambu mampwenia; nkung' ami, ngietibo kamba, usokolo mfumu, ludimi luami ilapi kiansoniki wambote.

3. Ngeye lutidi wampuenia mu bana babantu; yambote kaka yicamukanga mu bikoba biaku; ibuna Nzambi kana kusakumunina kwele mvu kuvutukidi mvu.

4. Nakangi sabala kiaku mu luketo, ukinwani, ye kimfumu kiaku ye nzitusu aku.

5. Londuka kwaku mu nzitusu aku miolo miolo, wenda mu nungisa kedika ye nlembami ye mfonga, ye bika koko kwaku kwalubakala kwalonga ngeye mavanga manzenza.

6. Mwanki toto biaku biena ndwedwe abwisila bantu kunsi; biau bitelwanga mu mintima miamintantu miamfumu.

7. Nzambi, kiandu kiaku kina kala kwele mvu kuvutukidi mvu; mvwal' akimfumu kiaku imvwal' azimfonga.

8. Ngeye watonda mfonga ye wabela yambi, nkiangunu Nzambi, iNzambi aku walutisila mu kusa mazi makiese, kansi mpangi zaku mafiuma.

9. Mimvwatu miaku mieti dukana nsunga, ye nsikulwa ansambi mu zinzo zazinene zavangwa mu mpungi yeti kuyangidika.

10. Mu makangu maku mwena ndumba zamfumu, ye nkam' aku utelamene ku lubakala luaku vweti mvwatu wawola.

11. Mwan' ankento, sadimbi, satadi watamba kutu kwaku mu diadi; zimbakana kwaku bayaku ye nzo asaku,

12. ye bika mfumu kayangalala mu ntoko zaku, kadi yandi inyadi aku, ye una kumfukamana.

13. Mwan' ankento wakisi Tilo una nata minkailu miandi, ye bonso balutidi mu kimvwama mu bantu bana kwiza tombi kindiku kwa ngeye.

14. Mwan' amfumu wankento weka kwandi mbidi antoko mu nzo andi. Dizwele diandi diabwangulwa mu wola,

15. mu nlele wena namanga manga kele fidulwa kwa mfumu; zindumba, ibankubu yandi, beti kwenda yandi; beti kwe filwa kwa ngeye.

16. Beti kwe tuadulwa mu yangalala ye kiese, beti kota kwau mu nzo yayinene yamfumu.

17. Bana baku bababakala bana vingana mu mase maku; ngeye una kubayadisa zimfumu mu nza yamvimba.

18. Nzolele vanga vo nkumbu aku yina zituswa kwa mbandu zazonsono zina zimunina; idiau bantu bana kusika ntangu zazonsono kwele mvu kuvutukidi mvu.

Nkunga 46.

Nzambi impengomono ye nzo eto.

1. Kwa nseki ankunga, wabana bababakala baKola; nkunga mosi.

Nzambi impengomono eto ye ngolo zeto, yandi insadisi mu ntangu zanzungu watoma tontwa.

3. Nkiangunu beto katuna tinako, vo ntoto una nenguka, ye miongo mina nikuzuka ye dimina mu nsin' ambu;

4. ovo wau una tudika zimbula ye kumba kwandikuzunina miongo mu diambu diankesi.

5. Mwena mwila ucilumukanga wena mpasumukunu yangiangidikila vata diaNzambi, inzo yanlongo yankwa 'kayengele.

6. Nzambi ukalanga momo; diau kadiavungilako; Nzambi utabilangadio kasi kukielanga bwisi.

7. Bakondolo luzailu luaNzambi babomanga, ye bimfumu bieti zeza; yandi weti wakasa nding' andi, ye ntoto nienganga.

8. Mfumu Zebaoti wena yeto, Nzambi aYakobi inzo eto yasiama.

9. Luiza luatonwa mavanga maMfumu, yandi uvanganga mavanga manzenza mu ntoto.

10. Yandi usimanga nzingu nate ye kwasukila ntoto, yandi weti damuna ponza ye tolula dionga, ye makalu wetimo yoka ku mbombe.

11. Ludingalala luayindula, vo imono kwami iNzambi; mono ngina kala wazangama mu bakondolo luzailu, mono yazangama ngiena va ntoto.

12. Mfumu Zebaoti wena yeto, Nzambi aYakobi inzo eto yasiama.

Nkunga 47.

Nkunga wandungunu.

1. Kwa nseki ankunga, wabana bababakala baKola; nkunga mosi.

Lusakila beno lubantu babonsono, luzangula zu diayangalala kwa'Nzambi mu mbokolo zakiese.

3. Kadi Mfumu yandi iyandi lutidi wanene, yandi nsisi kena, yandi imfumu yayinene mu ntoto wamvimba.

4. Yandi ukutuvingisilanga bantu kunsi ye makanda kunsi amalu meto.

5. Yandi weti kutusanina fwa dieto, inzitusu aYakobi, intondolo andi.

6. Nzambi wabalukidi ye zu diayangalala ye nding' ampungi zakulumeta.

7. Lusika Nzambi, lusika Nzambi, lusika mfumu eto, lusika!

8. Kadi Nzambi imfumu mu ntoto wamvimba, lunsika mu nkunga!

9. Nzambi uyalanga bakondolo luzailu, Nzambi uzakalanga va kiandu kiandi kianlongo.

10. Bamadingizi mabantu meti kutakana, kidi makala bantu baNzambi aAbalami. Kadi bena nkaku va ntoto bavwilu kwa Nzambi; yandi wazangama beni wena.

Nkunga 48.

Lulendo luaNzambi luasongwa mu lutanunu luaYelusalemi.

1. Nkunga wabana bababakala baKola.

Mfumu waunene wena ye wazituswa beni mu vata diaNzambi eto, mu mongo andi wanlongo.

3. Ekuna kuna ntandu kweti kula mongo waZioni mu ntoko beni, ikiese kiantoto wamvimba, ivata diamfumu yayinene.

4. Nzambi yazabwa yena mu zinzo zazinene zamfumu mu vata dina, yandi wazabwa nkievo nkaku.

5. Kadi tala, zimfumu bakutakana ye baluakila va kimosi.

6. Bubamonabo, buna bayitukwa, bakala wonga ye bataba.

7. Yau babwilwa kwa bunkuta ye wonga; bonso nkento ubakamene kwa nzongo.

8. Ibuna ubulanga makumbi maTalisi mu mpeve, yitukanga kuselukilanga ntangu.

9. Bonso butuakala wanga, ibobo tuamweni mu vata dia-Mfumu Zebaoti, ivata dia-Nzambi eto, Nzambi utundisangadio kwele mvu kuvutukidi mvu.

10. Tubanzanga, Nzambi, mu nlemvo aku, bututelamene mu nzo aku yanlongo.

11. Bonso bwena nkumbu aku uNzambi, ibuna buna luakila nzitusu aku nate ye kwasukila nsi; koko kwaku kwalubakala kuzedi ye mfonga.

12. Bika mongo waZioni wayangalala, ye bana babakento baYuda bakala kiese mu nkongodolo zaku.

13. Luzunga Zioni luazitikadio, lutangadio mayongi;

14. lutonwa tumbu tuantabidiladio, lukotadio mu zinzo zazinene zamfumu, kidi vo lulendabo kamba kwa mbandu yina zimunina.

15. Kadi bobo ibobo kena Nzambi iNzambi eto ntangu zazonsono kwele mvu kuvutukidi mvu, nate ye kuna mfwilu sika kututuala.

Nkunga 49.

Mfubulu akunku kiabankwa mia-yayibi.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga wabana babababakala baKola.

Luwa diadi, beno lubantu babonsono, ludimba, beno babonsono lueti vumuna mu nza,

3. ye babazio ye babanene, ye bamvwama ye bamputu.

4. Nw' ami una vova mu nduenga, ye mabanza mantim' ami mana kala manduka.

5. Nzolele tamba kutu kwami mu ntelo zandongi, nzolele zaikisila mambu mansweki mu nsambi.

6. Bila nkiama yakutu kadila wonga mu lumbu biambi, buizungwanga kwa nkesi zamintantu miami?

7. Yau beti tula vuvu kiau mu bilekwa biau ye beti kukisanisina mu mbongo zau zazingi.

8. Kansi widi wamosi nkutu kalendi kula mpangi andiko, evo kumvana nkudulu kwa Nzambiko.

9. Kadi nkudulu amwel' andi yena mbidi abanga, ye kayilendi futwako kwele mvu kuvutukidi mvu,

10. vo una yambulwa kavumuna ye lembwa mona mpeto.

11. Kabwako, kansi buna monika kwandi, vo bena nduenga bana fwa kwau, ye bena buzengi ye buzoba bana vidila buma bumosi; bakatwa sisila mbongo zau kwa bankaka.

12. Babanzanga kwau vo nzo zau zina kala kwele mvu kuvutukidi mvu, ye mavula mau mu mbandu kambandu; beti luka mavia mau ndusi.

13. Kansi muntu kena zinguko, kani nzitusu kena; yandi fwanane ye bibulu bifukanga.

14. Nzila yampila yoyo mu buzengi bwau kwandi beti kwendila, ye bankaka bavingane beti zola ntelo zau.

15. Beti nungunwa ku nsi abafwa bonso kamba diamameme; lufwa luna kala mvungi au, ye bamfonga bana kubayala, bukuna kia bwisi. Zinitu zau zina manwa mu nsi abafwa, ye kazina vutuka baka va zina kalako.

16. Kansi Nzambi una kula mwel' ami mu nkesi zansi abafwa, kadi yandi una kumbalula.

17. Kutinaniko, muntu buketi baka kimvwama, ye nzo andi buyeti mena nzitusu,

18. kadi bukana fwa kana nata lekwako, ye nzitusu andi

kauna kulumuka yandi kokoko.

19. Vo weti kukibanzila, vo wasakumunwa, bukena vumuna, ye weti sikwa, buketi kukimwena lumbu biabiza,

20. nga mwel'' andi siwa katwa londuka ku mbandu amase mandi, kwa yau bana lembwa mona kia diaka.

21. Muntu mu nzitusu andi, vo kondolo nduenga, fwanane ye bibulu bifukanga.

Nkunga 50.

Lusambudulu luaNzambi luasonga ye luapupika.

1. Nkunga waAsafi.

Nzambi, Mfumu Nzambi weti vova, yandi weti bokila ntoto, kuselukilanga ntangu nate ye kudimininanga ntangu.

2. Mu Zioni mwalungusu mfonga, Nzambi weti vaika mu kia.

3. Nzambi eto weti kwiza, ye kana dingamako. Tia tuambanisina tueti kuntekila, ye yeku yeku kuvevumunwanga mpeve mu ngolo beni.

4. Yandi weti bokila zulu dia ku ntandu ye ntoto mu diambu diakidi kakongudila bantu bandi.

5. »Lungionsikila bankwa amfonga zami, bawawana yami mu minkailu.»

6. Mazulu meti kamba mfonga zandi, kadi Nzambi indiena ukongudilanga.

7. Luwa lubantu bami, mono nzolele ta; ngeye Isaleli, mono ngina kulonga. Mono Nzambi, iNzambi aku ngiena.

8. Kina kusembako mu diambu diankailu miaku miamponda, ye nkailu miaku miangioka mwanki mikalanga ku tadisi zizi kiami ntangu zazonsono.

9. Kizolele tambula ngombe zambakala mu nzo akuko evo nkombo mu mpaka zakuko.

10. Kadi bulu biabionsono biena mu mfinda, mono mvwidibio, ye makamba mena va mazunda mamiongo.

11. Mono nzaidi zinuni zazonsono va miongo, ye nki alekwa kizanzalanga va nsi kiami kaka.

12. Vo nsatu yena yami, mono kikambi ngeyeko; kadi sadila kwansi mono mvwidi, ye yonso yena mu yau.

13. Kadi mono mbizi angombe idiange, evo menga mankombo inwange?

14. Ve, kansi nata kwa Nzambi minkailu miansikulu ye futa nsilulu zaku kwa nkwa 'kayengele.

15. Umbokila mu mpasi

ye mono ngina kusadisa, ye ngeye una kunzitisa.

16. Kansi kwa nkwa wambi Nzambi weti vova vo: bwe ulenda mokina nkondo miami ye nata luwawanu luami mu nw' aku,

17. ngeye buubelanga vovuswa ye losele mambu mami ku nim' aku.

18. Buumona mwivi ngeye ntumbu kuntela, ye ngeye wena nkalasani ye mimvunzi miatongo.

19. Ngeye weti kutula nw' aku mu yonso yena yambi, ye ludimi luaku luzingidikisanga bungubi.

20. Ngeye weti vwanda mu kela mpangi aku imwana wabakala, uluabutwa ngudi mosi ubelanga.

21. Ibobo uvanganga ngeye, kansi mono dingalala idingalalanga, idiau weti banzila vo beto yaku mpila mosi, kansi mono ngina kulonga, ye nginabo tula ku tadisi meso maku.

22. Diadi lubanzangadio, beno luvilakananga Nzambi, kidi vo kina kulukasunako ye mu lembwa vuka.

23. Ndiena uvutulanga nkailu miansikulu. Yandi ukunzitisanga, ye wonso ukikenganga mu nzil' andi iyandi wuna, ungina mwesa ndalulu ami.

Nkunga 51.

Lusambulu luanionguluka.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi,

2. nkambi Natani bukayenda kwa yandi, bukakota mu Bataseba.

Nzambi unsila nlemvo, bonso bwena wote waku, vinsikisa minkanu miami, bonso bwena kiwuntu kiaku kiakinene.

4. Utoma kunsukudila nkanu ami, wampedisa mu disumu diami.

5. Kadi nzaidi minkanu miami, ye sumu diami dikalanga ku tadisi zizi kiami ntangu zazonsono.

6. Kwa ngeye kwandi kaka yavolele nkanu, ye yina yena yambi mu meso maku mono yavengiyo; kidi vo una monika vo fongele mu mambu maku ye vo vedele mu nkongodolo zaku.

7. Tala, mu masumu yabutwa, ye mbut' ami mu masumu kangiakila.

8. Tala, ngeye uzolanga kedika mu nkati antima, idiau undonga nduenga mu ngudi.

9. Umpedisa mu isopi, kidi yavedila; unsukula kidi yalutila vembuka mu mvula zampembe.

10. Ungiambula yabimba kiese ye yangalala, kidi vo visi biabi biwabemba bina yangalala.

11. Vengula zizi kiaku mu masumu mami ye vinsikisa minkanu miami miamionsono.

12. Nzambi, umpanga ntima wavedila ye umpana mpeve yamona yakikesa.

13. Kundiangani va zizi kiakuko, ye kunkatulani mpeve aku yanlongoko.

14. Yambula yavutuka yangalala mu ndalulu aku, ye bika wansiamisa mu diela dialuzolo.

15. Buna ngina longa mimvangi miayayibi nzila zaku, ye bankwa miamasumu bana bangumuka kwa ngeye.

16. Unkula mu mfuka zamenga, Nzambi, iNzambi andalulu ami, buna ludimi luami luna yangalala mu diambu diamfonga zaku.

17. Mfumu, unzibudila bikoba, kidi vo nw' ami una tanga nsikulu aku.

18. Kadi ngeye kuzolanga nkailuko, nkiangunu nga yavanawo, nkailu miangioka ngeye kutondelemioko.

19. Nkailu uzolwanga kwa Nzambi, impeve yandiongulukila; ngeye Nzambi kuna tungudila ntima wandiongulukila ye wafibalako.

20. Vangila Sioni bwambote mu nlemvo aku; tungudila bibaka biaYelusalemi.

21. Buna una vewa nkailu miazimfonga mina miuzolanga, nkailu miangioka ye nkailu miamvimba; buna ngombe zambakala zina yokwa va disalu diaku.

Nkunga 52.

Mbombolo mu diambu diaIudimi tuambi.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi,

2. Doegi, imwisi Edomi, bukayiza mu samuna kwa Sauli ye wankamba vo: Davidi kotele mu nzo aAbimeleki.

Mu nkiama weti kukisanisinanga mu biena biambi, unkwa angolo? Mwanki nlemvo waNzambi usikilanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

4. Ludimi luaku lueti kwendanga mu mbivusu, luau lufwanane ye mbele yena meno, ngeye umbabusuki.

5. Ngeye utondanga yambi beni kansi yambote zafiuma, makutu beni kansi mu vova bisongele zafiuma.

6. Ngeye uzolanga mpovolo zazonsono zambivusulu, uludimi luampumpuluvunu.

7. Mu diau Nzambi una kulukula kiamakulu. Yandi

una kukatula ye tukuna mu nzo aku ye kusukisa nampia mu nsi abavumuna.

8. Bamfonga banabo mona, ye bana kala wonga, bana kunseva ye vova vo:

9. tala, ndieu imuntu walembwa banzila Nzambi, vo inkebi andi, kansi wasa vuvu mu mbongo zandi zazingi ye wakala ntingu mu luzinunu luandi.

10. Kansi mono ngina kala bonso nti wamazi wena mpongo amakaya mu nzo aNzambi; mu nlemvo waNzambi isanga kwami vwadi ntangu zazonsono kwele mvu kuvutukidi mvu.

11. Kwele mvu kuvutukidi mvu sia tonda mu diambu diabuwansila bobo; ngina vingila nkumbu aku va tadisi bantu baku banlongo, kadi yau yambote yena.

Nkunga 53.

Ngiaudulu kwa Nzambi mu diambu diamambi mayalanga.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Bilauki bivovanga mu mintima miau vo: »Kakwenani Nzambiko». Mbivulu ye nkankumusu imavanga mau mambi, kakwenani uvanganga yamboteko.

3. Nzambi weti tala mu zulu mu bana babantu, kanivo sika mona, vo mwena umosi wena wanduka, vo umosi utombanga Nzambi.

4. Babonsono bavwa vengama, babonsono bavwa biva miela; kamwenani uvanganga yamboteko, widi wamosi nkutu.

5. Kadi mimvangi miayayibi miami kamivisangandi lekwakoe, midianga bantu bami nkievo midianga mampa, ye milembolo dila kwa Nzambi.

6. Kansi wonga una kubabwila vakondolo widi nsisi nkutu; kadi Nzambi una mwangisa bivisi biabantu bobo beti kunzunga dituti. Ngeye una kubavwisa nzoni, inga Nzambi una kubanianga.

7. Nga vo ndalulu aIsaleli yiiza mu Sioni, ye Mfumu kavulusa bantu bandi, nga Yakobi sika mona kiese, ye Isaleli sika yangalala.

Nkunga 54.

Ndombolo amvukulu mu mintantu.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi,

2. bubayiza kamba kwa Sauli vo: tala, Davidi wizi lakama kwa yeto.

Nzambi, undalula mu nkumbu aku, wandungisa mu lulendo luaku.

4. Nzambi, wa lusambulu luami ye dimba mpovolo anw' ami.

5. Kadi zinzenza zeti kuntelamananga, ye bankwa miamafuluka beti lakukila moyo ami ntima; kabakalanga Nzambi ku tadisi mesoko.

6. Tala, Nzambi insadisi ami; Mfumu usiamisanga mwel'ami.

7. Bika yambi yavutukila kwa minzomi miami, ubafukisa mu nkwikulu aku.

8. Buna ngina kuvana nkailu mu ntima wamvimba, ngina sika nkumbu aku, kadi yau yena yambote.

9. Kadi yandi ukundalulanga mu ncita zazonsono, ye meso mami mana sakalala mu tala mintantu miami mu kiese kialunga.

Nkunga 55.

Ngiaudulu mu diambu diabakundi bantandu ameso.

1. Kwa nseki ankunga mu yimbidila mu nsambi, nkunga waDavidi.

Nzambi, dimba lusambulu luami, ye kuswamani mu ndombolo amiko.

3. Untala ye tambudila kwa mono. Kibakanga mpongoso nkutuko mu kingongo kiami, nkatulu yaula beni mu lubokolo luantantu,

4. ye mu ngolo zankwa wambi; kadi yau bazolele tuala mbivulu kwa mono, ye mu nganzi beti kuntatimisa.

5. Ntim' ami wena kingongo mu ngudi, ye nzungu zalufwa zintulukidi.

6. Wonga ye zakama bieti kumbwila, ye nsisi yimfukidi.

7. Idiau sia vova vo: »Mwanki nga vo ngiena ye maveve bonso bembe, nga nkutu tilumuka nseke ye fwanda zanza diami.

8. Tala, nga nseke beni nkutu tilumuka nga mu nsi yankatu mfwendi mbuk' ami.

9. Nga nswalu ntombele mpungumunu mu mpeke mpeke ye tembo.

10. Ubafukisa, Mfumu; zonzikisa tudimi tuau, kadi ngieti mona mafuluka ye nkindu mu vata.

11. Mwini ye fuku betidio zungidila va bibaka, bimfunia ye nzungu biena momo.

12. Mbivusu yena momo; nkwamusu ye mampiaka kabilendi vengana mu mavambuko.

13. Tala, weti kumfinga kaintantu nkutuko, nga ilenda tungudila, ye ukukiyana mu mono kaimbeni nkutuko, nga ilenda kwe swama kwa yandi.

14. Inga, kansi ingeye kwaku wetibo sa, ngeye utuakala nkubu yami ye kikundi ye nkalani beto yaku.

15. Mwanki vakiakedi tuakala nkalasani yampuenia, ye tuadiatana ku nzo aNzambi beto yaku mu kabu diankembo.

16. Bika lufwa luababwila nabiu, bika bakulumuka bavumuna mu nsi abafwa, kadi mu nzo zau mwena kimfunia ye mu ntima miau.

17. Nzolele boka kwa Nzambi; Mfumu una kuntanina.

18. Mpimpa ye nsuka ye nsinza nzolele samuna kiadi kiami ye kunga, ye yandi sika wa nding' ami.

19. Yandi ukulanga mwel' ami ye ubakisangawo mpongoso, mpasi kabana kunzimbako, kani babingi beni beti kunkakilanga.

20. Nzambi unabo wa ye una kubavutudila, yandi uvwandanga va kiandu kiandi ye ntama, kadi kabazolele au vilukako, ye kabavuminanga Nzambiko.

21. Yandi (ñkundi wowo wampumpuluvunu) utulanga moko mu yau bakunsanga yenge ye ukabikisanga nkambununu andi.

22. Mambu mena mu nw' andi mena nalengwa lengwa bonso mazi mangombe, kansi ubanzilanga mvita mu ntima, mambu mandi malutidi ndelo mu mazi, kansi mau nkievo sabala biavolwa.

23. Yomba zitu kiaku kwa Mfumu, yandi una kusiamisa; yandi kana yambula wamfonga kazezako kwele mvu kuvutukidi mvu.

24. Nzambi, ngeye una kubawolumuna mu mpind' ampeto; bena siuka diatengudila menga ye mimbabuzuki kabana lunga ndambu amvu miauko. Kansi mono isanga vuvu mu ngeye.

Nkunga 56.

Lusambulu luavuvu mu nzomono.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi, baFilistea bubamvikitina mu Ngati.

Unsila nlemvo, uNzambi, kadi bantu bazolele kunsiudika; ntangu zazonsono beti kumbambimisa mu siuka diau diakundwanisina.

3. Baminzomi miami bazolele kunsiudika ntangu zazonsono, kadi babingi kwau bakundwanisanga mu minza miau.

4. Kansi bungieti bwilwa kwa bunkuta, ntumbu sa minu mu ngeye.

5. Mu lulendo luaNzambi ilenda sika mambu mandi, mu

Nzambi isanga vuvu ye mono kitini, kadi bena nsuni, nki balenda kumpanga?

6. Ntangu zazonsono beti vengidikisa mambu mami, ye mabanza mau meka mu kumbivisa nitu.

7. Beti kutakana kwau, beti kungiadila kambu. Bakenganga tambi biami, inga, beti lakukila moyo ami vumunu.

8. Kadi buna bufwanane, vo bana vuka mu kimfunia kiau kiokio kiakionsonoe? Wababwisa Nzambi, mu ngazi zaku!

9. Ngeye wamana tanga lumbu biantabulu ami; sa yonzika mansanga mami mu mbungu aku; keti masonwa mena mu nkand' aku.

10. Lelo buibokanga, mintantu miami mikatulu vutuka ku manima; diadi nzaidi, vo Nzambi ukuntabilanga.

11. Mu lulendo luaNzambi ilenda sika mambu mandi, mu lulendo luaMfumu ilenda sika mambu.

12. Mu Nzambi isanga vuvu ye mono kitini; kadi bantu, nki balenda kumpanga?

13. Tusilulu tuami kwa ngeye tueti mema yami, Nzambi, sia kufuta kwaku mu nkailu miatonda.

14. Kadi ngeye ulalulanga mwel' ami mu lufwa, inga ye malu mami mu bwa, kidi yalenda diata va luse luaNzambi mu kia kwabavumuna.

Nkunga 57.

Lusambulu ye nkunga walusikulu mu nzungu.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi, bukatabа mu Sauli, ye bukakala mu nluka.

Unsila nlemvo, uNzambi, unsila nlemvo, kadi mwel' ami ukwiza vungamaningi kwa ngeye, inga, nzolele vungamana va mpevo amaveve maku, nate ye nsisi buyimeni vioka.

3. Ibokanga kwa Nzambi, iyandi lutidi mu nene, kwa Nzambi ukuntunguninanga salu kiandi.

4. Mono ngina vitukuswa ndalulu andi ku zulu, buitiakwanga kwa bantu, bazolele kunsiudika. Nzambi una fidisa nlemvo andi ye kedika kiandi.

5. Mwel' ami uzungudulu kwa zinkosi, nkatulu lambalala va kimosi ye baniasanga tia, ye bantu bena meno keti madionga ye totolo, ye bena tudimi tuau keti sabala biameno.

6. Bika ngeye Nzambi wazangama va ntandu azulu, ye nzitusu aku bika walambuka mu ntoto wamvimba.

7. Beti tamba konde mu tambi biami, ye mwel' ami uyindamene. Beti kuntimina bulu, kansi babwadio bau kibeni.

8. Ntim' ami wena kibakala, uNzambi; ntim' ami wena kibakala, nzolele yimbila ye sika.

9. Mwel' ami, satelameti; nkunga ye nsambi, lusikameti! Nzolele sikimisa nkala mpumbu.

10. Nzolele tonda ngeye, Mfumu, mu monakanda diabantu, nzolele sika ngeye va kati azimbandu zabantu.

11. Kadi nlemvo aku waunene unene wena nate ye kuna zulu, ye kedika kiaku nate ye kuna matuti.

12. Bika ngeye, Nzambi, wazangama va ntandu azulu; ye nzitusu aku bika walambuka mu ntoto wamvimba.

Nkunga 58.

Lusambulu mu bankva miayayibi.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Kadi bina bilueti vova, buna bisongelie? Lukongudilanga busongelie, beno lubana babantu.

3. Aa, kansi mu mintima mieno lukananga nkanunu zambi, ye lutezanga mafuluka mamoko meno mu nsi.

4. Bankwa miayayibi bena mu nzila yilembolo songa, kasi bakadila mu mabunda mabambuta zau; bankwa miamavunu bavidisanga nzila kasi ye vumu biabambuta zau.

5. Nsa miena mu yau nkievo nsa mianioka; bafwanane ye nioka yambalu yafwa matu, yibeti kutu,

6. kayidi wa nding' ankwa akayengelele evo wena mbiki afiedila.

7. Nzambi, kosikisa meno mu minwa miau; bika Mfumu wabula matandi mankosi zantuenia.

8. Yambula bafukuswa bonso nlangu ukwe yitikanga. Nkwa wambi bukana sika toto biandi, bika biakala biandufu.

9. Bika kakala bonso nkodia yinienganga ye yilalanga, ye bonso wasululwa kwa nkento ukamoni ntangu kwele mvu kuvutukidi mvu.

10. Bika binzu bieno bubilembolo kukibimbila tia tuampanga, mpeve kakiosuna biabio, vo biankunzu vo biavia.

11. Wamfonga una sakalala bukana mona mvutudulu andinda; yandi una sukula malu mandi mu menga mankwa wambi.

12. Buna bantu siba ta vo: lelo muntu wamfonga sendolo

kwandi! Kiongolo Nzambi, yikongudilanga ntoto, yena kwandi!

Nkunga 59.

Lusambulu mu bankva miayayibi.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi, Sauli bukafidisa muntu mu langidila nzo, kidi kamvonda.

Undalula, uNzambi, mu batantu bami, untabila mu minkakididi miami.

3. Untabila, mu mimvangi miayayibi, ye undalula mu bena siuka diamenga.

4. Kadi tala, bangiadilanga kambu; bakabuka meso bankutakananga, bunkondolo kani bila nkutu evo masumu nkutu.

5. Bunkondolo kani nkanu nkutu, beti kungiungusila ye kubama. Sikama, wiza kunkiki, wabanzadio!

6. Inga, ngeye Mfumu Nzambi Zebaoti, Nzambi aIsaleli, sikama wavutula ndinda kwa babonsono balembolo kuzaia. Kukutani wamosi nkutuko mu mimvangi miayayibi miami miambabuzuka.

7. Mu mpimpa beti kwiza vutukingi ye lola bonso mbwa ye viongusuka mu nkati avata.

8. Tala, minwa miau mieti camuna, bisabala biena mu bikoba biau, kadi: »Nani kutubo wa?»

9. Kansi ngeye, Nzambi, ukubasevanga, ngeye ulevulanga babonsono balembolo kuzaia.

10. Nzolele tatamana kwa ngeye mu diambu diangolo zena yau, kadi Nzambi inzo ami yasiama.

11. Bika Nzambi ami kakikisa nlemvo, bika Nzambi kansakidika mu tala baminzomi miami.

12. Kubavondaniko, mpasi bantu bami kabidibo fwa diba; mu lulendo luaku Nzambi bika wabasa nayedi yedi ye mboki bwisa, ngeye inkaku eto, uNzambi.

13. Dionso kadiambu mu bikoba biau imasumu mu minwa miau. Bika babwilwa mu nza miau mu diambu diatutumbulu ye mampunu mau mabatubanga.

14. Ubasukisa mu nganzi zaku, ubasukisa, kidi vo kabana kala diakako. Bika bazaia kwau, vo Nzambi iyandi uyalanga mu Yakobi nate ye kwasukila ntoto.

15. Inga, mu mpimpa bakwiza vutukingi ye lola bonso mbwa ye vionguzuka mu vata.

16. Baniatukanga mu tomba kibana bwila; bubale-

mbolo yukuta, buna kieludulwa kwau.

17. Kansi mono nzolele yimbidila lulendo luaku ye yangalala mu nsuka mu nlemvo aku; kadi ngeye wankadila keti inzo yasiama ye keti impungumunu ami, buyakala mu mpasi.

18. Ngeye ungolo zami, ngeye inzolele zitisa, kadi Nzambi inzo ami yasiama, iNzambi ami anlemvo walunga.

Nkunga 60.

Ndekolo aminu mu nunga mu diambu dialusadusu luaNxambi.

1. Kwa nseki ankunga; nkunga waDavidi wandonga,

2. bukakala nwanisanga bisi Mesopotamia ye wavutuka va kimosi ye bantu ba-Alami-Soba ye Yoabi ye wabedisa bisi Edomi, kumi ye mazunda mole mu ndimb' amungwa.

Nzambi ngeye watuniengi ye watumwangisi; ngeye wakedi kalanga nganzi; bika watutedimisa.

4. Ngeye wazakimisi ntoto ye wabesiwo; londawo miamvu, kadi weti nikuka.

5. Ngeye wamonese bantu baku lekwa yambalu, ye watubukudidi vinia kisansasanga.

6. Kansi kwa yau bakuvuminanga, ngeye wavana dimbu kiambanika mu diambu diakedika.

7. Vana ndungunu mu koko kwaku kwalubakala, ye utuwila, kidi vo bakundi baku bana vuka.

8. Nzambi meni vova mu mfonga zandi, nkiangunu nzolele kwami yangalala: »Mono ngina kabila Sikemi, ye ngina teza ndimba waSukoti.

9. Ngileadi mono mvwidi ye Manase iyami mpe, Efalimi inkaku ami antu, Yuda imvwal' ami yakimfumu.

10. Moabi ibola diami diansukudila, ye Edomi itubanga nsampatu ami; zanguleti tubokolo tuayangalala mu kunzitisa, ngeye, unsi abaFilistea.

11. Nani una kuntuasa ku vata diasiama, nani una kuntuadikisa ku Edomi?

12. Kadi kutuniengikoe, ngeye, Nzambi, mu lembwa kwisa ndala mu buka bieto?

13. Utuvana lusadusu mu batantu; kadi lusadusu luabantu luena luafuba.

14 Butuena ye Nzambi, tulenda kweto mavanga mangolo, yandi una fotikisa batantu beto kunsi.

Nkunga 61.

Ndombolo alusakumunu va mfumu.

1. Kwa nseki ankunga mu yimbidila mu nsambi, nkunga waDavidi.

Lubokolo luami walo, Nzambi, tala ndombolo ami.

3. Kwasukila ntoto ngieti kubokidila, kadi ntim' ami weti lemina; unzangula va tadi, kadi diau dimpiokedele mu la.

4. Kadi ngeye impungumunu ami, iyongi diakola mu ntantu.

5. Ungiambula yakala kwami mu nzo aku kwele mvu kuvutukidi mvu; nzolele vungamana mu lutabulu luamaveve maku.

6. Kadi, ngeye Nzambi, uwanga nsilulu zami, ye bavuminanga nkumbu aku, ngeye ukubavananga fwa diau.

7. Ngeye una namingisa lumbu biamfumu; mvu miandi mina kala mu mbandu kambandu.

8. Bika kavwanda va kiandu kiandi kiena va luse luaNzambi kwele mvu kuvutukidi mvu; fidisa nlemvo ye kedika biankeba.

9. Buna sia sika nkumbu aku kwele mvu kuvutukidi mvu ye futa nsilulu zami lumbu kalumbu.

Nkunga 62.

Kwa Nzambi kaka kwena ndalulu.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Kwa Nzambi kaka mwel' ami utombanga mpongosolo; mu yandi mutukanga ndalulu ami.

3. Yandi kwandi kaka imongo ami ye ndalulu ami: yandi inzo ami yakola, ye mono kizezi.

4. Lumbu bikwa luzolele laukila diaka wena kinsona mu kumbwisa, beno babonsono, nkievo baka kitengamene, ye nkievo baka kiatendusuka?

5. Mu diadi kaka bawawananga, kani bonso bubana kunsotuna ku mbat' andi. Bazolanga kwau mavunu. Mu minwa miau basakumunanga, kansi mu ntima miau batumbanga.

6. Mu Nzambi kaka kala mpongosolo, nge mwel' ami, kadi mu yandi mutukanga vuvu kiami.

7. Yandi kwandi kaka imongo ami ye ndalulu ami; yandi inzo ami yakola, ye mono kizezi.

8. Kwa Nzambi kwena ndalulu ami ye nzitusu ami, tadi diami diangolo, mpungumunu ami, ngienayo mu Nzambi.

9. Beno bantu, lusa vuvu mu yandi lumbu yayonsono; luntengudila mintima mieno. Nzambi impungumunu eto.

10. Bana babantu ibifubila kaka, ye bamfumu zangiana mpila mosi kalekwako; mu balanza balutidi mu vevuka, yau ibifubila buna bena.

11. Kalukiyanani mu ndandu yambababako, ye kalusilani lekwa biatanwa minu kiafubako; kani kimvwama kieno kieti nieka, kalusampukanikioko.

12. Dimosi kaka diata Nzambi, mono yawa ye yauwudiladio, vo ngolo zena Nzambi.

13. Kwa ngeye, Mfumu, kwena nlemvo, kadi ngeye uvutudilanga wonso kamuntu, bonso bwena mavanga mandi.

Nkunga 63.

Nsatu aNzambi ye vuvu mu yandi.

1. Nkunga waDavidi, bukakala mu nsi aYuda yankatu.

Nzambi, ngeye iNzambi ami, nsuka nale ikufwandanga, mwel ami wena mpwil' angeye mu nsi yena nayokoso, mwena mpwil' anlangu ye wakaukadi.

3. Nkiangunu ikukenganga mu nzo yanlongo, kidi yamona lulendo luaku ye nzitusu aku.

4. Kadi nlemvo aku ulutidi moyo; bikoba biami bina kuzangisa.

5. Nkiangunu ngina sika ngeye nate ye kuna kungina vumuna; mu nkumbu aku ngina zangula moko mami.

6. Mwel' ami uyukutuswanga nkievo mu nzulu ye mazi, ye nwa ami weti kusikanga mu bikoba biayangalala,

7. buikubambukilanga moyo va ntand' ami, ye ibanzanga ngeye ntuba zazonsono zamafuku.

8. Kadi ngeye insadisi ami, ye va mpevo amaveve maku mono iyangalalanga.

9. Mwel' ami unanamananga ye ngeye, koko kwaku kwalubakala kukunsimbidilanga.

10. Kansi baba batombanga moyo ami ye bazolelewo bunga, mu dina bana dimina mu mpind' antoto.

11. Bana niokunwa mu sabala ye bakama kwa bulu biakiama.

12. Kansi mfumu una yangalala mu Nzambi; wonso wonso udia ndefi mu yandi una lenda kukiyana, kadi nwa miabampumpuluvunu mina batwa.

Nkunga 64.

Ndombolo alusadusu mu batantu.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Wa nding' ami, uNzambi, bungieti kunga. Keba moyo ami, kadi ntantu weti kuntula wonga.

3. Umpengika mu nkanunu zaswekwa zabankwa ayambi, ye mu kabu diyomanga diamimvangi miayayibi,

4. kadi yau beti lengusa tudimi tuau bonso sabala, ye balekanga mambu mandudi bonso bitoto,

5. mu diambu diasika kondolo nkanu mu nsweki; beti kunsika natua, ye kabalendi tina bumako.

6. Yau beti tundisa nkanunu au yambi nakekete ye bawawasananga, bonso bubana tula masiongi; nkiena beti ta ndevo: nani una kutumona?

7. Yau bafundulanga nkanunu zambi: »Bwabu tumeni kubika nkanunu yoyo yituakedi kananga; inga mabanza mantim' amuntu mpinda mena».

8. Buna Nzambi weti kubakanda nzongo, toto kiandi kieti kubatelwa nanga.

9. Babwiswanga kwa yau, babateka lengusila tudimi tuau. Wonso ukubamona intumbu nikusina ntu,

10. ye bantu babonsono beti bakwa kwa wonga; mavanga maNzambi meti tewa, ye salu biandi bieti viswa.

11. Wamfonga una yangalala mu Mfumu ye vungamana kwa yandi, ye buna bena bamfonga bana kukiyana.

Nkunga 65.

Kimvuama kiawote waNzambi.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Ngeye, Nzambi, usikwanga napi mu Zioni ye ufutwanga nsilulu.

3. Ngeye uwanga lusambulu, kwa ngeye kukwizanga nsuni miamionsono.

4. Nkanu miami mikundembikisanga, kansi ngeye ukutuyambudilanga mpondolo zamina miaku.

5. Kiese kiena ye muntu uusananga kiiza kwa ngeye, kidi kakalanga kwandi mu tumbu tuaku. Tuna yukuta kweto mu yambote yena mu nzo aku, mu vuma kianlongo ye nlongo mu nzo aku yanlongo.

6. Ngeye ukutuwanga mu mfonga ye mu mavanga manzenza, ngeye, uNzambi andalulu eto, ingeye kwaku wampungumunu kwa nsuka zazonsono zantoto ye kwa mbu wanseke.

7. Ingeye usiamisanga miongo mu ngolo zaku, kadi ngeye uzingulu tulendo.

8. Ngeye usimanga kumbu kiambu, kumbu kiambula zau ye yoma kwa bantu.

9. Balekanga kwasukila nsi beti yitukwa bimangu biaku; mielo miansuka ye miampimpa ngeye ulungisangamio kiese.

10. Ngeye ukukiyambulanga mu keba ntoto ye ukodikisilangawo mbongo zazingi, ye uvanangawo kimvwama mu tezo kiakinene. Nto aNzambi yena nlangu walunga. Ngeye uyonsikilanga bantu mbongo, buweti kubika ntoto bonso bobo.

11. Ngeye ubukulangawo nlangu mu mazala ye ulenganga vakundalele; ngeye uzezisangawo mu mvula, ye bimenanga mu wau ngeye insakumuni abio.

12. Ngeye umanisinanga mvu mu yambote yaku, ye tambi biaku biswenanga mazi.

13. Kulu biandila biena mu nsi yankatu biswenanga, ye masenda makukizinganga kiese.

14. Mayinza mazedi kwa mameme, ye mindimba miafukama kwa mbongo; tubokolo tuakiese tuzanguswanga ye kweti yimbulwa.

Nkunga 66.

Nkunga wansikulu.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga mosi.

Luzinsi zazonsono, luzangisa tuyangululu kwa Nzambi; luyimbidila nzitusu ankumbu andi, lumvana nzitusu ye nsikulu.

3. Luvova kwa Nzambi: Mavanga maku mwanki manzenza beni mena! Mintantu miaku mikatwa kukiyina kwa ngeye mu diambu diatulendo tuaku tuatuingi.

4. Zinsi zazonsono zina sambila ngeye ye kusika, nkumbu aku sizayo sika.

5. Luiza luamoneti mavanga maNzambi; kinzenza kena mu bikavangilanga bana babantu.

6. Yandi wakitula mbu nayokoso; yau basabukila nzadi mu malu; buna tuayangalala mu yandi.

7. Yandi uyalanga mu ngolo zandi kwele mvu kuvutukidi mvu, meso mandi makenganga bakondolo luzailu luaNzambi, minkolami bika balembwa kukiyana.

8. Beno bantu, luzitisa Nzambi eto, ye bika nsikulu andi yawakana kumu beni,

9. kadi yandi wavukisa miela mieto ye kaya-

mbula malu meto madanzakanako.

10. UNzambi, ngeye watutonta kwandi, ngeye watuvedisa, bonso buvedusulwanga palata.

11. Ngeye watutudisa mu kebolo ye watuika nima zeto zitu biademo,

12. ngeye wayambula bantu batucabata mu ntu, tuakatulu kwenda mu tia ye mu nlangu, kansi watuvaikisi ye watu vongese.

13. Nkiangunu nzolele kota mu nzo aku ye nkailu miangioka, nzolele kufuta nsilulu zozo

14. zavaika mu bikoba biami, zavova nwa ami mu mpazi zami.

15. Nkailu miangioka imameme mavuluka nzolele kutuadila ye nsunga zamameme mambakala; nzolele kaila ngombe zambakala ye nkombo zambakala.

16. Luiza luawa beno babonsono, luvuminanga Nzambi, kidi yalukamba yikavengi mu mwel' ami.

17. Kwa yandi yabokila mu nwa ami, ye nkunga wansikulu watekila mu ludimi luami.

18. Vo mono yakeni lekwa kiambi mu ntim' ami, ngala Mfumu nga kangwilako.

19. Kansi Nzambi vele wangwila ye watala lubokolo luami.

20. Bika Nzambi kazituswa, bukalembwa niokunanga lusambulu luami, ye kunkatudila nlemvo andiko.

Nkunga 67.

Lusakumunu luaNzambi.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga mosi.

Bika Nzambi katulemvukila ye kátusakumuna, bika katukienzudila zizi kiandi ye katutuadisa,

3. kidi nzil' aku yina zaywa va ntoto, ye ndalulu aku va kati ye balembolo kuzaya.

4. Kwa ngeye, Nzambi, bika bantu batonda, bika bantu babonsono batonda kwa ngeye.

5. Makanda mabantu bika bayangalala ye bakala kiese, kadi ngeye ukongudilanga bantu nadede ye utuadisanga makanda mabantu va ntoto.

6. Kwa ngeye Nzambi bika bantu batonda, bika bantu babonsono batonda kwa ngeye.

7. Ntoto umeni vana mbongo zandi, Nzambi, uNzambi eto, bika watusakumuna.

8. Bika Nzambi katusakumuna, ye bika nsuka zazonsono zantoto zavumina yandi.

Nkunga 68.

Mvita zaNzambi mu bantu bandi zanunga.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Bika Nzambi katelama, bika mintantu miandi miamwangana ye bakumbelanga, bika batina mu zizi kiandi.

3. Bonso bukatulwanga mwisi, ibobo bika wabakatudila; bonso buniengusunwanga maka ku tia, ibobo bika bantu bambi basukusulwabo va luse luaNzambi.

4. Kansi bamfonga bika bayangalala ye bakala kiese va luse luaNzambi, bika basakalala mu kiese.

5. Luyimbidila nzitusu aNzambi, lusika nkumbu andi. Lunkubikila nzila, buketi kwe vioki mu nsi zankatu; Mfumu nkumbu andi, luyangalaleno va luse luandi,

6. yandi ise diabakondolo mase ye ntabidi amafwola, yandi iNzambi mu nzo andi yanlongo,

7. yandi iNzambi yibakisanga bansona nzo ye yivaikisanga bakangama mu ntomwa nitu, kansi yiyambulanga minkolami mu nsi yayika nayokoso.

8. Nzambi buwatekila kuntu abantu baku ye wayiza viokingi mu nsi zamakanga ye makanga,

9. buna ntoto wazakama ye zulu diapasumuna mvula zazinene va zizi kiaNzambi, inga Sinai diazakama va zizi kiaNzambi, iNzambi aIsaleli.

10. Ngeye Nzambi wanokisa mvula yanlemvo beni; fwa diaku diakala lemina, ngeye wavongisadio.

11. Kabu diaku diayambulwa diakala mu nsi; mu wote waku, uNzambi, wakubikilabo mu bakwamuswa.

12. Mfumu weti wakasa mpovolo andi, kabu diabakento beti nata nsamu wakiese diadingi diena.

13. »Mfumu zabuka biabinwani, taba beti taba, ye bakento beti kabana biatanwa mu nzo».

14. Buluakala vwandanga yeku yeku lumbu, buna bwakala nkievo maveve mabembe diafukama kwa palata, dilezimanga nsala bonso wola.

15. Nkwa atulendo tuatonsono bukatengula mfumu zansi, buna bwakala keti bunokinanga mvula zampembe mu Salmoni.

16. Mongo waBasani imongo waNzambi, mongo waBasani imongo wamayongi mamalakasanga.

17. Beno bamiongo mianda, mu nkiama lueti tadila mongo

wasana Nzambi mu kiandu kiandi kiamvwanda mu nsukulu antima? Vovo ikana vwandanga yandi Mfumu kwele mvu kuvutukidi mvu.

18. Makalu maNzambi kumi diamazunda, mazunda ye mazunda, Mfumu wayizila yemo. Sinai diakota mu nzo yanlongo ye nlongo.

19. Ngeye wabaluka va kayengele ye wavanga zinkole zakala zinkole diaka ye watambula nkailu kwa bantu, inga, kwa minkolami mpe; kadi Mfumu Nzambi ivovo kazola vakala nzo andi.

20. Bika Nzambi katondwa! Lumbu kalumbu natanga kwandi zitu bieto; Nzambi indalulu eto.

21. Nzambi iNzambi kwandi kwa yeto yilalulanga, ye mu Mfumu, Mfumu mwena kwandi mvukulu mu lufwa.

22. Inga, Nzambi ubulanga mintu miamintantu miandi ye mbat' antu andiena yena nsuki utatamananga mu mfuk' andi yamasumu.

23. Mfumu vovele: ku Basani ngina kubalandisa, ku nsin' ambu ngina kubalandisa,

24. kidi vo una kubafotikisa ye lomba kulu kwaku mu menga ye bakisa tudimi tuambwa zaku ndambu abatantu.

25. UNzambi, nlong' aku wankembo umonikanga mu nzo yanlongo, inlongo ankembo waNzambi, Mfumu ami.

26. Minyimbidi miankunga mitekele ye minsiki miansambi mieti kwiza landi, va kati izindumba zibabilanga simbala.

27. Lusika Nzambi mu dibundu, beno banto aIsáleli, lusika Mfumu.

28. Eku kuviokele Beniami, nleke, weti kubanata; nkuluntu miaYuda ye diau kabu, nkuluntu miaSebuloni ye nkuluntu miaNaftali.

29. Nzambi aku wakuyambudidi ngolo; nkiangunu Nzambi, bika mpe watundisa yiwatuvangidi.

30. Bika zimfumu zakutuadila minkailu mu nzo aku yanlongo ku Yelusalemi.

31. Bulu kiamatutu manzadi sembakio, kamba diangombe zambakala ye bana bau ibantu; bika bazitisa ngeye mu luyinunu mu vanza biau biapalata. Kadi ngeye mwanki ubunganga bantu bena nsatu anwana.

32. Madingizi bana tuka mu Ngipiti, Etiopia dina lambula moko mandi mu nswalu kwa Nzambi.

33. Luzinsi zantoto, luyimbidila nzitusu aNzambi, lusika Mfumu,

34. ivandi ukwiza luakanga mu zulu diamazulu mena tasi. Tala, yandi wakasanga nding' andi indinga yangolo.

35. Luyambudila Nzambi ngolo; nzitusu andi wena va ntandu aIsaleli ye lulendo luandi mu matuti.

36. Nsisi beni wena ngeye, Nzambi, mu nzo aku yanlongo; Nzambi aIsaleli uvananga lulendo ye ngolo kwa bantu bandi. Bika Nzambi kazituswa.

Nkunga 69.

Wamfonga ulungwanga kwama.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

Undalula, Nzambi, kadi nlangu weti kwiza yizi nate ye mu mwel' ami.

3. Nsidi mana diminina mu nteke yavwama, mulembolo kala va kindidi; nsidi vinda mu nlangu miampinda, ye ngambula zizolele kundimisina.

4. Bumbeni boka ikandakana, kunsi ami laka kweti vaya; meso mami nkutu meti kwenda lenga ye tadidilanga Nzambi ami.

5. Bakumbelanga mu nana baviokele nsuki zantu ami mu ntalu, bana bazolanga kumfukisa babingi bena, beti kunkadila kitantu kikondolo bila. Yiyalembwa tana yakatuluyo futa.

6. Nzambi, ngeye zaidi buzengi bwami, ye mfuka zami kazaswekwa kwa ngeyeko.

7. Kuyambulani bavingilanga ngeye Mfumu, Mfumu Zebaoti, bavwiswa nsoni mu diambu diamiko ye batombanga ngeye, Nzambi aIsaleli, kuyambulani basiwa nayembele mu diambu diamiko.

8. Kadi mu diambi diaku ikwe natingi mvwezolo, ye mu diambu diaku zizi kiami kiyindamene kwa nsoni.

9. Yavikidi kinzenza mu zimpangi zami, ye kinzenza ngiena mpe mu bana batuabutwa ngudi mosi.

10. Kadi vema kwanzo aku kwambana, ye mvwezolo zabau bavwezanga ngeye zamana kuntulukila.

11. Yadila ye yamina nsoki mu mwel' ami, kansi ivwezulwangabo.

12. Yavwata mvwatu wakiadi, kansi yasiwa kinteswanga.

13. Bubeti vwanda mu mielo mu mono kaka beti tela mfundu; mu tukutukunu tuau tuandwinu amalavu mwendo kunsokingi mu nkunga.

14. Kansi kwa ngeye, Mfumu, iluaka ye nsambulu ami mu ntangu yabiza mu dia-

mbu dianlemvo aku waunene. UNzambi, untambudila mu nkwikulu aku yandaludila.

15. Undalula mu nteke ngidi vinda, yambula yatabulwa kwami mu bakumbelanga ye mu minlangu miavwama.

16. Kuyambulani ngambula zampindisako evo nsina yambinako, ye kuyambulani bulu diambatikila nwa andiko.

17. Mfumu untambudila, kadi nlemvo aku wabiza wena; unsietukila mu kiwuntu kiaku kiakinene.

18. Kuswekani sielo kiaku zizi kiakuko, kadi mu mpasi ngiena; sa nswalu mu kuntambudila.

19. Wiza kwa mwel' ami wavulusawo; untabila mu diambu diamintantu miami.

20. Ngeye zaidi mvwezolo ami ye nsoni ye yembembe diami; ngeye mweni mintantu miami miamionsono.

21. Mvwezolo yameni vonda ntim' ami ye yayikidi kindakana; yavingila lufwilulu luakiadi kansi kwankatu, ye mimbombi kansi kiamonamioko.

22. Yau bampana ndumbu andudi, kidi yadia, ye mu mpwilu ami yanlangu bampana vinia kiandeki, kidi yanwa.

23. Bika meza mau mabakadila nkievo siongi ye ntambu mu bena nakekete,

24. ye meso mau bika makala mbumbuluka, kabidi mona; kanzikisa tuketo tuau ntangu zazonsono.

25. Ubabukudila mfwemono aku, ye bika mbangazi anganzi zaku yababwila.

26. Bika tumbu tuau tuakala tuampavala, ye kamukalani una vwanda mu zinzo zauko.

27. Kadi yau beti zoma bawabanda ye beti mokina ndungulu akwama kwa bau bawalueka.

28. Bika bazambuzuka mu minkanu ye minkanu, ye kuyambulani bakota mu mfonga zakuko.

29. Bavinsukuswa kwau mu nkand' abavumuna, ye kabasonwa 'ndi ye bamfongako.

30. Kansi mu kwamuswa ye mpasi ngiena; uNzambi, bika wandalula ye wantabila,

31. ye mono sia sika nkumbu aNzambi mu ngimbudulu ankunga ye zangisa yandi mu mvutudulu amatondo.

32. Bobo sibwa luta zolwa kwa Mfumu, kansi mu ngombe yambakala ibulu kiamponda kiena ye mpoka zandi ye biodia biandi, kabwako.

33. Bankwa abumpombo, bubanabo mona, siba yangalala; beno lufwandanga Nzambi, mintima mieno simia vuka.

34. Kadi Mfumu uwanga bena kimputu ye katungudilanga babandi bakangamako.

35. Bika zulu ye ntoto biansika ye mbu ye bionso bizietanga mu wau.

36. Kadi Nzambi una lalula Sioni; yandi una tungulula mavata maYuda; momo muna zakulwa kwa bantu bana vwa nsi.

37. Ye nkun' abisielo biandi unayo sisulwa fwa, ye batondanga nkumbu andi banamo kala mu zinzo zau.

Nkunga 70.

Nsambulu alusadusu luanswalu.

1. Kwa nseki ankunga; nkunga waDavidi wambambukulu amoyo.

Nzambi untanina; Mfumu, sa nswalu mu kunsadisa.

3. Batombanga moyo ami, bika basiwa nsoni ye bakala nayembembe; bika bakunzodilanga mbivusu, bavutuka ku manima ye bakala nsoni.

4. Bavovanga ndevo: bufwanane kwandi, bufwanane kwandi; bika bavutuka ku manima mu nsoni zau.

5. Kansi babonsono bafwandanga ngeye, bayangalala kwau ye bakala kiese mu ngeye, ye bena nsatu andalulu aku, bika bavova ntangu zazonsono vo: Nzambi kazituswa!

6. Mono mu kwamuswa ye bumputu ngiena; Nzambi, sa nswalu kwa mono. Nsadisi ami ye mvulusi ami, ingeye kwaku. Mfumu, kusani fukiko.

Nkunga 71.

Lusambulu ye vuvu mu Nzambi.

Kwa ngeye, Mfumu, ikwiza vungamananga; kuyambulangani yasiwa nsoniko.

2. Untanina ye vulusa mu mfonga zaku; untambila kutu kwaku wandalula.

3. Unkadila nkievo mongo uikwe zakalanga ye ikwendangawo ntangu zazonsono. Ngeye vele wangiambudila ndalulu, kadi umongo wami wakinda ye nzo ami yakola.

4. Nzambi ami, untabila mu nkesi zankwa wambi ye mu moko mamuntu wambi ye inyamisi.

5. Kadi ngeye ivuvu kiami, Mfumu, Mfumu, ngeye iminu kiami kasi nkadila wantuenia.

6. Ngeye ukalanga nkindulu ami kasi nkadila mu moyo

wambut' ami, inga, ngeye wamvukisa mu moyo wambut' ami; kwa ngeye kukwendanga masika mami ntangu zazonsono.

7. Mono yayikidi kwa babingi nkievo ma kianzenza; kadi ngeye intinunu ami yasiama.

8. Nw' ami bika wazala kwa masika maku ye kwa nzitusu aku mwini wamvimba.

9. Mu ntangu zandununu ami kundianganiko, ye ngolo zami buzina mana suka, buna kundiokunani mpeko.

10. Kadi mintantu miami mikumbangisanga ye bakenganga mwel' ami, bawawasananga ye bavovanga ndevo:

11. »Nzambi wameni kunianga; lunzoma ye baka, kadi nlaludi mpia.»

12. Nzambi kuntatukilaniko; Nzambi ami, sa nswalu mu kunsadisa.

13. Bakakilanga mwel' ami, bika basiwa nsoni ye bungana; bakunzodilanga mbivusu bika bafukama kwa mvwezolo ye nsoni.

14. Kansi mono ngina sa vuvu ntangu zazonsono, ye ngina luta kusika.

15. Nw' ami una ta mfonga zaku ye ndalulu aku mwini wamvimba, kadi kizaiyo tezoko.

16. Ngina samuna mavanga maMfumu, mavanga matulendo tuaMfumu. Ngina sika mfonga zaku, inga, zazaku kaka.

17. Nzambi, ngeye wakala kundonganga kasi nkadila wantuenia; nate ye bwabu ngieti kamba bimangu biaku.

18. Nkiangunu Nzambi, kunsisani mu ndununu amiko, bungina kala mvu nate ye ngina mana kukisamunina koko kwaku mu mbandu yankaka, ye lulendo luaku kwa babonsono bana landila.

19. Kadi mfonga zaku zazangama zena, uNzambi, ingeye wavanga mavanga mamanene, uNzambi, nani fwanane yaku?

20. Ngeye watumwesa mpasi zazingi ye ncita, kansi una kutuvanga tuavumuna diaka ye kututombula mu mpind' antoto.

21. Ungiambula yaneniva ye neniva, ye bika wambomba diaka.

22. Ye mono sia tonda mu ngimbudulu ankunga mu diambu diankwikulu aku, uNzambi ami. Ngina kuzitisa mu nsambi, ngeye unkwa wanlongo waIsaleli.

23. Bikoba biami bina sakalala, kadi ngina kusika, inga,

ibobo buna sa mwel' ami uwavulusa.

24. Ludimi luami luna vovila mu mfonga zaku mwini wamvimba, kadi batomba mbivusu ami bameni siwa nsoni ye bayikidi nayembembe.

Nkunga 72.

Lusambulu lualusakumunu va mfumu abantu baNzambi.

1. Nkunga waSalomoni.

Nzambi, bika wavana nkongodolo zaku kwa mfumu ye mfonga zaku kwa mwana wamfumu.

2. Bika kakongudila bantu baku mu mfonga ye babaku bakwamuswa, bonso busongele.

3. Miongo bika mianatina bantu yenge, ye masenda mpe mu mfonga.

4. Bika kanungisa bakwamuswanga mu bantu ye kalalula bana babena bumputu ye kabula uyamisanga.

5. Bika ngeye wavumunwa nate ye ntangu buyakidi kadi, ye ngonda buyakidi cemana mu mbandu kambandu.

6. Bika kakala bonso mvula zibwanga mu yinza, ye bonso mbukulu amvula yibodisanga ntoto.

7. Mu lumbu biandi bika muntu wamfonga kafula, ye yenge kiakinene kiakala nate ye kuna, kuna lembwa vutuka kala ngonda.

8. Bika kayala mbu mu mbu ye va mwila nate ye kwasukila nsi.

9. Bantu bena mu nsi yankatu, bika bayinama kwa yandi, ye mintantu miandi bika miavenda fundu fundu diantoto.

10. Zimfumu zaTalasi ye zinsi zamimbu bika zanata minkailu, zimfumu zaSaba ye zaSeba bika batuala minkailu.

11. Inga, bika zimfumu zazonsono zamfukamana, ye buna bena bakondolo luzailu lua-Nzambi bika basadila yandi.

12. Kadi yandi una lalula wena bumputu, ukumbokilanga, ye wena mu kwamuswa ukondolo nsadisi.

13. Yandi una kuta wakiadi ye wena bumputu. Yandi una vukisa miela miabena bumputu.

14. Yandi una kula miela miau mu kwama ye nkesi, ye menga mau yandi unamo banzila vo mantalu mu meso mandi.

15. Bika kazinga; bika kavewa wola waSaba, bika kadilwa mvutu ye kasakumunwa ntangu zazonsono.

16. Bika mbongo zantoto zamena kwakwingi nate ye

va mbat' amiongo; ye buta kwantoto bika kwavekita bonso mfinda va Libanoni, ye bantu banieka mu mavata bonso bifulu biansi.

17. Bika nkumbu andi yasikila kwele mvu kuvutukidi mvu, nkumbu andi bika yanianzukuswa nate ye ntangu buyakidi cemana; mu yandi bika mwakisakumunina bantu, buna bena bakondolo luzailu luaNzambi, bika bambanzila vo inkwa wakiese.

---

18. Bika Mfumu Nzambi kazituswa, iNzambi aIsaleli, kadi yandi kaka imvangi abimangu.

19 Bika nkumbu andi yandanu yazituswa kwele mvu kuvutukiki mvu, ye bika ntoto wamvimba wazala kwa nzitusu andi! Amen, Amen.

20. Nsukulu atusambulu tuaDavidi, imwan' aIsai.

NKANDA WANTATU.

Nkunga 73.

Mbombolo amuntu wamfonga buketi mona kiese kiabankwa miayayibi.

1. Nkunga waAsafi.

Kedika Nzambi wambote wena kwa Isaleli ye kwa yau, bena ntima miavedila.

2. Fiuma fiasala nga yazeza mu malu mami, tambi biami biakala lukufi ye sielumuka,

3. kadi beni yakwikwa mu kubata nsoki, bau bena mu minza, buyamona vo balanda ntomo mu yambi yau.

4. Kadi bakondwanga mu mpasi nate ye bubafwa, ye manitu mamingi bena.

5. Kababwilwanga kwa ncita bonso mimfwe miankakako, ye kabakwamuswanga bonso bantu bankakako.

6. Nkiangunu minza intoko zamalaka mau, ye nkesi imvwatu ubafukilanga.

7. Meso mau tusuka nkutu mu diambu diamvulukulu au, ye mabanza mau mantima malembana tezwa.

8. Yau bavwezanga ye bavovanga lukwamusu mu kimfunia kiau. Yabakana beni mu vova bena.

9. Kadi mu minwa miau ibamakinanga ku zulu, ye tudimi tuau tukwe zietingi mu nsi.

10. Nkiangunu bantu bau bakubasietukilanga, ye nlangu ulungidi mu nwa babakangawo.

11. Nkiena batanga ndevo: »Nzambi, bwe kakutubo zaila, kadi buna nzailu yampila voyo yikutu kala ye Nkwa akayengelie?»

12. Tala, ibobo bwena ye bankwa miayayibi, yau batomuswanga nitu ntangu zazonsono, ye baniekunwanga lulendo.

13. Mu kedika keba kwankatu ngieti keba ntim' ami wavedila ye sukula moko mami mu lembwa kala nkanu,

14. kadi ikwamuswanga mwini wamwimba, ye nsuka kansuka lusembo luaku lualueki kwa mono.

15. Kansi vo nkiena yata ndevo: »ebu ngina ta», nga nkutu kala nkwa alumpumpuluvunu kwa mbandu yabana baku.

16. Nkiangunu yakala nsatu ayindula mu diambu diodio beni, kidi yavisadio, kansi yasadio lembana,

17. nate ye yamana kota mu nzo aNzambi yanlongo, ye yayindula bonso bubamwena nsukulu.

18. Mu kedika ngeye ukubatulanga mu vuma kiena ndelo ye ukubanengunanga mu mbungulu.

19. Mu mbwetolo ameso beka nkievo kalekwako. Babungana kwau ye ndadusu zau zawonga bena zena.

20. Bonso bwena ndotolo andozi yisikumunwanga, ibobo, Nzambi, ngeye una kubamwena nkievo kalekwako, ye buuna sikama, buna yau nkievo bini biandozi.

21. Ntim' ami vo udukana ye luala mu ngudi,

22. buna kiena nduengako ye kivisidi lekwako. Buna bonso bulu kikondolo mwela nkutu kala mu meso maku.

23. Kansi bwabu isikilanga kwa ngeye ntangu zazonsono; ngeye ukunsimbidilanga mu koko kwami kwalubakala.

24. Ngeye una kuntuadisa mu nduengosolo zaku, ye mboki una kuntambula mu nzitusu.

25. Nani ngiena ku zulu vo kangeyeko? Bungiena ngeye, kivutukidi ami zola lekwa va ntotoko.

26. Nitu ye mwel' ami vo biasuka suka, kansi Nzambi itadi diantim' ami ye kunku kiami kikakimani.

27. Kadi tala, bamana vengama mu ngeye bana fukuswa; ngeye ubunganga wonso wonso uvesukanga mu ngeye mu ndimbulu aminu.

28. Kansi ngiena kiese kiami kiantatamanana ye Nzambi; ifwandanga kwami mpungumunu kwa Mfumu, Mfumu, ye nzolele samuna mavanga maku mamonsono.

Nkunga 74.

Ngiaudulu ye lusambulu mu diambu diansumununu anzo aNzambi yanlongo.

1. Nkunga wa Asafi.

Nzambi, bila nkiama watuniangini kiamakulu, ye nganzi zaku bila nkiama zeti lemina kwa kabu diamameme maku.

2. Banza mu bundu diaku diwakisodila ye ntama ye diwakula, kidi diakala kanda diafwa diaku; banza mu mongo wa Sioni, ukalanga nzo aku.

3. Bangumuna tambi biaku mu vuma kiaki kikalanga kiambivusu ntangu zazonsono. Zimbeni zimeni bunga yayonsono mu nzo yanlongo.

4. Mintantu miaku miabama mu nzo aku yatukutukunu, ye miazangisa teki biau bonso dimbu.

5. Mbweno yoyo yakala bonso ndangununu abiubi, bina kendulwa mfinda yena nkobo.

6. Kadi tala, buna biena bilekwa biau biavalwa, yau bamenibio bula mu biubi ye tanzi.

7. Nzo aku yanlongo bameniyo kwika; batoma sumuna nzo ankumbu aku nate ye va fulu.

8. Yau bavova mu mintima miau vo: »tuzolele, vo buna bena tuna kubatekisa kunsi.» Bameni yoka nzo zazonsono zaNzambi zatukutukunu zena mu nsi.

9. Dimbu bieto katuvutukibio monako; widi nkambi nkutuko uvutukidi kala, ye mu yeto kamwena wamosi nkutuko zaidi lumbu bikwako.

10. Nzambi, ntantu lumbu bikwa kana tiaka, ye mbeni lumbu bikwa kana lembwa nkutu mu tungudila nkumbu aku?

11. Mu nkiama weti dingidika koko kwaku, ikoko kwaku kwalubakala? Katulako va ntulu aku ye ubabunga.

12. Kadi Nzambi vele iMfumu ami ye ntama, yandi utualanga lulalulu va nsi.

13. Ingeye kwaku wavambisa mbu mu ngolo zaku; ngeye wabula mintu miabadalaka va ntandu anlangu.

14. Ngeye wabula ntu aLeviatani ye wanyekula kadiwa kwa bibulu mu nsi yankatu.

15. Ingeye wasa cilumuna nto ye nkelo; ngeye mpe wasa yumisa kwandi mila miangolo.

16. Mwini iwaku, ye fuku idiaku; ngeye wavanga kia ye ntangu.

17. Ingeye watula nzaku zazonsono zantoto; nsungi

antombo ye sivu ingeye wavangazo.

18. Nkiangunu bwabu, banzeti kwaku bonso buvwezanga bantu Mfumu, ye bonso butungidilanga bantu bamazengi nkumbu aku.

19. Kuniokunani mwela wakiduka kiaku mu kabu diauko; kuvilakanani kabu diababaku bakwamuswa ntangu zazonsonoko.

20. Banza mu luwawanu; kadi biswekolo biansi biayikidi zinzo zamafuluka.

21. Kuyambulani ukwamuswanga kavutukisa manima ye nsoniko. Bika bena kiadi ye kimputu basika nkumbu aku.

22. Nanguka, uNzambi; nungisa bungu diaku; banza kwaku bonso buuvwezulwanga kwa bilauki mwini wamvimba.

23. Kuvilakanani tubokolo tuamintantu miakuko ye boma kwa minkakidi miakuko, kubalukanga ntangu zazonsono.

Nkunga 75.

Nkongodolo a Nzambi yandaludila ye mbungu anganzi zandi.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga wa Asafi.

Tutondele kwa ngeye, uNzambi, tutondele kwa ngeye, kadi nkumbu aku yena kimfini ye yeto; bimangu biaku bisamunwanga.

3. »Ngina tala yonso ntangu yifwanane, ye sia kongudila nadede.

4. Ntoto weka mu tenguka ye babonsono bavwandangawo; kansi imono kwami isimbanga bitungwa biandi nasietete.»

5. Nkiena ngieti ta kwa bamayama ndevo: Kalukalani nzako; ye kwa bankwa miayayibi ndevo: Kalunangunani mpokako.

6. Kalunangunani mpoka ku zulu bonso boboko, ye kaluvovani mayama ye nsingu zambaluko.

7. Kadi kakuselukilanga ntangu ye kakuyidimininangako ye kaku nsi yankatu yamiongoko kuna tuka lusadusu lueno.

8. Kansi kedika, Nzambi, iyandi ukongudilanga; umosi kakululanga, umosi kabalulanga.

9. Kadi mbungu yena mu koko kwa Mfumu yeti fuba kwa vinia. Yafuluka yena mu ndwinu yangolo. Yandi ubukulangayo; mu kedika buna bena bankwa miayayibi banayo katwa nwa nate ye bo diena va taku.

10. Kansi mono nginabo samuna kwele mvu kuvu-

tukidi mvu, ngina sika Nzambi aYakobi.

11. Mpoka zabankwa miavayibi buna miena nginazo kenda; kansi mpoka zamuntu wamfonga zina balulwa.

Nkunga 76.

Ndungunu aNzambi aIsaleli mu mintantu miandi.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waAsafi.

Nzambi yazaiwa yena mu Yuda, ye nkumbu andi yena yavinene mu Isaleli.

3. Mu Salemi mwatungwa nzo andi yanlongo, ye vula diandi mu Sioni.

4. Muna katolula mpezomo zaponza; nkaku ye dionga ye bionso binatwanga mu mvita.

5. Ngeye wafuluka kwa kia ye viokele miongo miamintani mu nzitusu.

6. Batutanga mbaya bameni zionwa biluazu, babadikidi leka ye bavitidi tulu; binwani biabionsono bikatulu zembidika moko.

7. Ye muntu ye kavalu balalukidi vumunu mu diambu diansembolo aku, uNzambi aYakobi.

8. Kadi ngeye wena nsisi; nani lenda sikila va zizi kiaku, buwena nganzi?

9. Ngeye ku zulu wawisila nkongodolo; buna ntoto wabakama kwa wonga ye wadingalala,

10. Nzambi bukatelama mu kongudila ye mu lalula buna bena bankwa bumpombo va nsi.

11. Kadi nganzi zabantu zitundisanga nzitusu aku; ngeye nganzi zaku zasala, zankaka ziulenda kukizinga.

12. Luvanga nsilulu ye lufutazo kwa Mfumu, iNzambi eno; buna bena bakunzungidilanga bika batuala minkailu kwa Nkwa avumi.

13. Kadi yandi ukululanga minza miazimfumu; vumi kena kwa zimfumu zantoto.

Nkunga 77.

Mbombolo mu ntangu zanzungu mu banza mu bimangu biaNzambi biakala ye ntama.

1. Kwa nseki ankunga, wa-Asafi.

Nding' ami yeti sasuka kwa Nzambi, ye nzolele boka; nding' ami yeti sasuka kwa Nzambi, ye yandi sika kungwa.

3. Mu ntangu zanzungu zami ifwandanga Mfumu; koko kwami kwalambuka mu fuku, ye kwakakusimi; mwel' ami ulembunwanga bombwa.

4. Nzolele banza mu Nzambi ye kunga; nzolele tengula kiadi kiami, kadi mwel' ami weti suka suka.

5. Ngeye weti kunkayisa meso; nzedi kwa wonga ye kilendi vovako.

6. Bwakadila lumbu biakala ye ntama, itukabo banzanga ye mimvu miamana vioka ntama.

7. Mu fuku ikalanga nsatu abambukila nsambi ami moyo; mu ntim' ami nzolele tengula kiadi kiami, ye mpeve ami yina yindula.

8. Mfumu buna sika nianga kiamakulue, ye kana vutuka songa nlemvokoe?

9. Wote wandi usukidi nampie, ye mambu mandi mayikidi nkievo kakium' andikoe mu ntangu zazonsono?

10. Nzambi vilakene nlemvo tule, evo zibikidi kiwuntu kiandi mu nganzie?

11. Kansi keti ivovanga vo: intangu ami yampasi yayi, imimvu miafidisa koko kwalubakala kwa Nkwa akayengele.

12. Nzolele sika mavanga maMfumu, inga, nzolele yindula mu bimangu biaku biakala ye ntama.

13. Nzolele yindula mavanga maku mamonsono ye banza mu salu biaku biabionsono.

14. Nzambi, nzil' aku yena mu mfonga; nki anzambi inenevene bonso Nzambi?

15. Ngeye iNzambi yivanganga bimangu; ngeye wasonga ngolo zaku va kati diabantu.

16. Mu koko kwatulendo ngeye wavulusila bantu baku, ibana baYakobi ye Yosefi.

17. UNzambi, minlangu mona miamona ngeye, ye miabakama kwa wonga, nkati ansina zazeza.

18. Matuti mapasumuna nkuk' aminlangu, ye mazulu mawisa mbembo zau, ye toto biaku biakwe vionguzuki.

19. Ndumu aku wawakana mu mpeke mpeke, mpezomo zakiesa sadila kwantoto, ye ntoto wazakama ye wakala wonga.

20. Nzil' aku yayenda mu mbu ye mpambu aku mu minlangu miaminene, ye tambi biaku biakabimoni muntu.

21. Ibobo watualanga bantu baku bonso kabu mu moko maMose ye Aloni.

Nkunga 78.

Ndongolo yabakwa mu nsamu mu baIsaleli.

1. Nkunga waAsafi.

Lubantu bami, ludimba ndongolo ami; luteka matu

meno mu mambu manw' ami.

2. Nzolele bandula nw' ami mu mpovolo yandongolo; nzolele zaikisa lekwa biaswekwa biakala ye ntama.

3. Yituawa ye yituazaia ye yituakambwa kwa mase meto,

4. katuzoleleyo sweka kwa bana bauko; tuzolele kweto samuna masika maMfumu kwa mbandu yina kwiza, ye ngolo zandi ye bimangu bikavanga.

5. Kadi yandi watula kimbangi mu Yakobi ye wavanga mwina mu Isaleli; yandi watuma mase meto, vo banawo kamba kwa bana bau.

6. Kidi vo bonso bobo buna zaikusulwa mbandu yina kwiza, ye bana bana zimunina butwa, mboki yau, kidi vo batelama ye basamunawo kwa bana bau.

7. Buna bafwiti sa vuvu kiau mu Nzambi ye lembwa vilakana mavanga maNzambi, kansi sungamana mina miandi.

8. Ye buna kabwakutwa kala bonso bwakala mase mauko, imbandu yakolama ye ntingu, imbandu yalembwa simba mintima miau nakekete, ye yalembwa kala mpeve yakwikama kwa Nzambi.

9. **B**ana baEfalimi bakala biluazu ye banata ponza, kansi basa vutukisa manima mu lumbu kiamvita.

10. Kabakeba luwawanu luaNzambiko, ye kabazola diata mu mina miandiko.

11. Bavilakana mavanga mandi ye bimangu bikabamwesa.

12. Inga, bukavanga bimangu mu Ngipiti ye mu Soani, buna mase mau meti tala bubu.

13. Yandi wavambisa mbu ye wabayambula basabukawo ye watedimisa nlangu bonso baka.

14. Mu mwini kabadiatisa mu dituti ye mu fuku mu wanguka kwatia.

15. Yandi wabasa matadi mu nsi yankatu, ye wabavana ulungidi mu nwa bonso mu mbu miampinda.

16. Yandi wayizisa nkelo miacilumuka mu tadi, ye wapasumuna nlangu nkievo imila.

17. **K**ansi yau bavutukila masumu mau vola kwa yandi ye kolama kwa Nkwa akayengele mu nsi yankatu.

18. Basinsa Nzambi mu mintima miau ye balomba dia mu kindiafu kiau.

19. Bau babangisa Nzambi ye bavova vo: »Kadi Nzambi buna sika lenda poya meza mu nsi yankatue?

20. Tala, yandi wabanda kwandi tadi, ye nlangu wapasumuka, ye mila miabuka,

kadi sika lenda kwandi mpe vana mampa ye bakila bantu bandi mbizie?»

21. Nkiangunu Mfumu, bukawabo, wakala nganzi; Yakobi wakwikwa tia, ye Isaleli wabwilwa nganzi.

22. Kadi kabalekila Nzambi minuko, ye kabasa vuvu mu ndalulu andiko.

23. Yandi watuma matuti ku zulu, ye wazibula mavitu madizulu.

24. Mana kabanokisina ikiandia, ye ntombo zaku zulu wabavanazo.

25. Imampa kwandi mazimpofi madia bantu; yandi wabayambudila dia kwalunga.

26. Yandi watedimisa ku zulu mpevolo yatuka ku selukilanga ntangu, ye mu lulendo luandi katuadisa mpevolo yabanda.

27. Yandi wabanokisina mbizi bonso mfusi mfusi, inuni zena maveve mau nkievo nienge wambu;

28. va kati va bena kasotunazo va mbazi azinzo zau.

29. Buna badia ye bayukuta mu kindiafu; yandi wabayambudila bina bibazinina moyo mu kindiafu.

30. Kansi kabakimanina nkutuko mu vongisa nzinunu zau, ye dia bukwakidi mu minwa miau,

31. buna nganzi zaNzambi intumbu kubabwila, ye yandi wafidisa lufwa kwa madingizi mau ye wabwisa matoko ma-Isaleli.

32. Kansi bakudikila masumu mau vola, ye kabalekila bimangu biandi minuko.

33. Nkiangunu yandi wabazimbisa bilumbu biau mu mfubulu ye mimvu miau imbungulu nabiu.

34. Kansi vana vakababumisa lufwa, buna bau intumbu kunyuvula ye sietuka ye fwanda Nzambi mu vema beni.

35. Buna intumbu banza, vo Nzambi itadi diau, ye vo Nzambi, Nkwa akayengele, imvulusi au.

36. Kansi yau banlengumuna mu minwa miau ye bavuna kwa yandi mu tudimi tuau.

37. Mintima miau kamiakala nakekete kwa yandiko, ye kabakwikama mu luwawanu luandiko.

38. Kansi yandi wena nlemvo, yandi uyambudilanga minkanu, ye kazolele bunga nkutuko. Idiau kabavengumunipa nganzi zandi ntangu zazingi, ye kayambula mfwemono andi yayonsono yavaikako.

39. Kadi mu diadi kabanza, vo yau iminsuni, impevolo

kaka, yikwe yendingi ye yikayivutuki manima.

40. Kadi kantangu zazingikoe bankolamana mu nsi yankatu, ye bansa kiadi mu nsi amakanga ye makanga?

41. Bau bavutuka sindisila Nzambi diaka ye fwenisa Nkwa wanlongo mu Isaleli.

42. Bau bakababanzieti yavanga koko kwandi mu yina ntangu, yikabavulusila mu ntantu,

43. bukavanga bimangu biandi mu Ngipiti ye mavanga mandi manzenza mu nsi aSoani;

44. bukakitula mila miau menga, ye yau balembana nwa nlangu miau miacilumuka;

45. bukafidisa sama biamavekwa mampofo mu monakanda diau, mabadia, ye biula biababunga;

46. bukavana mbongo zau zankunzu kwa bimpiatu ye ndandu abisalu biau kwa makonko;

47. bukabwisa minti miau miavinia mu mvula zabaduswa, ye minti miau miakuyu mu matadi mamvula zabaduswa,

48. ye wayekula ngombe zau kwa mvula zabaduswa ye bibulu biau kwa mpezomo;

49. bukabafidisa mbangazi anganzi zandi, mfwemono ye kitantu, ye nzungu, ibuka kiazimpofi zakiadi,

50. bukalembwa kakila nganzi zandi nkutu, ye kakuta miela miau mu lufwako, kansi waniokuna mioyo miau mu vunga,

51. ye wavonda kionso kiateka semukunwa mu Ngipiti, mintekidi miazingolo mu nzo zaHami.

52. Yandi wayambula bantu bandi bananguka bonso kabu diamameme, ye wabatuadisa bonso kabu diabibulu mu nsi yankatu.

53. Yandi wabatuadila mu kintona, kabidi kala wonga nkutu; kansi mintantu miau miafukama mu mbu.

54. Yandi wabaluakisa ku nsi andi yanlongo, imongo wowo wabaka koko kwandi kwalubakala.

55. Yandi wabatinisina bakondwa luzailu luaNzambi, ye wabavana nsi zau mafwa, ye wavwandisa baIsaleli mu zinzo zau.

56. Kansi Nzambi, inkwa akayengele, bansinsa ye bankolamana ye kabakeba kimbangi kiandiko,

57. kansi bavutukisa manima mu ndimbulu aminu bonso mase mau; bavutuka ye bakala bonso ponza kiavunzana.

58. Yau bamfwemisina mu miongo miau miangiokila minkailu, ye bakwikisa vema kwandi mu teki biau.

59. Nzambi bukawabo, wakala nganzi ye wanianga baIsaleli mu mfutusu antima.

60. Nzo andi mu Silo nkutu wasisayo, inzo andi yakoto yikatunga mu monakanda diabantu.

61. Yandi wayekula lulendo luandi mu kebolo ye nzitusu andi mu moko mamintantu.

62. Bantu bandi wabaniokuna mu bisabala, kadi wafwemina fwa diandi.

63. Matoko mau mavia ku tia, ye ndumba zau zafulwa nkunga miandambisa.

64. Nganga zau zabwiswa kwa bisabala, ye kamwakala mafwola malenda wanga diziko.

65. Mfumu buna wasikama nkievo ku tulu, yandi wananguka bonso kinwani kiyangudukulu kwa vinia.

66. Zimbeni zandi wavutulazo manima, ye wavwisazo nsoni zakwele mvu kuvutukidi mvu.

67. Kansi wanianga mpe nzo aYosefi, ye kasola kanda diaEfalimiko,

68. kansi wasola kanda diaYuda, imongo waSioni, ukazola.

69. Yongi beni bonso zulu katunga nzo andi yanlongo ye wasiamisayo nakekete bonso ntoto, ukatudila lufulu ye kwele mvu kuvutukidi mvu.

70. Yandi wasola sielo kiandi Davidi, ye wankatula va mpaka zamameme.

71. Yandi wantumisa vakala mameme, ye wantula mvungi mu Yakobi, ibantu bandi, ye mu Isaleli ifwa diandi.

72. Buna yandi wabavungilanga mu ntima wabunkete, ye wabatuadisila mu koko kwanduka.

Nkunga 79.

Ndombolo mu ntangu anzungu zantuadi ye mu ncita yayinene.

1. Nkunga waAsafi.

Nzambi, balembolo kuzaia bameni kakalala mu fwa diaku; basumuni nzo aku yanlongo, ye basidi Yelusalemi yunzika diamatadi.

2. Zinitu zabisielo biaku bavenizo kwa zinuni zadizulu zadiazo, ye minsuni miababaku bamfonga kwa bibulu biansi.

3. Batengole menga mau bonso nlangu mu nseko aYelusami, ye kamwakedi una kubazikako.

4. Tuayika mvwezolo kwa nzika mieto, ntiakulu ye nkenonokono kwa bavwandanga yeto yeku yeku.

5. Ngeye, Mfumu, lumbu bikwa una tatamana mu nganzi, ye vema kwaku lumbu bikwa kuna lemina keti tia?

6. Tula nganzi zaku va balembolo kuzaia ye va zinsi zozo, zilembolo bokila nkumbu aku.

7. Kadi yau badidi Yakobi, ye nzo andi bavwidiyo bunga.

8. Kututangilani minkanu miabakuluko, bika nlemvo aku tuabwabwana yewo nswalu, kadi mu mpasi zazingi tuena.

9. Ngeye, Nzambi alulalulu lueto, utusadisa mu diambu dianzitusu ankumbu aku; ututabila, ye watuyambudila masumu meto mu diambu diankumbu aku.

10. Balembolo zaia ngeye mu nkiama siba tela vo: »Nzambi au ikwe yena bwabu?» Nkiangunu zaikisabo ku tadisi meso meto mu monakanda diabalembolo kuzaia, bonso buuvutudilanga ndinda mu menga mabisielo biaku matengulwa.

11. Yambula ngiaudulu zazinkole zaluaka va luse luaku, ye yambula bana balufwa bavuka, bonso bwena lulendo luakoko kwaku.

12. Ngeye, Mfumu, bika wavutudila bazika beto mvutudila nsambodia mu mabunda mau mvwezolo yoyo, yibakuvwezila.

13. Kansi beto butuena bantu baku ye tumameme mu kabu diaku, beto tuzolele tonda kwa ngeye kwele mvu kuvutukidi mvu, tuzolele samuna masika maku mu mbandu kambandu.

Nkunga 80.

Ndombolo alulalulu luaIsaleli, inti wavinia waMfumu, Nzambi Sebaoti.

1. Kwa nseki ankunga; kimbangi kiaAsafi, nkunga.

Umvungi aIsaleli, dimba kwaku, ngeye utuadisanga Yosefi nkievo kabu, ngeye uvwandanga va Celubimi, vaikila kwaku mu tentina.

3. Katumuna lulendo luaku ku tadisi Beniami ye Manase, ye wiza watusadisa.

4. Nzambi bika watutedimisa ye kiesa zizi kiaku, buna tusadusu kweto.

5. Mfumu Nzambi Sebaoti, lumbu bikwa una fwemina lusambulu luabantu baku?

6. Ngeye wabadisa mampa mamansanga, ye wabasa banwa mansanga tezo kiazala.

7. Ngeye ukutuvanganga tuakala diambu dianzonzila kwa

bazika beto, ye mintantu mieto mikututiakanga.

8. Nzambi Sebaoti, bika watutedimisa ye kiesa zizi kiaku, buna tusadusu kweto.

9. Nti wavinia wakala mu Ngipiti, ngeye wanatukisawo, ye wazoma balembolo kuzaia, ye mboki wakunawo.

10. Wasadisilawo mbuka, ye wau wavuluka mianzi ye wayalangana nsi yayonsono.

11. Miongo nkutu miafukama mu diambu diampongo andi; mavala mandi makala keti iminti miaNzambi miena ku Libanoni.

12. Wau wayala tala biandi nate ye ku mbu, ye nsoko miandi nate ye kuna mwila.

13. Mwanki nkiama watuludidiwo nkuzu, kidi vo babonsono bana viokila nzila yoyo banawo vela?

14. Ngulu amfinda yetiwo bakunanga, ye bibulu biansi bisawo dilanga.

15. Nzambi Sebaoti, vutuka, sa meso mu nsi wakenga nti wowo, kidi wakebawo.

16. Kadila nti wowo ntabi, wakuna koko kwaku kwalubakala, ye mwana wowo wabakala uwakisanina.

17. Wau wamana zina ku tia, ye umeni kendwa lueka ye lueka; bau beti mana bungana mu diambu dialusembolo luazizi kiaku.

18. Bika koko kwaku kwakala va muntu akoko kwaku kwalubakala, va mwana wowo wamuntu, uwakisanina.

19. Kidi vo beto buna katuna vengama kwa ngeyeko; utuvukisa, kidi tuabokila nkumbu aku.

20. Mfumu, Nzambi Sebaoti, bika watutedimisa; kiesa zizi kiaku, buna tusadusu kweto.

Nkunga 81.

Kwa baIsaleli nkunga waPaska.

1. Kwa nseki ankunga; wa-Asafi.

Luzangula tubokolo tueno kwa Nzambi tualuyangululu, yandi ingolo zeto, luyangalala kwa Nzambi aYakobi.

3. Lubonga nkunga wamasika, luavovisa bipuka izinsambi zisikulwanga ye nsambi zantoko ye saltali va kimosi.

4. Ngonda bukabikidi, lusika mpungi akulumeta, ye bukalungidi, mu lumbu kieto kiankembo.

5. Kadi wowo inkondo mu Isaleli ye mwina waNzambi aYakobi.

6. Yandi wasawo, vo ikimbangi kwa Yosefi, bukayiza

yizi ku nsi aNgipiti, kuyawa mpovolo, yiyalembwa zaia.

7. Mono yankatudila zitu va vembo, ye moko mandi mavundusuwa mu mpidi.

8. Mu mpasi zaku ngeye wabokila, ye mono yalalula; mono yatambudila buna kunsi ambandanu, mono yasinsa ngeye ku nlangu aMeliba.

9. Lubantu bami, luweti, nzolele ta kimbangi kwa yeno. Ngeye Isaleli, engwa vo zolele kungwila.

10. Mu ngeye kamuna kala nzambi yankakako, ye nzambi yanzenza ngeye kunayo sambilako.

11. Imono kwami iMfumu, iNzambi aku yakuvaikisa mu nsi aNgipiti; yasa nwa aku beni, ye mono siawo zadisa.

12. Kansi bantu bami kabawa nding' amiko, ye Isaleli kavanga luzolo luamiko.

13. Nkiangunu mono yabayekula mu nkodulu antima miau, kidi badiata mu tukanumu tuabau kibeni.

14. Bantu bami engwa vo bangwila, ye Isaleli vo sika diata mu nzila zami!

15. Nga mono mu nswalu nkutu bedisa mintantu miau ye zekula koko kwami kwa zimbeni zau.

16. Nga babelanga Mfumu nga bakutu kunsonga tuyinunu tuau, kansi lumbu biabantu bandi biakutu kala kwele mvu kuvutukidi mvu.

17. Kedika, yandi nga kutu kubadikila mu mbongo zilutidi mu biza. Inga, mono nga ikutu kuyukutisa mu niosi ya mu tadi.

Nkunga 82.

Nkongodolo aNzambi mu minkongudidi mikamisongi ye minkuluntu mibikwanga vo i »zinzambi».

1. Nkunga waAsafi.

Nzambi telamene mu lukutukunu luazinzambi; yandi weti sa nkongodolo mu monakanda diazinzambi.

2. »Lumbu bikwa luna kongudila nkongodolo yikayisongi ye vumina zizi biabankwa miayayibi?

3. Lunungisa wena bumputu ye kembo se, ye luvana ndungunu kwa ukwamuswanga ye wena bumputu.

4. Lutabila wena kiadi ye bumputu, ye lumvulusa mu koko kwa muntu wambi.»

5. Kansi yau bakabazaingi lekwa ye visa, kansi badiatanga mu tombe; tufulu tuatonsono tuansi tueti zeza.

6. Bonso buyakedi tanga, ibobo kwandi: »Beno lubanzambi, ye buna luena lubana bankwa akayengele.»

7. Kansi silua katwa fwa bonso bantu ye bwa, bubwilanga mfumu.

8. UNzambi, telama kwaku; kongudila ntoto, kadi ngeye una vewa bantu babonsono ifwa diaku.

Nkunga 83.

Ndombolo alusadusu mu mintantu miabundane.

1. Nkunga waAsafi.

Nzambi, kukalani napi ye dingamako, uNzambi, kudingalalaniko.

3. Kadi tala, mintantu miaku mieti yoma, ye bakubelanga beti sekisa zizi biau.

4. Bakananga bantu baku nkanunu zamakani mambi, ye bawawasananga mu bautabilanga.

5. Ebu batanga vo: »Luiza tuabasukiseno, kidi vo kabana vutuka kala nkievo ibantuko, ye nkumbu aIsaleli kidi vo kayina vutuka banzwako.

6. Beti wawana ngwawununu yakikundi, ye kwa ngeye beti sa bundu:

7. nzo zabisi Edomi ye baIsmaeli, Moabi ye baHangali,

8. Ngebali ye Amoni ye Amaleki, ye baFilistea ye bavwandanga mu Tilo mpe;

9. Asuli mpe wizi bundana ye yau ye usompese koko kwandi kwa bana baLoti.

10. Ubavanga bonso buwavangila Midiani, ye bonso buwavangila Sisela ye Yabini ku mwila waKisoni,

11. babungwa ku Endoli, ye bakituka tuvi va nsi.

12. Madingizi mau bika mavangwa, bonso bwavangwa Olebi ye Zebi, ye buna zena zimfumu zau, bika zavangwa, bonso bwavangwa Seba ye Salumuna,

13. mu diambu dia nkiena beti tanga vo: beto tuzolele kakalala zinzo zaNzambi.

14. Nzambi ami, bika bakala bonso mvuku mvuku yeti kwe zinguluki ye bonso titi mu mpevolo.

15. Tia bonso butuyokanga mfinda ye minlaku, bonso bumizinisanga mongo,

16. ibobo Nzambi ubazomina mu mpeke mpeke aku, ye ubasisisa mu tembo kiaku.

17. Vwisa zizi biau nsoni zazingi, kidi batomba zizi kiaku, uMfumu.

18. Bika bakala nsoni ye wonga kwele mvu kuvutukidi mvu, bika bakala nsoni ye bungana.

19. Ye bika bazaia, vo ngeye kwaku kaka wena nkumbu

Mfumu, inkwa akayengele mu nza yamvimba.

Nkunga 84.

Ngunda zamuntu wamfonga ku tumbu tuaMfumu Nzambi Sebaoti.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga wabana baKola.

Mfumu Sebaoti, nzo zaku mwanki zamfonga zena!

3. Mwel' ami wena nsatu ye ngunda ku tumbu tuaMfumu, ntim' ami ye nitu sakalala nkutu kwa Nzambi amoyo.

4. Kadi nzokuza lelo beki nzo andi, ye mbende mbende beki zanza dikana sa bana bandi, isalu diaku, Mfumu Sebaoti, mfumu ami ye Nzambi ami.

5. Kiese kiena ye bavwandanga mu nzo aku; beti kusikanga ntangu zazonsono.

6. Kiese kiena ye bantu babana, bena ngolo zau mu ngeye ye bena nzolwa nzila zaku.

7. Bubeti kangalanga mu ndimba wamanzanga, yau betiwo sa kimvwama kianto, ye mvula zantombo zetiwo fuka mu tusakumunu.

8. Bazambukanga mu ngolo ye ngolo, nate ye bamana telama kwa Nzambi mu Sioni.

9. Mfumu Nzambi Sebaoti, wa lusambulu luami, ngeye uNzambi aYakobi, dimba kwaku.

10. Nzambi, unkaku eto, banzabo ye tala zizi kiamuntu aku wakuswa.

11. Kadi lumbu kimosi mu tumbu tuaku vele kiviokele mu mazunda mankaka. Ndutidi zola kenga vitu dianzo aNzambi ami ye mu kala mu zinzo zamimvangi miayayibi.

12. Kadi Mfumu Nzambi intangu ye nkaku; Mfumu uvananga nlemvo ye nzituzu; kayiminanga bau badiatanga mu kondwa kwa nkanu widi lekwa kiamosi kiabiza nkutuko.

13. Mfumu Sebaoti, kiese kiena ye muntu ndiena, utulanga vuvu kiandi mu ngeye.

Nkunga 85.

Ndombolo alukudukulu luanlemvo va bantu baIsaleli.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga wabana baKola.

Mfumu, ngeye wateka tudila nsi aku nlemvo vana kintete, ngeye watedimisa nzo aYakobi.

3. Ngeye wayambudila bantu baku mpodolo zaminkanu, ye wafuka masumu mau mamonsono.

4. Ngeye wayambula mfwemono aku yayonsono ye wafila mbangazi anganzi zaku nima.

5. Mu dina, Nzambi alulalulu lueto, bika watubangumukina diaka ye lembwa kutufwemina.

6. Kadi nganzi zolele kutukadila kwele mvu kuvutukidi mvue, vo zolele kwaku nganzi zaku zakala mu mbandu kambandue?

7. Kadi kuzolele aku kutuvumusa diakakoe, kidi vo bantu baku bayangalala mu ngeye?

8. Mfumu, utusonga nlemvo aku ye utuvana ndalulu aku.

9. Nzolele wa yitanga Nzambi Mfumu, kadi yandi uvovanga yenge kwa bantu bandi ye kwa babandi bamfonga; kansi buna kabavutukani mu kizengiko.

10. Inga, ndalulu andi yena mbaki mbaki mu bakumvuminanga, ye nzitusu una vwanda mu nsi eto.

11. Nlemvo ye kedika binamo bwabwana, mfonga ye yenge bina fibana;

12. kedika kina mena mu ntoto, ye mfonga zina za ku zulu zina tala va nsi.

13. Mfumu una kutuvana yina yambote, ye nsi eto yina mena mbongo zandi.

14. Mfonga zina kumvitila va ntu ye zina kwiza kunlandi bati bati mu bitambi.

Nkunga 86.

Nsambulu amuntu wamfonga mu nzomono.

1. Nsambulu aDavidi.

Mfumu, untambila kutu kwaku, kidi wantambudila, kadi lukwamusu ngiena ye bumputu.

2. Keba mwel' ami, kadi mono mpe mvwilu mu babaku bamfonga.

3. Mfumu, unsila nlemvo, kadi mwini wamvimba ituka bokanga kwa ngeye.

4. Yangidika mwela wasielo kiaku, kadi kwa ngeye Mfumu, ngieti zangula mwel' ami.

5. Kadi ngeye Mfumu iwambote ye wena ye ngiambudulu amasumu, ye wena mbidi anlemvo kwa babonsono bakubokilanga.

6. Mfumu, dimba nsambulu ami ye wa nding' atubokolo tuami.

7. Mu ntangu ziimonanga nzungu ikubokilanga, kadi ukuntambudilanga.

8. Zinzambi buna zena, kakwenani fwanane ye ngeye Mfumuko, ye kakwenani bonso bwena mavanga makuko.

9. Balembolo kuzaia, bawavanga, bana kwiza sambila va luse luaku, uMfumu, ye bana vumina nkumbu aku,

10. Kadi ngeye waunene wena ye uvanganga bimangu; ngeye kwaku kaka iNzambi.

11. Mfumu, unsonga nzil' aku; nzolele diata mu kedika kiaku. Tatimisa ntim' ami mu diadi kaka, vo ngina vumina nkumbu aku.

12. Buna Mfumu, Nzambi ami, sia tonda kwa ngeye mu ntim' ami wamvimba ye zitisa nkumbu aku kwele mvu kuvutukidi mvu.

13 Kadi nlemvo aku waunene mu mono wena, ye ngeye ulalulanga mwel' ami mu sina kwansi abafwa.

14. Nzambi, bantu bamayama bameni kuntelamana, ye kabu diamakesa dieti sukila moyo ami ntima; kabeti au tadisa kwena Nzambiko.

15. Kansi ngeye Mfumu, iNzambi akiwuntu ye nlemvo, vibidila kwena yaku ye nlembami wawingi ye kwikama.

16. Umbangumukina wansila nlemvo, vana sielo kiaku lulendo luaku ye lalula mwana wabakala wasielo kiaku kiankento.

17. Unsa dimbu, ye yambula yatoma nitu. Bakumbelanga bika bamona mu nsoni zau, vo ngeye Mfumu weti kunsadisa ye bomba.

Nkunga 87.

Sioni ingudi avata kwa bantu babonsono.

1. Nkunga wabana baKola.

Vata dikasa lufulu diatensukwa va ntandu amiongo mianlongo;

2. nzo zaYakobi buna zena Mfumu lutidi zola bielo bia-Sioni.

3. Uvata diaNzambi, ngeye wabikulwa mabiza.

4. »Mu banzaidi ngina bika Lakabi ye Babeli; tala, Filistea ye Tilo ye Kusi mpe, yau muna babutulwa.»

5. Inga Sioni dina bikulwa vo: »Ye endu ye endu muna babutulwa»; Nkwa akayengele yandi kibeni unadio tundisa.

6. Mfumu bukana sonika bantu, buna bonso bwabu sika tanga vo: »Baba muna babutulwa.»

7. Ye mu ngimbudulu ye makinu buna buna vovwa vo: »nto zami zazonsono mu ngeye zena».

Nkunga 88.

Nkunga wangiaudulu mu ndungulu zaluta mu ngolo.

1. Nkunga mabana baKola, nkunga waHemani.

Mfumu, Nzambi andalulu ami, mwini ye fuku ibokanga va wena,

3. Bika nsambulu ami yaluaka va luse luaku, tamba kutu kwaku mu lubokolo luami.

4. Kadi mwel' ami uyukutusu mu mpasi, ye moyo ami weka lukufi ye nsi abafwa.

5. Idedukuswanga bonso bau bazikwanga mu mpeto, ngiena bonso muntu kembo kiela kiavumunina.

6. Mono nsisulu mono kwami kaka mu monakanda diabafwa, mpila mosi bamana vondwa, balambalalanga mu zimpeto bakabavutuki banzulwa kwa ngeye, batatulwa vena koko kwaku.

7. Ngeye wandimisini ku nkati ansi ampeto, kwena nkati atombe, nkati ansina.

8. Nganzi zaku zeti mema yami, ngambula zambula zaku zazonsono ngeye wetizo yambula ziiza kundietama.

9. Bazaiasana yami buna bena,ngeye wantatudilabo; ngeye wampanga yabakadila nkankumukunu; mono inkangami, kilendi vaikako.

10. Zizi kiami kieti wonuka mu lungwanga ye kwama; Mfumu, lumbu kalumbu ikubokilanga, ye ikulambudilanga moko.

11. Kadi buna ikwa bafwa uvangilanga bimangue? Bini biabafwa buna sibia fuluka ye yutula matondo kwa ngeyie?

12. Mu mpeto mutelwanga nlemvo akue, evo nkwikulu aku mu ngudi abenge?

13. Bimangu biaku buna bizaiakananga mu tombie, evo mfonga zaku mu nsi aluvilukunue?

14. Kansi kwa ngeye, Mfumi, ibokilanga, ye nsuka nabu lusambulu luami lukikidi.

15. Mfumu, mu nkiama weti niangina mwel' ami, mu nkiama weti kunswekila zizi kiaku.

16. Lukwamusu ngiena ye lukufi ye fwa, kasi nkadila wantuenia; nkatidi nata nsisi zaku zazonsono, ye mono kibombakani.

17. Minlaku mianganzi zaku mieti kundabukila, ye nsisi zaku zeti kunsukisa.

18. Lumbu kalumbu zikunzungidilanga nkievo nlangu, zungidila zeti kunzungidila buna zena.

19. Ngeye wantatudila nkundi ye nzika nseke ye mono; langa tombe kaka tuzaiane.

Nkunga 89.

Ndombolo alusadusu mu bambula Mfumu moyo mu tusilulu tukasila Davidi.

1. Nkunga wa Etani.

Nzolele yimbidila mavanga maMfumu manlemvo kwele

mvu kuvutukidi mvu; nzolele nwa ami wasamuna nkwikulu aku mu mbandu kambandu.

3. Kadi ebu itanga vo: Nlemvo aku watunguka kwele mvu kuvutukidi mvu; ngeye ku zulu usiamisanga nkwikulu aku nakekete.

4. Mono ye uyasola tuawawane luwawanu; mu ndefi yasila sielo kiami Davidi vo:

5. Ngina tundisa nkun' aku kwele mvu kuvutukidi mvu ye tunga kiandu kiaku mu mbandu kambandu.

6. Bimangu biaku, Mfumu, bisikwanga kwa mazulu ye nkwikulu aku mu bundu diabanlongo.

7. Kadi nani ku zulu una fwanukuswa ye Mfumu, ye bana baNzambi bababakala buna bena, nani una bansulwa vo fwanane ye Mfumu?

8. Yandi iNzambi kwandi, pamu kiakinene beni kena mu bundu diabanlongo, ye vunda kena kilutidi babonsono bameni kunzungudila.

9. Mfumu Nzambi abuka biabinwani, nani, uMfumu, fwanane yaku mu ngolo? Nkwikulu aku yeti kuzungalakana.

10. Ngeye uyalanga kikesa kiambu; mbula zandi buzeti kukitulamana, ngeye intumbuzo dingidika.

11. Ngeye wabula Lakabi ye lambalele nkievo muntu wavondwa, ngeye wasansikisa mintantu miaku mu koko kwalulendo luaku.

12. Zulu ngeye vwididio, ye ntoto iwaku mpe; ngeye wasawo sadila ye yonso yena mu wau.

13. Ngeye wavanga ku ntandu ye ku banda; Taboli ye Helemoni bieti yangalala mu nkumbu aku.

14. Ngeye wena koko kwamafuka makinwani, koko kwaku kwalulendo kwena, koko kwaku kwalubakala kwena kwakulakasanga.

15. Mfonga ye songa insiamusunu akiandu kiaku, nlemvo ye kedika bitelamanga va luse luaku.

16. Kiese kiena ye bantu bazaidi yangalala mu mfonga, Mfumu, mu kia kwazizi kiaku siba diata.

17. Mu nkumbu aku siba yangalala ntangu zazonsono ye zangulwa mu mfonga zaku.

18. Kadi ngeye ingolo zau ye ntoko zau, ye mu nlemvo aku unangunanga mpok' eto.

19. Kadi nkaku eto Mfumu vwidiyo, mfumu eto vwilu kwa nkwa anlongo waIsaleli.

20. Va kiakala ngeye mu mbweno wavova kwa bantu baku bamfonga, nkiena wata vo

»Mono yavana kinwani lusadusu; yazangisa toko diatuka mu kabu diabantu.

21. Mono yasolula sielo kiami Davidi, ye yankusa mazi mami manlongo.

22. Kandazi kiami kina kala yandi nakekete, ye koko kwami kuna kunsiamisa.

23. Widi ntantu nkutu kauna kumbwila nabiuko, ye widi mwana wamasumu nkutu kauna kunkwamisako,

24. kansi mintantu miandi mono nginamio bula va zizi kiandi, ye ngina vutula ndinda kwa bakumbelanga.

25. Nkwikulu ami ye nlemvo ami bina kala yandi, ye mu nkumbu ami muna nangunwa mpok' andi.

26. Mono ngina tula mbu kunsi akoko kwandi ye mila kunsi akoko kwandi kwalubakala.

27. Yandi una kumbika: ngeye usami, Nzambi ami ye tadi diami diandalulu.

28. Mono ngina kunsa nkievo wateka semukunwa, ye nkievo lutidi zimfumu zazonsono va ntoto.

29. Ngina kunlundila nlemvo ami kwele mvu kuvutukidi mvu, ye luwawanu luabeto yandi luna siama nakekete.

30. Mono ngina kunzingisila nkun' andi kwele mvu kuvutukidi mvu, ye kiandu kiandi nate ye kuna kuna kala dizulu.

31. Kansi bana bandi, vo bana tungudila mina miami ye lembwa diata mu nkondo miami,

32. ye vo bana vonda nsiku miami ye lembwa keba mina miami,

33. buna ngina kubavutudila minkanu miau mu kubabanda ye mpodolo zau zaminkanu mu kwama kwakwingi,

34. kansi yandi kina ami kunkatudila nlemvo amiko, ye kina vunza mu nkwikuluko.

35. Luwawanu kina amilo kabikisako, ye monso mavova bikoba biami kinamo vilula nkutuko.

36. Dimosi kaka yadila ndefi mu mfonga zami, ye Davidi kilendi kumvunako:

37. Nkun' andi siwa zingila kwele mvu kuvutukidi mvu ye kiandu kiandi va luse luami nate ye kuna kuna kala ntangu;

38. ye bonso ngonda ibuna kiau kina sikila kwele mvu kuvutukidi mvu. Mbangi yena ku zulu yakwikama yena.»

39. Kansi bwabu ngeye meni nianga ye kuba muntu aku wakuswa ye wansidi mu nganzi.

40. Ngeye wacamuni luwawanu luaku ye sielo kiaku,

ngeye wasumuni mpu andi yanzitusu ye tubidiyo va nsi.

41. Ngeye watuludi baka biandi biabionsono, ye wavengi bitabulu biandi keti nzo zatuluka.

42. Babonsono baviokila nzila yoyo beti kuntana; yandi wayika mvwezolo kwa bazika bandi.

43. Ngeye wabaludi koko kwalubakala kwamintantu miandi, ye yambudi mbeni zandi zazonsono zayangalala.

44. Ngeye wabambudi meno masabala kiandi ye kwamveni ngolo mu mvitako.

45. Ngeye wasukisi kia kwandi ye tuludi kiandu kiandi va nsi.

46. Ngeye wakufikidi bilumbu biantuenia andi ye wamfukidi kwa nsoni.

47. Mfumu, lumbu bikwa una swama nampia? Nganzi zaku lumbu bikwa zina yukumina nkievo tia?

48. Banza kwaku bonso bwena moyo wami wankufi, ye bonso buwavangila bana babonsono babantu lufwakazi.

49. Kadi nki amuntu sika yambulwa kenda vuki ye kutwa mu lufwa. Nani lenda kukitabidila mwela mu nkesi zansi abafwa?

50. Mfumu, mavanga maku manlemvo mateka kala, kwe mena, mawasila sielo kiaku Davidi mu ndefi mu nkwikulu aku?

51. Mfumu, tala mvwezolo abisielo biaku, ye yina yayonsono yinkatidi vibidila kwa bantu babingi.

52. Mfumu, bika wabanza bonso buvwezilanga mintantu miaku, bonso bubavwezilanga bitambi biamuntu aku wakuswa.

53. Bika Mfumu kasikwa kwele mvu kuvutukidi mvu. Amen, Amen.

NKANDA WAIA.

Nkunga 90.

Zingu kiaNzambi kikakimani ye lufwakazi luabantu.

1. Nsambulu aMose, imuntu waNzambi.

Mfumu, ngeye intinunu eto yambandu kambandu.

2. Miongo bumialembwa kukikadila, ye ntoto ye nza buwalembwabio kukivangila, buna kedika ngeye wena kwaku Nzambi.

3. Ngeye uvutulanga bantu mu fundu fundu diantoto, nkiena utanga vo: Beno bana babantu, luvutuka kweno.

4. Kadi zunda diamimvu diena mu meso maku bonso

lumbu kiakedi zono; inga, miau miena bonso filokula fiafuku kaka.

5. Ngeye ukukumunangamio; miau mikalanga bonso tulu. Mu nsuka mifwanane bonso titi bieti vekita;

6. bisasanga fulu biau mu nsuka, kansi mbatu mpimpa bizeko kwandi ye lengila.

7. Kadi tueti mana fukila mu diambu dianganzi zaku, ye mu diambu diamfwemono aku tueti mana kiosunwa nakwa.

8. Ngeye utulanga minkanu mieto va luse luaku ye masumu meto mansweki mu kia kwazizi kiaku.

9. Inga, bilumbu bieto biabionsono bilalanga mu diambu diankesi zingi zena yaku; tusukisanga mimvu mieto bonso luvumuku.

10. Mioyo mieto miena zingu mu lusambodia luamimvu, vo tusiemi buna lunani; bubulutidi kala bwambote mpe, keti buna impasi mpe ye ku fuba, kadi fintama sempia kwandi nkievo tutilumukini.

11. Kadi nani uyindulanga lulendo luanganzi zaku ye mfwemono aku, kidi kavumina?

12. Utuyindusa bonso bwena lumbu bieto biafiuma, mwanki kidi tuabaka mintima mianduka.

13. Mfumu, vutuka kwaku. Kadi lumbu bikwa una zingila? Sila bisielo biaku nlemvo.

14. Utuyukutisa nlemvo aku bukukiele, buna situa yangalala ye kala kiese mu lumbu bieto biabionsono.

15. Utuvana kiese kina kala bonso lumbu biwatukwamisina, ye bonso mimvu mituakadila kiadi.

16. Bika mavanga maku mazaiwa kwa bisielo biaku ye nzitusu aku mu bana bau.

17. Ye bika kiese kiaMfumu iNzambi eto kialuaka va yeto. Ututomisina bisalu biamoko meto; inga bisalu biamoko meto bika ngeye watomisabio.

Nkunga 91.

Vungumunu kiena mu lutabulu luaNkwa akayengele.

Ukalanga mu lutabulu lua-Nkwa akayengele ye uvundanga mu mpevo aNkwa atulendo tuatonsono,

2. yandi uvovanga kwa Mfumu vo: »Ngeye intinunu ami ye nzo ami yakola, Nzambi ami yiisilanga vwadi.»

3. Kadi yandi una kusionuna mu dinsinga diantambi azinuni ye mu vunga kibunganga.

4. Yandi una kufuka mu nsala zandi, ye kunsi amaveve mandi una baka ntinunu; nkwikulu andi inkaku ye tabulu.

5. Kuna kala nsatu atina nsisi zamafukuko, ye toto kikwiza siukingi mu mwini,

6. ye vunga kikwiza luakingi mu tombe, evo kiạna kifulanga mu nkati amwiniko.

7. Mafunda vo makwiza bwila va lueka luaku, inga, kumi diamafunda va lueka luaku lualubakala, ngeye kunabo bwilako.

8. Meso maku manabo mwena kiese kaka, ye una mona nsendo abankwa miayayibi.

9. Kadi keti ebu wata vo: »Mfumu ivuvu kiami»; mu Nkwa akayengele ngeye wavanga ntinunu aku.

10. Nzungu nkutu kazina luaka kwa ngeyeko, ye kwama nkutu kakuna finama nzo akuko.

11. Kadi yandi una tuma zimpofi zandi mu ngeye, kidi vo zau zina kukeba mu nzila zaku zazonsono.

12. Zau zina kunata mu moko mau, kwidi ta nsakuba mu kulu kwaku va tadi.

13. Ngeye una diata nkosi ye nioka zambalu, ye una cabata nkosi zantuenia ye bidalaka,

14. »Yandi unanamananga ye mono, ikuma sia kumvulusa; mono ngiña kuntabila, kadi zaidi nkumbu ami.

15. Yandi ukumbokilanga, nkiangunu sia kuntambudila; mono ngiena yandi mu mpasi, mono ngina kuntanina ye kunyambula kaluaka ku nzitusu.

16. Ngina kunyukutisa moyo wanda ye mwesa ndalulu ami.»

Nkunga 92.

Nkunga walumbu kialumingu.

Mbote kwandi mu tonda kwa Mfumu ye sika nkumbu aku, uNkwa akayengele,

3. mu samuna nlemvo aku ye nsuka, ye nkwikulu aku fuku budilueki;

4. mu nsikulu ansambi yakumi diansinga, mu saltali ye zu diansambi.

5. Kadi ngeye Mfumu ukungiangidikanga mu mavanga maku; nzolele yangalala mu diambu diampangulu zamoko maku.

6. Mavanga mangeye, Mfumu, mwanki mamanene mena; inga, mabanza maku mena nkati ansina.

7. Muntu wakifutu kayindulangaboko, ye kilau kakivisangaboko,

8. Bankwa miayayibi vo mieti vekita bonso titi, ye mimvangi miayayibi miamionsono vo mieti fula bifulu, buna sibwa kala mfudulu au yakwele mvu ye kuvutukidi mvu.

9. Kansi ngeye Mfumu wazangama kwele mvu ku vutukidi mvu.

10. Kadi Mfumu, tala, mintantu miaku, tala, mintantu miaku mina fukila, ye mimvangi miayayibi buna miena mina camunguswa.

11. Ngeye uluta zangula mpok' ami mu mpok' angombe atiti; ibukudulwanga mazi manswa.

12. Meso mami sima yangalala mu mona minzomi miami; matu mami sima yangalala mu wa mu bankwa miayayibi, beti kuntelamana.

13. Bankwa miamfonga bana yeya bonso maba, bana mena bonso minti miaLibanoni.

14. Yau bameni tuikwa mu nzo aMfumu; bana yeya mu tumbu tuaNzambi eto.

15. Nate ye bamana nuna, buna mpe bana banda nsoko, bana vekita ye yeya;

16. kidi vo bana samuna, vo Mfumu wamfonga wena, bukena yandi itadi diami, ye vo yambi nkutu kayena mu yandiko.

Nkunga 93.

Lusiamunu luakimfumu kiaNzambi.

Nzambi imfumu, yandi vweti nzitusu; Nfumu vwata kavweti, yandi ukizingidi lulendo, nkiangunu sadila kwa ntoto kutelamanga nakekete ye lembwa zeza.

2. Kiandu kiaku kiatelama nakekete ye ntama, ngeye wena kwele mvu kuvutukidi mvu.

3. Mfumu, mila misasulanga, mila misasulanga ndinga, inga, mila misasulanga kumbu kiau.

4. Kansi Mfumu ku zulu lutidi mu ngolo mu zindinga zaminlangu miaminene ye miangolo, ye mu mbula zambu.

5. Kimbangi kiaku kiena nakekete; mfonga zifwiti kala mu nzo aku, Mfumu, kwele mvu kuvutukidi mvu.

Nkunga 94.

Lusambulu ye mavumisa mu diambu diamintantu miabantu baNzambi.

UMfumu, Nzambi andinda, uNzambi andinda, wizila mu kia.

2. Nanguka, unkongudidi antoto, vutudila bankwa mianza yina yibavengi.

3. Mfumu, kadi bankwa miayayibi lumbu bikwa bikwa bana yangalala?
4. Minwa miau mieti camuna mpovolo zamayama; beti kukiyana, buna miena mimvangi miayayibi miami.
5. Mfumu, beti kosa bantu baku ye kwamisa fwa diaku.
6. Mafwola ye banzenza beti kubabema, ye vonda bakondolo mase.
7. Nkiena batanga vo: Mfumu keti andibo monako, Nzambi aYakobi ketibo kukimwenako.
8. Beno mu bantu lukondolo nduenga, luzaia beno kibeni; beno lubilau, nki alumbu luna luenga?
9. Ndiena wamenisa kutu, kana wakoe, ye wakubika disu, kana monakoe?
10. Ulongidikanga bakondolo nzailu aNzambi kana sembakoe, iyandi ulonganga bantu nduenga.
11. Mfumu zaidi mabanza mabantu, yandi zaidi, vo bantu ibifubila.
12. Kiese kiena ye muntu ndiena uulonganga ngeye, Mfumu, ye uuzaikizanga mina miaku,
13. mu kumbakila mpongoso mu lumbu biancita, nate ye muntu wambi umeni timunwa mpeto.
14. Kadi Mfumu kaniangakanga bantu bandiko, ye kasisanga fwa diandiko.
15. Kansi mfonga zina vutuka nunguswa kwandi, ye bamfonga babonsono banazo tatamana.
16. Nani sika telama mu kuntela kimbangi kwa bantu bambi; nani sika telama mu kuntela kimbangi kwa mimvangi miayayibi?
17. Vo kaMfumu insadisi amiko, nga mwel' ami ntama ulambalele mwena nadingidingi.
18. Bunkatulu ta vo: »kulu kwami kweti zeza», buna nlemvo aku, Mfumu, ukunsiamisanga.
19. Bungiena kingongo kiakingi mu ntima, buna lulombolo luaku luyangidikanga mwel' ami.
20. Kadi buna kiandu kiambungulu kilenda kala ntuadi ye ngeye, kiandu kiokio kisadulwanga mu vanga kikesa mu nkumbu amina.
21. Yau batatimisanga mwela wamuntu wamfonga, ye bakongudilanga menga makondolo nkanu.
22. Kansi Mfumu wakidi kadi kwandi nzo yakola kwa mono, Nzambi ami wakidi kwandi tadi diantinunu ami.

23. Yandi ukubavutudilanga kimfunia kiau, ye mu diambu diayambi yau sika kubabunga, inga, Mfumu Nzambi eto, ukubabunganga.

Nkunga 95.

Ndebolo abaIsaleli mu sika Mfumu ye kuntumamana.

Luiza kweno tuasasuleno tubokolo tualuyangululu kwa Mfumu, tusasuleno luyangululu kwa tadi dieto diandalulu.

2. Tuluakileno va luse luandi mu mvutudulu amatondo, ye tuasasuleno luyangululu kwa yandi mu minkunga miansikulu.

3. Kadi Mfumu iNzambi yayinene, imfumu yayinene mu zinzambi zazonsono.

4. Yandi usimbanga nsina zantoto mu koko kwandi, ye mu mbata zamiongo yandi vwidimo,

5. mbu iwandi, kadi wavangawo, ye vena nayokoso, moko maudi mau makubikavo.

6. Sayiziuo tuasambila ye tuayinama, bika tuafukama kwa Mfumu watuvanga.

7. Kadi yandi iNzambi eto ye beto ibantu baba bakakibikila, vo ikabu diandi; beto imameme mavungwanga kwa koko kwandi.

Engwa, vo beno ludimba nding' andi mu lumbu kiaki!

8. Kaluvibisani mintima mienoko, bonso bwakala ku Meliba mu lumbu kiaMasa mu nsi yankatu,

9. mwasa kunsindisila mase meno ye kuntonta, kansi kiongo bamweni kwau mavanga mami.

10. Mu makumaia mamimvu yakamina mbandu yayina nitu ye yavova vo: Yau ibantu bakukizimbisanga mu mintima miau ye ibakakabazayi nzila zami.

11. Nkiangunu buna ndefi ami yayi yadia mu nkesi zami vo: »Kabana kota mu vundulu kiamiko.»

Nkunga 96.

Ndebolo abantu babonsono va ntoto mu sika Mfumu.

Beno luzinsi zazonsono, luyimbila nkunga wamona mu nzitusu aMfumu, luyimbila mu nzitusu aMfumu.

2. Luyimbila mu nzitusu aMfumu, lusika nkumbu andi, lusamunanga nsamu wakiese mu ndalulu andi lumbu kalumbu.

3. Luvova nzitusu andi mu monakanda diabalembolo kunzaia ye bimangu biandi mu bantu babonsono.

4. Kadi Mfumu waunene wena ye mbidi andanu, ye lutidi nzambi zazonsono mu nsisi.

5. Kadi nzambi zabantu babonsono ibiteki kwandi, kansi Mfumu, yandi iyandi wavanga dizulu.

6. Kimfumu ye nzitusu biena va luse luandi; lulendo ye kia mu nzo andi yanlongo.

7. Beno lumakanda mabantu, luvana kwa Mfumu, luvana nzitusu ye lulendo kwa Mfumu;

8. nzitusu ankumbu andi luvana kwa Mfumu, lutuala minkailu ye kwiza mu tumbu tuandi.

9. Lusambila Mfumu mu mimvwatu mianlongo. Nsi zazonsono bika zazakamana zizi kiandi.

10. Mu monakanda diabalembolo zaia Nzambi luta vo: »Nzambi iMfumu; nkiangunu sadila kwantoto kweti telama nakekete ye lembwa zeza; yandi ukongudilanga bantu mu mfonga.»

11. Bika zulu diayangalala ye ntoto wakala kiese; bika mbu wakumba ye bionso biena mu wau.

12. Ntoto bika wasakalala ye bionso biena mu wau, inga, minti miamionsono miena mu mfinda, buna bika miayangalala va luse luaMfumu,

13. kadi kwiza kana kwiza mu kongudila ntoto. Yandi una kongudila sadila kwa ntoto mu mfonga ye bantu mu nkwikulu andi.

Nkunga 97.

Mbonokono aMfumu mu kimfumu ye lulendo luandi.

Nzambi imfumu, nkiangunu bika ntoto wayangalala; buna zena zinsi zena va nseko ambu bika zakala kiese.

2. Matuti ye mbungi bieti kunzunga, mfonga ye kedika insiamunu akiandu kiandi.

3. Tia tueti kuntekila kuntu tumana yokanga mintantu miandi yeku yeku.

4. Mpezomo zandi zikiesanga sadila kwa ntoto; ntoto wetibo mona ye zakama.

5. Miongo minienganga bonso maka va luse luaMfumu, iMfumu antoto wamvimba.

6. Mazulu matanga mfonga zandi, ye bantu babonsono bamonanga nzitusu andi.

7. Buna bena basadilanga biteki bana vwiswa nsoni, buna bena bakiyananga mu minkisi. Nzambi zazonsono zina kunsambila.

8. Sioni wetibo wa ye yangalele, ye bana baYuda babakento beti yangalala mu diambu diankongodolo zaku, Mfumu.

9. Kadi ngeye Mfumu inkwa akayengele va ntandu

antoto wamvimba; ngeye wazangama beni va zinzambi zazonsono.

10. Beno lutondanga Mfumu, lubela kweno yayibi. Yandi ukebanga miela miababandi bamfonga ye ukubalalulanga mu moko mabankwa miayayibi.

11. Muntu wamfonga wakununwa kia, ye bantu batondanga kedika bakununwa kiese.

12. Beno lubamfonga, luyangalala mu Mfumu, lusika nkumbu andi yanlongo.

Nkunga 98.

Yangalala kwa ntoto wamvimba mu ndungunu aMfumu.

1. Nkunga.

Luyimbila nkunga wamona mu zitisa Mfumu, kadi yandi wavanga bimangu. Yandi wabakidi ndungunu mu koko kwandi kwalubakala ye mu koko kwandi kwanlongo.

2. Mfumu wazaikisi ndalulu andi; yandi wamonese mfonga zandi mu meso mabantu babonsono balembolo kunzaya.

3. Yandi wabenzi mu nlemvo andi ye nkwikulu andi mu nzo aIsaleli; nsuka zazonsono zantoto zimeni mona, bonso bulaludilanga Nzambi eto.

4. Beno, luzinsi zazonsono, luzangula yangalala kwa Mfumu; luboka mbokolo zakiese ye luyimbila.

5. Luyimbila kwa Mfumu mu nsambi, mu nsambi ye mu zu diaminkunga miamasika.

6. Luzangula yangalala va luse luaMfumu Nzambi mu mpungi zakulumeta ye zu diamakonki.

7. Bika mbu wakumba ye bionso biena mu wau, sadila kwa ntoto ye bonso bazakalangawo.

8. Bika mila miasakila ye miongo miakala yangalala kumosi

9. va luse luaMfumu, kadi yandi una kwiza mu kongudila ntoto. Yandi una kongudila sadila kwa ntoto mu mfonga ye bantu mu kedika.

Nkunga 99.

Nkwa wanlongo.

Nzambi imfumu, nkiangunu bantu beti zakama; yandi uvwandanga va celubimi, nkiangunu ntoto weti nikuka.

2. Mfumu ku Sioni waunene wena ye wazangama va ntandu abantu babonsono.

3. Yau basikanga nkumbu aku yena yayinene ye nsisi. Yandi wanlongo wena.

4. Mfumu mu lulendo luandi utondanga yina yisongele.

Inga, ngeye usikisanga kedika, ye usalanga mu toma ye mfonga mu Yakobi.

5. Luzangisa Mfumu, Nzambi eto, ye lunsambila va mbel' amfiduku amalu mandi.

6. Mose ye Aloni bakala mu bangudi zaminlongi miandi, Samueli wakala mu bau babokilanga nkumbu andi; yau baboka kwa Mfumu, ye yandi wabatambudila.

7. Yandi wabula mbembo kwa yau mu tuti. Yau bakeba kimbangi kiandi ye mina miamina mikabavana.

8. Mfumu, uNzambi eto, ngeye wabatambudila; ngeye wakala Nzambi angiambudulu kwa yau, kansi mpe umvutudi andinda mu mavanga mau.

9. Luzangisa Mfumu, Nzambi eto, ye lusambila vana mongo andi wanlongo. Kadi Mfumu Nzambi eto wanlongo wena.

Nkunga 100.

Ndebolo mu sika Mfumu.

1. Nkunga wamvutudulu amatondo.

Beno luzinsi zazonsono, luzangula yangalala kwa Mfumu. Lusadila Mfumu mu kiese, luiza va luse luandi mu mbokolo zayangalala.

3. Lubakula vo Mfumu iNzambi. Yandi watuvanga, kabeto kibeniko, kidi tuakala bantu bandi ye mameme mu kabu diandi.

4. Lukota mu mielo miandi mu mvutudulu amatondo ye mu tumbu tuandi mu masika; lutonda kwa yandi ye sika nkumbu andi.

5. Kadi Mfumu wena wabiza, nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu ye nkwikulu andi mu mbandu kambandu.

Nkunga 101.

Diela diena ye mfumu yamfonga

1. Nkunga waDavidi.

Mu nlemvo ye mfonga nzolele yimbila, ngeye Mfumu nzolele sika.

2. Nzolele yindula nzila yikondolo nkanu, — nki alumbu una kwiza kwa mono? Nzolele diata mu kondwa kwa nkanu mu ntim' ami mwamu nzo ami.

3. Yina yena yambi kinayo yambula yiiza kala va meso mamiko; mavanga malembolo songa mono ibelangamo; biampila yoyo kabina kundanamanako.

4. Bika ntima wakolo wantatukila nseke; wonso wena wambi imono kinzayi.

5. Ndiena ukelanga nzik' andi mu nsweki, iyande nzo-

lele bunga; wena meso manza ye ntima wamayangala imono kinzodi.

6. Meso mami matombanga bena nkwikulu va nsi, mpasi vo bana kala ye mono; ndiena udiatanga mu nzila yikondolo nkanu, iyandi una kala sielo kiami.

7. Ndiena usadilanga mu kinkita, mu nzo ami kakadiko; ndiena utanga' makutu, mu meso mami kasikilanimoko.

8. Buna miena bankwa miayayibi va nsi bunga kaka ngina kubabunga nsuka kansuka, kidi yafula mimvangi miayayibi mianionsono mu vata diaMfumu.

Nkunga 102.

Ngiaudulu amuntu mu kwama ye vuvu kiandi mu Mfumu.

1. Ndombolo amuntu wena mu kwama, bukasuka suka vumunu ye watengula kiadi kiandi va luse luaMfumu.

Mfumu, wa ndombolo ami, ye lubokolo luami bika lualuaka va wena.

3. Kunswekani zizi kiakuko, bungiena mu mpasi. Untambila kutu kwaku; buikubokilanga, sa nswalu mu kuntambudila.

4. Kadi lumbu biami biaviokele bonso mwisi, ye visi biena mu nitu ami bikwemi nkievo tia.

5. Ntim' ami uzeko nkievo nianga ye ulengele; zimbakana nkutu ngieti zimbakana mu dia mampa mami.

6. Visi biami bibambamene ye nsuni mu diambu diampumukunu ami yayinene.

7. Mfwanane ye lembe diena mu nsi yankatu, ye ngiena bonso kimfutu vena zinzo zatuluka.

8. Ikatwa kayanga meso, ye ngiena bonso nuni yansona va ntandu anludi.

9. Mintantu miami mikuntiakanga lumbu kiamvimba; bau bakunkadilanga kikesa basadilanga nkumbu ami mu ntumbulu.

10. Kadi idianga bombe nkievo mampa, ye isanganga ndwinu ami ye mansanga,

11. mu diambu dianganzi zaku ye mfwemono aku, kadi ngeye wamvikinia ye wandosa.

12. Lumbu biami biena bonso kini bukieti kwe lambuki, ye mono kibeni ngieti mana lengila bonso titi.

13. Kansi ngeye, uMfumu, uyalanga kwele mvu kuvutukidi mvu, ye mbambukulu aku moyo yikalanga mu mbandu kambandu.

14. Ngeye una nanguka mu sila Sioni nlemvo; ntangu yi-

fweni kwandi mu lemvukila ye ntuba yilueki.

15. Kadi bisielo biaku bizolanga beni matadi mena muna, ye bena kiadi mu diambu diamatadi mameni kosakana.

16. Balembolo zaya Nzambi bana vumina nkumbu aMfumu, ye mfumu zazonsono va ntoto nzitusu aku,

17. kadi Mfumu meni tungudila Sioni ye meni zaikisa nzitusu andi;

18. yandi bangumukini kwa ndombolo zabansona ye kawidikidi ndombolo zauko.

19. Diadi dina sonukwa kwandi mu diambu diambandu yina landa, ye bantu bana vangwa bana sika Mfumu.

20. Kadi ku mbata andi yanlongo katala va nsi, Mfumu ku zulu katala va ntoto

21. mu diambu diawa ngiaudulu zabakangama ye vulusa bana balufwa,

22. kidi vo mu Sioni muna tewa nkumbu aMfumu ye nsikulu andi mu Yelusalemi,

23. bantu babonsono bubana yonzama va mosi ye zinsi zazonsono mu sadila Mfumu.

24. Kansi yandi tuludi ngolo zami mu nzila, yandi kufikidi lumbu biami.

25. Nkiena itanga vo: Nzambi ami, kunkatulani mu ndambu alumbu biamiko, ngeye wena mimvu miaku misikilanga mu mbandu kambandu.

26. Kadi ntama ngeye watula lufulu luantoto, ye mazulu imavanga mamoko maku.

27. Mau mana fukila, kansi ngeye una sikila, mau mamonsono mana nuna bonso mvwatu; ngeye unamo kitula bonso buvilulwanga mvwatu, ye mau mana kituka.

28. Kansi ngeye ibumosi kwandi, ye mimvu miaku kamiena mbanunuko.

29. Bana babisielo biaku bana kalanga mu nsi, ye nkuna miau mina sikila va luse luaku.

Nkunga 103.

Nkunga wansikulu kwa Mfumu mu nlemvo andi waunene.

1. WaDavidi.

Mwel' ami, sika Mfumu, ye yonso yena mu mono bika yasika nkumbu andi yanlongo.

2. Mwel' ami, sika Mfumu ye kuvilakanani yina yambote yikavengi,

3. yandi ukuyambudilanga minkanu miaku miamionsono ye uniakisanga bieta biaku biabionsono.

4. Yandi uvulusanga moyo aku mu mpeto ye ukutudilanga nlemvo ye kiwuntu.

5. Yandi uyukutisanga nzodolo aku mu yambote yandi, vo weka wantuenia diaka bonso. ngo adizulu.

6. **M**fumu usadilanga mu mfonga ye unungisanga babonsono bakwamuswanga.

7. Yandi wasonga Mose nzila zandi ye bana baIsaleli mavanga mandi.

8. Kiwuntu ye nlemvo biena ye Mfumu, ye vibidila ye mbidi anlembami.

9. Yandi katatimisanga ntangu zazonsonoko, ye kakebanga nganzi zandi kwele mvu kuvutukidi mvuko.

10. Yandi kakutusadilanga bonso bwena masumu metoko, ye kakutuvutudilanga bonso bwena minkanu mietoko.

11. Kadi bonso bwalambuka zulu va ntandu antoto, ibuna bwenina nlemvo andi ngolo kwa bau bakumvuminanga.

12. Bonso bwatatuka kuselukilanga ntangu ye kudimininanga ntangu, ibobo kakututatudilanga minkanu mieto nseke ye beto.

13. Bonso bulemvukilanga se bana bandi, ibuna Mfumu kalemvukilanga bau bakumvuminanga.

14. Kadi yandi zaidi mpangulu yituena, yandi ubanzangadio, vo beto imfumfuta zantoto.

15. Lumbu biamuntu biena bonso titi, yandi ufulanga bonso fulu biansi.

16. Ye mpeve buketibio viokila, sempia kwandi, ye mbuk' andi kayivutukibio zayako.

17. Kansi nlemvo aMfumu usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu kwa bau bakumvuminanga, ye mfonga zandi nate ye batekolo,

18. kwa bau bakebanga luwawanu luandi ye babanzanga mu ntumunu zandi mu vangazo.

19. **M**fumu ku zulu kasa kiandu kiandi, ye mu lulendo luakimfumu kayalanga biabionsono.

20. Beno luzimpofi zandi, lusika Mfumu, lubinwani biangolo bivanganga ntumunu andi, buluwanga mbembo amambu mandi.

21. Beno lumakabu mandi mamonsono, lusika Mfumu, lubisielo biandi bivanganga luzolo luandi.

22. Beno lumavanga mandi mamonsono, lusika Mfumu, konso konso kukalanga ngiadulu andi. Mwel' ami, sika Mfumu.

Nkunga 104.

Nkunga wamasika kwa wavanga nza.

Mwel' ami, sika Mfumu. Mfumu Nzambi ami, ngeye

wazangama ye waunene wena; kimfumu ye nzitusu wavwata.

2. Ngeye wafukama kwa kia nkievo vunga, ngeye uyalumunanga zulu bonso nzo yakoto;

3. ngeye uvanganga nlangu izinzo zaku, ye matuti ikalu diaku, ye ukwendilanga mu maveve mampevolo.

4. Ngeye uvanganga zimpeve intumwa zaku, ye minlaku miatia ibisielo biaku.

5. Ngeye watudila ntoto lufulu, mpasi wau kawidi zezako kwele mvu kuvutukidi mvu.

6. Ngeye wafukawo mu nsina bonso mvwatu; minlangu miavioka miongo.

7. Miau miatina mu diambu dialusembolo luaku, ye mu diambu diazu kwandumu aku miakatukila.

8. Miongo miatulama ye mindimba miabetumuka, ye minlangu miasa nswalu ku mbuka zau ziwasilamio.

9. Ngeye wasa nzaku yikayisumbukwa, kamidi fuka ntoto diaka.

10. Mu mindimba ngeye wacilumuna minkelo miayiza fwandi nzila mu monakanda diamiongo.

11. Miau minwanga bibulu biabionsono biansi, ye misimanga lemina diazimpunda zena mu nsi yankatu.

12. Va lueka luamiau vakalanga zinuni zadizulu, zisasulanga ndinga va mavala manti.

13. Ngeye ku zinzo zaku ubukudilanga miongo nlangu, ntoto uyukutuswanga mu mbongo zozo ziukubikanga.

• 14. Ngeye udukisanga titi kwa bibulu ye mbongo mu nsadulu abantu, kidi biandia bina mena mu ntoto,

15. mpasi vo una yangidika ntim' amuntu mu vinia ye lezimisa zizi kiandi mu mazi ye kindisa ntim' amuntu mu mampa.

16. Minti miaMfumu mpe miyukutuswanga iminti mia-Libanoni mikakuna.

17. Zinuni zitungangamio mazanga mau, ngongo utunganga nzo andi mu minti miasipelisi.

18. Zinkombo zamiongo zavangulwa miongo mianda, ye tubulu tuamiongo intinunu kwa bakalumba.

19. Ngeye wasa ngonda mu teza bilumbu; ntangu zaidi kwandi ntub' andimununu andi.

20. Ngeye uvanganga tombe, buna fuku dibwidi; buna bulu biabionsono biamfinda bibadikidi zieta,

21. nkosi zantuenia zeti yaudila kibana bwila, ye beti kwiza tombingi dia kwau kwa Nzambi.
22. Ntangu yitubukidi; biau intumbu kwenda vutuki ye lambalala mu mavwa mau.
23. Kansi muntu buna londole ku bikana vanga ye ku salu kiandi nate ye kuna yila.
24. Mwanki, Mfumu, mavanga maku mamingi mingi! Mu nduenga ngeye wavangilamo mamo; ntoto uzedi kwa yiwakubika.
25. Tala mbu wauna waunene ye wayalumuka! Tanzala tanzala bilembukunwanga tanga bikwe zietingi momo, bibulu biabinene ye mbangi biabizio.
26. Momo mpe mukwendilanga zinzaza, momo mukalanga Leviatani uwavanga mu kwenda sakananangamo.
27. Kwa ngeye batalanga buna biena, kidi wabavana dia kwau mu ntangu buyifweni.
28. Ngeye ukubavananga ye bau intumbu yonzika; ngeye uyalumunanga koko kwaku, ye bau beti yukuta mu nkailu miaku miabiza.
29. Ngeye uswekanga zizi kiaku, ye bau beka wonga; ngeye ukatulanga miela miau, buna bafukidi ye bavutukidi mfumfuta diaka.
30. Ngeye ufilanga mpeve aku, buna bavangamene, ye ngeye uvilulanga luse luantoto luamona.
31. Bika nzitusu aMfumu wakala kwele mvu kuvutukidi mvu; bika Mfumu kayangalala mu mavanga mandi,
32. iyandi utalanga ntoto, ye wau weti zakama; iyandi uvalakananga miongo, ye miau mieti fwita mwisi.
33. Nzolele yimbila mu nzitusu aMfumu, nate ye bungiena wavumuna; nzolele sika Nzambi ami, nate ye buyakidi kwami moyo.
34. Bika mpovolo zami zazolwa kwa yandi; bika yayangalala mu Mfumu.
35. Kansi bantu bamasumu bika balala va ntoto, ye bankwa miayayibi balembwa kala diaka. Mwel' ami, sika Mfumu. Haleluya.

Nkunga 105.

Nkunga wamasika kwaMfumu mu diambu diakinkete kwa bantu bandi.

Lutonda kwa Mfumu, lubokila nkumbu andi, luzaikisa mavanga mandi mu monakanda diabantu.

2. Luyimbila mu nzitusu andi ye lunsika, lumokina bimangu biandi biabionsono.

3. Lukisanisina mu nkumbu andi yanlongo; bau batombanga Mfumu, bika bayangalala ntima.

4. Luyuvula Mfumu ye lulendo luandi, lufwanda zizi kiandi ntangu zazonsono.

5. Lubanza mu mavanga momo manzenza makavanga, mu bimangu biandi ye nkongodolo zanwa andi,

6. beno lunkun' aAbalami, isielo kiandi, beno lubana baYakobi, bakasola.

7. Yandi iMfumu, Nzambi eto; nkongodolo zandi zikwendanga mu nza yamvimba.

8. Yandi ubanzanga mu luwawanu luandi kwele mvu kuvutukidi mvu, idiambu dikasa kwa zunda diazimbandu,

9. ye mu luwawanu lubawawane ye Abalami, ye mu ndefi yikadia kwa Isaki.

10. Yandi wasilabo vo imwina kwa Yakobi, ye kwa Isaleli iluwawanu luakwele mvu kuvutukidi mvu, bukavova vo:

11. »Kwa ngeye ngina vana nsi aKanana, yau yina kala vo ikunku kiafwa dieno.

12. Buna bakidi fikabu ye ntalu yafiuma ye banzenza muna.

13. Yau bakwenda kibingi mu bantu kabantu ye nsi kansi.

14. Yandi kayambula muntu mosi nkutuko kabasa diambu; yandi wavovisa zimfumu mu diambu diau:

15. »Kaluvalakanani babami bakuswako, ye kalusani minkambi miami diambuko».

16. Ye yandi watuasa malema va nsi, ye wabunga biabionsono bibakutu vukila.

17. Kansi yandi wabatekisila muntu kuntu, iYosefi watekwa mu kinanga.

18. Yau bayamisa malu mandi mu mbienga, va sengwa ikakatwa lekanga kwandi nate ye ntangu yina

19. yayendila mambu mandi detila ye mwazailwa mu mpovolo aNzambi, vo kondolo kwandi nkanu.

20. Buna mfumu wantuma, kidi kakutulwa, inyadi wabantu wamvulusa.

21. Yandi wansa mfumu mu nzo andi ye nkebi ambongo zandi zazonsono;

22. yandi walenda kanga mfumu zandi,bonso bukazolele, ye longa bamakota nduenga.

23. Ibonso bobo bwayizila Isaleli mu Ngipiti, Yakobi wayika nzenza mu nsi aHami.

24. Nzambi wavanga bantu bandi banieka kwakwingi ye balutila mintantu miau ngolo.

25. Yandi wasekula ntima miau mu bela bantu bandi ye bawawanana bisielo biandi.
26. Buna wafidisa Mose, isielo kiandi, ye Aloni, bakasola.
27. Bau bavanga bimangu biandi mu monakanda diau ye bimpangula mu nsi aHami.
28. Yandi wafidisa tombe ye wayambula yayonsono yakala nabokongo; yau kabasa ntingu mu mambu mandiko.
29. Yandi wakitula nlangu au menga ye wayambula mbizi zau zanlangu, kidi zafwa.
30. Yandi wasa nsi au yafuluka kwa biula nate ye mu zingudi zanzo zazimfumu zau.
31. Yandi watuma, ye sama biamavekwa mampofo intumbu kwiza, ye bambu mu nsi au yayonsono.
32. Yandi wabanokisina mvula zabala, minlaku miatia kafidisa mu nsi au.
33. Yandi wabwisa nti miau miavinia ye miakuyu ye watolula minti mu nsi au.
34. Yandi watuma, ye makonko ntumbu kwiza ye bimpiatu bialembukunwanga tanga.
35. Biau biamana dia bifulu biabionsono mu nsi au, ye kwenia mbongo va nsi.
36. Yandi wavonda bionso biasemukunwa mu nsi au, imintekidi miangolo zau zazonsono.
37. Ye Yandi wabavaikisila mu palata ye wola, ye mu makanda mandi kamwakala wamosi nkutuko wazeza.
38. Bisi Ngipiti bayangalala, bubavaika, kadi wonga wakala yau mu diambu diabaIsaleli.
39. Yandi wayalumuna tuti inkaku, ye tia mu wangula mu fuku.
40. Yau balomba, ye yandi wabaluakisila zinuni ye wabayukutisila mu mampa mazulu.
41. Yandi wazibula tadi, ye nlangu wacilumuka; wau wanyendila mu nsi yankatu bonso mwila.
42. Yandi wabanza mu mambu mandi manlongo ye mu sielo kiandi Abalami.
43. Buna yandi wavaikisila bantu bandi mu kiese ye babandi basolwa mu yangalala.
44. Ye wabavana nsi zabalembolo zaya Nzambi, ye ndandu zabantu yau bavingilazo.
45. Mpasi bakeba minkondo miandi ye vanga mina miandi. Haleluya.

Nkunga 106.

Ndimbulu aminu yabaIsaleli ye nkwikulu aMfumu.

Haleluya! Lutonda kwa Mfumu, kadi wambote wena

ye nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

2. Nani unamo lenda ta, mavanga maMfumu mena mbidi angolo, ye samuna masika mandi mamonsono?

3. Kiese kiena yau bavanganga yina yasonga, ye basadilanga mu mfonga ntangu zazonsono.

4. Mfumu, umbanzila bonso bwena nlemvo aku mu bantu baku, wiza wangiambudila ndalulu aku,

5 kidi yamona kiese kiokio kiababaku basolwa ye yangalala ye bantu baku yangalala kumosi, ye yakisanisina ye fwa diaku va kimosi.

6. Beto tuamana vola masumu bonso mase meto, tuavanga yayibi ye tuakondwa vumi kiaNzambi.

7. Mase meto mu Ngipiti kabayindula bimangu biakuko; yau kababanza mu mavanga maku mamingi manlemvoko, kansi bakala ntingu ku mbu, ku Mbu wambwaki.

8. Kansi yandi wabalalula mu diambu diankumbu andi mu zaikisa ngolo zandi.

9. Yandi wasemba Mbu wambwaki, ye wau weka nayokoso, ye wabatuadila mu monakanda diansina bonso mu nsi yankatu.

10. Yandi wabavukisa mu moko mabasa kubabela, ye wabavulusa mu moko mamintantu.

11. Nlangu wafuka mintantu miau, widi wamosi nkutu kasalako.

12. Buna yau balekila mambu mandi minu, ye bayimbila mu nsikulu andi.

13. Kansi fintama ntama bavilakana mavanga mandi diaka, ye kabavingila nduengosolo andiko.

14. Yau basimbudulwa kwa luzinunu mu nsi yankatu, ye batonta Nzambi mu nsi amakanga ye makanga.

15. Buna yandi wabavana yina yibalomba, kansi mpe wabafidisa yela kwantela.

16. Yau bata Mose nsoki vabakala ye Aloni, imuntu wanlongo waMfumu.

17. Buna ntoto watenduka ye wamina Datani ye wafuka kabu diaAbilami.

18. Tia tuamana yoka kabu diau, ye bankwa miayayibi bavia nlaku.

19. Yau bavanga kingombe ngombe ku Olebi ye basambila teki kiayitulwa.

20. Nzitusu au babudisawo mu kifwani kiangombe yikasanga titi.

21. Bavilakana Nzambi, imvulusi au wavanga mava-

nga momo mamanene mu Ngipiti,

22. ye lekwa yanzenza mu nsi aHami ye mavanga mansisi beni ku Mbu wambwaki.

23. Buna yandi wabavumisa mu bunga. Kansi Mose, imuntu ukasola, wabatelamana mu kinzonzi vena Nzambi mu vengumuna nganzi zandi, kazidi kubafukisa.

24. Yau batungudila nsi akiese ye kabalekila mambu mandi minuko.

25. Bavunguta mu zinzo zau zakoto, ye nding' aMfumu nkutu kabawayoko.

26. Buna yandi wabanangunina koko kwandi ye wadia ndefi mu kubabwisa mu nsi yankatu,

27. ye mu bwisa bana bau mu monakanda diabalembolo kunzaya ye kubamwangisa mu zinsi.

28. Yau babundana ye Bali Peoli ye badia biayekulwa mu diambu diabafwa.

29. Yau Bafwemisa Nzambi mu mavanga mau ye ntangu alubu mununu yababwila.

30. Buna Pineasi watelama ye wakongudila, ye lubumumununu silukatikidi;

31. ibobo kasiwa mfonga mu mbandu kambandu kwele mvu kuvutukidi mvu.

32. Ye yau bafwemisa Mfumu ku nlangu waMeliba, ye Mose wabiva nitu mu diambu diau.

33. Kadi bubakadila mpeve andi ntingu, buna yandi wavova mu koba biandi, bukalembwa kukibanzila.

34. Yau kababunga bantu batuma Nzambiko vo, lubabunga,

35. kansi bamwangana ye balembwa zaya Nzambi ye bavukumukina mavanga mau.

36. Yau basadila biteki biau, ye biau imasiongi mau.

37. Ye bayoka bana bau bababakala ye bana bau babakento nkailu kwa zimpeve zambi.

38. Batengula menga makondolo nkanu, imenga mabana bau bababakala ye babakento ye wabayekula kwa biteki biaKanana, nate ye nsi yamana sumununwa mu minkanu miamenga.

39. Bonso bobo basumunwa mu mavanga mau ye basambukulwa mu luyangulu.

40. Buna nganzi zaMfumu mu bantu bandi zafunduka, ye fwa diandi nkutu wakaminadio nitu.

41. Yandi wabaniokuna mu moko mabalembwa zaya Nzambi, ye wabayambula bayalwa kwa bababela.

42. Mintantu miau miabafiningisa, ye babeduswa kunsi amoko mau.
43. Ntabila zazingi yandi wabatabila, kansi yau bakala ntingu mu tuzolo tuabau kibeni, nkiangunu babungana mu minkanu miau.
44. Kansi wabatala mu mpasi zau, bukawa mbokolo zau.
45. Ye mu kiwuntu kiandi kabanza mu luwawanu luandi, ye wadikama ntima, bonso bwakala nlemvo andi waunene.
46. Ye yandi wabavanina nlemvo mu yau babonsono bamana kubanata zinkole.
47. Mfumu, Nzambi eto, utulalula ye utuyonzika mu balembolo kuzaya, kidi tuasika nkumbu aku yanlongo ye kukisanisina mu nsikulu aku.

---

48. Bika Mfumu Nzambi aIsaleli kazituswa kwele mvu kuvutukidi mvu! Ye bika bantu babonsono bavova vo: Amen, Haleluya!

NKANDA WANTANU.

Nkunga 107.

Mvutudulu amatondo yabaIsaleli bubavuluswa kwa Mfumu.

Lutonda kwa Mfumu, kadi yandi wena wambote, ye nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.
2. Bika bavuluswa kwa Mfumu bavova bobo, ibakavulusa mu mpasi,
3. ibakayonzika ku zinsi, kuselukilanga ntangu ye kudiminінanga ntangu ye kuntandu ye kubanda.
4. Yau bazenzila mu nsi yankatu mu zimpambu zakondwa bantu, ye kabamona vata dibana zakalako;
5. bamona nsatu adia ye mpwin' anlangu, ye miela miau miasuka suka.
6. Kansi baboka kwa Mfumu mu mpasi zau, ye yandi wabasadisa mu ncita zau.
7. Yandi wabatuasa mu nzila yisongele, kidi baluaka ku vata dibafwiti kala.
8. Yau siba tonda kwa Mfumu mu diambu dianlemvo andi ye mu diambu diamangu biandi mu bana babantu,
9. kadi yandi wayukutisa mwela wakala suka suka, ye mwela wakala nsatu wafuluzawo mu lekwa biandi biambote.
10. Yau bavwanda mu tombe ye mu kini kialufwa, bakangulwa mu mpasi ye mu sengwa,
11. mu diambu diabakala matingu mu mambu maNza-

mbi, ye batungudila nduengosolo ankwa akayengele.

12. Yandi wasimbila mintima miau mu ncita; yau bazeza, ye kamwakala ubasadisako.

13. Kansi mu mpasi zau babokila Mfumu, ye yandi wabasadisa mu ncita zau;

14. yandi wabavaikisa mu tombe ye mu kini kialufwa, ye mbienga zau wadamunazo.

15. Yau siba tonda kwa Mfumu mu diambu dianlemvo andi ye mu diambu diabimangu biandi mu bana babantu,

16. kadi bielo biansongo yandi wakosikisabio, ye wadamuna mbindukwa zasengwa.

17. Yau bakala mazoba ye bakala diatanga mu mpodolo zaminkanu, nkiangunu bwabu bakwamuswanga mu diambu diaminkanu miau.

18. Miela miau miakankumukina dia kwakonsono, ye bakala bafinama ye mielo mialufwa.

19. Kansi mu ncita zau babokila kwa Mfumu, ye yandi wabasadisa mu mpasi zau.

20. Yandi wafidisa mambu mandi ye wabaniakisa ye wabavukisa mu mpeto.

21. Yau bana tonda kwa Mfumu mu diambu dianlemvo andi ye mu diambu diabimangu biandi mu bana babantu;

22. yau bana nata minkailu mialusikulu ye samuna mavanga mandi mu kiese.

23. Mu zinzaza bazietila mu mbu ye bakitila mu minlangu miaminene;

24. imomo basongulwa mavanga maMfumu ye bimangu biandi mu nsin' ambu;

25. mu mambu mandi katedimisina tembo, ye kiau kiatudika zimbula.

26. Yau batombuka ku mbata ye bawolumuka ku nkati ansina; miela miau miazeza mu wonga.

27. Yau basansala ye badanzakana bonso bwe kiamalavu, ye nduenga zau zazonsono zeka zanana.

28. Kansi mu ncita zau babokila Mfumu, ye yandi wabavaikisa mu mpasi zau.

29. Yandi wasa tembo napi, ye zimbula zakala yeku yeku zivongele kwandi.

30. Ye yau bayangalala, bukwakala napi, ye yandi wabatuala ku ntombokolo yibazola.

31. Yau siba tonda kwa Mfumu mu diambu dianlemvo andi ye mu bimangu biandi mu bana babantu;

32. yau bana kunzangisa mu bundu diabantu ye ku-

nsika kuvwendi bangudi zabantu.

33. Yandi wakitula mila nsi yankatu ye minkelo intoto wena nayokoso, ye ntoto wavududu ikanga diamungwa,

34. mu diambu diayayibi yabantu bakalangavo.

35. Yandi wasa nsi yankatu zinga kianlangu wawingi, ye vena nayokoso inkelo kwandi.

36. Ivovo kavwandisa bakala nsatu adia, ye yau batunga vata dibafwiti kala.

37. Yau bakuna mavia ye batuika mayinza mavinia, ye dia kwamena koko batambulako.

38. Yandi wabasakumuna banieka beni, ye kayambula makabu mabibulu biau maziotako.

39. Kansi bavutuka kala diaka bafiuma ye bakindakana, kadi nzungu ye kiadi biabaniema.

40. Yandi usonganga lutungudulu kwa zimfumu ye ubazenzisanga mu nsi amakanga ye makanga mukondolo nzila nkutu,

41. yandi buna wazangisa wena kimputu ye waniekisa makanda mabantu bonso makabu mamamene.

42. Bamfonga sibabo mona ye yangalala, ye yayibi yayonsono yina zika nwa.

43. Wena nduenga bika kayindulabo ye kabanza mu mavanga maMfumu manlemvo.

Nkunga 108.

Nkunga wansikulu kwa Mfumu ye ndombolo alunungunu mu mintantu.

1. Nkunga waDavidi.

UNzambi, ntim' ami uvovamene, nzolele yimbila ye sika; inga, bobo bwena luzolo luamwel' ami wawo.

3. Nanguka, ngeye usaltali ye ngeye unsambi; nzolele sikimisa nkala mpumbu.

4. Nzolele tonda kwa ngeye Mfumu mu kati diabantu ye sika ngeye mu kati diazimbandu zabantu.

5. Kadi nlemvo aku waunene wena ye uviokele zulu, ye kedika kiaku nate ye mu matuti.

6. Bika ngeye, Nzambi, wazangukwa va ntandu azulu, ye nzitusu aku bika wayalumuka mu ntoto wawo.

7. Vana lunungunu mu koko kwaku kwalubakala ye ungwila, kidi vo bakundi baku bana lalulwa.

8. Idiau nzolele yangalala, kadi Nzambi mu mfonga zandi wavova vo: »Mono ngina kaba Sikemi ye teza ndimba waSukoti.

9. Ngileadi iyami, ye Manase mono mvwidi, Efalemi itabulu kiantu ami, Yuda inkawa wami wakimfumu.

10. Moabi ibola diami diangiobidila, ye va Edomi itubanga nsampatu ami; mu nsi abaFilistea isasulanga mbokolo zayangalala.»

11. Nani una kuntuala ku vata diasiama, nani una kuntuala ku Edomi?

12. Kadi ngeye, Mfumu, keti watuniange, buulembolo vutuka kwiza ndala kwa makabu meto, uNzambi?

13. Utuvana lusadusu mu mintantu, kadi lusadusu luabantu iluankatu.

14. Butuena ye Nzambi tulendanga mavanga mangolo, yandi una diata mintantu mieto.

Nkunga 109.

Mu diambu diamintantu miambabuzuka.

1. Nkunga waDavidi.

UNzambi ankung' ami wansikulu, kudingamaniko. Kadi bangiasidi minwa miau miambi ye miampumpuluvunu, ye bampovele mu tudimi tuamavunu.

3. Yau banzungidi mambu mandudi ye bandwanisi buyakondolo bila nkutu.

4. Mu kunkakila kaka imomo bakunsendilanga mu tonda kwami, kansi mono isambilanga kwami.

5. Yau bamvutudidi yambi mu yambote ye mbedolo mu tonda.

6. Unyadisa kwa mfumu yambi, ye bika mfundisi katelama va lueka luandi lualubakala.

7. Bukana natwa mu kongudulwa, buna bika kakongudulwa nkanu, ye lusambulu luandi luakala nkievo masumu.

8. Bika lumbu biandi biakala biankufi, ye salu kiandi kiabonga wanka.

9. Bika bana bandi balembwa kala se, ye nkento andi kaviluka ifwola.

10. Bika bana bandi bakondwa nzo ntangu zazonsono ye benda lombingi, bika batomba dia kwau nseke ye zinzo zau zankatu.

11. Mbabi bika kanziona zina zena yandi, ye banzenza batana mbongo zandi.

12. Widi muntu nkutu kamfwilani kiadiko, ye muntu nkutu kalemvukilani bana bandi bakondolo seko.

13. Bika lumbu biandi biena kuntuala biakufukwa, ye nkumbu andi yasukila mu ntekolo andi wantete.

14. Minkanu miamase mandi bika miabambukulwa moyo kwa Mfumu, ye masumu mambut' andi kamavinsukuswaniko;

15. kansi bika makala ku tadisi meso maMfumu ntangu kantangu, ye bika kasukisa mbambukulu amoyo andi va nsi.

16. Kadi kabanza nkutuko mu sadila nlemvo; kansi wazoma ukwamuswa ye wena bumputu ye kiadi mu ntima mu kumvonda.

17. Lutumbulu kaka katonda, ye luau luanluakila; kazola lusakumunuko, nkiangunu luankatukila nseke beni.

18. Lutumbulu wasalo nkievo imvwatu, ye luau luankota mu moyo bonso nlangu ye bonso mazi mu visi biandi.

19. Bika luau luankadila keti ivunga dikafukilanga ye keti imponda yikakizinganga mu luketo ntangu kantangu.

20. Bika bobo bwakadila nsendo kwa Mfumu mu minkakidi miami, ye mu yau bavovanga bwambi kwa mwel' ami.

21. Kansi ngeye Mfumu, Mfumu, bika wansadisa mu diambu diankumbu aku; kadi mwanki keti nlemvo aku wabiza wena, do undalula.

22. Kadi lukwamusu ngiena ye bumputu, ye ntim' ami uzokutwanga mu ngudi.

23. Bonso bwena kini bukieti kwe lambuki, ibuna ikatukilanga; izomwanga bonso makonko.

24. Makungunu mami nkutu meka doka doka mu minanga nsoki, ye nitu ami yividisanga vuluka.

25. Yayika mvwezolo kwa yau; bubambona bandikusina ntu.

26. Mfumu, Nzambi ami, do unsadisa; undalula mu diambu dianlemvo aku.

27. Ye bika bazaya, vo ikoko kwaku, ye vo ingeye uMfumu wavanga bobo.

28. Vo yau beti tumba, buna ngeye nasakumuningi kwandi; vo yau beti telama, buna ngeye nabaseti nsoni, kansi sielo kiaku kina yangalala.

29. Bika minkakididi miami miakala nayembembe, ye miafukwa mu nsoni zau nkievo ivunga.

30. Nwa ami una tonda kwa Mfumu beni, va kati diababingi ngina kunsika.

31. Kadi yandi utelamanga va lubakala luawena bumputu, kidi kamvulusa mu yau bakongudilanga mwel' andi.

Nkunga 110.

Mfumu aSioni ingudi anlongi bonso bwakala Melkisedeki.

1. Nkunga waDavidi.

Mfumu wavova kwa mfumu ami vo: »Vwanda va lubakala luami, nate ye ngina mana kutudila mintantu miaku mu mfiduku amulu maku.»

2. Nkawa walulendo luaku Mfumu unawo tidika ku Sioni; nayadi kwaku va kati diamintantu miaku.

3. Ngeye buweti wonzika kabu diaku, buna bantu baku mu kiese beti kukituala; kabu diaku diantuenia dieti kwiza kwa ngeye mu mvwatu mianlongo, bonso dime dieti kwiza mu mabunda mankala mpumbu.

4. Mfumu wamana dia ndefi ye kanayo vunzako vo: »Ngeye ingudi anlongi kwele mvu kuvutukidi mvu, bonso bwakala Melkisedeki.»

5. Mfumu wena yaku va lubakala luaku; yandi una kosikisa zimfumu mu lumbu kianganzi zandi.

6. Yandi una kongudila mu monakanda diabalembolo kunzaya; mwamonsono muna lambalala mvumbi; yandi una kosa mintu monso mwayenda nsi.

7. Yandi una nwa mwila mu nzila; nkiangunu sika dongidika ntu andi.

Nkunga 111.

Kinkete kiaMfumu kiakingi kwa bantu baluwawanu luandi.

Haleluya! Nzolele tonda kwa Mfumu mu ntim' ami wamvimba mu bundu diabamfonga ye mu lukutukunu luau.

2. Mavanga maMfumu mamanene mena, ye mafweni mayindulwa kwa bau babonsono betimo kadilanga kiese.

3. Yikavanganga ikimfumu ye nzitusu, ye mfonga zandi zisikilanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

4. Yandi wavanga, kidi bimangu biandi biabambukulwa moyo; Mfumu nlemvo ye kiwuntu kena.

5. Yandi uvananga dia kwa bakumvuminanga, yandi ubanzanga mu luwawanu luandi kwele mvu kuvutukidi mvu.

6. Yandi wazaikisa bantu bandi ngolo zamavanga mandi, bukabasisila balembolo kunzaya difwa.

7. Mavanga mamoko mandi ikedika ye toma, ye mpangulu zandi zazonsono zilembunwanga vunza.

8. Zau zitundanga kaka ntangu zazonsono ye kwele mvu ye kuvutukidi mvu; zivangwanga mu kedika ye mu mfonga.

9. Yandi wafidisa bantu bandi luvulusu, yandi watundisa luwawanu luandi luakwele mvu ye kuvutukidi mvu; nkumbu andi yena nlongo ye nsisi.

10. Vumi kiaMfumu imbadukulu aluenga; buna bena banamanga mina bena nduenga zazingi. Nsikulu andi yisalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

Nkunga 112.

Kiese kiamuntu wamfonga.

Haleluya! Kiese kiena ye muntu ndiena uvuminanga Mfumu ye ukadilanga mina miandi kiese kiakingi.

2. Nkun' andi una kala ngolo va ntoto; mbandu abamfonga yina sakumunwa.

3. Kimvwama kiambongo kina kala mu nzo andi, ye mfonga zandi zina kala kwele mvu kuvutukidi mvu.

4. Bamfonga beti tubudulwa kia mu tombe; kadi yandi wena nlemvo ye kiwuntu ye mfonga.

5. Mbote kwandi kwa ndiena usanga nlemvo ye usompisanga, ye utenzikanga bungu diandi va kedika!

6. Kadi yandi kana zezako kwele mvu kuvutukidi mvu; muntu wamfonga una bambukulwa moyo kwele mvu kuvutukidi mvu.

7. Yandi katinanga nsamu wambiko; ntim' andi wena kibakala ye usanga vuvu mu Mfumu.

8. Ntim' andi wena nakekete ye wau kautinangako, nate ye meso mandi bumana yangalala mu mona mintantu miandi.

9. Yandi umwangasanga, yandi uvananga kwa bena bumputu, mfonga zandi zisikilanga kwele mvu kuvutukidi mvu; mpok' andi yina zangulwa mu nzitusu.

10. Muntu wambi unabo mona ye fwema; yandi una venia meno mandi ye kala natandila. Luzinunu luabankwa miayayibi luna suka.

Nkunga 113.

Masika kwa Mfumu mu diambu diankebulu andi yabiza kwa wena bumputu.

Haleluya! Lubisielo bia-Mfumu, lusika nkumbu aMfumu.

2. Bika nkumbu aMfumu yasakumunwa kwele mvu kuvutukidi mvu.

3. Kuselukilanga ntangu nate ye kuyidimininanga bika nkumbu aMfumu yadanuswa.

4. Mfumu wazangama wena mu bantu babonsono, nzitusu andi uviokele zulu.

5. Nani wena bonso Mfumu, Nzambi eto? Yandi wazangama beni,

6. yandi uyinikanga meso mandi mu nsina beni ku zulu ye va nsi;

7. yandi utedimisanga wena nginunu mu mvuku mvuku, ye utombulanga wena bumputu mu nteke

8. mu kumvwandisa va lueka luazimfumu, inga, va lueka luazimfumu zabantu bandi;

9. iyandi uyambulanga sita kavwanda mu nzo mu kiese bonso ngudi va kati diabana bandi.

Nkunga 114.

Bimangu biaMfumu bukavaikisa bantu bandi mu Ngipiti.

Isaleli bukavaika mu Ngipiti, ye nzo aYakobi buyavaika mu bantu bavovilanga mu tudimi tuanzenza,

2. buna Yuda wayika nzo andi yanlongo ye Isaleli ikimfumu kiandi.

3. Mbu wamonabo ye wataba, ye Yolodani wavutukisa manima.

4. Miongo miadumuzuka bonso zimkombo, ye minzanza bonso bana bamameme.

5. Ngeye umbu, mu nkiama weti tinina? Ngeye u Yolodani, mu nkiama weti vutukisa manima?

6. Lumiongo, mu nkiama lueti dumuzuka bonso zinkombo, ye beno luminzanza bonso bana bamameme?

7. Untoto, bufweni vo una zakamana Mfumu ye zizi kiaNzambi aYakobi,

8. iyandi ukitulanga mongo zinga kianlangu wawingi, ye tadi diambalu into anlangu.

Nkunga 115.

Mfumu kaka fweni mu zituswa.

Mfumu, kakwabetoko, kakwabetoko, kansi vana nzitusu kwa nkumbu aku mu diambu dianlemvo aku ye kedika kiaku.

2. Kadi bakondolo luzailu luaNzambi bila nki bana telanga vo: »Kadi Nzambi au kwe kena bwabu?»

3. Nzambi eto mwanki ku zulu kena, yandi lenda vanga yonso yikazolele.

4. Kansi biteki biau ipalata ye wola, impangulu zamoko mabantu.

5. Biau biena minwa, kansi kababulanga mbemboko, biena meso, kansi kabamonangako,

6. biena matu, kansi kabawangako, biena mbombo, kansi kabawanga mfukuko.

7. Mu moko mau kabasimbilangamo lekwako, ye malu mau kabadiatilangamoko; malaka mau kamena fimbembo nkutuko.

8. Bavangabio bana dedakana ye biau, inga ye babonsono basilangabio vuvu.

9. LubaIsaleli, lusa vuvu mu Mfumu. Inga, yandi insadisi au ye nkaku au.

10. Beno lubanzo aAloni, lusa vuvu mu Mfumu. Inga, yandi insadisi au ye nkaku au.

11. Beno luvuminanga Mfumu, lusa vuvu mu Mfumu. Inga, yandi insadisi au ye nkaku au.

12. Mfumu watubanzila, sakumuna sika sakumuna nzo aIsaleli, ye nzo aAloni, sakumuna sikayo sakumuna.

13. Yandi una sakumuna bavuminanga Mfumu, ye babake ye babanene.

14. Bika Mfumu kalunniekisa beno ye bana beno.

15. Bika luasakumunwa kwa Mfumu, iyandi wavanga zulu ye ntoto.

16. Dizulu izulu diaMfumu, ye ntoto ikavana kwa bantu.

17. Bafwa kabasikanga Mfumuko, ye mpe kababonsonoko bakulumukanga mwena napi.

18. Kansi beto, ibeto tuna sika Mfumu kwele mvu kuvutukidi mvu. Haleluya!

Nkunga 116.

Nkailu wansikulu wamuntu ulalulu.

Mono itondanga Mfumu, kadi yandi uwanga nding' ami ye tusambulu tuami.

2. Yandi wantambidi kutu kwandi, nkiangunu nzolele kumbokila mu lumbu biami biabionsono biyakidi vumuna.

3. Minsinga mialufwa mianzingalakana, ye wonga wansi abafwa wambwila; mu ncita ye kiadi yakala kwami.

4. Kansi yabokila nkumbu aMfumu: »UMfumu, do lalula mwel' ami.»

5. Mfumu nlemvo ye mfonga kena, Nzambi eto kiwuntu kena.

6. Mfumu ukebanga bankwa miabumpombo; mono mu nzungu yakala, kansi yandi wandalula.

7. Nkiangunu, umwel' ami, senavutuki vongi, kadi Mfumu ukuvangilanga yambote.

8. Inga, ngeye walalula mwel' ami mu lufwa ye meso mami mu mansanga ye malu mami mu bwa,

9. ngina diata vena Mfumu mu nsi abavumuna.

10. Ndekele kwami minu, nkiangunu ngieti vova. Kansi mu kwama kwangolo yakala,

11. ye mu wonga wami yata vo: »Bantu babo bena mavuna.»

12. Bwe ngina vutudila kwa Mfumu mu mavanga mandi mamonsono manlemvo?

13. Nzolele bonga kompe kiandalulu ye bokila nkumbu aMfumu.

14. Nzolele futa nsilulu zami kwa Mfumu, inga, va nkati azizi biabantu bandi.

15. Mfwilu zabantu bandi bamfonga ntalu zena mu meso maMfumu.

16. UMfumu, kadi keti mono isielo kiaku, mono isielo kiaku, imwana wabakala wasielo kiaku kiankento; ngeye wankutudi nsinga miami.

17. Nzolele kunatina minkailu miamasika ye bokila nkumbu aMfumu.

18. Nzolele futa nsilulu zami kwa Mfumu, inga, va nkati azizi biabantu bandi,

19. ye mu tumbu tuanzo aMfumu, mu nkati angeye, uYelusalemi. Haleluya!

Nkunga 117.

Bantu babonsono beti kambwa basika Mfumu.

Buna luena, beno lukondolo luzailu luaNzambi, lusika Mfumu, lunsika beno lubantu babonsono.

2. Kadi nlemvo andi ngolo wena mu yeto, ye kedika kiaMfumu kisikilanga kwele mvu kuvutukidi mvu. Haleluya.

Nkunga 118.

Mvutudulu amatondo ye ngimbudulu ankembo.

Lutonda kwa Mfumu, kadi wambote wena, ye nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

2. Bika baIsaleli bata bobo, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

3. Bika bena mu nzo aAloni bata bobo, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

4. Bika bavuminanga Mfumu bata bobo, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

5. **B**uyakala mu mpasi, buna yabokila Mfumu, ye Mfumu wantambudila ye wantula vasadidi.

6. Mfumu ukuntabilanga ye mono kitini; kadi bantu nki balenda kunsa?

7. Mfumu ukuntabilanga, ye yandi insadisi ami, ye mono ngina yangalala mu mona bakumbelanga.

8. Mu tinina kwa Mfumu mulutidi ye mu sa vuvu kwa bantu.

9. Mu tinina kwa Mfumu mulutidi ye mu sa vuvu kwa zimfumu.

10. Buna bena bakondolo luzailu luaNzambi beti kunzunga, kansi mu nkumbu aMfumu ngina kubafukisa.

11. Beti kunzungidila yeku yeku, kansi mu nkumbu aMfumu ngina kubafukisa.

12. Yau beti kunkutakana bonso niumbula, kansi beti zima bonso mbombe va kati diampanga; mu nkumbu aMfumu ngina kubabunga.

13. Inukunwanga mu diambu kidi yabwa, kansi Mfumu weti kunsadisa.

14. Mfumu ingolo zami ye nkunga wami walusikulu, ye yandi wankadila lulalulu.

15. Mbokolo zakiese mu diambu dialalulwa zeti wakana mu zinzo zabamfonga; koko kwaMfumu kwalubakala kuvanganga mavanga matulendo.

16. Koko kwaMfumu kwalubakala kwazangama kwena, koko kwaMfumu kwalubakala kuvanganga mavanga matulendo.

17. Kina ami fwako, kansi ngina vuka ye samuna mavanga maMfumu.

18. Mfumu mu ngolo beni kandongidikila, kansi mu lufwa kangiambulako.

19. Lunzibudila bielo biamfonga; nzolelemo kota ye tonda kwa Mfumu.

20. Wau imwelo waMfumu; bantu bamfonga banawo kota.

21. Ntondele kwa ngeye, buwantambudila ye buwankadila lulalulu.

22. Tadi diodio dianiangwa kwa mintungi, diayika tadi diafuma.

23. Kwa Mfumu kayikilabo, bobo bwena bwanzenza mu meso meto.

24. Kiaki ilumbu kiavanga Mfumu, bika tuayangalalakio ye kala kiese.

25. UMfumu, lalula! UMfumu, bika bwatoma.

26. Ukwiza mu nkumbu aMfumu, bika kasakumunwa. Beto tukulusakumuna ku nzo aMfumu.

27. Mfumu iNzambi, yandi watuvana kia. Lukanga minkailu miangioka mu nsinga nate ye ku mpoka zadisalu.

28. Ngeye iNzambi ami, ye nzolele kutonda; Nzambi ami, nzolele kuzangisa.

29. Lutonda kwa Mfumu, kadi yandi wambote wena,

kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

Nkunga 119.

Mbombolo yayingi yena mu mambu maNzambi kwa muntu wamfonga.

Kiese kiena yau bena zinzila zikondolo nkanu, iyau badiatilanga mu mina miaMfumu.

2. Kiese kiena yau bakebanga kimbangi kiandi ye bakuntombanga mu ntima wamvimba,

3. balembolo vanga bwambi, kansi badiatanga mu nzila zandi.

4. Ngeye watuma ntumunu zaku, kidi zakebwa nakekete.

5. Engwa, vo nzila zami zikala zamfonga, kidi yakeba minkondo miaku.

6. Nga kiakutu siwa nsoniko, buyakedi sungamananga mina miaku miamionsono.

7. Nzolele tonda kwa ngeye mu ntim' ami wamvimba, bungina longwa minsiku miamfonga zaku.

8. Minkondo miaku nzolelemio keba; kunsisani nampiako.

9. Toko bwe kana kebila nzil' andi yalembwa sumuka? Buketi tatamana mu mambu maku.

10. Ikutombanga mu ntim' ami wamvimba; kungiambulani yavengumuka mu mina miakuko.

11. Mpovolo zaku iswekangazo mu ntim' ami, kidi yalembwa vola masumu kwa ngeye.

12. Mfumu, bika ngeye wasikwa! Undonga nkondo miaku!

13. Mu bikoba biami isamuninanga nsiku miamionsono mianwa aku.

14. Iyangalalanga mu nzil' akimbangi kiaku bonso mu mbongo zazingi zampila mu mpila.

15. Nzolele banza mu ntumunu zaku ye sungamana mpambu zaku.

16. Ngiena kiese kiami mu nkondo miaku, ye kivilakananga mpovolo zakuko.

17. Sanga bwambote kwa mono isielo kiaku, kidi yavuka, buna mpe mono sia keba mambu maku.

18. Unzibudila matu, kidi yabakula bimangu mu mina miaku.

19. Mono inzenza ngiena va nsi; kunswekani mina miakuko.

20. Mwel' ami waniukukuswa mu diambu diakadila nsiku miaku ngunda zantangu kantangu.

21. Ngeye uvovisanga bena mayama ye batumbwa ye bavengumukanga mu mina miaku.

22. Unkatudila mvwezolo ye ntungudulu, kadi ikebanga kimbangi kiaku.

23. Zimfumu zeti vwanda mu kungwawanana, kansi sielo kiaku kiyindulanga nkondo miaku;

24. inga, kimbangi kiaku ikiese kiami, kiau inluengisi ami.

25. Mwel' ami uvwembamene mu fundu fundu diantoto; unkebila moyo bonso bwenina mambu maku.

26. Ikambanga nzila zami kwa ngeye ye ukuntambudilanga; undonga nkondo miaku.

27. Undonga yavisa nzil' antumunu zaku, buna ngina yindula mu bimangu biaku.

28. Mwel' ami weti didila mu kiadi; untedimisa mu mambu maku.

29. Bika nzil' amavunu yankadila nseke beni, ye bika wangiambudila ndongolo zaku.

30. Nzila yakedika mono yaseniyo, ye nsiku miaku yamenimio tula va tadisi zizi kiami.

31. Ngieti tatamana mu kimbangi kiaku; Mfumu, kungiambulani yasiwa nsoniko.

32. Nzolele yungusa mu nzil' amina miaku, kadi ubombanga mwel' ami.

33. Mfumu, unsonga nzil' ankondo miaku, buna nginayo diata nate ye ku nsukulu.

34. Umpana nduenga, buna ngina tala mina miaku ye kebamio mu ntim' ami wamvimba.

35. Untuala mu mpambu amina miaku, kadi iyau inzolele.

36. Zodisa ntim' ami mu kimbangi kiaku ye kuyambulaniwo wenda mu ndandu akimbabuko.

37. Unsietula meso kamidi tala ku bifubila; unkebila moyo mu nzila zaku.

38. Yendisa mpovolo aku detila mu sielo kiaku, kadi yau yituasanga vumi kiaku.

39. Unkatudila mvwezolo, yoyo yiitinanga, kadi nsiku miaku miabiza miena.

40. Tala, imonanga ngunda zantumunu zaku; unkebila moyo mu mfonga zaku.

41. Mfumu, bika nlemvo aku waluaka va mono, ye ndalulu aku bonso bwena mpovolo aku;

42. buna sia baka mangina vutudila kwa ukumvwezanga; kadi isilanga mambu maku vwadi.

43. Kunzionani mambu makedika mu nwa ami kiamakuluko, kadi ngiena vuvu mu nkongodolo zaku.
44. Nzolele keba mina miaku ntangu kantangu, kwele mvu kuvutukidi mvu.
45. Ungiambula yadiata vasadidi, kadi ifwandanga ntumunu zaku.
46. Nzolele vova kimbangi kiaku va zimfumu, ye kina ami fwa zinsoniko.
47. Ngina mona ngunda zami beni mu mina miaku, kadi mau izolanga;
48. Ngina zangula moko mami ku mina miaku, kadi miau izolanga, ye nzolele yindula nkondo miaku.
49. **B**anza mawakamba kwa sielo kiaku, kadi mu mau ngeye wantudisi vwadi.
50. Yiyi imbombolo ami mu ndungulu zami, mambu maku bumeti kunkebila moyo.
51. Bantu bamayama beti kuntiaka bulembolo fwana, kansi mono kikatuki mu mina miakuko.
52. Mfumu, mono ibanzanga nkongodolo zaku zakala ye ntama, ye mono intumbu bombwa.
53. Nganzi zayama zeti kumbaka, mu diambu diabankwa miayayibi beti sisa mina miaku.
54. Nkondo miaku iminkunga miami miamasika mu nzo yoyo, yingienina kinzenza.
55. Mfumu, mu fuku ibanzanga nkumbu aku ye ikebanga mina miaku.
56. Mu keba ntumunu zaku ibubu yavangulwa.
57. **M**fumu ikunku kiami; mono bobo ikambanga, vo nzolele keba mambu maku.
58. Mono ikulomba mu ntim' ami wamvimba; unsila nlemvo bonso bwena mpovolo aku.
59. Mono iyindulanga nzila zami ye ibangumunanga malu mami mu kimbangi kiaku.
60. Ngieti sa nswalu, ye kieti sa fuki mu keba mina miakuko.
61. Minsinga miabankwa miayayibi mieti kunzingama, kansi kilendi vilakana mina miakuko.
62. Mu nkati afuku itelamanga mu vutula matondo kwa ngeye mu diambu diansiku miamfonga zaku.
63. Bakuvuminanga ye bakebanga ntumunu zaku, ibau baibundananga.
64. Ntoto uzedi mu nlemvo aku, uMfumu; undonga nkondo miaku.
65. **M**fumu, ngeye usanga bwambote kwa sielo kiaku, bonso bwena mambu maku.

66. Undonga nduenga zabiza ye luzailu, kadi ilekilanga mina miaku minu.
67. Buyalembwa kala mu lungwa kwa kwama, buna yazimbala yakala, kansi bwabu ngieti nama mu mpovolo aku.
68. Ngeye wena wambote ye uvanganga bwambote; undonga nkondo miaku.
69. Bantu bamayama bakungikilanga mavuna, kansi mono nzolele keba ntumunu zaku mu ntim' ami wamvimba.
70. Mintima miau miayika miativa bonso mazi, kansi mono ngieti tula ngunda zami mu mina miaku.
71. Mbote kwandi kwa mono, buyalongodokolo mu ngolo, mpasi kaka kidi yalonguka mina miaku.
72. Mina mianwa aku milutidi kwa mono mu mazunda mabuku biawola ye palata.
73. Moko maku mampanga ye mankubika; umpana nduenga zavisila mina miaku.
74. Bakuvuminanga bana kumbona ye yangalala, kadi isanga vuvu mu mambu maku.
75. Mfumu, nzaidi kwami, vo nkongodolo zaku zena zamfonga, ye vo mu nkwikulu ngeye wandongidikila.
76. Bika nlemvo aku wakala mbombolo kwa mono, bonso buwakamba kwa sielo kiaku.
77. Bika kiwuntu kiaku kialuaka mu mono, kidi yavuka; kadi mina miaku ngieninamio ngunda.
78. Bika bamayama basiwa nsoni, kadi bampengi yambi, bunkondolo bila nkutu; kansi mono nzolele yindula ntumunu zaku.
79. Bika bavuminanga ngeye babangumuka kwa mono ye bazaidi kimbangi kiaku.
80. Bika ntim' ami wakondwa nkanu mu nkondo miaku, kidi yalembwa fwa nsoni.
81. Mwel' ami weti zina moyo mu ndalulu aku, isanga vuvu mu mambu maku.
82. Meso mami meti zina moyo mu mambu maku, ye ivovanga vo: nki antangu una kumbomba?
83. Kadi mono ngiena bonso kuba va mwisi, kansi kivilakananga nkondo miakuko.
84. Kadi lumbu biasielo biaku keti biafiuma biena! Nki alumbu una kongudila minzomi miami?
85. Bantu bamayama beti kuntimina mabulu, iyau balembolo vukumukina mina miaku.
86. Mina miaku miamionsono imiakedika; mono ngieti

zomwa mu kondwa kwabila nkutu; unsadisa.

87. Fiuma fisidi nga bamfukisa va nsi, kansi mono kisisanga ntumunu zakuko.

88. Unkebila moyo, bonso bwena nlemvo aku, buna mpe mono sia keba kimbangi kianwa aku.

89. Mfumu, mambu maku matundanga ku zulu kwele mvu kuvutukidi mvu.

90. Nkwikulu aku yena mu mbandu kambandu; ngeye wakubika ntoto, ye wau ukalanga.

91. Biabionsono biakidi nate ye bwabu mu diambu diavanga nkondo miaku, kadi biabio bina kusadila.

92. Vo yalembwa kadila mina miaku ngunda, nga yakutwa mana bungana mu nzungu zami.

93. Kasi kina ami vilakana ntumunu zakuko, kadi mu zau ngeye unkebilanga moyo.

94. Mono iwaku; do undalula; kadi ntumunu zaku ngietizo fwanda.

95. Bankwa miayayibi beti kunkenga mu kumfukisa, kansi mono ikebanga kimbangi kiaku.

96. Mfonga zazonsono mono yamonazo nsukulu, kansi mina miaku mbidi ayalangana.

97. Mwanki beni izolanga mina miaku! Mwini wamvimba yindula ye yindulamio kaka.

98. Mina miaku mikunsanga yalutila mintantu miami mu kala nduenga, kadi miau imbongo zami zakwele mvu kuvutukidi mvu.

99. Mono ndutidi minlongi miami miamionsono mu nduenga, kadi iyindulanga kimbangi kiaku.

100. Ndutidi bangudi zabantu mu zinduka, kadi ikebanga ntumunu zaku.

101. Mono ivengumunanga malu mami mu nzila zazousono zambi, kidi yakeba mambu maku.

102. Kivengumukanga mu nsiku miakuko, kadi ngeye ukundonganga.

103. Mambu maku mwanki nazekezeke beni mena mu nwa ami! Mau malutidi niosi mu kala nazekezeke mu nwa ami.

104. Ntumunu zaku zikumbakisanga zinduka, idiau itinanga mu zinzila zazonsono zamakutu.

105. Mambu maku imwinda mu malu mami ye kia mu mpambu ami.

106. Mono yadia ndefi ye yakebayo mu vanga minkondo miamfonga zaku.

107. Mono ikwamuswanga beni; Mfumu, unkebila moyo, bonso bwena mambu maku.

108. Yambula minkailu mianwa ami mingieti yekula kwa ngeye, Mfumu, miazolwa kwa ngeye, ye longa mono nsiku miaku.

109. Ntangu zazonsono inatanga mwel' ami mu koko kwami, kansi kivilakananga mina miakuko.

110. Bankwa miayayibi bakuntambilanga masiongi, kansi kizimbakananga mu ntumunu zakuko.

111. Kimbangi kiaku ifwa diami diakwele mvu kuvutukidi mvu, kadi kiau ikiese kiantim' ami.

112. Mono yayinimisi ntim' ami mu vanga, bonso bwena nkondo miaku ntangu zazonsono ye nate ye ku nsukulu.

113. Mono ibelanga bena sanza sanza, kansi mina miaku izolangamio.

114. Ngeye itabulu kiami ye nkaku ami; isilanga mambu maku vwadi.

115. Beno lubambi, lunkatukila kweno; mono nzolele keba mina miaNzambi ami.

116. Unsiamisa bonso bwena mambu maku, kidi yavuka, ye kungiambulani yasiwa nsoni ye minu kiamiko.

117. Unsimbidila yalalulwa, buna sia tonwa nkondo miaku mu kiese ntangu zazonsono.

118. Ngeye ubanzanga babonsono bazimbakananga mu nkondo miaku, vo kalekwako, kadi bungubi bwau ibwankatu kwandi.

119. Ngeye unianganga buna bena bankwa miayayibi va ntoto nkievo titi; idiau izodilanga kimbangi kiaku beni.

120. Nsuni ami uzakamanga mu diambu diawonga waku, ye nkongodolo zaku ngienazo vumi beni.

121. Mono isadilanga mu songa ye mfonga; kuna kundiokuna kwa minyamisi miamiko.

122. Talanga bungu diasielo kiaku ye yambula katoma nitu; kuyambulani bantu bamayama bangiamisako.

123. Meso mami mena ngunda zalulalulu luaku ye mambu mamfonga zaku.

124. Vanga kwa sielo kiaku, bonso bwena nlemvo aku, ye undonga nkondo miaku.

125. Mono isielo kiaku; umpana nduka zavisila kimbangi kiaku.

126. Ntangu yifweni Mfumu, kidi kasa buma, kadi yau bameni fubisa mina miaku.

127. Idiau iluta zodilanga mina miaku mu wola, inga, mu wola wabiza.

128. Idiau ibanzilanga ntumunu zaku zazonsono, vo zena zamfonga mu yayo, kansi nzila zazonsono zamakutu mono ibelangazo.

129. Kimbangi kiaku mwanki kianzenza kiena, idiau mwel' ami utomakio kebanga.

130. Mambu maku bumeti zibulwa, buna makiesanga ye mavananga nduka kwa babumpombo.

131. Iyasanga nwa ami ye ivumukanga mu lemina, kadi ngiena ngunda zazingi mu mina miaku.

132. Umbangumukina wansila nlemvo, bonso bufwanane kwa yau bazolanga nkumbu aku.

133. Siamisanga tambi biami mu mambu maku, ye kuyambulani yavinguswa kwa yambi nkutu kunsiko.

134. Umpulusa mu kwamuswa kwa bantu, buna sia keba ntumunu zaku.

135. Bika zizi kiaku kiakiesa sielo kiaku ye longa mono nkondo miaku.

136. Mila mianlangu mivaikanga mu meso mami mu diambu diamina miaku, milembwa kebwanga.

137. Mfumu, ngêye wena wamfonga, ye nkongodolo zaku zisongele kwandi.

138. Ngeye wata kimbangi kiaku mu mfonga ye mu nkwikulu yayinene.

139. Ngieti manwanga kwa vema mu diambu diamintantu miaku, mivilakananga mambu maku.

140. Mambu maku mavedila mena, ye sielo kiaku kizolangamo beni.

141. Mono nginunu ngiena ye itungudulwanga, kansi kivilakananga ntumunu zakuko.

142. Mfonga zaku imfonga zakwele mvu kuvutukidi mvu, ye mina miaku miena miakedika.

143. Nzungu ye ncita binduakidi, kansi mina miaku ikiese kwa mono.

144. Kimbangi kiaku kiena kiamfonga kwele mvu kuvutukidi mvu; umpana nduka, kidi yavuka.

145. Ibokanga mu ntim' ami wamvimba; Mfumu, bika wantambudila.

146. Kwa ngeye ibokanga, bika wandalula, buna sia keba kimbangi kiaku.

147. Nsuka ikwizanga bukubadikidi kia bwisi, ye ibokanga; isilanga mambu maku vwadi.

148. Meso mami meti tekila mu bilo biafuku mu yindula mambu maku.

149. Wa nding' ami, bonso bwena nlemvo aku; Mfumu, unkebila moyo, bonso bwena nsiku miaku.

150. Balandanga yambi beka lukufi, iyau batatukidi ye mina miaku nseke beni.

151. Ngeye mpe, Mfumu, weka lukufi, ye mina miaku miamionsono miena miakedika.

152. Ntama beni yabakula mu kimbangi kiaku, vo ngeye wasiamisakio mu mimvu mikamimani.

153. Untalanga mu ndungulu ami ye undalula, kadi kivilakananga mina miakuko.

154. Dedisa mambu mami ye umpulusa; unkebila moyo, bonso bwenina mambu maku.

155. Lulalulu lutatukidi beni ye bankwa miayayibi, kadi kabayuvulanga nkondo miakuko.

156. Mfumu, kiwuntu kiaku kiena kiakinene; unkebila moyo, bonso bwena nsiku miaku.

157. Minzomi miami ye mintantu babingi bena, kansi kivengalakananga mu kimbangi kiakuko.

158. Bungieti mona bantu bampumpuluvunu, ngieti kubakamina nitu, mu diambu diabalembolo nama mu mámbu maku.

159. Banza kwaku, vo mono izolanga ntumunu zaku beni; Mfumu, unkebila moyo, bonso bwena nlemvo aku.

160. Tezo kiamambu maku kiena kiakedika, ye nsiku miamionsono miamfonga zaku misikilanga kwele mvu kuvutukidi mvu.

161. Bazimfumu bakunzomanga mu nana, kansi ntim' ami wena vumi kiamambu maku.

162. Iyangalalanga mu diambu diamambu maku, bonso buyangalalanga ndiena vengi ndandu yayingi.

163. Makutu mono ibelangamo, mau sima kala nkankumusu kwa mono; kansi mina miaku izolangamio beni.

164. Lumbu kalumbu mono ikusikanga nsika nsambodia nsambodia mu diambu diansiku miamfonga zaku.

165. Yenge kiakinene kiena yau batondanga mina miaku, ye kakwenani kilenda kubabwisako.

166. Mfumu ivingilanga ndalulu aku, ye bonso bwena mina miaku, mono ivangangabo.

167. Mwel' ami ukebanga kimbangi kiaku, ye izolanga kio beni.

168. Ikebanga ntumunu zaku ye kimbangi kiaku, kadi ngeye yazaidi nzila zami zazonsono.

169. Mfumu, bika lubokolo luami lualuaka va luse luaku; umpana nduka, bonso bwena mambu maku.

170. Bika lusambulu luami lualuaka va luse luaku, untabila bonso bwena mambu maku.

171. Bika bikoba biami biacamuna masika kwa ngeye, kadi ngeye ukundonganga nkondo miaku.

172. Ludimi luami bika luayimbidila mambu maku, kadi mina miaku miamionsono miena miamfonga.

173. Bika koko kwaku kwansadisa, kadi ntumunu zaku mono yamenizo sola.

174. Mfumu, ngienina lulalulu luaku ngunda, ye mina miaku ikiese kwa mono.

175. Vukisa mwel' ami, buna wau siwa kusika; ye bika nsiku miaku miansadisa.

176. Vo mono ngina zimbakana, bika wafwanda sielo kiaku bonso meme diazimbala, kadi kivilakananga mina miakuko.

Nkunga 120.

Ngiaudulu mu diambu diabungubi bwamintantu.

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi.

Kwa Mfumu ngieti bokanga mu nzungu zami, ye yandi weti kuntambudilanga.

2. Mfumu, do lalula mwel' ami mu bikoba biamakutu ye mu ludimi luampumpuluvunu.

3. Ngeye uludimi luampumpuluvunu, nki kana kusa mu ntangu yayi ye mboki mu yina kwisa?

4. Tala, toto biakinwani biansongi ye makala mansende mayuya.

5. Engwa, mono buikatwa kala nzenza mu nsi aMeseki ye vwanda va zinzo zaKedali.

6. Ntama beni mwel' ami watukididi kala ye bau babelanga yenge.

7. Mono ikebanga yenge, kansi bonso bonso ita kwami, bau mpaka kaka.

Nkunga 121.

Vuvu mu lusadusu luaMfumu.

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi.

Isendulanga meso ku miongo; lusadusu luami kwe luna tuka?

2. Lusadusu luami lutukanga kwa Mfumu, wavanga dizulu ye ntoto.

3. Yandi kana yambula kulu kwaku kwazezako; ndiena ukebanga ngeye, yandi kavitanga tuluko.

4. Tala, ndiena ukebanga Isaleli yandi kavitanga tuluko, ye yandi kalekangako.

5. IMfuma kwandi ukebanga ngeye, Mfumu kwandi intabidi aku va lubakala luaku.

6. Ntangu kayina kuyamisa mu mwiniko, ye kangonda mpe mu fukuko.

7. Mfumu una kutabila mu yambi yayonsono, yandi una tabila mwel' aku.

8. Yandi una tabila mpaikulu aku ye nkotolo aku bwabu ye kwele mvu kuvutukidi mvu.

Nkunga 122.

Nzodulu ayambote kwa Yelusalemi.

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi; waDavidi.

Mono yayangalala, bubankamba vo: ntuendino ku nzo aNzambi.

2. Malu meto mayambulwa mu telama va mielo miaku, uYelusalemi, Yelusalemi,

3. ngeye uvata watoma tungwa, uvata diena nzo kimfini kimfini

4. dibalukilanga makanda, imakanda maMfumu, bonso bwena mina kwa baIsaleli, mu sika nkumbu aMfumu.

5. Kadi muna mwena biandu bialukongodolo, ibiandu bianzo aDavidi.

6. Zodila Yelusalemi yenge; inga, bika batondanga ngeye batoma nitu.

7. Bika yenge kiakala momo bibaka biaku, ye lutomo luakala mu nzo zaku zazimfumu.

8. Mu diambu diampangi zami ye bakundi bami ngina kubikila yenge.

9. Mu diambu dianzo aMfumu, Nzambi eto ngina kutombila yina, yina kutomisa nitu.

Nkunga 123.

Ndombolo alusadusu mu mintungudidi.

1. Mkunga wambalukulu ku nzo aNzambi.

Isendulanga meso mami kwa ngeye, uvwandanga mu dizulu.

2. Bonso butadilanga meso mabisielo koko kwa bamfumu zau, ye meso masielo kiankento koko kwa mfumu andi yankento, ibobo butadilanga meso meto Mfumu, Nzambi eto, nate ye kana kutulemvukila.

3. Mfumu, utulemvukila, utulemvukila, kadi tuayukutidi beni mu mvwezolo.

4. Miela mieto miayukutidi beni mu ntiakulu zabankwa miamayama ye mu ntungudulu zabankwa mianza.

Nkunga 124.

Mvutudulu amatondo mu vukila mu nsisi yayingi.

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi.

Vo Mfumu kakezi yetoko — bika baIsaleli bata bobo — vo Mfumu kakezi yetoko, bantu bubakezi kutukutakanana,

3. nga bakutu kutumina kimoyo, nganzi zau buzikezi vema kwa yeto;

4. nga minlangu mikutu kutudimisina, ye mila mikutu kwiza va miela mieto;

5. nga mikutu kwiza va miela mieto minlangu miomio mieti kumba.

6. Bika Mfumu katondwa, bukalembwa kutuyekula mu meno mau!

7. Miela mieto mivukidi bonso nuni mu dinsinga diantambi azinuni; dinsinga dikwanzukini, ye beto tuvukidi kweto.

8. Lusadusu lueto luena mu nkumbu aMfumu, yandi wavanga dizulu ye ntoto.

Nkunga 125.

Mfumu utabilanga Isaleli.

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi.

Basanga vuvu mu Mfumu, bafwanane ye mongo waSioni ulembolo nikuka, kansi usikilanga kwele mvu kuvutukidimvu.

2. Miongo mieti zungidila Yelusalemi, ye Mfumu weti zungidila bantu bandi bwabu ye kwele mvu kuvutukidi mvu.

3. Ngiadulu ayambi kayilendi zingila va fwa diabamfongako, bamfonga kabidi lambula moko mau mu yilembolo songa.

4. Mfumu, bika wavanga yambote kwa bambote ye bena mintima misongele.

5. Kansi bavengalakananga mu nzila zambi, bika Mfumu kabakuba ye mimvangi miayayibi va kimosi. Bika yenge kiakala kwa baIsaleli!

Nkunga 126.

Nkununu yadilu, kansi ngionzokolo yakiese.

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi.

Mfumu bukatungudila Sioni, buna tuena nkievo. beto tulotolo ndozi.

2. Minwa mieto miafuluka kwa kiese ye tudimi tueto kwa yangalala; buna mu monakanda diabakondolo luzailu luaNzambi bwatewa vo: »Mfumu wabavangidi yilekwa yayinene.

3. Inga, Mfumu watuvangidi yilekwa yayinene; idiau tueti yangalala.

4. Mfumu, bika wavutula bayeto banatwa, bonso buuvutulanga mila miamvula ku nsi abanda.

5. Bakunanga mu mansanga bana yonzika mu kiese.

6. Beti kwenda didi ye nata mbongo zau zankuna; beti kwiza vutukila ye kiese ye nata mita miau.

Nkunga 127.

Lusakumunu lualonsono kwa Mfumu lutukidi.

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi; waSalomoni.

Vo Mfumu keti tunga nzoko, buna betiyo tunga bana tungila mu nkatu. Vo Mfumu keti kenga vatako, buna nkengi weti kaila meso mu nkatu.

2. Buna imu nkatu keti lutelamanga ye nsuka ye lusuta kwenda lekingi, ye ludianga dia kweno mu mpasi; kadi yandi uvananga ko kwa bakundi bandi, bubeti leka.

3. Tala, bana inkailu kwa Mfumu, ye bana mu vuma batambulwanga nsendo.

4. Bonso totolo mu koko kwakinwani ibobo bwena bana bababakala babutidi muntu mu kintuenia kiandi.

5. Kiese kiena ye ndiena ufuluzangabio mu kebolo kiandi kiatotolo. Yau kabana kala nsoniko, bubana dedisa mabungu mau ye mintantu va mwelo avata.

Nkunga 128.

Kiese kianzo kiamuntu wamfonga

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi.

Kiese kiena ye ndiena uvuminanga Mfumu, ndiena udiatanga mu nzila zandi.

2. Ngeye una dia bina sala moko maku; kiese kiena yaku ye lutomo.

3. Nkento aku mu nzo aku una kala bonso nti wavinia, ubutanga bana babingi, ye bana baku va meza maku bakuzungidilanga bonso nsasila mianti wamazi.

4. Tala, ibobo buna sakumunwa muntu uvuminanga Mfumu.

5. Bika Mfumu kakusakumuna ku Sioni; bika ngeye wayambulwa wamona lutomo luaYelusalemi mu lumbu biamoyo aku biabionsono,

6. ye bika wayambulwa wamona bana babana baku. Yenge kiakala mu baIsaleli.

Nkunga 129.

Lembana kwa mintantu miaSioni.

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi.

Bampengi mpasi kasi nkadila ntuenia — bika baIsaleli bata bobo — bampengi mpasi kasi nkadila ntuenia, kansi kabampingisa kunsiko.

3. Mintimi batimini minkala va nim' ami ye misidiwo nkinkita miamila.

4. Kansi Mfumu wena wamfonga; yandi zengele nsinga miabankwa miayayibi.

5. Yau bana siwa nsoni ye vutukisa manima, buna bena babelanga Sioni.

6. Yau bana kala bonso titi biena va minludi bikilengedele, bubilembolo kula nkutu;

7. nyonziki nkutu kalendibio fuluzila koko kwandiko, ye nkangi amita nkutu kalendibio vambakana va ntulu andiko,

8. ye beti kwenda vioki kabalendi tako vo: »Bika lusakumunu luaMfumu luakala kwa yeno; beto tukulusakumuna mu nkumbu aMfumu.»

Nkunga 130.

Ndombolo mu mpinda mu ngiambudulu amasumu ye luvulusu.

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi.

Mfumu, mu mpinda ikubokilanga.

2. Mfumu, wa nding' ami, ye bika matu maku mawila mbembo atusambulu tuami.

3. Vo ngeye, Mfumu, una kututangila minkanu, buna nani sika lenda sikila.

4. Kwa ngeye vele kwena ngiambudulu amasumu, kidi una vumunwanga.

5. Ilangidilanga Mfumu, mwel' ami ulangidilanga, ye isanga vuvu mu mambu mandi.

6. Mwel' ami ulutidi langidilanga Mfumu ye minlangididi mu langidila bwisi bwakula kia nkutu kuke.

7. Beno lubaIsaleli, lusa vuvu mu Mfumu; kwa Mfumu kwena nlemvo, ye mvulusu yayingi yena yandi.

8. Yandi una vulusa Isaleli mu minkanu miamionsono.

Nkunga 131.

Bumpombo bwantima.

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi; waDavidi.

Mfumu, ntim' ami kauzinanga moyo mu biabineneko, ye kieti sa meso mu biazangamako ye kiyindulanga vilekwa yanzenzako, vina yindembolo visa.

2. Kedika, mono mbeni sima mwel' ami ye dingidikawo;

bonso bwena mwana wayemuka va ntulu ambut' andi, inga, bonso mwana wayemuka, ibobo bwenina mwel' ami mu mono.

3. UIsaleli, sa vuvu mu Mfumu bwabu ye kwele mvu kuvutukidi mvu.

Nkunga 132.

Nsilulu aDavidi kwa Mfumu ye nsilulu aMfumu kwa Davidi.

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi.

Mfumu, banza mu Davidi mu diambu diandungulu andi yayonsono yakwama,

2. iyandi ndiena wadia ndefi kwa Mfumu ye wasila nsilulu kwa Nkwa wangolo mu Yakobi, vo:

3. »Kina ami kota mu nzo yiikalangako, ye kina ami lambalala mu ntand' amiko,

4. kina yambula meso mami mabaka tuluko evo nkanda miami miameso miavita tuluko,

5. nate ye bumbeni bakila Mfumu nzo, nzo kwa Nkwa wangolo mu Yakobi.»

6. **T**ala, beto tuawa vo yau inkela yaluwawanu yena mu Efata, tuayizayo bwana mu nsi aYali.

7. Tukotano mu nzo andi tuasambila va mbel' amfiduku amalu mandi.

8. Nanguka Mfumu wayiza ku vuma kiaku kiamvundila, ngeye ye nkela alulendo luaku.

9. Bika bangudi zaminlongi miaku bavwata mfonga, ye bika bantu baku bamfonga bayangalala.

10. Mu diambu diasielo kiaku Davidi kuvutulani waku wakuswako.

11. **M**fumu wadila Davidi ndefi yakedika, yikana lembwa kabikisa: »Mu bana bana tuka mu moyo aku ngina yadisa zimfumu va kiandu kiaku.

12. Vo bana baku bana keba luwawanu luami ye kimbangi kiami, bingina kubalonga, buna bana bau mpe bana vwanda va kiandu kiaku kwele mvu kuvutukidi mvu.

13. Kadi Mfumu wasola Sioni ye zolele muna mwakala nzo andi.

14. Vava ivangina vundila kwele mvu kuvutukidi mvu; vava ngina kala kwami, kadi vava nzolelevo.

15. Bionso biena vava nginabio toma sakumuna, ye kwa bena bumputu ngina vana dia kwalunga.

16. Bangudi zaminlongi ngina vwika ndalulu, ye bamfonga bana yangalala mu kiese.

17. Vava ngina kudisila Davidi mpoka; vava mpe ya-

kubikila wami wakuswa mwinda.

18. Mintantu miandi nginamio vwika zinsoni, kansi va yandi vana cema mpu andi.»

Nkunga 133.

Lusakumunu lutukanga mu kimpangi kiabamfonga.

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi; waDavidi.

Tala, bonso bwena bwakiese ye bwamfonga zimpangi buzibundananga va mosi mu yenge.

2. Bwena kwandi bonso mazi mantalu maswenanga kuntu ye mu yedo, iyedo kiaAloni ye makulumukanga nate ye mu nsuk' amvwatu andi.

3. Bwena kwandi bonso dinoko diaHelomoni dibwanga va mongo waSioni, kadi vana ivavangudi Nzambi lusakumunu imoyo ukaumani.

Nkunga 134.

Lusakumunu luaMfumu va bakunsakumunanga.

1. Nkunga wambalukulu ku nzo aNzambi.

Tala, beno buna luena lubisielo biaMfumu, lusakumuna Mfumu, beno lutelamanga mu fuku mu nzo aMfumu.

2. Luzangulanga moko meno ku nzo yanlongo luasakumuna Mfumu.

3. Bika Mfumu kakusakumuna ku Sioni, iyandi wavanga zulu ye ntoto.

Nkunga 135.

Masika kwa Mfumu mu bimangu biandi biabinene.

Haleluya! Lusika nkumbu aMfumu, lubisielo biandi lusika.

2. Beno lutelamanga mu nzo aMfumu, mu tumbu tuanzo aNzambi eto.

3. Lusika Mfumu, kadi yandi wena wabiza, luyimbidila nkumbu andi, kadi yau yena yamfonga.

4. Kadi Mfumu wakisodila Yakobi ye Isaleli, kidi kamvwa.

5. Kadi nzaidi, vo Mfumu wena waunene, ye Mfumu eto vo kalutidi zinzambi zazonsono.

6. Mfumu lenda vanga yonso yikazolele mu zulu ye va nsi, mu mbu ye mu mpinda zazonsono;

7. iyandi utombukisanga matuti mamvula va nsuka zantoto, ye usotukisanga mpezomo mu mvula ye uvaikisanga mpevolo mu lundulu kiandi;

8. iyandi wabwisa bateka semukunwa mu nsi aNgipiti, ye bantu ye bulu;

9. iyandi wafidisa bimpa-
ngula ye bimangu va ngeye,
uNgipiti, va Falao ye va bi-
sielo biandi biabionsono;
10. iyandi wabwisa bantu
bangolo ye wavonda zimfumu
zazinene;
11. Sihoni imfumu abaAmo-
lea ye Ongi imfumu mu Ba-
sani ye zinsi zazonsono za-
Kanana,
12. ye wavana zinsi zau
difwa kwa bantu bandi ba-
Isaleli.
13. Mfumu, nkumbu aku
yisikilanga kwele mvu kuvu-
tukidi mvu, uMfumu, ye mba-
mbukulu amoyo aku mu mba-
ndu kambandu.
14. Kadi Mfumu unungi-
sanga bantu bandi ye ule-
mvukilanga bisielo biandi.
15. Biteki biabakondolo lu-
zailu luaNzambi ipalata ye wo-
la, impangulu zamoko maba-
ntu.
16. Biau biena nwa, kansi
kabavovangako, biena meso,
kansi kabamonangako.
17. Biena matu, kansi ka-
badimbangako, ye mwela nku-
tu kamwena mu minwa miauko.
18. Bavangabio siba deda-
kana ye biau, inga, babonsono
basilangabio vuvu.
19. Beno lunzo aIsaleli, lu-
sika Mfumu; beno lunzo aAlo-
ni lusika Mfumu;
20. beno lunzo aLevi lusika
Mfumu, beno luvuminanga
Mfumu, lusika Mfumu.
21. Bika Mfumu kasikwa
ku Sioni, yandi uvwandanga
mu Yelusalemi! Haleluya!

Nkunga 136.

*Mvutudulu amatondo kwa Mfumu
mu bimangu biandi biabinene
ye nlemvo andi ukaumani.*

Lutonda kwa Mfumu, kadi
yandi wena wambote, ye nle-
mvo andi usalanga kwele mvu
kuvutukidi mvu.
2. Lutonda kwa Nzambi
azinzambi, kadi nlemvo andi
usalanga kwele mvu kuvutu-
kidi mvu.
3. Lutonda kwa Mfumu azi-
mfumu, kadi nlemvo andi usa-
langa kwele mvu kuvutukidi
mvu;
4. iyandi kaka uvanganga
bimangu, kadi nlemvo andi
usalanga kwele mvu kuvutu-
kidi mvu;
5. iyandi wavanga dizulu
mu nduenga, kadi nlemvo
andi usalanga kwele mvu ku-
vutukidi mvu.
6. iyandi wayalumuna ntoto
va ntandu aminlangu, kadi
nlemvo andi usalanga kwele
mvu kuvutukidi mvu;
7. iyandi wavanga minda
miaminene, kadi nlemvo andi

usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu:
8. ntangu mu yala mu mwini, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu,
9. ngonda ye mbwetete mu yala mu fuku, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu;
10. iyandi wavonda bateka semukunwa mu Ngipiti, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu,
11. ye wavaikisa baIsaleli muna, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu,
12. mu kandazi kiangolo ye mu koko kwalambuka, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu;
13. iyandi wavambisa mbu mu ndambu zole, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu,
14. ye wayendisa baIsaleli mu nkati, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu,
15. ye wamwangisa Falao ye kabu diandi mu Mbu wambwaki, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu;
16. iyandi wanata bantu bandi mu nsi yankatu, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu;
17. iyandi wabwisa zimfumu zazinene, kadi nlemvó andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu,
18. ye wavonda zimfumu zangolo, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu:
19. Sihoni imfumu aba-Amolea, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu;
20. ye Ongi, imfumu mu Basani, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu,
21. ye wavana nsi au idifwa, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu,
22. ifwa diasielo kiandi Isaleli, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu;
23. iyandi watubanzila mu ntungudulu zeto, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu,
24. ye watukiosuna mu kikesa kiamintantu mieto, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu;
25. iyandi uvananga dia kwa nsuni miamionsono, kadi nlemvo andi usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu.
26. Lutonda kwa Nzambi azulu, kadi nlemvo andi usa-

langa kwele mvu kuvutukidi mvu.

Nkunga 137.

Ku mila miaBabeli.

Ku mila miaBabeli, kutuasa vwandila ye kutuadidila mu banza Sioni.

2. Mu nti miakala kuna tuasa manika nsambi zeto.

3. Basa kutukeba nkole batuleba tuayimbila, ye minyamisi miatukamba tuayangalala:

»Lutuyimbidila nkunga mosi waSioni».

4. Bwe tuakutwa yimbidila nkunga waNzambi mu nsi yanzenza?

5. Vo mono ngina vilakana ngeye uYelusalemi, buna bika mpe koko kwami kwalubakala kwamvilakana.

6. Bika ludimi luami luananamana va laka, vo kina kubanzilako, ye vo kina kadila Yelusalemi kiese kiami kilutidiko.

7. **M**fumu, banza mu lumbu kiaYelusalemi ye semba bana baEdomi bakala boka vo: »lutulula, lutulula nate ye kulufulu».

8. Umwana wankento Babeli, uvata diankatu, kiese kina kala ndiena una kuvutudila ndinda mu yina yayonsono yiwatuvangidi.

9. Kiese kina kala ndiena una vikitina bana baku banswa ye kubabula va tadi.

Nkunga 138.

Mvutudulu amatondo kwa Mfumu mu nlemvo andi ye kedika kiandi.

1. WaDavidi.

Nzolele tonda kwa ngeye mu ntim' ami wamvimba; vena zinzambi nzolele kusika.

2. Nzolele sambila va tadisi nzo aku yanlongo ye sika nkumbu aku mu diambu dianlemvo aku ye kedika kiaku, kadi ngeye watula lusilulu luaku lualutila mu nene mu yayonsono yavanga nkumbu aku.

3. Buyaboka buna ngeye wantambudila; ngeve wansa kibakala, ye mwel' ami wasiama.

4. Mfumu, zimfumu zazonsono va ntoto bana tonda kwa ngeye, bubana wa ntelo zanwa aku.

5. Yau bana yimbidila nzila zaMfumu, kadi nzitusu aMfumu wena waunene.

6. Kadi Mfumu wazangama wena, kansi utalanga kiena kiakike ye zaidi nkwa amayama nseke.

7. Vo ndieti va nkati anzungu ngeye weti kunkebila moyo; ngeye ukakilanga ki-

kesa kiamintantu miami mu koko kwaku, ye ukundalulanga mu koko kwaku kwalubakala.

8. Mfumu una mana salu kiandi mu mono. Mfumu, nlemvo aku usalanga kwele mvu kuvutukidi mvu. Kusisani mpangulu amoko makuko.

Nkunga 139.

Mfumu inkwa aluzailu lualonsono ye muma mwamonsono.

1. Kwa nseki ankunga. Nkunga waDavidi.

Mfumu, ngeye ukumfionguninanga, ye unzaidi.

2. Vo mvwendi, vo ntelamene, ngeye zaidibo; ngeye zaidi mabanza mami, bumakidi nseke.

3. Evo ngieti diata, evo ndambalele, ngeye wetibo bakula, ye zaidi nzila zami zazonsono.

4. Diambu nkutu bukadikiluakidi va ludimi luamiko, tala, buna ngeye Mfumu menidio kukizaila nadede.

5. Ngeye, Mfumu, ukumpambakananga yeku yeku, ye ukebanga koko kwaku va mono.

6. Luzailu luampila yoyo ngietilo lembana; ndaku yingi, kilendilo visako.

7. Kwe ngina tinina mu mpeve aku, ye kwe ngina taba mu zizi kiaku?

8. Vo ngina baluka ku zulu, buna ngeye ikoko wena, ye vo ngina vanga ntand' ami mu nsi abafwa, tala, buna imomo mpe ngeye wena.

9. Vo ngina bonga maveve mankal' ampumbu ye tunga nzo ami ku nsuk' ambu,

10. buna mpe kuna koko kwaku kundiatisi, ye koko kwaku kwalubakala kunsimbididi.

11. Ye vo ngina vova vo: »Bika tombe kiamfuka ye kia kwakala fuku yeku yeku va mono»,

12. buna mpe tombe kakikutu andi kala tombe kwa ngeyeko; fuku dikutu wanguka bonso mwini, ye tombe kikutu fwanana keti kia.

13. Kadi ngeye wavanga nsekinia zami, ngeye wambwanga mu vumu kiambut' ami.

14. Mono ikutondele buwampanga bwanzenza beni; inga, mpangulu zaku zena zanzenza, ntim' ami zaidibo beni.

15. Bivisi biena mu nitu ami kabiaswekwa kwa ngeyeko, buyavangwa mu nsweki, buyakubukwa mu nsin' antoto.

16. Meso maku mambona, buyakidi fimwana kaka mu vumu; lumbu biami biabio-

nsono biasonukwa mu nkand' aku ye biamana tezwa, ye kimosi nkutu bukakiakiluakidiko.

17. Mabanza maku uNzambi mena mbidi akindembikisa beni kwa mono, ye mena mamingi mingi.

18. Vo nginamo tanga ntalu, buna nienge nkutu uke; bunsikamene yakidi kwami ye ngeye.

19. UNzambi, nga vo zolele vonda bankwa miayayibi! Bena siuka diatengudila menga bika bankatukila,

20. babikanga ngeye mu bungubi, imintantu kwa ngeye, basadilanga nkumbu aku mu makutu.

21. Babelanga ngeye Mfumu, kadi kina kubabelakoe, ye bakakilanga ngeye, kadi kina kubakamina nitukoe?

22. Bela kwangolo ikubabedilanga; ikubabanzilanga vo imintantu.

23. UNzambi, bika wamfiongunina ye zaia ntim' ami, untonta ye zaia mabanza mami,

24. tala, kani ngiena mu nzila yambi, untuadila mu nzila yikayimani.

Nkunga 140.

Ndombolo alutabulu mu bantu bakikesa ye bena tudimi tuambi.

1. Kwa nseki ankunga, nkunga waDavidi.

2. Mfumu, undalula mu bantu bambi, unkeba mu bankwa miakikesa,

3. mu yau bakananga yambi mu ntima, ye bakutakananga mu nwana mvita lumbu kalumbu.

4. Yau balengusanga tudimi tuau kidi tuakala bonso zinioka; nsa mianioka zambalu miena mu bikoba biau.

5. Mfumu, unkeba mu moko mabankwa miayayibi, untabila mu bantu bakikesa, bakananga mu kumbwisa.

6. Mu nza miau beti kuntambila masiongi ye minsinga; beti yala makonde mu mbel' anzila ye kuntudila ntambu.

7. Ivovanga kwa Mfumu vo: »Ngeye iNzambi ami»; Mfumu, dimba nding' atusambulu tuami.

8. Mfumu, Mfumu, insadisi ami wangolo, ngeye utabilanga ntu ami, buikwendanga mu mvita.

9. Mfumu, kuyambulani bwakala bonso bulombanga bankwa miayayibiko; kuyambulani nkanunu zau zambi zatungukako, kabidibo tutila mbaya.

10. Bakunkutakananganga bana luakisa va miau mintu yambi yoyo, yibavengi mu bikoba biau.

11. Mbangazi atia yina kubasotukina; bana tubwa ku tia ye mu minlangu miampinda, mibana lembana tombuka.

12. Nkwa aludimi luambi kauna sikila va ntotoko; nkwa akikesa una zomwa mu yambi yandi, nate ye kana bwa.

13. Nzaidi kwami, vo Mfumu una dedisa mambu mamuntu wakwamuswa ye nungisa bena bumputu.

14. Inga, bankwa miamfonga bana sika nkumbu aku, ye basonga bana kala va luse luaku.

Nkunga 141.

Ndombolo alusadusu mu nsindusulu ye ntantu.

1. Nkunga waDavidi.

Mfumu, ngieti kubokilanga, sa nswalu kwa mono; dimba nding' ami, buikubokilanga.

2. Bika lusambulu luami luabanzulwa kwa ngeye bonso nkailu amwisi, ye nzangudulu amoko mami bonso nkailu ampimpa.

3. UMfumu, do wasa nkengi va nwa ami, bika wakenga mwelo wabikoba biami.

4. Kuyambulani ntim' ami wavengalakana mu yonso yonso yambiko mu sadila mavanga malembolo songa va kimosi ye bantu bavanganga yambi; kizolele bimba madia mau mabizako.

5. Bika muntu wamfonga kambufila mu tonda ye kandongidika; mazi mampila yoyo ku ntu kamalendi bela ntu amiko. Kadi yakidi kwami kakila kimfunia kiau mu sambila.

6. Bakuluntu bau bubeti nungunwa mu benga, buna mambu mami sima wilwa, vo meka nalebelebe.

7. **B**onso buvatulwanga ntoto ye bangumunawo, ibobo bwamana mwanguswa bivisi bieto va mbel' ansi abafwa.

8. Kansi Mfumu Mfumu, meso mami meti talanga ngeye; kwa ngeye ikwiza tininanga, kuniangani mwel' amiko.

9. Untabila mu masiongi momo mabantambidi mu nzila, ye mu mintambu miabavanganga yayibi.

10. Bika bankwa miayayibi babwa mu minsinga miabau kibeni, kansi mono ungiambula yaviokamo nakidikiti.

Nkunga 142.

Mbokolo alutabulu mu kikesa kiaminzomi.

1. Nkunga waDavidi; lusambulu luaDavidi mu nluka.

Ngieti sasula nding' ami ye ngieti boka kwa Mfumu,

ngieti sasula nding' ami ye ngieti dila kwa Mfumu.

3. Ngieti kuntengudila kiadi kiami ye kamba nzungu zami.

4. Mwel' ami buweti suka suka mu mono, buna ngeye zaidi mpambu ami; mu nzila yiikwendilanga bakuntambilanga masiongi.

5. Tala, ku lubakala luami, mweni, kakwenani muntu zaidi monoko; kamusidi ntinunu mu monoko, kamwenani ubanzilanga mwel' amiko.

6. Mfumu, ngeye ngieti bokilanga; ivovanga vo: »Ngeye intinunu ami ye kunku kiami mu nsi abavumuna.»

7. Talanga lubokolo luami, kadi mu mpasi ngiena, untabila mu minzomi miami, kadi ngietimio lembana.

8. Vaikisa mwel' ami mu kebolo, kidi yasika nkumbu aku. Bamfonga bana kukisika mu diambu diami, ngeye buweti kuntomisa nitu.

Nkunga 143.

Ngiaudulu ye ludidulu.

1. Nkunga wa Davidi.

Mfumu, wa lusambulu luami ye dimba ludidulu luami, untambudila mu mfonga zaku mu diambu diankwikulu aku.

2. Kukongudilani sielo kiakuko, kadi mu meso maku widi wamovo nkutu kawena walungako.

3. Kadi ntantu weti zoma mwel' ami, yandi ufotikisanga movo ami ye ulumbangawo va nsi; yandi ukuntulanga mu tombe bonso bafwa ntama.

4. Mwel' ami weti suka suka mu mono, ntim' ami wena wonga mu ngudi.

5. Ibanzilanga bilumbu biantama, ye iyindulanga mavanga maku mamonsono, mavanga mamoko maku mono iyindulangamo.

6. Kwa ngeye ngieti lambulanga moko mami; mwel' ami wena ngunda mu ngeye, bonso nsi yena mpwil' anlangu.

7. Mfumu, sa nswalu mu kuntambudila, kadi mwel' ami weti fukila; kunswekani zizi kiakuko, mpasi vo kina dedakana ye yau bakulumukanga mu mpetoko.

8. Umbakusanga nlemvo aku ye nsuka, kadi isanga vuvu mu ngeye. Unzaikisa nzila yingina diatila, kadi kwa ngeye ngieti balulanga mwel' ami.

9. Untabilanga mu mintantu miami, uMfumu; kwa ngeye ikwiza tombingi ntinunu.

10. Undonga yavanga luzolo luaku, kadi ngeye iNzambi ami; bika mpeve aku yabiza yantuadisa vena nalengwa lengwa.
11. Mfumu, unkebila moyo mu diambu diankumbu aku; vaikisa mwel' ami mu mpasi mu diambu diamfonga zaku.
12. Fula mintantu miami mu diambu dianlemvo aku, ye bunga babonsono batualanga mwel' ami mu mpasi; kadi mono isielo kiaku.

Nkunga 144.

Mvutudulu amatondo ye ndombolo amvukulu ye ntomo anitu.

1. WaDavidi.
Bika Mfumu kazituswa, yandi itadi diami, yandi walonga moko mami nwana ye kandazi biami mu nwana mvita;
2. yandi iNzambi ami yanlemvo wawingi ye nzo ami yakola, tabulu kiami ye nsadisi ami, nkaku ami ye ndiena nikwenda tininanga; yandi ukumpingisilanga bantu bami kunsi.
3. **M**fumu, muntu inki kwandi, vo ngeye ukunkebanga, ye mwan' abantu vo ngeye ukumbanzilanga?
4. **M**untu fwanane ye mpeve, bilumbu biandi biena bonso kini kieti kwe ladi.
5. **M**fumu, kulula zulu diaku wakulumuka, valakana miongo, kidi miafwitisa mwisi.
6. Yambula mpezomo zavezima ye wabamwangisa, sika toto biaku wabasa mangidi mangidi.
7. Lambula moko maku va nsi, undalula ye untabila mu minlangu miaminene ye mu moko mazinzenza,
8. batanga makutu mu minwa miau ye bena moko mau malubakala imoko makimbabu.
9. Nzambi, nzolele yimbila nkunga wamona kwa ngeye, nzolele kusika mu nsambi akumi diaminsinga,
10. ngeye uvananga ndungunu kwa zimfumu, ngeye walalula sielo kiaku Davidi mu sabala kiambi.
11. Undalula ye untabila mu moko mazinzenza, batanga makutu mu minwa miau ye bena moko mau malubakala imoko makimbabu.
12. **B**ana beto bababakala, bubana telama nansui bonso nti miantela, ye bana beto babakento bonso bitungwa biafuma biakwangwa mu diambu diazinzo zabamfumu;
13. ye lundulu bieto bubina zala kwa lekwa biamvukila biampila mu mpila; ye mameme meto bumana niekisa

mazunda, inga, kumi diamazunda mu zintini zeto;

14. ye ngombe zeto buzina butana kwakwingi; ye baka bukina lembwa kala mwamvu nkutu, ye kamuna kala utabangako, ye ngiaudulu nkutu kayina wakana mu mpambu zetoko —

15. kiese kiena ye bantu bana siwa bobo; inga, kiese kiena ye bantu, buNzambi iMfumu au.

Nkunga 145.

Nene kwaNzambi ye wote.

1. Nkunga waDavidi wansikulu.

Nzolele zangisa ngeye Nzambi ami, ngeye iMfumu, ye sika nkumbu aku ntangu zazonsono kwele mvu kuvutukidi mvu.

2. Nzolele sika ngeye lumbu kalumbu ye zitisa nkumbu aku kwele mvu kuvutukidi mvu.

3. Mfumu waunene wena ye lutidi mu sikwa, inga, nene kwandi kulembukunwanga visakana.

4. Mbandu yimosi yeti sika mpangulu zaku kwa mbandu yankaka, yau beti samuna mavanga maku matulendo.

5. Ndanu ye nzitusu biakimfumu kiaku nzolelebio yindula ye mpangulu zaku zanzenza.

6. Mavanga maku mangolo ye nsisi mana mokunwanga; nzolele samuna mpangulu zaku zazinene.

7. Wote waku una kwenda kumu, ye mfonga zaku zina yangululwa.

8. Mfumu wena nlemvo ye kiwuntu, vibidila ye mbidi anlembami.

9. Mfumu wena wambote kwa babonsono, ye ulemvukilanga mpangulu zandi zazonsono.

10. Mfumu, mpangulu zaku zazonsono zina tonda, ye banlongo baku bana kusika.

11. Yau bana mokina nzitusu akimfumu kiaku, ye lulendo luaku banalo samuna,

12. kidi bata mavanga maku mangolo kwa bana babantu ye nzitusu akimfumu kiaku ye ndanu.

13. Kimfumu kiaku ikimfumu kiakwele mvu kuvutukidi mvu, ye luyadulu luaku luena mu mbandu kambandu.

14. Mfumu usimbidilanga babonsono babwanga ye uvumbulanga bavwembamanga.

15. Meso mababonsono makutadidilanga, ye ngeye ukubavananga dia kwau mu ntangu yisongele.

16. Ngeye uyalumunanga koko kwaku, ye uyukutisanga biabionsono biena moyo mu yibazolele.

17. Mfumu usongele mu nzila zandi zazonsono, ye nlemvo kena mu mpangulu zandi zazonsono.

18. Mfumu wena lukufi ye yau bakumbokilanga, iyau babonsono bakumbokilanga mu kedika.

19. Yandi uvanganga yilombanga bamfonga, yandi uwanga mbokolo zau ye ukubalalulanga.

20. Mfumu ukebanga buna bena bakuntondanga, kansi buna bena bankwa miayayibi bana bungwa.

21. Nwa ami una vova nsikulu aMfumu, ye nsuni miamionsono mina zitisa nkumbu andi yanlongo ntangu zazonsono kwele mvu kuvutukidi mvu.

Nkunga 146.

Nkunga ansikulu kwa Mfumu, insadisi usongele.

Haleluya! Mwel' ami sika Mfumu.

2. Nzolele sika Mfumu, nate ye bungiena wavumuna; nzolele zitisa Nzambi ami, nate ye buyakidi kwami moyo.

3. Kalusani vuvu mu zimfumuko, ye kamu mwan' abantuko, yandi kalendi sadisako.

4. Mwel' andi wakatwa katuka, ye yandi una katwa vutuka mu ntoto mukavwilu; buna tukanunu tuandi tukabakene.

5. Kiese kiena ye ndiena wena Nzambi aYakobi insadisi andi, ye wena vuvu kiandi mu Mfumu iNzambi andi,

6. iyandi wavanga dizulu ye ntoto ye mbu, ye bionso biena mu wau, iyandi ukwikamanga mu mimvu mikamimani,

7. unungisanga bakwamuswanga, ye uvananga dia kwa bena nsatu. Mfumu ukutulanga zinkole.

8. Mfumu utemusanga bafwa meso, Mfumu uvumbulanga bavwembamanga, Mfumu utondanga bamfonga.

9. Mfumu ukebanga banzenza, yandi usiamisanga bakondolo mase ye mafwola; kansi nzila zabankwa miayayibi yandi usekulangazo mu kiadi.

10. Mfumu uyalanga kwele mvu kuvutukidi mvu, iNzambi aku, uSioni, mu mbandu kambandu. Haleluya!

Nkunga 147.

Nkunga wansikulu kwa Nkwa atulendo tuatonsono ye wote wawonsono.

Haleluya! Bwambote bwena mu sika Nzambi eto, inga, bwambote kwandi; nkunga wansikulu ufwanane kwa yeto.

2. Mfumu indiena weti tunga Yelusalemi, yandi uyonzikanga bakubwa mu baIsaleli.
3. Yandi uniakisanga bena mintima miandiongolokolo, ye uviakanga mputa zau.
4. Yandi zaidi ntalu azimbwetete ye ubikangazo nkumbu nkumbu.
5. Mfumu eto waunene kena, ye ngolo zandi zena zazingi ye nduka zandi zilembukunwanga tezakana.
6. Mfumu usiamisanga babumpombo, kansi ubwisanga bankwa miayayibi mu nsi.
7. Luzangula luyimbudulu kwa Mfumu mu mvutudulu amatondo, luyimbidila Nzambi eto mu nsambi,
8. iyandi ufukanga zulu mu matuti ye ukubikilanga ntoto zimvula ye udukisanga titi va miongo.
9. Yandi uvananga dia kwa bibulu ye kwa bana bamayimbi, bayaulanga.
10. Yandi kena kiese mu ngolo zakavaluko, ye kena luzolo mu ntinu zamuntuko.
11. Mfumu uzolanga bakumvuminanga ye basanga vuvu mu nlemvo andi!
12. Ngeye uYelusalemi, sika Mfumu! Ngeye uSioni, sika Nzambi aku!
13. Kadi yandi wasa bielo biaku mbindukwa zangolo; yandi wasakumuni bana baku mu ngeye.
14. Yandi ukusilanga nzaku zaku zayenge, ye ukuyukutisanga mu ntombo zilutidi mu biza.
15. Yandi uluakisanga ntelo zandi mu ntoto, mambu mandi makwizanga ntinu.
16. Yandi unokisanga mvula zampembe bonso mafuku, yandi ubwisanga dinoko diabaduswa bonso bombe.
17. Yandi utubanga mvula zandi zabaduswa bonso bimpeso mpeso; nani lenda sikila mu kiozi kiandi?
18. Yandi ufidisanga mambu mandi, ye ukubaniengisanga; yandi uvevumunanga mpevolo andi, ye minlangu mieti kumba.
19. Yandi usamunanga mambu mandi kwa Yakobi, ye minkondo miandi ye nsiku miandi kwa Isaleli.
20. Bobo kasabo kwa bantu bankakako; ye nkondo miandi yau kabazaidimioko.

Nkunga 148.

Zulu ye ntoto beti kambwa basika Mfumu.

Haleluya! Lusika Mfumu mu dizulu, lunsika mu kayengele.

2. Luzimpofi zandi zazonsono, lunsika kweno, lubuka biandi biabionsono, lunsika kweno.

3. Ntangu ye ngonda lunsika kweno, buna luena luzimbwetete zicemanga, lunsika kweno.

4. Lumazulu mamazulu lunsika kweno, ye beno luminlangu va ntandu amazulu.

5. Inga, bana sika nkumbu aMfumu, kadi yandi watuma ye biavangamene.

6. Yandi wabavana mbuka zau zantangu kantangu kwele mvu kuvutukidi mvu; yandi wabatudila mwina, ukauvondi muntu.

7. Lusika Mfumu vava ntoto, beno lubibulu biambu ye luzimpinda zazonsono,

8. tia ye mvula zabaduswa, mvula zampembe ye mbungi, ye ngeye utembo uvanganga ntumunu zandi,

9. lumiongo ye minzanza miamionsono, luminti mibutanga bana ye buna luena luminti miaLibanoni,

10. lubibulu biansisi ye biatoluka, lubindekwa ndekwa bizanzalanga ye zinuni zena maveve,

11. luzimfumu zantoto ye bantu babonsono, lumadingizi ye minkongudidi miamionsono va ntoto,

12. lumatoko ye zindumba mpe, lubanuna ye bantuenia va kimosi.

13. Inga, yau bana sika nkumbu aMfumu, kadi nkumbu andi kaka yena yayinene, ye kimfumu kiandi kiviokele ntoto ye dizulu.

14. Yandi wazangisidi bantu bandi mpoka mu nsikulu ababandi babonsono bamfonga ye mu nsikulu abaIsaleli, ibantu babana bakumfinanganganga. Haleluya!

Nkunga 149.

Ndebolo mu sika Mfumu.

Haleluya! Luyimbila nkunga wamona mu nzitusu aMfumu ye nsikulu andi mu bundu diabamfonga.

2. Bika Isaleli kayangalala mu mvangi andi, ye bana baSioni bakala kiese mu mfumu au.

3. Bika basika nkumbu andi mu makinu, bika bansika mu puka ye nsambi.

4. Kadi Mfumu wenina bantu bandi luzolo, yandi ufongisanga babumpombo mu ndalulu.

5. Bika bamfonga bayangalala mu nzitusu ye bakala kiese va mintanda miau.

6. Nsikulu aNzambi yina kala mu minwa miau ye sa-

bala kiena yeku yeku meno mu moko mau,

7. mu vutula ndinda kwa bakondolo luzailu luaNzambi ye mu luakisila bantu lusembolo,

8. mu kanga bazimfumu zau mu mbienga, ye madingizi mau mu tuvambu tuasengwa,

9. ye mu kwendisa detila mu yau lukongodolo luna luasonukwa. Nzitusu wowo una kala mu bandi babonsono bamfonga. Haleluya!

Nkunga 150.

Nsikulu aNzambi.

Haleluya! Lusika Nzambi mu nzo andi yanlongo, lunsika mu nsiamunu alulendo luandi.

2. Lunsika mu diambu diamavanga mandi mangolo, lunsika bonso bwena nzitusu andi waunene.

3. Lunsika mu zu diampungi akulumeta, lunsika mu saltali ye nsambi.

4. Lunsika mu puka ye makinu, lunsika mu nsambi aminsinga ye mu konki.

5. Lunsika mu simbala ziwunganga ye mu simbala zininganga.

6. Bika biabionsono biena mwela biasika Mfumu. Haleluya!

